รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
(จังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่)

โดย

อาจารย์ชุติมา คำบุญชู และคณะ

มิถุนายน 2560

สัญญาเลขที่ RDG5740038

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
(จังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่)

คณะผู้วิจัย

1. นางชุติมา	คำบุญชู	คณะครุศาสตร์
2. นางประนอม	วงศ์หมื่นรัตน์	คณะครุศาสตร์
3. นางสาวสุภาภรณ์	มาชัยวงศ์	คณะครุศาสตร์
4. นางสาวพิมผกา	โพธิลังกา	คณะวิทยาศาสตร์
5. นายฟิสิกส์	ณอน บัวกนก	คณะครุศาสตร์
6. นายชัยเนตร	ชนกคุณ	คณะมนุษยศาสตร์ฯ
7. นางสาวธนพร	หมูคำ	คณะมนุษยศาสตร์ฯ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ชุดโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

และ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร
Executive Summary

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา : ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้รับอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยตามสัญญาเลขที่ RDG5740038 (พฤษภาคม 2557 - เมษายน 2560) และในปี พ.ศ. 2560 นี้ เป็นวาระในการดำเนินงานโครงการวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ตามสัญญาการดำเนินงานโครงการวิจัยเลขที่ RDG5740038 โดยได้ดำเนินงานกิจกรรมในฐานะศูนย์พี่เลี้ยงเพื่อผลักดัน และขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ใช้กระบวนการโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) ในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ ในการติดตามให้ความช่วยเหลือการทำ RBL แก่โรงเรียนในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ ที่ร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทั้งในส่วนของครูและนักเรียน พัฒนารูปแบบ แนวทาง และเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงงานบนฐานวิจัย และตีความและศึกษาวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู นักเรียน มีกระบวนการขับเคลื่อนการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัยในระบบโรงเรียน ทั้งนี้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงจังหวัดอื่น หน่วยจัดการกลาง รวมทั้งถอดบทเรียนเสียงสะท้อนของผู้บริหาร ครูแกนนำ และการพัฒนาศักยภาพครูและการติดตามหนุนช่วยในฐานะพี่เลี้ยงโรงเรียน

ผลการดำเนินงานนั้นได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสื่อสารคุณค่าโครงการแก่เครือข่ายกัลยาณมิตร ในการเรียนรู้พร้อมการลงมือปฏิบัติจริงนั้นได้ช่วยหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ผสานไปกับการเรียนรู้ ความจริง ข้อเท็จจริง กระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก่อเกิดเป็นข้อเรียนรู้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ ให้สลายข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคด้วยวิธีคิดและการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีความสุขซึ่งประกอบด้วย จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างเป็นระบบ โครงงานฐานวิจัย ถามคือสอน สะท้อนคิดคือเรียนรู้ เวที PLC ด้วยการพิจารณาระยะเวลา บริบทในชีวิตจริง ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด หรือในบางช่วงเวลามีเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกโดยปกติของแต่ละชีวิตเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเกิด บทเรียนแห่งความสุข สุขในการเรียนรู้ และสุขในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย รวมทั้งมีการขยายผลเกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรโรงเรียนมาร่วมเรียนรู้เพิ่มขึ้นทั้งในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน และคณะครุศาสตร์

ผลงานการเขียนสะท้อนคิดคือเรียนรู้ของครูแกนนำ ทั้งในการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของบทความวิจัยและข้อเขียนในหนังสือเล่มเล็กเผยแพร่สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญาสู่สาธารณชนนั้น พบว่ามีคุณูปการในการหลอมรวมหัวใจและปณิธานในการเป็น “ครูผู้เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงศิษย์ ทั้งวิชาการ ทักษะชีวิต จริยธรรม คุณธรรม” ครูแกนนำได้เรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันในการทำงานหนักที่เหนื่อย แต่มีความสุขและปิติใจเมื่อสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคจนลุล่วง มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการอ่านงานเขียนของกันและกัน ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้ได้เรียนรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกศิษย์ในด้านการพัฒนาที่ดีทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิตในครอบครัวของลูกศิษย์หลายคนที่ประสบปัญหาครอบครัว การสร้างความสามัคคีระหว่างเพื่อนนักเรียนในห้อง ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการคิด การใฝ่เรียนรู้ ความอดทน และความใกล้ชิดระหว่างครูกับศิษย์ รวมไปถึงแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารให้ความสนใจต่อโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างจริงจัง และมองเห็นแนวทางในการนำไปใช้กับโรงเรียนของตนเองและบริบทชุมชนในชีวิตจริงได้

กิตติกรรมประกาศ

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา : ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้รับอนุมัติทุนสนับสนุนการวิจัยตามสัญญาเลขที่ RDG5740038 (พฤษภาคม 2557 - เมษายน 2560) และได้ดำเนินงานโครงการในฐานะศูนย์พี่เลี้ยงมาตลอดระยะเวลา 3 ปี จนสิ้นสุดการดำเนินงานโครงการ โดยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากเครือข่ายกัลยาณมิตรทุกเครือข่าย

ขอขอบคุณเครือข่ายโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ครูแกนนำ ผู้บริหารโรงเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ตลอดจนกัลยาณมิตรในพื้นที่และนอกพื้นที่ และคณะนักวิจัยร่วม

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางต้นสังกัดของคณะนักวิจัย ที่หนุนเสริมโครงการวิจัยนี้ตั้งแต่ต้นและต่อเนื่องเป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดนี้ขอขอบคุณ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) บมจ. ธนาคารกสิกรไทย ผู้ร่วมให้ทุนสนับสนุน รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล และคณะกรรมการกำกับทิศทางชุดโครงการวิจัยทุกท่านที่ให้ความกรุณากับคณะนักวิจัยด้วยดีเสมอมา

ลงนาม .....

(อาจารย์ชุติมา คำบุญชู)

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560

รหัสโครงการ : RDG5740038
ชื่อโครงการ : โครงการศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ชื่อนักวิจัย : ชุติมา คำบุญชู สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์
ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ พิมผกา โพธิสังกา
ฟิสิกส์ ฌอน บัวกนก ธนพร หมูคำ ชัยเนตร ชนกคุณ
E-mail address : ongporlove83@gmail.com
ระยะเวลาโครงการ : พฤษภาคม 2557 - เมษายน 2560

บทคัดย่อ

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย ได้รับผิดชอบจัดกระบวนการเรียนรู้และคอยหนุนช่วยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ทำงานในจังหวัดภาคเหนือ 3 จังหวัด คือ ลำปาง ลำพูน และแพร่ รวมจำนวน 11 โรงเรียน ในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าว ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา “ทักษะกระบวนการทางปัญญา” ให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านจิตใจและความรู้ เพื่อก้าวสู่อนาคตของชาติอย่างยั่งยืน

ผลการวิจัยได้สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและสื่อสารคุณค่าโครงการแก่เครือข่ายกัลยาณมิตร ในการเรียนรู้พร้อมการลงมือปฏิบัติจริงนั้นได้ช่วยหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ผสานไปกับการเรียนรู้ ความจริง ข้อเท็จจริง กระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก่อเกิดเป็นข้อเรียนรู้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ ให้สลายข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคด้วยวิธีคิดและการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีความสุขซึ่งประกอบด้วย จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างเป็นระบบ โครงงานฐานวิจัย ถามคือสอน สะท้อนคิดคือเรียนรู้ และ PLC

ผลการทำโครงงานฐานวิจัยในมิติกระบวนการเรียนรู้/คิดของนักเรียน กระบวนการสอนของครู และการพัฒนาศักยภาพครูและนักเรียน พบว่ามีคุณูปการในการหลอมรวมหัวใจและปณิธานในการเป็น “ครูผู้เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงศิษย์ ทั้งวิชาการ ทักษะชีวิต จริยธรรม คุณธรรม” และมีพลังในการเปลี่ยนแปลงนักเรียนในด้านการพัฒนาที่ดีทั้งในเรื่องของคุณธรรม ทักษะชีวิต ทักษะวิชาการ ทักษะกระบวนการทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากพลังการเปลี่ยนแปลงจากภายในตนเอง และมีแนวทางในการนำไปใช้กับบริบทในชีวิตจริงได้

Project Code : RDG5740038
Project Title : Pohpanpunya Coaching Center, Lampang Rajabhat University Hub
Investigator : Chutima Khamboonchoo, Supaporn Machaiwong,
Pranom Wongmoenrat, Phimphaka Phothilangka,
Fisik Sean Buakanok, Thanaporn Mookham Chainet Chanokkhun
E-mail address : ongporlove83@gmail.com
Project duration : May 2014 - April 2017

Abstract

Pohpanpunya Coaching Center, Lampang Rajabhat University Hub under the supports of The Thailand Research Fund (TRF) and The KASIKORNBANK Public Company Limited had been responsible to teach and support the schools participated in this project covering 3 provinces in Northern area that were Lampang, Lamphun, and Phrae. There were 11 schools from above provinces. The purpose aimed at developing 'cognitive process skill' for children and youths in these areas for strengthening their mental and knowledge condition for stepping into being the future of the nation sustainably.

The result of research provides the cooperative learning network among participants and communicating the values of the project to the true friend network. In this learning and doing process had preached the humanity into learning the truth, the fact following the process of Pohpanpunya and originated the learning points for administrating of hub to crumble the limitation, problem, and obstacle by method of thinking and learning from research happily that consists of Contemplative Education, system thinking, research based learning, asking is coaching, reflective thinking is learning, and PLC.

The result of research based learning in a dimension of learning/thinking process of students, teaching the teacher process, and the development of latency for teachers and students found that it is a benefaction for preaching hearts and determination of being 'a teacher who learn for develop and enhance students in academic, life skill, morality, and virtues. Moreover, it has a power to change the students into a better development in virtues, life skill, academic skill, and cognitive process originating from inner self and tending to apply into real life.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	**ก**
กิตติกรรมประกาศ	**ข**
บทคัดย่อ	**ค**
Abstract	**ง**
สารบัญ	**จ**
บทที่ 1 ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ	**1**
ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ	1
วัตถุประสงค์	1
ภารกิจ	1
แนวทางการดำเนินงาน	2
ผลผลิต	3
ผลลัพธ์	3
ผลกระทบ	3
โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	3
บทที่ 2 การดำเนินงานของโครงการวิจัยตามแผนการดำเนินงาน	**5**
ตารางที่ 1 กิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 1	6
ตารางที่ 2 กิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 2	20
ตารางที่ 3 กิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 3	42
บทที่ 3 ผลการดำเนินงานโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	**64**
ตารางที่ 4 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 1	64
ตารางที่ 5 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 2	66
ตารางที่ 6 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 3	68
สรุปโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน ระยะเวลา 3 ปี	69
ตารางที่ 7 แสดงสรุปจำนวนครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	82
ตารางที่ 8 โรงเรียนที่ขอเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	83

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 4 สรุปสังเคราะห์ผลการทำโครงงานฐานวิจัย	**85**
สรุปสังเคราะห์ผลการทำโครงงานฐานวิจัย	85
รายงานเสียงสะท้อนของครูแกนนำ นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน	86
ตัวอย่างเสียงสะท้อนของผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษา	88
บทที่ 5 สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน	**96**
สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน	96
บทเรียนจากการขับเคลื่อนงานของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	100
บทที่ 6 การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	**102**
การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ	102
การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ	104
ภาคผนวก	120
ภาคผนวก ก. กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน	121
ภาคผนวก ข. กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน	139
ภาคผนวก ค. กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา	146
ภาคผนวก ง. กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”	189
ภาคผนวก จ. กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา”	202
ภาคผนวก ฉ. กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา และเวที PLC แบ่งปันหัวใจและประสบการณ์	230
ภาคผนวก ช. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 4 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์” เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”	308
ภาคผนวก ซ. กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน และกิจกรรมขยายผลการเรียนรู้ในพื้นที่โรงเรียน	329

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	**หน้า**
ภาคผนวก ณ. กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอผลงานโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน และสานคุณค่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	346
ภาคผนวก ญ. ตัวอย่างเสียงสะท้อนของผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียน ผู้ปกครอง และผลงานวิชาการของนักเรียนและครูบางส่วน	381

บทที่ 1

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย ได้รับผิดชอบจัดกระบวนการเรียนรู้และคอยหนุนช่วยโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในพื้นที่ทำงานในจังหวัดภาคเหนือ 3 จังหวัด คือ ลำปาง ลำพูน และแพร่ รวมจำนวน 11 โรงเรียน ในพื้นที่ 3 จังหวัดดังกล่าว ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา “ทักษะกระบวนการทางปัญญา” ให้เด็กและเยาวชนในพื้นที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านจิตใจและความรู้ เพื่อก้าวสู่อนาคตของชาติอย่างยั่งยืน

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดำเนินงานตามสัญญาทุนวิจัยเลขที่ RDG5740038 โครงการ “ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา : ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (จังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่) โดยมีสัญญาทุนวิจัย 3 ปี (วันที่ 1 พฤษภาคม 2557 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2560) โดยในปี พ.ศ. 2560 นี้ เป็นวาระที่การดำเนินงานตามสัญญาโครงการวิจัยนี้ดำเนินการเสร็จสมบูรณ์และจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ฉบับนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อผลักดัน และขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาใช้กระบวนการโครงงานฐานวิจัย (Research-Based Learning-RBL) ในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ
2. เพื่อติดตามให้ความช่วยเหลือการทำ RBL แก่โรงเรียนในเขตจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ที่ร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทั้งในส่วนของครูและนักเรียน
3. เพื่อพัฒนารูปแบบ แนวทาง และเครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้โครงงานบนฐานวิจัย
4. เพื่อตีความและศึกษาวิเคราะห์ผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับครู นักเรียน และการขับเคลื่อนการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัยในระบบโรงเรียน

ภารกิจ

1. ผลักดัน และขับเคลื่อนกระบวนการ RBL ผ่านครูแกนนำในแต่ละโรงเรียนสำหรับการเป็นกระบวนกรที่ดีให้กับนักเรียนภายใต้รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของห้องเรียน และโรงเรียนนั้นๆ
2. ส่งเสริม และสนับสนุนครูแกนนำรุ่นใหม่ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้พื้นฐานของโครงการ
3. ส่งเสริม และสนับสนุนให้เกิดการขยายผลเชิงนโยบายของโรงเรียนต่อการใช้กระบวนการ RBL ในโรงเรียน
4. ขับเคลื่อนการสร้างพื้นที่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบ Focus Group ระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงกับครูแกนนำ และครูแกนนำกับเรียน สู่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (PLC Building)

5. วิเคราะห์ สังเคราะห์ การดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ประเด็นปัจจัยแห่งความสำเร็จ ข้อจำกัด ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการแก้ไข เพื่อให้ได้รูปแบบ เครื่องมือในการดำเนินงาน ภาคีเครือข่ายและกลไกในระบบโรงเรียนร่วมกับชุมชน

แนวทางการดำเนินงาน

การพัฒนาศักยภาพครูและการติดตามหนุนช่วยในฐานะศูนย์พี่เลี้ยงนั้น จะมีการดำเนินงาน ดังนี้

1. การเรียนรู้ร่วมกันในเวทีประชุมปฏิบัติการระหว่างครูแกนนำ ศูนย์พี่เลี้ยง โดยได้รับการหนุนช่วยเรียนรู้จากศูนย์พี่เลี้ยงหน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาหนุนช่วย ในเรื่องของการคิด การตั้งคำถาม เพื่อออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย การคิดโจทย์วิจัย การเขียน Proposal การวิพากษ์ Proposal การฝึกการตั้งคำถามเพื่อการออกแบบการวิจัย การฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการให้ข้อคิดในการดำเนินงานของโรงเรียนและศูนย์พี่เลี้ยง

2. การเรียนรู้ร่วมกันในเวทีประชุมปฏิบัติการระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ ศูนย์พี่เลี้ยง โดยได้รับการหนุนช่วยเรียนรู้จากศูนย์พี่เลี้ยงหน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาหนุนช่วย ในเรื่องของการคิด การตั้งคำถาม เพื่อออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย การคิดโจทย์วิจัย การเขียน Proposal การวิพากษ์ Proposal การฝึกการตั้งคำถามเพื่อการออกแบบการวิจัย และการให้ข้อคิดในการดำเนินงานของโรงเรียนและศูนย์พี่เลี้ยง

3. การเรียนรู้ร่วมกันในเวทีประชุมปฏิบัติการระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยง เพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไข พัฒนา Proposal ให้มีความสมบูรณ์ และร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ

4. การเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง โดยมีนักเรียน ครูแกนนำ จากพื้นที่ใกล้เคียงมาเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะกลุ่มโรงเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้รับการหนุนช่วยจากศูนย์พี่เลี้ยงหน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาร่วมกันจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน โดยครูแกนนำ ครูที่ปรึกษาโครงงาน ร่วมเป็นวิทยากรผู้ช่วยคู่ไปกับศูนย์พี่เลี้ยง ในเรื่องของการคิด การตั้งคำถาม เพื่อออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย การคิดโจทย์วิจัย การเขียน Proposal การวิพากษ์ Proposal การฝึกการตั้งคำถามเพื่อการออกแบบการวิจัย และการให้ข้อคิดในการดำเนินงานของโรงเรียนและศูนย์พี่เลี้ยง และมีการประชุม AAR หลังจากการจัดกิจกรรม

5. การเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนเป็นรายโรงเรียน โดยศูนย์พี่เลี้ยงได้รับการหนุนช่วยจากศูนย์พี่เลี้ยงหน่วยจัดการกลาง โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาร่วมกันเรียนรู้กรณีศึกษาของโรงเรียนเพื่อจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน โดยครูแกนนำ ครูที่ปรึกษาโครงงาน ร่วมเป็นวิทยากรผู้ช่วยคู่ไปกับศูนย์ พี่เลี้ยง ในเรื่องของการคิด การตั้งคำถาม เพื่อออกแบบและวางแผนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย การคิดโจทย์วิจัย การเขียน Proposal การวิพากษ์ Proposal การฝึกการตั้งคำถามเพื่อการออกแบบการวิจัย และการให้ข้อคิดในการดำเนินงานของโรงเรียนและศูนย์พี่เลี้ยง และมีการประชุม AAR หลังจากการจัดกิจกรรม

6. การเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนเป็นรายโรงเรียน โดยครูแกนนำ ครูที่ปรึกษาโครงงานและศูนย์พี่เลี้ยงร่วมกันจัดกิจกรรมให้กับนักเรียนในชั้นเรียนเป็นรายโรงเรียน และมีการประชุม AAR หลังจากการจัดกิจกรรม รวมทั้งการร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่นๆ เช่น ปัญหาของการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาของครูและโรงเรียน

ผลผลิต (Output)

1. รายงานผลการทำกิจกรรมในฐานะศูนย์พี่เลี้ยงตามกิจกรรมในแผนงาน

2. ผลการพัฒนาศักยภาพครู และการเตรียมความพร้อมให้โรงเรียน

3. การบริหารจัดการโครงการในภาพรวม อาทิ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงจังหวัดอื่น การทำงานร่วมกับโรงเรียน และเครือข่ายครู

4. เสียงสะท้อนของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

5. รายงานการสังเคราะห์รูปแบบ แนวทาง เครื่องมือในการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานบนฐานวิจัย และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในมิติกระบวนการเรียนรู้/คิดของนักเรียนและกระบวนการสอนของครู

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ผลลัพธ์ (Outcome)

1. ชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เข้มแข็ง (PLC) จากผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยอาจอยู่ที่เป็น Forum หรือชมรม หรือการรวมกลุ่มในรูปแบบใดๆ ที่มีความยั่งยืน และมีผู้ดูแล (Administrator) ชุมชนดังกล่าว

2. การเผยแพร่แนวคิดการจัดกระบวนการเรียนรู้ของศูนย์พี่เลี้ยงไปยังภาคีอื่นๆ ทั้งภายใน และภายนอกการศึกษา สู่การสร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง โดยมีการนำไปใช้ของภาคีเหล่านั้นให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม

ผลกระทบ (Impact)

1. ภาคีระดับท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคเอกชนต่างๆ ตระหนัก และส่งเสริมให้มีการใช้กระบวนการเรียนรู้ผ่านโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นเครื่องมือหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาคนในชุมชน

2. หน่วยงานระดับชาติมีการกำหนดนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมจากผลการปฏิบัติงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งขึ้นกับการจัดการในระดับนโยบายที่ผลักดันโดย สกว.

3. หน่วยงานภาคเอกชนขนาดใหญ่รายอื่นๆ ให้ความสำคัญกับการทำ CSR ด้านการจัดการการเรียนรู้ของคนไทยผ่านการสนับสนุนในมิติของการจัดการการศึกษาทั้งในและนอกระบบ

ในการดำเนินงานที่ผ่านมานั้น ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มีโรงเรียนในจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ เข้าร่วมโครงการ 11 โรงเรียน และมีการเคลื่อนงานและการเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานของโรงเรียน โดยมีโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย 11 โรงเรียนๆ โดยได้แยกโรงเรียนเป้าหมายตามจังหวัดได้ดังนี้

โรงเรียนในจังหวัดลำปางเข้าร่วมโครงการ 8 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)
2. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)
3. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)
4. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)
5. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)
6. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)

7. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง (สังกัด สพม.35)

8. โรงเรียนวิชชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง (โรงเรียนเอกชนอยู่ในความดูแลของมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย และ สพป.ลป.เขต 1)

โรงเรียนในจังหวัดลำพูนเข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน ประกอบด้วย

1. โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (สังกัด สพม.35)
2. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน (สังกัด สพม.35)

โรงเรียนในจังหวัดแพร่เข้าร่วมโครงการ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ (สังกัด สพม.37)

บทที่ 2

การดำเนินงานของโครงการวิจัยตามแผนการดำเนินงาน

การดำเนินงานตามแผนงาน

(ระหว่าง วันที่ 1 พฤษภาคม 2557 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2560)

กิจกรรมที่ทำตามแผนงานใน proposal ของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ดำเนินกิจกรรมตามแผนงานใน proposal เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังข้อมูลสรุปในตารางที่ 1

ตารางแสดงรายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับ (ตารางที่ 1 ในหน้าต่อไป)

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 1 (วันที่ 1 พฤษภาคม 2557 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2558)

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
1	กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน (พ.ค.– มิ.ย. 2557)	- ครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจและสนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา	- ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูในโรงเรียนและผู้ปกครองบางท่าน - โรงเรียนที่ศูนย์พี่เลี้ยงสามารถสร้างความเข้าใจได้จนถึงประธานคณะกรรมการสถานศึกษา คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม (พ.ค. 2557 – มี.ค. 2558)	1 และ 2	100	-
2	กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน (พ.ค. 2557 – เม.ย. 2558)	- ศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลางมีความเข้าใจในประสบการณ์ การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของครูแกนนำและนักเรียน และสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไปร่วมกัน	- ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำและนักเรียนโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เฉลี่ยบางโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง บางโรงเรียนเฉลี่ยสองเดือนต่อ 1 ครั้ง - ได้รับทราบข้อมูลบริบทของโรงเรียนปัญหาอุปสรรค และปัจจัยในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อการพัฒนางานและได้แนวทางและโอกาส โดยร่วมเรียนรู้จากครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส และผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจ (พ.ค. 2557 – เม.ย. 2558)	1 และ 2	100	-
3	กิจกรรมประชุมปฏิบัติการการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิง	- ครูแกนนำรุ่นที่ 1 ได้รับการทบทวนทักษะความคิด	- การประชุมปฏิบัติการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียน	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	ระบบ เพื่อการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัย (ก.ค. 2557)	เชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ และครูแกนนำรุ่นที่ 2 ได้รับการเรียนรู้พัฒนาร่วมกันในเรื่องของทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ 2	การสอนแบบโครงงานฐานวิจัย ครูแกนนำรุ่นที่ 2 วิทยากร คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ครูแกนนำ 41 คน ครูผู้สนใจจากโรงเรียนนาทรายวิทยาคม 2 คน และอาจารย์ผู้สนใจจากคณะวิทยาศาสตร์ ม.ราชภัฏลำปาง 1 คน รวม 44 คน - ครูเข้าใจระบบความคิดเชิงเหตุผลมากขึ้น สามารถนำวิธีการที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ และฝึกการเชื่อมโยงความคิดให้เป็นระบบมากขึ้น (วันที่ 1–2 พ.ค. 2557 ณ ห้องประชุมโอฬารรัตน์ ม.ราชภัฏลำปาง)			
4	กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาร่วมกัน (พ.ค. 2557)	1. เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกร่วมกันในความรู้สึกของความรักความผูกพันที่มีต่อนักเรียน โรงเรียนของตนเอง แต่ละโรงเรียน และสร้างแรงบันดาลใจจากครูรุ่นที่ 1 ไปยังครูรุ่นที่ 2 2. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้	- การประชุมกิจกรรม “จิตตปัญญาสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน” ผู้ดำเนินการ คือ ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วยครูแกนนำรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 จำนวน 52 คน และนักศึกษาที่ทำหน้าที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโรงเรียน จำนวน 5 คน รวม 57 คน - ครูรุ่น1และรุ่น 2 มีความรู้สึกผ่อนคลายและมี	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		ครูตระหนักในคุณค่าของตนเองทั้งด้านการสร้างคนและสร้างงาน รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิชาการจากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างมีความสุข	บรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน - เกิดพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน - ได้เรียนรู้รูปแบบ วิธีการ กระบวนการการจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์การเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน - ครูแกนนำรวม 7 คน ได้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในการประชุมวิชาการระดับชาติ - ครูแกนนำรวม 18 คน อยู่ในระหว่างการเขียนบทความเพื่อเตรียมนำเสนอบทความจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในการประชุมวิชาการระดับชาติ (วันที่ 21 มิ.ย. 2557 ณ ห้องประชุมโอฬารรมย์ ม.ราชภัฏลำปาง)			
5	กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย (ก.ค. 2557)	- ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน	- มีกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชุมชน โดยการลงพื้นที่เป็นรายโรงเรียนและรายกลุ่มโรงเรียนในพื้นที่ที่ใกล้เคียงกัน - นักเรียน ครูแกนนำ มีแรงบันดาลใจในการร่วมเรียนรู้เพื่อสร้างโจทย์วิจัยจากชุมชน - ได้ข้อเรียนรู้ในการสร้างโจทย์วิจัยจากความสนใจ	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			และความสุขของนักเรียนและครู (พ.ค. – ก.ค. 2557)			
6	กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเรียนรู้ร่วมกัน (2 วัน) (ส.ค. 2557)	1. เรียนรู้กระบวนทัศน์หลักการการคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้ การพัฒนาข้อเสนอ โครงงานฐานวิจัยของนักเรียน 2. เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดพัฒนาโจทย์วิจัย RBL และเขียนร่างข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย	- การประชุมปฏิบัติการอบรมโครงงานฐานวิจัย : กระบวนทัศน์ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยของโรงเรียน” วิทยากร คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 51 คน และครูผู้สนใจจากโรงเรียนนาทรายวิทยาคม (โรงเรียนในสังกัด อบจ.ลำพูน) 2 คน และโรงเรียนวอแก้ววิทยา (โรงเรียนในสังกัด อบจ.ลำปาง) 1 คน รวมทั้งนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ ม.ราชภัฏลำปาง และอาจารย์นิเทศก์ เข้าร่วม 30 คน รวม 84 คน - ครูได้รับแนวคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียนเรียนรู้แก่นความรู้ การพัฒนาข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย (วันที่ 24 ส.ค. 2557 ณ ห้องประชุมโอพารรัตน์ ม.ราชภัฏลำปาง)	1, 2 และ 3	100	-
7	กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1	- ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จาก	- การประชุมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงและครูเพาะพันธุ์ปัญญา เรียนรู้จากความสำเร็จสร้างพลังพัฒนาโครงงานฐานวิจัย	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	(ก.ย. 2557)	โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน	- ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 50 คน และศูนย์พี่เลี้ยง 4 คน รวม 54 คน - ได้รับบทเรียนในการทำงาน ขับเคลื่อนงานในโรงเรียน ร่วมกับครูท่านอื่น ผู้บริหาร และผู้ปกครอง - ได้เรียนรู้กรณีศึกษาที่ดีและสร้างพลังใจในการทำงานร่วมกันต่อไป (วันที่ 11 ต.ค. 2557 ณ ห้องประชุมอาคารอาลัมพาง ม.ราชภัฏลำปาง)			
8	กิจกรรมเวทีเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง (ต.ค. 2557)	- ครูแกนนำได้เรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานและเรียนรู้ประสบการณ์ของโรงเรียนอื่นในโครงการ	- การประชุมปฏิบัติการ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนการทำโครงงานฐานวิจัย กิจกรรมนี้จัดในพื้นที่โรงเรียน 11 โรงเรียนมีนักเรียน ครูแกนนำ ครูผู้สนใจ ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครอง ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้นี้ - ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่ - ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการ	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			สอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้ (มิ.ย. – ส.ค. 2557)			
			- การประชุมปฏิบัติการ เรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลาง : แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยด้วยการคิดเชิงเหตุผลสำหรับนักเรียนและคณะคุณครูของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม - มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 36 คน - นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง (วันที่ 8 มิ.ย. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อ.เสริมงาม จ.ลำปาง)	1, 2 และ 3	100	-
			- การประชุมปฏิบัติการ การโค้ชนักเรียนพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยสมาธิเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนัก โรงเรียนพิริยาลัยฯ - มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 4 คน นักเรียน 42	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			คน - ได้รับแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่านักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง (วันที่ 21 ก.ย. 2557 ณ ห้องเรียนโรงเรียนพิริยาลัยฯ อ.เมือง จ.แพร่)			
9	กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 2 (พ.ย. 2557)	- ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ให้มีความต่อเนื่องและเพื่อการพัฒนางานด้วยข้อเรียนรู้ที่ดีร่วมกัน	- การประชุมสานสัมพันธ์ในเวทีประชุมย่อยระหว่างครูแกนนำรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 ครูผู้สอน และคณะผู้บริหารในพื้นที่โรงเรียน 11 โรงเรียน - ได้เรียนรู้แนวทางในการทำงานร่วมกันระหว่างครูแกนนำและครูผู้สอนท่านอื่นในโรงเรียน - ได้ประสานความเข้าใจร่วมกันระหว่างครูแกนนำทั้งสองรุ่น และคณะผู้บริหาร และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกันเพื่อให้การเคลื่อนงานในโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น (พ.ย. – ธ.ค. 2557)	1, 2 3 และ 4	100	-
10	กิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ (2 วัน) (ต.ค. 2557)	- ครูแกนนำและนักเรียนได้รับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาไปสู่การเขียนบทความได้	- การประชุมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และเขียนบทความ” - มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 60 คน นักเรียน 45 คน ครูผู้สนใจจาก รร.นาทรายวิทยาคม และ รร.อนุบาลเสริมงาม 7 คน (เครือข่าย รร. ในพื้นที่ของ รร. ในโครงการฯ) รวม 112 คน	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			- ครูแกนนำและนักเรียนได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา มีความกล้าหาญในการนำเสนอเหตุผลและยอมรับในข้อบกพร่องของงานที่ตนเองและกลุ่มดำเนินการ พร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการทำงาน และที่สำคัญทุกคนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ร่วมกันคิด ถาม ตอบ และค้นคว้า มีผลสะท้อนการเรียนรู้และสร้างแรงบันดาลใจที่ทุกคนอยากเรียนรู้ต่อเนื่อง (วันที่ 29-30 พ.ย. 2558 ณ ห้องประชุมโอฬารรัตน์ ม.ราชภัฏลำปาง)			
11	กิจกรรมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย (ม.ค. 2558)	1. นักเรียนผู้ร่วมโครงการมีเวทีนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย 2. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำโครงงานฐานวิจัย ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันจากเวทีนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน ครูแกนนำ และการวิพากษ์งาน	- การประชุมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย 11 โรงเรียน - มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ 58 คน นักเรียน 380 คน นักศึกษาคณะครุศาสตร์ 15 คน รวม 453 คน - นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง - ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นๆ ร่วมกัน - ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจาก	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป (วันที่ 30 ม.ค. 2558 ณ ห้องประชุมโอฬารรัตน์และโอฬารรมย์ ม.ราชภัฏลำปาง)			
12	กิจกรรมเวทีนำเสนอโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน (มี.ค. 2558)	เพื่อจัดกิจกรรมการประชุมเวทีนำเสนอผลงานโครงงานของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน คุณครู ศูนย์พี่เลี้ยง และผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รวมทั้งเป็นการเสริมกำลังใจด้วยการมีเวทีสำหรับนักเรียนนำเสนอผลงาน	- การประชุมเวทีเรื่องเล่ากระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยบนเส้นทางเพาะพันธุ์ปัญญา - มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ 58 คน นักเรียน 399 คน นักศึกษาคณะครุศาสตร์ 14 คน รวม 471 คน - นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง - ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นๆ ร่วมกัน - ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานและการประชุมปิดงานสำหรับปีที่ 1 (วันที่ 14 มี.ค. 2558 ณ ห้องประชุมโอฬารโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)	1, 2 3 และ 4	100	-
13	กิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์					

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	13.1 การประชุมพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 1 (กิจกรรมประชุมการ retreat พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา)	- หน่วยจัดการกลางโครงการมีเป้าประสงค์ของหน่วยฯในการนิเทศ ถอดบทเรียนการประชุม retreat ของพี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์	- การประชุมปฏิบัติการ retreat พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา วิทยากร คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ - ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ หน่วยจัดการกลางและศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ - พี่เลี้ยงได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ย้อนมุมมองจากความสำเร็จเพื่อวางแผนทำงาน - สามารถนำไปประยุกต์เพื่อฝึกกับครูของศูนย์ของตน - มีเครือข่ายการร่วมมือในการพัฒนาครู และสนับสนุนให้ครูมีโอกาสนำเสนองานวิชาการจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในเวทีระดับชาติและนานาชาติ (วันที่ 21–23 พ.ค. 2557 ณ โรงแรมมุกสมุย เพลส วิทยาลัยนานาชาติ การท่องเที่ยว จ.สุราษฎร์ธานี)	1, 2 3 และ 4	100	-
	13.2 กิจกรรมการประชุมร่วมกับคณะกรรมการกำกับดูแลทิศทางการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พัฒนายุววิจัย)	1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ประสบการณ์การทำงานซึ่งกันและกัน 2. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับฟังข้อคิดข้อแนะนำจาก	- การประชุมร่วมกับคณะกรรมการกำกับดูแลทิศทางการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พัฒนายุววิจัย) - ศูนย์พี่เลี้ยงนำเสนอรายงานการดำเนินงานของศูนย์ และรับฟังข้อคิด ข้อแนะนำจาก	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		คณะกรรมการกำกับดูแลทิศทาง การดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	คณะกรรมการกำกับดูแลการทำงาน - ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้จากประสบการณ์การทำงานของศูนย์พี่เลี้ยงอื่น และได้รับแนวทางในเรื่องของการจัดกิจกรรมพัฒนาครูแกนนำนักเรียน และการสื่อสารคุณค่าของการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 12 ก.ย. 2557 ณ ห้องประชุม 1สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)			
	13.3. กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ Reflective coaching	1. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม รู้จักการชี้แนะ (coach) แบบ reflective coaching 2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรม พัฒนาความสามารถในการตั้งคำถามแบบ reflective coaching เพื่อนำไปปฏิบัติให้ครูเข้าใจการทำโครงงานฐานวิจัยในแนวคิดเพาะพันธุ์ปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนผ่านการทำโครงงานฐานวิจัย	- การประชุมเชิงปฏิบัติการ Reflective coaching วิทยากร คือ คุณ นภัส มรรคดวงแก้ว (โค้ชนุ่น) - ผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ หน่วยจัดการกลาง ศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ และผู้บริหาร ครูแกนนำของโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะที่สำคัญของการเป็น coach คือ การฟัง การสะท้อนคิด การถาม และการชื่นชม - นำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนต่อไป (วันที่ 13–14 ก.ย.2557 ณ ห้อง Crystal I-II โรงแรมเซ็นจูรี่ พาร์ค กรุงเทพฯ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	13.4 การประชุมพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 2 (กิจกรรมการประชุม “ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน")	1. แลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ผ่านมาของศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ 2. พี่เลี้ยงได้ถอดประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาต่อไป	- กิจกรรมการประชุม “ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การทำงาน” - ผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย หน่วยจัดการกลาง ศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ครูแกนนำ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย รวม 240 คน - ได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้ปกครองของศูนย์พี่เลี้ยงต่างๆ - ได้เรียนรู้ประสบการณ์การดำเนินงานร่วมกับโรงเรียน - ได้เรียนรู้จากประสบการณ์การเขียนบทความของครูแกนนำ - ได้รับแนวทางในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและแนวทางที่เป็นความสำเร็จในการร่วมงานกับโรงเรียนผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษา (วันที่ 15-16 พ.ย. 2557 ณ ห้องประชุมโอฬารรัตน์ ม.ราชภัฏลำปาง และห้องประชุมเสือป่าโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)	1, 2 3 และ 4	100	-
	13.5 การประชุมพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 3 (กิจกรรมการประชุม	- เรียนรู้ประสบการณ์และแลกเปลี่ยนความความคิด	- กิจกรรมการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ศูนย์พี่เลี้ยง - ได้เรียนรู้เป้าหมาย วิธีการ และปัญหาของแต่ละ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ศูนย์พี่เลี้ยง)	เห็นในการทำงานร่วมกัน	ศูนย์พี่เลี้ยง - ได้เรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของหลักการแนวทางกิจกรรมพัฒนา พพปญ.ปีที่ 3 รวมทั้งแนวทางการทำสื่อประชาสัมพันธ์โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา - ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้รูปแบบ สาระที่นำเสนอและแนวทางในการจัดงานมหกรรมปิดงาน (วันที่ 5-6 ม.ค. 2558 ณ โรงแรมเซ็นจูรีพาร์ค กรุงเทพฯ)			
14	เรียนรู้เวทีปิดงานร่วมกับธนาคารกสิกรไทย (มี.ค. 2558)	1. เรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ครูจากศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ 2. นักเรียนและครูมีเวทีเรียนรู้การนำเสนองานระดับประเทศ 3. นักเรียน ครู ปราชญ์ชุมชน พี่เลี้ยง ผู้อยู่ในวงการศึกษาและผู้สนใจ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงร่วมกัน	- กิจกรรมเวที “แบ่งปันปัญญา : เพื่อปัญญาที่งอกงามของครูและนักเรียน” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2558 - ได้เรียนรู้ประสบการณ์การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยจากการนำเสนอของครูและนักเรียนตัวแทนของศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ - ครูและนักเรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงในการนำเสนอเวทีระดับประเทศ - เกิดเครือข่ายโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ต้องการเรียนรู้และดำเนินการตามแบบโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เช่น โรงเรียนผดุงราษฎร์ (จ.พิษณุโลก)และเครือข่ายโรงเรียนของสภาคริสตจักร โรงเรียนชาติ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริงผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ตระการวิทยา (จ.พิษณุโลก) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนระดับประถมศึกษาในท้องถิ่น เช่น อบต.เสริมงาม รวมทั้งกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย (วันที่ 26 มี.ค. 2558 ณ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม)			

ตารางที่ 2 แสดงรายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 2 (วันที่ 1 พฤษภาคม 2558 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2559)

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
1	กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน (พ.ค. 2558 – เม.ย. 2559)	- ครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจและสนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา	- เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน (พ.ค. 2558 – เม.ย. 2559)	1 และ 2	100	-
2	กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน (พ.ค. 2558 – เม.ย. 2559)	- ศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลางมีความเข้าใจในประสบการณ์ การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของครูแกนนำและนักเรียน และสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไปร่วมกัน	- ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำและนักเรียนโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เฉลี่ยบางโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง บางโรงเรียนเฉลี่ยสองเดือนต่อ 1 ครั้ง - ได้รับทราบข้อมูลบริบทของโรงเรียนปัญหาอุปสรรค และปัจจัยในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อการพัฒนางานและได้แนวทางและโอกาส โดยร่วมเรียนรู้จากครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส และผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจ - มีกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่นที่เอื้อการเรียนรู้ต่อเนื่องกับโรงเรียนและโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พ.ค. 2558 – เม.ย. 2559)	1 และ 2	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
3	กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย (ก.ค. 2558)	- ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน	- นักเรียน ครูแกนนำ มีแรงบันดาลใจในการร่วมเรียนรู้เพื่อสร้างโจทย์วิจัยจากชุมชน - ได้ข้อเรียนรู้ในการสร้างโจทย์วิจัยจากความสนใจและความสุขของนักเรียนและครู - ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่ - ได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละพื้นที่ - ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้ - นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง - มีแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่านักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรม มีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ ดูเหมือนจะเข้าใจและ	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้ “โค้ช” เพิ่มทักษะอีกเพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีความคงทน (พ.ค. – ก.ค. 2558)			
4	กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “จิตตปัญญาศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาโครงงานฐานวิจัย รุ่นที่ 3 ด้วยคุณธรรม ความรัก และความสุข” และ “จิตวิญญาณครูผู้ปลูกฝังคุณธรรม” (พ.ค. 2558)	- ครูแกนนำมีความเข้าใจคุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นครู พินิจพิจารณาไตร่ตรองถึงความดีงามภายในตนเองและคนรอบข้าง พินิจถึงจุดเด่นของตนเอง มองเห็นความดีงามในตัวตนของตนเองและบุคคลรอบข้าง ค้นพบศักยภาพภายในตนเองและเกิดแรงบันดาลใจต่อยอดการเรียนรู้และส่งต่อไปยังเพื่อนครูและนักเรียน พร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ละเลยจิตวิญญาณของครูผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม และพร้อมที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้แก่	- ครูแกนนำมีความรู้สึกผ่อนคลายและมีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มองเห็นพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน การใช้สุนทรียสนทนาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ครูได้มีพื้นที่ปลอดภัยเปิดใจแสดงความรู้สึกร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้สร้างความรู้สึกสะเทือนใจภายใน ในความตระหนักถึงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความสั่นสะเทือนภายในด้านที่ดีงาม คือ จิตวิญญาณของชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม (วันที่ 15 – วันที่ 16 พฤษภาคม 2558)	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		นักเรียน เพื่อนครู และคนรอบข้างอย่างมีจรรยาบรรณและความสุขใจ				
5	กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” (ก.ค. 2558)	- ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ2 ได้รับการทบทวนทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ และครูแกนนำรุ่นที่ 3 ได้รับการเรียนรู้พัฒนาร่วมกันในเรื่องของทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำ	- เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 454 คน มีคุณครูและผู้บริหารจำนวน 92 คน นักเรียนจำนวน 362 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 16 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์) (วันที่ 27 – วันที่ 28 มิถุนายน 2558)	1, 2 และ 3	100	-
6	กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเรียนรู้ร่วมกัน (ส.ค. 2558)	1. เรียนรู้กระบวนทัศน์หลักการการคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้ การพัฒนา	- การนำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร นำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ต่างโรงเรียน รวมทั้งเรียนรู้ร่วมกับครูทั้งในโรงเรียน ต่างโรงเรียน และปราชญ์	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		ข้อเสนอ โครงงานฐานวิจัยของนักเรียน 2. เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดพัฒนาโจทย์วิจัย RBL และเขียนร่างข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย	ชุมชน นักวิชาการ ผู้สนใจ ซึ่งในระหว่างเดือนสิงหาคมนี้ นักเรียนกำลังเรียนรู้เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดีและนำเสนอความก้าวหน้าการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนนักเรียน ชุมชน และครูแกนนำ (วันที่ 29 – วันที่ 30 สิงหาคม 2558)			
7	กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1 (ก.ย. 2558) ในการดำเนินงานจริงนั้น ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ดังนี้	- ครูแกนนำ มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกันและร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน	กิจกรรมเวทีเสวนา “ครูค้นครู ครูเพื่อศิษย์ แบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู” กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการร่วมกับอาจารย์ 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกิจกรรมพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งมีผลจากการดำเนินงานทำให้ - ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงฯ มีเวทีในการเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน - ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำแนวทาง	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - ครูแกนนำมีแรงบันดาลใจและมีพลังในการดำเนินงาน - ผู้ร่วมเวทีเสวนาได้รับข้อเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของครูแกนนำในประเด็นต่างๆ (วันที่ 3 กรกฎาคม 2558)			
			- กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจเปิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา ยุววิจัยนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย อาจารย์ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ บูรณาการร่วมกับงานประชุมวิชาการครุศาสตร์วิจัย ซึ่งมีผลจากการดำเนินงานทำให้เกิดเวทีที่เสริมแรง สร้างความภาคภูมิใจ และสร้างพลังเครือข่ายครู นักเรียน คณาจารย์ นักศึกษา ในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครูแกนนำและนักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 29 – วันที่ 30 สิงหาคม 2558)	1, 2 3 และ 4	100	-
			- กิจกรรมเวทีเสวนา “ครูแกนนำแบ่งปัน	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีความสุขและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยที่มีการคิดด้วยเหตุผล การเรียนรู้แบบวิจัยด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ชด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบถามคือสอน” มีผลจากการดำเนินงานทำให้เกิดเวทีที่สานสัมพันธ์ครูแกนนำด้วยกันเอง ครูแกนนำกับศูนย์พี่เลี้ยง ครูแกนนำกับนักศึกษาและคณาจารย์ ผู้บริหารในคณะครุศาสตร์ ต่อเนื่องมาจากเวทีทั้งสองเวทีก่อนหน้านี้ จึงช่วยสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจให้แก่ครูแกนนำ และสร้างพลังที่มาจากความรู้สึกที่ว่า มีคนตระหนักในคุณค่าแห่งการเรียนรู้และประสบการณ์ของครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 22 สิงหาคม 2558)			
8	กิจกรรมการประชุมเรียนรู้ร่วมกันของครูแกนนำนักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกศูนย์ รวมทั้งได้รับการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ในกรณีศึกษาของโรงเรียน	คณะกรรมการกำกับทิศทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สื่อมวลชน พี่เลี้ยงโครงการ อาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้บริหาร ครู และนักเรียน	1. มีจำนวนผู้สนใจร่วมกิจกรรมครั้งนี้ จำนวน 518 คน ประกอบด้วย กรรมการกำกับทิศทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสื่อมวลชน พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้สนใจอื่นๆ จากโรงเรียนอื่นๆ นอกเหนือจากโรงเรียนใน	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	แจ้ห่มวิทยา (กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมจากแผนการดำเนินงาน)	โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเดินทางไปยังโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษากระบวนการ และเครื่องมือสำคัญจากการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของครูและนักเรียน ในการสร้างทักษะใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสมควรแก่การศึกษาเรียนรู้แก่ผู้สนใจปฏิรูปการศึกษา และนำข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นต่างๆ เผยแพร่สู่สาธารณชน	โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 2. ได้รับข้อเรียนรู้และแนวทางการจัดการศึกษาจากเสียงสะท้อนและข้อคิดของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิภาคธุรกิจ ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูและผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ ที่ให้ความสนใจเรียนรู้ อาจารย์คณะครุศาสตร์และคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและสถาบันการศึกษาอื่นที่สนใจมาร่วมเรียนรู้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 8 ศูนย์พี่เลี้ยง 3. พลังจากการเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ยังก่อให้เกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรผู้สนใจมาเรียนรู้ร่วมกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และพื้นที่ของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ปัญญาทุกศูนย์พี่เลี้ยง มีโรงเรียนในลำปางจำนวนมากขอเรียนรู้จากครูตรีนุช เพชรแสนงาม และสนใจศึกษาหนังสือ เอกสารของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และหนังสือต่างๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 14 มิถุนายน 2558)			
9	กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์” เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” (ก.ค. 2558)	- ครูแกนนำและนักเรียนปฏิบัติการวิเคราะห์สังเคราะห์ เขียนวิพากษ์และการนำเสนอข้อมูลร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนเดียวกันและระหว่างโรงเรียน	- เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 161 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 16 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์) - กิจกรรมในครั้งนี้ทำให้มองเห็นผลที่ดีงาม คือ มองเห็นความเติบโตของนักเรียน เห็นการเรียนรู้ที่มีความหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มาอยู่ในบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ได้รับข้อคิดว่าการเรียนรู้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องเก่า	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			หรือเรื่องใหม่ มีมุมมองใหม่ๆ และนักเรียนเป็นกำลังของชาติ สิ่งที่นักเรียนกำลังฝึกอยู่นี้เป็นกระบวนการสำคัญในเรื่องของกระบวนการคิด (วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2558 เวลา 09.00-17.00 น. ณ ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)			
10	กิจกรรมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย (ม.ค. 2559)	- นักเรียนผู้ร่วมโครงการมีเวทีนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย - เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำโครงงานฐานวิจัย ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันจากเวทีนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน ครูแกนนำ การวิพากษ์งานและการแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร	- การประชุมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย 11 โรงเรียน - มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย - การเรียนรู้จากเวทีนำเสนอความก้าวหน้าในครั้งนี้มีลักษณะของการสัญจรไปในพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เพื่อมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน ปราชญ์ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และท้องถิ่น - นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง - ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		โรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย	และเรียนรู้จากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกัน - ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป (ม.ค. – มี.ค. 2559 ณ พื้นที่ของโรงเรียน)			
11	กิจกรรมเวทีนำเสนอโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน (มี.ค. 2559)	- เพื่อจัดกิจกรรมการประชุมเวทีนำเสนอผลงานโครงงานของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน คุณครู ศูนย์พี่เลี้ยง และผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รวมทั้งเป็นการเสริมกำลังใจด้วยการมีเวทีสำหรับนักเรียนนำเสนอผลงาน	- กิจกรรม เวที “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” มีผู้ร่วมกิจกรรมเวทีในครั้งนี้ ประกอบด้วย 1. นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 2. ครูและผู้บริหารโรงเรียนกัลยาณมิตรที่มีความสนใจเรียนรู้ร่วมกัน 3. กรรมการสถานศึกษา 4. ผู้บริหารและบุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 5. ผู้บริหารและบุคลากรจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6. ผู้ปกครองและชุมชน 7. อาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			รวมจำนวนผู้ร่วมกิจกรรม 497 คน การจัดเวที “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3 ครั้งนี้ นับว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของเรานั้น ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก จากการที่ผู้ร่วมเสวนาได้กล่าวถึงข้อดีต่างๆ มากมายนั้น มีจุดที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงการเรียนของนักเรียน และครูเองก็เกิดความกระตือรือร้นที่จะพยายามหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อที่จะได้ตอบปัญหาให้กับนักเรียน นอกจากนี้ยังมี ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน และปราชญ์ชาวบ้าน ที่คอยให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี การเดินทางมาได้ถึงจุดนี้ได้นั้นถึงแม้จะเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลา มีความวิริยะ ฝึกความอดทน ฝึกการเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น แต่ผลลัพธ์ที่ได้รับในวันนี้มีคุณค่ามหาศาล เพื่ออนาคตชาติ ณ วันนี้ได้ประสบความสำเร็จที่สามารถทำให้นักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อย่างเป็นระบบ (วันอาทิตย์ที่ 13 มีนาคม 2559 เวลา 09.00-16.30 น.) ณ ห้องประชุมโอฬารโรจน์			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)			
12	กิจกรรม “เวที PLC เครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่” รวม 3 เวที ดังนี้					
	12.1 “เวที PLC 1/2558 ฝึกเล่าเรื่องเร้าพลังสู่การเรียนรู้... เส้นทางสู่การสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงลูกศิษย์” (กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมจากแผนการดำเนินงาน)	กัลยาณมิตรครูทุกท่านแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันในชุดการเรียนรู้ ชุดความรู้และความรู้สึกอันเปี่ยมคุณค่าที่ครูแต่ละท่านมีอยู่	- จากเวทีพูดคุยด้วยความรู้สึกของความเป็นเพื่อนที่เท่าเทียมกัน และกิจกรรมย่อยๆ ในแต่ละช่วงที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดด้านบวก - ครูแบ่งปันการเรียนรู้และประสบการณ์ แนวทางการจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน - ครูแกนนำได้นำเสนอแผนการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้ร่วมเวที PLC เกิดแรงบันดาลใจและความรู้ต่อยอดเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาต่อไป (วันที่ 5 กันยายน 2558)	1, 2 3 และ 4	100	-
	12.2 “เวที PLC 2/2558 เวทีเครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่” กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการไปกับกิจกรรมที่ต้อง	- กัลยาณมิตรครูทุกท่านแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันในชุดการเรียนรู้ ชุดความรู้และความรู้สึกอันเปี่ยมคุณค่าที่ครูแต่ละท่านมีอยู่	- จากเวทีพูดคุยด้วยความรู้สึกของความเป็นเพื่อนที่เท่าเทียมกัน และกิจกรรมย่อยๆ ในแต่ละช่วงที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดด้านบวก - ครูแบ่งปันการเรียนรู้และประสบการณ์ แนวทางการจัดการเรียนการสอน การสร้าง	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	ดำเนินงานตามแผนการดำเนินงานของโครงการฯ คือ กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 2 (พ.ย. 2558)	- ได้วิธีการสอนดีๆ - ได้วิธีการจัดกิจกรรมแบบ Social Lab	ความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน - ครูแกนนำใช้สุนทรียสนทนาแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม สำหรับการสอนโครงงานฐานวิจัย - ครูแกนนำสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สู่การเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เสริมพลังครู (ที่มีหัวใจมุ่งสานต่อก่อเกื้อเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญาให้สานต่อคุณค่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีความยั่งยืน) - จากการร่วมสรุปกิจกรรม ได้รับข้อคิดที่เป็นพลังใจสำคัญว่า "ครูแกนนำเชื่อว่า แม้ไม่มีโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูก็คงยังเดินต่อ และพยายามพัฒนาองค์ประกอบที่ให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ คือ (1) สร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อทำหน้าที่ 3 ประการ (ทำให้ผู้บริหารเข้าใจ, ทำให้ได้รับการจัดสรรทรัพยากร และทำให้สามารถบูรณาการการสอน) (2) สร้างพื้นที่กลางสำหรับพบเด็ก เช่น ห้องรวมใจ ของ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และ (3) ฝึกถ่ายทอดประสบการณ์ให้ครูโรงเรียนอื่น ด้วยการเปิดอบรมจิตตปัญญาศึกษา การสอนคิด และการสอนโครงงานฐานวิจัย (วันอาทิตย์ที่ 29 พฤศจิกายน 2558			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)			
	12.3 “เวที PLC ครั้งที่ 3 : เวทีสังคมการเรียนรู้ ลำปาง ลำพูน แพร่ ครั้งที่ 3” (กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมจากแผนการดำเนินงาน)	- กัลยาณมิตรครูทุกท่านแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันในชุดการเรียนรู้ ชุดความรู้และความรู้สึกอันเปี่ยมคุณค่าที่ครูแต่ละท่านมีอยู่ - ได้วิธีการสอนดีๆ - ได้วิธีการจัดกิจกรรมแบบ Social Lab - ได้รับแนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	- รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ (คุณครูผู้นำเวที PLC) ชวนคุณครูและทีมพี่เลี้ยงเปิดใจ ถ่ายทอดความรู้สึก ชุดความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ด้วยแนวคิดของจิตตปัญญา และการชวนคุยแบบล้อมเป็นวงกลมเล็กๆ ใกล้ชิดกันระหว่างผู้ร่วมเวที PLC - จากเวที PLC ครั้งนี้ พบว่าเวทีของพวกเราเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของ "ประสบการณ์และความสำเร็จกับการจัดการเรียนรู้นักเรียนชั้น ม.1 เพื่อการปลูกฝังการเรียนรู้ด้วยการคิดและการปลูกฝังคุณธรรม" "การยกระดับการสอนด้วยใจ เรียนรู้จากเรื่องเล่าความประทับใจของทุกคนในเวที" "การเรียนรู้จากกระดาษแผ่นเดียว" "การออกแบบการสอน 2 แนวทาง จาก 1. กระดาษแผ่นเดียว 16 ช่อง 2. Mind map" โดยมีเรื่องเล่านำทาง "การปฏิบัติการสอนจริงกับนักเรียนครอบครัว	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เพาะพันธุ์ปัญญา 2 กลุ่ม" "การเรียนรู้จากการนำเสนอของนักเรียน" "คุณครูชวนกันถอดความรู้" “มองเห็นพลังที่พวกเรามีเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์” "เวทีครั้งต่อไปกำหนดไว้ว่า คือ วันเสาร์ที่ 7 พ.ค. 2559 (วันอาทิตย์ที่ 7 กุมภาพันธ์ 2559 เวลา 9.00-15.00น. ณ ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)			
14	กิจกรรม “เวทีการเรียนรู้ขยายผลโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ” (กิจกรรมนี้ทางโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ)	- เพื่อร่วมเรียนรู้กับเวทีประชุมวิชาการขยายผลแนวคิดและการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เป็นวิทยากรสร้างการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ	ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย 1. ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ครูในโรงเรียนเครือข่าย และเครือข่ายผู้สนใจ (ผู้แทนจากสถานีวิทยุ, สมัชชาสุขภาพ และ มหาวิชชาลัยเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน) จำนวน 30 คน 2. พี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 3 คน - การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกัลยาณมิตรเครือข่ายผู้สนใจมีความสนใจตั้งใจเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			แนวคิดและแนทางการเรียนรู้ RBL ไปขยายผลใช้ในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการดำเนินงานของครูแต่ละท่านและแต่ละภาคีเครือข่ายต่อไป			
15	กิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์					
	15.1 ประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 1/58 “ปรึกษาหารือวางแผนการทำงานปี 2558”	- พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และวางแผนการทำงานในปีที่ 3 ต่อไป	หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1/58 (รายละเอียดประเด็นการประชุมและมติที่ประชุมมีปรากฏในภาคผนวก) (วันที่ 22 พฤษภาคม 2558)	1, 2 3 และ 4	100	-
	15.2 การประชุม Retreat พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา	- พี่เลี้ยงได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ย้อนมุมมองจากความสำเร็จ เพื่อวางแผนทำงาน หาประเด็นแนวทางในการพัฒนาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสามารถนำไปประยุกต์เพื่อฝึกกับครูของศูนย์ตนได้ในปีถัดไป	จากการร่วมกิจกรรม 5 กิจกรรม ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมที่ 1 ชมสวนดอกไม้ กิจกรรมที่ 2 อุปมาอุปมัยความงามของธรรมชาติกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยแบ่งกลุ่มแต่งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน และร่าย กิจกรรมที่ 3 เปลี่ยนจินตนาการใหม่ จากมองรูป 3 รูปให้เป็นธีม พพปญ. โดยพยายามมองทีละ component ของแต่ละรูป ให้ความหมายที่ represent พพปญ. และเรียงร้อยแก้วเชิงอุปมา	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			อุปมัย กิจกรรมที่ 4 Active Learning โดยให้ทุกคนอ่านหนังสือ Active Learning แล้วใช้กระบวนการกลุ่มออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเป้าหมายครูเพาะพันธุ์ปัญญา โดย 1. กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ของครู 2. ออกแบบกิจกรรมที่จะเอาไปพัฒนาครู 3. ซ้อมการทำกิจกรรมเพื่อนำเสนอ กิจกรรมที่ 5 ให้กลุ่มหาคำตอบวิเคราะห์ SWOT ของการทำ RBL ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ผ่านมาโดยหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค กิจกรรม 5 กิจกรรมดังกล่าวทำให้พี่เลี้ยงมีแนวทางในการทำงานในระยะต่อไป โดยได้มองเห็นคุณค่าจากการเรียนรู้และประสบการณ์การทำงานจริงของพี่เลี้ยงทุกคนร่วมกัน (วันที่ 12-13 มิถุนายน 2558)			
	15.3. การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 2/2558 “พัฒนาความสามารถกระบวนการจิตตปัญญา”	- ทีมพี่เลี้ยง create กิจกรรมจิตตปัญญาที่เหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนในการศึกษาขั้นพื้นฐาน	- พี่ลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จิตตปัญญาศึกษาที่ดำเนินการในศูนย์ของตนเองเพื่อพัฒนากระบวนการเองให้เหมาะกับเพาะพันธุ์ปัญญาในระยะต่อไป - ได้เรียนรู้เครื่องมือของพี่เลี้ยงแต่ละศูนย์ที่ได้พัฒนาขึ้นมา	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			- พี่เลี้ยงเข้าใจจิตตปัญญาแบบเพาะพันธุ์ปัญญาคือการผสาน cognitive ให้ร่วมกับ contemplative ขณะที่ฝึกปัญญาภายในนั้นเราใช้ปัญญาภายนอกจากการคิดด้วยแต่เป็นการคิดในกระบวนการที่ interact ระหว่างครูกับนักเรียนเครื่องมือที่ตรงกับจริตการเรียนรู้ของนักเรียนคือ story telling, deep listening และ reflection 2 อย่างคือสะท้อนย้อนคิดกลับมาที่ตนเองกับสะท้อนแบบตีความที่ลึกซึ้งซึ่งต้องไม่ใช่ repeat เรื่องราวที่ฟังแต่ได้ยินความหมายที่เป็นนัยสำคัญที่ต้องการให้เรียนรู้ ลักษณะนิทานที่ดีจะต้องไม่บอก “สาร” โดยตรงแต่ใช้เรื่องราวที่สร้าง positive emotion มาตีความเข้าสู่เป้าหมายที่ผู้แต่งต้องการให้ทราบ และพี่เลี้ยงสามารถนำไปฝึกครูและนักเรียนได้ (วันที่ 8-9 สิงหาคม 2558)			
	15.4 การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 3/2558 “การฝึกทักษะสานเสวนาเพื่อแสวงหาเป้าหมายจูงใจและเทคนิคการเรียนเชิงรุก (Active learning)” โดยศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัย	- พี่เลี้ยงศูนย์ต่างๆ เรียนรู้ร่วมกันและสามารถนำไปประยุกต์ใช้และถ่ายทอดให้แก่ครูในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อไป	กิจกรรมการประชุมครั้งนี้มีกระบวนการเป็นลำดับขั้นตอนที่เชื่อมโยงมาถึงการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ประกอบด้วย <u>กิจกรรมเรียนรู้จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร</u> - กิจกรรม Warm Up เตรียมความพร้อมก่อนเริ่มฝึก	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	ศิลปากร และมหาวิทยาลัยมหิดล		- กิจกรรมอารัมภบทของหัวใจของนักสานเสวนาภาษานักขาย - กิจกรรมเรียนรู้ Proactive Listening (ฟังด้วยหูรับรู้ด้วยใจ) และกิจกรรม "ฉันเสนออยากให้เธอสนอง" - กิจกรรม “แค่ได้ยินก็ฟินเว่อร์” - กิจกรรมเรียนรู้ SPINQuestionและกิจกรรม “คำถามบอกทิศ คำตอบบอกทาง” การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้ประกอบกับข้อคิดที่ได้รับจาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ทำให้ทีมพี่เลี้ยงได้เรียนรู้ถึง Deep listening อีกรูปแบบหนึ่ง วิธีนี้เป็นการถอด Deep listening ให้เห็นเป็นขั้นตอน เหมือนการนำปริยัติเข้ามาช่วยอธิบาย การใช้วิธีนี้จะทำให้ครูรู้สึกว่าเราอยู่ฝ่ายเดียวกับครูเนื่องจากใช้วิธีการสื่อสารจากมนุษย์สู่มนุษย์ หรือการสื่อสารในระบบที่เท่าเทียมกัน ซึ่งแตกต่างจากการสื่อสารอีกระบบหนึ่งนั่นคือ ระบบการบังคับบัญชาการสั่งการหรือ ระบบเชิงกลไก <u>กิจกรรมเรียนรู้จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล</u> - การจัดการเรียนเชิงรุกและเทคนิคการเรียนเชิงรุก ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการใช้สมาธิในการพับกระดาษเป็นปลาโลมาตามวีดิทัศน์ และกิจกรรม			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			นำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาใช้เป็นเครื่องมือในการจัดกิจกรรม เช่น www.plickers.com การใช้ Happy Quip ร่วมกับ www.pollev.com ที่แสดงผลแบบ Real timeเหมาะสำหรับใช้ในการระดมสมองของนักเรียน เป็นต้น - กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันเรื่อง “ปลวก” และกิจกรรมรวมกลุ่มทำโปสเตอร์นำเสนอและร่วมโหวตชิ้นงาน “ตัวกำจัดปลวก” นอกจากนี้ได้มีการประชุมปรึกษาหารือเรื่องเวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศประจำปี 2558 ในเรื่องของ รูปแบบการนำเสนอ เอกสารสำหรับงานปลายปี ซุ้มนิทรรศการและโปสเตอร์ เวทีเสวนา และละครปริศนาเชื่อมโยงถึงการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 31 ตุลาคม – 1 พฤศจิกายน 2558)			
	15.5 การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาครั้งที่ 4/2558 “การประชุมหารือเรื่องเวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศประจำปี 2558”	- แนวทางในการจัดเวทีการนำเสนอผลงานระดับประเทศ - ข้อคิดและข้อเสนอแนะสำหรับการจัดงาน	- การประชุมปรึกษาเรื่องชื่อสำหรับงานปลายปี โดยมีข้อสรุปดังนี้ 1. ชื่อของงาน คือ “ครูพันธุ์เหมาะ นักเรียนพันธุ์ใหม่” 2. กำหนดการจัดงาน คือ วันที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 08.00 – 16.30 น. ณ อิมแพ็คอารีน่า	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เมืองทองธานี 3. รายละเอียดเกี่ยวกับหนังสือสำหรับงานครั้งนี้ คือ หนังสือถอดบทเรียนกระบวนการสอนโดยครูเขียนเป็นรายโรงเรียน 4. การปรึกษารายละเอียดและกำหนดเวลาในเรื่องของรายชื่อผู้ร่วมงาน การทำประกัน การเดินทาง ที่พัก โดยในครั้งนี้ขอให้มีกรรมการสถานศึกษาเข้ามาร่วมเรียนรู้เพื่อการขยายผลให้ยั่งยืนในพื้นที่ (วันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2559)			

ตารางที่ 3 แสดงรายละเอียดกิจกรรมการดำเนินงานตามแผนงาน การปฏิบัติจริง และผลที่ได้รับในปีที่ 3 (วันที่ 1 พฤษภาคม 2559 ถึง วันที่ 30 เมษายน 2560)

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
1	กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน (พ.ค. 2559 – เม.ย. 2559)	- ครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครองมีความเข้าใจและสนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่อง	- เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน (พ.ค. 2559 – เม.ย. 2559)	1 และ 2	100	-
2	กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน (พ.ค. 2559 – เม.ย. 2559)	- ศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลางมีความเข้าใจในประสบการณ์ การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของครูแกนนำและนักเรียน รวมทั้งผู้ปกครอง ปราชญ์ชุมชน และกรรมการสถานศึกษา เกิดการสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไปร่วมกัน	- ได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำและนักเรียนโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เฉลี่ยบางโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง บางโรงเรียนเฉลี่ยสองเดือนต่อ 1 ครั้ง - ได้รับทราบข้อมูลบริบทของโรงเรียนปัญหาอุปสรรค และปัจจัยในการแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อการพัฒนางานและได้แนวทางและโอกาส โดยร่วมเรียนรู้จากครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ผู้บริหารโรงเรียน ปราชญ์ชุมชน ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนการเรียนรู้ร่วมกันได้ด้วยความเข้าใจ - มีกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น ผู้ปกครอง ปราชญ์ชุมชน และกรรมการ	1 และ 2	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			สถานศึกษาที่เอื้อการเรียนรู้ต่อเนื่องกับโรงเรียนและโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (พ.ค. 2558 – เม.ย. 2559)			
3	กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย และในปีการศึกษานี้ ได้มีความร่วมมือจากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ก.ค. 2559)	- ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน โดยในบางพื้นที่โรงเรียนมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” มาร่วมสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน	- นักเรียน ครูแกนนำ มีแรงบันดาลใจในการร่วมเรียนรู้เพื่อสร้างโจทย์วิจัยจากชุมชน - ได้ข้อเรียนรู้ในการสร้างโจทย์วิจัยจากความสนใจและความสุขของนักเรียนและครู - ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่ - ได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละพื้นที่ - ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้ - นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง - มีแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่า	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			นักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรม มีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ ดูเหมือนจะเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้ “โค้ช” เพิ่มทักษะอีกเพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ จะมีความคงทน - มีแนวทางการขยายกัลยาณมิตรเครือข่ายการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสร้างเวทีเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันที่ขยายภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น (พ.ค. – ก.ค. 2559)			
4	กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “จิตตปัญญาศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาโครงงานฐานวิจัย ด้วยคุณธรรม ความรักและความสุข” และ PLC ครูวิทยากรและครูแกนนำ (พ.ค. 2559)	- ครูแกนนำมีความเข้าใจคุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นครู พินิจพิจารณาไตร่ตรองถึงความดีงามภายในตนเองและคนรอบข้าง พินิจถึงจุดเด่นของตนเอง มองเห็นความดีงามในตัวตนของตนเองและ	- ครูแกนนำมีความรู้สึกผ่อนคลายและมีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มองเห็นพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน การใช้สุนทรียสนทนาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ครูได้มีพื้นที่ปลอดภัย เปิดใจแสดงความรู้สึกร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้สร้างความรู้สึกสะเทือนใจภายใน ในความตระหนักถึงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อเพื่อน	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		บุคคลรอบข้าง ค้นพบศักยภาพภายในตนเองและเกิดแรงบันดาลใจต่อยอดการเรียนรู้และส่งต่อไปยังเพื่อนครูและนักเรียน พร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ละเลยจิตวิญญาณของครูผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม และพร้อมที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียน เพื่อนครู และคนรอบข้างอย่างมีจรรยาบรรณและความสุขใจ	มนุษย์ด้วยความสั่นสะเทือนภายในด้านที่ดีงาม คือ จิตวิญญาณของชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม - ในปีนี้เป็นปีที่มีคณะครูแกนนำส่วนหนึ่งที่เป็นครูแกนนำมาตั้งแต่ปีที่ 1 มาร่วมเป็นวิทยากรจิตตปัญญาฯ โดยนำประสบการณ์และบทเรียนความสำเร็จจากการปฏิบัติจริงด้วยหัวใจรักการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญา และการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับศิษย์ด้วยหัวใจครูเพื่อศิษย์มาจัดกิจกรรม และร่วม PLC ร่วมกัน ซึ่งช่วยสนับสนุนก่อเกื้อการเรียนรู้แบบคนในครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา และครูผู้เป็นวิทยากรมีความเชื่อมั่นในการนำเสนอการเรียนรู้ของตนเองที่ผ่านมา และครูผู้ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ในประสบการณ์ของครูแกนนำที่เรียนรู้มากับโครงการฯ ตั้งแต่ปีที่ 1 เป็นเวทีแบ่งปันการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา (ความตั้งใจจริงของครูวิทยากรทุกท่านและการพูดคุยเพื่อสร้างความกระจ่าง สำหรับครูรุ่นที่ 4 เป็นบรรยากาศที่อบอุ่น ครูในครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม เป็นคุณครูรุ่นใหม่ทั้งหมดจำนวน 9 คน เนื่องจากคุณครูจำนวนมากย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม แต่ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาของพวกเราก็			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			แสดงออกว่าจะยินดีช่วยเหลืออย่างเต็มที่) (วันที่ 4 – วันที่ 5 มิถุนายน 2559)			
5	กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” (ก.ค. 2559)	- ครูแกนนำรุ่นที่ 1-4ได้รับการทบทวนทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ และครูแกนนำรุ่นที่ 3 ได้รับการเรียนรู้พัฒนาร่วมกันในเรื่องของทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำ	- เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง) บุคลากรจากมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และมหาวิทยาลัยราชภัฏในภาคเหนือ บุคลากรจากบริษัท ปูน ซี เมนต์ไทย จำกัด (SCG) รวมจำนวน 353 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเป็นเครือข่ายขอมาร่วมเรียนรู้ด้วย รวม 8 โรงเรียน โรงเรียนในจังหวัดลำปาง 5 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี 2. โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม 3. โรงเรียนแม่มอกวิทยา 4. โรงเรียน	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 5. โรงเรียนบ้านสามขา โรงเรียนในจังหวัดลำพูน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 โรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนผดุงราษฎร์ โรงเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านแม่ลิด (วันที่ 9 – วันที่ 10 กรกฎาคม 2559)			
6	กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเรียนรู้ร่วมกัน (ส.ค. 2559)	1. เรียนรู้กระบวนทัศน์หลักการการคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้ การพัฒนาข้อเสนอ โครงงานฐานวิจัยของนักเรียน 2. เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดพัฒนาโจทย์วิจัย	- การนำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร นำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ต่างโรงเรียน รวมทั้งเรียนรู้ร่วมกับครูทั้งในโรงเรียน ต่างโรงเรียน และปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ ผู้สนใจ ซึ่งในช่วงเวลาระหว่างนี้ นักเรียนกำลังเรียนรู้เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดีและนำเสนอความก้าวหน้าการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนนักเรียน ชุมชน และครูแกนนำ โดยคณะนักวิจัยทีมศูนย์พี่เลี้ยงฯ ร่วมเรียนรู้กับนักเรียน ครูแกนนำ ปราชญ์ชุมชน ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ในพื้นที่	1, 2 และ 3	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		RBL และเขียนร่างข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย	โรงเรียน (ส.ค. – ต.ค. 2559)			
7	กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1 : กิจกรรม “เวที PLC เครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่” ครั้งที่ 1 (ก.ย. 2559)	- ครูแกนนำ มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกันและร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน	“กิจกรรมเวที PLC ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา บูรณาการร่วมกับ กิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการ จิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน (โครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ)” - การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้สร้างความรู้สึกสะเทือนใจภายใน ในความตระหนักถึงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความสั่นสะเทือนภายในด้านที่ดีงาม คือ จิตวิญญาณของชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม และได้เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร คือ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นอกเหนือไปจากที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้แบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เรียนรู้เรื่องการทำโครงการสำหรับดำเนินงานในโรงเรียนจากกิจกรรมครั้งนี้ด้วย (วันที่ 18 – 19 มิถุนายน 2559)	1, 2 3 และ 4	100	-
			“กิจกรรมเวที PLC บทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียน	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” ขยายผลแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - กิจกรรมในครั้งนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากบทเรียนประสบการณ์จริง โดยเฉพาะบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ของครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนได้สะท้อนและแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงในลักษณะของครูผู้สอน ครูผู้นำไปขยายผล ผู้บริหารที่มองเห็นผลงดงามและมีคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งผู้บริหารได้ขยายผลไปสู่ระดับชั้นต่างๆ มากกว่า 1 ห้องเรียนในโรงเรียน และได้ขยายผลลงสู่โครงสร้างของหลักสูตร นอกจากนี้ยังขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นที่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมขยายผลไปสร้างแรงบันดาลใจให้โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ในพื้นที่อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้มาร่วมเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้โครงงาน			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			ฐานวิจัย (RBL) ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา การใช้ PLC ในโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ชุมชน และผู้ปกครอง) - ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงฯ มีเวทีในการเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน - ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำแนวทางที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศก์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - ครูแกนนำมีแรงบันดาลใจและมีพลังในการดำเนินงาน - ผู้ร่วมเวทีเสวนาได้รับข้อเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของครูแกนนำในประเด็นต่างๆ (วันที่ 29 กรกฎาคม 2559)			
			- กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อาจารย์นิเทศก์นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง บูรณาการร่วมกันระหว่างโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ ซึ่งมีผลจากการดำเนินงานทำให้เกิดพลังในการพัฒนางานของโครงการวิจัยทั้งสองโครงการ โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 เกิดพลังร่วมกันในการเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัย และยังส่งต่อพลังให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ตระหนักในการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชื่อมโยงเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์และการแบ่งปันประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้ การสะท้อนคิด ร่วมกัน - นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ได้นำเรื่องราวที่ได้รับจากเวที PLC ของการเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำ นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา มาขยายผลสร้างการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนอื่นๆ ของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง - เวที PLC ครั้งนี้ได้เสริมแรง สร้างความภาคภูมิใจและสร้างพลังเครือข่ายครู นักเรียน คณาจารย์ นักศึกษา ในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครูแกนนำและนักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมจนเกิดพลัง แรงบันดาลใจ จากข้างในตนเองมาขยายต่อให้เพื่อนนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ของโรงเรียนอื่นของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมไปถึงคณะผู้บริหารของคณะครุศาสตร์ (วันที่ 2 ตุลาคม 2559)			
8	กิจกรรม “การเรียนรู้ร่วมกับเวทีเสวนา “ครูแท้แพ้ไม่เป็น” (กิจกรรมนอกเหนือจากแผนการดำเนินงาน)	- ครูแกนนำ มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกันและร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการ	ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้รับการประสานจากมูลนิธิสยามกัมมาจล ซึ่งได้ร่วมจัดเวทีเสวนา “ครูแท้แพ้ไม่เป็น” ร่วมกับ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.) โดยครูเรฟ เอสควิท (Rafe Esquith) โดยในการนี้มูลนิธิ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		จัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน	สยามกัมมาจลในฐานะภาคีร่วมจัดเล็งเห็นว่างานเสวนาในครั้งนี้ มีประโยชน์ต่อคุณครูแกนนำในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่จะนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปรับการเรียน เปลี่ยนการสอน และยังเป็นการสร้างกำลังใจสำหรับผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง มีครูแกนนำรวม 3 ท่าน จากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ เข้าร่วมการเรียนรู้ในครั้งนี้ - จากการร่วมเรียนรู้ในเวทีเสวนาครั้งนี้ ครูแกนนำได้สะท้อนผ่านทาง Facebook ซึ่งมีลักษณะเป็น PLC ระหว่างเครือข่ายครูด้วยกันในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และครูกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายอื่นๆ ถึงแรงบันดาลใจในการเป็นครูเพื่อลูกศิษย์อย่างแท้จริง มีข้อเขียนของครูรัชนก สุวรรณจักร์ ใน Facebook ว่า ...โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา. วันนี้ได้เรียนรู้หลายๆ ด้าน. พฤติกรรม 6 ระดับ นักเรียนสามารถเชื่อมโยงการทำงานกับสิ่งที่เรียนในห้องเรียน . หัวใจการสอน. “สอนนักเรียน” ผลเพื่อเอาไปใช้ในชีวิต การเรียนจากการปฏิบัติ สะท้อนคิด ครูต้องทำงานเป็นทีม ครูต้องเรียนรู้ตลอดเวลา และครูที่ดีที่สุดของครู คือนักเรียน ผลการเรียนรู้ไม่ใช่วันนี้ อีก 10 ปี จึงจะเห็นผล			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			(วันที่ 20 กันยายน 2559)			
9	กิจกรรม “การเรียนรู้ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบ RBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม” (กิจกรรมนอกเหนือจากแผนการดำเนินงาน)	- เพื่อร่วมเรียนรู้กับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย	ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย 1. ผู้อำนวยการและกลุ่มผู้บริหาร 2. คุณครูที่เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับนักเรียนให้โครงงาน RBL ประสบความสำเร็จ จำนวน 10 คน 3. นักเรียนทั้งห้องเรียนที่เป็นเจ้าของโครงงาน RBL กลุ่มย่อยละ 7 คน 4. พ่อแม่/ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 กลุ่มย่อย 7 คน 5. นักเรียนชั้นเรียนปัจจุบัน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 และคณะครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง - ผลจากการร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ นักเรียน คณะผู้บริหาร และคณะทีมวิจัยศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์การทำงานพร้อมไปกับการเรียนรู้จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และพบว่ากรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมีจิตอาสาและพร้อมจะเคลื่อนงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			(วันที่ 29 – 30 กันยายน 2559)			
		- เพื่อร่วมเรียนรู้กับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคม	ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย คุณครูที่เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับนักเรียน ให้โครงงาน RBL ประสบความสำเร็จ จำนวน 6 คน - ผลจากการร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ และคณะทีมวิจัยศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์การทำงานพร้อมไปกับการเรียนรู้จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับข้อเรียนรู้ว่า โครงงานเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นโครงการที่เน้นด้านจิตตปัญญา และองค์ความรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีเหตุผล ในการหาคำตอบ ซึ่งต่างจากโครงงานทั่วไป และที่สำคัญคือคุณธรรมและจริยธรรม เพราะถ้าครูได้ปรับแล้วนักเรียนก็จะปรับตาม และอีกประการคือการมีเวทีให้กับผู้เรียน ซึ่งครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคมได้ใช้เวทีการนำเสนอโครงงานฐานวิจัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เป็นเวทีในการนำนักเรียนไปนำเสนอโครงงาน และในปีที่ผ่านมาได้รับรางวัลคณะครูแกนนำพร้อมจะเคลื่อนงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ (วันที่ 28 พฤศจิกายน 2559)			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
10	กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา (กิจกรรมนอกเหนือจากแผนการดำเนินงาน)	- เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการขับเคลื่อนงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในระดับภูมิภาค ภาคเหนือ และวางแผนการจัดงานนำเสนอผลการเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกันระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงฯ มหาวิทยาลัยพะเยา และศูนย์พี่เลี้ยงฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	- ผลการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ได้รับแนวทางในการจัดงานนำเสนองานในระดับภูมิภาค ภาคเหนือ โดยกำหนดวันจัดงานเบื้องต้น คือ วันเสาร์ที่ 21 มกราคม 2559 โดยมีสถานที่ในการจัดงานที่เตรียมการไว้ คือ สนามกีฬา 700 ปี จังหวัดเชียงใหม่ หรือ ศูนย์คชบาล อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่งอยู่ในระหว่างการประสานการดำเนินงาน และได้รับแนวทางในการนำเสนองานโดยเป็นชุดการแสดงที่บูรณาการการเรียนรู้เชิงวิชาการร่วมด้วย 3 ชุดการแสดงใหญ่ มีเวทีเสวนาจากภาคีเครือข่ายผู้มีส่วนร่วมทุกภาคส่วน และมีการปิดงานด้วยผลงานสร้างสรรค์ร่วมกันระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้งสองศูนย์พี่เลี้ยง (วันที่ 14 ตุลาคม 2559)	1, 2 3 และ 4	100	-
11	กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 4 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์” เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”	- เพื่อเรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่บริบทชุมชนและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติโครงงานฐานวิจัย	- เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 217 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
	(พ.ย. 2559)		จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 14 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์) นอกจากนี้ยังมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 เข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้จำนวน 60 คน - กิจกรรมในครั้งนี้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับ “เกมจำลองการเปิดตลาดการค้า” โดยใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงงานฐานวิจัย ที่จะทำให้กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมสามารถค้าขายสินค้าให้อยู่รอดได้ โดยมีเรื่องของการประมาณค่าใช้จ่าย ผลกำไร และผลดีที่จะเกิดกับชุมชน นักเรียน ครูแกนนำ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเรียนรู้ร่วมกันอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งการใช้ความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มาร่วมในกิจกรรมครั้งนี้อย่างเต็มที่ กิจกรรมครั้งนี้มีผลการต่อยอดไปยังการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนผดุงราษฎร์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนด้วย (วันที่ 12 พฤศจิกายน 2559			

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เวลา 09.00-17.00 น.)			
12	กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 2 : กิจกรรม “เวที PLC เครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่” ครั้งที่ 2 (พ.ย. 2559)	- เพื่อเปิดใจ และสร้างความพร้อมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ - เพื่อเป็นการทบทวนสิ่งดีงาม หรือความประทับใจในการเรียนการสอน - เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของฐานกายและฐานจิตในการเรียนรู้ - เพื่อให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้เห็นตัวอย่างการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการจิตตปัญญา และ RBL และนำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจากสถานการณ์จำลองในห้องเรียน มาอภิปรายเพื่อเรียนรู้และพัฒนา เชื่อมโยงไปถึงฝึกการวางแผนการสอนและฝึกการสอนที่บูรณาการจิตตปัญญา และ RBL	- เวที PLC ในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5 รวมจำนวน 120 คน - ผลจากเวที PLC ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมย่อย คือ กิจกรรมเจริญสติ เปิดจิตใคร่ครวญ น้อมรับพัฒนาตน ทบทวนสิ่งดีงาม ประสานความรู้สู่ฐานกาย และจิต เรียนรู้ผ่านการสาธิต ระดมความคิดสู่แผนการจัดการเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ด้วยการสอน การบำเพ็ญประโยชน์ร่วมกัน เรียนรู้ชีวิตจากพระมหานพดล สุวณฺณเมธี และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ครูแกนนำนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยง รวมทั้งกิจกรรม AAR ได้ช่วยสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในบรรยากาศของกัลยาณมิตรและใคร่ครวญเชื่อมโยงการทำงาน การเรียนการสอน โครงงานฐานวิจัย ร่วมกับการบ่มเพาะคุณธรรม และได้เรียนรู้ประสบการณ์การเรียนการสอนในโรงเรียนทั้งจากครูแกนนำที่มีประสบการณ์มาตั้งแต่เริ่มแรกของการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และครูแกนนำที่เข้ามาร่วม	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			โครงการในระยะเวลาเพียง 1-2 ปี รวมทั้งนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและครูพี่เลี้ยงที่เพิ่งมาร่วมแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ประมาณ 1 ปี (วันที่ 7 – 8 มกราคม พ.ศ. 2560)			
13	กิจกรรมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย (ม.ค. 2560)	- นักเรียนผู้ร่วมโครงการมีเวทีนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย - เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำโครงงานฐานวิจัย ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันจากเวทีนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน ครูแกนนำ การวิพากษ์งาน และการแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ	- การประชุมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย 11 โรงเรียน - มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย - การเรียนรู้จากเวทีนำเสนอความก้าวหน้าในครั้งนี้มีลักษณะของการสัญจรไปในพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เพื่อมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน ปราชญ์ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และท้องถิ่น - นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง - ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกัน - ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจาก	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		กัลยาณมิตรเครือข่าย โดยร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา	ความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป (ม.ค. – มี.ค. 2559 ณ พื้นที่ของโรงเรียน)			
			- การประชุมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย 11 โรงเรียน ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยพะเยา “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ในวันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา - มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย จากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมจำนวน 140 คน - ผลจากการจัดกิจกรรม “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอย	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
			เบื้องพระยุคลบาท” ในครั้งนี้ ทำให้นักเรียน ครูแกนนำ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ครูแกนนำ และเวทีวิจัยพะเยาวิจัย และจากการสะท้อนคิด พบว่า ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขในการร่วมกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างมาก ในส่วนของกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่ได้ร่วมกิจกรรม ได้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและการสานต่อคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน (วันที่ 27 มกราคม 2560)			
14	กิจกรรมเวทีนำเสนอโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน (มี.ค. 2560)	- เพื่อนำเสนอบทเรียนความสำเร็จของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา แสดงให้สาธารณชนประจักษ์ในความสำเร็จของการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแสดงให้ประจักษ์ว่างานสำเร็จเพราะมีครูที่เรียนรู้ มีใจ	- กิจกรรม เวที “เพาะพันธุ์ปัญญาสำหรับเด็กไทย 4.0” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2560 วันเสาร์ที่ 25 มีนาคม 2560 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี - ผลการดำเนินงาน มีความประจักษ์เป็นรูปธรรมว่าสาธารณชนให้ความสนใจมาร่วมงาน 1,000 คน และศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้ร่วมนำเสนอ	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		ทุ่มเท	บทเรียนความสำเร็จจากการดำเนินงาน ในห้องเรียนย่อยที่ 2 โดย ครูแกนนำ เป็นวิทยากร คือ การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการทำโครงงาน (วันที่ 25 มีนาคม 2560)			
15	กิจกรรมประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์					
	15.1 ประชุม Retreat พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา วันเสาร์-อาทิตย์ที่ 21 - 22 พฤษภาคม 2559 ณ บ้านอัมพวา รีสอร์ทแอนด์สปา	- พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ได้ร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานในช่วงเวลาที่ผ่านมา และวางแผนการทำงานในปีที่ 4 ต่อไป	หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จัดประชุม Retreat พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (รายละเอียดประเด็นการประชุมและมติที่ประชุมมีปรากฏในภาคผนวก) (วันที่ 21 - 22 พฤษภาคม 2559)	1, 2 3 และ 4	100	-
	15.2 การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1/2559 วันเสาร์ที่ 27 สิงหาคม 2559 เวลา 09.00 – 16.30 น. ณ ห้องยุคลธร ชั้น 1 โรงแรมอมารี ดอนเมือง แอร์พอร์ต กรุงเทพฯ	- พี่เลี้ยงได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้พิจารณามุมมองจากความสำเร็จ เพื่อวางแผนทำงาน หาประเด็นแนวทางในการพัฒนาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสามารถนำไปประยุกต์เพื่อฝึกกับครูของศูนย์ตนได้ในปี	หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จัดประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครั้งที่ 1/2559 และมีประเด็นที่คณะผู้ทรงคุณวุฒิจะขอลงพื้นที่เก็บข้อมูล ถอดบทเรียน เพื่อคืนข้อมูลและสรุปผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (รายละเอียดประเด็นการประชุมและมติที่ประชุมมีปรากฏในภาคผนวก) (วันที่ 27 สิงหาคม 2559)	1, 2 3 และ 4	100	-

ที่	กิจกรรมที่ทำตามแผนงาน	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	กิจกรรมที่ปฏิบัติจริง (รายละเอียดกิจกรรมปรากฏในภาคผนวก) ผลการดำเนินงาน	สนับสนุนวัตถุประสงค์ข้อที่	ร้อยละความพึงพอใจต่อความสำเร็จ	ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบ
		ที่ 4 และวางแนวทางเพื่อความต่อเนื่องและยั่งยืนของการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในระบบโรงเรียน ในพื้นที่ของศูนย์พี่เลี้ยงฯ				
	15.3. การประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงศูนย์อื่นๆ และหน่วยจัดการกาลาง รวม 4 ครั้ง	- พี่เลี้ยงทั้ง 8 ศูนย์ได้ร่วมแลกเปลี่ยนแนวคิดเพื่อกำหนดเป้าหมายการทำงานที่จะบรรจุเป็นแผนการทำงาน และเสนอเป็นข้อเรียนรู้เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันฉันกัลยาณมิตรครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา	หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จัดประชุมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และได้รับข้อเรียนรู้และแนวทางการดำเนินงานต่อไปในประเด็นดังนี้ - ข้อเรียนรู้จากการถอดบทเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา - กำหนดเป้าหมายความสำเร็จในระยะต่อไป - แนวทางการจัดงานปลายปี - แนวทางในการขยายผลและสร้างความยั่งยืน	1, 2 3 และ 4	100	-

บทที่ 3

ผลการดำเนินงานโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

สรุปผลโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียนกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ รวม 11 โรงเรียน ได้เรียนรู้ร่วมกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และดำเนินงานในปีการศึกษา 2559 โดยในระยะเวลาระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557 – เดือนเมษายน 2560) โรงเรียนมีประเด็นในการทำโครงงานและมีครูแกนนำ นักเรียน ที่ร่วมเรียนรู้ทำโครงงานฐานวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 1

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
1	โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่อยู่ : 230 ถนนพหลโยธิน ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000	ม.1/5	สพม.35	ลำปาง	การเพาะเห็ดพัฒนาสู่การสร้างอาชีพของชุมชน (10 โครงงานย่อย)
2	โรงเรียนวิชชานารี ที่อยู่ : 176 เจริญประเทศ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000	ม.4/1	สช.และ สพป. ลป. เขต 1	ลำปาง	ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนและชุมชนรอบโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดี (10 โครงงานย่อย)
3	โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ที่อยู่ : 134 หมู่ 6 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 52210	ม.2/1	สพม.35	ลำปาง	กระเทียมกับอาชีพของคนในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
4	โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ที่อยู่ : 194 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง 52240	ม.2/1, ม.2/2	สพม.35	ลำปาง	กล้วย : วิถีชีวิตและอาชีพของชุมชน (10 โครงงานย่อย)
5	โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่อยู่ : 371 หมู่ 10 ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 52120	ม.4/1	สพม.35	ลำปาง	ภูมิปัญญาวิถีเกษตรพึ่งพาตนเอง (10 โครงงานย่อย)
6	โรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่อยู่ : 447 หมู่ 4 ตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง 52140	ม.2/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่นที่เรียน IS	สพม.35	ลำปาง	กล้วยกับอาชีพของคนในชุมชน (10 โครงงานย่อย)

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
7	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา ที่อยู่ : 166 หมู่ 5 ถนนจามเทวี ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190	ม.2/1	สพม.35	ลำปาง	จิ้งหรีดกับวิถีชีวิตและ อาชีพของคนในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
8	โรงเรียนแม่พริกวิทยา ที่อยู่ : 37 หมู่5 ถนนพหลโยธิน ตำบลพระบาทวังตวง อำเภอ แม่พริก จังหวัดลำปาง 52180	ม.4/1	สพม.35	ลำปาง	ข้าวกับอาชีพในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
9	โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ที่อยู่ : 246 หมู่ 3 ถนนเจริญราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000	ม.2/7	สพม.35	ลำพูน	อาหารล้านนาและอาชีพ ของคนลำพูน (10 โครงงานย่อย)
10	โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ที่อยู่ : 63 หมู่ 2 ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 51160	ม.4/1, ม.4/2	สพม.35	ลำพูน	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับ อาชีพของชุมชน (10 โครงงานย่อย)
11	โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ที่อยู่ : 151 ถนนยันตรกิจโกศล ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000	ม.3/3 และนำไปใช้กับการเรียน การสอนในระดับชั้น ม.3 ห้องอื่น	สพม.35	แพร่	ข้าวกับอาชีพของชุมชน (10 โครงงานย่อย)

ตารางที่ 5 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 2

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
1	โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่อยู่ : 230 ถนนพหลโยธิน ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000	ม.3/4, ม.2/15, ม.5/5 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	การศึกษาสมุนไพรเพื่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
2	โรงเรียนวิชชานารี ที่อยู่ : 176 เจริญประเทศ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000	ม.4/1, ม.4/2 มีชมรมเพาะพันธุ์ปัญญา และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น และมีความพยายามขยายผลไปสู่ระดับชั้นประถมศึกษา	สช.และ สพป. ลป. เขต 1	ลำปาง	ผักตบชวาในแม่น้ำวังกับสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน (10 โครงงานย่อย)
3	โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ที่อยู่ : 134 หมู่ 6 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 52210	ม.2/1 และขยายผลนำไปใช้กับ ม.2 ทุกห้อง (มี 6 ห้อง) นอกจากนี้ได้พัฒนาให้มีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจะนำไปใช้กับทุกชั้นเรียน เริ่มจาก ม.1- ม.3 และต่อเนื่องไปถึง ม.ปลาย	สพม.35	ลำปาง	ผ้าทอในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
4	โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ที่อยู่ : 194 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง 52240	ม.4/1, ม.2/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	การศึกษามะละกอพืชเศรษฐกิจในชุมชน (20 โครงงานย่อย)
5	โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่อยู่ : 371 หมู่ 10 ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 52120	ม.5/1 มีนักเรียนชั้น ม.4/1 มาร่วมเรียนรู้ และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	ชุมชนคนรักษ์ป่า (10 โครงงานย่อย)
6	โรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่อยู่ : 447 หมู่ 4 ตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง 52140	ม.2/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่นที่เรียน IS	สพม.35	ลำปาง	โครงการเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน สร้างความรู้สู่ชุมชน (10 โครงงานย่อย)

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
7	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา ที่อยู่ : 166 หมู่ 5 ถนนจามเทวี ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190	ม.2/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.2 ห้องอื่น	สพม.35	ลำปาง	พลังงานทางเลือกในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
8	โรงเรียนแม่พริกวิทยา ที่อยู่ : 37 หมู่5 ถนนพหลโยธิน ตำบลพระบาทวังตวง อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง 52180	ม.4/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	การศึกษาส้มเกลี้ยงผลไม้เศรษฐกิจในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
9	โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ที่อยู่ : 246 หมู่ 3 ถนนเจริญราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000	ม.2/10, ม.6/11 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำพูน	การศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนบริเวณรอบโรงเรียน (10 โครงงานย่อย)
10	โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ที่อยู่ : 63 หมู่ 2 ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 51160	ม.2/3 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำพูน	ผ้าทอกะเหรี่ยงกับวิถีชีวิตในชุมชน (10 โครงงานย่อย)
11	โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ที่อยู่ : 151 ถนนยันตรกิจโกศัย ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000	ม.3/3 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.3 ห้องอื่น	สพม.35	แพร่	สาหร่ายเตา บ้านนาคูหา จังหวัดแพร่ (10 โครงงานย่อย)

ตารางที่ 6 แสดงสรุปโครงงานของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการในปีที่ 3

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
1	โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่อยู่ : 230 ถนนพหลโยธิน ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000	ม.5/5 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	BWS รักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ร่วมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม (17 โครงงานย่อย)
2	โรงเรียนวิชชานารี ที่อยู่ : 176 เจริญประเทศ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000	ม.4/1, ม.4/2 มีชมรมเพาะพันธุ์ปัญญา และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น และมีความพยายามขยายผลไปสู่ระดับชั้นประถมศึกษา	สช.และ สพป. ลป. เขต 1	ลำปาง	สบู่แฟนซี (สมุนไพร) (10 โครงงานย่อย)
3	โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ที่อยู่ : 134 หมู่ 6 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 52210	ม.2/1 และขยายผลนำไปใช้กับ ม.2 ทุกห้อง (มี 6 ห้อง) นอกจากนี้ได้พัฒนาให้มีอยู่ในโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจะนำไปใช้กับทุกชั้นเรียน เริ่มจาก ม.1- ม.3 และต่อเนื่องไปถึง ม.ปลาย	สพม.35	ลำปาง	น้ำพริกลาบ (10 โครงงานย่อย)
4	โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ที่อยู่ : 194 หมู่ที่ 4 ตำบลทุ่งกว๋าว อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง 52240	ม.4/1, ม.2 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน (10 โครงงานย่อย)
5	โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่อยู่ : 371 หมู่ 10 ตำบลแจ้ห่ม อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง 52120	ม.4/1, ม.5/1 มีนักเรียนชั้น ม.5/1 มาร่วมเรียนรู้ และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	โรงเรียนนอกกะลาเกษตรพึ่งพาตนเอง: ปุ๋ยรักษ์ธรรมชาติ (10 โครงงานย่อย)
6	โรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่อยู่ : 447 หมู่ 4 ตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง 52140	ม.2/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่นที่เรียน IS	สพม.35	ลำปาง	ผักไฮโดรโปนิกส์แบบผสมผสานบูรณาการผ่านโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (10 โครงงานย่อย)

ที่	โรงเรียน	นักเรียน (ระดับชั้น)	สังกัด	จังหวัด	ประเด็นโครงงานหลัก
7	โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา ที่อยู่ : 166 หมู่ 5 ถนนจามเทวี ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190	ม.5/1 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.2 ห้องอื่น	สพม.35	ลำปาง	ผักสลัดกับวิถีชีวิต (10 โครงงานย่อย)
8	โรงเรียนแม่พริกวิทยา ที่อยู่ : 37 หมู่5 ถนนพหลโยธิน ตำบลพระบาทวังตวง อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง 52180	ม.4/1, ม.4/2 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำปาง	การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียนและชุมชน (10 โครงงานย่อย)
9	โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ที่อยู่ : 246 หมู่ 3 ถนนเจริญราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน 51000	ม.1 – ม.5 (ชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา) และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำพูน	เศรษฐกิจพอเพียงกับการดำรงชีวิต ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน (10 โครงงานย่อย)
10	โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ที่อยู่ : 63 หมู่ 2 ตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน 51160	ม.2 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้นอื่น	สพม.35	ลำพูน	ขิง ณ หล่ายดอย (10 โครงงานย่อย)
11	โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ ที่อยู่ : 151 ถนนยันตรกิจโกศัย ตำบลในเวียง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ 54000	ม.3/3 และนำไปใช้กับการเรียนการสอนในระดับชั้น ม.3 ห้องอื่น	สพม.35	แพร่	การพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่ (10 โครงงานย่อย)

สรุปโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน ระยะเวลา 3 ปี (พฤษภาคม 2557 – เมษายน 2560)

1. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ การเพาะเห็ดพัฒนาสู่การสร้างอาชีพของชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การเพาะเห็ดนางฟ้าพัฒนาสู่การสร้างอาชีพของคนในชุมชน
2. การพัฒนาแหนมเห็ดนางฟ้า
3. การศึกษาวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่มีผลต่อคุณภาพของเห็ดนางฟ้า
4. การยืดอายุของเห็ดนางฟ้าในการขนส่ง
5. การออกแบบระยะห่างการวางก้อนเชื้อเห็ดนางฟ้า
6. ตาแหน่งของการวางเชื้อเห็ดนางฟ้ามีผลต่อปริมาณการออกดอกของเชื้อเห็ดนางฟ้า

7. การพัฒนาก้อนเห็ด
8. การพัฒนาคุณภาพก้อนเพาะเห็ดนางฟ้า
9. น้าหมักชีวภาพจากเห็ดเพิ่มผลผลิตเห็ดนางฟ้า
10. ค่า PH ของน้ำที่ใช้รดเห็ดนางฟ้า

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ การศึกษาสมุนไพรเพื่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน (Herb to GLOBE) มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ความสัมพันธ์ของผีเสื้อกับทรัพยากรธรรมชาติ
2. เซลล์ไฟฟ้าพลังงานน้ำ
3. ยาหม่องจากเปลือกส้ม
4. ประสิทธิภาพกำจัดยุงจากมะเขือพวง มะคำดีควาย และมะยม
5. มหัศจรรย์น้ำหมักพิชิตกลิ่นเท้า
6. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการกำจัดเพลี้ยของขมิ้นชันและกระเทียม
7. สารสกัดจากเปลือกส้มโอยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อราในพืช
8. ความสัมพันธ์ของผีเสื้อกับทรัพยากรธรรมชาติ
9. การสำรวจความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตในสวนสาธารณะเขลางค์
10. น้ำยาบ้วนปากสมุนไพรจากสมุนไพร

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ BWS รักษ์พลังงานและสิ่งแวดล้อม ร่วมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การพัฒนาสัดส่วนอิฐมวลเบาจากบิสกิตและโฟม (Development of the light weight Brick from biscuit&foam)
2. ระบบรายงานคุณภาพอากาศ (Air quality reporting system)
3. ห้องเรียนแห่งการเรียนรู้ (Smart Classroom BWS)
4. ผ้าฝ้ายหมักกากกาแฟ (Cotton ferment coffee grounds)
5. แก๊สชีวภาพจากกล้วย (Biogas from banana)
6. การพัฒนาเครื่องสับไม้ (Chopping brach machine)
7. การเคลื่อนที่ของลูกยางจากแบบจำลอง (movement of sarjam from model)
8. แผ่นปะแผลยับยั้งเชื้อ Staphylocoeous aureus (Sheet patch wound from lackfruit rubber)
9. การบริหารจัดการน้ำ โดยบำบัดคุณภาพน้ำล้างจานเพื่อใช้ในการอุปโภค (Water Management by treatment quality dish washing soap for use)
10. การผลิตเอทานอลจากหญ้าเลี้ยงช้าง (Ethanol from elephant grass)
11. ก้อนปุ๋ยปลูกต้นกล้าจากผักตบชวาและกากกาแฟ (Flowerpot from coffee grounds and water hyacinth)
12. การยับยั้งแบคทีเรีย Pseudomonas และ E.coli โดยสารสกัดจากกระดุมทองเลือย (To reduce the rate of evaporation of water in the soil by cover crop)
13. จับน้ำในอากาศ (Catch water in the air)

14. การศึกษาพฤติกรรมการกินพอลิสไตน์รีนโฟมของหนอนแมลงปีกแข็งวงศ์ Tenebrionidae
15. การลดระดับความเค็มของน้ำโดยลีโอนาร์ไดท์ ดินเบา และบิสกิต เพื่อใช้ในการอุปโภค (The Development of Decreasing Saltiness of Water by Using Leonardite and Diatomite to Produce Water for Consuming)
16. ศึกษาการดูดซับน้ำมันจากโครงสร้างของผักตบชวา (The study absorbing oil from the structure of water hyacinth)
17. แผ่นฟิลม์พลาสติกชีวภาพจากหญ้าเลี้ยงช้างด้วยกระบวนการ Detergent

2. โรงเรียนวิชชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนและชุมชนรอบโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การแปรรูปกระดาษเหลือใช้ให้เป็นผลิตภัณฑ์ (กระดาษรีไซเคิล) เพื่อลดปริมาณเศษกระดาษในโรงเรียนและเพิ่มมูลค่าให้กับเศษกระดาษ
2. การแปรรูปมะขามเป็นผลิตภัณฑ์ (สบู่มะขามคลอลาเจน) เพื่อลดปริมาณมะขามในโรงเรียน และเพิ่มมูลค่าให้กับมะขาม
3. เทียนหอมไล่ยุงจากใบสะระแหน่ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในโรงเรียนและลดอัตราความเสี่ยงของการเป็นไข้เลือดออก
4. การแปรรูปพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในโรงเรียนเป็นที่ดับกลิ่นอเนกประสงค์ เพื่อลดปัญหากลิ่นเหม็นของห้องน้ำในโรงเรียน
5. การแปรรูปพืชสมุนไพรที่มีอยู่ในโรงเรียนเป็นเจลล้างมือ เพื่อทาความสะอาดมือจากเชื้อโรค
6. ศึกษาสารสกัดจากสะระแหน่ที่มีฤทธิ์ไล่ยุง
7. การแปรรูปขวดพลาสติกให้เป็นผลิตภัณฑ์ (หุ่นโชว์เสื้อผ้า) เพื่อลดปริมาณขวดพลาสติกในโรงเรียน
8. การทำน้ำหมักชีวภาพกลิ่นสมุนไพร เพื่อลดปริมาณขยะจากเศษอาหารในโรงเรียน
9. ศึกษาสารสกัดจากมะขามที่มีผลต่อร่างกาย
10. ยาหม่องจากลูกหมาก

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ ผักตบชวาในแม่น้ำวังกับสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาสารที่ช่วยชะลอการเจริญเติบโตของผักตบชวา
2. กระถางอินทรีย์จากผักตบชวา
3. ฟองน้ำธรรมชาติจากผักตบชวา (โอเอซีส)
4. การเปรียบประสิทธิภาพของสารคลอโรฟิลล์ที่สกัดจากใบมะขามและผักตบชวา
5. โลชันทาผิวสกัดจากผักตบชวา
6. ดินผสมผักตบชวา
7. การแปรรูปผักตบชวามาเป็นผลิตภัณฑ์ สบู่ผักตบชวาคอลลาเจน เพื่อลดปริมาณผักตบชวาในแม่น้ำวังและเพิ่มมูลค่าให้กับผักตบชวา

8. สารสกัดคลอโรฟิลล์เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดูดกลืนแสงของแผงโซลาร์เซล
9. สารสกัดจากผักตบชวาเร่งการเจริญเติบโตของถั่วเพิ่มมูลค่าจากผักตบชวาและเพิ่มรายได้ในชุมชน
10. สมุดจากผักตบชวา

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ สบู่แฟนซี (สมุนไพร) มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาสรรพคุณของชนิดสมุนไพรเพื่อให้ได้ชนิดที่เหมาะสมในการนำมาเป็นส่วนผสมของสบู่แฟนซี (สมุนไพร)
2. การหาอัตราส่วนที่เหมาะสมของชนิดสมุนไพรในการนำมาเป็นส่วนผสมของสบู่แฟนซี (สมุนไพร)
3. ระยะเวลาการเซ็ตตัวของสบู่ที่มีผลต่อการออกแบบลวดลายของสบู่
4. การศึกษาวิธีการลดปริมาณฟองอากาศในการทำสบู่แฟนซี (สมุนไพร)
5. การสกัดสีจากพืชสมุนไพรสำหรับใช้ในการทำสบู่แฟนซี (สมุนไพร)
6. การออกแบบพิมพ์สบู่เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต สบู่แฟนซี
7. ศึกษาความเข้มข้นของกลีเซอรีนที่มีผลต่อความตึงของผิว
8. การศึกษากลิ่นของสมุนไพรที่มีผลต่อสุขภาพ
9. การออกแบบบรรจุภัณฑ์และโลโก้ ผลิตภัณฑ์สบู่แฟนซี (สมุนไพร)
10. ต้นทุนและการตอบแทนในการลงทุนทำ สบู่แฟนซี (สมุนไพร)

3. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อาเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ กระเทียมกับอาชีพของคนในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การเจริญเติบโตของกระเทียมในแปลงดิน 4 สูตร
2. การเลือกกลีบพันธุ์กระเทียมโทน
3. ระยะเวลาการเตรียมกลีบกระเทียมกับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม
4. ศึกษาวัสดุคลุมแปลงกับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม
5. ศึกษาการใช้วัสดุดูดซับแสงกับการทำให้กระเทียมแห้ง
6. ศึกษาขนาดของกลีบพันธุ์กับการเพิ่มผลผลิตกระเทียม 26
7. การเร่งความยาวของรากกระเทียมโดยขิงสด
8. ชนิดของปุ๋ยอินทรีย์กับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม
9. ศึกษาวิธีการวางกลีบกระเทียมกับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม
10. ศึกษาระยะเวลาการให้น้ำกับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ ผ้าทอในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาการสกัดน้ำมันจากเมล็ดฝ้าย
2. ดินในหมู่บ้านเหล่ายาวที่เหมาะสมแก่การปลูกฝ้าย
3. การกำจัดศัตรูต้นฝ้ายโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ
4. วิธีการทำให้สีของผ้าฝ้ายสีติดทนนาน
5. การศึกษาวิธีการสกัดสีย้อมผ้าจากต้นครามและมะเกลือเพื่อลดกลิ่นของสารสกัด
6. เวลาที่เหมาะสมของการย้อมสีของผ้าฝ้าย

7. การศึกษาความคงทนของเส้นฝ้าย
8. การศึกษาสีย้อมผ้าฝ้ายทอมือจากพืชธรรมชาติในท้องถิ่น
9. การออกแบบลายผ้าทอ
10. เครื่องอบผ้าพลังงานความร้อนจากหลอด Spotlight

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ น้ำพริกลาบ มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การจัดการวิธีการผลิตน้ำพริกลาบ
2. การป้องกันการสูญเสียกลิ่นของน้ำพริกลาบด้วยวิธีเอนแคปซูเลชั่นคอมเพล็กซ์
3. การพัฒนากระบวนการผลิตน้ำพริกลาบชนิดก้อน
4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำพริกลาบเพื่อลดสารอะฟลาท็อกซิน
5. การยืดอายุและการเก็บรักษาน้ำพริกลาบ
6. การศึกษาความเหมาะสมระยะเวลาการคั่วพริกในการทำน้ำพริกลาบ
7. การศึกษาเบื้องต้นระบบโลจิสติกส์ ของผลิตภัณฑ์น้ำพริกลาบ
8. การศึกษาเปรียบเทียบปริมาณสารแคปไซซินในพริกโดยวิธีสกัดสารแคปไซซิน
9. การศึกษาวิธีการป้องกันกลิ่นการคั่วเพื่อทำน้ำพริกลาบ
10. การออกแบบบรรจุภัณฑ์น้ำพริกลาบ

4. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ กล้วย : วิถีชีวิตและอาชีพของชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาการยับยั้งการเกิดเชื้อราในเส้นใยกล้วยด้วยสมุนไพร
2. สมุนไพรกำจัดเชื้อแบคทีเรียช่วยยืดอายุเส้นใยกล้วย
3. การศึกษาประสิทธิภาพของสบู่เหลวจากน้ำขี้เถ้าเปลือกกล้วย
4. การศึกษาเปรียบเทียบความมันวาวของรองเท้าที่ได้รับการขัดจากเปลือกกล้วยหอมทองและกล้วยหอมเขียวค่อม
5. กระแสไฟฟ้าจากต้นกล้วย
6. การศึกษาการยืดระยะเวลาการเก็บรักษากล้วย
7. สรรพคุณจากส่วนต่างๆ ของกล้วยที่มีผลต่อสุขภาพ
8. ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับกล้วยที่มีผลต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน
9. กระดาษจากเส้นใยกล้วย
10. หยวกกล้วยอนุบาลต้นกล้า

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ การศึกษามะละกอ พืชเศรษฐกิจในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ธูปไล่ยุงจากใบมะละกอ
2. น้ำหมักชีวภาพจากส่วนต่างๆ ของมะละกอ
3. ข้าวเกรียบมะละกอ
4. ผลิตภัณฑ์น้ำยาล้างจานจากมะละกอ
5. สีผสมอาหารจากมะละกอ (มะละกอทำสี)

6. สบู่จากมะละกอ
7. ข้าวแต๋นมะละกอ
8. ชามะละกอ
9. มะละกอแก้ว
10. การผลิตปาเปนอย่างง่ายและการนำไปใช้ประโยชน์
11. การเปรียบเทียบความเข้มข้นของสารสกัดจากเยื่อหุ้มเมล็ดมะละกอสุกที่มีต่อการชะลอการเหี่ยวของดอกกุหลาบ
12. การกำจัดหอยเชอรี่ในนาข้าวโดยใช้ส่วนต่างๆ ของมะละกอ
13. การศึกษาแนวทางการเปลี่ยนเพศมะละกอ
14. มะละกอทอดกรอบปรุงรส
15. การติดสีย้อมผ้าธรรมชาติด้วยยางมะละกอ
16. ใบมะละกอกำจัดเพลี้ยแป้ง
17. การยืดอายุเส้นมะละกอดิบให้สดนานพร้อมใช้
18. สบู่มะละกอ
19. เครื่องขูดมะละกอ

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การผลิตกระดาษจากเปลือกข้าวโพดจากการใช้สารฟอกธรรมชาติ
2. การพัฒนาทางกายภาพและทางกลของอิฐมอญที่มีส่วนผสมของเถ้าลอยลิกไนต์
3. ประสิทธิภาพของสมุนไพรในท้องถิ่นกำจัดเชื้อราก่อนนำไปสานเป็นกระติ๊บข้าว
4. ครีมขัดรองเท้าจากฟางข้าว
5. การเปรียบเทียบสมุนไพรในการไล่แมลงวัน
6. การศึกษาเปรียบเทียบความมันวาวที่ได้รับจากการขัดรองเท้าที่ทำจากเปลือกกล้วยหอมทองและกล้วยน้ำว้า
7. การตอนกิ่งมะละกอให้ต้นเตี้ย
8. การปลูกมะนาวในกระถางประหยัดน้ำ
9. แชมพูมะกรูด
10. ข้าวพองข้าวก่ำปราศจากน้ำมัน

5. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ ภูมิปัญญาวิถีเกษตร พึ่งพาตนเอง มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ผลของการแกะเปลือกเมล็ดข้าวต่อการงอกและการเจริญเติบโตของต้นกล้า
2. วิเคราะห์ความคุ้มค่าระหว่างการปลูกข้าวธรรมดากับข้าว rice berry
3. ศึกษาวิธีการใช้ปุ๋ยพืชสดจากปอเทืองกับการปรับปรุงคุณภาพดินในนาข้าว
4. ศึกษาเปรียบเทียบน้ำหมักหอยเชอรี่กับฟางข้าวต่อการเจริญเติบโตของข้าวในระยะแตกกอ
5. การเปรียบเทียบการเจริญเติบโตของต้นข้าวจากการใช้ปุ๋ยมูลสัตว์ชนิดต่างๆ
6. ผลของการกระจายความร้อนในไหนึ่งข้าวต่อการนึ่งข้าวเหนียวให้สุกเร็วและไม่แฉะ

7. ชนิดของข้าวต่อคุณภาพของไวน์ข้าว ที่หมักด้วยแป้งข้าวหมาก
8. เครื่องทุ่นแรงเพื่อบีบน้ำปู
9. ทดสอบคุณภาพถ่านกับการเจริญเติบโตของข้าว
10. ผลของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อการให้ความรู้เรื่องข้าวอินทรีย์ต่อการสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ ชุมชนคนรักษ์ป่า มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้
1. การศึกษาความแข็งแรงของการสร้างฝายชะลอน้ำ ที่บ้านสาแพะ ต.บ้านสา อ. แจ้ห่ม จ. ลำปาง
2. สื่อ AR ให้ความรู้เรื่อง สมุนไพรในพื้นบ้าน
3. การเปรียบเทียบปริมาณแสงที่มีผลต่ออัตราการรอดของต้นผักหวานป่า ในบ้านสาแพะ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
4. การสำรวจไลเคนเพื่อเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพอากาศของชุมชนบ้านสาแพะ อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
5. การศึกษาการเร่งการงอกของมะค่าโมงในวิธีที่แตกต่างกัน
6. การศึกษาปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสมและคุ้มค่าต่อการปลูกมะระในบ้านสาแพะ อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง
7. การศึกษาประสิทธิภาพของน้ำหมักจากเมล็ดกระบกที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นสัก
8. การสำรวจดินบริเวณที่มีต้นกล้วยเพื่อบอกความชื้นในดินบริเวณหมู่บ้านสาแพะ ตำบลบ้านสา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง
9. เปรียบเทียบอัตราการงอกของเมล็ดมะค่าโมงจากดินป่าธรรมดาและดินป่าที่ถูกไฟไหม้บริเวณป่าบ้านสาแพะ
10. เปรียบเทียบประสิทธิภาพน้ำหมักจากใบยูคาลิปตัสในแต่ละสูตรที่มีผลต่อการตายของวัชพืชในชุมชนบ้านสาแพะ

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ โรงเรียนนอกกะลา เกษตรพึ่งพาตนเอง: ปุ๋ยรักษ์ธรรมชาติ มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้
1. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของปุ๋ยเคมีกับน้ำหมักชีวภาพที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักตั้งโอ๋
2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของฮอร์โมนไข่กับวัคซีนพืชที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักกาดหอมห่อ
3. การศึกษาประสิทธิภาพการย่อยสลายปุ๋ยอินทรีย์ของเชื้อราขาวที่ได้จากการหมักข้าวจ้าวและข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
4. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของปุ๋ยหมักทั่วไปและปุ๋ยหมักจากหญ้าคาที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักกวางตุ้ง
5. การเพาะเห็ดโคนในกองปุ๋ยหมักชีวภาพจากรังปลวกเก่า
6. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของปุ๋ยชีวภาพ 2 ชนิด และปุ๋ยเคมีที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักสลัด
7. การศึกษาการเจริญเติบโตของผักบุ้งจีนโดยใช้น้ำหมักจากน้ำซาวข้าว
8. การเปรียบเทียบปริมาณการเกิดแก๊สของปุ๋ยหมักชีวภาพที่ได้จากการหมักหญ้าแฝกกับมูลวัวและน้ำก๋วยเตี๋ยว
9. ระบบควบคุมการรดน้ำและให้ปุ๋ยชีวภาพอัตโนมัติ
10. การเปรียบเทียบการใช้ปุ๋ยเคมีกับน้ำหมักชีวภาพที่มีผลต่อค่า pH ในดิน และการเจริญเติบโตของผักสลัด

6. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ กล้วยกับอาชีพของคนในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้
1. กล้วยกับวิถีชีวิตของคนบ้านป่าลัน อาเภอวังเหนือ
2. น้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วย

3. ศึกษาวิธีแก้โรคตายพายในกล้วย
4. การทำจุลินทรีย์จากหน่อกล้วย
5. กระดาษกล้วยจากสีธรรมชาติ
6. ปุ๋ยน้ำชีวภาพจากต้นกล้วย
7. กล้วยกับการรักษาโรคกระเพาะ
8. วัสดุธรรมชาติลบยางกล้วย
9. ธาตุอาหารในดินที่เหมาะสมแก่การปลูกกล้วยในชุมชนของวังเหนือ
10. ปุ๋ยสั่งตัดเพิ่มอาหารในดินให้แก่ต้นกล้วย

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ โครงการเพาะเลี้ยงไส้เดือนดิน สร้างความรู้สู่ชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบภาชนะที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงไส้เดือนดิน
2. การเพาะเลี้ยงไส้เดือนดินกับการสร้างรายได้
3. การศึกษาเปรียบเทียบปริมาณการกำจัดขยะเปียกของไส้เดือนดินต่างสายพันธุ์
4. การศึกษาวิธีการที่เหมาะสมในการแยกไส้เดือนดินออกจากดิน
5. ทัศนคติของชุมชนชาวขุนวังสามัคคี อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง ต่อการเลี้ยงไส้เดือนดิน
6. การกำจัดแมลงศัตรูพืชโดยการใช้น้ำจากการเลี้ยงไส้เดือนดิน
7. การศึกษาวงจรชีวิตของไส้เดือนดิน
8. เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของต้นอ่อนดอกทานตะวันระหว่างดินที่เกิดจาการเพาะเลี้ยงไส้เดือนกับดินทั่วไป
9. ชนิดของดินที่เหมาะสมกับการเลี้ยงไส้เดือนดิน
10. เปรียบเทียบธาตุอาหารในดินก่อนและหลังการเลี้ยงไส้เดือนดิน

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ ผักไฮโดรโปนิกส์แบบผสมผสานบูรณาการผ่านโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ศึกษาวิธีการเพาะต้นอ่อนโดยใช้การปลูกแบบไฮโดรโปนิกส์
2. เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของพืชที่ใช้ฟองน้ำใยมะพร้าวและโอเอซีสใช้แล้ว
3. ผักไฮโดรโปนิกส์เพื่อสุขภาพ
4. เปรียบเทียบความคงสภาพของผักที่ปลูกด้วยดินและปลูกด้วยวิธีไฮโดรโปนิกส์
5. เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของผักบุ้งที่ปลูกด้วยวิธีไฮโดรโปนิกส์ระบบน้ำวน และระบบน้ำนิ่ง
6. เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของผักที่ปลูกวิธีไฮโดรโปนิกส์แบบใช้ท่อพีวีซี กับ ท่อขวดพลาสติก
7. ศึกษาวิธีการกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สมุนไพร
8. ศึกษาการนำรากผักไฮโดรโปนิกส์ที่ตัดแล้วมาปลูกซ้ำ
9. ทัศนคติของประชาชนในอำเภอวังเหนือต่อการบริโภคผักไฮโดรโปนิกส์
10. ชุดปลูกผักไฮโดรโปนิกส์ สำเร็จรูป

7. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ จิ้งหรีดกับวิถีชีวิตและอาชีพของคนในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. เปรียบเทียบวัสดุ ในการฟักไข่ของจิ้งหรีด
2. ปัจจัยทางกายภาพที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของจิ้งหรีด
3. เปรียบเทียบผลของการเลี้ยงจิ้งหรีดโดยใช้อาหารต่างชนิดกัน
4. การใช้สมุนไพรป้องกันมดในการเลี้ยงจิ้งหรีด
5. อัตราส่วนที่เหมาะสมในการทำดินปลูกที่มีมูลจิ้งหรีดเป็นส่วนผสม
6. พฤติกรรมการบริโภคจิ้งหรีดกรณีศึกษาตลาดนัดห้างฉัตร
7. ความพึงพอใจของผู้บริโภคจิ้งหรีดทอดสมุนไพร
8. น้ำพริกจิ้งหรีดสูตรต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์กับบริบทชุมชน
9. ศึกษาอัตราส่วนที่เหมาะสมในการทาไส้อั่วจิ้งหรีด
10. ศึกษาคุณค่าของสารอาหารในจิ้งหรีดเพื่อการบริโภค

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ พลังงานทางเลือกกับวิถีชุมชนอำเภอห้างฉัตร มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ศึกษาการผลิตไฟฟ้าจากลมที่ปล่อยจากพัดลมระบายอากาศของแอร์คอนดิชัน
2. ศึกษาการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานความร้อนด้วยเทอร์โมอิเลกทริคเจเนอร์เรเตอร์ TEC
3. ศึกษาการชาร์ทแบตเตอร์รีโทรศัพท์เคลื่อนที่ด้วยพลังงานแสงอาทิตย์
4. ศึกษาการชาร์ทแบตเตอร์รีด้วยพลังงานจากแสงอาทิตย์
5. การสร้างโคมไฟส่องสว่างจากพลังงานแสงอาทิตย์
6. เปรียบเทียบค่าความร้อนของเชื้อเพลิงถ่านชีวมวลชนิดต่างๆ
7. พัฒนาเครื่องหมุนไก่อบด้วยพลังงานโซลาเซล
8. ศึกษาการทำกล้วยอบจากตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์
9. เปรียบเทียบคุณภาพของน้ำจากพลังงานแสงอาทิตย์กับพลังงานความร้อนจากเชื้อเพลิง
10. ศึกษาการผลิตกระแสไฟฟ้าจากผลไม้ในท้องถิ่น

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ ผักสลัดกับวิถีชีวิต มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ศึกษาวิธีการเพาะพันธุ์ต้นกล้าของผักสลัด
2. ศึกษาอัตราส่วนผสมของดิน ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักสลัด
3. ศึกษาการใช้ปุ๋ยไส้เดือนและปุ๋ยคอกในการปลูกผักสลัด
4. ศึกษา แสง สี ที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของผักสลัด
5. การประดิษฐ์เครื่องทำน้ำ.หมุนเวียนในการปลูกผักสลัดวิธีไฮโดรโพนิค
6. เปรียบเทียบวิธีการปลูกผักสลัดไฮโดรโพนิคในรูปแบบที่แตกต่างกัน
7. ศึกษาอัตราส่วนธาตุอาหารที่เหมาะสมกับการปลูกผักสลัดวิธีไฮโดรโพนิค
8. เปรียบเทียบการปลูกผักสลัดในขวดพลาสติกโดยการใช้ดินและวิธีไอโดรโพนิค
9. ศึกษาวิธีการยืดอายุของผักสลัด
10. การเพิ่มมูลค่าของผักสลัด

8. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ ข้าวกับอาชีพในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. หม้อนึ่งข้าวประหยัดพลังงาน
2. การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการดูดความชื้นของข้าวสารกับถ่านและเกลือ
3. การศึกษาองศาของการยกม้าวขึ้นที่ส่งผลต่อการร่วงของเมล็ดข้าว
4. เครื่องย่างข้าวเกรียบหูช้างพลังงานแสงอาทิตย์
5. การสำรวจพันธุ์ข้าวที่เหมาะสมกับสภาพดินบ้านสันป่าสัก อาเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง
6. ต้นกล้าดีเพราะดินมีคุณภาพ
7. สารอาหารที่พบในข้าวกับก๋อย
8. ซาวข้าวกำจัดกลิ่นเท้า
9. น้าฝรั่งพื้นบ้านช่วยยับยั้งเชื้อจุลินทรีย์ในข้าวสวย
10. ระเบิดข้าวตอกด้วยทรายเม็ดน้อย

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ การศึกษาส้มเกลี้ยงผลไม้เศรษฐกิจในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. เปลือกส้มเกลี้ยงไล่ยุง
2. การสำรวจความเป็นกรด-เบส ของดินที่ส่งผลต่อผลผลิตของส้มเกลี้ยง อำเภอแม่พริก
3. ปัจจัยที่ส่งผลการแพร่กระจายของโรครากโคนเน่าในสวนส้มเกลี้ยง
4. ระยะห่างที่มีผลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของส้มเกลี้ยง
5. การกำจัดแมลงวันทองจากต้นส้มเกลี้ยงด้วยใบกะเพรา
6. การทำเทียนหอมไล่ยุงจากส้มเกลี้ยง
7. การศึกษาดินในชุมชน 2 หมู่บ้าน ที่เหมาะสำหรับการเจริญเติบโตของส้มเกลี้ยง
8. ส้มเกลี้ยงแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในชุมชน
9. การรักษาคุณภาพของน้ำส้มเกลี้ยงเพื่อการจำหน่าย
10. สบู่จากเปลือกส้มเกลี้ยง

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ การศึกษาสภาพแวดล้อมและบริบทของโรงเรียนและชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของปุ๋ยชีวภาพจากเศษหญ้าและปุ๋ยชีวภาพจากมูลวัวที่ส่งผลการเจริญเติบโตของพืช
2. การศึกษาคุณสมบัติของใบสัก ใบจามจุรี และใบมะขาม ใบพญาสัตบรรณ ในการเพาะเมล็ดพันธุ์
3. สารสกัดจากหญ้ากระพังโหมและตำลึงที่ช่วยลดปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือ
4. กระดาษดับเบิ้ลเอ รีไซเคิล
5. การแยกขยะในโรงเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกและสร้างรายได้ให้นักเรียนโรงเรียนแม่พริกวิทยา
6. การศึกษาพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีผลต่อการเรียน
7. การศึกษาสถิติการขออนุญาตไปโรงพยาบาลของนักเรียนเพื่อข้อมูลในการปฐมพยาบาลเบื้องต้น
8. การศึกษาประสิทธิภาพการขับไล่นกพิราบจากโมบายและแผ่นซีดี
9. การศึกษาประสิทธิภาพความเป็นกรดของใบมะขามอ่อนและใบมะขามแก่ในการกำจัดคราบสนิมของใช้ในครัวเรือน
10. พฤติกรรมและปัญหาของเด็ก LD ในโรงเรียนแม่พริกวิทยา

9. โรงเรียนจักรคาคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ อาหารล้านนาและอาชีพของคนลำพูน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาความนิ่มของข้าวเหนียวสายพันธุ์สันป่าตอง กข 6 และสายพันธุ์เขี้ยวงู
2. การศึกษาระยะเวลาและสภาพความเป็นกรดเบสที่เหมาะสมในการแช่ข้าวสาร
3. การศึกษาระยะเวลาและสภาวะการรักษาความกรอบของแป้งกล้วยทอด
4. การศึกษาวิธีการนึ่งข้าวเหนียวด้วยไมโครเวฟเพื่อการประหยัดเวลาและพลังงาน
5. การศึกษาคุณค่าทางอาหารของข้าวเหนียวที่แช่ด้วยน้ำผักและผลไม้แล้วนึ่งด้วยไมโครเวฟ
6. การศึกษาความนุ่มของอาหารวุ้นในการใช้อัตราส่วนของวุ้นแตกต่างกัน
7. การศึกษากระบวนการนึ่งข้าวเหนียวโดยใช้หม้อหุงข้าวไฟฟ้า
8. การศึกษากระบวนการทำไส้อั่วและการดัดแปลงวิธีการทำไส้อั่วสูตรใหม่
9. การศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพของแกงฮังเลในการใช้สูตร วิธีการทาแบบดั้งเดิม กับการเปลี่ยนรูปแบบบางประการของแกงฮังเลที่ปรับปรุงสูตร
10. การศึกษาเปรียบเทียบส่วนผสมของน้าพริกอ่องระหว่างการใช้วัตถุดิบสูตรดั้งเดิมและวัตถุดิบประยุกต์
11. การศึกษากระบวนการแฉะของข้าวเหนียวที่บริเวณก้นกระติ๊บและการพัฒนาวิธีการเก็บข้าวเหนียว

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ การศึกษาสภาพแวดล้อมในชุมชนบริเวณรอบโรงเรียน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพมุ้งกันยุงที่เคลือบด้วยสมุนไพรกันยุง
2. การศึกษาปริมาณและชนิดของลูกน้ำยุงในแหล่งน้ำที่มีลักษณะและคุณภาพแตกต่างกัน
3. การศึกษาประสิทธิภาพเครื่องดักยุง
4. การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องตรวจประเมินดินถล่มจากการตรวจวัดปริมาณน้ำในดิน
5. การศึกษาความเป็นไปได้ในการผลิตกระแสไฟฟ้าจากผักตบชวา
6. การศึกษาชนิดของพืชที่มีประสิทธิภาพในการกันยุงรบกวน
7. การศึกษาความสามารถในการอุ้มน้ำ ในดินแต่ละชนิด เพื่อการป้องกันอุบัติภัยจากดินถล่ม
8. การศึกษาความสัมพันธ์ของลูกน้ำยุงกับการแพร่ระบาดของไข้สมองอักเสบในลำพูน
9. การหาอัตราการใช้น้ำของข้าว
10. การศึกษาความหลากหลายของลูกน้ำยุงในบริเวณชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ เศรษฐกิจพอเพียงกับการดำรงชีวิตชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การทำอีเอ็มมะนาว
2. การศึกษาวัสดุลำตัวในการหาประสิทธิภาพเครื่องบินพลังยาง
3. การศึกษาประสิทธิภาพน้ำยาทำความสะอาดอีเอ็มมะนาว
4. เห็ดฟางตะกร้า
5. ศึกษาการเพาะเชื้อเห็ดอีแปะ

6. การศึกษาสูตรส่วนผสมดินที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของต้นมะนาว
7. การศึกษาการเจริญเติบโตของกล้าลำไยในปุ๋ยอินทรีย์
8. การศึกษาการขจัดสิ่งสกปรกในอาคารด้วย EMมะนาว
9. ศึกษาการงอกของเมล็ดข้าวเปลือก
10. ศึกษาการย่อยด้วยอีเอ็มที่มีต่ออินทรีย์สารในธรรมชาติ

10. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์กับอาชีพของชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาความลึกของหลุมที่มีอิทธิพลต่อปริมาณผลผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
2. การศึกษาความสัมพันธ์ของปริมาณการใช้ปุ๋ยที่เหมาะสมต่อการผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
3. การศึกษาเปรียบเทียบส่วนต่างๆ ของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีผลต่อปริมาณการเพาะเห็ดฟาง
4. การศึกษาประสิทธิภาพของซังข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีผลต่อการกำจัดคราบน้ำมันบนผิวน้ำ
5. การศึกษาประสิทธิภาพของกำยานจากขี้เลื่อยข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
6. การศึกษาประสิทธิภาพของแท่งเชื้อเพลิงเขียวจากซังข้าวโพด
7. การศึกษาระยะห่างของแถวที่มีผลต่อปริมาณผลผลิตของข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
8. การศึกษาเปรียบเทียบจำนวนของต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ที่มีผลต่อปริมาณผลผลิต
9. การเพิ่มมูลค่าจากต้นข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ 30
10. การผลิตกระดาษจากใบข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ ผ้าทอกะเหรี่ยงกับวิถีชีวิตในชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การศึกษาการย้อมสีเส้นฝ้ายด้วยสีย้อมธรรมชาติในท้องถิ่น อำเภอทุ่งหัวช้างจังหวัดลำพูน
2. การถนอมสีผ้าทอกะเหรี่ยง
3. การรักษาเนื้อผ้าโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
4. การเพิ่มมูลค่าของผ้าทอกะเหรี่ยง
5. เปรียบเทียบความเหนียวของใยผ้ากะเหรี่ยง
6. สำรวจเพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการแต่งกายของชนเผ่ากะเหรี่ยงใน จังหวัดลำพูน
7. การศึกษาลายผ้าทอกะเหรี่ยงตามความเชื่อชาติพันธุ์ในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
8. พันธุ์ฝ้ายที่นิยมปลูกในตำบลทุ่งหัวช้าง อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน
9. การออกแบบลายผ้าทอกะเหรี่ยงโดยใช้โปรแกรมทางคณิตศาสตร์
10. สืบสานภูมิปัญญา กับความเชื่อเกี่ยวกับผ้าทอกะเหรี่ยงบ้านเกิด ในอำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ ขิง ณ หล่ายดอย มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การเปรียบเทียบชนิดของปุ๋ยที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของขิง
2. ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขิง
3. การเปรียบเทียบราคาของขิงก่อนและหลังแปรรูปผลิตภัณฑ์ขิง
4. การศึกษาความต้องการทางตลาดของขิง

5. การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะเส้นใยของขิงแต่ละสายพันธุ์
6. การเปรียบเทียบชนิดของดินที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของขิง
7. การศึกษาวิธีการเก็บรักษาขิงเพื่อคงคุณภาพขิง
8. การเปรียบเทียบระยะห่างของการปลูกขิงที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของขิง
9. How to get ginger
10. ขิงรสเผ็ด เติมทีเด็ดในอาหาร

11. โรงเรียนพิริยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่

ปีที่ 1 ประเด็นหลัก คือ ข้าวกับอาชีพของชุมชน มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. ครีมอาบน้ำเพิ่มความชุ่มชื่น
2. การตัดใบข้าวมีผลมีต่อเจริญเติบโตของข้าว
3. ระบบน้ำวนในนาข้าวมีผลต่อการเพิ่มผลผลิต
4. จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง
5. การปลูกข้าวต้นเดี่ยว
6. ปริมาณปุ๋ยจากตอซังข้าว
7. การพรวนหญ้าในร่องนาช่วยเพิ่มผลผลิตข้าว
8. ระยะการแตกกอมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
9. มูลกวางกำจัดศัตรูพืช
10. อินทรียวัตถุมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว

ปีที่ 2 ประเด็นหลัก คือ สาหร่ายเตา บ้านนาคูหา จังหวัดแพร่ มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. โอเอชิส สาหร่ายเตา
2. การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมที่เหมาะแก่การปลูกเตา
3. การศึกษาการเจริญเติบโตของสาหร่าย
4. คุณค่าของสาหร่ายเตา
5. โครงงานงานการเพาะเลี้ยงสาหร่ายเตา
6. ปริมาณสาหร่ายเตาในข้าวเกรียบที่เหมาะสม
7. วิธีการทำข้าวเกรียบเตา
8. วุ้นสาหร่ายเตา
9. สบู่เตา

ปีที่ 3 ประเด็นหลัก คือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมโดยใช้หลักการเศรษฐกิจพอเพียงโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ มีผลการดำเนินงานโครงงานย่อยดังนี้

1. การพยากรณ์น้ำฝนจังหวัดแพร่
2. ปริมาณสารส้มมีผลต่อการถนอมสีผ้าหม้อห้อม
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์หม้อห้อม

4. ลดปริมาณน้ำเสียจากห้อมด้วยเครื่องกรองจากวัสดุธรรมชาติ

5. สาหร่าย Caulerpa กับการบำบัดน้ำเสียหม้อห้อม

6. วัดคุณภาพน้ำจากโรงอาหารโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ โดยใช้สาหร่าย

7. การวัดคุณภาพอากาศโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ โดยใช้ไลเคนเป็นตัวชีวัด

8. ศึกษาการทำสีย้อมจากไลเคน

9. ศึกษาชนิดและจำนวนไลเคนที่โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่

10. ศึกษาการทำแชมพูจากไลเคน

ตารางที่ 7 แสดงสรุปจำนวนครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

โรงเรียน	ครูรุ่นที่ 1	ครูรุ่นที่ 2	ครูรุ่นที่ 3	ครูรุ่นที่ 4	นร.ม.ต้น รวม 3 ปี	นร.ม.ปลาย รวม 3 ปี
1. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย	4	4	9	10	124	48
2. โรงเรียนวิชชานารี	4	4	11	4	11	93
3. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม	5	5	2	2	134	39
4. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	4	5	3	5	-	87
5. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม	5	4	4	7	111	-
6. โรงเรียนวังเหนือวิทยา	4	4	4	11	102	-
7. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	5	2	2	9	66	34
8. โรงเรียนแม่พริกวิทยา	3	2	2	3	-	105
9. โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน	4	4	4	5	102	4
10. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม	2	2	11	10	62	40
11. โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่	3	1	1	2	134	-
รวม	**43**	**37**	**53**	**79**	**846**	**450**
	ครูแกนนำรวม 212 คน				**นักเรียนรวม 1,296 คน**	

นอกจากนี้มีโรงเรียนที่ขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมเป็นเครือข่าย เนื่องจากมองเห็นคุณค่าของการพัฒนาครูและนักเรียนทั้งด้านการพัฒนาการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย การพัฒนาทักษะชีวิต การพัฒนาจิตวิญญาณของความเป็นครู การพัฒนาฐานจิตของนักเรียนคู่ไปกับฐานกายและฐานคิด โดยเฉพาะการพัฒนาการคิดด้วยเหตุผล ทางโรงเรียนจะพยายามดำเนินการให้ได้โครงงานตามกำลังเท่าที่จะสามารถทำได้

โรงเรียนส่วนหนึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ ที่โรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ชวนเข้ามาร่วมเรียนรู้ คือ โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม (สังกัด สพป.ลำปาง เขต 2 จังหวัดลำปาง) โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี (สังกัดมูลนิธิแห่งสภาสภาคริสตจักรในประเทศไทยและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 จังหวัดลำปาง) โรงเรียนบ้านสามขา (สังกัด สพป.ลำปาง เขต 2 จังหวัดลำปาง) โรงเรียนวอแก้ววิทยา (สังกัด อบจ. จังหวัด

ลำปาง) โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 (สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จังหวัดลำพูน) และโรงเรียนนาทรายวิทยาคม (สังกัด อบจ. จังหวัดลำพูน)

ต่อมาโรงเรียนผดุงราษฎร์ จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งไม่ได้อยู่ในพื้นที่ ได้รับการประชาสัมพันธ์จากโรงเรียนวิชชานารี และติดตามรับฟังเรียนรู้จากเวทีที่ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ นำเสนอที่เมืองทองธานี และได้ติดตามมาอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้ร่วมกับกิจกรรมของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่จังหวัดลำปาง ได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกห้อง จะพยายามศึกษาจากเอกสารของท่านอาจารย์ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และจะขอเข้าร่วมเรียนรู้จากเวทีอบรมของเพาะพันธุ์ปัญญา

เมื่อวันที่ 17 – 18 ตุลาคม พ.ศ. 2558 มีโรงเรียนที่ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจาก Facebook และได้เรียนรู้จากหนังสือของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ขอเข้ามาร่วมเรียนรู้จาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ในกิจกรรมโครงการอบรมเสริมศักยภาพทักษะวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เรื่อง “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย และถามคือสอน” และมาเข้าร่วมกิจกรรมจนถึงปัจจุบัน คือ โรงเรียนบ้านแม่ลิด (สังกัด สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 2 จังหวัดแม่ฮ่องสอน)

ตารางที่ 8 โรงเรียนที่ขอเข้าร่วมเป็นเครือข่ายกับโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ที่	โรงเรียน	สังกัด	จำนวนห้องที่มีความตั้งใจจะดำเนินการ
1	โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ที่อยู่ : 225 หมู่ 11 ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง 52210	สพป.ลป.เขต 2	2 ห้อง ป.5, ป.6
2	โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี ที่อยู่ : 344 ถนนเจริญประเทศ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง 52000	สังกัดมูลนิธิแห่งสภาสภาคริสตจักรในประเทศไทย และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1	3 ห้อง ม.1, ม.2, ม.5
3	โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 424 บ้านสันป่าฮัก 424 หมู่ 11 ถนนลำพูนลี้ ตำบลน้ำดิบ อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน 51120	สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ	3 ห้อง ม.5/1, ม.5/2, ม.5/3
4	โรงเรียนผดุงราษฎร์ ที่อยู่ : 32 ถนนธรรมบูชา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 65000	อยู่ในความดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 สังกัดสำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	มีความตั้งใจจะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้งโรงเรียนในระยะแรกนี้ดำเนินการในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกห้อง

ที่	โรงเรียน	สังกัด	จำนวนห้องที่มีความตั้งใจจะดำเนินการ
5	โรงเรียนบ้านแม่ลิด ที่อยู่ : 67/5 หมู่ที่ 2 ตำบลแม่เหาะ อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 58110	สพป.แม่ฮ่องสอน เขต 2	มีความตั้งใจจะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้งโรงเรียน
6	โรงเรียนบ้านสามขา ที่อยู่ : 129 หมู่ 6 ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง 52150	สพป.ลำปาง เขต 2	มีความตั้งใจจะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทั้งโรงเรียน
7	โรงเรียนวอแก้ววิทยา ที่อยู่ : 123 หมู่ 4 ตำบลวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 52190	อบจ.ลำปาง	มีความตั้งใจจะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยขอทดลองใช้กับบางชั้นเรียน
8	โรงเรียนนาทรายวิทยาคม ที่อยู่ : 219 หมู่ 16 ตำบลนาทราย อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน 51110	อบจ.ลำพูน	มีความตั้งใจจะจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยขอทดลองใช้กับบางชั้นเรียน

บทที่ 4

สรุปสังเคราะห์ผลการทำโครงงานฐานวิจัย

สรุปสังเคราะห์ผลการทำโครงงานฐานวิจัยในมิติกระบวนการเรียนรู้/คิดของนักเรียน กระบวนการสอนของครู การพัฒนาศักยภาพครู การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่ได้จากข้อเขียน Reflection และการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียน ชุมชน และผู้ปกครอง ของปีที่ 1-3

ผลการทำโครงงานฐานวิจัยในมิติกระบวนการเรียนรู้/คิดของนักเรียน กระบวนการสอนของครู และการพัฒนาศักยภาพครู พบว่า

1. ครูและนักเรียนสร้างมิติกระบวนการเรียนรู้พร้อมกับการคิดร่วมกันในลักษณะของการแบ่งปันการเรียนรู้บนเส้นทางการเรียนรู้ที่สร้างคุณค่าของผู้ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร ชุมชน ผู้ปกครอง และพี่เลี้ยง ด้วยการแบ่งปันและความสุขในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และมีความผูกพันกันเสมือนคนในครอบครัวเดียวกัน

2. แนวคิดในมิติแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน มาจาก แนวคิดของชุมชนการเรียนรู้ที่มีความสุขด้วยสายสัมพันธ์แบบครอบครัว โดยที่สมาชิกทุกคนแบ่งปันประสบการณ์ การเรียนรู้ : ครู นักเรียน พี่เลี้ยง (ครูของกันและกัน)

3. กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการแบ่งปันการเรียนรู้ที่มีลักษณะสอดคล้องกับธรรมชาติในชีวิตจริง โดยเสริมพลังด้านบวก เพื่อนำการเรียนรู้จากประสบการณ์ การแบ่งปันประสบการณ์ (ทั้งบวก ลบ หรือ บวกผสมลบ คือชีวิตจริงที่มีโอกาสได้รับประสบการณ์ สุข สำเร็จ ทุกข์ ทดท้อ อุปสรรค ล้มเหลว) มาเชื่อมความรู้ การเรียนรู้ และแบ่งปันการเรียนรู้ หลากหลายโอกาส ด้วยกระบวนการแบ่งปันการเรียนรู้บน “พลังความดีงาม...หนทางแห่งความสำเร็จ”

4. มิติในกระบวนการเรียนรู้นั้น เป็นมิติที่นักเรียนและครูเรียนรู้ร่วมกันด้วยความเป็นเพื่อนและอยู่ในพื้นที่ปลอดภัย ใช้จิตตปัญญาศึกษา หล่อหลอมรวมกับการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดใคร่ครวญ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ โดยมีการเรียนรู้ร่วมกันเริ่มต้นจาก “ความเป็นเพื่อน” ใน “พื้นที่ปลอดภัย” โดยมีกระบวนการที่ผู้เรียนรู้ทั้งครูและนักเรียนมีช่วงเวลาและพื้นที่ในการรับฟัง “ความรู้สึก...ความคิด...ข้อมูลของแต่ละคน ก่อให้เกิดข้อมูลจากการคิดร่วมกัน”และเกิดการเรียนรู้ไปด้วยกันอย่างมีความหมายต่อตนเองและชุมชนของตนเอง โดยมี “วิชาการ” เข้ามาเชื่อมร้อยความมีเหตุผลตามหลักการและเชื่อมโยงไปถึงชีวิตของผู้ร่วมเรียนรู้ทุกคน

5. ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันนั้น นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงภายในที่เชื่อมโยงการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยมาสู่การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และการปลูกฝังพลังจิตวิญญาณแห่งความดี ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปัญญาพร้อมไปกับการบ่มเพาะคุณธรรม ครูผู้เรียนรู้มีวิธีการเรียนรู้ “พร้อมและร่วม” ไปกับลูกศิษย์ ครูพร้อมที่จะเรียนรู้จากการเรียนรู้ของนักเรียนและพร้อมที่จะก้าวเดินไปกับนักเรียนด้วยการเรียนรู้ร่วมกันแบบ “เพื่อน” ที่ไม่จำกัดความคิดและความรู้สึกว่า ฉันเป็นครู นักเรียนต้องเชื่อฉัน หากแต่ก้าวข้ามอคติและข้อจำกัดในเรื่องต่างๆ ไปจนถึง “มีความกล้าหาญและมุ่งมั่นเรียนรู้ไปด้วยกัน ก่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีทางปัญญา ส่งผลที่ยั่งยืนช่วยทำให้คนมีคุณภาพทั้งครูและนักเรียน

6. ผลจากการพัฒนาของนักเรียนและครูแกนนำ ได้เป็นแบบอย่างและก่อเกิดแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียนและครูแกนนำรวมทั้งครูผู้สอนที่มองเห็นความเปลี่ยนแปลงในด้านที่ดีของนักเรียนและครูผู้ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ของ

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และก่อให้เกิดความต่อเนื่องของนักเรียนและครูผู้สนใจมาสานต่อการเรียนรู้ต่อไป ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อได้รับการพัฒนาในสิ่งใดจะส่งผลถึงการพัฒนาเด็กนักเรียนในสิ่งนั้น ถึงแม้การถ่ายทอดองค์ความรู้ของครูอาจจะถ่ายทอดได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ การถ่ายทอดไม่เต็มร้อยในช่วงแรก แต่สิ่งที่นักเรียนได้รับย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียนไม่มากก็น้อย ครูจึงมีแรงบันดาลใจที่จะทำอย่างเต็มความสามารถ และใช้ความพยายามที่จะศึกษาเพิ่มเติมจากทั้งเอกสารหนังสือและเข้ารับการพัฒนาในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่อง

7. ในมิติของกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันนั้น ได้ค่อยๆ สร้าง กระบวนกร (ตัวคน กลุ่มคน – กัลยาณมิตร) ครูแกนนำและนักเรียนมีโอกาสและมีเวทีในการนำเสนอผลงานโครงงานฐานวิจัย รวมทั้งมีเวทีในการนำเสนอบทเรียนความสำเร็จของผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้ และได้รับโอกาสในเรื่องของรางวัลระดับชาติและนานาชาติ ซึ่งช่วยในการสื่อสารคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้กับชุมชน สังคม ในวงที่กว้างขวางมากขึ้น และได้รับการยอมรับตามแนวทางการประเมินผลงานของหน่วยงาน

8. กระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาก่อให้เกิดพลังศรัทธาจากการประจักษ์จริงในการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับนักเรียนผู้เป็นลูกศิษย์ที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาทั้งฐานกาย ฐานคิด และฐานจิต

9. ผลการเปลี่ยนแปลงในเชิงพัฒนาทั้งฐานกาย ฐานคิด และฐานจิต ของนักเรียนผู้เป็นลูกศิษย์ ได้สร้างกระบวนการเรียนรู้ “เขียนสะท้อนคิดคือเรียนรู้” ที่ครูแกนนำได้รับการพัฒนาจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาอย่างต่อเนื่อง เมื่อได้รับพลังแรงบันดาลใจจากลูกศิษย์ จึงทำให้ครูผู้ไม่หยุดนิ่งกับการเรียนรู้ ได้ถ่ายทอดให้เห็นการเรียนรู้จากกรณีศึกษาของ “ลูกศิษย์” ก่อเกิดผลงานเขียนในรูปแบบบทความวิจัย และข้อเขียนในหนังสือเผยแพร่สื่อสารคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่สาธารณชน และงานเขียนเหล่านี้คือ “ขุมทรัพย์แห่งการเรียนรู้และประจักษ์พยาน” ให้ครู “ประจักษ์จริง” และเชื่อมต่อไปถึง “หัวใจเพื่อศิษย์” นอกจากนี้ **การเขียนสะท้อนคิดคือเรียนรู้ได้สร้างจิตวิญญาณร่วม การเรียนรู้ร่วม ในการพัฒนาจิตวิญญาณครูเพื่อศิษย์ และก่อเกิดผลงานวิชาการเชิงประจักษ์**

10. กระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสร้างการเรียนรู้จาก “ข้างใน” ของนักเรียน ครู และผู้ร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มาเชื่อมต่อกับการเรียนรู้วิชาการ ใช้วิธีการจิตตปัญญาและการคิดด้วยเหตุผลใคร่ครวญเรียนรู้จากครูสู่หัวใจลูกศิษย์ด้วยเมตตาธรรม นักเรียนจึงได้รับคุณูปการในการพัฒนาคุณธรรมพร้อมไปกับการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย และด้วยเมตตาธรรมนี้เองจึงเป็นคุณูปการสร้างโอกาสให้แก่นักเรียนทุกคน โดยสลายข้อจำกัดของคำว่า “เก่ง” “ไม่เก่ง” แต่มีเพียง “นักเรียนลูกศิษย์ที่รักทุกคน" ซึ่งส่งผลให้ครูแกนนำได้เขียนบันทึกและเรียนรู้จากบันทึก จนสร้างบทเรียนการเรียนรู้จากนักเรียนแต่ละคน พัฒนาชุดการเรียนรู้เพื่อนักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน

รายงานเสียงสะท้อนของครูแกนนำ นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน

เสียงสะท้อนของครูแกนนำ นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน สะท้อนให้ได้รับข้อเรียนรู้ที่สำคัญ ดังนี้ (ตัวอย่างเสียงสะท้อนบางส่วนมีปรากฏในภาคผนวก)

1. แนวทางการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีคุณค่าในการพัฒนาคนจากด้านในจิตใจที่เป็นคุณธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการ ทักษะชีวิตที่สอดคล้องกับทักษะที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21 และยังก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต และผู้ร่วมเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับ และปรารถนาจะสานต่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่

2. เวทีกิจกรรมปฏิบัติการเพื่อการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีความสุขซึ่งประกอบด้วย จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างเป็นระบบ โครงงานฐานวิจัย ถามคือสอน เวทีสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) มีความสำคัญ และต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติจริง ครู นักเรียน อาจารย์ นักศึกษา ผู้บริหาร ชุมชน และผู้ปกครอง เรียนรู้ไปพร้อมกับการดำเนินงาน ทั้งเป็นการเรียนรู้กับโรงเรียนในพื้นที่ ชุมชน และคณะครุศาสตร์ ซึ่งในการดำเนินงานที่บางครั้งพบอุปสรรคปัญหา แต่ก็จะทำให้ได้รับข้อเรียนรู้และนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของแต่ละโรงเรียน แต่ละพื้นที่ โดยทุกคนที่มีส่วนร่วม สามารถสร้างความรู้ของตนเองได้

3. ได้รับข้อเรียนรู้และแนวทางการจัดการศึกษาจากเสียงสะท้อนและข้อคิดของผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิภาคธุรกิจ ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูและผู้บริหารโรงเรียนอื่นๆ ที่ให้ความสนใจเรียนรู้ อาจารย์คณะครุศาสตร์และคณะต่างๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและสถาบันการศึกษาอื่นที่สนใจมาร่วมเรียนรู้ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 8 ศูนย์พี่เลี้ยง

4. พลังจากการเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ยังก่อให้เกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรผู้สนใจมาเรียนรู้ร่วมกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และพื้นที่ของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกศูนย์พี่เลี้ยง

5. การเชื่อมโยงกัลยาณมิตรเครือข่ายผู้มีประสบการณ์การเรียนรู้และเคลื่อนงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนในโครงการ รวมทั้งศูนย์เพาะพันธุ์ปัญญาที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้มีแนวทางจัดตั้งและเห็นความสำคัญที่จะให้มีความต่อเนื่องยั่งยืน จะทำให้เกิดเครือข่ายโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ที่เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืน ทั้งยังจะทำให้เกิดฐานข้อมูล ระบบข้อมูลสารสนเทศ ที่เชื่อมโยงกัลยาณมิตรเครือข่ายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน คุณภาพครู คุณภาพการศึกษา และนวัตกรรมจากการดำเนินงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาอย่างต่อเนื่องในพื้นที่

6. การพัฒนาคุณภาพของครูรุ่นใหม่ นับตั้งแต่เริ่มเข้ารับการศึกษาในคณะครุศาสตร์ จะช่วยทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ใช้เวลาบ่มเพาะการเรียนรู้คู่ไปกับการปฏิบัติจริง เมื่อเป็นบัณฑิตครู จะสามารถปฏิบัติงานด้วยความเข้าใจ และเรียนรู้ไปกับนักเรียนและเพื่อนครูในบริบทต่างๆ ได้

7. ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสะท้อนความรู้สึกภาคภูมิใจและคุณค่าที่ได้รับจากการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำแนวทางที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาฝึกสอน เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

8. กรรมการสถานศึกษา (โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม) และผู้ปกครองตระหนักในความสำคัญของการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กเยาวชน ครู และคุณภาพการศึกษาของพื้นที่

9. ความพยายามในการเชื่อมต่อเรื่องบทเรียนที่ดีของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ ไปยังสมัชชาการศึกษานครลำปาง และภาคประชาสังคมผู้มีจิตอาสาในจังหวัดลำปาง เพื่อร่วมกันนำเสนอข้อมูลต่อคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดลำปางและประชาชนคนลำปาง โดยความคาดหวังการสร้างความต่อเนื่องและยั่งยืนในพื้นที่

ตัวอย่างเสียงสะท้อนของผู้บริหารโรงเรียน ครูแกนนำ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษา

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ถือว่าโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โดยเฉพาะผมก็อยากให้คุณครูได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะครูแกนนำได้นำการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัยเอาไปใช้ในชั้นเรียนทั้งชั้น รู้สึกว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจโดยเฉพาะเด็กจะมีภาคปฏิบัติมากขึ้นและสามารถนำเสนอผลงานได้เป็นอย่างดี เราก็เลยได้รับความอนุเคราะห์จากทาง สกว. และธนาคารกสิกรไทย โรงเรียนได้ดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และทางโรงเรียนอยากจะขยายผลให้มากขึ้น โดยเราได้รับสมัครคุณครูที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อสอนให้เด็กคิดได้มากขึ้น โดยเรียกการสอนว่า RBL หรือ Research Based Learning โดยได้รับความร่วมมือจากทางราชภัฏและความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และท่านอาจารย์ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาเป็นวิทยากรให้ ในความท้าทายก็คือว่าเราจะต้องสร้างความตระหนักให้ครูก่อน เสร็จแล้วก็ต้องได้รับการยอมรับจากนักเรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัย ควรจะได้เรียนรู้กระบวนการที่จะสร้างองค์ความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์หรือในเชิงวิจัย ซึ่งถ้าเด็กได้สร้างองค์ความรู้แบบที่เป็นกระบวนการ จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและมีวิธีการที่จะดำเนินชีพ วิธีการที่จะแก้ปัญหาชีวิต วิธีการที่จะทำงานอย่างเป็นกระบวนการ ” (ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

“เมื่อโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ดำเนินมาจนสิ้นปีการศึกษา 2556 ผู้ปกครองได้สะท้อนให้กับครูแกนนำเสมอว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น การกล้าแสดงออก การพูดเชิงเหตุผล ส่วนนักเรียนก็ได้เขียนประสบการณ์ที่ประทับใจในการร่วมโครงการและการเปลี่ยนแปลงในตนเอง โดยเฉพาะการคิด ความประพฤติ ผลการเรียนที่ดีขึ้น ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นได้อย่างหลากหลาย เปิดโลกทัศน์ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล จึงนับว่าโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมได้รับโอกาสที่มีค่าอย่างยิ่งในการได้มีส่วนร่วมเพาะพันธุ์ปัญญาของนักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่พร้อมสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้จริง และครูผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนบูรณาการโดยใช้โครงงานฐานวิจัยที่มากด้วยจิตวิญญาณในความเป็นครูจึงจะพานักเรียนสู่เป้าหมายของความสำเร็จที่แท้จริง...

สำหรับโครงการเพาะพันธ์ปัญญาคือ เรามาคุยกันเป็นทีมงาน เป็นทีมของคุณครู เป็นทีมของศูนย์พี่เลี้ยง แล้วที่สำคัญลงสู่ตัวนักเรียนโดยแท้จริง อันนี้คือเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัดสำหรับโครงการเพาะพันธ์ปัญญา...ครูต้องมีการตื่นตัวในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะในเรื่องของจิตตปัญญาศึกษาที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักตนเองโดยมีกระบวนการที่หลากหลาย คือ เริ่มจากตัวเด็กก่อน ให้รู้จักการวิเคราะห์ตนเอง แล้วก็เรื่องของ RBL ที่นักเรียนสามารถได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองได้ 2 เรื่องนี้ซึ่งมั่นใจว่าทุกโรงเรียนเองคงไม่มีเฉพาะห้องของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแค่ห้องเดียว แต่ก็ทำคู่ขนานร่วม เพราะเห็นถึงความสำคัญว่าสิ่งที่เกิดขึ้นลงสู่ตัวนักเรียนจริงๆ...โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมจะขอร่วมเป็นหนึ่งพลังของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพราะพวกเราได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณค่าจากท่านอาจารย์สุธีระ ท่านอาจารย์ไพโรจน์ และเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง กับโรงเรียนทุกโรงเรียนที่อยู่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา...ตอนนี้ผู้ปกครองและชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยแล้ว เราจะพยายามกันต่อไป ” (ผู้อำนวยการมานัส นพคุณ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองฯ ธีรดา แก้วบุญปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โครงการเพาะพันธ์ปัญญาไม่ใช่แค่เพาะพันธ์ปัญญาเด็กอย่างเดียวแต่เพาะพันธ์ปัญญาครูด้วย คือเราต้องคิดให้ได้จะทำอย่างไรให้เด็กเกิดความคิดได้ เราทำเหมือนว่าเราไม่รู้อะไรเลย เราให้เด็กตอบคำถาม เราดูว่าเราถามไปเขาตอบมาได้ไหม ทางฝ่ายผู้บริหารโรงเรียนให้ความสะดวกกับคุณครูและนักเรียนเสมอ เราเอาเพาะพันธ์ปัญญาเข้าไปในแผนพัฒนาโรงเรียน ถ้าเรานำไปแล้วเกิดผลและขยายผลได้ ก็จะเกิดผลดีกับทั้งครูและนักเรียนด้วย หลังจากเราได้นำ

ครูของเราทั้งโรงเรียนเข้าอบรมเพื่อให้เรียนรู้เหมือนกันทั้งโรงเรียนแล้ว เราจะนำไปใช้ทุกระดับชั้น ” (ผู้อำนวยการ ดร.วีณา หาญใจ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูวันเพ็ญ นำทาน โรงเรียนวิชชานารี)

“ปีที่ 3 แล้วเวลาผ่านเร็วมากๆ ที่ตนเองสามารถนำการจัดกิจกรรม จิตตปัญญา และโครงงานฐานวิจัย มาใช้ในการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (เคมี) ไปพร้อมๆ กัน เมื่อเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ตลอดปีเป็นปีที่ 3 เกิดความตื่นรู้และเบิกบานในการสอนนักเรียนเพิ่มทวีคูณ เหตุมาจากความสุขที่เอ่อท้นออกมาจากข้างใน ที่เรียกว่า อายตนะภายในทั้ง 6 คือ หู ตา จมูก ลิ้น กายสัมผัสและใจ การตื่นรู้และการเข้าใจตนเอง... เข้าใจอะไรบ้างล่ะ ก็คือ...เข้าใจอารมณ์ที่เคยแพ้อะไรง่ายๆ กลายเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา.. เมื่อดิฉันได้อ่านหนังสือของอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ทุกๆ เล่ม และพบคำที่ให้กำลังใจสำหรับตนเองเช่น “ปัจจัตตัง .. รู้ได้เฉพาะตน” การเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติ ต่อด้วย ปริยัติ ถึงเกิดการปฏิเวธ...เป็นเกลียวของการสร้างปัญญา ภายในด้วยจิตตปัญญา ที่ผู้ปฏิบัติพึงรู้ได้ด้วยการอ่าน ฟัง อย่างลึกซึ้ง และนำมาถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์ด้วยใจเมตตาไม่ว่านักเรียนแต่ละคนจะมีรูปร่างหน้าตา ความคิด พฤติกรรมอย่างไร ใจครูที่เปี่ยมด้วยพรหมวิหาร 4 ควรมีความกรุณาต่อความสามารถของลูกศิษย์ด้วยความมีวินัยใฝ่เรียนรู้ในตัวศิษย์และค้นหาความคิดของเด็กที่แตกต่างกันให้เห็นยอดอ่อนของต้นไม้ที่กำลังรอคอยคนค้นหาว่าเด็กๆ พร้อมที่จะเรียนรู้ และรักผู้ใหญ่ต่างวัยที่เป็นครูให้มากๆ แม้นจะได้มารู้จักและร่วมเรียนสนทนากันเพียง 1 ปีการศึกษา แต่ความสัมพันธ์ที่เกิดในใจที่ครูและศิษย์ต่างมีศรัทธาต่อการเรียนรู้และความงามที่รู้จักกันมานั้น สามารถเบ่งบานแม้นยามจากกันหรือขึ้นชั้นเรียนที่สูงต่อไป” (ครูกัลยา จันทรา, โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน)

“การสอนของเราต้องจดบันทึก เพราะสิ่งที่จดบันทึกนี้แหละที่ทำให้เรารู้จักนักเรียนแต่ละคน ทุกวันนี้พอเดินในโรงเรียนก็จะเห็นว่าเด็กๆ เขาไม่เห็นว่าเราเป็นครูที่น่ากลัว เขาก็จะทักทายยกมือไหว้ บ้างทีไหว้เสร็จก็มียกมือบกให้ด้วยนะ นักเรียนแต่ละรุ่นตอนนี้ ถามว่าเขาคิดเก่งขึ้นไหม เขาคงคิดเก่งอยู่แล้ว แต่ว่าครูจะมองเห็นเขาเมื่อไหร่เท่านั้นเอง...เวลานักเรียนพูดเราควรจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนว่าคนนี้เขาพัฒนาแล้วหรือยังหรือว่าเขามีอะไรที่เราต้องค้นอีก” (ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำณาทรฯ จังหวัดลำพูน)

“จากบันทึกการสะท้อนความคิดของนักเรียนและครู ทำให้พบว่า การลดช่องว่างระหว่างครูนักเรียนให้มีพื้นที่ในการพูดคุยและใกล้ชิด เปิดโอกาสให้การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ทั้งนี้ ยังพบร่องรอย ความคิด มวลประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าทางแบบบันทึกสะท้อนความคิด ซึ่งยืนยันได้ว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการโครงงานฐานวิจัยสอดแทรกโดยกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีครูที่กล้าเปลี่ยนบทบาท เป็นผู้ถามไม่ใช่ผู้บอกความรู้ ถามเพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนให้เข้าสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่สูงขึ้น จนเข้าใจด้วยตัวเอง ครูสร้างสัมพันธ์แนวราบกับนักเรียน เพื่อให้ห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมที่รู้สึกปลอดภัย นักเรียนหลุดออกจากความหวาดกลัวที่จะกล้าคิด ***จากแบบสะท้อนคิดเราเห็น “รอยยิ้มและหยาดเหงื่ออยู่ในนั้น”*** คงจะไม่มากเกินไปหากจะกล่าวว่าการเดินทางนี้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้มากมายที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ได้เกิดขึ้นกับครูกลุ่มหนึ่งด้วย ทุกครั้งที่ออกศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่พวกเราจะรู้สึกได้ออกผจญภัยร่วมกันทุกครั้ง เรื่องราวที่นักเรียนทำได้กลายเป็นเรื่องเล่าเรื่อง

เดียวกันที่ทุกคนช่วยกันเติมเต็ม สุดท้ายครูคนหนึ่งก็ได้สะท้อนความรู้สึกตัวเองเช่นเดียวกัน กับ รสชาติ ของการทำงานในครั้งนี้ แล้วที่ปราชญ์ชาวบ้านเคยกล่าวว่า...ใครๆ ก็ทำวิจัยได้ และครูภาษาอังกฤษคนนี้ก็เช่นกัน

ฉันคงเสียเวลาไป 1 ปีโดยที่ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลยหากฉันไม่ลองเปิดใจที่จะเรียนรู้และออกนอกกรอบ ไปห้องเรียนบนโลกกว้างที่มีครูอีกหลายท่านซ่อนอยู่ ฉันก็พบว่านักเรียนก็เป็นครูของฉันเหมือนกันเพราะฉันเรียนรู้จากสิ่งที่เขารู้ ฉันคิดว่าฉันลำบากมากบนความสุขมากเช่นกันที่ทำโครงการนี้ ถ้าเราไม่ลองลำบากหรือคิดบ้างเราคงไม่ได้เรียนรู้อะไร ฉันมองภาพตัวเองกลับไปเพื่อสะท้อนตัวเองตั้งแต่จุดเริ่มต้น กว่าฉันจะซึมซับสิ่งที่นักเรียนทำและเรียนรู้จากโครงงาน RBL ได้ก็ใช้เวลานานโข แต่ตอนนี้ระบบความคิดก็ได้ปรับไปมาก และหย่อนความยึดมั่นถือมั่นเดิมๆ ที่เคยเป็น ฉันมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับนักเรียนทั้ง 30 คน และรู้นิสัยใจคอ ความคิด ความลำบากเตือนใจให้ฉันก็ควรจะลำบากด้วย แม้ว่าฉันจะเผลอท้อจนเกือบทิ้งไปหลายครั้งก็มีผู้ใหญ่ใจดีท่านหนึ่งที่เข้ามาทันเวลาพอดี ท่านนั้นคือ อ.อ้อ ชุติมา ศูนย์พี่เลี้ยงจาก ม.ราชภัฏลำปาง ที่เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่และติดตามเรื่องราวของพวกเราตลอดโดยที่ไม่รู้จักเหนื่อยยากจนฉันเกิดความละอายใจที่จะท้อแล้วเปลี่ยนเป็นแรงฮึด คำว่า “เหนื่อยมั้ย?” ของท่าน ทำให้ฉันหายเหนื่อย ภาพการเดินทางของเหล่ากัลยาณมิตรแต่ละโรงเรียนทำให้รู้ว่า เราไม่ได้สู้ไปคนเดียว มีสหายท่านหนึ่งเคยบอกว่า

“ถ้าเราล้างจานโดยที่บ่นว่าไม่มีใครช่วยเราล้างจาน...เราก็จะไม่มีความสุขกับการล้างจานนั้น” ทำให้ฉันเข้าใจทันที กิจกรรมจิตตปัญญาสุดท้ายก่อนที่จะสรุปการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัยของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญากลุ่มนี้ คือการเล่าเรื่องสะท้อนตนเอง เพื่อให้มองตัวเองและผู้อื่น ปรับความเข้าใจ และลดช่องว่างเพื่อคุยกัน ในที่สุดเด็กก็ได้หลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้งก่อนการสรุปการเรียนรู้แต่ละโครงงาน เพลงเทียนที่เด็กๆ กลุ่มนี้เคยร้องนับว่าเป็นเพลงโปรดของฉันในกิจกรรมปีนี้ ขอบคุณครูนิ่มที่ให้กำลังใจและเคียงข้างฉันและสอนให้ฉันเข้าใจอะไรหลายๆ อย่าง

ถ้าครูมีคุณลักษณะเป็นครูในศตวรรษที่ 21 แล้ว..นักเรียนก็จะเป็นแบบนั้นด้วย

(ครูปุณยวีร์ แสงมนตรี, โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง)

“การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง การเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหาแต่อย่างเดียวจึงไม่ใช่เป้าหมายสำคัญของการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษาอีกต่อไป ครูผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติไปฝึกทักษะให้ลูกศิษย์ที่โรงเรียนได้ผลจริง” (ครูสรัญญา เรือนคำ, โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง)

“ชีวิตความเป็นครูต้องเอาใจใส่ชีวิตนักเรียนให้เต็มกำลัง ต้องมีความดีดี ดีมากจากทั้งข้างนอกและ ข้างในบอกไว้เลยว่าถ้าเรา ปรับตัว ปรับใจ ปรับปรุง ไม่ทำตัวเป็นน้ำเต็มแก้ว น้องๆ จะเป็นครูที่ดีได้ค่ะ” (ครูวิลาวัลย์ เรือนรู โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนแจ้ห่มฯได้เข้าร่วมโครงการ ทำให้พี่ได้เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง ความเปลี่ยนแปลงคือหนึ่งต้องเริ่มมากจากที่ครูนะคะ น้องต้องเปิดใจที่จะรับฟัง คือต้องสร้างศรัทธาให้กับตัวเองก่อน และถ้ามีคนศรัทธาเราอย่างน้อยๆ นักเรียน ถ้าเราเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้เริ่มต้นที่ตัวเราก่อนศรัทธาคัวเอง ศรัทธาในสิ่งที่ทำ แล้วคิดว่าวิชาชีพครูน่าจะให้อะไรคนที่เป็นครูได้มากจริงๆ ค่ะ” (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จ.ลำปาง)

“กระบวนการสร้างปัญญาในรูปแบบการเรียนรู้ของเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นหลักคิด เป็นแนวทางให้ครูช่วยสร้างนักเรียนให้สามารถหาความรู้จากธรรมชาติรอบตัวเขาให้เป็น ตรวจสอบความรู้ที่ได้รับให้ถูกต้อง เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ไม่ทำอะไรที่เป็นปัญหาต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม ในอนาคต เป็นการติดอาวุธทางปัญญา เพื่อนำอาวุธไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ อีกมากมายในชีวิตข้างหน้า แต่ผู้ให้ และผู้รับ มีความแตกต่างกัน ตัวแปรต่างกัน ดังนั้นเส้นทางเดินไปถึงเป้าหมายเราก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เราเพียงแค่เดินไปถึงแสงสว่างปลายทางเดียวกันให้ได้ก็พอ คุณครูที่เจออุปสรรคมากมายในเส้นทางนี้ อย่าท้อแท้ อย่าสิ้นหวัง อยากให้กำลังใจคุณครูส่งนักเรียนไปให้ถึงหรือใกล้เคียงเป้าหมายให้มากที่สุดตามรูปแบบความเป็นตัวของตัวเอง เราจึงจะมีความสุขกับงานนี้ เห็นคุณค่าของงานนี้ และทำมันจากใจได้จริง แล้วคุณครูจะไม่รู้สึกเหนื่อย **“ไม่มีอะไรทำแล้วไม่ได้อะไร”** ดิฉันเชื่ออย่างนั้น และการกลับมาทำรุ่น 3 ให้สำเร็จทั้งที่มีข้อจำกัดหลายอย่าง ก็ทำให้ดิฉันได้คำตอบแล้วว่า พวกเราก็ได้อะไรจากโครงการนี้มากมายจากการเรียนรู้และฝึกฝนที่ผ่านมา จึงได้ผ่านพ้นข้อจำกัดเหล่านั้นมาได้ ขอขอบพระคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนสร้างและพัฒนาโครงการดีๆ แบบนี้ แม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยระหว่างทาง แต่แรงภายในเราพวกเรายังมีมากมาย พร้อมพัฒนาไปตลอดเส้นทางการเป็นครูค่ะ” (ครูแววดาว ยาวิชัย, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“เมื่อผลผลิตสามารถเก็บเกี่ยวได้ เช่น กะเพรา โหระพา ตะไคร้ การแบ่งปันจึงเกิดขึ้น นักเรียนแบ่งปันสิ่งที่ตัวเองปลูกให้เพื่อนนำกลับบ้านเพื่อทำอาหาร เห็นรอยยิ้มภูมิใจ เมื่อได้เป็นผู้ให้ วันนี้นักเรียนในสังคมเมืองสามารถปลูกสมุนไพรได้ด้วยวิธีที่เหมาะสมควบคู่กับการเรียนรู้สรรพคุณทางยา ตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์สมุนไพรไทย การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่จะขจัดความกลัวและความกังวลออกจากใจ เหมือนที่ถูกขีดบนกระดาษด้วยปากกาสีแดงจนหมด การเรียนรู้ด้วยใจเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจความสุขและความทุกข์ที่เกิดขึ้นจนเกิดเป็นปัญญาขึ้นภายใน ขอใช้เป็นคำนิยามแทนจิตตปัญญาศึกษาในความหมายของข้าพเจ้า กิจกรรมในโครงการเพาะพันธ์ปัญญา จึงส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้คุณค่าและความภูมิใจในตัวเองเป็นการพัฒนาจิตใจและปัญญาอย่างรอบด้านโดยแท้...ขอบคุณ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” (ครูณัฐวรา ดอนดี, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“การฝึกจิตด้วยจิตตปัญญา ทำให้เย็นลงอดทน รอคอยได้นานขึ้น มีความสุขใจมากขึ้น เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น การนำเอาเทคนิค การคิดเหตุ-ผล ไปใช้ ทำให้นักเรียนคิดหัวข้อโครงงานได้ง่ายขึ้น การทำโครงงานโดยปกติจะคาดหวังถึงชัยชนะ รางวัล ครูก็คิดทุกอย่างให้นักเรียนและให้นักเรียนทำตาม ผลคือรางวัลมากมาย แต่พอมาทำโครงการนี้ ความคาดหวังลดลง ให้นักเรียนคิดเอง เขาทำได้ดี มีอิสระ มีความสุขขึ้น ไม่ต้องหวังผล ทำโครงงานเสร็จเป็นผลสำเร็จ รางวัลที่ได้เป็นกำไร (ถ้ามี) นักเรียนก็มีความสุข ได้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเกิดทักษะชีวิต ภูมิใจในตนเอง เคารพตัวเองและผู้อื่น และแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ

ยังไม่พอให้นักเรียนเห็นว่าดีแล้ว แบ่งปันให้เพื่อนครูบ้าง จึงได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จัดอบรม โดยการสนับสนุน ผลักดัน และให้กำลังใจในการทำงาน จาก ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย สานต่อครูแกนนำรุ่น 1 รุ่นที่ 2 และครูแกนนำรุ่นที่ 3 ในปีนี้ โรงเรียนสนับสนุนมี “ห้องรวมใจ” เป็นพื้นที่อันอบอุ่นที่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมกันเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และจะขอมุ่งมั่นสานต่อขยายผลสืบสานคุณค่าแห่งการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเพาะพันธุ์ปัญญาและจิตวิญญาณของครูต่อไปอย่างมุ่งมั่นและเข้มแข็ง” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“ถึงแม้ว่า ภาระงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างบุญวาทย์วิทยาลัยมีมากมาย แต่เมื่อมีโครงการที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาครูและนักเรียน ผู้บริหารโดยเฉพาะท่านผู้อำนวยการสนับสนุนและเทใจให้เต็มร้อย คลินิกเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยที่เป็นสถานที่มาเรียนรู้ร่วมกันนั้น เป็นที่ซึ่ง ครูเต็มร้อย นักเรียนเต็มร้อย คนเต็มร้อยมาเจอกัน ทั้งนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนผู้สนใจ ครูแกนนำ ครูผู้สนใจ และผู้บริหารที่มีหัวใจเต็มร้อยมาร่วมขับเคลื่อนงานเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนบุญวาทย์ฯ” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย”

วันที่ 14 มิถุนายน 2558 เป็นวันที่หนูรอคอย หลังจากที่พวกเราเตรียมงานกันมาหลายวันกับการต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งวันนี้หนูและเพื่อนๆ ก็ได้แสดงละครฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยา ซึ่งเป็นการแสดงที่สะท้อนกระบวนการทำงานของพวกเรา

หลังจากที่การแสดงของพวกเราเสร็จสิ้น ก็มีเสียงปรบมือดังขึ้น ความรู้สึกที่หนูปลื้มใจมากที่ได้ถ่ายทอดการทำงานของหนูและเพื่อนๆผ่านการแสดง หลังจากนั้นก็มีการถามคำถามสะท้อนคิดกับผู้ที่มาเข้าร่วมอบรมว่าการที่ได้รับชมการแสดงนั้นรู้สึกอย่างไร และการแสดงนี้ให้อะไรกับท่าน หนูก็นั่งฟังคำตอบอย่างปลื้มใจเพราะมีหลายๆ ท่านบอกว่า ท่านได้เห็นถึงการทำงานหนักของพวกเรา ได้เห็นว่าพวกเราได้เจออุปสรรคมากมาย ในการทำงานแต่ละคำพูดและหลายๆ ความรู้สึก ที่กลั่นกรองออกมาเป็นคำตอบนั้น มันทำให้หนูได้รู้ว่าอย่างน้อยๆ ก็ยังมีคนที่เข้าใจเรา มีคนที่มีแรงฮึดสู้ขึ้น เพราะเห็นการทำงานของเรา หนูรู้สึกดีใจที่ปัญหา อุปสรรค และการทำงานหนักของหนูเพื่อนๆ และคุณครู ทำให้คนอื่นมองเห็นว่า พวกเรายังผ่านมันมาได้ แล้วทำไมอุปสรรค ปัญหา ที่เขาเจอ เขาจะผ่านมันไปไม่ได้ หลังจากนั้นทุกคนก็ออกเดินทางไปยัง โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อมาเรียนรู้การทำงานของหนู และเพื่อนๆ อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ระหว่างการเดินทาง หนูรู้สึกว่ามันยาวนานเหลือเกิน หนูและเพื่อนๆ ก็พูดคุยและหัวเราะกันอย่างสนุกสนาน และหลายๆ คนก็ตื่นเต้น เมื่อใกล้จะถึงโรงเรียน พอมาถึงโรงเรียนเจอการต้อนรับที่อบอุ่น จากคณะผู้บริหาร คณะครู และนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งหนูรู้สึกดีใจ และมีความสุขมากที่เห็นการต้อนรับอย่างอบอุ่นเช่นนี้

จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมบูท นิทรรศการของแต่ละสาขาวิชา ที่นำมาบูรณาการกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเกี่ยวกับเรื่องข้าว ได้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม ซักถาม และมีหลายๆ ท่านที่ให้ความชื่นชม จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมนิทรรศการแปลงนาสาธิตของพวกเรา หนูก็ได้อธิบาย และเล่าเกี่ยวกับกระบวนการทำงานต่างๆ ที่หนู คุณครู และเพื่อนๆ ได้ลงมือทำ และคุณหมอวิจารณ์ พานิช ได้บอกกับหนูว่าการเขียนช่วยเราได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ทำให้เรารู้จักตัวเองมากขึ้น ดังนั้น การเขียนจึงมีประโยชน์มาก ท่านจึงแนะนำให้หนูฝึกเขียนบ่อยๆ และท่านได้แนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้หนูอีกหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของข้าว ท่านบอกกับหนูว่า เดี๋ยวนี้ เขามีวิธีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบใหม่ ที่ทำง่ายและสะดวก ท่านจึงแนะนำให้หนูไปศึกษาดูในเว็บไซต์ มูลนิธิขวัญข้าว และท่านยังแนะนำให้นำต้นกล้วยมาปลูกที่แปลงที่เคยปลูกปอเทือง ท่านบอกว่าเพราะกล้วยช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้กับดิน สุดท้ายนี้ หนูอยากบอกว่าหนูรู้สึกมีความสุขมากที่ได้แบ่งปัน และถ่ายทอดประสบการณ์ดีๆ ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งมันทำให้หนูได้รู้ว่า บางสิ่งที่เราอาจคิดว่ามันยากแต่เมื่อเราได้ทำมันจริงๆ เราจะรู้ว่ามันไม่ได้ยากอย่างที่เราคิด แต่มันกลับทำให้เรามีความเชื่อมั่นมากขึ้นเมื่อเราสามารถผ่านอุปสรรค ปัญหา และสิ่งที่เรากลัวได้ (นางสาว ธัญชนก ล่ำต่ำ นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“คือ ครู ณ ตอนนี้สามารถบอกได้ว่าหนูไหว เพราะช่วยกันทำนามันเหนื่อยและกว่ามันจะเสร็จ ทำตั้งแต่ไถนาขึ้นแปลงนาและอีกหลายๆ อย่าง จากทีแรกมันเหนื่อยมันท้อ เพราะว่าไม่รู้ว่าทำแล้วจะได้อะไร ? แต่มาถึงตอนนี้มานั่งคิดว่าเราทำอะไรไปบ้างแทนที่มันจะเหนื่อย แต่กลับมานั่งหัวเราะ เพราะความเหนื่อยกาย มันแฝงด้วยความรู้สึกที่ดี สนุก

หนูก็รู้ว่าครูเหนื่อย แต่ครูก็ยังสู้ร่วมไปกับพวกหนู ถึงแม้ว่าพวกหนูจะทำให้ครูเสียน้ำตาไปตั้งหลายครั้งก็ตาม และหนูขอบอกอีกอย่างหนึ่งคือ เพื่อนผู้ชายเขาทำอะไรไม่ปรึกษาพวกหนูเลยเวลาพวกหนูถามว่า “มีอะไรให้ช่วยไหม” พวกหนูก็จะได้รับคำว่า “เดี๋ยวทำเอง” กลับ มันเป็นสิ่งที่หนูรู้สึกกดดันใจมาก ว่า เอ่อ! ทำไมต้องทำกันเองเหนื่อยกันเอง เพื่อนก็มีตั้ง 29 คน แต่ทำกันแค่คนกลุ่มเล็กๆ พวกหนูก็อยากมีส่วนร่วมในโมเม้นนี้นะครู แต่ก็ไม่รู้จะบอกยังไงทำ ถามยังไงพวกเขาถึงจะให้ช่วย บางครั้งหนูก็งอนนะครู หนูคิดว่าเหมือนผู้ชายทำเอง ได้ความรู้เองไม่ให้พวกหนูทำ แต่บางเวลาหนูก็คิดว่าหรือเป็นเพราะผู้ชายขอแรงช่วยแล้วไม่ไปช่วยเขาหรือเปล่า หนูก็เลยมานั่งคิดว่า เอ่อ มันก็ผิดกันทั้ง 2 ฝ่ายหรือเปล่า

และท้ายนี้หนูอยากให้ทุกคนร่วมมือกัน และสู้กันต่อให้ถึงจุดหมายเดียวกัน และสู้ต่อด้วยกันนะคะครูนิ่ม ครูเก่งที่สุดเลย”

Fighting

“เส้นชัยไม่มา ต้องไปหามัน รางวัลมีไว้ให้คนตั้งใจ
ขวากหนามทิ่มแทง ก่อนผ่านพ้นไป....
โลกนี้ไม่มีอะไรได้มาง่ายดาย”

อยากให้ครูได้ฟังเพลงนี้แต่หนูร้องไม่เป็น 555++

สู้ สู้

-ครูรู้ว่าหนูเป็นใคร-

“จากการที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา <u>การทำโครงงานฐานวิจัย</u> กระผมได้เรียนรู้จากหลายๆ อย่าง จากคุณครูวิลาวัลย์ แก้วก้อ และคุณครูปุณยนุช ไชยพรหมวงศ์ ตั้งแต่เทอม 1 จนถึงวันนี้ จากการให้ฝึกสัมผัสทั้ง 5 การศึกษาเส้นใยในใบไม้ การศึกษาต้นกล้วย มันทำให้กระผมนั้นได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากกว่าเดิม การวางแผนในการทำงาน การมีส่วนร่วม การมีความสามัคคี สิ่งเหล่านี้ผมได้จากการศึกษานอกห้องเรียนทั้งนั้น

ในเทอม 2 นี้ คุณครูได้มอบงานให้แบ่งกลุ่มกันทำโครงงานต่างก็เกี่ยวกับกล้วย 10 โครงงาน กลุ่มละ 2 โครงงาน และให้ลงปฏิบัติ การที่ได้ลงมือปฏิบัติทำให้ผมสนุกมากครับ และได้ประสบการณ์ที่ดี การลงพื้นที่ทำให้ได้เปิดหูเปิดตา และได้ออกจากโรงเรียนไปยังสถานที่ต่างๆ มันสนุกมาก โครงงานทั้ง 10 โครงงานนั้นได้ลงมือปฏิบัติไปแล้ว แต่ละกลุ่มก็ทำเกือบหมดแล้ว ส่วนกลุ่มผมทำเกี่ยวกับดินที่เหมาะสมกับการปลูกกล้วยและปุ๋ยสั่งตัดที่เหมาะกับกล้วย ก็ได้ลงมือปฏิบัติไปแล้วเช่นกัน จากการทำในเรื่องนี้ผมได้รู้ คือ วิธีการตรวจดินเอง และอื่นๆ และกำลังเริ่มโครงงานที่ 2 ทำให้ได้ความรู้มากยิ่งขึ้น จะได้เปิดหูเปิดตา กับการทำงานระดับประเทศที่ยิ่งใหญ่ ความกล้าแสดงออกที่ผมนั้นไม่เคยมีหรือมีน้อย วันนี้กลับได้ความกล้าเพิ่มขึ้นมา ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ทำให้กระผมได้ความรู้ ความกล้า และสิ่งต่างๆ มากมาย ผมมีความสุขมากกับการทำงานกันเป็นกลุ่ม ได้อยู่กับเพื่อนด้วยความสามัคคี และมีความรักใคร่ต่อกัน การที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ผมมีความสุขมากครับ” (เด็กชายจิราวัฒน์ วิไจย โรงเรียนวังเหนือวิทยา)

“การขยายการเรียนรู้เช่นนี้ว่าควรจะขยายไปทุกระดับชั้น และดีใจที่ลูกได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการและผู้ปกครองมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้ในวันนี้” (ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

“เป็นโอกาสที่หาได้ยากยิ่งที่นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถมา โค้ช พวกเราทุกคน และทำให้พวกเราตระหนักถึงความพยายามที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาและไปให้ถึงให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้ถึงแก่นความรู้จริงและถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน” (กรรมการสถานศึกษาและประธานเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

“**ขอตอบแทนคุณแผ่นดินลำปางด้วยความพยายามให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้เพื่อเด็กนักเรียนและครูของลำปาง เช่นโครงการที่ดีแบบของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงจะพยายามช่วยกันต่อไป** และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ก็ได้พยายามจัดระบบสืบต่อแนวคิดและการทำงานให้กับกรรมการสถานศึกษารุ่นต่อไปด้วยแล้ว” (คุณเจนวิทย์ สอดศุข กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

“เป็นกิจกรรมที่ทำให้ทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน การฟังวันนี้ทำให้เรามีความรู้ ใหม่ เกิดความรู้ใหม่ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำงานได้เรียนรู้ร่วมกันและเปิดใจเรียนรู้ร่วมกัน และยอมรับว่าสิ่งที่เคยเรียนรู้มาไม่ถูกต้องก็พร้อมจะเปลี่ยนความคิด คิดว่าควรเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้มากขึ้นเพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาครูสั่งงานผู้ปกครองอาจไม่เข้าใจ แต่ถ้ามีความเข้าใจและมีเป้าหมายเดียวกันแล้วทำให้ร่วมกันในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ เดิมคิดว่าจะร่วมเรียนรู้เพียงครึ่งวันเช้า แต่เห็นว่ามีคุณค่ามากเลยขอยกเลิกงานอื่นตอนบ่าย และอยู่ฟังจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม” (คุณพ่อเทพ เชียงแก้ว คุณพ่อของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 ด.ญ.เพชรรัตน์ เชียงแก้ว โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“ปัจจุบันลูกเรียนชั้น ม.3/2 ลูกเปลี่ยนไป คือ กล้าคิดกล้าทำ” และคุณแม่ได้เล่าเหตุการณ์ที่ลูกแสดงออก “เมื่อก่อนไม่กล้าทำอะไร ความรับผิดชอบการเรียนดีขึ้น มีเหตุผล ผลการเรียนดีขึ้น เมื่อสอบถามถึงพฤติกรรมทั่วไปเป็นอย่างไร ช่วยงานทุกอย่าง” (คุณแม่แสงดาว ลาดปะละ คุณแม่ของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 1 ด.ช.จตุพล ถาน้อย โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“การเรียนรู้กับลูกในโครงการนี้ได้เทคนิคการจัดการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยและเน้นทักษะการคิด โดยในฐานะที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และเป็นครูคนหนึ่งในคณะครูโรงเรียนอนุบาลก็จะนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอน การสอนให้นักเรียนทำโครงงานที่เน้นทักษะการคิด อาจเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็จะพยายามนำไปปรับใช้ ดีใจที่เห็นภาพการอบรมร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นการบูรณาการในทุกภาคส่วน และนักเรียนน่ารักมากๆ นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างดี” (นางประกายดาว โรจน์กิติรัตน์ ประธานเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและเป็นครูโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม)

“ลุงกับป้าดีใจที่เห็นครูนิ่มพาเด็กๆ มาหา มาขอให้เล่าเรื่องการทำนาแบบไม่ใช้สารเคมี พอเห็นเด็กๆ มาทำนา มาเรียนรู้จริงๆ ในท้องนา ก็ดีใจมาก เด็กนักเรียนหลายคนมีความอดทน และทำนา แก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะ มาร์ส ริว และเด็กผู้ชายหลายคน ตั้งใจทำจริงๆ มาร์สยังช่วยดูแลชุมชนร่วมกับลุงในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย พอเห็นครูนิ่มและครูของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา นักเรียนมีความตั้งใจ ทำให้มองเห็นว่าโรงเรียนจะเป็นที่พึ่งเป็นหลักของคนในชุมชนได้ ลุงกับ

ป้าจะขอช่วยเต็มที่ และได้มาคุยกับอาจารย์สุธีระ ลุงยิ่งมีกำลังใจ ดีใจที่นักวิชาการเก่งๆ ให้ความสนใจการเกษตรของแจ้ห่มและการศึกษาของลูกหลานคนแจ้ห่ม ลุงจะพยายามคุยเวลาประชุมของท้องถิ่น จะพยายามให้การศึกษาแบบเพาะพันธุ์ปัญญาของแจ้ห่มวิทยา ไปเป็นการดำเนินงานในแผนงานของท้องถิ่นบ้านเรา..."(ลุงสุบัน ทิไว ปราชญ์ชุมชนเรื่องข้าว อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง)

บทที่ 5

สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน

สรุปการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการถอดบทเรียน

จากการดำเนินงานและเสียงสะท้อนของครูแกนนำ นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทำให้ได้รับข้อเรียนรู้จากการถอดบทเรียนและพบการเปลี่ยนแปลงในด้านการพัฒนาจากภายในตนเอง ไปสู่การเรียนรู้ร่วมกันด้วยเครือข่ายกัลยาณมิตร มีการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจผู้อื่นในลักษณะของจิตตปัญญาศึกษา ครูและนักเรียนก่อเกิดคุณลักษณะของนักเรียนรู้ คือ

1. การเรียนรู้ของครูด้วยการเปิดใจ พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต พร้อมจะปรับเปลี่ยนตัวเองทั้งครูและนักเรียน โดยครูจะต้องเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน

2. การสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู การดำรงตนของครูที่จะก่อให้เกิดศรัทธาที่ลูกศิษย์มีความศรัทธาในแบบอย่างที่ดีของครู

3. การเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณแห่งการรักและเป็นผู้ให้ลูกศิษย์ ในด้านของการให้ความรู้ การให้โอกาสโดยไม่ตัดสินนักเรียน เป็นการให้โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเองแล้วครูคอยชี้แนะคอยอำนวยการ การให้ความคิดให้นักเรียนคิดเป็นแล้วก็ให้รู้จักใช้ความคิดก่อนจะตัดสินอะไร การให้ชีวิต ให้ชีวิตที่นักเรียนได้นำเอาความรู้ ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต การให้อภัย ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งของลูกศิษย์ และการให้กำลังใจ

4. การเป็นครูที่พร้อมจะเรียนรู้และเข้าใจลูกศิษย์ทั้งในด้านชีวิตในโรงเรียนและครอบครัวของลูกศิษย์ หรือปัญหาเบื้องลึกในชีวิตของลูกศิษย์ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงให้ลูกศิษย์มีการพัฒนาที่ดีขึ้นได้ ครูที่ดีสามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้หลายชีวิต ชีวิตความเป็นครูต้องเอาใจใส่ชีวิตนักเรียนให้เต็มกำลัง

5. การเป็นครูที่ใช้จิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นที่ปลอดภัย ปราศจากอำนาจ ถือว่าเป็นการเตรียมผู้เรียนก่อนการสอน เนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนแต่ละชั่วโมงเขาจะมีอารมณ์ไม่เหมือนกันเลย ในความเป็นครู หากครูมีความพยายามที่จะเรียนรู้และเข้าใจนักเรียนแล้ว คนที่เป็นครูที่ดีสามารถเปลี่ยนและพัฒนาชีวิตคนได้หลายชีวิต

6. การจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธี “โค้ช” ด้วย “การถามคือสอน” ให้นักเรียนได้คิด มีเหตุผล สามารถคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ เชื่อมโยงความรู้และการเรียนรู้ไปสู่บริบทในชีวิตจริงของนักเรียน ครอบครัว และชุมชน มีทักษะชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา เรียนรู้ที่จะฟัง เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่ามีความหลากหลาย

7. การจัดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ชีวิตจริง เช่น นำนักเรียนไปเรียนรู้ในทุ่งนาบ้าง ฝึกประสบการณ์การทำงานในชีวิตจริงในชุมชนพร้อมกับการเรียนรู้ เพราะการได้ปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง แล้วครูใช้คำถาม นักเรียนก็จะกระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น

8. การจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นการสอนแบบที่ครูประสานกันเป็นทีม

9. การเรียนรู้ของครูที่จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เรียนรู้จากการทำงานจริงพร้อมไปกับการเรียนรู้จากนักเรียนและเพื่อนครู รวมทั้งการฝึกการถามเพื่อเป็นโค้ชในการ “ถามคือสอน”

10. การสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ร่วมกันหรือจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละคน ควรใช้การบันทึก และสิ่งที่จดบันทึกนี้เองที่ทำให้ครูรู้จักนักเรียนแต่ละคน

11. การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ภายในโรงเรียนเดียวกัน และระหว่างโรงเรียนต่างๆ ด้วยเวทีชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) โดยการจัดเวทีเรียนรู้ร่วมกัน และโดยการใช้ Facebook

12. ครูแกนนำเชื่อว่า แม้ไม่มีโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เขาก็คงยังเดินต่อ เขาจึงพยายามพัฒนาองค์ประกอบที่ให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ คือ (1) สร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อทำหน้าที่ 3 ประการ (ทำให้ผู้บริหารเข้าใจ, ทำให้ได้รับการจัดสรรทรัพยากร และทำให้สามารถบูรณาการการสอน) (2) สร้างพื้นที่กลางสำหรับพบเด็ก เช่น ห้องรวมใจ ของ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และ (3) ฝึกถ่ายทอดประสบการณ์ให้ครูโรงเรียนอื่น ด้วยการเปิดอบรมจิตตปัญญาศึกษา การสอนคิด และการสอนโครงงานฐานวิจัย

13. โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาตอบโจทย์ที่นักเรียนเรียนรู้และทำโครงงานเพื่อสิ่งที่นักเรียนอยากรู้ ไม่ใช่เรื่องของคะแนน ซึ่งครูจำนวนมากคิดว่าโรงเรียนน่าจะทำในลักษณะเช่นนี้

14. แนวทางของเพาะพันธุ์ปัญญาที่ครูได้นำมาใช้ในการเรียนการสอน ทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของตนเองและมองเห็นในการเปลี่ยนแปลงของเด็กในลักษณะของความสุขจากการพัฒนาคุณธรรมในตัวครูและนักเรียน มีการเรียนรู้โดยไม่เบียดเบียนคนอื่น อีกทั้งยังมีความรักความผูกพันและตระหนักในคุณค่าของชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงสานสายใยการเรียนรู้ระหว่าง “ผู้เฒ่าผู้แกในชุมชนกับเยาวชนรุ่นใหม่”

15. การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทุกคนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ช่วยหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ผสานไปกับการเรียนรู้ กับความจริง ข้อเท็จจริง กระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้การเรียนรู้ในห้องเรียนมีความสุขมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะกระบวนการคิดเชิงเหตุผล และกระบวนการ Reflection

นอกจากนี้ยังมีเสียงสะท้อนจากโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง และเครือข่ายสถาบันการศึกษา ที่แสดงให้เห็นถึง **“ความประจักษ์และความตระหนักถึงคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อสานต่อให้เกิดความยั่งยืนอันมีคุณูปการต่อการศึกษาของลูกหลานในพื้นที่”**

โรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกโรงเรียนมองเห็นคุณค่าของโครงการและพยายามจพขยายผลให้เกิดความยั่งยืนได้ทั้งโรงเรียน แต่อาจจะใช้ระยะเวลาแตกต่างกันตามบริบทของโรงเรียน นอกจากนี้มีโรง เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถาบันการศึกษาอื่น ที่มีความประสงค์จะได้รับโอกาสเข้าร่วมในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีเสียงเรียกร้องขอโอกาสเข้าร่วมเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ พิษณุโลก อุตรดิตถ์ แม่ฮ่องสอน จึงพยายามเชื่อมโยงการเรียนรู้ร่วมกันทางสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และการร่วมประชุมในเวทีของศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวมไปถึงการที่ผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้ไปพูดคุยกับคุณครูแกนนำของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในเรื่องคุณค่าของการเรียนการสอนตามแนวทางเพาะพันธุ์ปัญญา และการสร้างสรรค์ผลงานวิชาการของคุณครูจากการร่วมเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งมีความพยายามในการเชื่อมต่อการดำเนินงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อความยั่งยืน เหมือนคำกล่าวของครูแกนนำ ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา ดังนี้

“การจะเปลี่ยนแปลงอะไรเริ่มจากตัวเองก่อนมีสติเกิดสมาธิและปัญญาเพื่อหาแนวทางแก้ไขเชิงสร้างสรรค์เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามเป้าหมายที่ เราทำได้ **โครงการเพาะพันธุ์ปัญญากับการดำเนินงานในโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม เริ่มตั้นปี2554 เป็นโครงการที่เป็นต้นแบบการปฏิรูปการศึกษาปัจจุบันได้อย่างดี**

ปีแรกของเสริมงามวิทยาคมคือปีแห่งการร่วมเรียนรู้ทุกเรื่องคือโครงการ ครูแกนนำ นักเรียน และบริบทชุมชน ได้รับการพัฒนาการสอนเชิงเหตุผล จิตตปัญญาศึกษา การหาปัญหาวิจัยเพื่อทำโครงงานฐานวิจัยRBL เจออุปสรรคต่างๆแต่ผ่านมาด้วย พลังและกำลังใจของทุกท่าน ครู นักเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมเรียนรู้กับชุมชน

ปี 2 ปีแห่งการสร้างสรรค์ทุกอย่างเริ่มลงตัว บรรจุในโครงสร้างหลักสูตรฯ อ.สุธีระ อ.ไพโรจน์ อ.อ้อ อ.อิ๋ว อ.กุ้ง รวมพลังกันขยายผลโรงเรียนเครือข่าย

ปี 3 ปีแห่งความผูกพัน ความร่วมมือ ทุกส่วนที่เกี่ยวข้องนักเรียนลงพื้นที่ชัดเจนมากขึ้น ชุมชนแหล่งเรียนรู้อำนวยความสะดวกจนทำให้การดำเนินประสบความสำเร็จ

ปี 4 ปีแห่งการเติมเต็มตามหลักการการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไปไม่เร่งหรือสร้างความกดดันให้นักเรียน

ปี 5 และปีต่อๆ ไป คือปีแห่งความยั่งยืน

ดังนั้นเมื่อทบทวนองค์ความรู้และลำดับความคิดออกมาจึงทำให้เรียนรู้ว่าเราถูกฝึกความคิดเชิงระบบ มีความชัดเจนในความคิดฝึกการตั้งคำถาม แล้วสามารถนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำใกล้ตัวได้อย่างเหมาะสม สร้างสรรค์และมีกัลยาณมิตรทางการศึกษาอย่างแท้จริง” (คุณครูธีรดา แก้วบุญปัน รองผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อ.เสริมงาม จ.ลำปาง, 29 กรกฎาคม 2559)

“โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเริ่มดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตั้งแต่ปี 2556, 2557, 2558 ปีนี้เป็นปีสุดท้ายของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่สอนนักเรียนลงสู่ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้นจะฝังลึกอยู่ในตัวนักเรียนและสามารถเรียกออกมาใช้ได้ตลอดเวลา นักเรียนของเราทุกวันนี้เรียนรู้แบบท่องจำ การท่องจำก็เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ซึ่งปีที่แล้วก็มีผู้ปกครองถามว่า ถ้าลูกเข้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้วจะได้ความรู้ไหม ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสายวิทย์ศาสตร์ได้หรือไม่ คำถามนี้ผู้อำนวยการก็ไม่กล้าการันตี แต่ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 รุ่นที่แล้วสามารถสอบผ่านไปสายวิทย์-คณิต ได้ยกชั้น ทีนี้ถามว่าการเรียนรู้ได้เรียนรู้อย่างไร ในฐานะเป็นผู้อำนวยการดูแลการเรียนของนักเรียนก็ตระหนักเหมือนกันว่าจาก 3 ปีที่ผ่านมานักเรียนเข้าโครงการฯ และเรียนรู้ร่วมกันนั้นมีสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น พฤติกรรมเปลี่ยน การกล้าแสดงออก การพูดจา การนำเสนองานก็เป็นมาตรฐาน ตัวผู้อำนวยการได้อ่านหนังสือก็เจอเรื่องที่นักการศึกษาได้เขียนไว้ คือ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ 3 ขั้น ไม่ได้มีความรู้ขั้นเดียว ขั้นพื้นฐานธรรมดาๆ เรียกว่า Knowledge แต่ก่อนคนที่มีความรู้พื้นฐานดีก็จะเป็นคนเยี่ยม และเด็กสมัยก่อนจะถือหนังสือเล่มหนาๆ แล้วครูผู้สอนก็จะป้อนความรู้ให้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่ใช่ ความรู้เดียวนี้สามารถไปกดดูที่ Google ได้หมดเลย เราไม่ต้องไปเอาตำราที่ไหน มันอยู่ในอากาศหมด ซึ่งความรู้ขนาดนี้ยังไม่สามารถดำรงอยู่ได้ มันต้องเป็นความรู้ขั้นที่ 2 นั้นคือปัญญา เราจะดูอย่างไรว่าคนมีปัญญาหรือไม่มีปัญญา ก็ดูจากความรู้พื้นฐานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ถ้าเขาเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันใช้ในการดำรงชีพได้ ใช้ในการปฏิบัติงานได้ เรียกว่าคนๆ นั้นมีปัญญา wisdom เช่น ต่ออนุกรมเป็นอย่างไร ต่อขนานเป็นอย่างไร สอบได้คะแนนเติม แต่พอไฟฟ้าบ้านดับ ไปเรียกช่างที่จบ ป.4 มาทำให้เรา ถ้าอย่างนี้แสดงว่ามีแต่ความรู้ไม่มีปัญญาที่จะไปแก้ไขปัญหาได้เลย ทำอย่างไรที่จะให้เรามีความรู้แล้วนั้นยังจะต้องมีปัญญา ความรู้ที่สูงสุดมากกว่าปัญญา คือ ดูอย่างไร

คนจะมีปัญญาสูงสุด คือ เขาสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้และสามารถนำมาสร้างให้เกิดนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์เพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ เช่น วิลเบอร์และออวิลล์ ไรต์ เขาสร้างเครื่องบินก็เอามาจากความรู้ก่อนเรื่องลม แรง เสร็จแล้วก็นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องบิน เจมส์วัตร์ เครื่องจักรไอน้ำ นี่แหละคือสิ่งที่เราอยากให้นักเรียนคิดเป็นไปจนถึงปัญญาชั้นสูง การท่องไม่สามารถที่จะทำให้เกิดปัญญาชั้นสูงได้ มันจะไปเกิดตอนมหาวิทยาลัย ตอนนี้ก็ท่องเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยนักเรียนก็ไปสร้างสิ่งประดิษฐต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เมื่อก่อนคนเราเชื่ออย่างนั้น แต่เดี่ยวนี้แม้มัธยมเองก็สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์ได้ ความหาความรู้ขั้นสูงได้ นี่คือหลักการอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ ก็อยากจะชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่าเราต้องการให้เด็กเกิดปัญญาจนถึงปัญญาขั้นปัญญาขั้นสูงและแล้วแต่ว่าใครมีพรสวรรค์ ใครจะมีความขยันใครจะมีความมุ่งมั่น ใครจะดำเนินการ ขณะนี้ก็มีนักเรียนมัธยมศึกษาทำโครงงานต่างๆ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ไปแข่งขันในระดับนานาชาติ ที่นี้เมื่อเช้าผู้อำนวยการก็ถามครูรัชนกว่าทำไมต้องเป็น ม.5/5 คำตอบก็มีหลายเหตุผล 1. วิชาโครงงานของ ม.5/5 ก็ทำได้ดี 2.ครู รัชนก สุวรรณจักร์ ก็เป็นที่ปรึกษา 3. หากเวลาไม่ตรงกันก็สามารถที่จะสื่อสารกันได้ พูดง่ายๆ เหมือนแม่กับลูก แม่เป็นที่ปรึกษา ลูกก็เรียน ก็จะเป็นพอเหมาะพอดีกับ ม.5/5 แล้วโครงการนี้ก็ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เด็กเก่งมากๆ เราก็เอาแบบพอดีๆ ซึ่งเรื่องการเรียนรู้อาจจะไปได้ ก่อนโครงการจะดำเนินการนั้น ก็ต้องชี้แจงกับผู้ปกครองว่าผู้ปกครองจะมีข้อคิดเห็นอย่างไร ผู้อำนวยการเคยได้อ่านหนังสือของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ท่านเล่าบอกว่ามีคนที่เนื้อตัวสะอาดอยู่คนหนึ่ง เนื้อตัวสกปรกอยู่คนหนึ่ง ลูกศิษย์ก็บอกว่าคนที่ตัวสกปรกนี่แหละต้องไปอาบน้ำก่อน ไอสไตน์ ก็ถามนักเรียนว่า คนที่เนื้อตัวสกปรกนั้นนักเรียนคิดให้ดี คนที่เนื้อตัวสกปรกเขาเห็นเพื่อนเขาเนื้อตัวสะอาด เขาก็คิดว่าตัวเขายังสะอาดอยู่ แล้วเพื่อนที่ตัวสะอาดก็ดูเพื่อนที่เนื้อตัวสกปรก ไอสไตน์ก็ให้นักเรียนตอบใหม่ว่าใครควรจะไปอาบน้ำก่อนกัน ปรากกฏว่านักเรียนที่ตัวสะอาดต้องไปอาบน้ำก่อน เพราะเห็นเพื่อนตัวสกปรกก็คิดว่าตัวเองสกปรก ไอสไตน์ก็บอกว่าการที่คน 2 คน ลงไปในบ่อสี การที่ขึ้นมาแล้วเป็นไปไม่ได้หรอกที่คนหนึ่งจะสะอาดคนหนึ่งสกปรก ถ้าสะอาดก็ต้องสะอาดเหมือนกัน ถ้าสกปรกก็สกปรกเหมือนกัน อันนี้แหละการคิดเชิงตรรกะ ได้คิดตามข้อมูลที่เขาให้มา ขณะที่เราไปอ่านไลน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ตามที่เขาให้ข้อมูลมาแล้วเราก็เชื่อ เราไม่ได้วิเคราะห์ ดังนั้นการเรียนรู้นักเรียนจะต้องฝึกการวิเคราะห์ด้วยว่าข้อมูลที่เราได้มานั้นมันมีข้อเท็จจริงหรือไม่ นี่เป็นการสอนเชิงวิเคราะห์ให้กับนักเรียน **โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก็เป็นโครงการหนึ่งที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จริงลงมือทำจริง ออกแบบโครงงานเหมือนกับที่เราใช้เรื่องสเต็มเข้ามาในโรงเรียน S คือ Science T ก็คือ เทคโนโลยี E ก็คือ engineering M ก็คือ Mathematics สเต็มจะมีอยู่ 4 วิชา รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ บอกว่า ตัวที่สำคัญที่สุดคือตัว E คือการออกแบบ ถ้านักเรียนออกแบบได้ทุกสิ่งทุกอย่างจะประสบความสำเร็จ จึงเป็นโครงการหนึ่งที่ทางโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยให้การสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา**” (ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง จ.ลำปาง, 28 พฤษภาคม 2559)

“ขอตอบแทนคุณแผ่นดินลำปางด้วยความพยายามให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้เพื่อเด็กนักเรียนและครูของลำปาง เช่นโครงการที่ดีแบบของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงจะพยายามช่วยกันต่อไป และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ก็ได้พยายามจัดระบบสืบต่อแนวคิดและการทำงานให้กับกรรมการสถานศึกษารุ่นต่อไปด้วยแล้ว” (คุณเจนวิทย์ สอดศุข กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง จ.ลำปาง, 29 กันยายน 2559)

บทเรียนจากการขับเคลื่อนงานของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมเดินทาง ร่วมเรียนรู้ ไปกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และโรงเรียนในพื้นที่ภาคเหนือ 3 จังหวัด รวม 11 โรงเรียน โดยใช้**โมเดลการขับเคลื่อนงานด้วยสายสัมพันธ์ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา** บนฐานการเรียนรู้คุณค่า RBL โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นลักษณะของการขับเคลื่อนงานและเรียนรู้ไปด้วยกันในลักษณะของ “**ครอบครัวพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาผสานสายสัมพันธ์วิชาการและจิตวิญญาณร่วมกับโรงเรียน**”

ตลอดระยะเวลา 3 ปี ที่เรียนรู้พร้อมไปกับการเคลื่อนงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ภาคเหนือ 3 จังหวัดนั้น เป็นการขับเคลื่อนงานด้วยความร่วมมือและก่อเกิดเครือข่ายสายสัมพันธ์แบบครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา สมาชิกในครอบครัวค่อยๆ เรียนรู้ตนเองและกันและกันในลักษณะเครือข่ายกัลยาณมิตร **ค่อยๆ สลายข้อจำกัดของอุปสรรคและปัญหาในแต่ละข้อจำกัดในแต่ละช่วงเวลา มีลักษณะการบริหารจัดการงานและการจัดการความสัมพันธ์ เป็น “พลังความร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมมือ และร่วมก้าวเดิน ขับเคลื่อนงาน ด้วยเครือข่ายของกัลยาณมิตรเครือญาติผู้มีฉันทะในการเรียนรู้ ในการขับเคลื่อนงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”**

มีเข็มทิศในการนำทิศทางการดำเนินงาน คือ **สามเหลี่ยม RBL ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา** สร้างการเรียนรู้ ก่อเกิดบทเรียนแห่งการก้าวต่อ ด้วยการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริงจากการเรียนรู้ สามเหลี่ยม RBL ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เช่นเดียวกับที่นักเรียนร่วมเรียนรู้กับครูแกนนำในการเรียนรู้และทำโครงงานฐานวิจัย

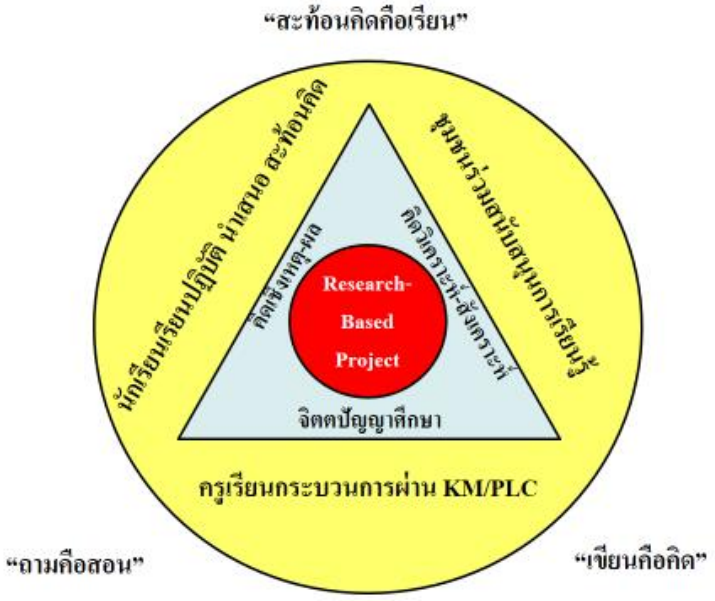

การเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย (รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์)

การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างทุกคนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ช่วยหล่อหลอมความเป็นมนุษย์ผสานไปกับการเรียนรู้ กับความจริง ข้อเท็จจริง กระบวนการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้การเรียนรู้ในการเดินทางเคลื่อนงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับโรงเรียนกัลยาณมิตรในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน ในผืนแผ่นดินของจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ ก่อเกิดเป็นข้อเรียนรู้ในการบริหารจัดการงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ ให้สลายข้อจำกัดและปัญหาอุปสรรคด้วยวิธีคิดและการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีความสุขซึ่งประกอบด้วย จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างเป็นระบบ โครงงานฐานวิจัย ถามคือสอน สะท้อนคิดคือเรียนรู้ เวทีสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC) ด้วยการพิจารณาระยะเวลาบริบทในชีวิตจริง ปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด หรือในบางช่วงเวลามีเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกโดยปกติของแต่ละชีวิตเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงเกิด บทเรียนแห่งความสุข สุขในการเรียนรู้ และสุขในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมาย

เมื่อได้ใช้เวลาในการเรียนรู้ไปพร้อมกับการปฏิบัติจริง พร้อมกับพิจารณาไตร่ตรองความสัมพันธ์ของทุกองค์ประกอบในสามเหลี่ยม RBL นี้ ทำให้ได้รับข้อเรียนรู้และแนวทางการจัดการความสัมพันธ์และการเดินทางร่วมไปกับโรงเรียนได้อย่างมีความสุข ก่อเกิดสายสัมพันธ์เครือญาติของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา ปัญหาที่เคยคิดว่าจะเป็นปัญหา ข้อจำกัดต่างๆ คลายลงไปได้ด้วยกัลยาณมิตรธรรม ด้วยการที่ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีจุดร่วมกันในเรื่องของการเรียนรู้กันและกัน การเรียนรู้งานบนพื้นที่ปลอดภัย (จิตตปัญญาศึกษา) มีความพยายามในการสืบค้นหาความรู้บนพื้นฐานความเป็นจริงอย่างปราศจากอคติ ด้วยการคิดใคร่ครวญพิจารณาเหตุผลและเชื่อมโยงกับบริบทความจริง (จิตตปัญญาศึกษา- การคิดอย่างเป็นระบบ-RBL) และทุกคนในกระบวนการมีช่วงเวลาและพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังบทเรียนความสำเร็จของกันและกัน รวมทั้งในหลายโอกาสได้เรียนรู้ร่วมกันจากบันทึกถ่ายทอดบทเรียนในรูปแบบงานเขียนสะท้อนความรู้วิชาการและสะท้อนคิดจิตวิญญาณภายใน ของครูแกนนำ นักเรียนพี่เลี้ยง และ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์, รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ (KM/PLC-ถามคือสอน เขียนสะท้อนคิดคือเรียนรู้)

ผลงานการเขียนสะท้อนคิดคือเรียนรู้ของครูแกนนำ ทั้งในการถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของบทความวิจัยและข้อเขียนในหนังสือเล่มเล็กเผยแพร่สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญาสู่สาธารณชนนั้น มีคุณูปการที่ได้รับมากยิ่งกว่าการนำเสนอบทความวิชาการและรางวัลของครูแกนนำที่ได้รับ คือ การหลอมรวมหัวใจและปณิธานในการเป็น “ครูผู้เรียนรู้เพื่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงของศิษย์ ทั้งวิชาการ ทักษะชีวิต จริยธรรม คุณธรรม” ครูแกนนำได้เรียนรู้ประสบการณ์ของกันและกันในการทำงานหนักที่เหนื่อย แต่มีความสุขและมีความปิติใจ เมื่อสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่ต้องเผชิญในระหว่างการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการอ่านงานเขียนของกันและกัน ผ่านการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ทำให้ได้รับโอกาสเรียนรู้ถึงความเปลี่ยนแปลงของลูกศิษย์ในด้านการพัฒนาที่ดีทั้งในเรื่องของการใช้ชีวิตในครอบครัวของลูกศิษย์หลายคนที่ประสบปัญหาครอบครัว การสร้างความสามัคคีระหว่างเพื่อนนักเรียนในห้อง ความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการคิด การใฝ่เรียนรู้ ความอดทน และความใกล้ชิดระหว่างครูกับศิษย์ รวมไปถึงแนวทางที่ทำให้ผู้บริหารให้ความสนใจต่อโครงการเพาะพันธุ์ป์ญญาอย่างจริงจัง ประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ร่วมกันและการร่วมใช้ชีวิตในระหว่างการเดินทางเรียนรู้ที่ครูแต่ละโรงเรียนมาเรียนรู้ร่วมกันในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงเป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่าเติมพลังใจ และมองเห็นแนวทางในการนำไปใช้กับโรงเรียนของตนเอง

บทที่ 6

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์และการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ

1) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มองเห็นความสำคัญในการพัฒนานักศึกษา ได้ขอให้ศูนย์พี่เลี้ยงฯ เป็นวิทยากรในกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาคณะครุศาสตร์ทุกสาขาวิชาในตอนเปิดภาคการศึกษา

2) คณะครุศาสตร์ ได้ดำเนินการทำวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ RBL และเรียนเชิญ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาให้ความรู้กับคณาจารย์คณะครุศาสตร์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน โดยมีศูนย์พี่เลี้ยงร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้และร่วมวิจัยเพื่อให้เกิดระบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คือ ชุดโครงการวิจัยการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) โดยได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2557 ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อย 2 โครงการ คือ โครงการวิจัยการพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2557 และโครงการวิจัยการพัฒนาระบบจัดการความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. ผลของการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย (RBL) ทางด้านทักษะการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า ผลการวิเคราะห์การสะท้อนความคิดจากการนิเทศแผนการจัดการเรียนรู้ และการนิเทศกระบวนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครั้งที่ 1 และ 2 พบว่า ในภาพรวมนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีการพัฒนากระบวนการศึกษาเรียนรู้มากขึ้น นักศึกษาได้มีการพัฒนากระบวนการสอนในชั้นเรียน หลังพบปัญหาจากการจัดการเรียนการสอน สามารถใช้ทักษะการสังเกตและเรียนรู้ว่าสิ่งใดเป็นปัญหาจากนั้นจึงนำมาเป็นโจทย์วิจัยเพื่อหาวิธีการแก้ไขปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับ RBL คือ การใช้การวิจัยเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ นักศึกษาเริ่มใช้ทักษะการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (RBL) การเรียนรู้ในลักษณะนี้ต้องใช้เวลาและพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ทักษะแบบ RBL ให้มีความหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากนักศึกษาแต่ละคนก็มีทักษะย่อยที่เป็นส่วนหนึ่งของทักษะ RBL อยู่ส่วนหนึ่งแล้ว

2. ผลของการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย (RBL) ทางด้านทักษะการ coach ของอาจารย์นิเทศก์ พบว่า ประเด็นที่วิเคราะห์ได้และสังเคราะห์ได้ “ทักษะการ coach” จากการสร้างความรู้ร่วมกันของอาจารย์นิเทศก์ ได้แก่ 1) ทักษะการสังเกตเชิงจิตวิญญาณ 2) ทักษะการจัดกิจกรรมเปิดใจและแบ่งปันความรู้สึกที่เหมือนและแตกต่าง 3) ทักษะการเรียนรู้ด้วยสุนทรียสนทนา 4) ทักษะการคิดร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาอุปสรรค 5) ทักษะการจัดการความรู้สึกที่ลดทอนกำลังใจในการทำงาน และสร้างความรู้สึกและความคิดเชิงบวก 6) ทักษะการนิเทศด้วยการใช้คำถาม และเชื่อมโยงไปสู่การตอบคำถามด้วยเหตุผล 7) ทักษะการให้เหตุผลและชวนคิดใคร่ครวญในประเด็นที่เป็นปัญหาอุปสรรค 8) ทักษะการสร้างแรงจูงใจให้

นักศึกษาสื่อสารและเรียนรู้ร่วมกับบุคคลที่หลากหลาย 9) ทักษะในการสร้างเครือข่าย 10) ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

3. ผลของการพัฒนาโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย (RBL) ทางด้านกระบวนการเรียนรู้แบบ RBL ของนักเรียน พบว่า อาจจะยังไม่มีผลสัมฤทธิ์ให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนทีเดียว เนื่องจากยังไม่ได้จัดเวทีเรียนรู้ร่วมกับครูพี่เลี้ยงและผู้บริหารโรงเรียนในประเด็นการเรียนรู้ของนักเรียน มีกรณีศึกษาบางกรณีที่แสดงให้เห็นผลด้านบวกของการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ที่มีต่อนักเรียน

4. ผลการสร้างนักวิจัยรุ่นใหม่จากการทำการวิจัยตามแผนงานวิจัย มีคณาจารย์และเจ้าหน้าที่เข้าร่วมเป็นนักวิจัยรุ่นใหม่ในโครงการวิจัยย่อย ดังนี้

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 เรื่อง การพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานบนฐานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ปีการศึกษา 2557 มีนักวิจัยรุ่นใหม่ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1) อาจารย์ ดร.สุธิดา พลชำนิ 2) อาจารย์เศรษฐวิชญ์ ชโนวรรณ และ 3) อาจารย์สุธาสินี ยันตรวัฒนา

โครงการวิจัยย่อยที่ 2 เรื่อง การพัฒนาระบบจัดการความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย มีนักวิจัยรุ่นใหม่ จำนวน 2 คน ดังนี้ 1) อาจารย์ เบญจมาศ พุทธิมา และ 2) นายอานนท์ นันตาปลูก

คณะครุศาสตร์จะนำผลการทำงานดังกล่าวนี้มาใช้ในระบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและมีการพัฒนาการเรียนรู้ให้มีความต่อเนื่องในปีการศึกษาต่อไป นอกจากนี้จะได้นำการเรียนรู้ในเรื่องของ RBL จิตตปัญญาศึกษา มาใช้พัฒนานักศึกษาของคณะครุศาสตร์ และนำการพัฒนาระบบจัดการความรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสำหรับการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยมาใช้ในการจัดการความรู้ในคณะครุศาสตร์โดยจะดำเนินงานศึกษาเพิ่มเติมเพื่อการพัฒนาควบคู่ไปด้วยในปีการศึกษาต่อไป

3) สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้นำแนวคิดและประสบการณ์จากการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาโดยอาจารย์ของศูนย์พี่เลี้ยง และอาจารย์ผู้สอนวรรณกรรมที่ได้มีโอกาสมาร่วมเรียนรู้จาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาใช้ในการวิเคราะห์วรรณคดีวรรณกรรม และเขียนถ่ายทอดผลการเรียนรู้อย่างมีเหตุผล อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน 1 เรื่อง และได้รับโอกาสไปนำเสนอในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ คือ เรื่อง "A case study of enhancing analytical thinking skills with system thinking process in Thai literature (Trai Bhum Pra Ruang) course of university level (การศึกษาวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงร่วมกับนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ด้วยแนวคิด RBL โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา)

4) สำนักทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จังหวัดลำปาง ได้ขอให้ศูนย์พี่เลี้ยงนำแนวคิดและกระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย ไปจัดกิจกรรมอบรมประชุมปฏิบัติการให้แก่ครูและนักเรียนกลุ่มโรงเรียนเทศบาล และโรงเรียนเสด็จวนชยางค์กูล จังหวัดลำปาง โดยมีอาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ และอาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์ เป็นวิทยากรจัดกิจกรรม

5) สถานีวิทยุ สวท.จังหวัดลำพูน ได้ขอให้ครูวิสารดา ฉิมน้อย ครูกัลยา จันทรา ครูเสมือน สายศร ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน และศูนย์พี่เลี้ยง มาร่วมถ่ายทอดการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (วันที่ 5 กุมภาพันธุ์ 2558 เวลา 15.30 น. และออกอากาศทางสถานี

วิทยุกระจายเสียง คลื่น FM 95 MHz ในวันจันทร์ที่ 9 กุมภาพันธ์ 2558 เวลา 13.30 น.) รายการ “ฮอมแฮงแป๋งหละปูน” เนื่องด้วยทางรายการได้รับการเรียนรู้และการรับข่าวสารจากสื่อต่างๆ ว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้ครูและนักเรียนมีการเรียนรู้อย่างมีอิสระทางการคิด โดยครูไม่ครอบงำความคิดนักเรียนหรือจัดการเรียนการสอนแบบบอกความรู้ให้เสร็จสิ้นไป ซึ่งเป็นเพียงความรู้สำเร็จรูป แต่ จริงๆ แล้ว มนุษย์เราอาจจะมีความคิดลึกกว่าความรู้ที่กำลังเรียนอยู่ก็ได้ ...เพาะพันธุ์ปัญญา..จะเปิดโอกาสให้ทั้งครูและนักเรียนได้มีโอกาสที่จะใช้ความคิดหาความรู้ด้วยตัวของตัวเอง การเรียนรู้แบบนี้ทำให้เกิดลักษณะที่ครูมองนักเรียนและให้ความสำคัญนักเรียนโดยไม่รู้ตัว ไม่รู้สึกว่าเป็นงานที่ต้องทำ แต่เป็นความรู้สึกผูกพันกับนักเรียน เป็นความรู้สึกที่เต็มใจที่จะค้นหาบุคลิกของนักเรียนแต่ละคนที่มีความต่างกัน บางคนมีความถนัดไปคนละด้าน ซึ่งเดิมนั้นครูเคยมองนักเรียนแบบเหมารวม เช่น ถ้านักเรียนมีความไม่ถนัดหนึ่งอย่าง ครูก็จะเหมารวมไปว่านักเรียนไม่ถนัดการเรียนแบบนี้ แต่ปัจจุบันมุมมองของครูพวกเราเปลี่ยนไป การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น เกิดการเรียนรู้แบบกลุ่ม นำความรู้ที่ได้ของกลุ่มมาถ่ายทอดให้ครูฟัง ด้วยการแสดงความเข้าใจของนักเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต่อเนื่อง นักเรียนแสดงออกถึงการอยากจะถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองค้นมาเล่าให้ครู ทำให้พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนไป คุณครูแกนนำของจักรคำคณาทรฯ จะพยายามทำงานตามแนวทางดังกล่าวนี้ต่อไป และท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ท่านอาจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ได้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานที่ยาก รู้สึกว่ามันเป็นความท้าทายที่จะต้องทำให้ได้ เปรียบเหมือนการขึ้นบันไดที่มีขั้นบันไดให้เดิน แต่การทำงานที่ท้าทาย พวกเราจะต้องปีนภูเขาในบางครั้ง แต่การปีนภูเขาของพวกเราไม่ได้ทำให้ทำให้พวกเราท้อ แต่พวกเรายังรักที่อยากจะปีนภูเขาให้ถึงยอดเขา เพราะพวกเรารู้ว่า บนยอดเขานั้น เราจะพบความรู้ที่เป็นความจริงและดีงามกับสังคมไทย (ครูวิสารดา ฉิมน้อย, ครูกัลยา จันทรา และครูเสมือน สายศร โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ)

หลังจากการศึกษาดูงานการเรียนรู้กรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และโรงเรียนที่ร่วมเรียนรู้ดูงานในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และพิษณุโลก คือ โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม จ.ลำปาง โรงเรียนวอแก้ววิทยา จ.ลำปาง โรงเรียนเคนเนตแม็คแคนซี จ.ลำปาง โรงเรียนผดุงราษฎร์ จ.พิษณุโลก โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จ.ลำพูน โรงเรียนนาทรายวิทยาคม จ.ลำพูน โรงเรียนบ้านสามขา จ.ลำปาง โรงเรียนบ้านแม่ลิด จ.แม่ฮ่องสอน และโรงเรียนที่มาร่วมเรียนรู้เป็นเครือข่ายในลำปาง ลำพูน และแพร่ ได้นำไปใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและศึกษาองค์ความรู้จากกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และนำการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้นำองค์ความรู้ไปจัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรในระยะต่อไปสำหรับนักศึกษาในรายวิชาบังคับสำหรับวิชาชีพครู และวิชาเอก ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และสื่อต่างๆ

1. คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ได้เขียนเผยแพร่บทความลงในหนังสือพิมพ์มติชน สุดสัปดาห์ คอลัมน์ไทยมองไทย รวม 3 เรื่อง คือ

2. เธอคือความภูมิใจ บุญวาทย์วิทยาลัย เพาะพันธุ์ปัญญา (ฉบับประจำวันที่ 12-18 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1791)

3. เวทีพ่อแม่ ผู้ช่วยนักวิจัย 8 จ. (ฉบับประจำวันที่ 19-25 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1792)

4. ตามไปดูครูร้องไห้ (ฉบับประจำวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2557 – 1 มกราคม พ.ศ. 2558 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1793)

5. บทความในหนังสือพิมพ์ คม ชัด ลึก ฉบับวันที่ 17 มิถุนายน 2558 ปีที่ 14 ฉบับที่ 4988 หน้า 1/1

6. บทความเรื่อง “วิจัยผืนนา ณ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา บทเรียนชีวิตล้ำค่านอกห้องเรียน” ในหนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 20 มิถุนายน 2558 ปีที่ 19 ฉบับที่ 6800 หน้า 1/2 – 2/2

7. บทความเรื่อง “เพาะพันธุ์ปัญญาที่แจ้ห่ม” ในหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับวันที่ 23 มิถุนายน 2558 ปีที่ 25 ฉบับที่ 8973 หน้า 1/1

8. บทความเรื่อง “วันพักผ่อนที่แจ้ห่ม” ใน ประชาคมวิจัย ฉบับที่ 119 มกราคม – กุมภาพันธ์ 2558 หน้า 52-59

9. บทความเรื่อง “ครูเพาะพันธุ์ปัญญาแห่งปี” ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ไทยมองไทย ของ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ฉบับวันที่ 3 กรกฎาคม 2558 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1820 หน้า 34

10. บทความเรื่อง “เรียนวิชาทำนากับปราชญ์ข้าว” ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ไทยมองไทย ของ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ฉบับวันที่ 10 กรกฎาคม 2558 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1821 หน้า 34

11. บทความเรื่อง “ฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยา” ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ไทยมองไทย ของ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ฉบับวันที่ 17 กรกฎาคม 2558 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1822 หน้า 34

12. บทความเรื่อง “ให้โอกาส คือ Passport ชีวิต” ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ไทยมองไทย ของ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ฉบับวันที่ 24 กรกฎาคม 2558 ปีที่ 35 ฉบับที่ 1823 หน้า 34

13. บทความเรื่อง “นักเรียนเขียน ครูอ่าน ครูเปลี่ยน มหัศจรรย์แห่งการเขียน” ในหนังสือพิมพ์มติชนสุดสัปดาห์ คอลัมน์ ไทยมองไทย ของ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ฉบับวันที่ 26 พฤษภาคม – 1 มิถุนายน 2560 ปีที่ 37 ฉบับที่ 1919 หน้า 34

14. หนังสือเล่มเล็ก “คือก้าวที่เข้มแข็งจากการเรียนรู้ที่เปี่ยมคุณค่าของต้นกล้าเพาะพันธุ์ปัญญา...ลำปาง ลำพูน แพร่ : ถอดความรู้จากกระบวนการพัฒนานักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 1 ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ปีที่ 1)

15. หนังสือเล่มเล็ก “ด้วยรัก ด้วยความรวมมือ ร่วมสร้างพลังเครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อลูกของเรา : บทบันทึกจากเวทีสานพลังความร่วมมือระหว่างเครือข่ายครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ณ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ปีที่ 1)

16. หนังสือเล่มเล็ก “ด้วยแรงแห่งหัวใจครูเพาะพันธุ์ปัญญา : ถอดความรู้จากกระบวนการพัฒนานักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3 ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ปีที่ 2)

17. หนังสือเล่มเล็ก “ด้วยเพาะพันธุ์ปัญญา ฉันจึงเปลี่ยน : บทบันทึกครูเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ปีที่ 2)

18. หนังสือเล่มเล็ก “บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้และขับเคลื่อนด้วยสายสัมพันธ์ของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา” ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ปีที่ 3)

19. Facebook โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาลำปาง

20. วีดิทัศน์และการนำเสนอ “ครูต้นเรื่อง : ครูตรีนุช เพชรแสนงาม” ใน เวทีพูนพลังครู ครั้งที่ 1 : ครูผู้สร้างลักษณะนิสัยที่ดี (สอนให้เด็กเป็นคนดีและมีความรู้ “ใช้โครงงานวิทยาศาสตร์และการถอดบทเรียน สอนเด็กให้รู้จักตนเอง ชุมชน มีเป้าหมายชีวิตและมีจิตอาสา” วันที่ 14–15 พฤศจิกายน 2558 ณ ห้องประชุมวายุภักดิ์ 5-7 โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพมหานคร และเว็บไซต์ของมูลนิธิสยามกัมมาจล https://www.scbfoundation.com/project/ภาคีพูนพลังครู

21. การเผยแพร่ในมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมี “ศูนย์เพาะพันธุ์ปัญญา”

22. นักเรียนและครูแกนนำ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้รับรางวัล และได้รับการยกย่อง เผยแพร่เกียรติคุณ เช่น นักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย นักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ เป็นต้น

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีเรื่องราวดีๆ ซึ่งเป็นเรื่องราวดีๆ ต่อเนื่องมาจากความรักและการร่วมเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนและครูแกนนำในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ประสบความสำเร็จในเรื่องราวต่างๆ ดังนี้

ในปี พ.ศ. 2559

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

นายกันตพิชญ์ มีธรรม นักเรียนชั้น ม.4/8 ได้รับรางวัลเหรียญเงิน การแข่งขันชีววิทยาโอลิมปิกวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

นายวงศกร ช้างเนียม ได้รับรางวัลรองชนะเลิศในโครงงานวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ YSC 2016 โครงงานนวัตกรรมเครื่องกรองน้ำจากวัสดุเหลือใช้ เพื่อปรับปรุงคุณภาพน้ำเสียปนโลหะหนักตะกั่ว และเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมแข่งขันโครงงาน Intel International Science and Engineering Fair 2016 Preliminary Program ณ เมือง Phoenix มลรัฐ Arizona ประเทศสหรัฐอเมริกา

นายวงศกร ช้างเนียม ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ในการแข่งขัน Thailand Junior Water Prize (TJWP) 2016 โดย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นายวงศกร ช้างเนียม นักเรียนชั้น ม.5 ได้รับคัดเลือกเข้ารับทุนโครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีถึงปริญญาเอก

นอกจากนี้ นายวงศกร ช้างเนียม ยังได้รับเลือกเป็นฑูตยุวชน ไปแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและวิทยาศาสตร์โดยรัฐบาลญี่ปุ่น. 30 ต.ค. - 8 พ.ย. 59 ณ กรุงโตเกียว ประเทศญี่ปุ่น

โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน

ด.ช.วัชรพล ศรีดอนไชย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) **และ** ด.ช.เจษฎา กำเพ็ญ (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน ได้รับรางวัล รางวัลรองชนะเลิศ อันดับสอง การแข่งขันเครื่องบินพลังยาง งานสะเต็มศึกษา รร.ยุพราช จ.เชียงใหม่ (Thailand STEM Festival 2016 ภาคเหนือตอนบน) สัปดาห์วันวิทยาศาสตร์ ปี พ.ศ. 2559 นอกจากนี้ยังได้รับคัดเลือกร่วมกิจกรรม young pilots กับบริษัท การบินไทย จำกัด วันที่ 29 กรกฎาคม 2559

“ความฝันของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา กิจกรรมเครื่องบินพลังยาง เป็นความจริง ในการเข้าค่าย Young Pilot Thai Airway International Public Company Limited 28 พ.ย. 2559 ณ บริษัทการบินไทย กับ กัปตันและนักเรียนนักบิน” (ครูกัลยา จันทรา ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน, 29 ตุลาคม 2559)

ด.ญ.ทิพย์รัตน์ ปินตาอุ้ย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) และ ด.ญ.เบญจภัทร ธงนันตา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3) ได้รับรางวัลเหรียญทอง (อันดับ6) การแข่งขันเครื่องบินพลังยาง (ประเภทบินไกล) สพม. 35 / 2559

นางสาวรอชิดะฮ์ โสวณา (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) และ นางสาวสรารักษ์ สิทธิพร (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4) ได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ การแข่งขันเครื่องบินพลังยาง (ประเภทบินไกล) สพม. 35 / 2559

นางสาวสรารักษ์ สิทธิพร ได้รับรางวัลพิเศษ การเขียนเรียงความ “วันดินโลก” จาก เวปไซต์ Globe Thailand” สพม. 35 / 2559

นางสาวณัชชา เทพมาลัย นางสาวสุนิสา คำไทย และนางสาวพิมชนก นวลจันทร์จิต ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับภาค การแข่งขันสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์ ในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับภาคเหนือ ลำปาง ครั้งที่ 66

นายรัชวุธ ศรีวรรณ นายคันธารัตน์ หอยแก้ว และนายณัฐวัฒน์ แก้วสุวรรณ ได้รับรางวัลเหรียญทองชนะเลิศ ระดับชาติ โครงงานวิทยาศาสตร์ ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ในการแข่งขันศิลปหัตถกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 66

นางสาวทักษิณา มาลี เข้าร่วมเรียนรู้และทำโครงงานฐานวิจัยในโครงการเพาะพันธุ์ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและทำโครงงานจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีผลงานทั้งในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ทำงานทั้งระดับในโรงเรียนและในชุมชน ส่วนใหญ่จะออกไปกับนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา โดยเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้รับรางวัลนักเรียนพระราชทานระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ในปี พ.ศ. 2560

โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

นางสาวนุชวรา มูลแก้ว และ นางสาวจิตรานุช ไชยราช นักเรียนชั้น ม.5/5 ได้รับรางวัลชนะเลิศ มหกรรมประกวดเทคโนโลยีฯ ครั้งที่ 16 ประกวดโครงงานของนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์ ได้รับคัดเลือกเป็นตัวแทนประเทศไทยไปประเทศสหรัฐอเมริกา จากโครงงานฐานวิจัย เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมการกินพอลิสไตน์รีนโฟมของหนอนแมลงปีกแข็งวงศ์ Tenebrionidae

นายณัฐวัฒน์ สันเทพ นางสาวเอกปวี เณรแย้ม และนายสุวพล ชมกลิ่น ได้รับรางวัลชนะเลิศการนำเสนอ ใน “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” วันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

นางสาวภคินี รัตนวราหะ นางสาวสุพรทิพย์ พิมสาร และนางสาวอารียา นันตา ได้รับรางวัลชนะเลิศการนำเสนอ ใน“เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” วันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

สำหรับครูแกนนำที่ได้รับรางวัลต่างๆ มีรายละเอียดดังนี้

ในปี พ.ศ. 2559

ในการประกวดนวัตกรรมของครู ผู้บริหาร และศึกษานิเทศก์ ภายใต้โครงการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนและทักษะในศตวรรษที่ 21 ครั้งที่ 3 จัดโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภท นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้สำหรับครูผู้สอน

รางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 ระดับคุณภาพผลงาน Platinum

นายธรัช พุทธรักษ์

ชื่อผลงาน การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษตามทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดการเรียนการสอนแบบ MR ภายใต้โครงการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ระดับคุณภาพผลงาน Platinum

นางสาวแววดาว รู้เพียร

ชื่อผลงาน การพัฒนาความสามารถผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนด้วยการเรียนรู้โครงงานวิทยาศาสตร์ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน (Project-Based Learning : PBL) โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)

ครูสรัญญา เรือนคำ ครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง ได้รับรางวัลต่างๆ ดังนี้

- ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับชาติ รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ครั้งที่ 6 ครูผู้สอนยอดเยี่ยม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ด้านวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ชื่อผลงาน “การพัฒนาโครงงานฐานวิจัย(Research Based Learning : RBL) ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้รายวิชางานถนอมและแปรรูปอาหาร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง”
- ได้รับโล่เชิดชูเกียรติรางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ทางด้านการศึกษา ตามโครงการยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ประกอบวิชาชีพครู ประจำปี พ.ศ. 2559 จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา(สกสค.) กระทรวงศึกษาธิการ ให้ ณ วันที่ 16 มกราคม 2560
- ได้รับโล่พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี รางวัลคุรุสภา ประจำปี 2559 จัดโดย คุรุสภา ณ หอประชุมคุรุสภา กระทรวงศึกษาธิการ วันที่ 16 มกราคม 2560 เนื่องในวันครูแห่งชาติ ครั้งที่ 61

ครูวรัญญู เรือนคำ ครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง ได้รับรางวัลต่างๆ ดังนี้

- ได้รับรางวัลเหรียญทองระดับชาติ รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ครูผู้สอนยอดเยี่ยม ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน ชื่อผลงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากโครงงานฐานวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง ในรายวิชาการศึกษาค้นคว้าและสร้างองค์ความรู้ (IS1) การสื่อสารและนำเสนอ (IS2)

ในปี พ.ศ. 2560

ครูแกนนำ 3 ท่าน ได้รับรางวัล “ครูปัญญาทีปกรเพาะพันธุ์ปัญญา” ได้แก่

1. ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง
2. ครูมนฑิรา เจดีย์ปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง
3. ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน

นอกจากนี้ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จังหวัดลำปาง ได้นำข้อมูลเรื่องราวที่ดีของบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง คณะครุศาสตร์ ที่เคยได้รับการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เมื่อครั้งศึกษาในชั้นปีที่ 5 ได้รับการสอบคัดเลือกผ่านและบรรจุเป็นครูคืนถิ่นในโครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ปีการศึกษา 2559 เข้ารับราชการในตำแหน่งครูผู้ช่วย อาทิ นางสาววสิตา พรมวัง ได้เข้ารับราชการที่โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

การประกวดนวัตกรรมภายใต้โครงการ
เตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

51% 7:35 PM
Pohpanpunya Lampang
Kalaya Juntra added 15 new photos — with Watchara Sridonchai.
Oct 29 at 11:02am
ความฝันของนร.เพาะพันธุ์ปัญญา กิจกรรมเครื่องบินพลังยาง เป็นความจริง ในการเข้าค่าย Young Pilot Thai Airway International Public Company Limited 28 ตค 2... Continue Reading
Young Pilots
THAI
A380
THE SMOOTHEST WAY TO FLY
+11
สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ and 16 others
Like
Comment
Share

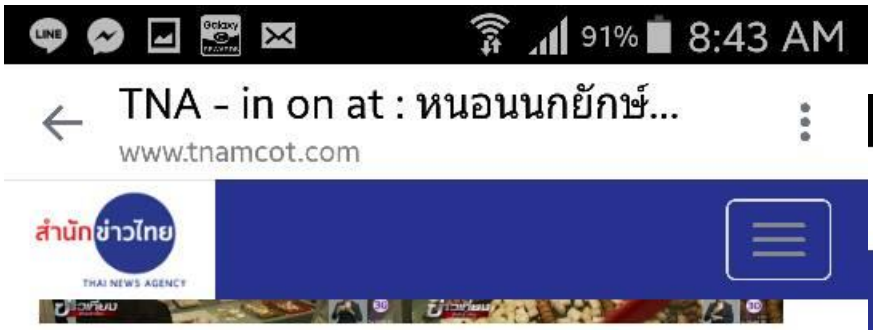

จากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด ที่พบว่าตัวอ่อนแมลงปีกแข็งบางชนิด ระบบย่อยมีแบคทีเรีย สามารถย่อยสลายสไตโรโฟมได้ 2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง ศึกษาแล้วเห็นว่า ในท้องถิ่นก็มีหนอนในวงศ์เดียวกันอยู่ จึงทดลองทำโครงงานการย่อยสลายโฟมโดยตัวอ่อนแมลงปีกแข็ง ชนิดโซโฟบาสโมริโอ โดยเลือกหนอนนกยักษ์มาทดลองเลี้ยงและสังเกตพฤติกรรมตลอดช่วงวัย ทดลองให้กล่องโฟม หรือโพลิสไตรีนโฟม เป็นอาหาร ซึ่งหนอนนกยักษ์สามารถกินและย่อยสลายได้ดี โดยวิธีเลี้ยงแบบกลุ่มมีอัตราการกินดีที่สุด

2 นักเรียนยังบอกอีกว่า หากปรับลักษณะของโฟมให้เป็นชิ้นเล็กสี่เหลี่ยมจตุรัส จะ

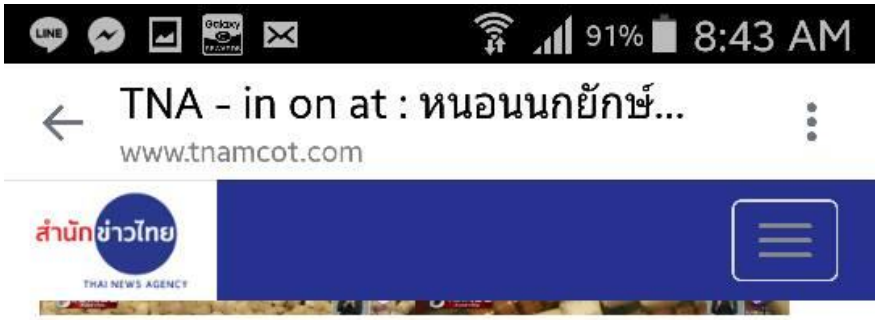

2 นักเรียนยังบอกอีกว่า หากปรับลักษณะของโฟมให้เป็นชิ้นเล็กสี่เหลี่ยมจตุรัส จะทำให้หนอนกินได้เร็วกว่ารูปแบบอื่น และหากผสมกับเศษใบไม้ การกินจะสูงขึ้นด้วย

หนอนนกยักษ์ อายุประมาณ 30 วัน เป็นช่วงที่สามารถกินโพลิสไตรีนโฟมได้ดีที่สุด เฉลี่ย 2.8 มิลลิกรัม/ตัว/วัน เทียบเคียงหนอนนกยักษ์ 3.5 กิโลกรัม สามารถกินกล่องโฟมอาหาร 1 กล่องได้หมดภายใน 1 วันเท่านั้น โดยตลอดอายุหนอนนกยักษ์ 90 วัน จะช่วยย่อยสลายโฟมได้กว่า 400,000 กล่อง เป็นทางเลือกกำจัดโฟมที่ไม่เกิดมลพิษ

"การเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้สามารถช่วยเหลือนักเรียนในเรื่องของจิตใจและทักษะชีวิตควบคู่ไปกับการเรียนรู้ทางวิชาการ และมีคุณค่าต่อนักเรียนมากในการที่นักเรียนจะอยู่ต่อไปในสังคมและยังช่วยครอบครัวของนักเรียนด้วย เพราะเคยมีคนกล่าวไว้ว่า หากช่วยเหลือเด็กนักเรียนคนหนึ่งให้เป็นคนดีของสังคมได้ เท่ากับว่าได้ช่วยเหลือคนทั้งครอบครัวของเด็กคนนั้น" (ครูวิสารดา อินน้อย, ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน, 1 กันยายน 2556)

"ถึงแม้ว่า ภาระงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างบุญวาทย์วิทยาลัย มีมากมาย แต่เมื่อมีโครงการที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาครูและนักเรียน ผู้บริหาร โดยเฉพาะท่านผู้อำนวยการสนับสนุนและเทใจให้เต็มร้อย คลินิกเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนเป็นที่ซึ่งคนเต็มร้อยด้วยหัวใจมาพบกัน ทั้งนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนผู้สนใจ ครูแกนนำ ครูผู้สนใจและผู้บริหารที่มีหัวใจเต็มร้อยมาร่วมขับเคลื่อนงานเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย" (ครูรัชนก สุวรรณจักร์, ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง, 6 กันยายน 2557)

"คือก้าวที่เข้มแข็งจากการเรียนรู้ที่เปี่ยมคุณค่าของต้นกล้าเพาะพันธุ์ปัญญา... ลำปาง ลำพูน แพร่"

เพาะพันธุ์ปัญญา

"กระบวนการวิจัยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สามารถสร้างระบบคิดและทักษะการเรียนรู้ใหม่พร้อมไปกับการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของนักวิจัยที่ดี ได้อย่างทรงพลัง โดยเน้นการสร้างโจทย์วิจัยจากการทำงานโครงงาน ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติค้นหาคำตอบจริง (สุธีระ ประเสริฐสรรพ์, หลักการเขียนข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย, 2555 : 9)

"ด้วยรัก ด้วยความร่วมมือ ร่วมสร้างพลังเครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อลูกของเรา"

"ถึงแม้ว่า ภาระงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างบุญวาทย์วิทยาลัยมีมากมาย แต่เมื่อมีโครงการที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาครูและนักเรียน ผู้บริหารโดยเฉพาะท่านผู้อำนวยการสนับสนุนและเทใจให้เต็มร้อย คลินิกเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยที่เป็นสถานที่มาเรียนรู้ร่วมกันนั้น เป็นที่ซึ่ง ครูเต็มร้อย นักเรียนเต็มร้อย คนเต็มร้อยมาเจอกัน ทั้งนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนผู้สนใจ ครูแกนนำ ครูผู้สนใจ และผู้บริหารที่มีหัวใจเต็มร้อยมาร่วมขับเคลื่อนงานเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนบุญวาทย์ฯ" (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ถือว่าโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โดยเฉพาะผม ก็อยากให้คุณครูได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เด็ก ได้ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะครูแกนนำได้นำการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัยเอาไปใช้ในชั้นเรียนทั้งชั้น รู้สึกว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจโดยเฉพาะเด็กจะมีภาคปฏิบัติมากขึ้นและสามารถนำเสนอผลงานได้เป็นอย่างดี เราก็เลยได้รับความอนุเคราะห์จากทาง สกว. และธนาคารกสิกรไทย โรงเรียนได้ดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และทางโรงเรียนอยากจะขยายผลให้มากขึ้น โดยเราได้รับสมัครคุณครูที่จะเข้าร่วมโครงการ เพื่อสอนให้เด็กคิดได้มากขึ้น โดยเรียกการสอนว่า RBL หรือ Research Based Learning โดยได้รับความร่วมมือจากทางราชภัฏ และความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และท่านอาจารย์ รศ.ไพโรจน์ ดีรีรัตน์ มาเป็นวิทยากรให้ ในความท้าทายก็คือว่าเราจะต้องสร้างความตระหนักให้ครูก่อน เสร็จแล้วก็ต้องได้รับการยอมรับจากนักเรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัย ควรจะได้เรียนรู้กระบวนการที่จะสร้างองค์ความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์หรือในเชิงวิจัย ซึ่งถ้าเด็กได้สร้างองค์ความรู้แบบที่เป็นกระบวนการ จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืน และมีวิธีการที่จะดำเนินชีพ วิธีการที่จะแก้ปัญหาชีวิต วิธีการที่จะทำงานอย่างเป็นกระบวนการ" (ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

เพาะพันธุ์ปัญญา
ด้วยแรงแห่งหัวใจ
ครูเพาะพันธุ์ปัญญา
: ถอดความรู้จากกระบวนการพัฒนานักเรียน
ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3
ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

เพาะพันธุ์ปัญญา
ด้วยเพาะพันธุ์ปัญญา
พันจึงเปลี่ยน
: บทบันทึก
ครูเพาะพันธุ์ปัญญา
ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

เพาะพันธุ์ปัญญา
บนเส้นทางแห่งการเรียนรู้
และขับเคลื่อนงานด้วยสายสัมพันธ์ของ
ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา
คณะครูศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

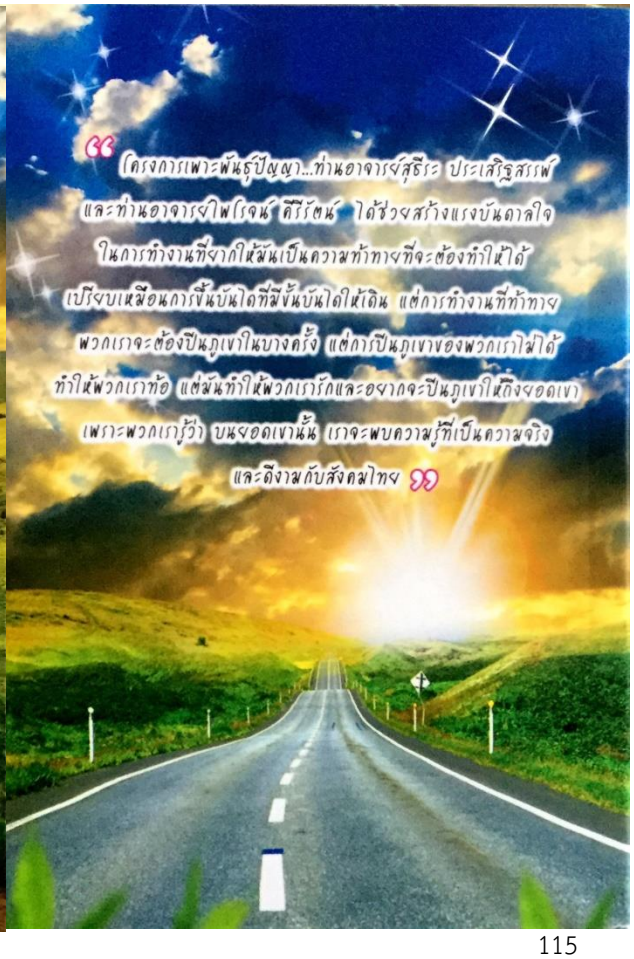
"โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา...ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์
และท่านอาจารย์ไพโรจน์ ศิริรัตน์ ได้ช่วยสร้างแรงบันดาลใจ
ในการทำงานที่ยากให้มันเป็นความท้าทายที่จะต้องทำให้ได้
เปรียบเหมือนการขึ้นบันไดที่มีขั้นบันไดให้เดิน แต่การทำงานที่ท้าทาย
พวกเราจะต้องปีนภูเขาในบางครั้ง แต่การปีนภูเขาของพวกเราไม่ได้
ทำให้พวกเราท้อ แต่มันทำให้พวกเรารักและอยากจะปีนภูเขาให้ถึงยอดเขา
เพราะพวกเรารู้ว่า บนยอดเขานั้น เราจะพบความรู้ที่เป็นความจริง
และดีงามกับสังคมไทย"

นอกจากนี้ ครูแกนนำและพี่เลี้ยงได้รับข้อเรียนรู้ที่ดียิ่งจากการร่วมดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและได้รับโอกาสในการนำเสนอบทความในระดับชาติและนานาชาติ ดังนี้

ระยะที่ 1 ครูแกนนำรวม 7 คน ได้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ใน “การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์ศึกษาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจสู่นวัตกรรม ครั้งที่ 1” โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 5-6 ก.ย.2557 ณ ห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมีครูแกนนำจำนวน 1 ท่าน ได้รับรางวัลการนำเสนอบทความภาคบรรยายดีเด่น คือ ครูรัชนก สุวรรณจักร โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย รายชื่อบทความทั้ง 7 เรื่อง มีดังนี้

1. การขับเคลื่อนเมล็ดเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง โดย ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง

2. การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ด้วยกระบวนการโครงงานฐานวิจัย (RBl) โดย ครูแววดาว ยาวิชัย โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง

3. รูปแบบการขับเคลื่อนการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง ด้วยกระบวนการโครงงานฐานวิจัย โดย ครูธีรดา แก้วบุญปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

4. การส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์โดยใช้การเรียนรู้จากโครงงานฐานวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคม จ.ลำปาง

5. การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะวิทยาศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทำโครงงานฐานวิจัยร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ในแนวจิตตปัญญาศึกษาของนักเรียนขั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน โดย ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

6. การสร้างการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านผู้เรียนในนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย และวิธีจิตตปัญญาศึกษา โดย ครูกัลยา จันทรา โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

7. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกระบวนการฐานวิจัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดย ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัย จ.แพร่

ระยะที่ 2 ครูแกนนำและผู้บริหารรวม 19 คน ได้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในการประชุมวิชาการระดับชาติ “ลำปางวิจัย ครั้งที่ 1” “บูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 14 พ.ย. 2557 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รายชื่อบทความทั้ง 18 เรื่อง มีดังนี้

1. การบริหารงานเพื่อขยายเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โดย ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง

2. กิจกรรมสร้างคน คนสร้างชาติ ด้วยเพาะพันธุ์ปัญญา โดย ครูรัชนก สุวรรณจักร โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง

3. รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมทางการศึกษาด้วยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย นายมานัส นพคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง และนางธีรดา แก้วบุญปัน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ

4. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมครูและนักเรียนโครงงานฐานวิจัย (โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง โดย ครูพวงผกา คันธรัตน์ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

5. องค์รวมบนฐานการเรียนรู้จากการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูเอกชัย จันทร์ตา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

6. การพัฒนาทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์โดยใช้กระบวนการทำโครงงานฐานวิจัยนำไปสู่การจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ ของนักเรียน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูวิแทน ปวกพรมมา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

7. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และทักษะวิชาการภาษาไทย ด้วยกระบวนการโครงงานฐานวิจัยนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูมนฑิรา เจดีย์ปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

8. ผลการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการโครงงานฐานวิจัย (ห้องเรียนในสวนกล้วย) ของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูดวงเด่น พิจอมบุตร โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จ.ลำปาง

9. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโครงงานฐานวิจัยในรายวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จ.ลำปาง

10. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่งานอาชีพการถนอมและแปรรูปอาหารโดยใช้โครงงานฐานวิจัยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม โดย ครูสรัญญา เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จ.ลำปาง

11. การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการโครงงานฐานวิจัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง โดย ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จ.ลำปาง

12. ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนด้วยกระบวนการจิตปัญญาสร้างการเรียนรู้ คู่การพัฒนาด้วยโครงงานฐานวิจัยโรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง โดย ครูวิลาวัลย์ แก้วก้อ โรงเรียนวังเหนือวิทยา จ.ลำปาง

13. การพัฒนาผู้เรียนทั้งฐานกายและฐานใจด้วยการจัดการเรียนรู้กระบวนการโครงงานฐานวิจัยนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง โดย ครูวสันต์ แสนตา โรงเรียนแม่พริกวิทยา จ.ลำปาง

14. โครงงานฐานวิจัยของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนกับครูสร้างเครือข่ายขยายผลโรงเรียนวิชชานารี จังหวัดลำปาง โดย ครูวันเพ็ญ นำทาน โรงเรียนวิชชานารี จ.ลำปาง

15. การศึกษาผลของกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่มีต่อการเข้าใจตนเองของนักเรียนกลุ่มเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน โดย ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

16. ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาการศึกษาค้นคว้าอิสระ (IS) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2) โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน โดย ครูกัลยา จันทรา โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

17. ผลของการจัดการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยที่มีต่อสมรรถนะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนกลุ่มเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน โดย ครูชลธิกาญจน์ จินาจันทร์ โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

18. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3 โดย ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัย จ.แพร่

ระยะที่ 3 ครูแกนนำและพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวม 9 คน ได้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ The 2nd International Conference on Innovation in Education. Thailand: Institute for Innovative Learning, Mahidol University the 2nd International Conference on Innovation in Education. Thailand: Institute for Innovative Learning, Mahidol University วันที่ 16-18 มี.ค. 2558 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล และมีครูแกนนำจำนวน 1 ท่าน ได้รับรางวัลการนำเสนอบทความ “Outstanding Oral Presentation Awards” ด้านนวัตกรรมการศึกษา คือ ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา รายชื่อบทความทั้ง 9 เรื่อง มีดังนี้

1. The development of Analytical Thinking Skills through Research Based Project of Tenth Grade students at Chaehomwittaya School, Lampang province (การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์โดยการทำโครงงานฐานวิจัย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง) โดย ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จ.ลำปาง

2. Effectiveness of teaching and learning by Research-Based Learning: RBL for Grade Ten Students at Thungkaowwitayakom School, Lampang Province (การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของโครงงานฐานวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง โดย ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จ.ลำปาง

3. A Development of Learning Package to Develop Scientific Process in Conducting Science Project of Grade Eleven Students in Chemistry Subject (การพัฒนาชุดการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีเพิ่ม 3 ด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เพื่อสร้างพื้นฐานการทำโครงงานวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) โดย ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง

4. A Development of Community by Research Based Learning for Mattayom 2/1 Students in Pohpanpunya Project of Soemngam Wittayakhom School (การพัฒนาการสื่อสารโดยใช้กระบวนการโครงงานฐานวิจัย สำหรับนักเรียนชั้น ม.2/1 โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม) โดย ครูมนทิรา เจดีย์ปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง

5. Roles of Master Teacher of Pohpanpunya as A Facilitator in Research Based Learning for Students in A Special Develpment Group at Chakkham Khanathon School, Lamphun (การศึกษา

บทบาทของทีมครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในการเป็น facilitator ในการสอนโครงงานฐานวิจัยนักเรียนกลุ่มที่ต้องการการพัฒนาเป็นพิเศษ โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน) โดย ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทร จ.ลำพูน

6. A Case Study on Teaching and Learning Activities Focusing on Research Based Learning and Contemplative Education (การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/3) โดย ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัย จ.แพร่

7. Using Role-play and Cartoon Maker Program to motivate Non - English Language Major Students to Practice English Speaking (การสร้างแรงจูงใจในการฝึกพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาที่ไม่ใช่เอกวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมุติและโปรแกรมการสร้างการ์ตูน) โดย อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

8. A Development of Learning Management skills by using Research Based Learning Approach For Internship Teacher Students, Lampang Rajabhat University (การพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง) โดย อาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์ ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

9. "A case study of enhancing analytical thinking skills with system thinking process in Thai literature (Trai Bhum Pra Ruang) course of university level (การศึกษาวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงร่วมกับนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยชั้นปีที่ 2 ด้วยแนวคิด RBL โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) โดย อาจารย์ชุติมา คำบุญชู ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ลงนาม .....

(อาจารย์ชุติมา คำบุญชู)

วันที่ 30 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2560

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

<u>กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียน</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครอง ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา และร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูในโรงเรียนและผู้ปกครองบางท่านของโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน :ซึ่งเมื่อดำเนินงานร่วมไปกับกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว ก่อให้เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน

2. ศูนย์พี่เลี้ยงสามารถสร้างความเข้าใจได้จนถึงประธานคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับการตอบรับจากคณะกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครองที่เด่นชัด คือ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่ได้มีโอกาสได้ประชุมปรึกษาร่วมกับประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหารในระดับท้องถิ่นของพื้นที่โรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนเครือข่ายของโรงเรียนดังกล่าวที่มีความศรัทธา เข้าใจความตั้งใจจริง เห็นความสำคัญของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและยินดีสนับสนุนการดำเนินงาน มีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรม **“เวทีเสวนาเรียนรู้ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและชุมชน”** จัดในวันพุธที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง เป็นเวทีประชุมที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน โรงเรียนเครือข่ายของเสริมงามวิทยาคม เพื่อสานสร้างพลังเครือข่ายในการเรียนรู้ร่วมกัน มีผู้ร่วมการประชุมจำนวน 13 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง ตัวแทนนักเรียน ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ศิษย์เก่า ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ตัวแทนโรงเรียนเครือข่ายคือโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา นายกเทศมนตรีตำบลเสริมงาม และศูนย์พี่เลี้ยง

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้มีโอกาสไปเรียนรู้ร่วมกับผู้อำนวยการมานัส นพคุณ รองผู้อำนวยการธีรดา แก้วบุญปัน และคณะครูแกนนำโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ที่มีเวทีเสวนา

ร่วมกับชุมชน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำท้องถิ่น ศิษย์เก่า และเครือข่ายโรงเรียนในพื้นที่ ซึ่งทางพื้นที่อำเภอเสริมงามมีความเข้มแข็งในเรื่องของเครือข่ายชุมชนและโรงเรียนในพื้นที่อยู่แล้ว การร่วมพูดคุยกันในวันนั้นทำให้มองเห็นพลังของการเคลื่อนงานการศึกษาในพื้นที่อำเภอเสริมงามให้เด่นชัดขึ้น และในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2557 ทางโรงเรียนได้ขอความอนุเคราะห์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาขยายผลให้กับครูของโรงเรียนทุกคน และยังขยายผลไปถึงโรงเรียนอนุบาลเสริมงามซึ่งเป็นเครือข่ายของโรงเรียนในอำเภอเสริมงาม มาร่วมเรียนรู้ด้วย นับว่าเป็นการเริ่มต้นสานพลังแห่งการเรียนรู้และสร้างความร่วมมือเพื่อการศึกษาของเด็กและเยาวชนในอำเภอเสริมงามและในจังหวัดลำปาง

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้ ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับฟังเสียงสะท้อนจากผู้บริหารและครูในโรงเรียนโดยสรุปได้ดังนี้

“กระบวนการเพาะพันธุ์ปัญญาซึ่งเราลงกับเด็ก ม.2/1 ในปีนี้ หลังจากที่เรานำมาให้เด็กทำ ให้เด็กเรียนรู้ด้วยการสร้างองค์ความรู้เอง ลงพื้นที่เอง ครูสอนน้อยมาก ครูส่วนใหญ่จะเป็นสนับสนุนมากกว่าแล้วก็ให้คำปรึกษา นอกจากเด็กจะได้องค์ความรู้ด้วยตัวเองแล้ว มันมีเหตุหลายๆ อย่างเกิดขึ้นมากับเด็กอีก เช่น เด็กได้สื่อสารกับชุมชนในท้องถิ่น ได้สร้างปฏิสัมพันธ์กัน ได้คุยกันกับปู่ย่าตายายในท้องถิ่น เมื่อได้ไปขอความรู้จากท่าน ก็เกิดปฏิสัมพันธ์ที่ดี เป็นอะไรที่น่ารักมากเลย ที่คุณครูลงไปดูการเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างคุณตาคุณยายกับเด็กที่คุยกัน เป็นภาพที่ประทับใจผู้ใหญ่ คนเฒ่าคนแก่ก็กุลีกุจอมาคุยกับหลานๆ เพื่อที่จะให้ข้อมูล มันเป็นภาพที่เด็กได้องค์ความรู้ด้วยตัวเองจริงๆ จากข้อมูลในพื้นที่ นอกจากนั้นก็ได้การสื่อสาร หลังจากนั้นเด็กก็จะไปค้นคว้าต่อจากเอกสารจากอินเทอร์เน็ต เด็กก็จะได้ทักษะการสื่อสาร การค้นคว้า ไปด้วยในตัว หลังจากที่เด็กเข้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นอกจากสร้างความรู้เองแล้ว มันยังมีอื่นๆ ตามมาอีกเยอะ ไม่ใช่ได้แค่ความรู้ แต่ได้รับหลักการอะไรหลายอย่างมาในชีวิตของเด็กและเชื่อว่าหลักการเหล่านี้ ทักษะเหล่านี้จะติดตัวเด็กไปจนถึงชั้นสูงๆ ขึ้นไป อันนี้คือกระบวนการที่เราจัดการเรียนการสอนแล้วและเห็นผลที่เป็นประโยชน์กับเด็กและเยาวชน เราอยากจะขยายผลไปทั้งโรงเรียนและอยากจะให้กับโรงเรียนอื่นๆ ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับเราเป็นเครือข่ายของเราให้นำสิ่งที่เราประสบความสำเร็จ นำไปใช้พัฒนาเด็กๆ ซึ่งเป็นเด็กเล็กๆ และจะมาเข้าเรียนที่โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ในระดับมัธยม โดยในวันที่ 2 พฤศจิกายน 2557 ทางโรงเรียนได้ขอความอนุเคราะห์ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และได้รับความกรุณาจากท่านมาขยายผลให้กับครูของโรงเรียนทุกคนและยังขยายผลไปถึงโรงเรียนอนุบาลเสริมงามซึ่งเป็นเครือข่ายของโรงเรียนในอำเภอเสริมงาม มาร่วมเรียนรู้ด้วย ทางโรงเรียนขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุธีระ ที่เดินทางมาไกลมากเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณค่าให้กับคนในอำเภอเสริมงาม สำหรับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เรามาคุยกันเป็นทีมงาน เป็นทีมของคุณครู เป็นทีมของศูนย์พี่เลี้ยง แล้วที่สำคัญลงสู่ตัวนักเรียนโดยแท้จริง อันนี้คือเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัดสำหรับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” (รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ, ครูธีรดา แก้วบุญปัน และครูแกนนำ คือ ครูพวงผกา คันธรัตน์ ครูมนฑิรา เจดีย์ปัน)

นอกจากนี้ยังได้รับฟังเสียงสะท้อนการเรียนรู้จากนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 3 คน ดังนี้

ด.ญ.สุนิตา ป้าเมืองมูล (นักเรียนชั้น ม.2/1) ถ่ายทอดความรู้สึกประทับใจในคุณค่าจากการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยว่า *“หนูมีความประทับใจในกลุ่มของเรา เรารวมกลุ่มกัน ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำให้หนูมองเห็นความสามัคคีและพบว่าทำงานคนเดียวอาจทำได้ไม่ดี พอรวมพลังแล้ว เห็นการทำงานที่ดี หนูมีกำลังใจ หนูได้รับความรู้จากความคิดของเพื่อนที่แตกต่างกัน เมื่อนำความคิดของเพื่อนมาคิดต่อ ได้พบความรู้ หนูไม่ใช้ความคิดของตนเองเป็นหลัก แต่นำความคิด*

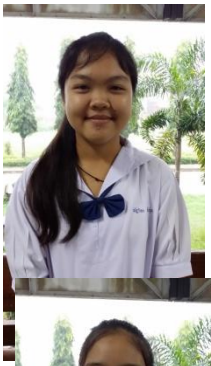

ด.ญ.ณัฐริกา วงศ์ตุ่น (นักเรียนชั้น ม.2/1) กล่าวว่า *“หลังจากเรียนรู้มา 1 เทอม หนูประทับใจการเรียนการสอนของคุณครูเพาะพันธุ์ปัญญา...คุณครูพวงผกา คันธรัตน์ คุณครูอรรถพล ปินคำ คุณครูอรุณี อภิรักษ์โยธิน และคุณครูมนฑิรา เจดีย์ปัน เพราะมีการเรียนรู้ที่สนุก มีความสุข คุณครูกระตุ้นให้หนูและเพื่อนในห้องคิดตลอดเวลา ช่วยให้เรามีเหตุผลและคิดเชื่อมโยง คิดต่อไปเรื่อยๆ และมีการเปลี่ยนแปลงในตัวหนู คือ เวลาทำอะไรจะคิดก่อน โดยเฉพาะคิดถึงผลที่จะ*

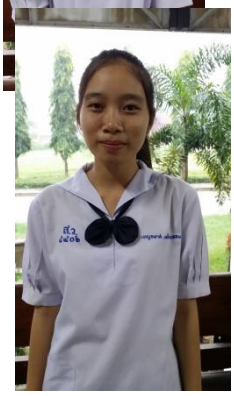

ด.ญ.เบญจมาศ เหลี่ยมแหลม เล่าถึงผลจากการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยที่มาเชื่อมโยงกับการวางแผนในชีวิตว่า *“การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยสามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวัน เช่น การเรียนในทุกวิชา ทำให้หนูมีความรู้สึกอยากเรียนรู้และมีความพยายามที่จะคิดมากขึ้น เมื่อมีการเรียนแบบช่วยกันคิดเป็นกลุ่ม ทำให้ไม่ท้อและสนุก นอกจากนั้นเวลาทำอะไร หนูเริ่มมีการวางแผนในการใช้ชีวิตและการเรียน”*

- กิจกรรม **“วันแห่งสายสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ผู้ปกครอง และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”** จัดในวันพุธที่ 29 ตุลาคม 2557 ณ ห้องประชุมเหมันต์อนุสรณ์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

โรงเรียนที่ศูนย์พี่เลี้ยงมีโอกาสพบผู้ปกครองของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในโครงการในวันประชุมรับสมุดพกนักเรียน และมีโอกาสพูดในที่ประชุมผู้ปกครอง สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนรุ่นที่ 2 คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีผู้ร่วมการประชุมจำนวน 94 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง นักเรียนชั้น ม.1/5 ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ผู้อำนวยการโรงเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง

การประชุมพูดคุยด้วยความอบอุ่นเริ่มขึ้นหลังจากที่ผู้ปกครองของนักเรียนชั้น ม.1/5 รับสมุดพกและประชุมกับครูผู้สอน โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยได้เชื่อมสายสัมพันธ์ให้ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ปกครอง โดยมีนักเรียนชั้น ม.1/5 ร่วมพูดคุยกันด้วย ตั้งแต่เวลา 10.20 – 11.40 น.

ศูนย์พี่เลี้ยงได้กล่าวถึงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีการศึกษาที่ผ่านมาเชื่อมโยงถึงการดำเนินการในปีนี้ ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ได้นำเสนอ PPT. และคลิป แสดงการทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียนกับครูและศูนย์พี่เลี้ยง รวมทั้งการมีโอกาสเรียนรู้กับ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ หน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และศูนย์พี่เลี้ยงอีก 7 ศูนย์ เมื่อครั้งมาเยี่ยมลำปางในวันเสาร์ที่ 9–วันอาทิตย์ที่ 10 เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2556

ครูรัชนก สุวรรณจักร์ (ครูแกนนำหลักผู้พยายามประสานงานกับคณะผู้บริหารและครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียนและเป็นผู้เชื่อมประสานศูนย์พี่เลี้ยงกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ผู้บริหาร และชุมชนที่มีพลังในการสนับสนุนโรงเรียนมานับตั้งแต่เริ่มดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) แนะนำครูที่ปรึกษาโครงงานให้ผู้ปกครองได้รู้จัก พร้อมทั้งให้คำมั่นว่าจะดูแลนักเรียนต่อไปอย่างต่อเนื่อง มีรายละเอียดพูดคุยกับผู้ปกครองถึงเรื่องการนำนักเรียนน้อยไปเรียนรู้ร่วมกับปราชญ์ชุมชนผู้เพาะเห็ดในวิถีชีวิตจริง นักเรียนได้เรียนรู้และลงมือทำการเพาะเห็ด นักเรียนแสดงความรู้สึกและกล่าวถึงความสนุกในการเรียนรู้เช่นนี้ นอกเหนือจากการเรียนรู้นอกโรงเรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย คือ ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ มองเห็นความสำคัญและคำนึงถึงการใช้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ได้สร้างโรงเพาะเห็ดขึ้นในโรงเรียนเรียบร้อยแล้วเมื่อกลางเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 และมีครูสลับกันมาคอยดูแลนักเรียนตอนมาเก็บข้อมูลทุกวันจนนักเรียนเสร็จสิ้นโครงงานฐานวิจัย 10 โครงงาน

ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้ามาร่วมพูดคุยกับผู้ปกครอง คณะครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยง คำพูดของท่านตอนหนึ่งประทับใจมาก ท่านกล่าวว่า *“นักเรียนของพวกเรามีโอกาสที่ดีที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ขอบคุณโครงการนี้ เพราะจะทำให้เด็กๆ ได้มีแนวทางเรียนรู้ที่ใช้การคิด มีเหตุผล ไม่ใช่เพียงจำเพื่อคะแนนเพียงอย่างเดียว การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยและมีครูที่ใช้จิตตปัญญา จะช่วยให้เด็กๆ มีทักษะชีวิตควบคู่ไปกับทักษะวิชาการ งานดีๆ มีคุณค่าเช่นนี้ ผอ.สนับสนุนเต็มที่”*

ในช่วงสุดท้าย ผู้ปกครองและนักเรียนน้อยร่วมเป็นสักขีพยานในการเซ็นสัญญาการทำโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยในปีการศึกษานี้ และพวกเราทุกคนในที่ประชุมก็ร่วมเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

ผู้ปกครองมาร่วมประชุมเต็มห้องประชุมและอยู่ร่วมจนเสร็จสิ้นการประชุม มีผู้ปกครองบางท่านเดินมาพูดคุยและแสดงความรู้สึกว่าเห็นด้วยกับการเรียนรู้แบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาก

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมเชื่อมต่อไปถึงวันประชุมร่วมกับผู้ปกครองและคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ในวันอาทิตย์ที่ 16 พฤศจิกายน 2557

- กิจกรรม **“เวทีประชุมสายสัมพันธ์ร่วมกับผู้ปกครอง ครูและนักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม”** จัดในวันศุกร์ที่ 7 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ณ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ผู้ปกครองนักเรียนและศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสประสานความเข้าใจร่วมกัน มีผู้ปกครองนักเรียน ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง และผู้แทนหน่วยราชการในพื้นที่ร่วมกิจกรรมครั้งนี้เต็มห้องประชุม หลังจากนั้น โรงเรียนได้จัดกิจกรรมให้นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 นำเสนอผลการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้ผู้ปกครองรับฟัง

คุณยาย ผู้ปกครองของนักเรียนท่านหนึ่ง น้ำตาซึมด้วยความปิติใจที่เห็นหลานของคุณยายสามารถพูดนำเสนอได้ และผู้ปกครองนักเรียนรุ่นที่ 1 ได้ช่วยเล่าเสริมว่า *“ลูกสาวของคุณแม่ที่ผ่านการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเมื่อปีที่แล้ว มีความรับผิดชอบมากขึ้นมาก มีเหตุผลมากขึ้น และในปีนี้ผลการเรียนดีขึ้น”*

- กิจกรรม **“เวทีเสวนา “ด้วยรัก ด้วยความร่วมมือ ร่วมสร้างพลังเครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อลูกของเรา”** จัดในวันอาทิตย์ที่ 16 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมประกอบด้วย หน่วยจัดการกลาง ศูนย์พี่เลี้ยง 8 ศูนย์ คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ ผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สถาบันรามจิตติ ครูแกนนำ ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย รวม 240 คน

เวทีเสวนาในครั้งนี้ ทำให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องสามารถสร้างความรู้ สร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยครูเป็น “โค้ช” และ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ (ผู้เปรียบเสมือนครูใหญ่ใจดีของพวกเรา) ได้แสดงความเป็น “โค้ช” ด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งทั้งผู้ปกครอง ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และผู้ร่วมเสวนา ประจักษ์ได้

ผู้ปกครองได้กล่าวถึง *“การขยายการเรียนรู้เช่นนี้ว่าควรจะขยายไปทุกระดับชั้น และดีใจที่ลูกได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการและผู้ปกครองมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้ในวันนี้”* คณะกรรมการสถานศึกษาได้แสดงความชื่นชมในโอกาสที่ดีในวันนี้ว่า *“เป็นโอกาสที่หาได้ยากยิ่งที่นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถมา โค้ช พวกเราทุกคน และทำให้พวกเรา*

ตระหนักถึงความพยายามที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาและไปให้ถึงให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้ถึงแก่นความรู้จริงและถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน" ผู้อำนวยการโรงเรียน ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ กล่าวว่า *"วันนี้ผมมีความสุขมากที่เห็นผู้ปกครองมาร่วมเสวนา และยังได้รับความกรุณาจากผู้ทรงคุณวุฒิของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และ สกว. มาร่วมให้การเรียนรู้กับพวกเรา"*

ด้วยรัก ด้วยความร่วมมือ ในวันนี้ ยังสานต่อการสร้างเครือข่ายเช่นเดียวกันนี้ให้กับโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนอื่นด้วย คุณครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน ได้เล่าถึงความเคลื่อนไหวของโรงเรียนว่า หลังจากได้มาร่วมเวทีเสวนาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยครั้งนี้แล้ว มีแรงบันดาลใจที่จะจัดเวทีร่วมกับผู้ปกครองในอนาคต

- กิจกรรม **"เวทีร่วมเรียนรู้กับงานวันวิชาการของโรงเรียนวิชชานารีและสร้างสายสัมพันธ์กับโรงเรียนอื่นๆ ในเครือข่าย"** (วันพุธที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2557 ณ โรงเรียนวิชชานารี) ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพูดคุยกับเครือข่ายผู้ปกครองและเครือข่ายของสภาคริสตจักร นักเรียน คณะครูโรงเรียนวิชชานารี รวมทั้งโรงเรียนเครือข่ายและผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 1 ได้ชมการนำเสนองานวิชาการของนักเรียนในระดับชั้นต่างๆ กิจกรรมนี้ช่วยสร้างความเข้าใจร่วมกับครูในโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง และ

ผู้แทนจากสภาคริสตจักร สพป.ลป.เขต 1 ที่รับผิดชอบดูแลโรงเรียนวิชชานารี นอกจากนี้มีแนวทางในการขยายผลทั้งโรงเรียนและเชื่อมต่อไปยังโรงเรียนในเครือข่ายบางโรงเรียน เช่น โรงเรียนเค็นเน็ตแม็คเคนซี

จากการปูพื้นฐานแนวทางในการเคลื่อนงานด้วยการประสานความเข้าใจกับนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ในปีที่ 1 ของการดำเนินงาน ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จึงได้นำแนวทางในปีที่ 1 มาเคลื่อนงานต่อในปีที่ 2 และปีที่ 3 โดยได้ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวนี้ในทุกครั้งเมื่อเริ่มต้นปีการศึกษาการทำงานโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน และเมื่อมีโอกาสที่โรงเรียนจัดประชุมร่วมกับผู้ปกครอง โดยปกติ คือ ภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง รวมทั้งเมื่อมีโอกาสการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน และเข้าไปร่วมเรียนรู้กับพื้นที่บริบทของโรงเรียน ซึ่งพบว่า เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความสันพันธ์และเครือข่ายโรงเรียนครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน ตลอดระยะเวลา 3 ปี โดยไม่มีโรงเรียนขอถอนตัวจากโครงการ

ภาพประกอบกิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้สร้างความเข้าใจร่วมกับโรงเรียนและผู้ปกครองในปีที่ 2

กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียนเพื่อความต่อเนื่องยั่งยืนในปีที่ 3

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครอง ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา และร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูในโรงเรียนและผู้ปกครองบางท่านของโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน ซึ่งเมื่อดำเนินงานร่วมไปกับกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว ก่อให้เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน

<u>กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับผู้ปกครองและครูในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครู ผู้บริหารในโรงเรียนและผู้ปกครอง ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา และร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูในโรงเรียนและผู้ปกครองบางท่านของโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน :ซึ่งเมื่อดำเนินงานร่วมไปกับกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว ก่อให้เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน

2. โรงเรียนที่ศูนย์พี่เลี้ยงสามารถสร้างความเข้าใจได้จนถึงประธานคณะกรรมการสถานศึกษา คือ โรงเรียน

เสริมงามวิทยาคม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และโรงเรียนวิชชานารี ที่ได้มีโอกาสได้ประชุมปรึกษาร่วมกับประธานคณะกรรมการสถานศึกษา ประธานเครือข่ายผู้ปกครอง ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้บริหารในระดับท้องถิ่นของพื้นที่โรงเรียน รวมทั้งโรงเรียนเครือข่ายของโรงเรียนดังกล่าวที่มีความศรัทธา เข้าใจความตั้งใจจริง เห็นความสำคัญของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และยินดีสนับสนุนการดำเนินงาน มีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

- กิจกรรม **"วันแห่งสายสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ผู้ปกครอง และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา"** จัดในวันเสาร์ที่ 28 พฤษภาคม 2559 ณ ห้องประชุมเหมันต์อนุสรณ์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

โรงเรียนที่ศูนย์พี่เลี้ยงมีโอกาสพบผู้ปกครองของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในโครงการในวันประชุมรับสมุดพกนักเรียน และมีโอกาสพูดในที่ประชุมผู้ปกครอง สร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนรุ่นที่ 4 คือ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีผู้ร่วมการประชุมจำนวน 56 คน ประกอบด้วย ผู้ปกครอง นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 ครูแกนนำรุ่นที่ 1 - 4 ผู้อำนวยการโรงเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง

การประชุมพูดคุยด้วยความอบอุ่นเริ่มขึ้นหลังจากที่ผู้ปกครองของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 รับสมุดพกและประชุมกับครูผู้สอน โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยได้เชื่อมสายสัมพันธ์ให้ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ปกครอง โดยมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 ร่วมพูดคุยกันด้วยตั้งแต่เวลา 10.30 – 11.30 น.

ศูนย์พี่เลี้ยงได้กล่าวถึงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีการศึกษาที่ผ่านมาเชื่อมโยงถึงการดำเนินการในปีนี้ ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ได้กล่าวว่า "ในวันนี้จะขอชี้แจงเกี่ยวโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ว่าโครงการนี้นี้จะเพาะพันธุ์ปัญญาให้เกิดกับลูกเราอย่างไร ทิศทางของเพาะพันธุ์ปัญญาจะดำเนินไปอย่างไร และเป้าหมายสุดท้ายของโครงการจะอยู่ตรงไหน มันกระทบต่อผลการเรียนของเราอย่างไรหรือไม่กระทบเลยส่งเสริมให้ลูกของเรา เก่ง ดีมีความรู้ มีความสุขอย่างไร และนักเรียนภาคภูมิใจในตัวเขาอย่างไร กรณีของผู้ปกครองนั้นเราจะส่งเสริมลูกเราอย่างไร ให้กำลังใจลูกเราอย่างไรในการทำงาน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีวัตถุประสงค์ คือเรียนอย่างมีความสุข มีพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนได้อยู่ พื้นที่ตรงนั้นต้องเหมาะสมกับนักเรียนอยู่แล้วต้องมีความสุข ทำอย่างมีความสุข เรียนรู้อย่างมีความสุข เพราะฉะนั้นโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไม่ได้มีจุดประสงค์ให้นักเรียนมาแข่งขันกัน แต่ผลพลอยได้ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามักจะนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ คือการประสบความสำเร็จในระดับชาติและระดับนานาชาติ แต่การที่เรามีความเป็นบุญวาทย์วิทยาลัย เราจะทำอะไรที่เป็นบุญวาทย์วิทยาลัย จึงส่งผลต่อไปเรื่อย ๆ จึงทำให้เราไปยืนอยู่ในระดับชาติและระดับนานาชาติ และส่งผลต่อเด็กที่ทำโครงการนี้ ปีที่แล้วนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้ในห้องเรียนสมาท ม. 2 หนึ่งห้อง ม.3/4 หนึ่งห้อง สำหรับของตัวครูรัชนก สุวรรณจักร เองนั้น นำไปลงในรายวิชาเคมี ตอนท้ายครูนกจะขอกล่าวสรุปอีกครั้ง ส่วนผลงานด้านหลังนั้นเป็นของนักเรียนรุ่นที่แล้วอยากจะให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ชื่นชม และรุ่นที่ 4 นี้เราก็จะทำแบบนี้เช่นกัน โดยมีการนำผลงานไปนำเสนอในระดับชาติและนานาชาติ"

ครูรัชนก สุวรรณจักร์ (ครูแกนนำหลักผู้พยายามประสานงานกับคณะผู้บริหารและครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียนและเป็นผู้เชื่อมประสานศูนย์พี่เลี้ยงกับครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ผู้บริหาร และชุมชนที่มีพลังในการสนับสนุนโรงเรียนมานับตั้งแต่เริ่มดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) แนะนำ 1. ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ (ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย) 2. นางวิไลภรณ์ คำภิระปาวงศ์ (รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานธุรการและงบประมาณ) 3.นายทวีศักดิ์ พุฒมาเล (รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงานวิชาการ) 4. อาจารย์ชุติมา คำบุญชู 5. อาจารย์ประนอม

วงศีหมื่นรัตน์ 6. อาจารย์สุภาภรณ์ มาชัยวงศ์ 7. นางสาวสุภัค โนกุล ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 8. อาจารย์ ดร.ดวงใจ พุทธวงศ์ กัลยาณมิตรเครือข่าย

ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนได้เข้ามาร่วมพูดคุยกับผู้ปกครอง คณะครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยง คำพูดของท่านตอนหนึ่งประทับใจมาก ท่านกล่าวว่า “โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเริ่มดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตั้งแต่ปี 2556, 2557, 2558 ปีนี้เป็นปีสุดท้ายของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่สอนนักเรียนลงสู่ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้นจะฝังลึกอยู่ในตัวนักเรียนและสามารถเรียกออกมาใช้ได้ตลอดเวลา นักเรียนของเราทุกวันนี้เรียนรู้แบบท่องจำ การท่องจำก็เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ซึ่งปีที่แล้วก็มีผู้ปกครองถามว่า ถ้าลูกเข้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้วจะได้ความรู้ไหม ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสายวิทย์ศาสตร์ได้หรือไม่ คำถามนี้ผู้อำนวยการก็ไม่กล้าการันตี แต่ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 รุ่นที่แล้วสามารถไปสายวิทย์-คณิต ได้ยกชั้น ทีนี้ถามว่าการเรียนรู้ได้เรียนรู้อย่างไร ในฐานะเป็นผู้อำนวยการดูแลการเรียนของนักเรียน ก็ตระหนักเหมือนกันว่าจาก 3 ปีที่ผ่านมานักเรียนเข้าโครงการฯ และเรียนรู้ร่วมกันนั้นมีสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น พฤติกรรมเปลี่ยน การกล้าแสดงออก การพูดจา การนำเสนองานก็เป็นมาตรฐาน ตัวผู้อำนวยการได้อ่านหนังสือก็เจอเรื่องที่นักการศึกษาได้เขียนไว้ คือ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ 3 ขั้น ไม่ได้มีความรู้ขั้นเดียว ขั้นพื้นฐานธรรมดาๆ เรียกว่า Knowledge แต่ก่อนคนที่มีความรู้พื้นฐานดีก็จะเป็นคนเยี่ยมและเด็กสมัยก่อนจะถือหนังสือเล่มหนาๆ แล้วครูผู้สอนก็จะป้อนความรู้ให้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่ใช่ ความรู้เดียวนี้สามารถไปกดดูที่ Google ได้หมดเลย เราไม่ต้องไปเอาตำราที่ไหน มันอยู่ในอากาศหมด ซึ่งความรู้ขนาดนี้ยังไม่สามารถดำรงอยู่ได้ มันต้องเป็นความรู้ขั้นที่ 2 นั้นคือปัญญา เราจะดูอย่างไรว่าคนมีปัญญาหรือไม่มีปัญญา ก็ดูจากความรู้พื้นฐานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ถ้าเขาเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันใช้ในการดำรงชีพได้ ใช้ในการปฏิบัตรงานได้ เรียกว่าคนๆ นั้นมีปัญญา wisdom เช่น ต่ออนุกรมเป็นอย่างไร ต่อขนานเป็นอย่างไร สอบได้คะแนนเติม แต่พอไฟฟ้าบ้านดับ ไปเรียกช่างที่จบ ป.4 มาทำให้เรา ถ้าอย่างนี้แสดงว่ามีแต่ความรู้ไม่มีปัญญาที่จะไปแก้ไขปัญหาได้เลย ทำอย่างไรที่จะให้เรามีความรู้แล้วนั้นยังจะต้องมีปัญญา ความรู้ที่สูงสุดมากกว่าปัญญา คือ ดูอย่างไรคนจะมีปัญญาสูงสุด คือ เขาสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้และสามารถนำมาสร้างให้เกิดนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ เช่น วิลเบอร์และออวิลล์ ไรต์ เขาสร้างเครื่องบินก็เอามาจากความรู้ก่อน เรื่องลม แรง เสร็จแล้วก็นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องบิน เจมส์วัตร์ เครื่องจักรไอน้ำ นี่แหละคือสิ่งที่เราอยากให้นักเรียนคิดเป็นไปจนถึงปัญญาชั้นสูง การท่องไม่สามารถที่จะทำให้เกิดปัญญาชั้นสูงได้ มันจะไปเกิดตอนมหาวิทยาลัยตอนนี้ก็ท่องเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยนักเรียนก็ไปสร้างสิ่งประดิษฐต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เมื่อก่อนคนเราชื่ออย่างนั้น แต่เดี่ยวนี้แม้มัธยมเองก็สามารถสร้างสิ่งประดิษฐได้ ความหาความรู้ขึ้นสูงได้ นี่คือหลักการอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ ก็อยากจะชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่าเราต้องการให้เด็กเกิดปัญญาจนถึงปัญญาขั้นปัญญาขั้นสูงและ แล้วแต่ว่าใครมีพรสวรรค์ ใครจะมีความขยันใครจะมีความมุ่งมั่น ใครจะดำเนินการ ขณะนี้ก็มีนักเรียนมัธยมศึกษาทำโครงงานต่าง ๆ สิ่งประดิษฐ ต่าง ๆ ไปแข่งขันในระดับนานาชาติ ที่นี้เมื่อเข้าผู้อำนวยการก็ถามครูรัชนกว่าทำไมต้องเป็น ม.5/5 คำตอบก็มีหลายเหตุผล 1. วิชาโครงงานของ ม.5/5 ก็ทำได้ดี 2.ครูรัชนก สุวรรณจักร ก็เป็นที่ปรึกษา 3. หากเวลาไม่ตรงกันก็สามารถที่จะสื่อสารกันได้ พูดง่ายๆ เหมือนแม่กับลูก แม่เป็นที่ปรึกษา ลูกก็เรียน ก็จะเป็นพอเหมาะพอดีกับ ม.5/5 แล้วโครงการนี้ก็ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เด็กเก่งมากๆ เราก็เอาแบบพอดีๆ ซึ่งเรื่องการเรียนรู้อาจจะไปได้ ก่อนโครงการจะดำเนินการนั้น ก็ต้องชี้แจงกับผู้ปกครองว่าผู้ปกครองจะมีข้อคิดเห็นอย่างไร ผู้อำนวยการเคยได้อ่านหนังสือของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ท่านเล่าบอกว่ามีคนที่เนื้อตัวสะอาดอยู่คนหนึ่ง เนื้อตัวสกปรกอยู่คนหนึ่ง ลูกศิษย์ก็บอก

ว่าคนที่ตัวสกปรกนี่แหละต้องไปอาบน้ำก่อน ไอสไตน์ ก็ถามนักเรียนว่า คนที่เนื้อตัวสกปรกนั้นนักเรียนคิดให้ดี คนที่เนื้อตัวสกปรกเขาเห็นเพื่อนเขาเนื้อตัวสะอาด เขาก็คิดว่าตัวเขายังสะอาดอยู่ แล้วเพื่อนที่ตัวสะอาดก็ดูเพื่อนที่เนื้อตัวสกปรก ไอสไตน์ก็ให้นักเรียนตอบใหม่ว่าใครควรจะไปอาบน้ำก่อนกัน ปรากกฏว่านักเรียนที่ตัวสะอาดต้องไปอาบน้ำก่อน เพราะเห็นเพื่อนตัวสกปรกก็คิดว่าตัวเองสกปรก ไอสไตน์ก็บอกว่าการที่คน 2 คน ลงไปในบ่อสี การที่ขึ้นมาแล้วเป็นไปไม่ได้หรอกที่คนหนึ่งจะสะอาดคนหนึ่งสกปรก ถ้าสะอาดก็ต้องสะอาดเหมือนกัน ถ้าสกปรกก็สกปรกเหมือนกัน อันนี้แหละการคิดเชิงตรรกะ ได้คิดตามข้อมูลที่เขาให้มา ขณะที่เราไปอ่านไลน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ตามที่เขาให้ข้อมูลมาแล้วเราก็เชื่อ เราไม่ได้วิเคราะห์ ดังนั้นการเรียนรู้นักเรียนจะต้องฝึกการวิเคราะห์ด้วยว่าข้อมูลที่เราได้มานั้นมันมีข้อเท็จจริงหรือไม่ นี่เป็นการสอนเชิงวิเคราะห์ให้กับนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก็เป็นโครงการหนึ่งที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จริง ลงมือทำจริง ออกแบบโครงงานเหมือนกับที่เราใช้เรื่องสเต็มเข้ามาในโรงเรียน S คือ Sciemce T ก็คือ เทคโนโลยี E ก็คือ engineering m ก็คือ Mathematics สเต็มจะมีอยู่ 4 วิชา รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ บอกว่า ตัวที่สำคัญที่สุดคือตัว E คือการออกแบบ ถ้านักเรียนออกแบบได้ทุกสิ่งทุกอย่างจะประสบความสำเร็จ จึงเป็นโครงการหนึ่งที่ทางโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยให้การสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

ครูรัชนก สุวรรณจักร์ กล่าวว่า “ ถ้าฟังไปดูไปก็จะเห็น Powerpoint เคลื่อนไปเรื่อยๆ นั้นคือรูปแบบของการดำเนินงานในโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ขออธิบายคร่าวๆ สั้นๆ ก็คือว่า เราจะทำงานเป็นทีม มีครูแกนนำและทีมครูที่ผ่านการอบรม 92 คน เพราะฉะนั้น ในแต่ละกลุ่มจะมีอาจารย์ที่ปรึกษา 2 คน อาจจะเป็นครูวิทยาศาสตร์ 1 คน ครูสาระภาษาไทย สังคม ภาษาอังกฤษ หรืออาจจะเป็นครูวิทยาศาสตร์ทั้งคู่ก็ได้แล้วแต่โครงงานของนักเรียน รูปแบบของโครงงานหรือหัวข้อของโครงงาน ไม่ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องเป็นรูปแบบไหน เพียงแต่ว่าจะให้กรอกไว้เพราะว่ามันเยอะมาก จะให้อยู่ 4 ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคม สิ่งแวดล้อม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ จะมีหัวข้อโครงงานให้กว้าง ๆ 4 อย่าง สมมุติว่าเราเลือกมา 1 อย่าง แล้วเราก็สามารถที่จะไปทางเศรษฐศาสตร์ก็ไปได้ อยากทำภูมิปัญญาก็ไปได้ ขอให้มันอยู่นเรื่องเดียวกัน เพราะฉะนั้นการเกิดแรงบันดาลใจนั้นจะเกิดที่หัวข้อ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาบอกว่า นักเรียนจะได้เรียนรู้จากการทำของจริง เห็นของจริงต้องไปศึกษาด้วยตัวเอง ต้องไปเจอปราชญ์ผู้รู้ แล้วอีกปัญหา ปราชญ์หรือภูมิปัญญาชาวบ้านที่มันเกิดจากการคิดของเขา แต่มันไม่ได้มาจากกการกลั่นกรองทางด้านวิทยาศาตร์ เพราะฉะนั้นนักเรียนก็หยิบอันนั้นมาทำโครงงานได้ แก้ปัญหาได้โดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น คุณตา บอกว่าหยิบมา 1 กำมือ แล้วก็เอานำไปละลายน้ำ 1 ถ้วย แล้วก็เอาไปตากทิ้งไว้สักครู่หนึ่ง แล้วก็เอาไปทาๆ แล้วผื่นคันมันหาย นี่คือภูมิปัญญาละ ทำกี่รอบๆ ทุกๆ คนเชื่อถือคุณตามาก แต่นั้นไม่ใช่วิทยาศาตร์ ถ้าเป็นวิทยาศาสตร์จะถามว่า 1 กำมือนั้นคือกี่กรัม ละลายนำ 1 ถ้วยๆ นั้นกี่ลูกบาตรเซนติเมตร ละลายแล้วได้ความเข้มข้นเท่าไหร่ แล้วคุณบอกว่าทิ้งไว้ทิ้งไว้สักครู่นั้นมันกี่นาที 1 นาที 2 นาที 3 นาที คุณต้องจดบันทึก ทุก ๆ 1 นาที 2 นาที 3 นาที ได้ความเข้มข้นออกมาเท่าไหร่ แล้วเอาไปทา ณ ความเข้มข้นไหนดีที่สุด นี่คือวิทยาศาสตรีการแก้ไขปัญหา วันนั้นก็เกริ่นไปแล้วว่าในลำปางมีอะไรน่าทำบ้าง เพราะว่าเห็ดเราก็ทำไปแล้ว ปีแรกเราทำเรื่องแม่เมาะได้ไปประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศอเมริกา มาแล้วปีนี้ก็ทำเรื่องแม่เมาะอีกก็ได้ไปอลิสโซน่าอีก ทำแม่เมาะมาจนอิ่มละ ปีที่แล้วก็ทำเรื่องเห็ด โดยให้เด็กไปเดินตลาดเพื่อที่จะไปดูว่าเขาขายอะไรกันสุดท้ายก็ได้ทีมเห็ดนางฟ้า ผู้อำนวยการให้งบประมาณมาแสนกว่าบาททำโรงเห็ด ปีนี้เป็นปีที่ 3 ลงสอนเองก็เลยบอกเด็กๆ ก็งอนเดินขึ้น ม.3/5 บอกว่าครูสวัสดีแต่งอน คือไม่ได้ทิ้งเขานะค่ะ พอดีต้องมาลงสอน ม.5/5 และต้องตามเก็บเด็กอีกกลุ่มที่ต้องตามเก็บตลอด จึงบอกกับทางทีมมหาวิทยาลัยราชภัฏไปว่าปีนี้หนูขอนะค่ะ เพราะว่าหนูไม่สามารถทำงานทั้ง 2 อย่างให้ประสบความสำเร็จได้ดีในเวลาเดียวกันได้ จึงตัดสินใจปล่อยให้เด็กไปได้เรียนรู้ระบบของบุญวาทย์วิทยาลัย ปกติครูรัชนก สุวรรณจักร์ จะจัด

ปิ่นโตให้เรียน แต่ปีนี้คิดใหม่เขาจะโตเป็นผู้ใหญ่เขาจะต้องไปเรียนรู้ด้วยตนเอง จะมาจัดให้เหมือนชั้น ม.1 ม.2 และ ม.3 โดยที่ไม่เกิดการเรียนรู้อะไรเลยของบุญวาทย์วิทยาลัยคงเป็นไปไม่ได้ ตอนนี้อยู่ ม.3 น่าจะเอาตัวเองรอดได้ ก็เลยตัดสินใจไม่ทำต่อ ม.3 จึงเปลี่ยนมาเป็น ม.5 จึงให้เขาไปเรียนรู้ด้วยตัวเองว่าที่ผ่านมามีความสุขและสบายขนาดไหน ปีนี้ก็คุยกันว่าเราจะทำอะไรดี ก็ได้คำตอบว่าลำปางเรามีศูนย์ฝึกลูกช้าง ก็ทำเรื่องที่มันอยู่ใกล้ตัวเรา ตอนนี้ให้นักเรียนไปคิดเป็นการบ้านว่าอยากทำเรื่องอะไร ก็คือ 1.ต้องศึกษาแหล่งเรียนรู้ 2. ต้องจิตตปัญญา จากรูปภาพที่เห็นจะเห็นว่าเขาจะนั่งล้อมวงกัน คำถามก็คือเวลาเด็กทำงานสมมุติว่ามี 5 คน จะมี 3 คน ที่ทำงานจะมี 2 คนที่ไม่ทำอะไรเลย เดียวสักพักก็จะเริ่มทะเลาะกัน อันนี้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจะบอกว่าใช่ละ เด็กๆ ต้องเรียนรู้จากตัวเองว่าจุดเด่นของฉันคืออะไร ฉันถนัดอะไร และฉันจะทำอะไรได้บ้าง ในขระเดียวกันเพื่อนที่มีบุคคลิกลักษณะแบบนี้วิ่งมาแล้วก็วิ่งออกห้องเดียวก็วิ่งไปกินน้ำเดียวก็ขี่มอเตอร์ไซค์ คนแบบนี้เราจะใช้เขาทำอะไร แล้วเขามีจุดเด่นตรงไหน เราจะใช้จิตตปัญญาเป็นหนึ่งเรื่องที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีให้ในโครงการอื่น ๆ จะไม่มี คือการเรียนรู้จากตัวเองและรู้จากเพื่อน แล้วก็จะใช้จุดเด่นของแต่ละคนในการทำงานใน 5 คนนี้อย่างมีความสุขโดยไม่ทะเลาะกัน และทุกคนก็ต้องมีงานตามศักยภาพของตัวเอง อันที่ 2 ก็คือ Log Book ก็คือลักษณะการเขียนไดอารี่ สังเกตสมเด็จพระเทพท่านจะโน้ตตลอด ไปอเมริกามาปีนี้เห็นฝรั่งมี Log Book เล่มหนาๆ เอาไว้จดว่าวันนี้ทำอะไร ทำแล้วได้ผลอย่างไร ที่มัน Error เป็นเพราะอะไรเขาก็จะวงไว้ มีข้อผิดพลาดตรงนี้ น่าจะแก้ไขแบบนี้ เขาจะเขียนไว้ในนั้นหมดเลย เวลาฝรั่งตรวจงานเด็ดเขาจะตรวจจาก Log Book เป็นหลักก่อน จดการทดลองอย่างไร วันนี้เด็กทำอะไร รู้สึกอย่างไร มันคือกึ่งไดอะรี่กึ่งวิชาการนี่คือ Log Book ของเพาะพันธุ์ปัญญา ไม่ใช่ Log Book แบบมหาวิทยาลัยถ้านักเรียนไปอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยนักเรียนจะต้องมี Log Book ของตัวเองมาส่งงานอาจารย์เวลาทำวิจัย เป็นการฝึกทักษะของการเขียนและการคิด ถามว่ามันเป็นภาระไหม มันไม่ได้เป็นภาระอะไรเลยหากเราคิดว่านั้นคือสิ่งที่เราสะท้อนคิดที่เราได้จากการเรียนรู้ แล้วนักเรียนจะรู้ว่า Log Book นี้มีความสำคัญมาก เหมือนสมเด็จพระเทพ ที่ท่านจะโน้ตตลอดเวลาว่าท่านจะได้เรียนรู้อะไรบ้าง สุดท้ายเราก็จะมาอ่าน พ็อกเก็ตบุ๊ค ของท่านๆ ก็เขียนเป็นภาษาศาสตร์ออกมา แต่เราก็ต้องเขียนเหมือนกัน ฉะนั้นถ้านักเรียนไปดูแฟ้มแผ่นสุดท้ายเขาจะสะท้อนคิดออกมาว่าจากวันแรกได้ยินว่าเพาะพันธ์ปัญญาจนวันสุดท้ายที่ทำงานเสร็จ เขาเกิดการเรียนรู้อะไรบ้างเขามีการเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างไร จากที่ไม่เคยวางแผนอะไรเลย แล้วเขาต้องมาวางแผนทำงานให้เสร็จ เขาไม่เคยที่จะต้องคุยกับเพื่อน ไม่เคยไปบ้านเพื่อน และบ้านเราก็ไม่เคยรับแขกเลยแต่ทำไมวันนี้ลูกเพื่อนเติมบ้าน วันนี้แม่เลี้ยงขนมโน้นนี่นั้น แม่ดีใจจังเลยลูกเร่มมีเพื่อนอะไรประมาณนี้ ก็เขียนลงไปในนั้นก็จะสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลง ซึ่งนี่มีความสำคัญมากที่สุด มากกว่าในตัวโครงงาน ลูกมีความรับผิดชอบ ตื่นขึ้นมาเพื่อมานั่งอ่านหนังสือ เรียนรู้การเชิด internet เพาะพันธุ์ปัญญาก็จะสอนว่า นี่นะข้อมูลแบบนี้ขยะ ข้อมูลแบบนี้ไม่ใช่สิ่งที่เป็นข้อเท็จจริง คุณจะต้องเรียนรู้ว่าคุณจะเสพข้อมูลคุณจะต้องใช้ความคิดวิเคราะห์ของคุณว่ามันใช่ข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่ เพาะพันธุ์ปัญญาจะสอนไม่ใช่เชื่อสิ่งที่อยู่ใน internet แล้วก็ส่งไลน์ต่อกันไปแป๊บเดียว อันนี้เพาะพันธุ์ปัญญาจะสอนวิธีคิด หลังๆ ครูจะป้อนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ให้จดๆ แต่เพาะพันธุ์ปัญญาไม่ใช่ รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนของเพาะพันธุ์ปัญญา คือ ถาม นักเรียนก็จะบอกว่าครูกวนตีน เช่น ครูหนูว่าสีเขียวดีกว่าสีแดง ครูนกก็จะถามกลับว่าแล้วสีเขียวมันดีกว่าสีแดงอย่างไร แล้วตรงไหนที่ว่าดี ลองบอกมาสิ แล้วสุดท้ายสีเขียวมันดีกว่าสีแดงตรงไหนที่เราจะเลือก อย่างนี้เรียกว่าถามคือสอน คือถามไปเรื่อย ๆ จนกว่าคุณจะได้คำตอบของคุณเอง เสร็จแล้วก็นำไปเขียนใน Log Book แล้วบุญวาทย์ก็จะเรียนแบบคิดเอง แปลว่าอะไรค่ะ ครูมีหน้าที่จัดเตรียมให้ เช่น ครูจะต้องเตรียมว่าจะไปศูนย์ฝึกลูกช้างยังไง ครูจะต้องเตรียมอุปกรณ์ทุกอย่างให้ นักเรียนไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งสิ้นครูจะเป็นคนดูแลทั้งหมด ทีมงานจะเป็นผู้ดูแลนักเรียนเป็นกลุ่มๆ ถ้าอยากได้อะไรที่ไม่เหนือบ่ากว่าแรงและสามารถที่จะ

สนับสนุนกันได้ หรือมันดูแล้วมันใช่ ไม่ใช่ว่าอยากได้ทุกอย่างแล้วต้องได้นะค่ะ เราต้องกลับมาคุยกัน แล้วบางสิ่งบางอย่างนักเรียนก็ต้องสนับสนุนด้วยตัวเองด้วยไม่ใช่ทุกอย่างวิ่งหาครูนก อันนี้ครูเตรียมทุกอย่างไว้ให้หากนักเรียนไม่ตักเข้าปากนักเรียนก็จะไม่ได้กินข้าวเลย นั้นคือรูปแบบของการเรียนการสอนของบุญวาทย์วิทยาลัยและของครูรัชนก สุวรรณจักร์ เดี๋ยวจะมาบอกว่าทำไมครูไม่บอกให้จด

เมื่อใดก็ตามที่มีคำว่า อ้อ เกิดขึ้น อันนี้คือสุดยอดของการเรียนรู้ ซึ่งนักเรียนจะต้องได้เรียนรู้ด้วยตัวเอง ถามว่ามันต้องใช้เวลาไหม มันต้องใช้เวลา ครูก็เลยต้องหาเวลาให้โดยการหนึ่งครูก็เปิดรายวิชาโครงงานวิทยาศาสตร์แทนที่นักเรียนจะต้องไปเรียนเย็บปักทักร้อยครูก็เปิดโครงงานให้ เรียน 2 คาบ หนึ่งของการเรียนมีเกรด เป็นครูที่ปรึกษาส่วนในรายวิชาเคมีถ้านักเรียนไม่สืบมาหรือถามจากรุ่นพี่มาก็ต้องรู้ อยู่แล้วว่าต้องมีโปรเจ็คทำ แต่โปรเจ็คของครูรัชนก สุววณจักรจะต้องไปโคกับวิชาของครูรัชนก สุวรรณจักร์ และสุดท้ายนักเรียนจะได้ฝึกพรีเซ็นต์ (รู้จักพี่ไนต์ ใช่ไหมค่ะ? ขอโทษผู้ปกครองว่าเมื่อวันเสาร์ที่ผ่านมา เอานักเรียนมาอบรมโดยที่ไม่ได้ทำหนังสือแจ้งผู้ปกครองล่วงหน้า แต่ได้แจ้งไลน์นักเรียนไปก่อนที่จะปิดเทอม นั้นคือการสร้างแรงบันดาลใจ โดยที่ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ได้เอา นายวงศกร ช้างเนียม เป็นนักเรียนชั้น ม.5 เป็นเด็กคนหนึ่งที่ฟังพี่มะพร้าวที่ไปอเมริกามาแล้วเดินออกจากห้องประชุมบุญชูแล้วเดินตามครูรัชนก สุวรรณจักร์ มาแล้วถามครูว่าครูครับผมอยากทำโครงงาน ที่เขาอยากทำเพราะว่ามสันไม่มีอะไรทำหลังจากนั้นก็ทำโครงงาน ปีแรกได้ถึงระดับภาค แต่ด้วยความที่เขาพูดอะไรไม่เป็นเลย พอกรรมการตัดบทเขาทีเดียวไปเลย คือเขาไม่สามารถที่จะกลับมาตรงบทของเขาต่อได้ เขาก็เลยยืนนิ่งๆ กรรมการก็เดินผ่านเขาไปเลย เขาก็เลยตกรอบแทนที่จะได้ไประดับประเทศ กลับมาครูรัชนก สุวรรณจักร์ ก็ถาม นายวงศกรณ์ ช้างเนียม ว่าแล้วได้อะไรจากมันโดยที่ไม่ต้องตอบครู ให้เขียนลงไปใน Log Book ของน้องเลย แล้วปีหน้าจะทำอีกไหม ทำครับ น้องเอาประสบการณ์น้องแล้วปีหน้าน้องต้องไม่เจ็บเหมือนเดิม พอปีที่ 2 เขาก็แข่งขันไปเรื่อยๆ จนได้ไปอเมริกา เขาก็เหมือนเดิมนั่งท่องบทของเขาเงียบๆ ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ก็บอกว่าไนต์ท่องเงียบๆ ได้ไงลูก ท่องดังๆ พูดดังๆ การพูดเปล่งเสียงออกมาการพูดกับการท่องในใจมันเป็นคนละเรื่องกัน เพราะฉะนั้นก็พูดออกมาเสียงดัง ๆ ก็ฝึกเขาพูดนะค่ะฝึกเขาถือพอยเตอร์ ฝึกท่าทางในการยืน ฝึกทุกอย่างจากที่ไม่เคยเป็นอะไรเลย ฝึกจนเขาสามารถที่จะทำได้)

การเรียนและการทำงานในปัจจุบันถ้าคุณไม่สามารถที่จะยืนพรีเซนต์ สิ่งที่คุณเป็นได้หรือสิ่งที่คุณคิดว่าคุณมีดีมันจะไม่มีค่าอะไรเลย แต่เพาะพันธุ์ปัญญาจะสอนให้คุณเป็นอย่างนั้นได้ ตอนท้ายนักเรียนจะเห็นว่าถ้าทำโครงงานเสร็จนักเรียนจะต้องพรีเซนต์ตัวเองด้วย powerpoint ก็คือทำโปรสเตอร์ที่จากโปรแกรม powerpoint และทำโปสเตอร์ทำมือ ถามว่าโปสเตอร์ทำมือทำไมถึงทำซ้ำซ้อน มันจะเป็นการ create ก็คือสอนให้น้องรู้จักความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งเด็กไทยเรื่องของความรู้จากการที่ได้ไปต่างประเทศมาหลายๆ ปี จากการทำงานร่วมกันกับทีม Nectec กับมหาวิทยาลัย บอกได้เลยว่าเด็กอเมริกาโดยส่วนใหญ่สู้เด็กเอเชียและไทยไม่ได้ในเรื่องของความรู้ แต่สิ่งที่เราแพ้เขาโดยสิ้นเชิงแล้วทำให้เราไม่ไปถึงดวงดาวก็คือ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งมันสามารถสร้างได้ด้วยการออกแบบโปสเตอร์ จะเห็นสีสันรูปแบบของการ create งานเพราะฉะนั้นเพาะพันธุ์ปัญญาจะทำให้คุณฝึกคิดริเริ่มสร้างสรรค์มองสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วทำให้มันแตกออกไป ออกจากกรอบที่ทุกคนตีกรอบว่ามันจะต้องเป็นฟอร์มแบบนี้ แต่ด้วยความที่เราเป็นคนไทยเรามีระเบียบวินัยเรามีกรอบให้แบบนี้ ต้องเป็นไปตามทำนองของไทยด้วยความเป็นคนรุ่นใหม่ต้องคิดนอกกรอบ อันนี้เพาะพันธุ์ปัญญาจะสอน สุดท้ายทำเสร็จจะต้องมาพรีเซนต์ให้ครูและนักเรียนทุก ๆ คนฟัง ถึงจะไปพรีเซนต์ในมหาวิทยาลัยเพื่อคัดเลือกเป็นตัวแทนของศูนย์เราก็ได้ที่ 1 มาโดยตลอด ปีที่ 2 บุญวาทย์ได้ที่ 1 ก็จริงแต่เราอยากสอนให้เด็กมีน้ำใจนั้นหมายความว่าเราไม่ใช่ตัวแทนบุญวาทย์เพียงอย่างเดียวเราเป็นตัวแทนของศูนย์ก็เชิญทุกโรงเรียนมาแสดงละครร่วมกัน ให้เป็นของศูนย์เราก็เกิดความรักใคร่กันระหว่างทีมงานพี่กับน้องดูแลกัน อันนี้เพาะพันธุ์

ปัญญา เราจะมองว่าเราอยู่ในสังคมนะ ในเมื่อเราอยู่ในสังคมเราก็ต้องอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข พอถึงเวลาที่จะต้องถอดคำว่าบุญวาทย์วิทยาลัยออกคุณจะต้องถอดได้ในเวลาเดียวกัน เพาะพันธุ์ปัญญาจะสอนให้คุณเรียนรู้จากชีวิต พอดีมีเกรดปกติเพาะพันธุ์ปัญญาไม่มีเกรด ปีนี้มีเกรดก็ตัดสินตามนี้ที่จริงไม่อยากให้สนใจเกรดมันเป็นเรื่องเล็กน้อยมากถ้าเรารู้จักชีวิตและได้เรียนรู้เราก็จะได้รู้ว่าอั้ยโลกกว้างนั้นมันมีค่ามาก ครูเป็นผู้ให้โอกาส และคิดว่าโอกาสมันไม่ได้วิ่งมาหาทุกคนไม่ได้วิ่งมาตลอดเวลาแล้วไม่รู้ว่าโอกาสนั้นมันจะวนกลับมาหาเราอีกไหมในชีวิตนี้ เราอาจจะมีโอกาสที่ดีเพียงครั้งเดียว ครูรัชนก สุวรรณจักร์ จะสอนนักเรียนว่าถ้าโอกาสมันมาจงรับมันไว้จะทำได้ไม่ได้ลงมือทำก่อน ถ้าถึงที่วุดแล้วมันไม่ได้ก็ปล่อยมันไป แต่ความเป็นคนบอกได้เลยว่าถ้าลงมือทำมันต้องได้แต่จะไปถึงตรงไหนก็ไม่เป็นไร นี่คือบทบาทและหน้าของการดำเนินงานของครู

อีกอย่างที่ลืมบอกคือ ถ้านักเรียนคนไหนไม่อยากทำกลุ่มอยากที่จะทำเดี่ยวก็มีโครงการด้านอิจฉริภาพให้ นายวงศกร ช้างเนียม เขาก็ทำโครงการนี้ ผู้ปกครองคิดดูเป็นนักเรียนห้อง 5 ไม่ใช้เด็กสมาท หรือเด็กที่มีความสามารถพิเศาอะไรเลย แต่อยากจะทำ ครูก็ให้เขาส่งโครงการอิจฉริภาพ ชื่อโครงการ JSTB เขาทำโครงการ 1 ปี พอทำ 1 ปีเสร็จเขาก็ส่งไปตอนนี้เขาได้ทุนเรียนต่อปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ตอนนี้ได้คณะวิศวกรรมศาสตร์ สาขาวัสดุศาสตร์ มีให้เลือก 2 ที่ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ พระจอมเกล้าพระนครเหนือ แต่ตอนนี้ยังหยิ่งอยู่ไม่รู้จะเอาอันไหน เป็นคนแรกที่ยังไม่ได้ขึ้น ม.6 แต่ได้ที่เรียนแล้ว จากการทำโครงงาน อันที่ 2 คือ เขามีทุนเรียนที่มีทุนอยู่ 54,000 บาท จะทำโปรเจ็คต่อหรือไม่ทำก็ไม่เป็นไร พอไปอยู่ระดับมหาวิทยาลัยเขาก็จะมีทุนให้ แต่ถ้าเขาไปสอบ ก.พ. หรือโครงการพิเศษที่จะต้องไปเมืองนอกได้ สมมุติว่าเขาไปสอบได้ไม่ว่าจะตรี โท เอก อะไรก็ตามเขาสามารถที่จะใช้ทุนนี้ได้ด้วย สมมุติว่าเขาไปขอทุนของมหาวิทยาลัยใดมหาวิทยาลัยหนึ่งแล้วเขาได้ สมมุติว่ามหาวิทยาลัยให้ 1,500,000 บาท แต่โครงการให้ 2,000,000 บาท เขาก็รับทุน 1,500,000 บาท นั้นไปและได้ของโครงการอีก อันนี้ครูจะบอกว่าถ้าจุดมุ่งหมายของคน ๆ หนึ่งที่จะตั้งเป้าเพื่อที่จะให้ไปถึงตรงนั้นมากกว่าที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมละแค่มาเรียนรู้ร่วมกันคุณมองอนาคตของคุณแบบนั้น คุณก็จะสามารถเดินผ่าน แล้วพี่เขาก็ไม่ได้เก่งอะไรเลยแต่เขามีความมุ่งมั่นและตั้งใจสูงมาก เขาจะมีกุญแจห้องแล็บแทบทุกห้องของโรงเรียนบุญวาทย์ เพราะครูนก จะไว้ใจเขาที่สุดมีอะไรก็ถามพี่ไนต์แกจะมีหมดพี่ไนต์เปิดให้ได้ตลอดเวลาเพราะเขาจะเป็นคนที่ทำงานแบบนี้ เป็นทุนให้เปล่าด้วยค่ะ แต่มีข้อมแม้คุณจะเอาแพทย์ก็ได้นะค่ะ พี่แป้งเอาหมอศิริราช แต่มีข้อแม้ว่าคุณเป็นหมอสุดท้ายคุณต้องทำวิจัย เพราะทุกวันนี้เราเสพวิทยาศาสตร์จากประวัติศาสตร์ โครงงานวิทยาศาสตร์สามารถเรียนปัจจุบันและกำหนดอนาคตได้ ทำไมครูถึงกล้าพูดแบบนี้ เพราะทุกวันนี้ไม่ว่าจะเรียน เคมี ฟิสิกส์ ชีวะ เรียนหมอนั้นคือเรียนจากสิ่งที่คนอื่น ๆ คิดมาให้เราแล้วนั้นเขาเรียกว่าเรียนจากประวัติศาสตร์”

คำถามจากผู้ปกครองท่านหนึ่ง “ระยะเวลาที่จะทำกิจกรรมที่ครูวางไว้เป็นช่วงไหนอย่างไร ทางผู้ปกครองจะได้รู้เรื่องเวลาของนักเรียน” ครูรัชนก สุวรรณจักร์ รายวิชาโครงงานมี 1 เทอม เพราะฉะนั้นโครงงานน่าจะเสร็จเพื่อให้ได้เกรดหรือเรามีสัญญาใจกันก็อย่างน้อยก็ 80 % ส่วนรูปแบบในการพรีเซนต์ในการนำเสนอหรือดูรูปแบบในงานที่แสดงอยู่ข้างหลังที่เป็นแฟ้มก็จะเป็นเทอมที่ 2 ส่วนเทอมที่ 2 ครูจะหาวิชาลงให้ คือ เราจะไม่ให้กระทบการเรียนเหมือนกับห้อง 3 ที่ขอคาบพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้นักเรียนได้มาเจอครูทำงาน ห้อง 1 ขอคาบชุมนุมเพื่อให้มาเจอครูทำงาน แต่ห้อง 5 เดียวจะไปดูว่าจะมีวิชาเปิดไหม ถ้าไม่มีวิชาเปิดเพราะว่าวิชาเลือกให้เรียนเพียง 1 เทอม และมีตัวเดียวไม่มีตัวอื่น ๆ ครูอาจจะหาเวลาลงให้ เพื่อให้นักเรียนไม่ต้องกระทบการเรียนและมีเวลาทำงาน แต่ว่าตอนนี้ครูตอบไม่ได้ว่าเทอมหน้าครูจะหาวิชาลงให้ได้หรือไม่แต่ถ้าไม่ได้ก็จะมี 1.พัฒนาผู้เรียน 2. ชุมนุม แต่ก็จะติดตรงปัญหาคือวิชา ต้องไป ลด. ครูขอไปดูลอกของเทอม 2 ก่อน ว่าเทอม 2 เขาพอมีเวลาว่างอะไร ถ้าสมมุติว่าเขามีวิชาค้นคว้าอิสระ

สัปดาห์ละ 1 วัน ก็จะลอกคาบนั้นไว้ให้กับเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อให้ทุกคนได้มีเวลามานั่งทำงานด้วยกัน 80 % ของโครงงานต้องเสร็จในเทอมนี้ เหลืออีก 20 % คือรูปแบบของการนำเสนอหรือรูปแบบของการสรุปงานอาจจะเอาไว้ในเทอม 2 เพราะว่าโครงการมี 1 ปี แต่พอดีเขามีวิชาโครงงานที่จะต้องตัดเกรด มันติดลอกตรงวิชาโครงงานจริง ๆ แล้วที่เปิดโครงงานเพื่อที่จะให้นักเรียนได้มีเวลามาเจอครูด้วยกันจะได้ไม่ต้องไปเบียดวิชาอื่นก็คืออย่างน้อยก็มี 2 คาบ เอาไว้ทำงานซึ่งเป็นคาบที่ 8-9 วันอังคาร ดังนั้นวันอังคารอาจจะเลี่ยงพิเศษหรืออะไรก็แล้วแต่ หรือโหลดถัดลงไปอีกนิดเพราะว่าบางทีทำงานติดพันธุ์ เมื่อสักครู่ผู้อำนวยการพูดถึง STAM S คือ Sciemce ก็คือทฤษฎีและหลักการ ทั้งหมดอยู่ในวิชาโครงงานหมดเลย บทที่ 1 เรื่องของทำไมถึงทำ บทที่ 2 เรื่องทฤษฎีและหลักการ T ก็คือ เทคโนโลยี ทำอย่างไรจะเอาเทคโนโลยีมาใช้ พรุ่งนี้จะมีการอบรมจากสถาบันเทคโนโลยีสิรินทร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีอาจารย์ญี่ปุ่น อาจารย์จบสถาปัยกรรม ได้ไปเรียนต่อ ปริญญาโท ปริญญาเอก ที่ญี่ปุ่นและอาจารย์ก็ชอบญี่ปุ่นมากทำวิจัยเสร็จก็ขาย แต่เมืองไทยทำวิจัยเสร็จเก็บเข้าตู้ วันดีคืนดีก็นำมาปัดฝุ่นเอามาดูก็เก็บต่อ แต่ญี่ปุ่นไม่ใช่ขายเลยมีคนมายืนรอซื้องานวิจัย ตอนนี้อาจารย์คนนี้รับดูแลระบบขนส่งของ CP ของ 7Eleven ทั่วประเทศ ก็เลยถามว่าวัน ๆ อาจารย์อยู่มหาวิทยาลัยไหม แกก็บอกว่าบ่าวคับก็นั่งหน้าจอคอม สอนวิศวะคอมก็ดูว่ารถคันไหนวิ่งไปทางไหน ออกนอกเส้นทางหรือบ่าว ที่ไหนต้องเพิ่มอะไร พรุ่งนี้นักเรียนจะได้เรียนจากคนเก่งใช้ประโยชน์ให้คุ้มค่า มาฟังความคิดของอาจารย์ E ก็คือ engineering การออกแบบ m ก็คือ Mathematics เดียวครูจะจัดทีม STAM ลงโครงงาน ทีมที่ครูวางไว้ก็มีครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแววดาว รู้เพียร และครูณัฐวรา ดอนดี เป็นตัว S / T เทคโนโลยี อาจจะต้องใช้ครูคอมพิวเตอร์ให้นักเรียนติดต่อกับ T ด้วยตัวเองเลยนะค่ะโดยที่ไม่ต้องผ่านครู E ก็คือ engineering เราต้องออกแบบร่วมกัน ก็มีครูดอย ส่วน Mathematics ก็จะเป็นครูแอม ลงในวิชาโครงงานของนักเรียนทั้งหมดนี้คือทีมที่จะลงมาเป็นที่ปรึกษาให้”

ผลการร่วมเวทีเรียนรู้กับผู้ปกครอง ครูแกนนำ และผู้บริหารโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ในครั้งนี้ ได้รับการตอบรับจากทั้งผู้บริหารโรงเรียน คุณครู และผู้ปกครอง ที่จะเป็นฝ่ายให้การสนับสนุนนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้ยังได้เห็นถึงความตั้งใจของน้องๆ นักเรียนที่จะคิดค้นหัวข้อโครงงานหลังจากที่มีการเลิกประชุมไปแล้ว นักเรียนได้นั่งล้อมวงกันกับเพื่อนๆ ปรึกษาครูรัชนก สุวรรณจักร์ เพื่อหาแนวทางในการเขียนโครงงานต่อไป โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีผลงานที่ทำให้ผู้ปกครองเห็นในเชิงประจักร จึงเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองประทับใจและยินดีให้การสนับสนุน แต่สิ่งที่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสามารถดำเนินงานไปได้ด้วยดีตลอดมานั้น เพราะ มีคุณครูที่ให้ความร่วมมือ เสียสละ ทุ่มเท ทั้งแรงกายแรงใจ

ภาพประกอบกิจกรรม **“วันแห่งสายสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ผู้ปกครอง และโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”**

"Herb to
GLOBE"

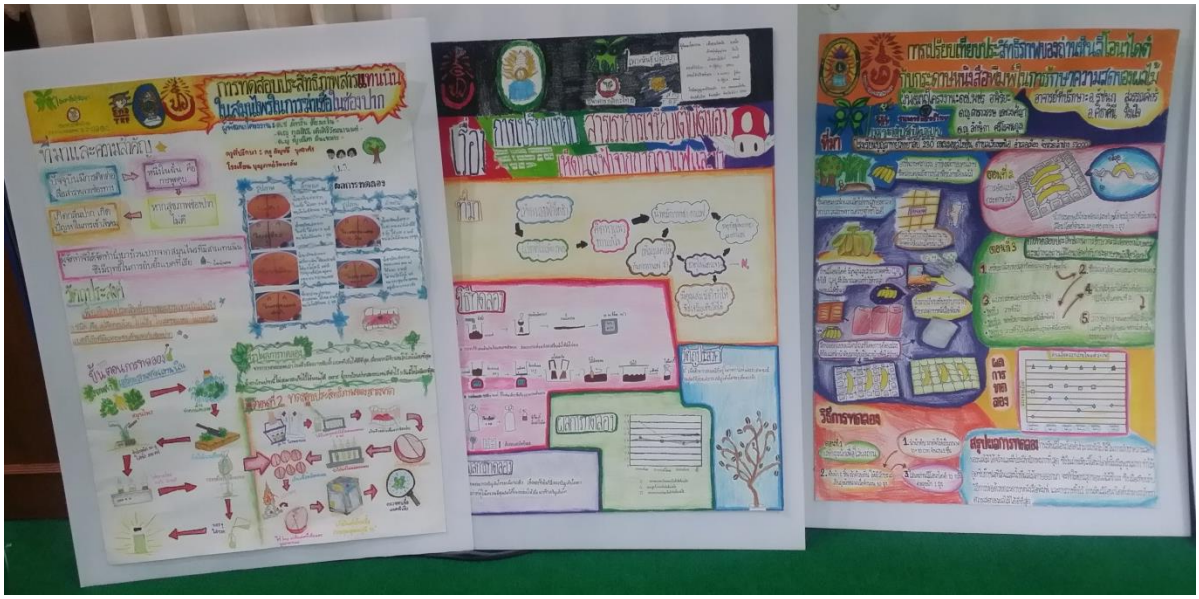

ภาคผนวก ข.

<u>กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน</u>

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ ผู้บริหาร ศูนย์พี่เลี้ยง โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครู ผู้บริหารในโรงเรียน ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา และร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ นอกจากนี้ศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลาง จะได้มีความเข้าใจในประสบการณ์การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของครูแกนนำและนักเรียน และสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไปร่วมกัน

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ในพื้นที่โรงเรียน ในการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนนี้ก็ได้ใช้แนวคิดและการประชุมด้วยจิตตปัญญา : สุนทรียสนทนา เสมอๆ ในเวทีประชุม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังกันและกัน ทั้งในการประชุมร่วมกับครูแกนนำ นักเรียน ครูท่านอื่นๆ และผู้บริหารในโรงเรียน

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ในพื้นที่โรงเรียน ในการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนนี้ก็ได้ใช้แนวคิดและการประชุมด้วยจิตตปัญญา : สุนทรียสนทนา เสมอๆ ในเวทีประชุม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังกันและกัน ทั้งในการประชุมร่วมกับครูแกนนำ นักเรียน ครูท่านอื่นๆ และผู้บริหารในโรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำและนักเรียนโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เฉลี่ยบางโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง บางโรงเรียนเฉลี่ยสองเดือนต่อ 1 ครั้ง

2. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับทราบข้อมูลบริบทของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียน และความพยายามแก้ไขปัญหาเพื่อความสำเร็จของการทำงาน โดยมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้จากครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส และผู้บริหารโรงเรียนบางท่าน ดังนี้

2.1 โรงเรียนมีปัญหาว่าครูต้องรับผิดชอบงานสอนและภารกิจหน้าที่อื่นๆ เช่น งานธุรการ งานโครงการพิเศษที่เข้ามาในโรงเรียนและมีประโยชน์ต่อนักเรียน งานที่ต้องดำเนินการร่วมกับชุมชนและหน่วยงานในชุมชน งานรับการประเมินคุณภาพการศึกษาซึ่งมีหลายครั้ง ทั้งการประเมินของ สมศ. การประเมินโรงเรียนในฝัน การประเมินโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินโรงเรียนพระราชทาน เป็นต้น

2.2 โรงเรียนมีจำนวนบุคลากรน้อยกว่าภาระงานที่รับผิดชอบ

2.3 โรงเรียนมีบุคลากรครูบางส่วนที่ต้องรับภารกิจหลายด้านและซ้ำซ้อนกัน ในขณะที่บุคลากรครูบางส่วนยังไม่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงเพื่อรับการเรียนรู้และปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงและเป็นประโยชน์ มีคุณค่าแก่

นักเรียน ครูในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นครูที่มีจิตอาสา พร้อมจะรับงานที่มีคุณค่าแก่นักเรียน จึงมีภาระงานหลายด้าน

2.4 โรงเรียนที่มีบุคลากรครูรุ่นใหม่ พบว่า ครูรุ่นใหม่มีความหลากหลาย ครูรุ่นอาวุโสต้องพยายามสร้างความรู้สึกรักและผูกพันในงาน ในนักเรียน และในชุมชน ให้แก่ครูรุ่นใหม่

2.5 ทางด้านนักเรียนนั้น นักเรียนมีกิจกรรมหลายด้าน เช่น การแข่งกีฬา การแข่งขันทักษะวิชาการในการประกวดหลายโครงการ ทั้งโครงการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โครงการของมหาวิทยาลัยในประเทศ และโครงการในระดับนานาชาติ รวมทั้งกิจกรรมการเข้าค่ายทักษะวิชาการ ค่ายลูกเสือ และค่าย ร.ด. เป็นต้น การใช้เวลาร่วมกับครูที่ปรึกษาโครงงานจึงไม่เป็นไปตามกำหนดที่วางแผนไว้

3. การใช้เวลารับฟังเสียงสะท้อนจากความรู้สึกของครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส นักเรียน และผู้บริหาร รวมทั้งการให้เวลาในการแสดงข้อมูล ความคิดเห็นจากประสบการณ์ การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของทุกฝ่าย ช่วยสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไป และเริ่มมองแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อการพัฒนางานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียน ให้มีความเชื่อมโยงกับการทำงานในภารกิจประจำของทุกฝ่ายในโรงเรียนทีละปัจจัย ดังนี้

3.1 โรงเรียนส่วนหนึ่งมีแนวทางการเชื่อมประสานจากครูแกนนำไปถึงผู้บริหารที่มีความเข้าใจและมองเห็นคุณค่าของการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มี 2 รูปแบบ คือ

1) การเชื่อมต่อไปถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ เกิดความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านนโยบาย การให้ความสนับสนุนประสานกับบุคลากรในระดับต่างๆ ของโรงเรียน การให้กำลังใจครูแกนนำ และการเอื้อเวลาในการร่วมประชุมกับศูนย์พี่เลี้ยง การใช้การประชุมและตั้งคณะทำงานในโรงเรียนจากบุคลากรหลายฝ่ายนอกเหนือจากครูแกนนำด้วยแนวทางของจิตตปัญญาศึกษา และเปิดโอกาสให้ศูนย์พี่เลี้ยงสร้างความเข้าใจและเรียนรู้จากบุคลากรในโรงเรียนเพื่อการพัฒนางานต่อไปได้โดยที่ทุกฝ่ายรู้สึกมีความสุขและมีความหวัง

2) การเชื่อมต่อไปถึงรองผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์ ซึ่งส่วนใหญ่คือรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ เกิดความช่วยเหลือสนับสนุนประสานกับผู้อำนวยการโรงเรียนและบุคลากรในระดับต่างๆ ของโรงเรียน มีการให้กำลังใจครูแกนนำและการเอื้อเวลาในการร่วมประชุมกับศูนย์พี่เลี้ยง การใช้การประชุมและตั้งคณะทำงานในโรงเรียนจากบุคลากรหลายฝ่าย

3.2 โรงเรียนส่วนหนึ่งมีแนวทางการเชื่อมประสานจากครูแกนนำไปถึงครูผู้อาวุโสและเป็นหลักของโรงเรียน เป็นที่รักของครูและนักเรียน เป็นที่รู้จัก และผู้ปกครอง ชุมชน ให้ความเชื่อถือ ครูผู้อาวุโสท่านเหล่านี้ แม้ไม่มีผู้อำนวยการโรงเรียนในช่วงเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ก็สามารถจัดการให้การดำเนินงานในโรงเรียนลุล่วงไปได้ ครูผู้อาวุโสจะพยายามช่วยเชื่อมประสานครูแกนนำรุ่นที่ 1 ไปยังครูแกนนำรุ่นที่ 2 และเชื่อมประสานให้เกิดความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัย ทั้งยังเป็นกำลังใจสำคัญสำหรับครูแกนนำ รวมทั้งการเชื่อมประสานกับผู้ปกครองและชุมชน

3.3 โรงเรียนส่วนหนึ่งมีแนวทางการเชื่อมประสานจากครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ที่มีความเข้มแข็งด้วยตัวของครูแกนนำ และมีการประสานเชื่อมไปถึงผู้บริหารโรงเรียน จึงมีกำลังใจจากการสนับสนุนของหลายฝ่าย

3.4 โรงเรียนส่วนหนึ่งมีแนวทางการเชื่อมประสานจากครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ที่มีความเข้มแข็งด้วยตัวของครูแกนนำ และเคลื่อนงานได้ด้วยพลังของครูแกนนำเอง

3.5 โรงเรียนในจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ที่เข้าร่วมโครงการ มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน สร้างกำลังใจให้กันและกัน เรียนรู้ร่วมกันผ่านเวทีการประชุมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เวทีประชุมร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนที่อยู่ใกล้กัน และผ่านทาง Line กลุ่ม และ Facebook

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูในโรงเรียนและผู้ปกครองบางท่านของโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน ซึ่งเมื่อดำเนินงานร่วมไปกับกิจกรรมอื่นๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว ก่อให้เกิดการเคลื่อนงานประสานกับผู้ปกครองและชุมชนในพื้นที่ สู่การขับเคลื่อนขยายผลในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของการทำงาน โดยความต้องการของพื้นที่โรงเรียนและการเคลื่อนงานโดยครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส ครูผู้สนใจ และผู้บริหารโรงเรียน

กิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้กับครูเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนเพื่อพัฒนาร่วมกัน กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครูแกนนำ ผู้บริหาร ศูนย์พี่เลี้ยง โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2558 – เดือนตุลาคม 2558

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครู ผู้บริหารในโรงเรียน ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาและร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ นอกจากนี้ศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลาง จะได้มีความเข้าใจในประสบการณ์การทำงาน ปัญหา อุปสรรคของครูแกนนำและนักเรียน และสร้างกำลังใจในการทำงานต่อไปร่วมกัน

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ในพื้นที่โรงเรียน ในการเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนนี้ก็ได้ใช้แนวคิดและการประชุมด้วยจิตตปัญญา : สุนทรียสนทนา เสมอๆ ในเวทีประชุม เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังกันและกัน ทั้งในการประชุมร่วมกับครูแกนนำ นักเรียน ครูท่านอื่นๆ และผู้บริหารในโรงเรียน รวมทั้งการได้รับโอกาสเรียนรู้กับชุมชน ปราชญ์ชุมชน แหล่งเรียนรู้ แหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยของนักเรียนและครูหน่วยงาน และภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่น

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำและนักเรียนโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน เฉลี่ยบางโรงเรียนเดือนละ 1 ครั้ง บางโรงเรียนเฉลี่ยสองเดือนต่อ 1 ครั้ง

2. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับทราบข้อมูลบริบทของโรงเรียน ปัญหาของโรงเรียน และความพยายามแก้ไขปัญหาเพื่อความสำเร็จของการทำงาน โดยมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้จากครูแกนนำ ครูผู้อาวุโส และผู้บริหารโรงเรียนบางท่าน

3. โรงเรียนในจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ที่เข้าร่วมโครงการ มีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน สร้างกำลังใจให้กันและกัน เรียนรู้ร่วมกันผ่านเวทีการประชุมที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เวทีประชุมร่วมกันในพื้นที่โรงเรียนที่อยู่ใกล้กัน และผ่านทาง Line กลุ่ม และ Facebook

4. มีกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายในชุมชนท้องถิ่นที่เอื้อการเรียนรู้ต่อเนื่องกับโรงเรียนและโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ภาพประกอบกิจกรรมเยี่ยมเยียนเรียนรู้สร้างความเข้าใจร่วมกับโรงเรียนและผู้ปกครอง

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อพบและพูดคุยกับครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. การประสานงานสร้างการเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ช่วยสนับสนุนการขยายผลให้เกิดขึ้นในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ (โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม โรงเรียนวิชชานารีและโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี) มีการขยายผลไปสู่การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน อยู่ในโครงสร้างหลักสูตรของโรงเรียน ทำให้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนได้รับการยอมรับและเป็นโครงการเด่นโครงการหนึ่ง ผู้ปกครองและชุมชนหลายท่านเป็นกรรมการสถานศึกษา ตระหนักในคุณค่าและเสริมแรงให้กับผู้บริหารโรงเรียนในการสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นการเสริมกำลังใจให้กับคณะครูแกนนำและนักเรียนไปด้วย นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะจัดตั้งชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนให้มีความยั่งยืนต่อเนื่องไปแม้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว

2. การเปลี่ยนแปลงครูแกนนำและผู้บริหารในบางโรงเรียนที่มีครูไม่เพียงพอ มีผลต่อความต่อเนื่องของการดำเนินงาน แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว คือ ความพยายามประสานการเรียนรู้แนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย ไปยังครูและผู้บริหารในวงกว้างของโรงเรียนและชุมชน มีการติดต่อแบบกัลยาณมิตรอย่างต่อเนื่อง เรียนรู้บริบทของโรงเรียน ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ อุปสรรคปัญหาต่างๆ พร้อมกับสร้างชุดความรู้เพื่อแก้ไขปัญหา และเคลื่อนงานต่อไป

<u>กิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับครูแกนนำรุ่นที่ 4 โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำและผู้บริหาร ในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม วันพฤหัสบดีที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์

เพื่อประสานความเข้าใจกับครูแกนนำ ผู้บริหารในโรงเรียน ให้มีความเข้าใจ สนับสนุนห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา และร่วมเป็นเครือข่ายการดำเนินการโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

ศูนย์พี่เลี้ยงฯ ลงพื้นที่ในโรงเรียนเพื่อประสานความเข้าใจและการดำเนินงานด้วยการเรียนรู้ร่วมกันกับคณะครูแกนนำรุ่นที่ 4 โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม สืบเนื่องมาจากที่ได้รับการประสานทางโทรศัพท์จากครูแกนนำรุ่นที่ 1-3 ที่ย้ายไปประจำยังโรงเรียนอื่นหลายท่าน และทางโรงเรียนได้ขอให้ครูที่ย้ายมาประจำการที่โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จำนวน 9 ท่าน มาร่วมเป็นครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 4

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้มีโอกาสพบและพูดคุยกับครูแกนนำรุ่นที่ 4 จำนวน 7 ท่าน (ครูแกนนำอีกสองท่านติดภารกิจไปราชการ) พบว่า ครูแกนนำรุ่นที่ 4 เป็นข้าราชการครูจำนวน 6 ท่าน และเป็นครูอัตราจ้างเพิ่งสำเร็จการศึกษา จำนวน 3 ท่าน และครูแกนนำทั้ง 9 ท่าน เพิ่งมาดำรงตำแหน่งที่โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ครูบางท่านย้ายจากโรงเรียนเดิมมาไม่นานนัก

2. ครูแกนนำทั้ง 9 ท่าน มีความกังวลในเรื่องการดำเนินงาน แต่เมื่อได้พูดคุยกับทีมศูนย์พี่เลี้ยงฯ ครูมีกำลังใจและพร้อมจะร่วมเรียนรู้ไปกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และมาร่วมกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาที่มีกำหนดจัดในวันเสาร์ที่ 4 – วันอาทิตย์ที่ 5 มิถุนายน 2559 รวมจำนวน 9 ท่าน

3. บริบทของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม คือ เป็นโรงเรียนที่อยู่ห่างไกลจากตัวเมืองมาก นักเรียนส่วนใหญ่เป็นชาวปกากะญอ และคุณครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ จึงมีการเปลี่ยนแปลงโดยคุณครูย้ายออกจากโรงเรียนบ่อยครั้งในเรื่องของการย้ายกลับภูมิลำเนาเดิมของคุณครู และคุณครูส่วนหนึ่งเป็นคุณครูอัตราจ้างที่เมื่อมีการสอบบรรจุครู เมื่อผ่านการสอบบรรจุข้าราชการครู ครูต้องไปดำรงตำแหน่งในโรงเรียนอื่นๆ จึงมีการเปลี่ยนแปลงครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญามากกว่าโรงเรียนอื่นๆ ในปี พ.ศ. 2558 มีครูแกนนำย้ายไปโรงเรียนอื่นๆ จำนวน 6 ท่าน

อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้อาวุโสได้มองเห็นคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงพยายามสานต่อมายังครูแกนนำรุ่นที่ 4 ในปีนี้

ภาพประกอบกิจกรรมเยี่ยมเยียนสร้างความเข้าใจร่วมกับครูแกนนำรุ่นที่ 4 โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม

ภาคผนวก ค.

<u>กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา</u> ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “จิตตปัญญาสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน</u>”

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 57 คน ประกอบด้วย

- ครูแกนนำรุ่นที่ 2 จำนวน 36 คน ครูแกนนำรุ่นที่ 1 จำนวน 16 คน
- นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จำนวน 5 คน

นอกจากนี้มีนักศึกษาที่จะไปสังเกตการสอนและร่วมจัดกิจกรรมในโรงเรียนมาร่วมเรียนรู้อีก 64 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรมย์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกร่วมกันในความรู้สึกของความรักความผูกพันที่มีต่อนักเรียนและโรงเรียนของตนเอง แต่ละโรงเรียน (11 โรงเรียน) และสร้างแรงบันดาลใจจากครูรุ่นที่ 1 ไปยังครูรุ่นที่ 2
2. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูตระหนักในคุณค่าของตนเอง ทั้งด้านการสร้างคนและสร้างงาน รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิชาการจากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างมีความสุข

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมจิตตปัญญาสร้างสรรค์ผลงานร่วมกัน ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

1. กิจกรรมบ้านของฉัน บ้านของเรา ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 08.45 – 09.45 น.

การเริ่มต้นกิจกรรมเริ่มด้วยการสร้างบรรยากาศให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกร่วมกันในความรู้สึกของความรักความผูกพันที่มีต่อนักเรียน โรงเรียนของตนเอง แต่ละโรงเรียน (11 โรงเรียน) และสร้างแรงบันดาลใจให้ครูรุ่นที่ 1 ถ่ายทอดความรู้สึกที่ดีและความสำเร็จจากการร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีที่ผ่านมาตามอิสระให้แก่ครูรุ่นที่ 2 ในส่วนของครูรุ่นที่ 2 มีแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดความรู้สึกดีๆ ที่ได้เข้ามาร่วมโครงการ แล้วถ่ายทอดด้วยข้อความสั้นๆ ลงในกระดาษโปสเตอร์แผ่นใหญ่ที่ทางทีมงานตัดเป็นรูปบ้านหลังใหญ่สำหรับโรงเรียน 11 โรงเรียนๆ ละ 1 แผ่น

ในส่วนของทีมศูนย์พี่เลี้ยงก็มีกระดาษโปสเตอร์สำหรับบ้านของศูนย์พี่เลี้ยง โดยเขียนคำสั้นๆ/ประโยคสั้นๆ เตรียมไว้ก่อน หลังจากที่บ้านของโรงเรียนแต่ละหลังเสร็จเรียบร้อยและตัวแทนครูจากแต่ละโรงเรียนนำเสนอ ศูนย์พี่เลี้ยงและนักศึกษาเติมลงในบ้านของเรา (กระดาษโปสเตอร์ที่ศูนย์พี่เลี้ยงเตรียมไว้) โปสเตอร์ของศูนย์พี่เลี้ยง เตรียมข้อความเขียนกันก่อนที่นำของโรงเรียนมารวม คือ “เพาะพันธุ์ปัญญา” “เพื่อนักเรียน.เยาวชน.ชุมชนของเรา” “เรียนรู้ร่วมกัน” “แบ่งปันความรู้สึก.ความรัก.ความสุข.แก้ไขปัญหาร่วมกัน” “เพื่อนที่พร้อมเข้าใจและเรียนรู้” “โครงงานฐานวิจัยช่วยพัฒนาการคิด การใช้เหตุผล การเรียนรู้สาระวิชา” “การเรียนรู้ด้วยความรัก ความเมตตา ความเสียสละ ความอดทน” เป็นต้น

ครูทุกท่านและทีมศูนย์พี่เลี้ยงยืนจับมือกันเป็นวงกลม พร้อมเปิดเพลงบรรเลงเย็นๆ เบาๆ คลอไปกับคำพูดคือ “วันนี้เป็นวันที่พวกเราได้รวมกันอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่เราได้ร่วมทุกข์ร่วมสุขเรียนรู้พร้อมทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพื่อเด็กๆ นักเรียนของเรามาตลอดระยะเวลาปีกว่า ในโอกาสที่เรามารวมตัวกันรวมดวงใจและความรู้สึกอันดี

งามของพวกเราในวันนี้ กิจกรรมแรกของพวกเราขอเรียกชื่อกิจกรรมว่า “บ้านของฉัน บ้านของเรา” ขอสมาชิกในบ้านทุกท่านในห้องประชุมนี้ แยกกันไปรวมตัวอยู่ในบ้านตามโรงเรียนของเราก่อน ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคุณครูรุ่นที่ 1 ได้ร่วมเรียนรู้กับทีมศูนย์พี่เลี้ยง สกว. บมจ.ธนาคารกสิกรไทย และที่สำคัญคือนักเรียน จนก่อเกิดคุณูปการในการพัฒนาการเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้และพัฒนาตนเองในเรื่องของความอดทน ความรับผิดชอบ ความเสียสละ ความใฝ่เรียนรู้ ความกล้าหาญ และยังมีคุณูปการอีกมากมายเกินกว่าจะกล่าวในระยะเวลาสั้นๆ พวกเราไม่ได้รับเพียงโครงงานเท่านั้นเรายังก่อเกื้อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันในความรู้สึกของความรักความผูกพันที่มีต่อนักเรียนโรงเรียนของพวกเราอีกด้วย ขอให้ครูรุ่นที่ 1 ช่วยกรุณาถ่ายทอดความรู้สึกที่ดีและความสำเร็จจากการร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีที่ผ่านมาตามอิสระให้แก่ครูรุ่นที่ 2 ในส่วนของครูรุ่นที่ 2 มีแรงบันดาลใจที่จะถ่ายทอดความรู้สึกดีๆ ที่ได้เข้ามาร่วมโครงการ แล้วถ่ายทอดด้วยข้อความสั้นๆ ลงในกระดาษโปสเตอร์แผ่นใหญ่ที่ทางทีมงานตัดเป็นรูปบ้านหลังใหญ่สำหรับโรงเรียน 11 โรงเรียนๆ ละ 1 แผ่น” ใช้เวลาสำหรับกิจกรรมนี้ประมาณ 10 นาที

การใช้เวลาให้ครูคิดสำหรับบ้านของแต่ละโรงเรียน (บ้านของฉัน) ประมาณ 10 นาที

(เมื่อคุณครูระดมความคิดความรู้สึกร่วมกันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ขอให้คุณครูเลือกตัวแทน นำเสนอด้วยคำพูดโรงเรียนละประมาณ 2 นาที)

การใช้เวลาสำหรับนำเสนอบ้านแต่ละหลังรวมเวลาประมาณ 25 นาที (ในระหว่างครูนำเสนอ ทีมศูนย์พี่เลี้ยงช่วยกันประมวลเพื่อสังเคราะห์เขียนรวมในบ้านของเรา (บ้านของศูนย์พี่เลี้ยงที่เตรียมไว้บางส่วนแล้ว)

การใช้เวลาสำหรับศูนย์พี่เลี้ยงประมวลความคิด เขียนลงในโปสเตอร์ และนำเสนอต่อที่ประชุม ประมาณ 5 นาที

หลังจากนั้นเชื่อมโยงไปยังอาจารย์ชัยเนตร ชนกคุณ ชวนร้องเพลงวิมานดิน โดยอาจารย์ชัยเนตร ร้องนำประกอบกีตาร์ (แจกเนื้อเพลงให้ครู) เมื่อร้องเพลงจบลง เชื่อมโยงให้ครูที่เต็มใจถ่ายทอดความรู้สึก 2 ท่าน โดยเชื่อมโยงว่า “บ้านแห่งความรักความผูกพันของพวกเรา เพื่อความอบอุ่นปลอดภัยสำหรับพวกเราและนักเรียนผู้เปรียบเสมือนดอกไม้ที่งดงามและเข้มแข็งแห่งอนาคตของพวกเรา เป็นบ้านแห่งความสุขที่พวกเราจะค่อยๆ สร้างและรักษาไว้ เหมือนในเพลงวิมานดินที่ว่า “เป็นวิมานอยู่บนดิน ให้เราได้พักพิง พิง และนอนหลับใหล เก็บดาวเก็บเดือนร้อยมาลัย เก็บหยาดน้ำค้างกลางไพร หลอมใจเราไว้รวมกัน” เช่นเดียวกับพวกเรา คือ “เป็นวิมานอยู่บนดิน ให้เราและการศึกษาของเราได้พักพิง เพื่อความสดใส เก็บเกี่ยวประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยหัวใจ เก็บความรู้สึกดีๆ เก็บความหวังและแรงบันดาลใจ หลอมใจเราไว้รวมกัน” จากนั้นเชื่อมโยงไปสู่กิจกรรมต่อไป (ช่วงนี้ใช้เวลา 15 นาที)

เพลง วิมานดิน นันทิดา แก้วบัวสาย

ฝากรักเอาไว้ ฝากไปในแสงดวงดาว ที่ส่องประกายวับวาว-วาว อยู่บนฟากฟ้า
ให้แสงสุกใส ได้เป็นเสมือนดวงตา คอยส่องมองเธอด้วยแวว ตา แห่งความภักดี

เก็บฟ้ามาสาน ถักทอด้วยรักละมุน คอยห่มให้เธอได้อบอุ่น
ก่อนนอนคืนนี้ ให้เสียงใบไม้ ขับกล่อมเป็นเสียงดนตรี
คอยกล่อมให้เธอฝันดี ดี ให้เธอเคลิ้มไป

เป็นวิมานอยู่บนดิน ให้เธอได้พักพิงพิง และนอนหลับใหล
เก็บดาวเก็บเดือนมาร้อยมาลัย เก็บหยาดน้ำค้างกลางไพร มาคล้องใจเราไว้รวมกัน

ก่อนฟ้าจะสาง ก่อนจันทร์จะร้างแรมไกล ยังอยู่กับเธอข้างเคียงกาย
อยู่ในความฝัน ฝากเสียงกระซิบ ฝากไปในสายลมผ่าน
ข้ามขอบราตรีที่ยาวนาน ให้เธอฝันดี

เป็นวิมานอยู่บนดิน ให้เธอได้พักพิงพิง และนอนหลับใหล
เก็บดาวเก็บเดือนมาร้อยมาลัย เก็บหยาดน้ำค้างกลางไพร มาคล้องใจเราไว้รวมกัน

ก่อนฟ้าจะสาง ก่อนจันทร์จะร้างแรมไกล ยังอยู่กับเธอข้างเคียงกาย
อยู่ในความฝัน ฝากเสียงกระซิบ ฝากไปในสายลมผ่าน
ข้ามขอบราตรีที่ยาวนาน ให้เธอฝันดี

ให้เธอได้อบอุ่น และนอนฝันดี
ให้เธอได้อบอุ่น...อยู่ในวิมาน...อ้างอิง http://sz4m.com/t2345

2. กิจกรรมแบ่งปันความรัก แบ่งปันความรู้สึก ใช้เวลา 20 นาที 09.45 – 10.05 น.

กิจกรรมเริ่มต้นจากขอให้สมาชิกในบ้านของเราทุกท่านเลือกรวมกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 4-5 คน แยกกลุ่มของโรงเรียนที่มาด้วยกัน

สมาชิกในกลุ่มย่อยใช้สุนทรียสนทนา ถึงความรูสึกที่ดี และความรู้สึกที่ไม่น่าพึงพอใจ จากการร่วมงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในขณะที่เพื่อนคนหนึ่งพูด ขอท่านอื่นๆ รับฟังอย่างมีสมาธิ และห้อยแขวนความรู้สึกความคิดต่างๆ ของตนเองไว้ก่อน เมื่อสมาชิกทุกท่านพูดเสร็จเรียบร้อย ขอให้ทุกคนในกลุ่มสรุปความคิดของกลุ่ม เป็นความรู้สึกที่ดีที่กลุ่มของเราร่วมกันพิจารณาว่ามากที่สุดแล้วเขียนลงในกระดาษโพสต์อิท ในส่วนของความรู้สึกที่ไม่น่าพึงพอใจก็เช่นเดียวกัน กิจกรรมนี้ขอใช้เวลาประมาณ 15 นาที ขอให้ทุกคนในกลุ่มสรุปความคิดของกลุ่ม เป็นความรู้สึกที่ไม่น่าพึงพอใจที่กลุ่มของเราพิจารณาว่ามากที่สุดแล้วเขียนลงในกระดาษโพสต์อิท หลังจากนั้นทีมศูนย์พี่เลี้ยงสรุปแล้วนำเสนอต่อที่ประชุม เชื่อมโยงต่อกิจกรรมต่อไป คือ กิจกรรมเราสร้างความสุขด้วยกัน

3. กิจกรรมเรามาสร้างความสุขร่วมกัน ใช้เวลา 25 นาที 10.05 – 10.30 น.

อาจารย์ชัยเนตร ชนกคุณ เล่นกีตาร์ ชวนครูร้องเพลง โดยขอให้นักศึกษาและครูทุกท่านยกเก้าอี้มานั่งล้อมกันเป็นวงกลมใหญ่ ร้องเพลง “ที่แห่งนี้” หลังจากร้องเพลงแล้วช่วยกันสร้างแรงบันดาลใจขอให้คุณครูทั้ง 11 โรงเรียน ถ่ายทอดพลังความคิดที่จะช่วยให้การเดินทางร่วมกันไปอีก 3 ปี เป็นเส้นทางแห่งความสำเร็จด้วยความรู้สึกดีๆ และความสุข ในขณะที่ครูพูด ทีมศูนย์พี่เลี้ยงร่วมกันสรุปเป็นผังให้อ่านง่ายๆ

เพลง ที่แห่งนี้ ศิลปิน P.O.P

ที่แห่งนี้มีความรักอยู่ คอยรับรู้และคอยเข้าใจ
แม้ข้างนอกจะเป็นอย่างไร จะร้อนหรือหนาวแค่ไหน ก็ไม่สำคัญ
จะเตรียมความรักไว้ให้เธอพักผ่อน ลืมความร้อนเรื่องราวที่ไหวหวั่น
และรอยยิ้มที่มาจากใจ เพื่อเพิ่มเติมความสดใส เมื่อไหร่ที่พบกัน

ไม่ว่าวันเวลาจะหมุนจะเวียนเปลี่ยนไปแค่ไหน จะเป็นกำลังใจให้เธอได้รู้สึกดี
เป็นที่พักที่ให้ความเข้าใจ นานเท่าไรก็จะมี ให้กับเธอ อยู่ตรงนี้

แม้วันนี้เธอยังไม่รู้จัก แม้ความรักฉันเธอไม่เห็นค่า
แต่ฉันก็รู้ดีว่าสักวัน คู่แล้วคงไม่คลาดกัน ฉันขอสัญญา

ไม่ว่าวันเวลาจะหมุนจะเวียนเปลี่ยนไปแค่ไหน จะเป็นกำลังใจให้เธอได้รู้สึกดี
เป็นที่พักที่ให้ความเข้าใจ นานเท่าไรก็จะมี ให้กับเธอ คนนี้

ไม่ว่าวันเวลาจะหมุนจะเวียนเปลี่ยนไปแค่ไหน จะเป็นกำลังใจให้เธอได้รู้สึกดี
เป็นที่พักที่ให้ความเข้าใจ นานเท่าไรก็จะมี ให้กับเธอ อยู่ตรงนี้

ไม่ว่าวันเวลาจะหมุนจะเวียนเปลี่ยนไปแค่ไหน ไม่มีวันที่ใจที่ฉันจะลืมตามสักที
จะคงรอแต่เธอเสมอไป รอให้ใจได้ใกล้สักที ฉันจะบอกเธอ คำๆนี้
...อ้างอิง http://sz4m.com/t4183

4. กิจกรรมจากหยาดเหงื่อสู่ความฝัน...ผลงานของเราสู่หัวใจของใครหลายคน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง 15 นาที 10.45 – 12.00 น.

ครูนั่งประจำโต๊ะตามกลุ่มของโรงเรียน (ขอนักศึกษาจัดโต๊ะ หรือเราจะจัดไว้ในด้านใดด้านหนึ่งของห้องประชุมอยู่แล้ว โดยจัดให้สามารถมองเห็นเวทีด้านหน้าและการนำเสนอ ppt. ได้) ทีมศูนย์พี่เลี้ยงนำเสนอข้อสรุปความรู้สึกที่ดี และความรู้สึกที่ไม่น่าพึงพอใจ และแจกเอกสารแผนการดำเนินงานของศูนย์พี่เลี้ยง หลังจากนั้นเชิญชวนว่า ก่อนที่ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ 2 จะพิจารณาข้อสรุปและแผน ขอให้คุณครูร่วมร้องเพลง **“เพลง เรามีเรา เพาะพันธุ์ปัญญา”**

เพลง เรามีเรา เพาะพันธุ์ปัญญา

แต่ก่อนแต่ไร ไม่เคยมั่นใจ โดดเดี่ยวเดียวดาย ข้างกายไม่มีใครสักคน ฝ่าฟันชีวิตทุกข์ภัยผจญ ฝ่าลมและฝนก็โดยลำพัง

*แต่มาวันนี้เรียนรู้กับครู 1 ปีเรียนรู้แล้วทำให้ใจมีพลัง จะสู้ต่อไปมิยอมหยุดยั้ง เพาะพันธุ์ปัญญาของเรายังก้าวต่อไป

**เราผอง ข้ามผ่านชีวิตโดดเดี่ยว พวกเราจะผ่านปัญหาร่วมกัน อดทน ประคองใจไปสู่ฝัน
แค่เพียงเรามีกัน มีเธอและมีฉัน ก็พอ
*(จะสู้ต่อไปมิยอมหยุดยั้ง เพื่อหนึ่งพลังสร้างสรรค์เด็กไทย)

“แต่ก่อนแต่ไร ไม่เคยมั่นใจ โดดเดี่ยวเดียวดาย ข้างกายไม่มีใครสักคน ฝ่าฟันชีวิตทุกข์ภัยผจญ ฝ่าลมและฝนก็โดยลำพัง

แต่มาวันนี้ ได้เรียนรู้กับคุณครู 1 ปี เรียนรู้เคียงข้างกันแล้วทำให้ใจมีพลัง จะสู้ต่อไป มิยอมหยุดยั้ง เพาะพันธุ์ปัญญาของเรายังก้าวต่อไป

จับมือกันเดินด้วยใจอดทน หากใครล้มลง ฉุดมือกันขึ้นไป จะฝ่าจะฟัน ไม่หวั่นอะไร จับมือกันไปเพื่องานของเรา จับมือกันไปเพื่อต้นกล้าของเรา (ศูนย์พี่เลี้ยงดัดแปลงจากเพลง เรามีเรา)

ขอให้คุณครูลองดูแผนงานของศูนย์พี่เลี้ยง และขอให้คุณครูแต่ละโรงเรียนลองร่วมกันคิดและนำเสนอแผนงานของโรงเรียนจนครบ 11 โรงเรียน

ร่วมกันสรุปงาน สรุปความรู้สึก แล้วรับประทานอาหารกลางวันร่วมกัน

5. กิจกรรม ความรักของเรา งานเล็กๆ ของเรา...ก้าวสู่หัวใจสังคมไทยและสังคมโลก เวลา 13.00 – 16.00 น.

กิจกรรมเริ่มต้นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้ครูตระหนักในคุณค่าของตนเอง ทั้งด้านการสร้างคนและสร้างงาน โดยอ่านบทกวีประกอบทำนองเพลง หลังจากนั้นชวนครูสร้างสรรค์งานวิชาการด้วยความรักและความสุข (โดยใช้ ppt. ที่ได้รับความอนุเคราะห์จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล และ ppt. สร้างแรงจูงใจของศูนย์พี่เลี้ยง และมีเอกสารมอบให้ครู เอกสารประกอบด้วย บทความของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ความรู้เกี่ยวกับ RBL รวมทั้งตัวอย่างบทความจากงานวิจัย)

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการสังเกตและได้เข้าร่วมกิจกรรมในช่วงเช้าพบว่า คณะครูรุ่นที่ 1และรุ่นที่ 2 มีความรู้สึกผ่อนคลายและมีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การใช้จิตตปัญญาผ่านเสียงเพลงและความรู้สึกถ่ายทอดจากประสบการณ์เดิมของครูรุ่นที่1 สู่การเชื่อมประสบการณ์ใหม่ในครูรุ่นที่ 2 ทำให้มองเห็นพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน การใช้สุนทรียสนทนาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่คณะครูรุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 ได้เปิดใจแสดงความรู้สึกร่วมกันต่อการเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ความรู้สึกที่ดีที่ครูส่วนใหญ่ได้สะท้อนคือผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูมีความสุขใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มีกำลังใจแม้จะต้องเผชิญกับความรู้สึกที่ไม่ดีคือการมีภาระงานที่มากและช่วงเวลาที่มีจำกัดซึ่งถือว่าเป็นความกังวลใจและความทุกข์ใจที่ครูรุ่นที่ 1 ต้องพยายามฝ่าฟัน จากนั้นเราได้ร่วมร้องเพลงเพื่อเชื่อมความรู้สึกและให้กำลังใจกัน

เมื่อลงสู่กิจกรรมบ้านของฉัน บ้านของเราทำให้ครูได้สะท้อนความคิดสร้างสรรค์ของครูและข้อความที่บ่งบอกถึงกำลังใจและความสำเร็จที่ผ่านมา เช่น “รวมใจ รวมพลังไปด้วยกัน รวมเป็นหนึ่ง บ้านนี้มีรัก มีน้ำใจ มีให้อภัย ปกป้อง อบอุ่น มั่นคง มีความสุข ปลอดภัย”

ในช่วงบ่ายศูนย์พี่เลี้ยงได้ชวนครูสร้างสรรค์งานวิชาการโดยใช้กิจกรรมร่วมแบ่งปันประสบการณ์และสร้างแรงจูงใจให้ครูเขียนบทความจากงานวิจัย จากการสังเกตพบว่าครูรุ่นที่ 1 ตื่นเต้นและมีข้อซักถามเกี่ยวกับการนำงานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีที่ผ่านมาสู่การเขียน เมื่อมีการให้ความกระจ่างต่อข้อคำถามต่างๆ ทำให้ครูหลายท่านมีความตั้งใจจะเขียนบทความและจะขอส่งให้ทางศูนย์พี่เลี้ยงช่วยตรวจอีกครั้ง

โดยสรุปผลลัพธ์ที่ได้จากกิจกรรมนี้ คือ ครูรุ่น1และรุ่น 2 มีความรู้สึกผ่อนคลายและมีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน การใช้จิตตปัญญาผ่านเสียงเพลงและความรู้สึกถ่ายทอดจากประสบการณ์เดิมของครูรุ่นที่1 สู่การเชื่อมประสบการณ์ใหม่ในครูรุ่นที่ 2 ทำให้มองเห็นพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน รวมทั้งได้เรียนรู้รูปแบบ วิธีการ กระบวนการ การจัดการเรียนรู้จากประสบการณ์ การเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน

การใช้สุนทรียสนทนาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่คณะครูรุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 ได้เปิดใจแสดงความรู้สึกร่วมกันต่อการเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ความรู้สึกที่ดีที่ครูส่วนใหญ่ได้สะท้อนคือผลลัพธ์ที่เกิดกับนักเรียนเป็นสิ่งที่ครูมีความสุขใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้มีกำลังใจแม้จะต้องเผชิญกับภาระงานที่มากและช่วงเวลาที่มีจำกัดซึ่งถือว่าเป็นความกังวลใจและความทุกข์ใจที่ครูต้องพยายามฝ่าฟัน

- ครูหลายท่านมีความตั้งใจจะเขียนบทความจากการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียน

- ต่อมาในระหว่างเดือนกรกฎาคม-เดือนกันยายน พ.ศ. 2557 ครูแกนนำรวม 7 คน ได้ร่วมกันเรียนรู้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ใน “การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาศาสตร์ศึกษาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจสู่นวัตกรรม ครั้งที่ 1” โดยความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหิดลและมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ระหว่างวันที่ 5-6 กันยายน พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมอาคารอเนกประสงค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และมีครูแกนนำจำนวน 1 คน ได้รับรางวัลการนำเสนอบทความภาคบรรยายดีเด่น คือ ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

- ในระหว่างเดือนตุลาคม-เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ครูแกนนำรวม 18 คน ได้ร่วมกันเรียนรู้เขียนบทความ และได้รับโอกาสนำเสนอบทความจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในการประชุมวิชาการ

ระดับชาติ “ลำปางวิจัย ครั้งที่ 1” “บูรณาการองค์ความรู้สู่การพัฒนาการศึกษาและท้องถิ่นอย่างยั่งยืน” โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ในระหว่างเดือนมกราคม-เดือนมีนาคม พ.ศ. 2558 ครูแกนนำและพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวม 9 คน ได้ร่วมกันเรียนรู้เขียนบทความและได้รับโอกาสนำเสนอบทความวิจัยจากการดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ The 2nd International Conference on Innovation in Education. Thailand: Institute for Innovative Learning, Mahidol University the 2nd International Conference on Innovation in Education. Thailand: Institute for Innovative Learning, Mahidol University วันที่ 16-18 มีนาคม พ.ศ. 2558 ณ มหาวิทยาลัยมหิดล และมีครูแกนนำ 1 คน ได้รับรางวัลการนำเสนอบทความ “Outstanding Oral Presentation Award” ด้านนวัตกรรมการศึกษา คือ ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “จิตตปัญญาศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาโครงงานฐานวิจัย รุ่นที่ 3 ด้วยคุณธรรม ความรัก และความสุข” และ “จิตวิญญาณครูผู้ปลูกฝังคุณธรรม”

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 75 คน ประกอบด้วย

- ครูแกนนำ จำนวน 65 คน
- นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จำนวน 10 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันศุกร์ที่ 15 – วันเสาร์ที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมพุทธรักษา อาคารอาลัมพาง ชั้น 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

3. เพื่อให้ครูแกนนำได้เข้าใจคุณธรรมและจิตวิญญาณของความเป็นครู พินิจพิจารณาไตร่ตรองถึงความดีงามภายในตนเองและคนรอบข้าง พินิจถึงจุดเด่นของตนเอง มองเห็นความดีงามในตัวตนของตนเองและบุคคลรอบข้าง ค้นพบศักยภาพภายในตนเองและเกิดแรงบันดาลใจต่อยอดการเรียนรู้และส่งต่อไปยังเพื่อนครูและนักเรียน
4. เพื่อให้ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกร่วมกันในความรู้สึกของความรักความผูกพันที่มีต่อนักเรียนและโรงเรียนของตนเอง มีพลังและแรงบันดาลใจในการทำหน้าที่ของตนเองด้วยความพร้อมที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ละเลยจิตวิญญาณของครูผู้เปี่ยมด้วยคุณธรรม และพร้อมที่จะปลูกฝังคุณธรรมให้แก่นักเรียน เพื่อนครู และคนรอบข้าง อย่างมีจรรยาบรรณและความสุขใจ
5. เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้ครูตระหนักในคุณค่าของตนเอง ทั้งด้านการสร้างคนและสร้างงาน รวมทั้งสามารถสร้างสรรค์ผลงานวิชาการจากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างมีความสุข

รายละเอียดกิจกรรม

ประกอบด้วยกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

วันศุกร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

เวลา	**รายละเอียดกิจกรรม**
08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียน
08.30 – 09.00 น.	พิธีเปิดการประชุม โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอานุภาพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน “จิตตปัญญาครูผู้ปลูกฝังคุณธรรม” โดย วิทยากรจากบ้านพินทุ คือ คุณศุภลักษณ์ ทัดศรี และ ทญ. อารยา พรายแย้ม	
09.00 – 10.30 น.	คุณค่าแห่งความเป็นมนุษย์ ส่วนใหญ่วิทยากรจะบรรยาย และเล่าเรื่องประกอบเพื่ออุปมาอุปมัย เช่น เรื่อง นกอินทรีย์ และใช้คำถามเพื่อสร้างความตระหนัก
10.30 – 10.50 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.50 – 12.00 น.	กิจกรรม “คุณธรรมนำชีวิต” วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมนั่งล้อมวงเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 6 – 8 คน ตัวแทนของแต่ละกลุ่มจะได้รับการ์ด “คุณธรรมนำชีวิต” จำนวนหนึ่ง วิทยากรให้ตัวแทนกลุ่มถือการ์ดคลี่แบบพัดไว้ในมือแล้วให้สมาชิกในกลุ่มหยิบคนละหนึ่งใบ โดยก่อนหยิบให้ทำสมาธิและตั้งใจหยิบจนครบทุกคน แล้วให้สมาชิกบันทึกคุณธรรมที่ตนได้รับจากการหยิบการ์ดลงในแผ่น sheet บันทึกคุณธรรม วิทยากรบรรยายถึงลักษณะคุณธรรมแต่ละคำที่มีอยู่ในการ์ดที่แจก เมื่ออธิบายลักษณะคุณธรรมเสร็จในรอบแรกก็ให้สมาชิกของแต่ละกลุ่มหยิบการ์ดคุณธรรมในรอบสองรอบสาม จนถึงห้ารอบรอบรอบรอบ และในแต่ละรอบวิทยากรก็จะอธิบายลักษณะคุณธรรมจนครบ 48 คำ เช่น อธิบายคุณธรรมคำว่า “ซื่อตรง” หมายถึง คนที่มีคำพูด ความคิด และการกระทำเป็นสิ่งเดียวกัน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.00 น.	การพัฒนาคุณธรรม กิจกรรม “นามสกุลคุณธรรม” วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมตั้งนามสกุลของตนเอง โดยเลือกคำจากคุณธรรม 48 รายการที่ได้ทำกิจกรรมไปก่อนหน้านี้ เช่น ครูพิษณุ นามสกุล “ซื่อตรง” (ครูจากโรงเรียน แจ้ห่มวิทยา) ครูนพมาศ นามสกุล “เป็นสุข” (ครูจากโรงเรียนทุ่งหัวช้างวิทยา) เป็นต้น แล้ววิทยากรสุ่มถามผู้เข้ารับการอบรมถึงเหตุผลในการเลือกคำคุณธรรมนั้น ๆ มาเป็นนามสกุล

14.00 – 15.00 น.	สัมพันธภาพแห่งชีวิต 1 วิทยากรให้ผู้เข้ารับการอบรมชมภาพยนต์เรื่อง “Front of the class” ซึ่งเป็นเรื่องราวของ Brad หรือ Bobo ผู้ที่มีอาการผิดปกติ เขาป่วยเป็นโรคหนึ่งบางครั้งเขาเหมือนชักกระตุกที่ใบหน้าและส่งเสียงประหลาดโดยไม่ตั้งใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเขามีความประหม่าละอยู่ท่ามกลางผู้คนจำนวนมากแต่เขามีความฝันที่อยากจะเป็นครู และในที่สุดด้วยความตั้งใจและความพยายามกอร์ปกับการให้พื้นที่ความไว้วางใจและการโอกาสของครูใหญ่ ทำให้เขาสามารถเป็นครูที่ดีที่นักเรียนรักได้
15.00 – 15.20 น.	พักรับประทานอาหารว่าง ผู้เข้ารับการอบรมชมภาพยนตร์เรื่อง “Front of the class” ต่อ
15.20 – 16.50 น.	การสะท้อนความคิด และสื่อสร้างสรรค์ วิทยากรและผู้เข้ารับการอบรมร่วมกันสรุปเนื้อหาจากภาพยนตร์ที่ได้ชม

วันเสาร์ที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2558

เวลา	**รายละเอียดกิจกรรม**
กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน “จิตตปัญญาครูผู้ปลูกฝังคุณธรรม” โดย วิทยากรจากบ้านพินทุ คือ คุณศุภลักษณ์ ทัดศรี และ ทญ. อารยา พรายแย้ม	
09.00 – 10.30 น.	ทักษะการสะท้อนความคิด และกิจกรรมกลุ่ม วิทยากรทบทวนเรื่องราวของภาพยนตร์และให้แต่ละกลุ่มสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ พร้อมนำเสนอ
10.30 – 10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45 – 12.00 น.	จิตวิญญาณจากภาพยนตร์ วิทยากรให้ดูภาพยนตร์เป็นบางตอนที่สำคัญ ๆ และชวนพูดคุยสะท้อนคิดถึงบทบาทและพฤติกรรมของตัวละครแต่ละตอนอย่างละเอียดลึกซึ้ง และขอให้ผู้เข้ารับการอบรมพูดถึงความประทับใจจากการดูภาพยนตร์ ครูพิษณุ (โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา) ได้พูดถึงความประทับใจที่ครู Bobo ได้รับรางวัล และพิธีมอบรางวัลเป็นพิธีที่ไม่มีขั้นตอนอะไรมาก ครูนพมาศ (โรงเรียนทุ่งหัวช้างวิทยา) ประทับใจครูใหญ่ที่ให้ Bobo ขึ้นไปพูดบนเวที และทำให้ Bobo สามารถยืนอยู่

	บนเวทีได้ ตัวละครอีกตัวคือ ผู้เป็นแม่ สอนให้ลูกกล้าเผชิญหน้าสู้กับความจริงและปัญหา และประทับใจที่ Bobo เป็นครูที่ดี สอนศิษย์ด้วยความรัก และเปิดโอกาสให้นักเรียนถามในสิ่งที่สงสัย วิทยากรพูดเสริมว่า ครูต้องมีความรักนิรันดร์ให้กับเด็ก ๆ แม้ว่าเด็กทำผิด แต่ครู Bobo ก็หาข้อดีของเด็กมาพูด เห็นคุณค่าในตัวเด็ก ทำให้เด็กรู้สึกว่าตนมีคุณค่า ขณะเดียวกันก็สอนให้เด็กยอมรับในสิ่งที่ตนได้กระทำผิด
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	พลังของจิตใจ วิทยากรให้ดู clip เจ้าแกะโดนโกนขน นกกะเรียน และชวนผู้เข้าอบรมพูดสะท้อนคิด หลังจากนั้นให้ฟังเพลงแต่ละประเภท (ดนตรีที่สร้างพลังในใจ) แล้วให้ผู้เข้ารับการอบรมถ่ายทอดความรู้สึกจากการฟังเพลง ครูวิษณุศักดิ์ “รู้สึกชื่นชมว่าเขาเรียบเรียงเพลงได้อย่างไร ฟังแล้วให้พลังความสามัคคี” วิทยากรให้ฟังเพลงอื่น ๆ อีก เช่น The day I lost my love และเพลงบรรเลงเปียโน ฟังแล้วรู้สึกเศร้า อยู่ในอารมณ์รัก และเหงา ครูควรสร้างพลังแห่งความรักให้ผู้เรียนสามารถสัมผัสและรับรู้ได้ มีปัจจัย 2 สิ่งที่สำคัญสำหรับครู คือ 1. การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน 2. การสร้างบรรยากาศในห้องเรียนที่เต็มไปด้วยความรัก ความปลอดภัย เป็นกันเอง
14.30 – 14.50 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.50 – 16.00 น.	พลังของสายตาและทัศนคติ วิทยากรให้ดูคลิป หยดน้ำ Water Crystals ก่อนและหลังการทำสมาธิ จะเห็นได้ว่า โมเลกุลของน้ำมีการเปลี่ยนแปลงหลังจากทำสมาธิ ความคิดมีอิทธิพลต่อร่างกาย (Critical body)กระแสจิตจะกระจายไปยังคนใกล้ ๆ แม้แต่หยดน้ำก็ยังได้รับอิทธิพลจากการทำสมาธิ วิทยากรให้ดูภาพเมล็ดกาแฟและให้ผู้เข้ารับการอบรมหาภาพหน้าคนที่พลางอยู่กับเมล็ดกาแฟ ถ้าหาได้ภายใน 1 นาที ถือว่าสายตาปกติ และถ้าหาได้ภายใน 3 วินาทีแรกถือว่า

	เยี่ยม แสดงว่าใช้สมองซีกขวาได้ดี ซึ่งครูส่วนใหญ่มักจะใช้สมองซีกซ้ายมากกว่าสมองซีกขวา (ซ้าย IQ ขวา EQ) ดวงตาเป็นดั่งกระจกเงา ครูจึงไม่ควรแสดงการดูถูกนักเรียนด้วยการแสดงทางสายตา ครูต้องมองดวงตาเด็ก ๆ และอ่านความคิด ความรู้สึก และในเวลาเดียวกันก็เปิดดวงตาให้เด็กมองด้วย ถ้าเรา focus ไปที่สิ่งใด สิ่งนั้นจะใหญ่ขึ้นมา เราจึงควร focus ในสิ่งที่ดี ๆ
16.00 – 16.30 น.	พรแห่งความปรารถนาดี วิทยากรขอให้ผู้เข้ารับการอบรมสะท้อนความรู้สึกหลังจากนั้นวิทยากรให้พรแห่งความปรารถนาดีแด่ครูผู้เข้ารับการอบรมทุกคน
16.30 น.	เสร็จสิ้นการประชุมและพิธีมอบเกียรติบัตรผู้ร่วมกิจกรรม

คุณธรรมนำชีวิต 48 ประการ (บ้านพินทุ ศูนย์การเรียนรู้ของ บราห์มา กุมารี มหาวิทยาลัยทางจิตของโลก) มีดังนี้

1. Adventurous (ผจญภัย)
   ความมหัศจรรย์ทำให้ชีวิตเต็มเปี่ยม ฉันท้าทายความคิดเห็นและภาพพจน์เก่า ๆ อย่างเต็มใจ
2. Appreciative (ชื่นชม รู้ค่า)
   ฉันยกย่องการกระทำที่กรุณา ความตั้งใจที่บริสุทธิ์ และพรสวรรค์ที่นำมาใช้
3. Beauty (ความงาม)
   ฉันพบความน่ารักของตนเองและผู้อื่น เป็นความงามภายในความพิเศษเฉพาะตน และสิ่งที่มีค่าควรแก่การถนอมรักษา
4. Calm (เยือกเย็น)
   ฉันอยู่อย่างมั่นคง ท่ามกลางความสับสน ฉันมั่นใจแม้ในเวลาที่ยากลำบาก
5. Centered (เป็นศูนย์รวม)
   ฉันอยู่กับความเป็นจริง สงบนิ่งอยู่ภายใน และเปิดใจให้กับทุกสิ่ง
6. Cheerful (สดชื่นแจ่มใส)
   ฉันมีชีวิตที่เบาสบายด้วยการหยั่งรู้ถึงอนาคตอันงดงามของตนเอง
7. Compassionate (กรุณา)
   ฉันใส่ใจที่จะให้เกียรติต่อทุกชีวิต ในฐานะที่เป็นพี่และน้อง ฉันมีความกรุณาเช่นที่แม่มีต่อลูก
8. Constant (สม่ำเสมอ)
   ฉันแน่วแน่ มั่นคง เป็นที่พักพิง มีความจริงใจ ไม่ถูกหลอกลวงด้วยสิ่งที่ได้มาเพียงชั่วคราว
9. Content (พอใจ)
   ฉันเป็นสุขกับชีวิตที่รู้และแน่ใจว่า ฉันจะได้รับทุกสิ่งที่มีค่าดุจธารน้ำที่ไหลมาหล่อเลี้ยงอย่างไม่ขาดสาย

10. Co-operative (ร่วมมือ)

ฉันยื่นมือให้ด้วยความเต็มใจที่จะใช้เวลาและความสามารถในการสร้างผลงานที่ดี

11. Courageous (กล้าหาญ)

แม้ได้สัมผัสสัจจะเพียงเล็กน้อย ฉันก็ดูดซับไว้ และไม่เกรงกลัวที่จะทำในสิ่งที่ควร

12. Creative (สร้างสรรค์)

ฉันสร้างจินตนาการใหม่ด้วยการเปลี่ยนแปลงปัจจุบันจากฐานของอดีตที่ลึกล้ำ เพื่อทำให้เกิดแรงดลใจต่ออนาคต

13. Detached (ละวาง)

รักโดยไม่ติดยึด ข้องแวะโดยไม่พึ่งพิง ฉันเห็นทุกสิ่งตามสภาพที่เป็นจริง

14. Determined (มุ่งมั่น)

ตั้งใจจริงและยืดหยุ่น ฉันก้าวไปด้วยความรักและความประสงค์ ที่มุ่งตรงไปสู่จุดหมายปลายทาง

15. Dignified (มีศักดิ์ศรี)

ฉันปิติสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง มีความสูงส่งและมั่นใจท่ามกลางผู้คนรอบข้าง

16. Enthusiastic (กระตือรือร้น)

ฉันคือผู้สร้างความฝันและความคิด จึงทำให้โครงการและงานของฉันมีชีวิต

17. Faithful (ศรัทธาต่อตนเอง)

ฉันมีความซื่อตรงและจริงใจต่อคำพูดของตนเอง ฉันมั่นคงในการ มองเห็นสิ่งต่าง ๆ อย่างทะลุปรุโปร่ง

18. Flexible (ยืดหยุ่น)

ฉันไม่มีความวิตกกังวล แต่คงความระมัดระวัง ความสนุกสนานแต่เยือก เย็น แข็งแกร่งแต่อ่อนโยนเช่นต้นไม้

19. Forgiving (ให้อภัย)

จากการรู้ค่าของความซื่อสัตย์ และการผูกมัดต่อผลกรรม ฉันจึงปล่อยวางจากอดีต และสามารถทำให้ผู้อื่นเปลี่ยนแปลงได้อย่างนิ่มนวล

20. Free (เป็นอิสระ)

ไม่มีสิ่งใดดึงรั้งจิตใจ ฉันสามารถพึ่งพิงตนเองได้จากภายใน และก้าว ไกลออกมาจากสิ่งที่มีขีดจำกัด

21. Generous (ใจกว้าง)

ฉันเต็มเปี่ยม จึงให้ได้อย่างไม่เห็นแก่ตัว เป็นแหล่งแห่งคุณประโยชน์ที่กระจายไปสู่ทุกคน

22. Gentle (นิ่มนวล)

ฉันก้าวไปอย่างแผ่วเบาในผืนดิน มองเห็นและเข้าใจ โดยไม่เอาเปรียบ หรือหลอกลวงใคร

23. Happy (เป็นสุข)

ฉันเป็นสุขสนุกสนาน และอยู่อย่างมีชีวิตชีวากับมิตรที่ดีทีผ่านเข้ามา

24. Honest (ซื่อสัตย์)

ฉันมีความคิดที่เป็นสัจจะ มีคำพูดที่เปิดเผย และการกระทำที่มีค่าควรแก่การไว้วางใจ

25. Healing (เยียวยารักษา)

ฉันค่อย ๆ กลับคืนสู่ศูนย์กลางที่มั่นคงอย่างนุ่มนวลจากการหล่อเลี้ยงด้วยน้ำของความอดกลั้นและความสงบของฉัน

26. Humility (ถ่อมตน)

ฉันรู้ค่าผู้อื่นโดยไม่เรียกร้องความสนใจ ความเคารพตนเองคือแสงสว่างภายใน ฉันไม่ต้องการอะไรเป็นพิเศษ

27. Integrity (ซื่อตรง)

การกระทำสะท้อนสิ่งที่มีคุณค่าที่สุดของฉัน ไม่มีความแตดต่างระหว่าง ภายในและภายนอก

28. Intuitive (มีสัญชาติญาณ)

ฉันเข้าใจในแต่ละจังหวะของเหตุการณ์ และปล่อยให้ความรู้สึกนำทางฉันไป

29. Loving (รัก)

ความรักของฉัน คือของขวัญในชีวิต จึงเป็นอิสระจากการคาดหวัง และ ไม่มีเงื่อนไขใด ๆ เป็นพิเศษ

30. Magical (น่าอัศจรรย์)

ด้วยความเชื่อว่า ทุกสิ่งเป็นไปได้ ฉันเปลี่ยนการสูญเสียให้เป็นคุณประโยชน์ จากสิ่งธรรมดาให้เป็นความพิเศษ

31. Nurturing (หล่อเลี้ยง)

ด้วยความจริงใจพร้อมที่จะให้ ฉันจึงเปิดหนทางแห่งการเกื้อหนุนค้ำจุนจิตใจได้เสมอ

32. Patience (อดกลั้น)

ฉันปล่อยให้ผลการกระทำของฉันเกิดขึ้นตามเวลาที่ถูกต้อง

33. Peaceful (สงบ)

ฉันเฝ้าดูกระแสความคิดของจิตใจด้วยความเยือกเย็นอย่างยิ่ง และน้อมรับด้วยความนิ่งสงบภายใน

34. Positive (มองโลกในแง่ดี)

ทุกความคิดและทุกการกระทำของฉันมีความหวังและความปรารถนาดีต่อทุกชีวิตและทุกสิ่งในธรรมชาติ

35. Practical (ปฏิบัติจริง)

ฉันไม่เสียเวลากับเป้าหมายที่เป็นไปไม่ได้ และมีความตั้งใจเพื่อหาทางออกของปัญหาได้เสมอ

36. Pure-Hearted (บริสุทธิ์ใจ)

ฉันรักและสนทนากับความดีงามดั้งเดิมของตน และมีความสัมพันธ์กับความบริสุทธิ์ของทุกคน

37. Resourceful (ให้กำลังใจ)

ฉันค้นพบวิธีในการใช้ความสามารถที่ซ่อนไว้ภายใน และให้กำลังใจต่อผู้อื่นเพื่อการแก้ไขปัญหาได้เสมอ

38. Respectful (เคารพ)

ฉันรู้ค่าในบทบาทพิเศษของแต่ละคนและน้อมรับการให้ของผู้อื่นแม้เพียงเล็กน้อยที่สุด

39. Responsible (รับผิดชอบ)

ฉันใส่ใจต่อผลกรรมให้ความร่วมมือกับทุกคน และดูความรู้สึกที่ดีของตนอยู่เสมอ

40. Self-Confident (เชื่อมั่นในตนเอง)

ฉันเห็นภาพความฝันของฉันได้อย่างชัดเจน และตั้งใจที่จะให้เป็นจริง

41. Sense of Humor (อารมณ์ขัน)

ฉันมีจิตใจที่ร่าเริงยินดี และมีวันที่สว่างไสวกับเหตุการณ์ที่ประหลาด และผลลัพธ์ที่ไม่คาดฝัน

42. Strong (เข้มแข็ง)

ฉันเกื้อหนุนตนเองและผู้อื่นด้วยสัญชาติญาณและความสัตย์ในจิตวิญญาณ

43. Sweet (อ่อนหวาน)

ฉันรู้ว่าทุกสิ่งมีคุณค่าด้วยหัวใจที่ไร้เดียงสาและปัญญาที่บริสุทธิ์ จึงอยู่เหมือนเงาของความทุกข์

44. Tolerant (อดทน)

ฉันมีความเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่คาดหวังสิ่งใด และพร้อมที่จะให้ความรักเสมอ

45. Trusting (ไว้วางใจ)

ฉันรู้ถึงการขึ้น-ลงของชีวิตว่าเป็นโอกาสในการสร้างสมศรัทธาต่อการเดินทางที่ต้องฝ่าฟันและเรียนรู้เพื่อการเติบโต

46. Truthful (มีสัจจะ)

ฉันตรงไปตรงมาด้วยศิลปะวิธีมีความจริงใจ ไม่มีอคติในสายสัมพันธ์กับสิ่งใด

47. Uncomplicated (ไม่ซับซ้อน)

ฉันเข้าถึงหัวใจของทุกสิ่งอย่างจริงใจ และพอใจในชีวิตที่เรียบง่าย

48. Wise (รอบรู้)

ฉันจะทำต่อเมื่อฉันได้สังเกตการณ์ รับฟัง และยอมรับ

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการสังเกตและได้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ครูแกนนำมีความรู้สึกผ่อนคลายและมีบรรยากาศเป็นกัลยาณมิตรต่อกัน มองเห็นพลังของการร่วมแรงร่วมใจและการเป็นหนึ่งเดียวกันของคณะครูแต่ละโรงเรียน การใช้สุนทรียสนทนาเป็นอีกหนึ่งกระบวนการที่ครูได้มีพื้นที่ปลอดภัยเปิดใจแสดงความรู้สึกร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้สร้างความรู้สึกสะเทือนใจภายใน ในความตระหนักถึงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความสั่นสะเทือนภายในด้านที่ดีงาม คือ จิตวิญญาณของชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม ซึ่งคุณธรรมที่ได้เรียนรู้ร่วมกันนี้มีหลากหลายมากกว่าที่เคยได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้หรือสารสนเทศโดยทั่วไป “คุณธรรม” มีหลายประการที่สะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์เราแต่ละคนมีคุณธรรม มีความดีงามในตัวตนของเรา มีศักยภาพและความชอบธรรมที่จะสามารถแสดงออกในด้านที่ดีงามด้วยตัวเราเองเพื่อผู้อื่นได้ ครูแกนนำและนักศึกษาผู้ร่วมกิจกรรมแสดงออกถึงความรู้สึกสั่นสะเทือนภายในใจตนเองและแสดงออกถึงความซาบซึ้งในสาระและกิจกรรมที่ร่วมเรียนรู้อย่างสุขใจพร้อมไปกับการเกิดความคิดใคร่ครวญจากภายในเบื้องลึกของจิตใจของแต่ละคน บรรยากาศเป็นไปด้วยความรู้สึกหลอมรวมหัวใจ ความคิด และทัศนะ เป็นหนึ่งเดียวกัน ในเรื่องของความดีงามและความงดงามในการคิดและการกระทำที่จะ “ทำดี” เพื่อตนเองและผู้อื่น โดยปราศจากข้อจำกัด การเรียนรู้ครั้งนี้สร้างแรงบันดาลใจและสร้างพลังสร้างสรรค์สิ่งดีงามและคำนึงถึงคุณค่าของชีวิต คุณค่าของการเรียนรู้ คุณค่าของการทำงาน คุณค่าของความเป็นครูที่ปรารถนาจะจัดการเรียนรู้ด้วยคุณธรรมและจิตวิญญาณของครูผู้รักนักเรียน

ในวันสุดท้ายของการเรียนรู้ร่วมกัน มีกิจกรรมการเรียนรู้หนึ่งที่สร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้ร่วมกิจกรรมสะท้อนความคิดความรู้สึกจากการสั่นสะเทือนของความรู้สึกภายในที่เชื่อมโยงไปสู่คุณธรรม โดยเฉพาะความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ กิจกรรมนี้คือ “จิตวิญญาณจากภาพยนตร์ เรื่อง Front of the Class”

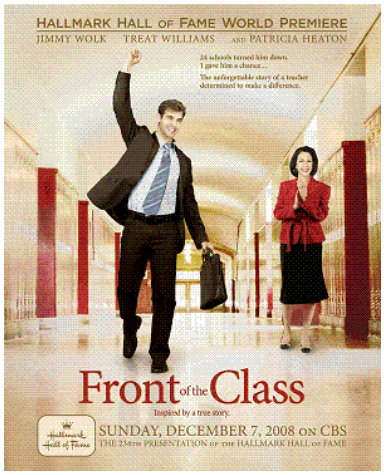

ภาพยนตร์เรื่องนี้เล่าเรื่องราวชีวิตของ แบรด โคเฮน (โบโบ้) เด็กที่ป่วยด้วยโรค Gilles de la Tourette's syndrome แบรดจะส่งเสียงดัง "แกว้กๆ" ออกมาจากลำคอโดยไม่สามารถควบคุมได้ ขณะส่งเสียงก็จะสะบัดคอและใบหน้าเสมือนคนชักกระตุกไปด้วย เด็กบางคนที่อาการหนักมากๆถึงกับสบถเป็นคำหยาบโดยไม่สามารถห้ามได้อีกด้วย แบรดไม่ถึงกับสบถคำหยาบ แต่ลำพังส่งเสียงดังไร้กาลเทศะแถมชักกระตุกให้เห็นบ่อยๆ เช่นนี้ก็ทำให้เขาอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ยาก พ่อรับเขาไม่ได้และคิดว่าเขาแกล้งทำหรืออย่างน้อยก็ควรพยายามควบคุมตนเองให้ได้ ความตึงเครียดในครอบครัวทำให้พ่อแม่หย่าร้างกัน แม่เข้าใจลูกมากกว่าและพยายามพาลูกไปพบหมอสองสามครั้ง เมื่อไม่ดีขึ้นก็เลิกและอยู่กับลูกสอนให้ลูกรักตนเองอย่างที่ตนเองเป็น

แบรด โคเฮน (โบโบ้) ไม่ยอมแพ้ แม่สอนให้เขารักตนเองและยอมรับตนเองอย่างที่ตนเองเป็น สิ่งที่เกิดขึ้นคือเขาต้องอดทนต่อสู้กับการเหยียดหยามและเข้าใจผิดจากเพื่อนๆ และครูตั้งแต่เล็กจนโต ครั้งหนึ่ง โบโบ้ซึ่งในขณะนั้นอายุ 9 ขวบ ส่งเสียงดังขณะนั่งดูการแสดงคอนเสิร์ตของโรงเรียน เขาถูกครูใหญ่เรียกขึ้นไปยืนหน้าห้องประชุมต่อหน้าวงออเคสตราและเด็กทั้งโรงเรียน แต่วันนั้นคือวันที่ชีวิตเขาเปลี่ยนไปตลอดกาล เพราะครูใหญ่คนนั้นนั่นเอง

โบโบ้เติบโตขึ้นมาพ้อมตั้งปณิธานว่าจะเป็นครูโรงเรียนอนุบาล เขาเรียนจนจบครู สมัครงานโรงเรียนอนุบาลและถูกเรียกสัมภาษณ์หลายแห่ง แต่ทุกครั้งที่พบว่าเขาส่งเสียงดังแกว้กๆ ไม่หยุด งานก็หลุดลอยไปทุกครั้ง เขาไม่ละความเพียรพยายามสมัครงานไปเรื่อยจนกระทั่งได้โรงเรียนอนุบาลที่ยินดีรับเขาเป็นครูฝึกสอน เขาไม่ได้รับการยอมรับจากผู้ปกครองแต่เขามีความสามารถพิเศษในการสอนเด็กอนุบาล เขาเปิดเผยโรคที่เขาเป็นกับเด็กทุกชั้นที่เขาสอน ครูทุกคนที่เขาพบ พ่อแม่เด็กทุกคนที่เขาเจอ พ่อแม่บางคนรับไม่ได้ขอเอาเด็กออกจากห้องที่เขาสอนก็มี แต่เขาก็ไม่เคยท้อถอยโดยง่ายยังคงทำงานเป็นครูอนุบาลอย่างดีที่สุด จนกระทั่งวันหนึ่งผู้ตรวจการโรงเรียนก็มาถึง หลังจากนั้นเขาก็ได้รับรางวัลครูอนุบาลดีเด่นแห่งรัฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ (15 พฤษภาคม 2558) ได้ถ่ายทอดข้อสรุปเกี่ยวกับการสะท้อนคิดและคำอธิบาย selected scenes ของครูป้อม (ศุภลักษณ์ ทัดศรี) ดังนี้

"สะท้อนคิด

ตัวอย่างฝึกสะท้อนคิดเองของผู้บันทึก (หนัง Front of the Class)

เริ่มตั้งแต่ฉากเลิกเรียนที่ผู้ปกครองจับกลุ่มมองโบโบ้ เขาก็เห็นแต่ทำท่าเป็นไม่เห็น วันรุ่งขึ้นมีฉากที่อแมนด้าถูกพ่อย้ายไปเรียนห้องอื่นเพราะพ่อรังเกียจครู ทั้งๆ ที่รู้เหตุผล แต่โบโบ้นิ่งมาก แสดงให้เห็นยอมรับความเป็นจริงปัจจุบันที่คนอื่นมองเขา แต่เขาไม่ยอมให้ตัวเองมองเห็นสิ่งที่คนอื่นเห็นเขา เพื่อกลับมาครอบงำเขา เหมือนที่เขาอยู่กับโรคทูเร็ตมาตลอดชีวิต โดยไม่ยอมให้โรคมาควบคุมเขาได้ แสดงถึงการมีคุณธรรมข้อ "อิสรภาพ" ของจิตใจ เพราะในเหตุการณ์ขณะนั้นเขาใช้คุณธรรมข้อ "เยียวยาภายใน (inner healing)" ดูแลจิตใจตนเอง จึงนิ่ง ต่อมาคุณธรรมข้อ

“ศูนย์รวม” มาร่วมทำงานให้เขาดึงความคิดที่ดีเป็นบวกของตนเองมาคุมดุมล้อหมุนชีวิตต่อไปได้ สรุปคุณธรรมประจำตัวที่สำคัญของโบโบ้คือข้ออิสรภาพ แต่เกิดมาจากข้ออื่นมาหนุนให้เกิด

คำอธิบาย selected scenes ของครูป้อม

1. ฉากพ่อกำลังลาลูกไปขึ้นเครื่องบิน พ่อกอดแต่น้อง โบโบ้แสดงความรักพ่อ โดยที่พ่อไม่ได้แสดงความรักต่อเขาเลย แสดงว่าโบโบ้มีความรักต่อพ่ออย่างแท้จริง โดยไม่มีเงื่อนไขว่าพ่อต้องรักเขา และเป็นคุณธรรมของโบโบ้ใช้ตอนเป็นครู ครูสามารถรักเด็กที่ไม่รักครูแบบเดียวกับที่โบโบ้รักพ่อได้ไหม การกอดสามารถกอดด้วยตาให้เด็กเห็นได้ ไม่จำเป็นต้องกายสัมผัส แสดงว่าเรายอมรับเขาเท่ากันทุกคน

2. ฉากที่โบโบ้ถูกพ่อตีในรถ เขาพูดว่าเขาไม่โกรธพ่อ พ่อโมโหเพราะเขาเป็นอย่างนี้ โบโบ้สำรวจตรวจสอบจากกระจกที่เห็นพ่อตีเขาสะท้อนคิดมาที่ตนเอง เรียนรู้ไปที่จิตวิญญาณว่าเหตุอยู่ที่เขาเห่า ตราบใดที่เขายังเห่า พ่อก็ยังต้องโกรธอยู่ เป็นแนวคิดตรวจสอบสำรวจตนเองว่าเหตุอยู่ที่ตนเอง แต่ถ้าเหตุไม่ได้อยู่ที่เราแล้วเขายังโกรธอยู่ เราต้องใช้คุณธรรมข้อเมตตา

3. ฉากไปดู concert ครูใหญ่ไม่ได้สั่งให้เพื่อนยอมรับสภาพของโบโบ้ แต่ให้คิดเอาเองว่าสถานการณ์อย่างนี้เพื่อนๆ ควรทำอย่างไรเอง เป็นการให้โบโบ้ได้โอกาสรับการโอบกอดจากทุกคน ครูใหญ่มีอำนาจจากการไม่ต้องสั่ง แต่คนทำอย่างที่ครูใหญ่ต้องการ ถือว่าเป็นอำนาจที่แท้จริง ไม่ใช่ใช้ความกลัวการข่มขู่มาเป็นอำนาจ การกระทำของครูใหญ่เป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้โบโบ้อยากเป็นครู ฉากนี้ยังสอนเราว่าอย่าตัดสินอย่างที่ตาเห็น (ตาเห็นว่าครูใหญ่น่าจะเรียกโบโบ้ออกไปให้อาย)

4. ฉากโบโบ้อยู่กับแม่แล้วโกรธตัวเองที่ไม่กล้ารักแนนซี่ เพราะกลัวว่านานไปแนนซี่จะทนเขาไม่ได้ ความรักที่บริสุทธิ์จะไม่มี attachment เพราะคาดหวังจากแนนซี่ หลงยึดติด เมื่อผิดหวัง แล้วทุกข์ ความคาดหวังเป็นสำนึกของการลงทุนที่ต้องการได้คืน คาดหวังให้เด็กรักเรา เพราะเราลงทุนบางอย่าง ไม่ใช่ pure love ความรักทำให้ตาสว่างไม่ใช่บอด เพราะเราเห็นความดีงามของคนที่เรารัก ไม่จับจ้องสิ่งผิด เห็นด้านบวก ทำให้เขารู้ค่าตนเอง

5. ครูต้องทำให้ลูกศิษย์รักตลอดเวลา เพราะในสภาวะวิกฤตเด็กต้องการหารือกับคนที่รัก ถ้ามี moment ที่ไม่รัก เด็กจะขาดที่พึ่ง ตัวอย่าง เด็กคัด ก. มา 1 หน้า ผิดหมด ถูกตัวดียว ครูต้องชมตัวที่ถูกให้เขาเห็นสิ่งที่ถูก รับความถูกต้องที่น่าชื่นชมเอาไปใช้ ไม่ใช่เจ็บปวดกับสิ่งที่ผิด แล้วเป็นบาดแผลติดในใจ”

ครูแกนนำที่ได้รับชมภาพยนตร์และเรียนรู้จากกิจกรรม “จิตวิญญาณจากภาพยนตร์ เรื่อง Front of the Class” ได้สะท้อนความคิดความรู้สึก ดังนี้

ครูพนัชกร ไชยานนท์ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

“ฉากที่ประทับใจคือฉากที่ครูใหญ่ใช้วิธีการที่แยบยล แต่สำหรับผม ผมคิดว่าเป็นวิธีที่เหมือนดาบสองคม สำหรับผมนะครับ มันก็สามารถออกได้ทั้งหัวทั้งก้อย”

ครูอินทีวร วิชิตนันทน์ โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี

“ตอนที่โบโบ้มุ่งมั่นที่จะไปสมัครงาน สังเกตว่าไปวางเอกสารสมัครงานทุกที่เลย และไปสัมภาษณ์ทุกที่เลย แต่ก็ไม่ได้สักที่ และหลังจากนั้นก็เลยคิดใหม่ทำใหม่ ก็เอาเอกสารมากางใหม่และที่ไหนยังไม่ได้ไปก็ไปอีก และก็ไปขอโอกาสแต่ละที่ อันนี้คือฉากที่ประทับใจค่ะ”

ครูเอกชัย จันทร์ตา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

“ผมประทับใจภาพที่มีการประชุมมีวงออร์เคสตรา และก็เชิญมาที่หอประชุมระหว่างที่ทำการแสดง”

ครูวินัฏฐา นันตะสุ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

“ปัญหาที่เราจะจัดการกับตนเองกับอารมณ์แย่ๆ นั้นยังไง ก็นึกถึงการจัดการตัวเอง จริงๆ แล้วโบโบ้ จะตะโกนหรือโวยวายใส่ ผอ.คนนั้นก็ได้ แต่เขาก็ไม่ทำ สิ่งที่เขาจะทำคือ จัดการตัวเองมากกว่าจัดการอารมณ์ที่จะต้องไปปะทะกับคนนั้น และเข้าใจความรู้สึกที่แท้จริงของคำว่าเสียใจ ตรงนี้คือความประทับใจที่ทำให้ได้เรียนรู้”

ครูพิษณุ ปิจดี โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

“ฉากแรกที่ประทับใจก็เหมือนกับหลายกลุ่ม ก็คือฉากที่โบโบ้ได้รับการยอมรับเข้าไปฟังวงออร์เคสตราด้วย และทีนี้ครูใหญ่ขึ้นไปหอประชุมและถามคำถาม จนกระทั่งในหอประชุมรวมทั้งเพื่อนเขาด้วย ลุกขึ้นและก็ปรบมือให้ ก็เป็นอีกฉากหนึ่งที่ประทับใจ และเป็นจุดเริ่มต้นที่โบโบ้ เป็นที่ยอมรับของสังคมและเป็นที่ยอมรับจากคนอื่น”

ครูนพมาศ ศิลาพงษ์ โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม

“คนอื่นจะมองว่าครูใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างแรงบันดาลใจให้กับโบโบ้ในการเป็นครู และมีวิธีการในการที่จะทำให้โบโบ้สามารถ อยู่ในสังคมร่วมกับคนอื่นได้ แทนที่จะประจานโบโบ้เหมือนที่ครูคนแรกที่ให้โบโบ้ออกไปพูด ครูคนนี้คือผู้เปิดโอกาสให้โบโบ้แสดงความในใจว่า ฉันไม่อยากเป็นแบบนี้นะ”

ครูป้อม (ศุภลักษณ์ ทัดศรี) ได้สรุปการเรียนรู้ร่วมกันดังนี้

“ไม่มีสักครั้งเดียวที่ฉายหนังเรื่องนี้แล้วคนไม่หยิบมาพูดก็คือฉากของครูใหญ่ เป็นฉากที่ประทับใจ หลายคนเห็นเมื่อโบโบ้ถูกเรียกเค้าก็รู้สึก แบบโมเม้นนั้นเลยว่า ไอ้อ้วนนี้คือครูใหญ่นะ หัวก็ล้าน และยังจะเรียกเด็กไปประจานอีก พวกเขาก็พิพากษาครูใหญ่ไปเป็นที่เรียบร้อยแล้ว กับตอนที่ครูใหญ่เรียกโบโบ้ขึ้นไป แล้วพอโบโบ้ขึ้นไปเสียงปรบมือก็กึกก้อง เขาก็คิดว่าโมเมนต์นี้ครูใหญ่หล่อมาก นี้คือมนุษย์แท้ๆเลย ดูสิว่าฉากนั้นประทับใจอย่างไร นี้เป็นฉากที่น่าประทับใจ เชื่อว่าหลายคนประทับใจแม้ดูซ้ำทั้งๆที่รู้แล้วว่าลงมาต้องมีเสียงปรบมือ แต่น้ำตาก็ยังคลอ เราไม่ได้ sensitive เกินเหตุนะ เพราะฉากที่ครูใหญ่ทำถือเป็นกรรมที่สูงส่ง นี้คือเกียรติหรือตัวอย่างของการเป็นครูอย่างแท้จริง เขาให้แรงบันดาลใจอย่างมาก เขาให้จุดหมายปลายทางกับโบโบ้เลยด้วยซ้ำ ตอนนั้นโบโบ้ชีวิตแย่มากไม่รู้จะไปทางไหน แต่ทันทีที่ครูใหญ่ได้ทำบางสิ่ง โบโบ้ได้ตัดสินใจจะเป็นครูอย่างเดียวเลย ก็คือบางอย่างที่เราเรียกว่าโอกาส ครูใหญ่ได้ให้โอกาสกับโบโบ้ และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นการรับโอกาสด้วย อีกคนหนึ่งที่น่ายกย่องในเรื่องนี้ก็คือแม่ของโบโบ้ ถ้าอยู่เมืองไทยก็คงได้รางวัลแม่ดีเด่น เขาสอนลูกยังไงที่จะไม่ทำให้ลูกยอมแพ้ แม่ให้กำลังใจเป็นกำลังใจที่ถูกต้องแม่นยำมากก็หลายๆ ครั้งคุณครูก็ให้กำลังใจเด็กๆ ด้วยการปลอบ ด้วยการพูดคำหวาน ซับน้ำตา หรือไปนั่งร้องไห้เป็นเพื่อน นี้เป็นการให้กำลังใจโดยไร้ปัญญาโดยแท้ ถ้าครูทำได้แค่นั้นคงต้องพิจารณาตัวเองแล้ว แต่กำลังใจที่แท้จริงคือต้องปลุกกำลังใจในตัวของเด็กๆ ขึ้นมา กำลังใจไม่ได้เป็นปาฏิหาริย์ แต่มันสามารถปลุกกำลังใจให้ตื่นขึ้นมาอีกครั้ง การให้กำลังใจคือการพาใครสักคนที่ลื่นตกจากที่นั่งของตนเองไปกองอยู่บนพื้น อุ้มเขาหรือพาเขากลับไปนั่งเก้าอี้ด้วยการเคารพตัวเองอย่างมั่นคง และเห็นถึงอำนาจพลังในชีวิตที่เขามี และหลังจากนั้นเขาก็จะลุกขึ้นมาจัดการกับชีวิตของเขา ดูวิธีที่แม่เขาให้กำลังใจโบโบ้สิ ...ถ้ายอมแพ้ก็กลับบ้านไปเลยเดี๋ยวซื้อตั๋วให้... ให้กำลังใจมากนะเนี่ย สำหรับคนอื่นอาจไม่ใช่นะ แต่สำหรับโบโบ้การพูดแบบนี้ถือเป็นการวางหมากที่น่าตื่นเต้นมาก เพราะแม่รู้จักลูกของเขาดีว่ามันไม่ยอมอะไรง่ายๆ ดังนั้นโบโบ้ก็ตื่นจากฝันร้ายเลยไปนั่งเก้าอี้แห่งการเคารพตัวเอง ตระหนักว่าเขาเป็นใครตระหนักถึงพลังอันยิ่งใหญ่ จริงๆ แล้วการให้กำลังใจกับเด็ก ครูไม่ต้องทำอะไรเลยนะ ครูก็แค่ทำให้เด็กตื่นขึ้นมาจากฝันร้ายที่เขาแย่เขาอ่อนแอ ต้องบอกถึงชัยชนะบอกว่าชัยชนะเป็นสิทธิ์กำเนิดของเธอ ให้เด็กตระหนักรู้ถึงสิ่งนี้ให้เขาตระหนักในความยิ่งใหญ่ในตัวเขา และลุกขึ้นมาจัดการชีวิตของเขาด้วยตัวของเขาเอง เราต้องไม่ลืมว่าวันหนึ่งลูกๆ จะต้องจากเราไป คือเราไม่ได้อยู่ดูแลเขาไปตลอด ซึ่งอะไรที่มันจะอยู่เป็นนิรันดร์ แต่สิ่งที่อยู่กับเขาก็คือปัญญา เราต้องให้ปัญญาแก่เขา อย่าทำตัวเป็นสาธารณะที่มีอะไรก็ต้องวิ่งมาหาครู แล้วถ้าเกิดครูไม่อยู่เด็กก็เสร็จสิแบบนั้น ปัญญาคือสิ่งที่เขาต้องติดตัวไป

เพราะอาจไม่มีเสียงเราอยู่ข้างๆ แต่เขามีปัญญามีความรู้ความเข้าใจที่เราให้เขาไว้ และก่อนที่เราจะให้ปัญญาแก่ใครเราก็ต้องมีปัญญาด้วย”

ผลสืบเนื่องจากกิจกรรมร่วมเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษาครั้งนี้ ครูแกนนำได้สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าและการนำไปใช้ในชีวิต และในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ดังปรากฏในเสียงสะท้อนของครูแกนนำในระยะเวลาต่อมา

“เป็นอีกหนึ่งการอบรมที่ได้เข้าร่วมแล้วรู้สึกมีความสุขมากถึงมากที่สุด....เพราะทำให้ได้มองเห็นคุณค่าในตัวเองมากขึ้น ขอบคุณวิทยากรจากบ้านพินทุ ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่จัดการอบรมดีๆ ให้กับพวกเรานะคะ...คุณธรรมนำชีวิต ขอบคุณค่ะ (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“ผมสัญญาว่าจะนำประสบการณ์ ในอดีต เป็นตัวพัฒนาในปัจจุบัน และจะนำประสบการณ์ในปัจจุบัน นำไปพัฒนาอนาคตต่อไป ผมรักและภูมิใจในอาชีพ ครู ครับ” (ครูเอกชัย จันทร์ตา ครูแกนนำโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

ภาพประกอบกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา “จิตวิญญาณครูผู้ปลูกฝังคุณธรรม”

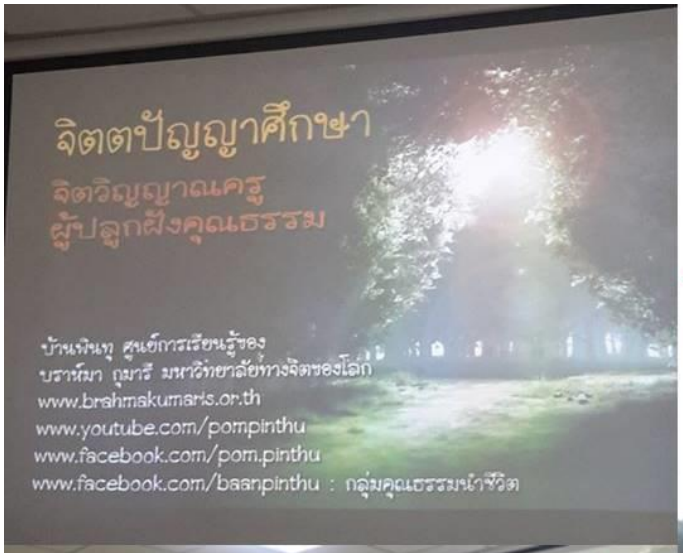

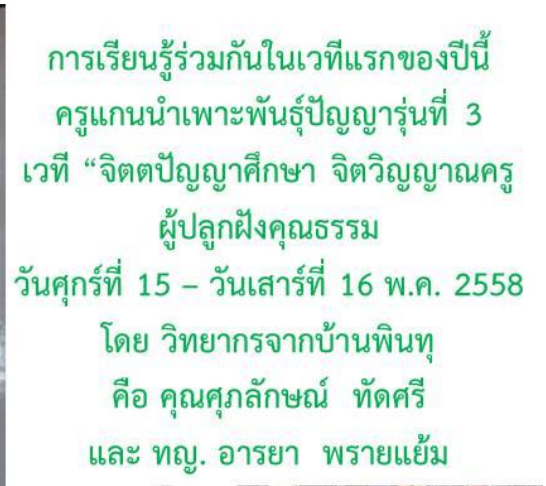

จิตตปัญญาศึกษา
จิตวิญญาณครู
ผู้ปลูกฝังคุณธรรม
Front of the Class
Water Experiments done by
Dr Emoto when attending Peace of Mind Retreat
at
The Brahma Kumaris World Spiritual University,
Mt Abu India
On
October 10 2009 Morning Meditation
ดร.อิโมโตะได้ทำการทดลองเรื่องน้ำ เมื่อไปร่วมงาน Peace of Mind Retreat
ที่มหาวิทยาลัยทางจิตของโลก บราห์มา กุมารี, เม้าท์ อาบู
ในวันที่ 10 ตุลาคม 2552 ช่วงทำสมาธิตอนเช้า

จิตตปัญญาศึกษา
จิตวิญญาณครู
ผู้ปลูกฝังคุณธรรม
www.youtube.com/pompinthu
www.facebook.com/pom.pinthu
www.facebook.com/baanpinthu

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

<u>กิจกรรมเวทีประชุม “จิตตปัญญาศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาโครงงานฐานวิจัย ด้วยคุณธรรม ความรัก และความสุข” และ PLC ครูวิทยากรและครูแกนนำ</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียน 61 คน และทีมงานของศูนย์พี่เลี้ยงฯ 5 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 4 – วันอาทิตย์ที่ 5 มิถุนายน 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการจิตตปัญญาให้แก่ผู้บริหารและครูกลุ่มเป้าหมายในระดับจังหวัด เนื่องจากจิตตปัญญาศึกษาเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัย (Research Based Learning, RBL) โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจึงจะจัดอบรมให้ผู้บริหารและครูแกนนำ เพื่อให้ครูได้นำวิธีการนี้ไปใช้สอนนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย และขยายการอบรมจิตตปัญญาศึกษาให้แก่ครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน

ในปีนี้เป็นปีที่มีคณะครูแกนนำส่วนหนึ่งที่เป็นครูแกนนำมาตั้งแต่ปีที่ 1 มาร่วมเป็นวิทยากรจิตตปัญญาฯ โดยนำประสบการณ์และบทเรียนความสำเร็จจากการปฏิบัติจริงด้วยหัวใจรักการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญา และการสร้างการเรียนรู้ร่วมกับศิษย์ด้วยหัวใจครูเพื่อศิษย์มาจัดกิจกรรม และร่วม PLC ร่วมกัน

รายละเอียดกิจกรรม

วันที่ 4 มิถุนายน 2559 (ครูวิสารดา ฉิมน้อย ครูกัลยา จันทรา โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ และครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่)

ช่วงเช้า

การจัดกิจกรรมเวทีจิตตปัญญา ภาคเช้าของวันเสาร์ที่ 4 มิถุนายน 2559 ทีมงานนักวิจัยหลักศูนย์พี่เลี้ยงลำปาง คือ *อ.ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์* ทำหน้าที่ผู้ดำเนินรายการในการจัดกิจกรรมเวทีจิตตปัญญาศึกษา คณะครูในโครงการมาร่วมกิจกรรมครั้งนี้ประมาณ 50 คน สถานที่จัดกิจกรรมเวทีจิตตปัญญาครั้งนี้ โครงการได้รับความอนุเคราะห์จากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยให้อนุเคราะห์สถานที่จัดเวที

เริ่มกิจกรรม

ผู้ดำเนินรายการ ได้กล่าวต้อนรับคุณครูในโครงการ และกล่าวแนะนำผู้อำนวยการโรงเรียนบุญาทย์วิทยาลัย คือ ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ซึ่งท่านได้ให้เกียรติมาเป็นประธานเปิดกิจกรรมในวันนี้

ผู้อำนวยการโรงเรียนได้กล่าวเปิดงานและให้โอวาทครั้งนี้ สรุปดังนี้

> *“....ผมดีใจที่โครงการเพาะพันธุ์มาใช้สถานที่ของโรงเรียน และการจัดกิจกรรมครั้งนี้เป็นปีที่ 4 แล้ว โครงการได้ดำเนินการพัฒนานักเรียน ครู เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การจัดกิจกรรมในยุคก่อนอาจเป็นการจำ การเรียนรู้ของนักเรียน ครูจึงค่อนข้างจำกัด ผมเคยได้รับการต่อว่าจากศิษย์เก่าว่า เมื่อก่อนช่วงที่ผมเรียนต้องเรียนรู้จากหนังสือเล่มหนา ๆ เดี๋ยวนี้ทำไมไม่มี แต่ผมก็เรียนให้คุณหมอศิษย์เก่าคนนั้นว่า เดี๋ยวนี้เราเรียนรู้ตามกระบวนการ ไม่ได้เรียนรู้แบบสมัยเดิมแล้ว.... ทุกครั้งที่ทำ*

กิจกรรม เช่น โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาผมจะประชุม อธิบายทั้งครู ผู้ปกครองก่อนเสมอ เพื่อชี้แจงให้เข้าใจตรงกัน และการเรียนรู้นั้นต้องเรียนรู้ด้วยตนเองและปฏิบัติจริง เหมือนกับธรรมะต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง ใครมาเล่าให้ฟังไม่เข้าใจหรอก เช่นนิทานเรื่องเต่า ที่เต่าลงในทะลแล้วเล่าให้นกฟัง นกก็ไม่เข้าใจ ขณะเดียวกันนกจะเล่าให้ปลาว่าบนฟ้าเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ปลาย่อมไม่เข้าใจแน่นอน เช่นเดียวกัน การปฏิบัติทางธรรมะนั้น ก็รู้ด้วยญาณ รู้ด้วยตนเอง... วันนี้ก็อยากให้เกิดการเรียนรู้ด้วยญาณ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน....วันนี้ก็ขอขอบคุณ อ.อ้อ อ.กุ้ง อ.สุภาภรณ์ อ.ธนพร ที่ได้มาร่วมกิจกรรมกัน.... ผมเห็นครูรุ่นใหม่ที่เข้ามาร่วมกิจกรรมก็ดีใจแม้เป็นวันหยุดก็ได้มาร่วมกิจกรรมกัน ผมขอให้การดำเนินกิจกรรมครั้งนี้ลุล่วงด้วยดี...สวัสดีครับ

หลังจากนั้น อ.ประนอม กล่าวขอบคุณท่านผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยที่กรุณาให้เกียรติเปิดการประชุมและให้โอวาทแก่คุณครูผู้เข้าอบรมในครั้งนี้ จากนั้นได้เรียนเชิญวิทยากรกระบวนการ คือ คุณครูแกนนำจากโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน แลคุณครูแกนนำจากโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ เพื่อมาเป็นวิทยากรนำกระบวนการตามกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา

กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา

วิทยากรดำเนินการ

วิทยากรได้นำกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา โดยเริ่มเกริ่นความสำคัญของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่วิทยากรสังกัดคือโรงเรียนจักรคำคณาธร จังหวัดลำพูน ว่า *"...ตอนแรกนั้นตนเองจะนำกระบวนการจิตตปัญญามาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพียงบางส่วนเท่านั้น แต่พบว่าการใช้กระบวนการจิตตปัญญาน่าจะนำมาพัฒนานักเรียนให้ต่อเนื่อง จึงนำมาใช้จัดกิจกรรม พบว่านักเรียนมีเกรดเฉลี่ยเพิ่มขึ้น ผลที่กระทบเด่นชัด คือ นักเรียนได้รู้สึกว่านักเรียนได้รับความรัก ความไว้วางใจ และแสดงบทบาทได้ดี เคยมีคนบอกว่านักเรียนห้องนี้ทำให้ครูมีความดันโลหิตสูงขึ้น แต่หลังจากใช้กระบวนการจิตตปัญญาปรับพฤติกรรมนักเรียนมีความเสถียรของพฤติกรรมที่ได้ปรับแล้วและนำไปใช้ได้ดี ตัวดิฉันยังนำไปใช้ปรับกระบวนการจัดการเรียนการสอนทุกครั้ง จนกระทั่งเป็นแรงบันดาลใจในการเขียนงานวิจัยและนำเสนอสำนักนวัตกรรมและได้นำเสนอที่กรุงเทพฯ..."*

อยากจะนำเสนอว่าจิตตปัญญาเป็นกระบวนการที่พัฒนานักเรียน พอครูเข้าไปในห้องเรียนต้องทำให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียน จึงขอขอบพระคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ได้ให้ดิฉันเกิดการเรียนรู้จิตตปัญญา ถามว่าจิตตปัญญามีกิจกรรมมากหลายอย่าง คือ เราต้องปรับใช้กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาในห้องเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนได้ ดิฉันอยากแนะนำให้ครูแหม่มมาแนะนำการสอนโดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญา

ครูแหม่มเล่าประสบการณ์ของตนเองว่า *"....เผอิญตัวเองเป็นครูวิทย์ พบว่านักเรียนติด 0 (ศูนย์) ในห้องเรียนนี้ มี 4 หนุ่ม พบว่าเขาน่าจะมีคุณภาพที่ดูแย่กว่าเดิม เด็กกลุ่มศิลป์ ไทย-สังคม พบว่าพฤติกรรมของเขามีพฤติกรรมแย่กว่านักเรียนกลุ่มเพาะพันธุ์ปัญญาที่เกรดต่ำกว่า ยกตัวอย่างน้องไนท์ที่เรียนค่อนข้างต่ำ และมีผลคะแนนดีขึ้น เขาเป็นหลานดิฉันค่ะ เนื่องจาก พ่อ แม่ เขาเสียชีวิตตั้งแต่เขาจำความไม่ได้เขาอยู่กับตา และหลังใช้จิตตปัญญาพฤติกรรมเขาดีขึ้น ที่ขึ้นว่าดีกว่ากลุ่มที่เรียนดีกว่า.... นักเรียนที่เรียนค่อนข้าต่ำแล้วมีพฤติกรรมดีขึ้น จึงมีผลน่ามาจากการใช้กระบวนการจิตตปัญญา..."*

เริ่มกิจกรรม

วิทยากร ได้เริ่มกิจกรรมสุทรียสนทนา โดยให้ครูเอาสัมภาระไปวางไว้มุมห้อง และเชิญคุณครูยืนขึ้นเพื่อผ่อนคลาย

อยากรู้ว่ามาจากไหนกันบ้างนะครับ ทราบว่ามี 3 จังหวัด ลำพูน ลำปาง โอ๊ะเยอะกว่าลำพูนนะครับ แล้วแพร่เน้อ

ลำปางนี่มาจากไหนกันครับ อ่อ ทุ่งกว๋าว แจ้ห่ม

จากไหนครับห้างฉัตร

นี่มาจากไหนครับเสื้อม่วง อ่อชาววัง คือ วังเหนือ

แล้วนี่มาจากแคนเน็ต

สีเขียวนี่จากำหนนะครับ อ่อ วิชันนารี

เสริมงามมากี่ท่านครับ

โอเคนะครับ เราอยู่ด้วยกัน รู้จักกันนะครับ

....ก่อนอื่นอยากชวนให้เราสลับกันนะครับ ต้องลองแลกเปลี่ยน ซ้าย ขวา ไม่รู้จักกันนะครับ

....คุณครูเดินแลกเปลี่ยนที่ยืนและสลับกัน.....

....เราจะตกลงกันก่อนนะครับ ภาคเช้าอาจจะเดินไปเดินมา หรือใครไม่สะดวกก็นั่งเก้าอี้ได้นะครับ

กิจกรรมแนะนำตัวละลายพฤติกรรม

1. แนะนำชื่อ + ความคาดหวัง แล้ววิ่งไปหาเพื่อ

1.1 “...คาดหวังอยากพัฒนานักเรียนให้ดีขึ้นค่ะ...”

1.2 รุงรัชนี โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา “...คาดหวังอยากทราบวิธีการที่ชัดเจนของจิตตปัญญาไปใช้พัฒนานักเรียนให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้น...”

1.3 ชัยยุทธ “...มาหาความคาดหวังจากที่นี่ครับ...”

1.4 จุฬารัตน์ “...กิจกรรมครั้งนี้น่าจะนำไปใช้พัฒนานักเรียนที่มีเป็นร้อยได้ค่ะ...”

1.5 “...คาดหวังคือมาครั้งแรกไม่มีความรู้อะไรมากจึงอยากได้ความรู้จิตตปัญญาไปพัฒนานักเรียนค่ะ...”

1.6 “...อยากมาพัฒนาตนเองเพื่อส่งผลถึงเด็กที่เราพัฒนาในโรงเรียน...”

1.7 สมเกียรติ รร.แมค “...อยากรู้ในเรื่องของจิตตปัญญาศึกษา ทั้งตัวครูและนักเรียนที่เรียนรู้...”

1.8

1.9 “...อยากได้กระบวนการที่ดีในการนำไปใช้กับนักเรียน...”

2.0 “...อยากมารู้จักกับครูในโครงการ รวมทั้งกระบวนการ และอยากได้กำลังใจไปเนื่องจากเริ่มต้น...”

2.1 อิสระ รร.เสริมงาม “...อยากมาเรียนรู้ว่าโครงการนี้เป็นอย่างไรบ้าง...”

2.2 “...อยากได้ความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการเรียนการสอน...”

2.3 สกัด รร..... “...อยากได้วิธีการเพื่อเตรียมการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน...”

2.4 ลีลาวดี รร.ทุ่งหัวช้างวิทยาคม “...อยากได้ ปสก.ที่ดีจากวิทยากรเพื่อไปปรับใช้ต่อไป...”

2.5 สรัญญา ทุ่งกว่าววิทยาคม “...ต้องการทบทวนของจิตตปัญญา เพื่อเติมเต็ม...”

2.6 วังเหนือวิทยา “...จิตตปัญญานี่มารอบที่ 3-4 ทุกครั้งได้คามรู้กลับไป ที่โรงเรียนมีเด็กพิเศษมาก คาดหวังแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ได้...”

2.7 “...เพาะพันธุ์ปัญญาเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ...”

2.8 “...ผมใช้มาทุกรุ่น คือ สุ จิ ปุ ลิ ใช้หลัก อหิงสา นิ่ง สงบ สยบทุกสิ่ง จิตติปัญญาของผมทำให้รู้ว่านิ่ง สงบ สยบทุกสิ่ง...”

2.9 รร.แมคคาเดนซี “...อยากได้กระบวนการนำไปใช้เนื่องจากเป็นน้องใหม่...”

3.0 รร.แจ้ห่ม “...ต้องการนำไปใช้ได้กับนักเรียน...”

3.1 “...ต้องการทบทวนและนำทักษะไปใช้...”

3.2 “...ต้องการรับประสบการณ์ที่ดีจากเพาะพันธุ์แล้วไปพัฒนาตนเอง...”

3.3 “...อยากรู้ เทคนิค กระบวนการใหม่ ๆ เพื่อนำไปปรับการรียนการสอน...”

3.4 “...อยากได้กระบวนการจิตตปัญญาจากครูหลาย ๆ ท่านในที่นี้ เพื่อเราจะได้นำไปปรับใช้...”

3.5 “...เข้าอบรมครั้งนี้ ครั้งที่ 2 ต้องการกระบวนการที่ได้ไปพัฒนาตัวเองและ นร.อย่างยั่งยืน...”

3.6 “...ต้องการกระบวนการที่นำไปใช้...”

3.7 “...ต้องการความรู้ เทคนิค วิธีการจากครูแต่ละท่าน เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาเด็กเป็นรายบุคคล...”

3.8 “...ต้องการเพิ่มความรู้ และนักเรียน...”

3.9 “...ต้องการเทคนิคใหม่ ๆ จากเพื่อนครู...”

4.0 “...อยากได้เทคนิค วิธีการเพื่อนำไปใช้กับนักเรียน...”

4.1 “...อยากได้ตัวอย่างกิจกรรมไปปรับใช้...”

4.2 “...ที่มาวันนี้คือพยายามทำใจให้นิ่งๆ...”

4.3 “...อยากทราบว่าครูใน ศ.21 ทำอะไรบ้าง เหลือเวลาอีกนิดหน่อย จึงอยากรู้วิธีการ....”

4.4 “...กระบวนการจิตตปัญญาที่อยากได้ไปใช้ในกระบวนการสอนวิทยาศาสตร์...”

4.5 “...มาเพื่อทบทวน เต็มเติม ให้ตัวเอง เพื่อนำไปปรับใช้ในห้องเรียน...”

4.6 “...อยากได้เทคนิคการเรียนการสอน...”

4.7 “...ทราบว่าครั้งนี้เป็นรุ่นสุดท้าย คาดหวังให้มีรุ่นต่อ ๆ ไป...”

4.8 “...คาดหวังจะได้ความรู้ใหม่ในการนำไปใช้...”

4.9 “...มาเก็บเกี่ยวกระบวนการต่อ มาหลายรุ่นแล้วค่ะ...”

5.0 “...มาครั้งนี้ ครั้งที่ 2 ต้องการได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน...”

วิทยากร

เอาละครับ ตอนนี้นั่งลงได้

กิจกรรมที่ 1

ตอนนี้ เราได้เรียนรู้กระบวนการตามความยืนหยุ่นของการใช้จิตตปัญญา

วันนี้เราจะฝึกกระบวนการ เมื่อสักครูหลายท่านบอกว่าอยากได้กระบวนการ นั่นแหละครับเราจะนำไปใช้ได้ต่างกัน

เยวผมจะให้ท่านลองทบทวน โดยวาดภาพ ๆ หนึ่ง โดยภาพนั้นแสดงเป้าหมายที่สื่อออกมาตามที่เราต้องการ เช่น บางท่านอยากได้กระบวนการ เป้าหมาย หรือวันนี้เรามาเพื่อต้องการอะไร มาเพื่อหน่วยงานส่งมา มาเพื่อเพิ่มคุณวุติ เป็นต้น

ผมจะมีกระดาษ A4 แล้วให้ทุกท่านวาดภาพ มีสีเทียนให้สามารถเดินไปหยิบแลกเปลี่ยนกันได้ ใช้เวลาประมาณ 15 นาที พอไหมครับ (5 15 30 นาที) งั้นใช้เวลา 10 นาที นะครับ มีคำถามอะไรไหมครับ

คือ ต้องการให้พวกเราวาดภาพความฝันต่ออนาคตของเราในการเรียนการสอน เช่น กระบวนการ เป้าหมาย แล้วสื่อออกมาเป็นภาพ ขอเป็นภาพง่าย ๆ ไม่จำเป็นต้องสวยงามมากก็ได้ครับ

กิจกรรมที่ 2

วิทยากร มอบหมายให้คุณครูวาดภาพเป้าหมายของตนเองที่ต้องการเรียนรู้ในครั้งนี้หรือเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง “โจทย์คือสื่อเป้าหมายของครูออกมาเป็นภาพวาด” โดยใช้เวลาทำกิจกรรมนี้ **10** นาที

กิจกรรมที่ 3

วิทยากร นำกิจกรรมต่อ ดังนี้

1. วิทยากร เคาะระฆัง **1** ครั้ง แล้วเปิดประเด็นว่า คุณครูทุกคนวาดภาพเรียบร้อยแล้วนะครับ
2. ทุกท่านครับ ตอนนี้ พวกเรา ผมขอเรียกพวกเราได้นะครับ
3. อยากชวนคุยว่า สิ่งที่เราวาดนั้น เป็นเป้าหมายที่แท้จริงของเราไหม เราวาดนั้นถ้าเราเจอคน ๆ หนึ่ง เราจะเล่าให้พวกเขาฟังอย่างไร เราลองลดความคิดแต่ใช้ใจในการสนทนาหรือพูดคุยให้เขาฟัง
4. ขอให้หลับตาก่อน แล้วเราต้องการเล่าให้เพื่อนคนไหน ขอเดินไปด้วยความสงบ ไม่ใช้เสียง เดินไปหาคนที่เราไม่รู้จักก่อนนะครับ .... เดินไปถึงแล้วค่อยนั่ง

5. พอได้เพื่อนใหม่แล้วนะครับ...ขอหันหน้าเข้าหากัน....เราจะใช้กระบวนการฟัง และกระบวนการพูด เวลาเราสอนเด็ก ๆ พอมีคนหนึ่งพูดอีกคนหนึ่งจะฟัง เริ่มต้นนี้อีกคนหนึ่งพูดอีกคนหนึ่งฟัง ใช้เวลากิจกรรมนี้ 2 นาที นะครับ พอผมตีระฆังครั้งที่ 1 ขอให้เริ่มนะครับ โดยการฟังไม่ต้องถาม ขอให้ฟังอย่างตั้งใจนะครับ.....
6. ....เมื่อวิทยากร เคาะระฆัง 1 ครั้ง คุณครูแต่ละคู่ก็เริ่มสนทนากัน.... (ข้อสังเกต คุณครูแต่ละคู่ต่างสนใจกันและกัน กล่าวคือ ผู้พูดก็นำเสนอภาพและชี้ในสิ่งที่วาดพร้อมกับเล่าตามเป้าหมายของตนเองที่ต้องการกับผู้ฟัง...โดยผู้ฟังก็จะฟังอย่างตั้งใจ.... แต่ยังมีบางคู่ที่ผู้ฟังซักถามผู้พูดขณะพูด)
7. ....เมื่อวิทยากร เคาะระฆัง อีก 1 ครั้ง ให้คู่สนทนาสลับกันเป็นผู้พูดและผู้ฟังใหม่
8. ....วิทยากร สอบถามว่า ใครการจับคู่ แต่ละคู่ มีคู่ไหนที่ไม่ได้ฟัง หรือไม่ได้พูดบ้าง...ในกิจกรรมครั้งที่ผ่านมา หลายท่านทำได้ดีมาก
9. วิทยากรดำเนินการต่อว่า....ต่อจากนี้ ขอให้ทุกท่านลองเดินไปจับคู่ใหม่ ไม่ใช้เสียง แล้วแต่ละคู่ให้จับปากกา คู่ละ 1 ด้าม นะครับ
10. คู่ใหม่แต่ละคู่ ขอให้แน่ใจนะครับว่า เราไม่เคยรู้จักกัน เพื่อให้กิจกรรมนี้สัมฤทธิ์ผลนะครับ แต่ละคู่ขยับเก้าอี้อยู่นอกวงได้นะครับ เพื่อไม่ให้เสียงเราไปตีกับคู่ข้าง ๆ .... ขอให้แต่ละคู่นั้นตกลงกันว่าใครจะพูดก่อน โดยผู้พูดหยิบปากกาแล้วเล่าเรื่องที่ตนเองสนใจและคาดหวังในกิจกรรมของโครงการครั้งนี้ให้คู่สนทนาฟัง ใช้เวลา 2 นาที และเมื่อพูดจบแล้วให้วางปากกาลง....เอาละครับ เริ่มได้ครับ

    (การสังเกต กิจกรรมนี้ คุณครูแต่ละคู่ได้ดำเนินกิจกรรมนี้ โดยเล่าเรื่องให้คู่สนทนาฟังอย่างตั้งใจ)

กิจกรรมที่ 4

วิทยากร ได้สรุปบทเรียนรู้ครั้งนี้ว่า เราได้เรียนรู้ทักษะการฟัง และการพูด ใช่ไหมครับ ..... อีกรอบหนึ่งนะครับ ขอให้คุณครูเดินหาคนที่ไม่รู้จัก อีกรอบนะครับ

คุณครูได้เริ่มกิจกรรมนี้ โดยเดินหาคู่สนทนาคู่ใหม่ พร้อมกับเริ่มกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรม คือ แต่ละคู่จะตกลงกันว่าใครจะเริ่มสนทนาก่อน “...โดยคนที่เริ่มก่อนจะหยิบปากกาขึ้นมาแล้วพูดให้คู่สนทนาฟัง ภายในเวลา 2 นาที คู่สนทนาที่เป็นผู้ฟังจะต้องตั้งใจฟังให้จบ...และเมื่อวิทยากรให้สัญญาณโดยเคาะระฆัง 1 ครั้ง คณะครูจึงหยุดการสนทนาแล้วกลับเข้าวงอีกครั้ง”

กิจกรรมที่ 5

วิทยากร ได้สุ่มคุณครูผู้เข้าประชุม ให้สะท้อนคิดจากการสนทนา

คุณครู ได้สะท้อนว่า “ชอบคุณครูท่านหนึ่งที่สนทนาที่ว่า ต้องคิดบวกก่อน จึงจะทำกิจกรรมได้อย่างดีและมีคยามสุข อีกท่านหนึ่งสะท้อนว่าการทำงานต้องเน้นการทำงานด้วยความสุขจึงจะมีความสุข”

คุณครู ได้สะท้อนว่า “ต้องการมีเรียนรู้ โดยลงสู่ตัวนักเรียน และสู่ชุมชน”

คุณครู ได้สะท้อนว่า “ผมประทับใจมากที่สุด คือ การอบรมจิตตปัญญานี้ แม้มาครั้งแรกก็ได้เสมือนมาเป็นครอบครัวครอบครัวหนึ่งที่มาทำงานร่วมกัน”

คุณครู ได้สะท้อนว่า “ที่ประทับใจ คือ คู่สนทนาทั้ง 3 ท่าน ให้ข้อคิดว่า ความสำเร็จที่ได้หากไม่มีผลร่วมกันก็ไม่ประสบผลสำเร็จแต่ระหว่างทางนั้นที่ได้ ทั้งการเรียนรู้ร่วมกัน และการแก้ไขปัญหาร่วมกัน จึงเป็นมากกว่าความสำเร็จที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน”

กิจกรรมที่ 6

วิทยากร ขอให้คุณครูที่ยังไม่ได้พูด ให้นำเสนอในประเด็น “สิ่งที่

คณครู ได้สะท้อนคิดว่า “ได้เทคนิคการเป็นผู้ฟังที่ดี เป็นผู้พูดที่ดี ในการเรียนการสอนคือเด็กจะแย่งกันพูด เทคนิคนี้น่าจะดีในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน น่าตื่นเต้นดี”

คุณครู ได้สะท้อนคิดว่า “เทคนิคนี้ได้เคยนำไปใช้ เคยแบ่งกลุ่มใหญ่ และแบ่งกลุ่มย่อยเป็นหัวข้อแล้วให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่มย่อยเพื่อสอนเพื่อน แต่ละกลุ่มนำไปใช้โดยฝึกกระบวนการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้โดยไม่ตึงเครียด”

คุณครู ได้สะท้อนคิด “ได้เห็นความต่างของคุณครู คือ มีเป้าหมาย ความหวังต่างกัน ก็เหมือนกับ นร. มีความหวังต่างกัน ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล...ครูจึงได้คิดว่าเราไม่ได้ต่างจากเขา การนำเทคนิคจิตตปัญญามาใช้เราก็จะได้เห็นกิจกรรมที่ต่างจากเดิม นักเรียนก็จะได้ไม่เบื่อ และทำให้เราได้เห็นความคิดของคุณครูหลายๆ ท่านด้วย”

คุณครู ได้สะท้อนคิด “จากการได้รับฟังจากเพื่อนครูเล่าประสบการณ์นั้น ดังนั้นถ้าเราสอนเด็กหากเราเล่าประสบการณ์ให้เด็กเด็กอาจจะเบื่อได้ ถ้าเราสลับเป็นการฟังเด็ก ๆ เล่า ก็จะทำให้เราเข้าใจเด็ก ทำให้ใจเราคิดบวก ... เพราะตัวเองเป็นผู้ที่ชอบเล่าๆ อะไรอย่างนี้ ก็จะทำให้เราได้ประบเปลี่ยนการเรียนรู้กับเด็กด้วย”

วิทยากรสรุป สิ่งที่เราได้รับฟังการสะท้อนคิดของเพื่อนครูนี้ ก็อาจตอบความคิดของเราบ้างหรืออาจไม่ครอบคลุมทั้งหมด.....ดังนั้นหลังพักรับประมาณอาหารว่างแล้ว เดี๋ยวเราจะดำเนินกิจกรรมต่อนะครับเพื่อให้ได้คำตอบจากการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนครู

วิทยากร ให้คุณครูนำภาพวาดที่ตนเองวาดมาติดลงบนกระดาษชาร์ดที่เตรียมไว้ให้

กิจกรรมที่ 7

วิทยากร ได้สุ่มคุณครู ได้สะท้อนคิด ถึงกิจรรมการฝึกกระบวนการการฟังครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. กิจกรรมครั้งนี้เวลาเราจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสื่อสารไม่ค่อยมีปัญหานะครับ จะมีปัญหาแค่ว่าจะ
2. ได้เห็นมุมมองจากการมองเด็กในอนาคตว่าเราจะเตรียมเด็กให้เรียนรู้และนำไปใช้อย่างไรในอนาคต การเรียนการสอนบางห้องไม่พูด บางห้องพูด เราก็จะนำกิจกรรมในวันนี้ไปปรับใช้ค่ะ
3. เกิดการเรียนรู้หลาย ๆ อย่าง เพราะเป็นโรงเรียนใหม่ที่เพิ่งเข้ามา กิจกรรมครั้งนี้ จากที่ได้ฟังการสนทนาจาก 4 ท่าน มี 1 ท่าน ที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ คือ นักเรียนนั้นไม้หมือนกัน เราต้องคิดบวกแล้วนำปัญญาไป

สกัดให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ดังนั้นจะถามท่านลึก ๆ อีกครั้ง ... กิจกรรมเมื่อกี้คือได้ฟังในเวลาจำกัด คงต้องถามอีกครั้ง...

4. จากการฟังเมื่อกิจกรรมสักครู ไม่ได้ถาม พบว่าการเรียนการสอนเด็กมีความหลากหลาย การที่เราจะนำกิจกรรมจิตตปัญญาไปใช้ เราจะเข้าใจเด็ก โดยเฉพาะเรื่องของอารณ์ เด็กมีพฤติกรรมต่าง ๆ เราจะได้เรียนรู้ว่าเด็กทำเพื่ออะไร เราต้องเข้าใจเด็กแล้วฟังเด็กเยอะ ๆ บางทีการเล่าต่าง ๆ เราจะได้ทราบว่าเขาเป็นอย่างไร บางทีเป็นอย่างนี้ ยังมีอย่างนี้ อย่างนี้อีก... คือ ต้องใช้ความรักในการดำเนินกิจกรรม รวมทั้งยอมรับเด็ก และเด็กไม่ใช่ศัตรู คือ เข้าใจเค้า ฟังเขา คือ เอาใจเค้ามาฟัง โดยใช้หลักดูแลเอาใจใส่เขา และให้เขายอมรับตัวเอง

วิทยากรสรุป เมื่อเราได้เรียนรู้จากกิจกรรมนี้ เราจะเห็นว่าได้ทราบว่าการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้มีหลากหลายและได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ต่อไปนี้จะมอบให้ตัวแทนคุณครูมาถ่ายทอดประสบการณ์การสอน โดยฝึกกระบวนการให้เรียนรู้กัน เชิญครับ

วิทยากร ขออาสาสมัคร 1 ท่าน เพื่อจะมาวิเคราะห์ภาพที่เห็นแล้วบอกให้คุณครูที่เข้าประชุมวาดตาม

อาสาสมัครออกไปหน้าเวที และอธิบายข้อความเพื่อให้คุครูวาดตามลำดับที่พูด ดังนี้

1. ขอให้ทุกคนวาดรูปกลม ๆ เหมือนก้นกาแฟ ไว้มุมบนขวาของกระดาษ
2. ให้วาดเหมือนกับโลโก้ของ สก. พระราชินี
3. วาดภาพกระถาบธูป มีธูปปัก 3 ดอก ตรงกลางแผ่นกระดาษ ด้านล่างของถ้วยกาแฟ
4. ขั้นต่อไป ให้วาดดินที่แตกระแหงสีน้ำตาล วาดจากด้านล่างมุมกระดาษขึ้นไปเป็นดินที่แตกระแหงนะคะ
5. ต่อไป ให้วาดมือ 2 มือ อยู่ชิดหกัน กำลังอุ้มอะไรสักอย่าง คือ แบมือ เหมือนอุ้มอะไรสักอย่าง มือใหญ่ ๆ ให้ความยาวสูงถึงกึ่งกลางกระดาษ
6. ให้วาดมือขวา วาดต้นกล้าของต้นไม้ มือซ้ายวาดกวาง แล้ววาดธงชาติผืนใหญ่

วิทยากร สอบถามว่า หากเราเปรียบเทียบการสอนการเรียน คุณครูที่มาอ่านให้ฟัง ครูตั้งใจสอนไหมคะ (เสียงตอบตั้งใจ) และนักเรียนตั้งใจเรียนไหมคะ (เสียงตอบตั้งใจมาก)

เดี๋ยวเราจะมาดูคลิปวีดิโอว่า ครูสอนศิลปะ แล้วดูให้จบก่อน แล้วจะสรุปว่าเป็นอย่างไรนะคะ

วิทยากร สรุปว่า คลิปนี้ เป็นวิชาศิลปะ ครูสอนให้วาสติกวาดตาม แต่ปรากฏว่า วาทสติก วาดจุดเดียวเล็ก ๆ ตรงกลางกระดาษา ครูจึงเอาภาพของเธอใส่กรอบใบแวขนไว้ แล้วเมื่อวาสติกเห็นภาพนั้นเธอก็วาดต่อไปเรื่อย ๆ เธอก็โชว์ภาพในแกลอรี่ แล้วมีเด็กชายคนหนึ่งมาเห็นภาพเธอแล้วชมเธอและจากนั้นขอให้เธอแนะนำการวาดให้กับเขา เธอจึงแนะนำให้เด็กชายวาดลายเส้นก่อน

วิทยากร ถามที่ประชุมว่า หลังจากทำกิจกรรมวาดภาพตามคำบอก และการดูคลิปวีดิโอแล้ว ห้ถ้าเปรียบเป็นห้องเรียน 2 ห้อง คือ 1 ห้องเรียนที่ครูใช้วิธีการสอนแบบบรรยายตามลำดับ กับอีกห้องเรียนหนึ่งครู ใช้กระบวนการในการสอน มีคำถามว่า ห้องเรียนทั้ง 2 ห้องเรียนนี้มีความแตกต่างกันอย่างไร ขอตัวแทนเพื่อตอบคำถามค่ะ

คุณครูผู้เข้าประชุม

"....จากการเรียนรู้ในกิจกรรมครั้งนี้ คือ การวาดรูปตามคำบอกของครู กับการสร้างสรรค์งานด้วยจินตนาการของตนเอง ทำให้คิดต่อไปว่า เมื่อวาดตามจินตนาการแล้วได้นำไปโชว์ก็ทำให้ได้เรียนรู้เพิ่ม..."

"ผมคิดว่า ห้องเรียนแรกเปมื่อนกับการตีกรอบให้เด็ก แต่ห้องเรียนที่สองไม่ปิดกั้นจินตนาการทำให้เราคิดสร้างสรรค์ได้"

"ทำให้ทราบว่าการเรียนรู้ที่ทำให้เด็กได้สร้างสรรค์และส่งเสริมนั้น ทำให้เด็กได้รับแรงบันดาลใจ"

"ความคิดของผม การทำตามครูเหมือนถูกบังคับ แต่พอให้ลงชื่อจากภาพจุดเดียวของเธอพบว่าครูไม่ได้ตำหนิอะไรเธอเลย แล้วยังนำภาพเธอไปโชว์ จากที่เธอไม่ชอบวิชาศิลปะจากการที่เธอวาดภาพจุดเดียวทำให้เธอเกิดแรงบันดาลใจ และมีคนชื่นชมเธอ ทำให้เธอได้ย้อนไปถึงเมื่อเริ่มที่เธอวาดภาพ"

"ขอเพิ่มเติมท่านอื่น ๆ ว่า จากการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ 2 ทำให้เข้าใจว่า เด็กมีความคิดสร้างสรรค์มีความแตกต่างแต่ไม้รับการยอมรับในสิ่งที่สื่อออกมา"

วิทยากร ชวนผู้เข้าประชุมสรุปความรู้และทักษะกระบวนการที่ได้จากการร่วมกิจกรรมครั้งนี้ สรุปได้ดังนั้น

ดังนั้นเราจะเห็นว่าการสอนแบบที่ 1 ที่เราฝึกกันนั้นคือการสอนแบบบรรยาย ฉะนั้นถ้าเด็กที่เรียนรู้ไม่รู้เรื่องในสิ่งที่เราบอก เด็กย่อมไม่ผิดนะคะ แต่ขณะเดียวกันการสอนของวาชติที่ปรากฏในคลิปวีดิโอนั้น เป็นการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิด และการเชื่อมโยง นับว่าครูผู้สอนที่มีกระบวนการคิดเพื่อสอนอย่างแยบยลอย่างที่เราเห็นในคลิปวีดิโอนั้น ครูส่งผลให้วาชตินักเรียนของเธอจากเดิมที่เป็นเด็กไม่ชอบวิชาศิลปะเลยกลับกลายมาเป็นผู้ชื่นชอบศิลปะ และในที่สุดทำให้เธอมีแรงบันดาลใจสร้างสรรค์ศิลปะจนมีแกลลารีงานศิลปะเป็นของตนเอง และยังมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักอีกด้วย จึงสรุปได้ว่าการสอนของครูนับว่ามีความสำคัญในการพัฒนาเด็กเพื่อมุ่งให้เด็กเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้

ภาคบ่าย

เกมละลายพฤติกรรม ที่ 1

วิทยากร เริ่ม กิจกรรม เรื่อง ปลา โดยให้คุณครูฟังว่าวิทยากรจะพูดชื่อปลาอะไร แล้วให้คู่กิจกรรมเลือกว่าเป็นปลาอะไร ดังนี้ (กิจกรรมนี้ คือ วิทยากรพูดชื่อปลาอะไร คนที่เป็นปลาชนิดนั้นจะปรบมือใส่มือของคู่สนทนา)

เลือกปลา เช่น ปลาหมอ ปลาการ์ตูน ปลากัด

จับคู่แล้วเลือกปลา คนที่1 เป็นปลานีโม่ คนที่ 2 เป็นการ์ตูน

ถ้าพิธีกรพูดปลานีโม่ ก็งับมือคนที่เป็นปลานีโม่ และปลานั้นก็ต้องหนี ไม่ให้ถูกงับมือ

วิทยากร เริ่มเล่านิทานเรื่องปลาดุก ดังนี้

วันหนึ่งปลาดุกน้อย เดินทางไปในท้องทะเลอันกว้างใหญ่ วันหนึ่งเจอปลาหมึก เจอปลาหมอ วันหนึ่งเราเจอปลานีออน เรียกว่า ปลาการ์ตูน ...ปลานีโม่เป็นปลาชนิดหนึ่ง อยู่ในน้ำเค็ม

เกมละลายพฤติกรรม "การรวมเงิน"

กำหนดให้ คุณครูเลือก เป็น จำนวนเงินที่ตนเองเลือก คือ 25 สตางค์ 50 สตางค์ 75 สตางค์ แล้วให้แต่ละครวิ่งไปรวมเงินตามจำนวนที่วิทยากรกำหนด เช่น 1 บาท 2 บาท คุณครูที่กำหนดตนเองเป็นจำนวนเงินดังกล่าวต้องวิ่งมารวมเงินให้ครบจำนวนตามที่วิทยากรกำหนด

ภาคบ่าย เริ่มดำเนินกิจกรรม การส่งสาร

กิจกรรมที่ 1 การส่งสัญญาณ

1. คนซ้ายมือ ยื่นมือซ้าย ไปเตะมือขวาของคนขวามือ ทำต่อเนื่องกันจนครบรอบวง ต่อเนื่องกันไป (รอบที่ 1 อาจทำไม่เร็ว เพื่อให้มือฝึกการทำงานตามคำสั่ง)
2. รอบที่ 2 เพิ่มความเร็วขึ้น เพื่อฝึกทักษะการรับรู้ว่าผู้เข้าอบรมสามารถทำคำสั่งได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไร (ข้อสังเกต พอเริ่มให้ทำเร็วขึ้น การส่งจังหวะจะติดขัด และส่งมือไม่ถูกตามคำสั่ง)
3. รอบที่ 3 วิทยากรให้เพิ่มการพูดคำว่า เฮ้ เพิ่มเติมในคนที่แตะมือ แล้วเมื่อครอบรอบต้องใช้คำว่า เฮ้ เพื่อฝึกทักษะกระบวนการฟัง และการรับรู้ รวมทั้งประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้วย

กิจกรรมที่ 2

วิทยากร ให้คุณครูจัดเก้าอี้นั่ง ให้ห่างจากเพื่อนประมาณ 1 วา เริ่มดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ให้คุณครูลุกทีละคน แล้วให้อีกคนไปนั่งเก้าอี้แทนเพื่อนที่ลุกขึ้น
2. การดำเนินกิจกรรมนี้ ทุกคนต้องสังเกตเพื่อน เพราะห้ามใช้เสียงพูด โดยให้สังเกตเก้าอี้ด้านหน้าของตนเองเท่านั้น
3. จากนั้น วิทยากรให้คุณครูเป็นเป็ด แล้วลุกขึ้น คนที่อยู่ใกล้ ๆ ลุกไปนั่งที่แทน โดยให้ฝึกสังเกตและห้ามใช้เสียงขณะปฏิบัติกิจกรรม

วิทยากรแจ้งว่า นักเรียน ม.1 ทำกิจกรรมนี้ เวลา 2.19 นาที จึงตกลงว่าผู้เข้าประชุมจะเล่น 10 รอบ กี่นาทีที่ประชุมเสนอว่า ประมาณ 2.30 นาที ในการทำกิจกรรมครั้งนี้

วิทยากร กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ฝึกกิจกรรมดังกล่าว

เริ่มจาก ให้ผู้เข้าอบรม 1 คน เป็นเป็ดปุก เดินไปจะนั่งเก้าอี้ที่คนที่ 1 ลุกจากที่ไปหาที่นั่งที่ว่าง แล้วคนที่ 2 ลุกไปนั่งที่ว่างจากคนที่ 1 ต่อ โดยแต่ละคนไม่พูดหรือส่งเสียงบอก เพื่อป้องกันไม่ให้เป็ดปุกได้นั่งเก้าอี้ของสมาชิกโดยกิจกรรมนี้ฝึกการทำงานเป็นทีม มีการวางแผนภายในเวลาที่กำหนด โดยให้ทุกคนยังมีที่นั่ง ปรากฏว่าผู้เข้าร่วมประชุมทำกิจกรรมที่กำหนดได้ในเวลาที่ดี โดยรอบที่ 1 ทำเวลาได้ 9 วินาที รอบที่ 2 ทำเวลาได้ 1 นาที รอบที่ 3 ทำเวลาได้ 1.20 นาที รอบที่ 4 ทำเวลาได้ 1.10 นาที

วิทยากรกระบวนการตั้งคำถามคุณครูที่เข้าอบรมครั้งนี้ว่า...การทำกิจกรรมครั้งนี้ เราได้ทำตามกิจกรรมครั้งนี้นับเป็นการสะท้อนตัวครูสู่ตัวนักเรียน วิทยากรยังสรุปอีกว่า กิจกรรมครั้งนี้ใครบ้างที่ยังไม่ได้ลุกเลย ใครบ้างที่ลุกแล้ว

กันที่ให้คนอื่น และทำกิจกรรมครั้งนี้ไม่เป็นไปตามกติกา เพื่อให้คุณครูได้เข้าใจกระบวนการที่จัดกิจกรรมและนำไปใช้ได้จริงในการจัดกระบวนการเรียนการสอน

วิทยากรกระบวนการ ได้เปิดโอกาสให้คุณครูที่เข้าร่วมกิจกรรม ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนวิธีการที่จะเอาชนะเป็ดปุก โดยการวางแผนที่รัดกุมขึ้น และมีวิธีหลอกล่อเป็ดปุก ซึ่งคุณครูแต่ละคนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อวางแผนกิจกรรมครั้งนี้

วิทยากรได้แจ้งกติกาเพิ่มเติมว่า เมื่อคุณครูลุกจากเก้าอี้แล้วห้ามกลับมานั่งเก้าอี้เดิม แล้วเริ่มกิจกรรมอีกครั้ง โดยวิทยากรให้สัญญาณระฆัง จากนั้นเป็ดปุกก็เดินวนไปมาในกลุ่มเพื่อหาที่นั่งว่างจากบ้านของสมาชิก คุณครูที่ลุกจากเก้าอี้ (บ้าน) ก็วิ่งหาที่นั่งบ้าง เป็ดปุกก็เดินวนระหว่างบ้านต่าง ๆ เพื่อจะหาที่นั่ง ...สมาชิกในกลุ่มร่วมกิจกรรมกันอย่างสนุกสนานเพื่อหลอกล่อเป็ดปุก รวมทั้งฝึกการสังเกต การมีไหวพริบ การเคลื่อนไหว และการประสานงานกันของสมาชิกบ้าน

จากนั้น วิทยากรให้เป็ดเดินเร็ว หรือเร่งความเร็วเพื่อให้ผู้ทำกิจกรรมได้เร่งความเร็วตามด้วย สมาชิกในกลุ่มยังคงสามัคคีกันและร่วมกิจกรรมกันอย่างดี ทุกคนที่เป็นสมาชิกได้ลุกจากที่และได้ร่วมกิจกรรมร่วมกันทุกคน โดยรอบนี้ใช้เวลาทั้งหมด 4.38 นาที

ผู้ร่วมกิจกรรมได้ร่วมกิจกรรมเดินเป็ดอีกสองสามรอบ แล้วสะท้อนการเรียนรู้ร่วมกัน

“คนเราในสังคมมีหลายแบบ ในการเป็นครูก็มีหลายแบบ เราต้องมีความสามัคคี มีการทำงานเป็นทีม วางแผนร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกัน ในมิติของการทำงานให้สำเร็จต้องอาศัยใจและความร่วมมือกัน ทักษะชีวิตที่จำเป็นคือการมีวินัย การเคารพผู้อื่น และต้องพิจารณาบริบท เงื่อนไขต่างๆ มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทักษะในการเรียนรู้คือต้องมีทักษะการคิด การสังเกต มีสมาธิ มีความพยายามเอาชนะอุปสรรค ความเสียสละเพื่อส่วนรวม”

กิจกรรมที่ 3 “กิจกรรมกงล้อสี่ทิศ”

เริ่มดำเนินกิจกรรม ดังนี้

1. ครูกัลยา จันทรา ชวนคุณครูผู้ร่วมกิจกรรมพูดคุยเรื่องการพัฒนาตัวเราด้วยฐานกาย ฐานคิด และฐานใจ ตัวเราจะใช้จิตตปัญญาศึกษาในการพัฒนาตนเอง

2. การใช้เกมสี่ทัศน์ เมื่อย้อนกลับมาสู่ตัวเรา คือ กิจกรรมกงล้อสี่ทิศ ได้เคยนำมาใช้กับการเรียนการสอนนักเรียน 1 ห้อง ประมาณเกือบ 40 คน

ครูกัลยา จันทรา ชวนเรียนรู้ถึงลักษณะของ

กระทิง (ทิศเหนือ) ซึ่งมีจุดแข็งคือความเป็นผู้นำ กล้าได้กล้าเสีย (ผู้นำ)

หนู (ทิศใต้) ซึ่งมีจุดแข็งคือการเป็นนักประสาน อาศัยความรู้สึกมากกว่าเหตุผล ชอบช่วยเหลือผู้อื่น ขี้สงสาร จิตใจอ่อนโยน เปิดโอกาสให้ผู้อื่นมาร่วมทำงาน รักสันติ ชอบการประนีประนอม (นักประสาน)

หมี (ทิศตะวันตก) ซึ่งมีจุดแข็งคือการเป็นนักคิด ทำให้การทำงานใช้เวลา เพราะต้องคิดให้รอบคอบ มีขั้นตอน ใฝ่รู้ เก็บข้อมูล วางแผนอย่างละเอียดเป็นขั้นตอน ชอบตรรกะ เหตุผล เอาจริงในการทำงาน มีโลกส่วนตัวสูง มีความรับผิดชอบ มีกติกา ระเบียบแบบแผน พูดน้อย เรียบร้อย (นักคิด)

นกอินทรี (ทิศตะวันออก) ซึ่งมีจุดแข็งคือการเป็นคนคิดสร้างสรรค์ อิสระ มองเป้าหมายในอนาคต มีความคิดนอกกรอบ (นักวางแผน)

3. กิจกรรมเรียนรู้ตนเองและจัดกลุ่มตนเองเข้ากลุ่มว่าครูแต่ละท่านมีลักษณะคล้ายกับกระทิง หนู หมี นกอินทรี แล้วเข้ากลุ่มร่วมกัน สมาชิกในแต่ละกลุ่มคุยกันและบอกถึงลักษณะของตนเอง และเพื่อนในกลุ่มรับฟังกันและกัน เมื่อพบว่าตนเองนั้นไม่ใช่ลักษณะของกลุ่มที่เข้าไปร่วม สามารถไปเข้ากลุ่มอื่นที่ตรงกับลักษณะของตัวเอง

4. ครูทุกท่านมาร่วมกิจกรรมในวงใหญ่ ครูพิจารณาร่วมกันถึงลักษณะเฉพาะของตนเอง และทุกคนร่วมรับฟังเพื่อนครูที่นำเสนอ

ครูบำรุง จันทราภิรมย์ โรงเรียนวังเหนือวิทยา เป็นตัวแทนของกลุ่มหนู “ครูที่มีลักษณะเช่นนี้ เป็นคนมีน้ำใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ครูในกลุ่มหนูสนิทกันหมดแล้ว มีจิตอาสา มีความอดทนอดกลั้น เก็บความรู้สึกเก่ง มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นในการทำงานให้สำเร็จ ชอบพูดโน้มน้าวใจคน ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ในกลุ่มหนูมีทั้งหนูเล็กหนูใหญ่มีเพื่อนเยอะ”

ครูโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเนซี เป็นตัวแทนของกลุ่มนกอินทรี “คิดนอกกรอบ มองการณ์ไกล มีความรับผิดชอบ ชอบวางแผน รักอิสระ”

ครูนิศาชล เลิศบุญยสิทธิ์ โรงเรียนวิชชานารี เป็นตัวแทนของกลุ่มกระทิง “คิดเร็ว กล้าได้กล้าเสีย รักอิสระ มีความอดทน รักพวกพ้อง ความตรงไปตรงมา มีความมุ่งมั่น”

ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคม เป็นตัวแทนของกลุ่มหมี “คิดมีเหตุผล ขี้เกรงใจ รับผิดชอบสูง ทำมากกว่าพูด คิดละเอียด จอมวางแผน”

5. ครูกัลยา จันทรา ชวนคุณครูคิดเชื่อมโยงจากกิจกรรมกงล้อสี่ทิศและกิจกรรมเป็ด จะสามารถนำไปใช้ในชั้นเรียนได้อย่างไรบ้าง

“ลักษณะของสัตว์สี่ชนิด เราสามารถนำไปใช้กับนักเรียน ในการทำความเข้าใจร่วมกันว่า นักเรียนทุกคนมีคุณค่า เพื่อนๆ นักเรียนจะได้มองคุณค่าของเพื่อนแล้วเข้าใจกัน ทำงานร่วมกันได้”

“นักเรียนที่มีลักษณะของหมีจะตอบคำถามคุณครูช้ากว่าเพื่อนคนอื่น ในขณะที่นักเรียนที่มีลักษณะของนกอินทรีจะตอบก่อน”

“การจัดกิจกรรมก่อนที่จะจัดกลุ่มของนักเรียน น่าจะมีกิจกรรมเล่นเกมเป็น แล้วสังเกตนักเรียนและสามารถเชื่อมโยงมาถึงกลุ่มของกงล้อสี่ทิศได้ น่าจะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น”

“ในห้องเรียนประกอบด้วยสัตว์สี่ชนิด หากเราสามารถจัดให้นักเรียนที่มีลักษณะทั้งสี่ชนิดอยู่ในกลุ่มเดียวกัน น่าจะทำให้การทำงานร่วมกันของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น สนุกมากขึ้น”

6. ครูกัลยา จันทรา เชื่อมโยงกิจกรรมในวันนี้เข้ากับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยขอเรียนเชิญคุณครูผู้ร่วมกิจกรรมสะท้อนความรู้สึกความคิด

“กิจกรรมจิตตปัญญาช่วยสร้างความพร้อมของใจ ปรับฐานใจของครูให้อยู่ในระนาบเดียวกัน ในกรณีที่คุณครูมีลักษณะเป็นหมีนั้น นักเรียนจะชอบในลักษณะที่ครูเป็นคนสุขุมไม่ใช้อารมณ์เพียงอย่างเดียว ในกรณีที่ครูเป็นนกอินทรี ครูจะเปิดพื้นที่ให้นักเรียนแสดงความคิดสร้างสรรค์ได้” (ครูปุญยวีร์ แสงมนตรี)

“กิจกรรมจิตตปัญญาช่วยทำให้ยอมรับพื้นฐานของนักเรียนที่มีความคิดความรู้สึกต่างกัน”

“กิจกรรมจิตตปัญญาช่วยให้เข้าใจนักเรียนและเรียนรู้นักเรียนเป็นรายบุคคลได้”(ครูรุ่งรัชนี วิมาละ)

“กิจกรรมจิตตปัญญาช่วยสร้างความพร้อมในเรื่องความมีสมาธิของนักเรียน ช่วยทำให้ครูจัดการเรียนการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์” (ครูวันเพ็ญ คิดอ่าน)

“กิจกรรมนี้ละลายความมีอัตตาของครู ทำให้เปิดใจว่านักเรียนอาจจะถูกได้ และครูอาจจะผิดได้ ครูทบทวนตนเอง” (ครูพัชรินทร์ สว่างถาวรกุล)

“ช่วยลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนๆ ไว้วางใจครู ใจพร้อมแล้ว การทำงานการเรียนรู้จะมีความสุข” (ครูสรัญญา เรือนคำ)

“มาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นครั้งแรก ทำให้เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลและมีแนวทางไปจัดการเรียนการสอน (ครู....โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม)

“กิจกรรมนี้ช่วยเตรียมความพร้อมทบทวนจิตใจใคร่ครวญถึงตัวนักเรียนจากการมองดูตัวครู ครูค้นพบตัวเอง เมื่อกลับเข้าไปในห้องเรียน จะนำกระบวนการไปทบทวนจิตของนักเรียน เมื่อเราทุกคนเปิดใจ พร้อมใจกัน เราจะร่วมเรียนรู้ได้ มีการค้นตัวครูและตัวนักเรียน” (ครูปริศนา ปัญญาสอน)

“การค้น คือ ค้นใจของนักเรียนและของครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจ กระบวนการจิตตปัญญาช่วยทำให้เรามีสติ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ไปสู่การเรียนรู้ด้วยเหตุผล ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เรียนรู้ไปพร้อมกับความเข้าใจและความสำคัญของชุมชน ไม่ทิ้งชุมชน มีการเรียนรู้อย่างยั่งยืนเหมือนที่ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และท่านอาจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ คุณครูใหญ่ใจดีผู้ดูแลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้กรุณาเสียสละมาสร้างการเรียนรู้ให้พวกเราตลอดเวลา 3 ปีกว่า เมื่อไหร่ครูรักเด็ก เด็กก็จะรักครู และร่วมทำโครงงานฐานวิจัยกับเรา” (ครูกัลยา จันทรา)

ในวันอาทิตย์ที่ 5 มิถุนายน 2559 มีกำหนดการจากครูวิทยากรโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ดังนี้

“ความรัก ความผูกพัน และการเรียนรู้อันงดงาม ของพวกเราครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา กับกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา : บทเรียนความสำเร็จจากการจัดการเรียนรู้นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม” : ครูพวงผกา คันธรัตน์ ครูเอกชัย จันทร์ตา และครูมณฑิรา เจดีย์ปัน (เวลา 09.00 – 12.00 น. วันอาทิตย์ที่ 5 มิ.ย. 2559)

กิจกรรมที่ 1 เรียนรู้และเข้าใจตนเอง (1 ชั่วโมง)

กล่าวถึงประสบการณ์ของครูพวงผกา คันธรัตน์ ในการจัดกิจกรรมกับนักเรียนและแนวคิดที่ได้รับจากการเรียนรู้จิตตปัญญา

“เคยนำกิจกรรมจิตตปัญญาที่ได้ร่วมเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปใช้กับนักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม เด็ก ม.ปลาย ทำให้เด็กๆ เข้าใจกันมากขึ้นและเด็กๆ ช่วยกันแก้ไขตนเองและเพื่อนๆ ด้วยความรักความเข้าใจ” (ครูพวงผกา คันธรัตน์ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

...กิจกรรมเรียนรู้และเข้าใจตนเอง” (ครูแต่ละท่านอ่านคำชี้แจงทำความเข้าใจแล้วเขียนวิเคราะห์โดยรอบแรกเขียนวิเคราะห์ถึงคนที่เรารักมากที่สุด 1 คน/ร่วมกันสะท้อนความคิด (ทำไมถึงคิดเช่นนั้น)

...กิจกรรมเขียนวิเคราะห์ตนเอง แล้วสะท้อนความคิดว่าเราเองรู้จักตัวเองมากน้อยอย่างไร

...กิจกรรม BrainGym

...กิจกรรมจากกระดาษสี่ช่อง สองหน้า "เรียนรู้และเข้าใจตนเอง" ขอให้นึกถึงคนที่ใกล้ชิดเราและเราคิดถึงมากที่สุด เขียนตอบในแต่ละช่อง ทั้งสี่ช่องตอบสำหรับบุคคลเพียงคนเดียว

ช่องแรก...รัก เรานึกถึงใครที่เรารักและเรามีความรัก ชื่นชม เรื่องใดในบุคคลผู้นี้

ช่องที่ 2... ชัง เรามีความไม่ชอบใจ เรื่องใดในบุคคลผู้นี้

ช่องที่ 3...กลัว เรามีความกลัวเรื่องใดเกี่ยวกับบุคคลผู้นี้

ช่องที่ 4...เราชื่นชมบุคคลผู้นี้เพราะเหตุใด บุคคลผู้นี้เป็นคนอย่างไร

...กิจกรรมต่อมา ขอให้เราลองมองตัวเอง เรารัก ชัง กลัว และเราเป็นคนอย่างไร เขียนตอบในแต่ละช่อง ทั้งสี่ช่องตอบสำหรับตัวเรา

...ขอให้คุณครูทุกท่านสะท้อนสิ่งที่เขียนให้ผู้ร่วมกิจกรรมฟัง...

ครูส่วนใหญ่นึกถึงแม่ น้อง ลูก พี่ เพื่อน พี่รวมงาน คุณตา นักเรียน และในส่วนความรักในตัวเอง มีลักษณะของเหตุผลที่เป็นจุดร่วม คือ มีความรัก ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือในทุกเรื่อง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น อยู่ใกล้แล้วสบายใจ ต้นแบบในความเสียสละสูง เป็นตัวของตัวเอง กรณีของนักเรียน นักเรียนมีปัญหาครอบครัวมาก แต่มีความอดทน ขยัน มีทักษะชีวิตที่ดี และสะท้อนให้คิดถึงลูกตนเอง

ในส่วนที่ไม่ชอบ คือ อารมณ์ร้อน ความโกรธ คิดลบ โลกส่วนตัวสูง ไม่คิดถึงความรู้สึกของคนอื่น ขี้โวยวาย

ในส่วนความกลัว คือ กลัวความพลัดพรากจากคนที่รัก กลัวเจ็บป่วย กลัวตาย กลัวความล้มเหลวในชีวิต

ในส่วนความหลง ที่แต่ละบุคคลเป็นคนแบบที่เรารักหรือตัวเรารัก คือ ความซื่อสัตย์ ความมีจิตใจดี ความตั้งใจทำงาน มีมนุษยสัมพันธ์ มีน้ำใจ

...สะท้อนคิดจากกิจกรรม

“ถ้านำไปใช้ในกิจกรรมกับนักเรียน เราได้รู้ว่านักเรียนของเรามีปัญหาอะไร ตัวตนของนักเรียนเป็นอย่างไร นักเรียนเปิดเผยให้เรารู้” (ครูบำรุง จันทราภิรมย์ผ์ โรงเรียนวังเหนือวิทยา)

“ทำให้รู้ถึงตัวเรา เรามีอะไรที่ต้องปรับปรุง และคนใกล้ชิดเป็นอย่างไร มองคนอื่น คิดถึงคนอื่น” (ผอ.หทัยทิพย์ จันทร์แสนตอ โรงเรียนบ้านสามขา)

“โดยปกติมนุษย์เราหลงตัวเอง แต่พอทำกิจกรรมนี้ทำให้เรามองเห็นความจริง มีความตระหนัก” (ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ)

กิจกรรมที่ 2 บัตรคุณธรรมนำชีวิต (2 ชั่วโมง)

...แนะนำกิจกรรม

...แบ่งกลุ่มผู้เข้าอบรม เป็น 5 กลุ่ม มีหัวหน้ากลุ่มเป็นตัวแทนรับบัตรคุณธรรม ปฏิบัติกิจกรรมตามกลุ่ม (ร่วมกับวิทยากรตลอดกิจกรรม) ผู้ร่วมกิจกรรมเลือกคุณธรรมด้านที่ตนเองชอบมากที่สุด

...สะท้อนคิดสิ่งที่ได้จากกิจกรรม

...กิจกรรมบัตรคุณธรรม นำชีวิต ครูเอกชัย จันทร์ตา นำไปใช้กับวิชาที่ได้สอน (สอนวิชาฟิสิกส์) นำไปใช้แล้วได้ผลที่โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม นำกิจกรรมจากการเรียนรู้จากวิทยากรบ้านพินทุ จากการได้รับการอบรมจิตตปัญญาเมื่อปี พ.ศ. 2558

แบ่งกลุ่มคุณครู 5 กลุ่ม ขอคุณครูคละโรงเรียน โดยนับ 1-5 แล้วคุณครูนั่งตามกลุ่ม

ขอให้สมาชิกในกลุ่มทำความรู้จักกันแล้วเลือกคุณครูตัวแทนกลุ่ม คุณครูที่ได้รับคัดเลือกออกมายืนด้านหน้า มาแนะนำตัว และลองบอกเหตุผลที่สมาชิกในกลุ่มเลือกตนเอง

หัวหน้ากลุ่มนำบัตรคุณธรรมและเอกสาร มีกิจกรรมที่ร่วมทำ 6 หัวข้อ มีบัตรคุณธรรม 48 ใบ ครูแจกกระดาษแผ่นสีขาวให้สมาชิก หัวหน้าสับบัตร คุณครูหลับตา ระลึกถึงแต่ความดี หัวหน้ากลุ่มคลี่บัตร ให้เพื่อนในกลุ่มเลือกคนละ 1 บัตร คุณครูอ่านของตัวเอง แล้วเขียนในกระดาษ เสร็จแล้วนำคืนหัวหน้ากลุ่มๆ สับบัตรครั้งที่ 2 จนถึง 6

หัวข้อต่างๆ ประกอบด้วย คุณธรรมพื้นฐานชีวิต การแสดงออก ความสัมพันธ์ รักษาดุล การให้ปนะโยชน์ ผลลัพธ์ สรุป

ขอให้คุณครูเลือกคุณธรรมที่ตรงกับตัวครูมากที่สุด

ครูทุกท่านร่วมสรุปการเรียนรู้ในวงประชุมใหญ่

มีคุณครูได้บัตรคุณธรรมที่ซ้ำกัน เป็นการแสดงว่า คุณครูมีคุณธรรมที่มีอยู่ในตนเอง

คุณครูร่วมสะท้อนว่ามองเห็นตรงกับตัวเอง

คุณธรรม 48 ประการ (บัตรคุณธรรม 48 ใบ) ประกอบด้วย ผจญภัย ชื่นชมรู้ค่า ความงาม เยือกเย็น เป็นศูนย์รวม สดชื่นแจ่มใส กรุณา สม่ำเสมอ ความพอใจ ความร่วมมือ กล้าหาญ สร้างสรรค์ ละวาง มุ่งมั่น มีศักดิ์ศรี กระตือรือร้น ศรัทธาต่อตนเอง การยืดหยุ่น การให้อภัย เป็นอิสระ ใจกว้าง นิ่มนวล เป็นสุข ความซื่อสัตย์ เยียวยารักษา ถ่อมตน ซื่อตรง มีสัญชาตญาณ รัก น่าอัศจรรย์ หล่อเลี้ยง อดกลั้น สงบ มองโลกในแง่ดี ปฏิบัติจริง บริสุทธิ์ใจ ให้กำลังใจ ความเคารพ ความรับผิดชอบ เชื่อมั่นในตนเอง อารมณ์ขัน เข้มแข็ง ความอ่อนหวาน อดทน ไว้วางใจ มีสัจจะ ไม่ซับซ้อน รอบรู้

ตัวแทนคุณครูสะท้อนการเรียนรู้จากกิจกรรมนี้เชื่อมโยงไปกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

“กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมพิเศษที่ทำให้เรามองเห็นความดีของเราและเป็นกระจกเงาที่สะท้อนให้คนอื่นมองเห็นความดีของเพื่อน สามารถนำไปใช้กับนักเรียนและครู เพื่อให้ทุกคนมองเห็นคุณค่าของกันและกัน (ตัวแทนครูแกนนำโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม)

“เป็นครูประจำชั้น เมื่อพบว่าเด็กมีปัญหา สามารถนำไปใช้กับนักเรียน ทำให้ครูมองเห็นด้านดีของเด็กที่คนส่วนใหญ่มองไม่เห็น ทำให้เข้าใจเหตุผลของนักเรียน” (ครูปริศนา ปัญญาสอน ครูแกนนำโรงเรียนวิชชานารี)

“กิจกรรมจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียน บัตรคุณธรรมสร้างความรู้สึกด้านบวก ช่วยให้นักเรียนที่คนอื่นมองว่าอาจจะมีปัญหา ทำให้เพื่อนและครูมองเห็นคุณธรรมด้านใดด้านหนึ่งของนักเรียน ทุกคนมีคุณค่า เป็นคนดี และทำงานร่วมกันได้” (ครูสมเกียรติ สุยะสืบ ครูแกนนำโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี)

“กิจกรรมจิตตปัญญาทำให้นักเรียนมีพื้นที่ปลอดภัย มีการมองโลกด้านบวก ที่ทำให้ครูและเพื่อนเข้าถึงบุคลิกลักษณะและพื้นฐานจิตใจของนักเรียนแต่ละคน โดยเฉพาะด้านคุณธรรมที่บางคนอาจจะมองไม่เห็น ทุกคนมีคุณค่า ทำงานด้วยกันได้ เรียนรู้ด้วยกันได้” (ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข ครูแกนนำโรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่)

“กิจกรรมจิตตปัญญาทำให้มองเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น” (ครูกนกวรรณ โลมากุล ครูพี่เลี้ยงโรงเรียนบ้านสามขา)

“กิจกรรมจิตตปัญญานี้สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีคุณธรรม หากมีแนวทางการประเมินผลว่าเด็กจะมีคุณธรรมคงทนในตัวเขา และมีความคงทนเพราะอะไร จะทำให้คงทนอย่างไร จะดีมากๆ” (ครูชยุต วิจิตรสุนทร ครูแกนนำโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาขอขอบพระคุณ ครูกา (ครูผู้อาวุโสและเป็นที่รักของครูรุ่นใหม่ทั้งในโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนอื่นๆ) ครูเอก ครูโบ (ครูรุ่นหนุ่มสาวที่เปี่ยมพลัง) เป็นอย่างสูงในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันในเช้าวันที่ 5 มิ.ย. 2559

เคารพ
เชื่อมั่น
สดชื่นแจ่มใส
ศรัทธา
อารมณ์ขัน
สร้างสรรค์
ให้อภัย
เป็นอิสะ
บริสุทธิ์ใจ
สดชื่นแจ่มใส
ศรัทธาต่อตนเอง
ซื่อตรง
ปฏิบัติจริง
มุ่งมั่น
น่าอัศจรรย์ เยือกเย็น
ปฏิบัติจริง
กล้าหาญ
ไม่ซับซ้อน
เป็นสุข
สม่ำเสมอ พอใจ
ผจญภัย
ชื่นชมรู้ค่า
ความงาม
เยือกเย็น
เป็นศูนย์รวม
สดชื่นแจ่มใส
กรุณา
สม่ำเสมอ

ความพอใจ
ความร่วมมือ
กล้าหาญ
สร้างสรรค์
ละวาง
มุ่งมั่น
มีศักดิ์ศรี
กระตือรือร้น
ศรัทธาต่อตนเอง
การยืดหยุ่น
การให้อภัย
เป็นอิสระ
ใจกว้าง
นิ่มนวล
เป็นสุข
ความซื่อสัตย์
เยียวยารักษา
ถ่อมตน
ซื่อตรง
มีสัญชาตญาณ
รัก
น่าอัศจรรย์
หล่อเลี้ยง
อดกลั้น
สงบ
มองโลกในแง่ดี
ปฏิบัติจริง
บริสุทธิ์ใจ
ให้กำลังใจ
ความเคารพ
ความรับผิดชอบ
เชื่อมั่นในตนเอง
อารมณ์ขัน
เข้มแข็ง
ความอ่อนหวาน

อดทน
ไว้วางใจ
มีสัจจะ
ไม่ซับซ้อน
รอบรู้

ภาคบ่าย

วันอาทิตย์ที่ 5 มิ.ย. 2559 เวลา 13.00 – 16.00 น. “ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ชวนสมาชิกในครอบครัวจาก 13 โรงเรียน มาร่วมเรียนรู้กันในเรื่องของกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา” : การคิดเชื่อมโยงและคิดหัวข้อโครงงานฐานวิจัย โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

...กิจกรรมจิตตปัญญาเชื่อมโยงความรู้วิทยาศาสตร์สู่ชีวิตประจำวันและชุมชนของเรา

...กิจกรรมชวนคิดจิตตปัญญาสู่โครงงานฐานวิจัย

...กิจกรรมชวนเรียนรู้ร่วมกันด้วย “ถามคือสอน”

กิจกรรมที่ 1 ครูเข้ากลุ่มร่วมกันกลุ่มละ 5 คน ระดมความคิดโดยรับฟังกันและกันด้วยสุนทรียสนทนา ในเรื่องของการนำประสบการณ์ของคุณครูแต่ละท่าน นำนักเรียนไปสู่ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แล้วเขียนความคิดของกลุ่มลงในกระดาษชาร์ต นำไปติดไว้ที่ผนังห้อง เพื่อ gallery walk

กิจกรรมที่ 2 ครูวิทยากรเชื่อมโยงชีวิตของเราแต่ละคน และชุมชน วัฒนธรรม กับโครงงานฐานวิจัย ด้วยกิจกรรม think – See – Wonder – Connect คุณครูดูภาพ 1 ภาพ แล้วใช้กิจกรรมกลุ่มสุนทรียสนทนาไปสู่ think – See – Wonder – Connect

ตัวแทนกลุ่มนำเสนอ “มองเห็นความอดอยากของเด็ก เขาอยู่ได้อย่างไร เชื่อมต่อกับความแห้งแล้ง ความอดอยาก เกิดโรคระบาด อยากให้องค์การสหประชาชาติเข้ามาช่วยเหลือ”

“มองเห็นรถติด ทำไมรถจึงติด รถติดเพราะประชากรเพิ่มขึ้น สภาวะทางจิตไม่ค่อยดี เศรษฐกิจดีเพราะคนซื้อรถมาก สภาวะแวดล้อมเป็นพิษ”

จากภาพที่มองเห็น ทำให้เชื่อมโยงมาถึงความรู้สึก เนื้อหาสาระ และความคิด

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมจิตตปัญญาเชื่อมโยงสู่การพัฒนาการคิดเชิงวิเคราะห์ โดยร่วมกันมองจากประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยสนับสนุนการทำแบบ R and D มากกว่า การ Copy ครูสร้างความรู้สึกเชื่อมั่นว่านักเรียนทุกคนสามารถทำได้ สร้างแรงบันดาลใจจากข้างใน และเปิดพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน สร้าง “ความอยากรู้” แล้วครูกับนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกัน

บทบาทของครู นำนักเรียนให้ “ก้าวข้าม” ครูช่วยถาม...ให้นักเรียนได้...คำถาม สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนรู้สงสัยด้วยตนเอง แล้วตั้งคำถามด้วยตนเอง

หลักของเหตุและผลจะทำให้ได้กระบวนการดังกล่าว โยใช้กิจกรรมกับกระดาษ 3 หน้า

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมชวนคุยชวนเรียนรู้ “ถามคือสอน”

กิจกรรมที่ 5 กิจกรรมจิตตปัญญาและวิชาการด้วยการสื่อสารจากใจ

กิจกรรมที่ 6 กิจกรรมจิตตปัญญาฐานใจ ฐานคิด ฐานกาย สู่การออกแบบโครงงาน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ครูเพาะพันธุ์ปัญญาจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกัน “จิตตปัญญาศึกษาเพื่อเรียนรู้ฐานจิต ฐานกาย ฐานคิด สู่ RBL ด้วยคุณธรรม ความรัก และความสุข” โดยครูแกนนำรุ่นที่ 1 จาก 4 โรงเรียน เป็นวิทยากร คือ ครูเจี๊ยบ ครูวิสารดา ฉิมน้อย) ครูแหม่ม (ครูกัลยา จันทรา) รร.จักรคำคณาทรฯ จ.ลำพูน พร้อมเครือข่ายชุมชน คุณนฤเทพ พรหมเทศน์ และครูณุ (ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข) รร.พิริยาลัย จ.แพร่ ในวันเสาร์ที่ 4 มิ.ย. 2559 และในวันอาทิตย์ที่ 5 มิ.ย. 2559 ภาคเช้ามีครูวิทยากรคือ ครูพวงผกา คันธรัตน์ ครูเอกชัย จันทร์ตา ครูมณฑิรา เจดีย์ปัน รร.เสริมงามวิทยาคม จ.ลำปาง และในภาคบ่าย มีครูวิทยากรคือ ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแววดาว รู้เพียร ครูณัฐวรา ดอนดี รร.บุญวาทย์วิทยาลัย จ.ลำปาง โดยได้รับการสนับสนุนสถานที่จัดประชุม ณ ห้องประชุมเสือป่า รร.บุญวาทย์วิทยาลัย และอุปกรณ์จัดกิจกรรมจากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย มีครูแกนนำรุ่น 1-4 เข้าร่วมกิจกรรมจาก 13 โรงเรียน จำนวน 50 คน

ความตั้งใจจริงของครูวิทยากรทุกท่านและการพูดคุยเพื่อสร้างความกระจ่างสำหรับครูรุ่นที่ 4 เป็นบรรยากาศที่อบอุ่น ครูในครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม เป็นคุณครูรุ่นใหม่ทั้งหมดจำนวน 9 คน เนื่องจากคุณครูจำนวนมากย้ายกลับภูมิลำเนาเดิม แต่ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาของพวกเราก็แสดงออกว่าจะยินดีช่วยเหลืออย่างเต็มที่ ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ซึ่งอยู่ในจังหวัดลำพูนเช่นเดียวกัน กล่าวว่า “หากน้องๆ อยากให้ช่วยอะไร พี่และทีมจะขอรถของจักรคำฯ ไปช่วยเรียนรู้ด้วยกัน และครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ครูแกนนำโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ก็ยินดีส่งข้อมูลทางไลน์หรือเมลไปร่วมการเรียนรู้กับคุณครูโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม (น้องๆ หลานๆ ครอบครัวทุ่งหัวช้างพิทยาคม) ก่อเกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรด้วยความรู้สึกผูกพันของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีประชุม “จิตตปัญญาศึกษา เรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาโครงงานฐานวิจัย ด้วยคุณธรรม ความรัก และความสุข” และ PLC ครูวิทยากรและครูแกนนำ

EAGLE

กิจกรรมบ่มเพาะพลังความรัก ความเมตตา
การให้ทาน การขอบคุณกันและกัน
การกอด
การยกย่องชื่นชมความดีของคนอื่น
การร่วมกันชื่นชมงานศิลปะ และงานอื่น

กิจกรรม

ให้แต่ละกลุ่มคิดหัวข้อโครงงานและออกแบบการทดลอง
เวลา 20 นาที
การคิดหัวข้อโครงงานวิทยาศาสตร์
การออกแบบการทดลอง

Analytical Thinking Pattern
กลุ่มเป้าหมาย
กระบวนการเรียนรู้แบบ PBL
การคิดหัวข้อเรื่อง
การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง
การเขียนเค้าโครง
การลงมือปฏิบัติ
การเขียนรายงาน
การนำเสนอผลงาน
เก็บรวบรวมข้อมูล ศึกษา วิเคราะห์ ประเมินผล

ภาคผนวก ง.

<u>กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”</u>

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ผู้บริหาร ศูนย์พี่เลี้ยง และหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ปีละ 1 ครั้ง

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ ผู้บริหาร และศูนย์พี่เลี้ยง

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม สถานที่ประชุม ณ พื้นที่กลางในจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

ครูแกนนำได้รับการพัฒนาทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบ รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำ

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรมประชุมปฏิบัติการการคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 44 คน ประกอบด้วย

- ครูแกนนำรุ่นที่ 2 จำนวน 36 คน ครูแกนนำรุ่นที่ 1 จำนวน 5 คน
- ครูจากโรงเรียนนาทรายวิทยาคม ขอร่วมเรียนรู้ จำนวน 2 คน (โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนในสังกัดขององค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูน สืบเนื่องจากปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดลำพูนได้ให้ความอนุเคราะห์การเรียนรู้เรื่องผ้าไหมยกดอกลำพูนแก่นักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูนมาโดยตลอด ประกอบกับคณะของ อบจ. ลำพูน ได้เดินทางไปร่วมเรียนรู้ในเวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศทั้ง 2 ปี โดยรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเอง และมองเห็นคุณค่า ความสำคัญของการเรียนรู้แบบเพาะพันธุ์ปัญญา จึงขอความอนุเคราะห์โรงเรียนในสังกัด อบจ. มาร่วมเรียนรู้โดยออกค่าใช้จ่ายการเดินทางด้วยงบประมาณของ อบจ.)
- อาจารย์ผู้สนใจจากคณะวิทยาศาสตร์ (อาจารย์ผู้สอนสาระคณิตศาสตร์ให้แก่นักศึกษาคณะครุศาสตร์ วิชาเอกคณิตศาสตร์)

วันที่ทำกิจกรรม วันพฤหัสบดีที่ 1 – วันศุกร์ที่ 2 พฤษภาคม พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการทบทวนทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 1 และสร้างความเข้าใจเริ่มต้นให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 2 -ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำรุ่น1 และ 2

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมนี้หน่วยจัดการกลางได้จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับทางศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อฝึกทักษะการคิดเชิงเหตุ-ผล และพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัยให้กับครูในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการประชุมครูครั้งนี้พบว่า มีครูที่ได้ผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบร้อยละ 28 ซึ่งพบว่า ครูเข้ามาประชุมเพื่อทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุผลและเพิ่มเติมความรู้เรื่องกระบวนการของ RBL ซึ่งหลังจากเสร็จสิ้นการประชุมแล้วทำให้ครูเข้าใจระบบความคิดเชิงเหตุผลมากขึ้น สามารถนำวิธีการที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนในวิชาอื่นๆ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ และฝึกการเชื่อมโยงความคิดให้เป็นระบบมากขึ้น ส่วนอีกร้อยละ 72 ซึ่งมากกว่าครึ่งหนึ่งจากครูที่เคยผ่านการประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ พบว่า ครูส่วนใหญ่มีความกังวล อึดอัด กลัว เบื่อหน่าย และไม่พร้อมสำหรับการประชุมครั้งนี้ เพราะครูส่วนใหญ่ยังยึดติดกับความคิดเดิมๆ ว่า “งานวิจัยเป็นเรื่องที่ยากต้องใช้สถิติขั้นสูง เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ” แต่เมื่อเสร็จสิ้นการประชุมแล้ว ครูแทบทุกคนกลับเปลี่ยนความคิดว่า “งานวิจัยเป็นเรื่องใกล้ตัว เกิดจากการสงสัยของผู้วิจัย ซึ่งผู้วิจัยต้องลงมือปฏิบัติและใช้กระบวนการคิดอย่างมีระบบ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ”

มีข้อสังเกตว่าครูที่มาจากโรงเรียนเดิมขาดความเข้าใจ RBL ของ พพปญ. ซึ่งอาจหมายความว่าโครงการนี้ยังไม่เป็นที่ทราบอย่างแพร่หลายในโรงเรียน และคิดว่าน่าจะเป็นเช่นนี้กับทุกศูนย์ (หลังการทำ workshop กับศูนย์ลำปางได้พบครูโรงเรียนพิริยาลัยในงาน สพฐ. ซึ่งครูไม่ทราบว่าโรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้) ครูจำนวนหนึ่งเขียนว่ามาอบรมอย่างไม่ทราบเหนือใต้ และครูจำนวนมากยังมาด้วยความกลัวงานวิจัยที่ต้องใช้สถิติ

สำหรับทางศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้ใช้คำถาม และสื่อต่างๆ เพื่อกระตุ้นความคิดของครูและให้ครูได้มีส่วนร่วมกับทุกกิจกรรม ทำให้การประชุมครั้งนี้ไม่น่าเบื่อ นอกจากนี้ทางศูนย์พี่เลี้ยงยังให้คำปรึกษากับครูอย่างใกล้ชิด ทำให้ครูทุกคนสามารถเรียนรู้ไปพร้อมกันได้อย่างไม่มีปัญหา

จากเสียงสะท้อนที่ครูแกนนำรุ่นที่ 2 แสดงความกังวลในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการและมีความกังวลในการสนับสนุนช่วยเหลือของศูนย์พี่เลี้ยง ทางศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจะพยายามดำเนินงานให้เป็นที่ปรึกษาให้คุณครูอย่างเป็นกันเองเพื่อสร้างสัมพันธไมตรี ทาให้คุณครูพร้อมที่จะทำโครงการนี้ต่อไปอย่างมีความสุข

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

กิจกรรมประชุมปฏิบัติการ "การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 454 คน ประกอบด้วย

- ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 92 คน
- นักเรียน จำนวน 362 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 27 – วันอาทิตย์ที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมเวียงแก้ว ชั้น 2 โรงแรมลำปางเวียงทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

3. เพื่อเป็นการทบทวนทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ 2 รวมทั้งสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจเริ่มต้นให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 3 ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
4. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL ให้กับครูแกนนำและนักเรียน และมีกิจกรรมปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนทั้งในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียน

รายละเอียดกิจกรรม

<u>วันที่ 1 (วันเสาร์ที่ 27 มิถุนายน 2558) วิทยากร รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์</u>

08.30 – 08.50 น.	ลงทะเบียน
08.50 – 09.00 น.	พิธีเปิดการประชุม โดย รศ.ดร.สมเกียรติ สายธนู อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
09.00 – 10.30 น.	การศึกษาและการเกิดปัญญา
10.30 – 12.00 น.	การคิดเชิงเหตุผล
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	การคิดเชิงตรรกะ
14.30 – 17.00 น.	การสอน PBL และ RBL

<u>วันที่ 2 (วันอาทิตย์ที่ 28 มิถุนายน 2558) วิทยากร รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์</u>

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 10.30 น.	การออกแบบ RBL
10.30 – 12.00 น.	ถามคือสอน
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 16.00 น.	การ Review งาน
16.00 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน "การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย" ในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 454 คน มีคุณครูและผู้บริหารจำนวน 92 คน นักเรียนจำนวน 362 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 16 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์)

โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. <u>โรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ รวม 11 โรงเรียน</u>

โรงเรียนในจังหวัดลำปาง 8 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย 2. โรงเรียนวิชชานารี 3. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา 4. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม 5. โรงเรียนแม่พริกวิทยา 6. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม 7. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา 8. โรงเรียนวังเหนือวิทยา

โรงเรียนในจังหวัดลำพูน 2 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน 2. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม

โรงเรียนในจังหวัดแพร่ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่

2. <u>โรงเรียนที่สนใจเป็นเครือข่ายขอมาร่วมเรียนรู้ด้วย รวม 5 โรงเรียน</u>

โรงเรียนในจังหวัดลำปาง 3 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี 2. โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม 3. โรงเรียนวอแก้ววิทยา

โรงเรียนในจังหวัดลำพูน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26

โรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนผดุงราษฎร์

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ

“การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 454 คน มีคุณครูและผู้บริหารจำนวน 92 คน นักเรียนจำนวน 362 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 16 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์)

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน "การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ผู้ร่วมกิจกรรม

1. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน
2. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ครู 5 คน นักเรียน 5 คน
3. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	ครู 8 คน นักเรียน 10 คน
4. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	ครู 5 คน นักเรียน 5 คน
5. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 4 คน นักเรียน 16 คน
6. โรงเรียนวิชชานารรี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 5 คน นักเรียน 8 คน
7. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 18 คน
8. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	ครู 5 คน นักเรียน 10 คน
9. โรงเรียนพิริยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 10 คน
10. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน
11. โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	ครู 5 คน นักเรียน 5 คน

โรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

1. โรงเรียนลำปางกัลยาณี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 1 คน
2. โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 2 คน
3. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 9 คน นักเรียน 11 คน
4. โรงเรียนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	ครู 4 คน นักเรียน 7 คน
5. โรงเรียนแม่มอกวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง	ครู 3 คน
6. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตอารีฯ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 5 คน
7. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน	ครู 6 คน
8. โรงเรียนพระ	ครู 6 คน
9. โรงเรียนผดุงราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	ครู 11 คน
10. โรงเรียนบ้านแม่ลิด อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน

หน่วยงานที่ขอเข้าร่วมรับฟังการบรรยาย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	อาจารย์ 6 คน
2. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	อาจารย์ 5 คน
3. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม	อาจารย์ 5 คน
4. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	อาจารย์ 2 คน

5. ทีมงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง	อาจารย์ 5 คน เจ้าหน้าที่ฯ 1 คน
6. บุคลากรจากบริษัท ปูน ซี เมนต์ไทย จำกัด (SCG)	จำนวน 3 คน
7. บุคลากรจากสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ	จำนวน 2 คน
8. กรรมการสถานศึกษา	จำนวน 2 คน
รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ ในครั้งนี้	**จำนวน 253 คน**

วันที่ทำกิจกรรม 9 - 10 กรกฎาคม 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ณ ห้องประชุมเวียงแก้ว โรงแรมลำปางเวียงทอง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการทบทวนทักษะความคิดเชิงเหตุผล และความคิดเชิงระบบให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 1-3 รวมทั้งสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจเริ่มต้นให้กับครูแกนนำรุ่นที่ 4 ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
2. เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในวิถีการจัดการเรียนรู้แบบ RBL สะเต็มใน RBL และ ถามคือสอน ให้กับครูแกนนำ ครูผู้สนใจ ผู้บริหารโรงเรียน กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน และมีกิจกรรมปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนทั้งในโรงเรียนเดียวกันและต่างโรงเรียน

รายละเอียดกิจกรรม

<u>วันที่ 1 (วันเสาร์ที่ 9 กรกฎาคม 2559) วิทยากร รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์</u>

08.30 – 08.50 น.ลงทะเบียน

08.50 – 09.00 น.พิธีเปิด โดย ผศ.จำลอง คำบุญชู รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

09.00 – 10.30 น.การเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัย

10.30 – 10.45 น. พักรับประทานอาหารว่าง

10.45 – 12.00 น.ความคิดเชิงเหตุ-ผล

12.00 – 13.00 น.พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 14.30 น.ความคิดตรรกะ

14.30 – 17.00 น. การ review หาโจทย์ RBL

<u>วันที่ 2 (วันอาทิตย์ที่ 10 กรกฎาคม 2559) วิทยากร รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์</u>

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 10.30 น.	การออกแบบ RBL
10.30 – 12.00 น.	สะเต็มใน RBL
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	สะเต็มใน RBL
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 14.30 น.	สะเต็มใน RBL
14.30 – 17.00 น.	ถามคือสอน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” ในครั้งนี้มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 95 คน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 2 คน นักเรียน จำนวน 127 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน มีโรงเรียนที่เข้าร่วมการประชุมเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และมีโรงเรียนที่สนใจเพิ่มขอมาร่วมเรียนรู้ด้วยรวมเป็น 10 โรงเรียน มีจังหวัดที่เพิ่มมาอีกที่ขอความอนุเคราะห์มาร่วมเรียนรู้คือจังหวัดพิษณุโลก (โรงเรียนผดุงราษฎร์) และจังหวัดแม่ฮ่องสอน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานที่ขอเข้าร่วมรับฟังการบรรยาย จำนวน 7 แห่ง

โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. <u>โรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ รวม 11 โรงเรียน</u>

โรงเรียนในจังหวัดลำปาง 8 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย 2. โรงเรียนวิชชานารี 3. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา 4. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม 5. โรงเรียนแม่พริกวิทยา 6. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม 7. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา 8. โรงเรียนวังเหนือวิทยา

โรงเรียนในจังหวัดลำพูน 2 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนจักรคำคณาทร 2. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม

โรงเรียนในจังหวัดแพร่ 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนพิริยาลัย

2. <u>โรงเรียนที่สนใจเป็นเครือข่ายขอมาร่วมเรียนรู้ด้วย รวม 8 โรงเรียน</u>

โรงเรียนในจังหวัดลำปาง 5 โรงเรียน คือ 1. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี 2. โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม 3. โรงเรียนแม่มอกวิทยา 4. โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี 5. โรงเรียนบ้านสามขา

โรงเรียนในจังหวัดลำพูน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26

โรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลก 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนผดุงราษฎร์

โรงเรียนในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านแม่ลิด

มีเสียงสะท้อนจากโรงเรียนที่สนใจเป็นเครือข่ายขอมาร่วมเรียนรู้ คือ

1. โรงเรียนได้ติดตามเรียนรู้มา 2 ปีแล้ว และได้นำไปจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในบางระดับชั้น และจะพยายามขยายผลให้ได้ทั้งโรงเรียน และจะขอร่วมเรียนรู้กับโครงการฯ ต่อไป (โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม โรงเรียนบ้านสามขา และโรงเรียนผดุงราษฎร์)

2. โรงเรียนที่ติดตามเรียนรู้มา 1-2 ปี และจะพยายามเรียนรู้ให้ต่อเนื่องเพื่อดำเนินการตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตต์อารี ในพระอุปถัมภ์ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 โรงเรียนแม่มอกวิทยา และโรงเรียนบ้านแม่ลิด)

การจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” ในครั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก และสิ่งที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมคือ ความรู้แบบโครงงานฐานวิจัยและเรื่องการสอนแบบ STAM ที่ทำให้ทั้งครูและนักเรียนสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

กำแพงเพชร และมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่สนใจจะนำวิธีการของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ไปใช้กับนักศึกษาในมหาวิทยาลัย

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ
"การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ

"การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ

"การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ

"การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย"

ภาคผนวก จ.

<u>กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา”</u>

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ครูผู้สอน นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง ได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ ครูผู้สอน นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่ของโรงเรียนหรือในชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ครูผู้สอน นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง และร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนการทำโครงงานฐานวิจัย</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม/เวลาในการจัดกิจกรรม/สถานที่จัดกิจกรรม

กิจกรรมนี้จัดในพื้นที่โรงเรียน รวม 11 โรงเรียน ดังนี้

1. โรงเรียนวังเหนือวิทยา จัดในวันพุธที่ 9 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนวังเหนือวิทยา อ.วังเหนือ จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 4 คน นักเรียน 35 คน
2. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จัดในวันอังคารที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ต.ทุ่งกว๋าว อ.เมืองปาน จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 7 คน นักเรียน 52 คน
3. โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน จัดในวันพุธที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ อ.เมือง จ.ลำพูน มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 5 คน นักเรียน 46 คน
4. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จัดในวันอาทิตย์ที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อ.เสริมงาม จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 7 คน นักเรียน 36 คน
5. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จัดในวันจันทร์ที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อ.ทุ่งหัวช้าง จ.ลำพูน มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 7 คน นักเรียน 40 คน
6. โรงเรียนแม่พริกวิทยา จัดในวันจันทร์ที่ 4 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแม่พริกวิทยา อ.แม่พริก จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 4 คน นักเรียน 43 คน
7. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จัดในวันอังคารที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 30 คน
8. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จัดในวันพุธที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียน บุญวาทย์วิทยาลัย อ.เมือง จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 48 คน

9. โรงเรียนวิชชานารี จัดในวันพฤหัสบดีที่ 7 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนวิชชานารี อ.เมือง จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 55 คน

10. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา จัดในวันศุกร์ที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 7 คน นักเรียน 33 คน

11. โรงเรียนพิริยาลัย จังหวัดแพร่ จัดในวันเสาร์ที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนพิริยาลัยฯ อ.เมือง จ.แพร่ มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 4 คน นักเรียน 44 คน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูแกนนำได้เรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงาน และเรียนรู้ประสบการณ์ของโรงเรียนอื่นในโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมและสื่อวีดิทัศน์ที่ได้รับการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และ PPT. ร่วมกับกิจกรรมปฏิบัติการ โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงร่วมกันออกแบบกิจกรรมและสื่อ PPT. ดังนี้

1. **กิจกรรม “ความสุขกับโครงงานฐานวิจัย”**

เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการใช้คำถามชวนคุยว่านักเรียนทำโครงงานกันอย่างไรบ้าง แล้วขอให้นักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ยืนกันคนละข้างของครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยง นักเรียนร่วมกิจกรรมแข่งขันกันตอบคำถามและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับโครงงานของนักเรียน โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงเป็นคนถาม มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำตอบและเหตุผลของนักเรียน

กิจกรรมต่อไปคือ นักเรียนทั้งสองกลุ่มใหญ่ช่วยกันดูคำตอบและเหตุผลที่ตนเองตอบจากบันทึกที่พิมพ์ไว้และแสดงผ่านทาง PPT. นักเรียนร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำตอบและเหตุผลใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆ ความคิดดีๆ และทำให้คิดต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า หากนักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ได้เรียนรู้จริงๆ นักเรียนจะตอบคำถามแล้วไม่มีเหตุผลสนับสนุน ไม่สามารถหาแนวทางที่จะทำโครงงานต่อไปโดยไม่ไปคัดลอกความรู้ที่มีอยู่แล้วมาได้ ความสุขในการทำโครงงานฐานวิจัยจะเกิดขึ้นได้ถ้าทุกคนช่วยกันและได้พบสิ่งใหม่ๆ ได้เรียนรู้จากตัวเอง โดยเมื่อมีปัญหา สามารถปรึกษาครูและเพื่อนได้

2. กิจกรรม “คำถามของฉันและความสุขกับโครงงานฐานวิจัย”

เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการแบ่งกลุ่มตามโครงงานของนักเรียน แล้วขอให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงงานของกลุ่มตนเอง หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอคำถามให้ได้มากที่สุด สลับกันไปเรื่อยๆ มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำถาม

กิจกรรมต่อไปคือ นักเรียนทุกคนช่วยกันร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำถามใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆ ความคิดดีๆ และทำให้คิดต่อไปได้ สามารถทำโครงงานต่อไปได้ มีแนวทางเก็บข้อมูลต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า คำถามที่ผ่านการคิดอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลจากการเรียนรู้มาแล้ว จะเป็นคำถามที่มีประโยชน์ คำถามบางคำถามไม่ใช่คำถามแต่เป็นเพียงการพูดเพื่อให้เกิดการสนทนาเท่านั้น หรือบางคำถามก็มีคำตอบที่รู้อยู่แล้ว ไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าได้เลย การเรียนรู้แบบลอกของคนอื่นมาโดยไม่คิดหรือไม่พยายามเชื่อมโยงสิ่งที่ค้นคว้ามาด้วยตนเอง จะทำให้ตอบคำถามหรือถามคำถามได้ไม่ดี

3. กิจกรรม "เรียนรู้จากพี่ๆ และน้องๆ ที่มีประสบการณ์ผ่านคลิป"

เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการชวนนักเรียนชมคลิป "ยุววิจัยยางพารา" และ "การทำวิจัยของนักเรียนชั้น ป.2 ดินสอยางลบหายไปไหน"

ขอให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม (แบ่งกลุ่มตามโครงงานย่อยของนักเรียน) ช่วยกันบอกครูและเพื่อนๆ ในกลุ่มว่า

1. "ได้รับความรู้? ความคิด? หรือมองเห็น? ให้มากที่สุด"
2. "เพราะเหตุใด/ทำไม ครูจึงขอให้ชมคลิปภาพยนตร์เรื่องนี้?

อาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกสิ่งที่นักเรียนนำเสนอ หลังจากนั้น ขอให้นักเรียนช่วยกินคิดพิจารณาจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มที่ครูและศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกไว้แล้วนำไปเขียนในกระดาษฟลิบชาร์ดติดให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนเลือกว่า การนำเสนอของกลุ่มใดบ้างที่ดีในความเห็นของนักเรียน

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า เพื่อนกลุ่มที่ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นที่ฟัง สังเกตรายละเอียดในคลิป จะเป็นผู้ที่นำเสนอได้ดีและสิ่งที่นำเสนอสามารถใช้ในการทำโครงงานให้มีความก้าวหน้าได้ และเชื่อมโยงไปถึงความรู้ที่ดีและใหม่ได้

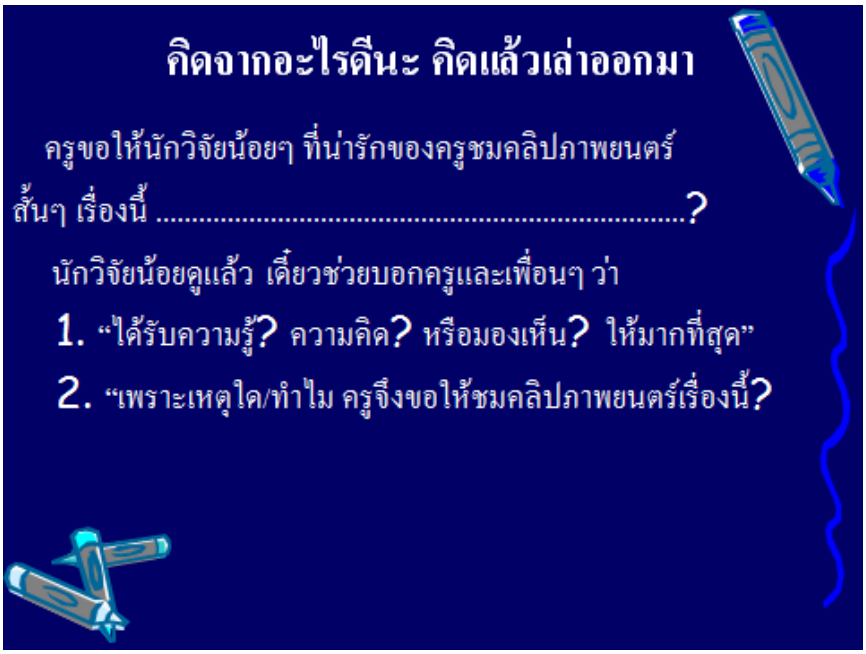

4. **กิจกรรม “ชวนกันคิด ชวนกันเขียน จากพลังวิชาการรอบตัวเรา”**

ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงชวนนักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนได้พบ ในการลงพื้นที่/อ่านจากเอกสาร/ค้นจากอินเทอร์เน็ต แล้วลองเขียนออกมา

คิดจากอะไรดีนะ คิดแล้วเล่าออกมา พลังวิชาการอยู่รอบตัวเรา		
พวกเรามองเห็นอะไร	**สิ่งที่เห็นเป็นความจริง? ความจริงคืออะไร**	**จะหาความรู้อะไร จากที่ไหน**

5. **กิจกรรม “สมุดบันทึก...ฝากไว้ให้บันทึก เพื่อการเรียนรู้ของพวกเรา”**

ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนบันทึกข้อมูลและสิ่งที่ได้เรียนรู้ และจะนำมาเรียนรู้ร่วมกัน

สมุดบันทึกเพื่อโครงงานฐานวิจัยของเรา

พวกเราจะเขียน เขียน เขียน บันทึกจากข้อมูล ความคิด และการตรวจสอบอย่างมีความสุข

กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจ

นอกจากนี้ยังมีการประชุมปฏิบัติการ “เรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลาง : แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยด้วยการคิดเชิงเหตุผลสำหรับนักเรียนและคณะคุณครูของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม” และการประชุมปฏิบัติการ “การโค้ชนักเรียนพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยสมาธิเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนัก”

- กิจกรรม **การประชุมปฏิบัติการ “เรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงและหน่วยจัดการกลาง : แนวทางการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยด้วยการคิดเชิงเหตุผลสำหรับนักเรียนและคณะคุณครูของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม”**

กิจกรรมนี้จัดในวันเสาร์ที่ 8 มิถุนายน พ.ศ. 2557 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อ.เสริมงาม จ.ลำปาง มีผู้เข้าร่วมประชุม คือ ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 36 คน โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการเรียนรู้เพิ่มเติมจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และรองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันจากการจัดการเรียนรู้ของครูแกนนำรุ่นที่ 2 มีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

กิจกรรม “เรียนรู้เรื่องเหตุและผลจากการร่วมกันแต่งเพลง”

ครูแกนนำรุ่นที่ 2 และอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญในการแต่งทำนองเพลง ชวนนักเรียนแต่งเพลงด้วยตนเอง โดยคิดกันเองคนละ 1 ประโยค จากเรื่องราวชวนคุยเกี่ยวกับการคิด และตั้งคำถาม นักเรียนคิดคำตอบออกมาเป็นประโยคเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน และเมื่อทุกคนคิดครบแล้ว นักเรียนช่วยกันคิดพิจารณาว่า ควรใช้ประโยคใดประโยคใดควรตัดออก หรือเปลี่ยนแปลง หลังจากนั้น ก็ร่วมร้องเพลงตามทำนองที่อาจารย์นักแต่งเพลงใส่ทำนองเข้าไป หลังจากนั้นครูแกนนำเชื่อมโยงมาสู่เรื่อง “ผังเหตุผล”

กิจกรรม “ผังเหตุผล และการคิดอย่างมีเหตุผล”

ครูแกนนำชวนนักเรียนคิดหาเหตุผลจากกรณีศึกษาเรื่อง “หูดับเพราะโทรนาน” นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มแล้วร่วมกันคิด เขียนผังเหตุผลลงในกระดาษฟลิบชาร์ด แล้วนำเสนอ ครูแกนนำถามถึงเหตุผลที่นักเรียนนำเสนอ โดยมี รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ช่วยตั้งคำถาม ชวนนักเรียนคุย นักเรียนได้มีโอกาสคิดตอบคำถาม คิดนอกกรอบ แต่มีเหตุผล บางกลุ่มสามารถคิดหาสาเหตุเชื่อมโยงได้ถึงเหตุของเหตุ และมองเห็นผลของผล ได้ด้วย เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสนุกในการคิดและมีความสุขในการเรียนรู้

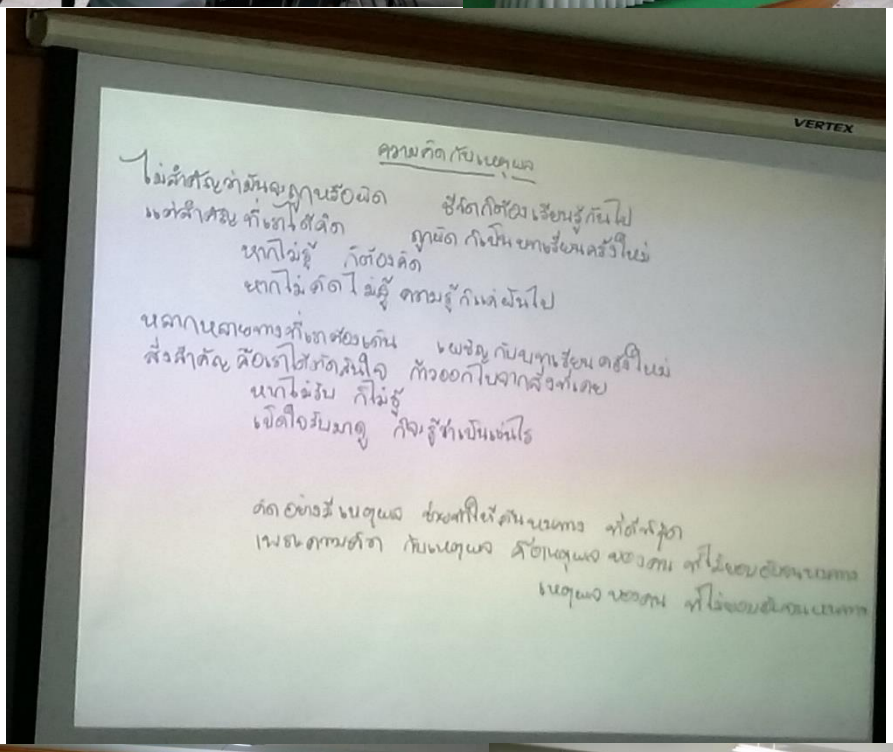

- กิจกรรม **การประชุมปฏิบัติการ “การโค้ชนักเรียนพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยสมาธิ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนัก”** กิจกรรมนี้จัดในวันอาทิตย์ที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2557 ณ ห้องเรียนโรงเรียนพิริยาลัยฯ อ.เมือง จ.แพร่ มีผู้เข้าร่วมประชุม ครูแกนนำ 4 คน นักเรียน 42 คน โดยได้รับความอนุเคราะห์ในการเรียนรู้เพิ่มเติมจาก รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มีรายละเอียดของกิจกรรมดังนี้

กิจกรรมครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อโค้ชนักเรียนพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยสมาธิ โดยการสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนักในการทำโครงงานฐานวิจัยที่มีความหมายต่อตนเอง

การดำเนินกิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมช่วงเช้า (09.00 – 12.00 น.)

เริ่มต้นกิจกรรมเตรียมความพร้อมด้วยการร่วมสนุกในการร้องเพลง ปรบมือ เพื่อละลายพฤติกรรม สร้างพื้นที่ปลอดภัยและมิตรภาพ โดย อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์

ต่อจากนั้นกิจกรรม “โค้ช” โดย รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์

1. กิจกรรม “วันนี้เรียนรู้อะไร” ประกอบด้วย
    - เตรียมพร้อมก่อนเรียน
    - ฝึกรู้สึกตัว
    - ฝึกสนทนา
    - ฝึกคิดวิเคราะห์
    - ฝึกออกแบบทดลอง
2. กิจกรรม “คำถามเกี่ยวกับการทำโครงงานฐานวิจัย”
    - ทำโครงงานแล้วได้อะไร
    - ทำไมจึงทำโครงงาน
    - ทำอย่างไร จึงสำเร็จ

ใช้เวทีเปิดใจให้นักเรียนถามในสิ่งที่สนใจอยากรู้

นักเรียนแต่ละคนถามคำถาม ส่วนใหญ่เกี่ยวกับความหมายของโครงงานวิทยาศาสตร์ ความสำคัญของโครงงาน จะทำให้โครงงานสำเร็จได้อย่างไร ผลดีของการทำโครงงานคืออะไร การทำโครงงานให้ดีทำได้อย่างไร

3. กิจกรรม “ชวนคุยสรุปเรื่องที่รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ไม่ตอบคำถามทันที แต่กลับถามนักเรียนกลับ” นักเรียนสรุปกันได้ว่า บางคำถามมีคำตอบอยู่แล้ว บางคำถามอาจจะต้องทบทวนหาคำตอบได้ด้วยตัวนักเรียนเอง (อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ช่วยเสริมกิจกรรมนี้)

4. กิจกรรม “ชมคลิปวีดีโอเรื่องของการโค้ชผู้ที่มีความทุกข์ให้มีความสุขได้ด้วยพลังงานเชื่อมโยง” ใช้คลิปวีดีโอ 2 คลิป เชื่อมโยงชวนคิด เรื่องความรู้สึกตัวกับความคิด (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมนี้เพื่อโค้ชนักเรียน)
    - ความคิด จิตเราไปอยู่ภายนอก หลงอยู่กับสิ่งที่ปรุงแต่ง
    - ความรู้สึกตัว คือ การเรียกจิตมาอยู่กับกาย
    - ตัวอย่าง นักเรียนอนุบาลฝึกการรู้สึกตัว

สรุปได้จากคลิป คือ สมองมี 2 โหมด คือ โหมดคิด และ โหมดความรู้สึกตัว ตัวอย่างคือ สตีฟ จ็อบ ฝึกสมาธิวันละ 2 ชั่วโมง เพื่อให้เข้าถึงนวัตกรรม ฐานรู้สึกตัวเป็นฐานที่ทำให้เราแต่ละคนมีสติ สมาธิ พร้อมรับฟังความรู้ การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจได้ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและได้รับความรู้ การเรียนรู้ในขณะที่รับฟังหรือเรียนรู้

5. กิจกรรม “ชมคลิปการฝึกความรู้สึกตัวของนักเรียนอนุบาลของโรงเรียนอนุบาลจุฑาภรณ์” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมนี้เพื่อโค้ชนักเรียน) ทำให้ได้รับการเรียนรู้เรื่องการฝึกการรู้สึกตัวทำให้เกิดการเรียนรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรมได้

นักเรียนส่วนหนึ่งยังขาดทักษะในการฟัง ขอให้นักเรียนมองที่จุดมุ่งหมายของตนเอง

6. กิจกรรม “ชวนคุยถึงเป้าหมายในชีวิต” รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ชวนนักเรียนคุยเรียนไปเพื่ออะไร อยากเป็นอะไร เป้าหมายในชีวิตคืออะไร

7. กิจกรรม “ฝึกการฟังอย่างลึกซึ้ง ด้วยการนั่งล้อมวงและใช้สุนทรียสนทนาระหว่างเพื่อนนักเรียนเกี่ยวกับ ความประทับใจ (ในการทำโครงงาน)

8. กิจกรรม “ฝึกทักษะการเล่า” ความประทับใจ (ในการทำโครงงาน)

- เล่าความประทับใจ 3 นาที ในการทำโครงงานฐานวิจัยที่ผ่านมา
- วิธีการ นึกภาพที่ประทับใจก่อน แล้ว เล่า “สิ่งที่เห็นและรู้สึกประทับใจ”
- แต่ละคนฟังแบบไม่ตัดสิน (สุนทรียสนทนา) แล้วนั่งล้อมวงเล่าสิ่งที่เพื่อนเล่าสิ่งที่เห็นและรู้สึกประทับใจของเพื่อน
- หัวหน้าห้อง รองหัวหน้า และตัวแทน สรุปความประทับใจจากคำพูดบอกเล่าของทุกคน

สรุป มีเรื่องราวของการให้กำลังใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือกัน

- การที่มีประเด็นเรื่อง การให้กำลังใจ เข้าใจซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือกัน เราจะสร้างสังคมในลักษณะนี้ได้อย่างไร

นักเรียนที่กล้าหาญตอบว่า “เริ่มด้วยการเปิดใจ ยอมรับในศักดิ์ศรีว่าทุกคนมีความเท่าเทียมกัน”

9. กิจกรรม “ฝึกใคร่ครวญ” รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ขอให้นักเรียนฟังเพลง 1 เพลง แล้วขอให้ลองจับเนื้อหาของเพลง

คำตอบของนักเรียน

- การยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น
- อยู่กับความจริง ยอมรับความจริง
- ไม่ควรท้อ และได้กำลังใจ
- ฟ้าหลังฝน
- เราควรยอมรับความจริง ไม่ควรหนีความจริง
- อยู่กับความเป็นจริง
- ไม่ควรท้อ
- ชีวิตคนแต่ละคนแตกต่างกัน
- ใช้ชีวิตที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

- ชีวิตคนเราไม่แน่นอน มีสมหวัง ผิดหวัง เราควรยอมรับให้ได้
- ขอให้อยู่กับปัจจุบันและเรียนรู้ มีสติ
- ยอมรับในตนเอง
- พอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่และทำให้ดีที่สุด

ขอให้นักเรียนฟังเพลงอีก 1 เพลง แล้วขอให้ลองจับเนื้อหาของเพลง

คำตอบของนักเรียน

- เราต้องตื่นจากความฝันที่เราวาดฝัน มาพบความจริง
- ความฝันกับความจริงต่างกัน

ทำอย่างไรให้เราถึงความจริง

- เราต้องใช้สมาธิในการมองความจริงและความฝัน
- งานจะสำเร็จได้ด้วยความจริง
- ถ้าจะให้ความฝันเป็นความจริงต้องทำขึ้นมา
- เราต้องใช้ปัญญา
- เราต้องออกจากจินตนาการเพื่อพบความจริง

เรามีจินตนาการโดยรู้สึกตัวอยู่หรือไม่

- เราต้องอยู่กับปัจจุบัน
- เราต้องเรียนรู้จากความเป็นจริง
- ทำดีหรือเลวอยู่ที่ตัวเราเอง
- อย่ามัวแต่ไปอยู่ในความฝัน เราต้องมาพบกับความจริง

ทำโครงงานให้สำเร็จ ความจริงคืออะไร

- เราต่างมีความทุกข์
- ครูก็ทุกข์ เพราะสอนแล้ว ศิษย์เหมือนเดิม ศิษย์ก็ทุกข์

กิจกรรมช่วงบ่าย (13.00 – 16.00 น.)

1. กิจกรรม “ฝึกวิเคราะห์ข้อเสนอโครงงาน...ด้วยการสาวหาสาเหตุ” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมเชื่อมต่อจากกิจกรรมในช่วงเช้าเพื่อโค้ชนักเรียน) มีกิจกรรมชวนคุยถึงปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวัน สาเหตุของปัญหา แล้วนำมาเชื่อมโยงกับปัญหาในการทำโครงงานของนักเรียน) ดังประเด็นต่อไปนี้

- สาเหตุของปัญหา ถ้าสิ่งที่จะศึกษา คือ ปัญหา เราต้องหาสาเหตุของปัญหานั้น เราฝึกและสนใจสิ่งที่ไม่สามารถใช้ตาเห็นได้ การทำโครงงาน ต้องใช้ความสามารถที่เหมือนการมองเห็นในสิ่งที่คนอื่นมองไม่เห็น
- ตัวอย่าง ภาพใบไม้ เรามองเห็นรากแก้วของต้นไม้ และมองเห็นความสำคัญของรากแก้ว นักเรียนตอบว่า คำตอบนั้นมาจากจินตนาการของตนเองส่วนหนึ่ง เราแต่ละคนมองเห็นภาพของผลที่เกิดขึ้น แต่อาจจะมองไม่เห็นสาเหตุ กรณีคนที่มองเห็นเหตุ แต่แก้ไขปัญหาไม่ได้

2. กิจกรรม “ชมคลิปวีดีโอเกี่ยวกับปรมาจารย์ตั๊กม้อเพื่อให้นักเรียนพิจารณาเชื่อมโยงและคิดด้วยตนเอง” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมเพื่อโค้ชนักเรียน นักเรียนแสดงออกถึงความสนุกร่วมไปกับคลิปภาพยนตร์)

มีข้อความสำคัญในการกระตุ้นความคิดและแรงบันดาลใจของนักเรียน คือ “หากเรานั่งสมาธิแล้วไม่รู้ว่านั่งสมาธิไปเพื่อจุดหมายอะไร เราก็จะไม่ได้อะไร เหตุมันอยู่ที่ใจ การลงแรงแค่ภายนอก ก็เสียเวลาเปล่า”

3. กิจกรรม “ชวนคิด ด้วยคำถามว่า วันนี้เกี่ยวข้องกับการเรียนโครงงานฐานวิจัยอย่างไร” รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมเพื่อโค้ชนักเรียน

นักเรียนช่วยกันตอบ

- ทำให้มีเหตุมีผลกขึ้น
- รับฟังความคิดเห็นจากเพื่อน
- การมีสติ
- เมื่อเรียนหรือทำงาน สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้

4. กิจกรรม “การวิเคราะห์ปัญหา” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นำกิจกรรมเพื่อโค้ชนักเรียน)

- เราจะต้องเข้าใจว่าอะไรคือปัญหา
- เราจะแก้ปัญหาได้อย่างไร
- หาผลของการแก้ปัญหา
- นำแนวคิดดังกล่าวไปใส่ไว้ในการทำโครงงานของเรา
- ทุกครั้งที่เราแก้ปัญหา เราจะได้ความรู้ใหม่
- ต้องให้วงจรของ การแลกเปลี่ยน / ถาม / อภิปราย
- จะได้โครงงานของตนเองออกมา
- ในการทำโครงงาน มีการฝึกตั้งคำถาม (นักเรียนพิจารณาจากกรณีศึกษา การตั้งคำถามจากคลิปวีดีโอ ที่มีคำถามไม่ไกลจากชีวิตจริงของนักเรียน)
- เราควรตั้งคำถามตลอดเวลา เมื่อได้คำตอบแล้ว ก็ตั้งคำถามใหม่ตลอดเวลา ฝึกถาม – ตอบตัวเองตลอดเวลา

5. กิจกรรม “ชวนคิดเพื่อการฝึกปรับตัวและเปลี่ยนแปลง” โดย รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ใช้สื่อคลิปวีดีโอ การสนทนาของเล่าจื๊อ) มีข้อความสำคัญชวนคิด คือ “ทำไมคนเราต้องเป็นอย่างน้ำ (ไม่ควรยึดความคิดของตนเองจนกลายเป็นคนแข็งตัว)”

6. กิจกรรม “ชมคลิปวีดีโอของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ใช้การสร้างแรงบันดาลใจจากคำพูดของอาจารย์เฉลิมชัย ในการโค้ชนักเรียน)

“ใครที่ท้อถอยอุปสรรคง่ายๆ จะไม่มีทางประสบความสำเร็จ ในโลกแห่งความสำเร็จ คือความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ มีความคิดสร้างสรรค์ คนที่ประสบความสำเร็จในชีวิต จะเป็นผู้ให้ก่อน มนุษย์ส่วนใหญ่เห็นแก่ตัว ไม่เป็นผู้ให้ ขอให้อดทน ต่อสู้ มุ่งมั่น เพื่อประเทศชาติ เพื่อโลก จงให้ และ ให้ แล้วจะกลับมาหาเราเอง สิ่งที่สำคัญในการต่อยอดทางความคิด คือ การคิดต่อยอดที่แตกต่าง หรือที่เรียกว่า แหกคอก จากแนวที่เหมือนเดิม คนกล้าหาญกล้าแสดงออก คือ ต้นทุนทางจินตนาการ”

7. กิจกรรม “ชวนคุยถึงโครงงานที่ดีว่าวัดได้อย่างไร” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ใช้คำถามและคำตอบของนักเรียนในการโค้ชนักเรียน) มีกิจกรรมการสะท้อนคิดร่วมด้วย และนักเรียนสรุปคำตอบด้วยตนเอง ดังนี้

- โครงงานที่สามารถทำได้จริง
- มีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์
- นักเรียนมีศักยภาพทำได้ และเราชอบทำ
- แก้ไขแล้วดีที่สุด
- มีเหตุผล รู้เหตุชัด
- มีประโยชน์
- ใช้ประโยชน์ได้
- ใช้ทรัพยากรในการทำคุ้มค่า
- ทำแล้วได้ผล
- ได้ความรู้ใหม่
- ใช้ในชีวิตประจำวัน
- เข้าใจง่าย โครงงานไม่ยากเกินไป
- มีประสิทธิภาพ

8. กิจกรรม “ร่วมกันพิจารณา เรียนรู้ โครงงานของนักเรียน” รวม 10 โครงงาน ดังนี้

1. แกล้งข้าวมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
2. ขนาดกอมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
3. ระยะการปลูกข้าวมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
4. มูลของกวางไล่ศัตรูพืชได้
5. ระยะความสูงของน้ำมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
6. อินทรียวัตถุมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว
7. ข้าวระบบเปียกและระบบแห้งมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว

8. เปรียบเทียบการเจริญเติบโตของการปลูกข้าวต้นเดียวกับหลายต้น

9. การตัดใบมีผลต่อการเจริญเติบของข้าว

10. จุลินทรีย์สังเคราะห์แสงมีผลต่อการเจริญเติบโตของข้าว

9. กิจกรรม “นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงานของตนเอง”

ผลจากการนำเสนอ : การคิดของนักเรียนตอนนี้ยังมองหาความสัมพันธ์เพียงความสัมพันธ์เดียว ควรพิจารณาจากความสัมพันธ์หลายความสัมพันธ์ มองหามุมอื่นเพิ่มขึ้น เช่น การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อระยะปักดำที่เหมาะสมจากขนาดทรงพุ่มของกอข้าว

10. กิจกรรม “คุณครูไพโรจน์ชวนคุยและตั้งคำถามชวนให้มองเห็นความสัมพันธ์ในการปลูกข้าวต้นเดียวว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง (เรามองในสิ่งที่จัดการได้ แก้ไขได้)

นักเรียนช่วยกันคิด ช่วยกันตอบ

- ดิน
- น้ำ
- แร่ธาตุ/สารอาหาร
- ปุ๋ย 2 ชนิด ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยอินทรีย์
- พันธุ์ข้าว
- อากาศ/อุณหภูมิ
- การดูแล
- ศัตรูข้าว
- อุปกรณ์ใช้ในการทำนา การปลูกข้าว

11. กิจกรรม “ชวนนักเรียนมองสภาพจริงจากนาของเรา ที่เรามองเห็นและทำจริง เราจึงจะสามารถไปยืนพูดบนเวทีได้” (รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ใช้คำถามสร้างแรงบันดาลใจ ใช้คำถามกระตุกให้คิดถึงความจริง ในการโค้ชนักเรียน)

- ขอให้ลองคิดจากมุมต่างๆ ออกมา
- ขอชวนนักเรียนลองเขียนกราฟจากข้อมูลการแตกกอ หรือ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของกอข้าว ที่มีความสัมพันธ์กับการใส่ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์ และความสัมพันธ์กับความลึกของดิน
- วิเคราะห์โครงงานของตัวเองด้วยคำถาม “มีประโยชน์อะไร” “ได้ความรู้ใหม่อะไร” “ศักยภาพสำเร็จหรือไม่”
- สืบค้นข้อมูลจาก 3 แหล่ง นำมาวิเคราะห์หา “เหตุ” และ “ผล” แปรค่าเหตุ เพื่อดูค่าผล

AAR กิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ

“การโค้ชนักเรียนพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัยด้วยสมาธิเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความตระหนัก”

1. รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ จัดการเรียนรู้ด้วยความเข้าใจในสภาพความจริงของวัยรุ่นที่มีธรรมชาติไม่นิ่ง ไม่สามารถรวมสมาธิได้ตลอดระยะเวลาที่ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้

2. มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมเมื่อนักเรียนเริ่มไม่นิ่ง เริ่มขาดสมาธิในการฟัง ด้วยการใช้คำถามที่ไม่ไกลจากตัวนักเรียนและนักเรียนมีความสนใจ

3. มีแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ไม่ยึดติดกับความรู้สึกของตนเองในฐานะผู้สอน แต่ใช้ความเข้าใจผู้เรียนด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้เริ่มจากตัวตนของผู้เรียนแต่ละคน คือไม่ได้เริ่มต้นจากตัวความรู้ ไม่ได้เริ่มต้นจากความคาดหวังในการแก้ไขข้อเสนอโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน แต่เริ่มต้นจากความรู้สึก ความคิด ความรู้ความเข้าใจในชีวิตของแต่ละคนในด้านที่ดีงาม เมื่อนักเรียนใช้ความคิดใคร่ครวญความประทับใจของเพื่อนนักเรียนที่ตนเองได้รับฟัง แล้วนำเสนอต่อที่ประชุมในวงล้อมแห่งความเป็นมิตร จึงทำให้นักเรียนกล้าที่จะพูดมากขึ้น ทั้งที่ในตอนแรกมีนักเรียนกล้าพูดแสดงความรู้ แสดงความคิดเห็นน้อยมาก การพยายามรับฟังเสียงของนักเรียนแต่ละคน รวมจำนวน 50 คน ใช้เวลาพอสมควร และไม่ได้ใช้ไมโครโฟน ทำให้เกิดบรรยากาศที่ทุกคนตั้งใจฟังและเกิดสมาธิโดยไม่รู้ตัว

4. มีการแสดงความเคารพในความยิ่งใหญ่ของนักเรียนแต่ละคนในขณะที่รับฟังนักเรียน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนไม่ได้เล่าเรื่องความประทับใจในการทำโครงงานทั้งหมด ส่วนใหญ่จะเป็นการเล่าถึงความประทับใจของเพื่อนที่มีต่อความรักความเสียสละของคุณพ่อคุณแม่หรือพี่ของตนเอง ในจังหวะนี้เองที่น่าจะทำให้นักเรียนมีความรู้สึกว่าเป็นพื้นที่ปลอดภัย เพราะไม่มีการขัดจังหวะการเล่าของนักเรียนว่าผิด แต่กลับเชื่อมโยงไปถึงเรื่องของคุณธรรมและการเรียนรู้อย่างมีคุณธรรมและทำอย่างไรให้เรียนรู้อย่างมีความหมายต่อนักเรียนเองและมีความสุข

5. ข้อสังเกตคือ นักเรียนกลุ่มนี้ ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข ครูแกนนำ เล่าให้ฟังว่า นักเรียนมีสมาธิน้อยกว่ากลุ่มปีที่แล้ว และมีนักเรียนคละกัน ไม่ใช่นักเรียนที่มีผลการเรียนดีทั้งห้อง แต่สิ่งที่น่าดีใจคือ ไม่มีนักเรียนคนไหนหนีหายไป ภาพที่มองเห็นคือนักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมและอยากที่จะพูด ตอบคำถาม มากกว่าเมื่อตอนเริ่มต้นกิจกรรมในช่วงแรกตอนเช้า นอกจากนี้เสียงฮึมๆ ของการพูดคุยกันเองก็ค่อยๆ หายไป กลายเป็นการตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นและบอกเล่าข้อมูลให้กับที่ประชุมแทน

6. จากความรู้สึกว่ามีพื้นที่ปลอดภัยและตนเองมีความหมายในช่วงเช้า ทำให้ในช่วงบ่าย นักเรียนแสดงความสนใจในการร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่ ในระหว่างที่ให้เวลานักเรียนคิดหลังจากพบปัญหาในโครงงานของกลุ่มตนเองแล้ว นักเรียนช่วยกันคิดและพยายามตอบคำถามและพยายามถามต่อ

7. นักเรียนช่วยกันค้นหาข้อมูลและพยายามหาความสัมพันธ์ของข้อมูล

คำตอบจาก 3 คำถาม คือ ได้ตามที่คาดหวังหรือไม่ ความใหม่ในครั้งนี้คืออะไร อยากได้อะไรเพิ่มอีก

1. **ผลที่ได้รับเกินจากที่คาดหวัง** นักเรียนมีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ และดูเหมือนจะเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้พาเพิ่มทักษะอีก เพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะได้มีความคงทน

เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้เวลาเพียง 1 วัน นักเรียนมีความอดทนและมีสมาธิในการรับฟัง การร่วมกิจกรรม เปลี่ยนแปลงจากเมื่อเริ่มต้นกิจกรรม นักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรมจนครบกำหนดเวลา ภาพที่นักเรียนพยายามคิดร่วมกันในช่วงบ่ายเป็นภาพที่น่าชื่นใจว่า การจัดกิจกรรมร่วมกับการโค้ชของคุณครูไพโรจน์ได้ผล สามารถเชื่อมโยงความรู้ความเข้าใจจากเรื่องชีวิตของตนเองมาสู่การทำโครงงานได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว

2. **สิ่งใหม่** คือ การเดินกระบวนการของรองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ คือเริ่มจากมีการให้เด็กได้เปิดใจฝึกสุนทรียสนทนา โดยเรื่องที่สนทนามีความกลมกลืนกับโครงการฯ คลิปของอาจารย์เป็นการสอนที่ย่นระยะทางลงได้มากทีเดียว การฝึกให้เด็กนำเสนอ และใช้คำถามจนเด็กพอจะรู้ได้ว่าโครงงานของเขามีความเป็นไปได้เพียงใด และทำให้เขาพอจะรู้ว่าที่ไม่ได้เพราะอะไร รู้ความเชื่อมโยง และเป็นเหตุเป็นผล

นักเรียนไม่ท้อถอยในการทำงาน “อ้อ... มีเด็กกลุ่มหนึ่งที่หนูนั่งอยู่ด้วย เขาชอบที่อาจารย์ให้เขาทำกราฟมันท้าทาย และเด็กก็กล้าที่จะผิด เขาทำกราฟโดยไม่ลังเล และเอาจริงเอาจัง คำถามที่เด็กถาม คือ “พวกผมเข้าใจว่าอย่างนี้ คุณครูคิดว่ายังไงครับ” ปกติเรามักจะได้ยินว่า “ทำยังไงครับ” (อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์)

สิ่งใหม่ คือ การที่รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ใช้การโค้ช และมองนักเรียนด้วยคุณค่าที่นักเรียนมีอยู่ ด้วยความเข้าใจในวัยของนักเรียน ด้วยการไม่ตัดสินนักเรียน ด้วยการให้เวลานักเรียนในการปรับจิตใจ ปรับอารมณ์ และปรับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยการฟังด้วยตัวของนักเรียนเอง และด้วยความอดทนของผู้สร้างการเรียนรู้แบบเพื่อนบนพื้นที่ปลอดภัย

การใช้คลิปที่อยู่ในความสนใจของนักเรียน เช่น คลิปจากภาพยนตร์จีน คลิปสร้างแรงบันดาลใจเรื่องคำถามในชีวิตประจำวันและการเรียนการทำงาน คลิปสร้างแรงบันดาลใจให้มีความกล้าหาญในการทำสิ่งที่ตนเองรักของอาจารย์เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนและพลิกความคิดว่ากำลังได้รับการสอน มาสู่การสร้างงานด้วยตนเอง ให้มุมมองความคิดบางอย่างที่นักเรียนไม่คิดว่าจะได้รับการเรียนรู้จากกิจกรรมวันนี้ ทำให้ช่วงบ่าย นักเรียนกล้าที่จะคิดแตกต่างและทำกราฟอย่างเอาจริงเอาจัง

3. **สิ่งที่อยากได้เพิ่มเติม** คือ การเก็บข้อมูล และการสร้างเครื่องมือ ด้วยมีข้อกังวลว่า นักเรียนจะหาข้อมูลได้รอบด้านหรือไม่ เพราะบางเรื่องเหมือนมีคนทำอยู่แล้ว แต่เด็กก็ไม่สามารถตอบเชื่อมโยงได้

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่

2. ได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละพื้นที่

3. ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้

4. นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง

5. มีแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่า นักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรม มีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ ดูเหมือนจะเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้ “โค้ช” เพิ่มทักษะอีกเพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีความคงทน

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

<u>กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประสานครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน

2. เพื่อให้ครูแกนนำได้เรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงาน และเรียนรู้ประสบการณ์ของโรงเรียนอื่นในโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

1. ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อประสานความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน สร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน โดยการสนับสนุนของคณะผู้บริหารโรงเรียนและครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน

2. ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมและสื่อวีดิทัศน์ที่ได้รับการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และ PPT. ร่วมกับกิจกรรมปฏิบัติการ โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงร่วมกันออกแบบกิจกรรมและสื่อ PPT.

เริ่มต้นด้วย

<u>1) กิจกรรมปันน้ำใจ เปิดใจ รวมความรัก</u> นักเรียน ครู และพี่เลี้ยง นั่งล้อมวง หลับตา นั่งสมาธิประมาณ 10 นาที ต่อจากนั้น ร่วมพูดคุยกันด้วยสุนทรียสนทนาเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณกลุ่มละ 4 คน ในเรื่องของความรู้สึกที่ได้มาเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง แล้วหลอมรวมความรู้สึกด้วยความรู้สึกของความเป็นเพื่อน ถ่ายทอดความรัก ความผูกพัน และความหวังในเรื่องที่ดีงามร่วมกัน

<u>2) กิจกรรมการใช้คำถามชวนคุย</u>ว่านักเรียนทำโครงงานกันอย่างไรบ้าง แล้วขอให้นักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ยืนกันคนละข้างของครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยง นักเรียนร่วมกิจกรรมแข่งขันกันตอบคำถามและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับโครงงานของนักเรียน โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงเป็นคนถาม มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำตอบและเหตุผลของนักเรียน

<u>3) กิจกรรมร่วมกันคิดพิจารณาหาความจริงเพื่อคิดต่อยอด</u> นักเรียนทั้งสองกลุ่มใหญ่ช่วยกันดูคำตอบและเหตุผลที่ตนเองตอบจากบันทึกที่พิมพ์ไว้และแสดงผ่านทาง PPT. นักเรียนร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำตอบและเหตุผลใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆ ความคิดดีๆและทำให้คิดต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า หากนักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ได้เรียนรู้จริงๆ นักเรียนจะตอบคำถามแล้วไม่มีเหตุผลสนับสนุน ไม่สามารถหาแนวทางที่จะทำโครงงานต่อไปโดยไม่ไปคัดลอกความรู้ที่มีอยู่แล้วมาได้ ความสุขในการทำโครงงานฐานวิจัยจะเกิดขึ้นได้ถ้าทุกคนช่วยกันและได้พบสิ่งใหม่ๆ ได้เรียนรู้จากตัวเอง โดยเมื่อมีปัญหา สามารถปรึกษาครูและเพื่อนได้

4) กิจกรรม “คำถามของฉันและความสุขกับโครงงานฐานวิจัย” เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการแบ่งกลุ่มตามโครงงานของนักเรียน แล้วขอให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงงานของกลุ่มตนเอง หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอคำถามให้ได้มากที่สุด สลับกันไปเรื่อยๆ มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำถาม นักเรียนทุกคนช่วยกันร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำถามใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆความคิดดีๆ และทำให้คิดต่อไปได้ สามารถทำโครงงานต่อไปได้ มีแนวทางเก็บข้อมูลต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า คำถามที่ผ่านการคิดอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลจากการเรียนรู้มาแล้ว จะเป็นคำถามที่มีประโยชน์ คำถามบางคำถามไม่ใช่คำถามแต่เป็นเพียงการพูดเพื่อให้เกิดการสนทนาเท่านั้น หรือบางคำถามก็มีคำตอบที่รู้อยู่แล้ว ไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าได้เลย การเรียนรู้แบบลอกของคนอื่นมาโดยไม่คิดหรือไม่พยายามเชื่อมโยงสิ่งที่ค้นคว้ามาด้วยตนเอง จะทำให้ตอบคำถามหรือถามคำถามได้ไม่ดี

5) กิจกรรม “เรียนรู้จากพี่ๆ และน้องๆ ที่มีประสบการณ์ผ่านคลิป” เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการชวนนักเรียนชมคลิป “ยุววิจัยยางพารา” และ “การทำวิจัยของนักเรียน ชั้น ป.2 ดินสอยางลบหายไปไหน”

ขอให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม (แบ่งกลุ่มตามโครงงานย่อยของนักเรียน) ช่วยกันบอกครูและเพื่อนๆ ในกลุ่มว่า

1. “ได้รับความรู้? ความคิด? หรือมองเห็น? ให้มากที่สุด”
2. “เพราะเหตุใด/ทำไม ครูจึงขอให้ชมคลิปภาพยนตร์เรื่องนี้?

อาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกสิ่งที่นักเรียนนำเสนอ หลังจากนั้น ขอให้นักเรียนช่วยกินคิดพิจารณาจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มที่ครูและศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกไว้แล้วนำไปเขียนในกระดาษฟลิบชาร์ดติดให้นักเรียนทั้งชั้นเรียนเลือกว่า การนำเสนอของกลุ่มใดบ้างที่ดีในความเห็นของนักเรียน

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า เพื่อนกลุ่มที่ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นที่ฟัง สังเกตรายละเอียดในคลิป จะเป็นผู้ที่นำเสนอได้ดีและสิ่งที่นำเสนอสามารถใช้ในการทำโครงงานให้มีความก้าวหน้าได้ และเชื่อมโยงไปถึงความรู้ที่ดีและใหม่ได้

6) กิจกรรม “ชวนกันคิด ชวนกันเขียน จากพลังวิชาการรอบตัวเรา” ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงชวนนักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนได้พบ ในการลงพื้นที่/อ่านจากเอกสาร/ค้นจากอินเทอร์เน็ต แล้วลองเขียนออกมา

7) กิจกรรม “สมุดบันทึก...ฝากไว้ให้บันทึก เพื่อการเรียนรู้ของพวกเรา” ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนบันทึกข้อมูลและสิ่งที่ได้เรียนรู้ และจะนำมาเรียนรู้ร่วมกัน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. นักเรียน ครูแกนนำ มีแรงบันดาลใจในการร่วมเรียนรู้เพื่อสร้างโจทย์วิจัยจากชุมชน
2. ได้ข้อเรียนรู้ในการสร้างโจทย์วิจัยจากความสนใจและความสุขของนักเรียนและครู
3. ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่
4. ได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละพื้นที่

5. ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้

6. นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง

7. มีแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่า นักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรม มีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ ดูเหมือนจะเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้ “โค้ช” เพิ่มทักษะอีกเพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ จะมีความคงทน

ภาพประกอบกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนและชุมชนในพื้นที่

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

<u>กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม - เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่โรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ 11 โรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประสานครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้ร่วมกันและร่วมกันสร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน

2. เพื่อให้ครูแกนนำได้เรียนรู้ร่วมกันในการพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงาน และเรียนรู้ประสบการณ์ของโรงเรียนอื่นในโครงการ

รายละเอียดกิจกรรม

1. ศูนย์พี่เลี้ยงลงพื้นที่เป็นระยะๆ เพื่อประสานความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันกับครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในพื้นที่โรงเรียน สร้างแรงบันดาลใจในการคิดประเด็นโครงงานฐานวิจัยจากชุมชน โดยการสนับสนุนของคณะผู้บริหารโรงเรียนและครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน

2. ครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยง เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมและสื่อวีดิทัศน์ที่ได้รับการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และ PPT. ร่วมกับกิจกรรมปฏิบัติการ โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงร่วมกันออกแบบกิจกรรมและสื่อ PPT.

กิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา” นักเรียน ครูและศูนย์พี่เลี้ยงเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัย และในปีการศึกษานี้ ได้มีความร่วมมือจากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในโครงการวิจัยเรื่อง “การวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง”

เริ่มต้นด้วย

<u>1) กิจกรรมปันน้ำใจ เปิดใจ รวมความรัก</u> นักเรียน ครู และพี่เลี้ยง นั่งล้อมวง หลับตา นั่งสมาธิประมาณ 10 นาที ต่อจากนั้น ร่วมพูดคุยกันด้วยสุนทรียสนทนาเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณกลุ่มละ 4 คน ในเรื่องของความรู้สึกที่ได้มาเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเอง แล้วหลอมรวมความรู้สึกด้วยความรู้สึกของความเป็นเพื่อน ถ่ายทอดความรัก ความผูกพัน และความหวังในเรื่องที่ดีงามร่วมกัน

<u>2) กิจกรรมการใช้คำถามชวนคุย</u>ว่านักเรียนทำโครงงานกันอย่างไรบ้าง แล้วขอให้นักเรียนแบ่งเป็น 2 กลุ่มใหญ่ ยืนกันคนละข้างของครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยง นักเรียนร่วมกิจกรรมแข่งขันกันตอบคำถามและแสดงเหตุผลเกี่ยวกับโครงงานของนักเรียน โดยครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงเป็นคนถาม มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำตอบและเหตุผลของนักเรียน

<u>3) กิจกรรมร่วมกันคิดพิจารณาหาความจริงเพื่อคิดต่อยอด</u> นักเรียนทั้งสองกลุ่มใหญ่ช่วยกันดูคำตอบและเหตุผลที่ตนเองตอบจากบันทึกที่พิมพ์ไว้และแสดงผ่านทาง PPT. นักเรียนร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำตอบและเหตุผลใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆ ความคิดดีๆและทำให้คิดต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า หากนักเรียนไม่ได้ลงมือปฏิบัติจริง ไม่ได้เรียนรู้จริงๆ นักเรียนจะตอบคำถามแล้วไม่มีเหตุผลสนับสนุน ไม่สามารถหาแนวทางที่จะทำโครงงานต่อไปโดยไม่ไปคัดลอกความรู้ที่มีอยู่แล้วมาได้ ความสุขในการทำโครงงานฐานวิจัยจะเกิดขึ้นได้ถ้าทุกคนช่วยกันและได้พบสิ่งใหม่ๆ ได้เรียนรู้จากตัวเอง โดยเมื่อมีปัญหา สามารถปรึกษาครูและเพื่อนได้

4) กิจกรรม “คำถามของฉันและความสุขกับโครงงานฐานวิจัย” เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการแบ่งกลุ่มตามโครงงานของนักเรียน แล้วขอให้แต่ละกลุ่มช่วยกันคิดคำถามที่เกี่ยวข้องกับโครงงานของกลุ่มตนเอง หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำเสนอคำถามให้ได้มากที่สุด สลับกันไปเรื่อยๆ มีอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกคำถาม นักเรียนทุกคนช่วยกันร่วมกันคิดพิจารณาว่าคำถามใดที่ทำให้ได้รับความรู้จริงๆความคิดดีๆ และทำให้คิดต่อไปได้ สามารถทำโครงงานต่อไปได้ มีแนวทางเก็บข้อมูลต่อไปได้ หลังจากนั้นนักเรียนแสดงความคิดเห็น

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า คำถามที่ผ่านการคิดอย่างมีเหตุผลและมีข้อมูลจากการเรียนรู้มาแล้ว จะเป็นคำถามที่มีประโยชน์ คำถามบางคำถามไม่ใช่คำถามแต่เป็นเพียงการพูดเพื่อให้เกิดการสนทนาเท่านั้น หรือบางคำถามก็มีคำตอบที่รู้อยู่แล้ว ไม่สามารถทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการศึกษาค้นคว้าได้เลย การเรียนรู้แบบลอกของคนอื่นมาโดยไม่คิดหรือไม่พยายามเชื่อมโยงสิ่งที่ค้นคว้ามาด้วยตนเอง จะทำให้ตอบคำถามหรือถามคำถามได้ไม่ดี

5) กิจกรรม “เรียนรู้จากพี่ๆ และน้องๆ ที่มีประสบการณ์ผ่านคลิป” เริ่มต้นกิจกรรมด้วยการชวนนักเรียนชมคลิป “ยุววิจัยยางพารา”

1. “ได้รับความรู้? ความคิด? หรือมองเห็น? ให้มากที่สุด”
2. “เพราะเหตุใด/ทำไม ครูจึงขอให้ชมคลิปภาพยนตร์เรื่องนี้?

อาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกสิ่งที่นักเรียนนำเสนอ หลังจากนั้น ขอให้นักเรียนช่วยกินคิดพิจารณาจากการนำเสนอของแต่ละกลุ่มที่ครูและศูนย์พี่เลี้ยงบันทึกไว้แล้วนำไปเขียนในกระดาษฟลิบชาร์ดติดให้นักเรียนทั้งชั้นเรียน เลือกว่า การนำเสนอของกลุ่มใดบ้างที่ดีในความเห็นของนักเรียน

จากกิจกรรมนี้ นักเรียนพบด้วยตนเองว่า เพื่อนกลุ่มที่ตั้งใจฟังและเก็บประเด็นที่ฟัง สังเกตรายละเอียดในคลิป จะเป็นผู้ที่นำเสนอได้ดีและสิ่งที่นำเสนอสามารถใช้ในการทำโครงงานให้มีความก้าวหน้าได้ และเชื่อมโยงไปถึงความรู้ที่ดีและใหม่ได้

6) กิจกรรม “ชวนกันคิด ชวนกันเขียน จากการเรียนรู้รอบตัวของพวกเรา” ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงชวนนักเรียนเขียนสิ่งที่นักเรียนได้พบ ในการลงพื้นที่/อ่านจากเอกสาร/ค้นจากอินเทอร์เน็ต แล้วลองเขียนออกมา

7) กิจกรรม “สมุดบันทึก...ฝากไว้ให้บันทึก เพื่อการเรียนรู้ของพวกเรา” ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนบันทึกข้อมูลและสิ่งที่ได้เรียนรู้ และจะนำมาเรียนรู้ร่วมกัน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. นักเรียน ครูแกนนำ มีแรงบันดาลใจในการร่วมเรียนรู้เพื่อสร้างโจทย์วิจัยจากชุมชน
2. ได้ข้อเรียนรู้ในการสร้างโจทย์วิจัยจากความสนใจและความสุขของนักเรียนและครู
3. ได้รับแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนในแต่ละพื้นที่
4. ได้รับความรู้และประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ของครูในแต่ละพื้นที่
5. ได้รับทราบปัญหาทางด้านการจัดการเรียนการสอน เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน และผู้บริหาร เพื่อร่วมแก้ไขปัจจัยอุปสรรคและเกิดการพัฒนางานต่อไปได้

6. นักเรียน ครู และศูนย์พี่เลี้ยง มีแรงบันดาลใจ มีแนวทางที่จะพัฒนาโครงงานฐานวิจัย : การเก็บข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การออกแบบและวางแผนงานเพื่อความสำเร็จและถูกต้อง

7. มีแนวทาง “การโค้ช” นักเรียน และพบว่า นักเรียนรู้สึกถึงคุณค่าและความหมายของตนเอง จึงพยายามคิดและพยายามร่วมกิจกรรม มีการโต้ตอบและพยายามเรียนรู้ ดูเหมือนจะเข้าใจและเรียนรู้ได้เร็ว ถ้าครูได้ “โค้ช” เพิ่มทักษะอีกเพื่อตอกย้ำเพิ่มความต่อเนื่อง สิ่งที่ได้เรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ จะมีความคงทน

8. มีแนวทางการขยายกัลยาณมิตรเครือข่ายการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไปสู่การเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และสร้างเวทีเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันที่ขยายภาคีเครือข่ายเพิ่มมากขึ้น

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สร้างแรงบันดาลใจนักเรียนเพื่อสร้างโจทย์วิจัย
และ “ความสุขของพวกเรากับโครงงานฐานวิจัยเพาะพันธุ์ปัญญา”

นอกจากนี้ ศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้มีกิจกรรมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจพัฒนาโจทย์วิจัย เวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน โดยความอนุเคราะห์ในปีที่ 1 จาก วิทยากร คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาร่วมแบ่งปันการเรียนรู้

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 84 คน ประกอบด้วย

- ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และ รุ่นที่ 2 จากโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจังหวัดลำปาง ลำพูน และแพร่ 11 โรงเรียน และครูแกนนำจากโรงเรียนนาทรายวิทยาคม (โรงเรียนในสังกัด อบจ.ลำพูน) และโรงเรียนวอแก้ววิทยา (โรงเรียนในสังกัด อบจ.ลำปาง) เข้าร่วมจำนวน 54 คน
- นักศึกษาฝึกสอนของ ม.ราชภัฏลำปาง และอาจารย์นิเทศก์ เข้าร่วมจำนวน 30 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 23 – วันอาทิตย์ที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ครูแกนนำเรียนรู้กระบวนทัศน์ หลักการการคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้ การพัฒนาข้อเสนอโครงการวิจัย และการพัฒนางานวิจัยฐานสากลและฐานบริบท เพื่อพัฒนาโจทย์วิจัยและการทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน

2. เพื่อให้ครูแกนนำเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดพัฒนาโจทย์วิจัย RBL และเขียนร่างข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย ได้รับแนวคิด กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียน จากวิทยากรและจากการรับฟังเพื่อนครูในเวทีประชุม นักศึกษา และผู้ร่วมการประชุม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจนักเรียนในการสร้างโจทย์วิจัยและดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย

รายละเอียดกิจกรรม

การดำเนินการใช้เวลาทั้งสิ้นประมาณ 15 ชั่วโมง ในการทบทวนความเข้าใจเดิม ได้แก่

- ความเข้าใจวิจัยใหม่ที่ต่างจากงานเชิงสำรวจและสถิติมาเป็นเชิงเหตุผล
- ขั้นตอนการเกิดปัญญาจากการคิดสังเคราะห์ เกิดต่อเนื่องจากข้อมูลที่ถูกวิเคราะห์
- ความสมดุลของธรรมชาติ ในประเด็นทรัพยากร สิ่งแวดล้อม และอาชีพ
- ความคิดเป็นสายโซ่ของเหตุ-ผล และการกำหนดตัวแปร
- หลักการทำโครงงานสิ่งประดิษฐ์ฐานวิจัย
- การคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล
- การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ครูให้ความร่วมมือกับการเรียนรู้เป็นอย่างดี
2. ครูยอมรับใน reflection ว่าหลักสูตร 2 วันนี้กระจ่างกว่าที่เคยทำมา โดยเฉพาะเรื่องการทำโครงงานสิ่งประดิษฐ์ การกำหนดตัวแปร และการเขียน proposal เข้าใจแล้วว่าการหาโจทย์จากสิ่งรอบตัวเป็นของง่ายมาก
3. การฝึกครูต้องถามให้แน่ใจไปที่กระบวนการ ครูเข้าใจขั้นตอนการทำงาน แต่ยังขาดความละเอียดที่จะเห็นไปถึงกระบวนการทำจริง ซึ่งจะเป็นเหตุให้การทำ RBL ติดขัดที่วิธีการ เครื่องมือ และความถูกต้องของผลการทดลองได้
4. ครูยังขาดทักษะคณิตศาสตร์อย่างง่าย เช่น เมื่อถามว่าการดำนาห่างกอละ 10 ซม. จะเสียค่าเมล็ดพันธุ์ลดลงกี่บาทต่อไร่ หากดำเพียงจุดละ 1 ต้น แทนการดำ 3 ต้น สังเกตพบว่าครูไม่ทราบแนวทางแก้โจทย์ ไม่สามารถบอกได้ว่าต้องค้นคว้าข้อมูลอะไรเพิ่ม
5. ครูทั้ง 2 รุ่นทำงานไปด้วยกันได้ดี ความแหลมคมของโจทย์น่าจะดีกว่าปีที่แล้ว
6. ครูรับที่จะพิจารณาให้เกิดโครงสร้างในโรงเรียน เช่น ชมรมนักเรียนที่มีกิจกรรมเสริมทักษะความคิดแบบเหตุ-ผล

Reflection วันแรกและวันที่ 2 ปรากฏดังนี้

วันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ. 2557

Reflection จากผู้เข้าร่วม

- ได้รับของใหม่จากที่ขาดจากปีที่แล้ว
- ยิ่งฟังยิ่งอยากรู้มากขึ้น
- รู้ว่ากระบวนการคิดสำคัญก่อนทำอะไร
- เปิดมุมมองว่าที่เรารู้มาก่อนนั้นมันยังไม่ใช่ ยิ่งอยากรู้อยากทำ
- ได้ของใหม่ไปทำความรู้ร่วมกับสิ่งเก่าที่เคยได้ คิดได้มากกว่าเดิม เช่นหลักการทำสิ่งประดิษฐ์
- (อบจ. ลพ.) ได้การคิดรูปแบบใหม่ การทำวิจัยต้องต่อยอด
- (อบจ. ลป.) ได้แบบฝึกเอาไปใช้ได้

- มีกำลังใจมากกว่าปีที่แล้ว เพราะเข้าใจมากขึ้น
- ได้ฝึกตั้งคำถามที่ดีให้เด็กคิดได้หลากหลาย (ให้เด็กคิดมากกว่าครูคิด)
- ได้รู้บทบาทการเป็นครูในอนาคต
- รู้สึกท้าทายกับการคิดที่ลึกกว่าเดิม (ต้นไม้ทำจากลม)
- รู้เพิ่มในสิ่งที่ขาดและไม่ชัด ได้ฝึกตั้งคำถามกับเด็ก
- ได้วิธีการเปลี่ยนวิจัยให้เป็นสิ่งง่ายสนุก (ศน.)

25/08/57 54

วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2557

Reflection จากผู้เข้าร่วม

- ได้ฝึกการสร้างโจทย์ ต้องฝึกตนเองอีกมาก หวังความช่วยจากพี่เลี้ยง หน้าที่ครูคือกระตุ้นเด็ก
- ได้เรื่องการเขียน proposal เข้าใจความสำคัญของกราฟเส้นที่เหนือกราฟแท่ง ได้โจทย์วิจัยผุดขึ้นมาแล้ว
- เข้าใจเรื่องการหาแก่นความรู้มาเป็นโจทย์
- รู้ว่าโจทย์วิจัยอยู่รอบตัวนี่เอง แต่ครูต้องเห็นแก่นความรู้
- ได้รู้จากการตีให้ได้แก่น ถึงโจทย์ วิธีการ

- ได้เห็นสิ่งรอบตัวที่ไม่เคยรู้มาก่อน (เห็นแก่น “ต้นไม้มาจากลม”)
- เป็นเรื่องเข้าใจยาก แต่ไม่เกินความสามารถในการทำความเข้าใจ หากพยายาม
- เห็นกระบวนการของ พพปญ. ที่เกิดผลแก่การศึกษา (ศน.)
- (อ. อ้อ) เป็นวันที่แก้วิกฤติออกจากปัญหาการทำโครงงานแบบเดิมได้
- ชัดเรื่องความคิดการทำ RBL พพปญ. โดยเฉพาะ proposal เห็นโจทย์ที่อยู่รอบตัวง่ายขึ้น

25/08/57 111

Review and Proposal

ภาคผนวก ฉ.

<u>กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา และเวที PLC แบ่งปันหัวใจและประสบการณ์</u>

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ครูแกนนำมีการเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยง

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่กลางที่ได้รับความเห็นชอบร่วมกันจากครูแกนนำ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูแกนนำ มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยง

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมอาคารอาลัมพาง มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 มีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน

รายละเอียดกิจกรรม

ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงนั่งล้อมกันเป็นวงกลม ใช้สุนทรียสนทนาในการเดินเวที โดยครูแกนนำแต่ละท่านพูดคุยประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการเคลื่อนงานในโรงเรียน เวียนกันพูดจนครบทุกคน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ครูแกนนำรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 และศูนย์พี่เลี้ยงมีเวทีในการเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และการรับรู้ในความรู้สึกของกันและกัน จากการเรียนรู้ครั้งนี้ช่วยหลอมรวมความรู้สึกและแนวทางในการดำเนินงานที่ทุกคนปรารถนาจะทำงานร่วมกันต่อไปอย่างมีกำลังใจ

2. บทเรียนในการทำงานต่อไปจากประสบการณ์ของครูแกนนำทุกท่าน ดังนี้

2.1 การบริหารจัดการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในระบบโรงเรียน

1) โรงเรียนมีการบริหารจัดการด้วยการทำงานเป็นทีม มีความสามัคคี มีการประสานความรู้ความเข้าใจและการดำเนินงานร่วมกับทีมศูนย์พี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่อง

2) ครู ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวคิดไปในแนวทางเดียวกันคือควรร่วมแรงร่วมใจดำเนินการ

โครงการที่มีสิ่งที่ดี กระบวนการเรียนรู้ที่ดีลงสู่ตัวนักเรียน และแนวคิดในเรื่องของการเรียนรู้จากการปฏิบัติไปพร้อมๆ กับสภาพการณ์ ปัญหาที่พบ เป็นการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน หรือในบางกรณี นักเรียนเป็นผู้นำการเรียนรู้ และทุกคนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข

3) ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนร่วมมือกันบริหารจัดการคาบเรียนเอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย และมีการบูรณาการกับคาบเรียนวิชา IS

4) ผู้บริหารโรงเรียนอำนวยความสะดวกและสร้างกำลังใจให้ครูและนักเรียน

5) ผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำมีความพยายามในการขยายผลต่อเนื่องในโรงเรียน และได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และรองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ เป็นวิทยากร โดยมีศูนย์พี่เลี้ยงเชื่อมโยงประสานงาน

6) ครูผู้สอนขยายผลไปสู่ห้องเรียนอื่นๆ ที่ครูแกนนำจัดการเรียนการสอน ขยายผลไปสู่การสร้างความรู้ความเข้าใจกับครูผู้สอนในโรงเรียนท่านอื่นๆ

7) ผู้บริหารโรงเรียนและครูแกนนำมีความพยายามในการขยายผลไปยังโรงเรียนอื่นในพื้นที่ใกล้เคียงที่มีความเป็นเครือข่ายกัน โดยใช้การประสานของโรงเรียนเอง และได้รับความอนุเคราะห์จาก รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และรองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ เป็นวิทยากร โดยมีศูนย์พี่เลี้ยงเชื่อมโยงประสานงาน

8) ครูแกนนำพยายามเชื่อมประสานกับผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนเป็นการสร้างเครือข่ายและกำลังใจให้ครู นักเรียน ผู้บริหาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

9) ผลจากการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี พัฒนาทักษะวิชาการและทักษะชีวิตของนักเรียน สร้างแรงบันดาลใจให้ครูผู้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน มาเป็นครูแกนนำรุ่นที่ 2

2.2 การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับครูแกนนำจากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย

1) ครูต้องมีการตื่นตัวในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้ เมื่อครูพยายามศึกษาข้อมูลความรู้ให้เข้าใจลึกซึ้งแล้ว ครูจะสามารถจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้ที่จะสร้างความรู้ด้วยตนเอง และนักเรียนกลายเป็นผู้นำการเรียนรู้ใหม่ๆ มาเรียนรู้กับครู มีความสุขและสนุกทั้งครูและนักเรียน

2) จิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ช่วยฝึกให้นักเรียนรู้จักตนเอง โดยมีกระบวนการที่หลากหลาย คือ เริ่มจากตัวเด็กก่อน ให้รู้จักการวิเคราะห์ตนเอง

3) การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ RBL ที่นักเรียนสามารถได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองได้ช่วยให้นักเรียนมองเห็นความจริง เรียนรู้ได้อย่างแท้จริงจากตัวผู้เรียน

4) เรื่องของวิธีการคิดเชื่อมโยงเหตุผลของนักเรียน เป็นการเรียนรู้ที่สำคัญ เพราะว่านักเรียนของเรา ณ ปัจจุบันนี้ ข้อมูลอยู่รอบตัวหลากหลายมาก เพียงแค่คุณครูขึ้นหัวข้อมาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง นักเรียนค้นหาใน Google เขารู้หมดเลย แต่ทำอย่างไรที่นักเรียนจะเชื่อมโยงเรื่องราวต่างๆ ให้เป็นในเชิงเหตุผลและสามารถที่จะนำเอาไปใช้ได้

5) การเรียนรู้จากวิถีชีวิตในชุมชนที่เป็นบริบทของผู้เรียน ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจได้เร็วและมองเห็นวิธีการในการเรียนรู้ รวมทั้งมีความสนใจในเรื่องที่เรียนรู้และนำมาเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรได้

6) ทักษะการตั้งคำถามเป็นทักษะหนึ่งที่ช่วยทำให้นักเรียนและครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และต่อยอดความรู้ไปได้เรื่อยๆ เมื่อครูมีคำถามที่ดี นอกจากนักเรียนจะใช้ความคิดด้วยเหตุผล คิดวิเคราะห์ พิจารณาข้อมูลจริงในการตอบคำถามแล้ว นักเรียนยังเป็นผู้กล้าหาญที่จะถามคำถามกับครู อาจารย์พี่เลี้ยงโครงการ ปราชญ์ชุมชน หรือบุคคลอื่นๆ

7) การมีทักษะการเรียนรู้ด้วยการคิดช่วยทำให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตขึ้นในตัวผู้เรียน การเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัยทำให้นักเรียนและครูมีความรัก ความภาคภูมิใจในชุมชน และพบว่าในชุมชนมีขุมทรัพย์ทางความรู้ที่ควรศึกษา นำมาเชื่อมโยงกับสาระการเรียนรู้ในหลักสูตรได้

8) การเรียนรู้ในวิถีชีวิตชุมชนทำให้ชุมชนมีความรักและภาคภูมิใจในลูกหลานของตนเอง (นักเรียน) มีความภาคภูมิใจในชุมชน และมีความรู้สึกที่ดีต่อโรงเรียน

9) การเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัยทำให้เกิดความใกล้ชิดและเรียนรู้ที่จะเข้าใจนักเรียนและครูด้วยกัน ทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการให้เวลา ให้กำลังใจ ให้ทุกอย่างด้วยความเต็มใจ ที่จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จ

10) ครูและนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันด้วยวิถีของประชาธิปไตย นักเรียนจึงกล้าถามคำถามและกล้าตอบ รวมทั้งเป็นผู้ชวนครูไปลงพื้นที่

2.3 ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียน : การเปลี่ยนแปลงในลักษณะพัฒนาการทั้งวิชาการและทักษะชีวิต

1) ผลการเรียนดีขึ้น

2) นักเรียนมีคุณลักษณะที่ขยัน อดทน

3) นักเรียนมีความตื่นตัวมีความอยากรู้สิ่งต่างๆ มากขึ้น

4) นักเรียนใช้แนวทางของประชาธิปไตยตัดสินใจร่วมกันในการทำโครงงาน

5) นักเรียนมีความกล้าที่จะเข้ามาพบครูมากขึ้นและครูได้มีโอกาสพบนักเรียนร่วมเรียนรู้กับนักเรียนมากขึ้น

6) นักเรียนมีความกล้าหาญที่จะวิพากษ์การนำเสนองานของกลุ่มตนเองและกลุ่มเพื่อน

7) นักเรียนมีน้ำใจเพื่อส่วนรวม การเรียนรู้ไม่ใช่การแข่งขันแต่เป็นการช่วยเหลือกันสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งมีความพยายามที่จะช่วยเหลือกันและกันในด้านการให้ข้อมูลความรู้ ประสบการณ์จากวิถีชีวิตของตนเอง และจากการลงพื้นที่ให้เพื่อนนักเรียนกลุ่มอื่น

<u>กิจกรรม “การเรียนรู้ร่วมกับพื้นที่ในการทำโครงงานฐานวิจัย : กรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา วันแห่งการเรียนรู้ในพื้นที่ชีวิตจริง”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ 8 คน นักเรียน 29 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ผู้ปกครองนักเรียน 10 คน คุณลุงสุบันและคุณป้าบัวลอย ผู้อุทิศที่นาให้นักเรียนเรียนรู้ และศูนย์พี่เลี้ยง รวม 53 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องเรียนปฏิบัติการ อาคารวิทยาศาสตร์ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา พื้นที่นาสาธิตในโรงเรียน และพื้นที่นาของคุณลุงสุบัน ทิไว

วัตถุประสงค์

เพื่อเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนในการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงในพื้นที่นาร่วมกับปราชญ์ชุมชนและผู้ปกครอง

รายละเอียดกิจกรรม

1. ครูแกนนำ คือ ครูตรีนุช เพชรแสนงาม และคณะครูแกนนำของโรงเรียน เริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการประสานกับผู้ปกครอง ปราชญ์ชุมชน และชุมชนในพื้นที่ด้วยการพูดคุยกับผู้ปกครองถึงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา การทำงานโครงงานย่อยของนักเรียน ความสำคัญของการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยและการเรียนรู้อันมีคุณค่าที่เชื่อมโยงมาถึงคุณพ่อคุณแม่ที่ทำนาในวิถีชีวิตอยู่แล้ว

2. ลุงสุบัน ปราชญ์ชุมชนผู้ทำนาโดยไม่ใช้สารเคมีและเป็นผู้หนึ่งที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ร่วมกับคณะครูแกนนำและนักเรียน โดยได้เล่าถึงการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนและโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้ผู้ปกครองร่วมรับทราบ

3. ตัวแทนนักเรียนกล่าวความรู้สึกถึงความทุ่มเทของคุณครู จนพวกเขามีพลังใน การเรียนรู้ด้วยการพลิกผืนดินในโรงเรียนให้เป็นแปลงนาสาธิต เนื้อที่ประมาณสองไร่ แปลงนาสาธิตมีปัญหาเรื่องดินแข็งมีกรวดปนมากในบางส่วน แต่ทุกคนไม่ท้อ ยังคงช่วยกันทำต่อไปและเรียนรู้ในโครงงานไปด้วย พร้อมกับไปทำนาในที่นาของคุณลุงสุบันและคุณป้าบัวลอยซึ่งมีเนื้อที่ประมาณครึ่งไร่ ตอนนี้ข้าวในนาที่นักเรียนลงมือทำเองกำลังจะตั้งท้อง

4. กิจกรรมการมีส่วนร่วมในการพูดคุยของผู้ปกครอง ผู้ปกครองสองท่านกล่าวถึง *“ความรู้สึกดีใจและภูมิใจที่ลูกๆ เรียนรู้เช่นนี้ ที่สำคัญลูกๆ นักเรียนเปลี่ยนแปลงในด้านพัฒนาการที่ดี มีความรับผิดชอบมากขึ้น...อดทน...ไม่ท้อเมื่อพบปัญหา...พยายามแก้ปัญหา...มีความสามัคคี...มีความพยายามหาความรู้ต่อ”*

5. กิจกรรมการกล่าวถึงความในใจของครูแกนนำที่มีต่อลูกศิษย์ ครูแกนนำแต่ละท่านกล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อการเรียนรู้และการทุ่มเททำงานของลูกศิษย์ ซึ่งช่วยสร้างพลังและความรู้สึกซาบซึ้งใจให้แก่ทั้งลูกศิษย์...นักเรียนชั้น ม.4/1 (การทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยามีการสร้างความรู้สึกร่วมในลักษณะของความซาบซึ้งใจที่ผู้ร่วมกระบวนการเรียนรู้และทำโครงงานฐานวิจัยมาโดยตลอด เป็นพลังผลักดันและแรงบันดาลใจที่ทำให้การเรียนรู้และการทำงานที่ดูแล้วหนัก เหนื่อย ใช้เวลานาน ประสบปัญหาอุปสรรค ให้กลายเป็นงานที่มาจากอุดมการณ์ร่วมกันของทุกคนในกระบวนการ เป็นความสุขและความรักในเส้นทางที่ต้องเผชิญกับปัญหาและความสำเร็จในการเรียนรู้ เป็นความเหนื่อยที่มีความสุขและมีความรักความสามัคคีอยู่ร่วมในเส้นทางที่ก้าวเดินร่วมกัน)

ในส่วนของนักเรียนนั้น นักเรียนสะท้อนความในใจว่า *“นักเรียนเรียนรู้แบบมีความสุขและกล้าหาญ กล้าที่จะตอบ กล้าที่จะถาม และกล้าที่จะนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้และความคิดของตนเอง”*

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. การร่วมกิจกรรมครั้งนี้ช่วยสร้าง “วันแห่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ากับพื้นที่” โดยได้มองเห็นความภาคภูมิใจของนักเรียนที่มีต่อคุณครู ต่อปราชญ์ชุมชน ต่อชุมชนของตนเอง และต่อเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

2. ได้มองเห็นความภาคภูมิใจของผู้ปกครองที่มีต่อนักเรียนที่มีความสามารถและมีการพัฒนาในด้านที่ดีทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความอดทน ความรับผิดชอบ และงานทางวิชาการที่อยู่บนวิถีชีวิตจริงของผู้ปกครองและชุมชน

3. ได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูแกนนำกับครูท่านอื่นและผู้บริหารโรงเรียน

4. ครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีความตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย

5. โรงเรียนและศูนย์พี่เลี้ยงมีแนวทางการเคลื่อนงานร่วมกัน

จากการร่วมเรียนรู้ในการประชุมการคิดอย่างมีเหตุผล คิดเชื่อมโยง โครงงานฐานวิจัย จาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ทำให้มีแรงบันดาลใจ คิดตามและหาหนังสือของท่านอาจารย์มาอ่าน จนตระหนักว่า พลังสำคัญในการเรียนรู้อยู่ที่ครู ครูต้องมีจิตตปัญญา และสร้างการเรียนรู้แบบที่ไม่ใช่บังคับให้นักเรียนเชื่อตามที่ครูสอนหรือสั่ง แล้วพบว่า ครูเองก็ได้เรียนรู้ความรู้ต่างๆ ที่มาจากนักเรียนด้วย พวกเราเรียนรู้ไปด้วยกัน การเรียนรู้นี้มีคุณค่ามาก ขอบคุณท่านอาจารย์สุธีระ ที่ชี้นำและจุดประกายความคิดและพลังให้กับพวกเราค่ะ วันนี้ถึงแม้การดำเนินงานของพวกเรายังเดินทางไปไม่ถึงปลายทาง แต่ครูและนักเรียนแจ้ห่มวิทยาที่ร่วมในโครงการนี้ทั้งหมด มีความเชื่อมั่นว่า โครงการนี้จะ

ทำให้ครูและนักเรียนของเรา เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตที่ดี ได้อย่างแน่นอน...วันนี้เราปลูกข้าว แต่เราไม่ได้แค่ข้าวเท่านั้น เรายังได้ความรู้ ได้ทักษะ ได้ความรัก ความสามัคคี และมีความสุขในการเรียนรู้ทุกๆ ครั้งของพวกเรา ขอบพระคุณมากค่ะ ^^" (คือความรู้สึกจากหัวใจและการเรียนรู้ของคุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม, ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, พฤศจิกายน 2557)

<u>กิจกรรม "วันแห่งการเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยาร่วมกับ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และพลังของคนในพื้นที่"</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำและครูของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ผู้อำนวยการโรงเรียนและคณะผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คุณลุงสุบันและคุณป้าบัวลอย ทิไว และศูนย์พี่เลี้ยง รวม 60 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันจันทร์ที่ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมร่มฉัตร และห้องประชุมชั้น 2 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พื้นที่แปลงนาสาธิตในโรงเรียน และพื้นที่แปลงนาของคุณลุงสุบัน ทิไว ที่อุทิศเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเรียนรู้ร่วมกับครูตรีนุช เพชรแสนงาม คณะครูแกนนำ นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คุณลุงสุบัน ทิไว (ปราชญ์ชุมชนด้านข้าวของอำเภอแจ้ห่ม) ชุมชน และผู้ปกครอง ในการเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถเรียนรู้ผ่านการทำงานหนัก พลิกผืนดินในโรงเรียนที่มีปัญหาเรื่องดินเป็นดินปนกรวดและหิน ปัญหาเรื่องน้ำ นักเรียนไม่เคยทำงานหนักมาก่อน แต่นักเรียนทุกคนในห้องเรียนชั้น ม.4/1 กลุ่ม Smart Science จำนวน 29 คน สามารถเรียนรู้การทำนา และมีความรู้สึกร่วมกันในการทำนาอย่างจริงจัง ฝ่าฟันอุปสรรคปัญหาทั้งจากปัจจัยภายนอกของบุคคลอื่นๆ สภาพธรรมชาติที่เป็นปัญหากับการเติบโตของต้นข้าว และจากการฝ่าฟันความรู้สึกและการปะทะทางความคิดระหว่างเพื่อนนักเรียนด้วยกัน จนเดินทางมาถึงความรู้สึกรัก ผูกพัน สามัคคี มีความรักและศรัทธาในคุณค่าของการเรียนรู้และความเสียสละของครูแกนนำผู้ให้การเรียนรู้ รวมทั้งครูจากชุมชน คือ คุณลุงสุบัน คุณป้าบัวลอย ทิไว และผู้ปกครองผู้ทำนาในชุมชนของตนเอง
2. รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กรุณาเดินทางมาเพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาการเรียนรู้ของครูและนักเรียนให้เป็น RBL ซึ่งการเรียนรู้ของนักเรียนที่ประจักษ์ชัดคือเป็น PBL
3. การร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ช่วยเสริมพลังในการเรียนรู้สำหรับคนในพื้นที่ ด้วยกำลังใจและความตระหนักในคุณค่าของการเรียนรู้และการทำงานจากผู้มาเยี่ยมเยือน

รายละเอียดกิจกรรม

1. กิจกรรมการเรียนรู้ในพื้นที่นาและชีวิตจริง ในพื้นที่นาที่นักเรียนลงมือทำพร้อมเรียนรู้ไปกับคุณลุงสุบัน คุณป้าบัวลอย ทิไว ในแปลงนาที่คุณลุงสุบันอุทิศให้นักเรียนและครูเรียนรู้
2. ครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 กล่าวถึงการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนแก่ที่ประชุม รวมทั้งการแสดงออกถึงผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ในด้านการเปลี่ยนแปลงพัฒนาของนักเรียน
3. ผู้อำนวยการโรงเรียนซึ่งเพิ่งมารับตำแหน่ง คือ ผู้อำนวยการบุญทวี วิทยาคุณ และคณะผู้บริหาร กล่าวถึงคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ของครู นักเรียน และผู้บริหาร

4. รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวถึง แนวคิด แนวทาง การดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแรงบันดาลใจจากการมองเห็นพลังของครูแกนนำและนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่มีการเรียนรู้การทำงานโครงงานฐานวิจัย จากประสบการณ์จริง การรวมพลัง และ “การลุยผ่าน” งานจริงๆ ด้วยการทำงานหนัก

5. กิจกรรมในภาคบ่าย แยกเป็น 2 กิจกรรมย่อย

5.1 รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ จัดกิจกรรมเรียนรู้กับคณะครูแกนนำรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 เพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาให้ไปถึง RBL

5.2 ศูนย์พี่เลี้ยงจัดกิจกรรมร่วมกับนักเรียน โดย อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ เป็นผู้นำกิจกรรมหลอมรวมใจและสมาธินักเรียนทุกคน น้อมระลึกถึงเหตุการณ์ที่ผ่านมา และสะท้อนเสียงจากหัวใจ ความรู้สึกที่ดีงามต่อการเรียนรู้พร้อมการทำนาอย่างหนัก ว่า มีบุคคลใดบ้าง หรือประสบการณ์ใดบ้าง ที่เป็นปัจจัยให้เกิดความดีงามความสำเร็จของทุกคน

สมาชิกผู้ร่วมกิจกรรมนั่งล้อมวง ร่วมกันพูดคุย และในตอนสุดท้าย ได้วาดภาพและถ่ายทอดความรู้สึกด้วยภาพวาดและงานเขียนถึงคุณครูและเพื่อนที่มีคุณค่า สร้างการพัฒนาการเรียนรู้และความเป็นคนดีให้เกิดขึ้นกับตนเอง

6. คุณครูแกนนำและคุณลุงสุบัน ทีไว เดินเข้ามาร่วมกิจกรรมกับนักเรียนและศูนย์พี่เลี้ยง มีปฏิกิริยาที่นักเรียนปรารถนาจะแสดงความรู้สึก สะท้อนจากการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์การทำนา การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย และความรู้สึก ความศรัทธาต่อคุณครูของตนเองและคุณครูผู้เป็นครูจากชุมชน เป็นบรรยากาศแห่งความรัก ความผูกพัน และความอบอุ่นใจ

7. กิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่แปลงนาสาธิตที่นักเรียนร่วมแรงร่วมใจพลิกผืนดิน ทำนาในโรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับการเรียนรู้จากแนวคิดที่ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้ให้ไว้ถึง “สมบัติอันมีคุณค่าของโรงเรียน” คือ “คุณครูผู้มีอุดมการณ์ เสียสละ ทุ่มเท” “นักเรียนผู้พร้อมจะเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง” “ปราชญ์ชุมชนและชุมชนที่สนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน” และ “ผลงานการเรียนรู้ที่จะเป็นต้นทุนความรู้ต่อการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาต่อยอด” ดังบันทึกคุณค่าคำพูดของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ดังนี้

“ผมเห็นเรื่องนี้ที่อยู่ใน Facebook และได้อ่าน Reflection ที่คุณครูเขียน ผมเห็นว่า ที่นี่มีโอกาสมากเลย เพราะว่าหนึ่งคือได้ปฏิบัติจริง หายากมากเลยที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูกล้าลงแรงขนาดนี้ ผมเห็นในหนังสือ ทำไมจึงกล้าลงแรงขนาดนี้ แปลงนาสาธิตอยู่หลังโรงเรียน เด็กซึ่งไม่เคยจับจอบ ไม่เคยถางดิน ไม่เคยต้องยกคันนา ไม่เคยต้องสูบน้ำ ก็ต้องมาทำ พอผมเห็นอย่างนั้นแล้ว เป็นการทำแบบที่ภาษาอังกฤษเรียกว่า Project Based Learning คือปฏิบัติเป็นตัว Project แต่เราจะทำยังไงให้มันมีคุณค่ามากกว่านั้น คือให้มันลงไปสู่วิจัยให้ได้ เพราะถ้าเราไม่สามารถทำให้การลงแรงครั้งนี้ไปสู่วิจัย มันเสียดายทรัพย์สมบัติ ผมเรียกว่าเป็นสมบัติ ความจริงหนังสือเล่มนั้น ผมส่งให้คุณหมอวิจารณ์ พานิช ซึ่งท่านเป็นปราชญ์ด้านการศึกษาซึ่งทุกท่านก็คงรู้จักกันดี ท่านเขียนเรื่องครูเพื่อศิษย์ เพื่อสอนให้คนเป็นคนดี อยู่ในบล็อก Go To Know ของท่าน ท่านมีหนังสือที่สามารถดาวน์โหลดได้ ผมก็ส่งหนังสือของแจ้ห่มวิทยาให้คุณหมอท่านดู คุณหมอท่านต่อสู้เรื่องของการปฏิรูปการศึกษาที่ทำเป็น Project Based Learning (PBL) และส่งเสริมให้คุณครูรวมตัวกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ เมื่อสักครู่ได้คุยกับท่าน ผอ. ว่า จังหวัดลำปางนี้คุณครูดีมากเลยคือรวมตัวกัน ช่วยเหลือกัน มีเครือข่ายคุณครูด้วยกันเอง มีอะไรก็มาหารือและช่วยเหลือกัน เมื่ออ่านหนังสือที่คุณครูและนักเรียนเขียนเล่มนั้น ผมก็ส่งให้คุณหมอวิจารณ์ และผมก็มาที่นี่ และผมคิดว่าผมต้องมาอีกครั้งหนึ่ง

เพราะว่าเมื่อมาเห็นของจริง เราจะได้ช่วยกัน ไม่ให้สมบัติที่สร้างเอาไว้และมีอยู่แล้วนี้ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ พอผมอ่านหนังสือเล่มนั้นจบ ผมก็ส่งไปให้คุณหมอวิจารณ์ เพราะว่าเชื่อว่าคุณหมอวิจารณ์ท่านจะชอบ ที่ครูและเด็กเขียน เพราะว่าเมื่อปีที่แล้วคุณหมอวิจารณ์ไปดูโรงเรียนของเรา โรงเรียนขุนหาญฯ ที่ศรีสะเกษ คุณหมอวิจารณ์ว่าต้องรีบแนะนำให้เด็กและครูเขียน diary นะ เด็กกับครูต้องเขียน diary เมื่อผมได้รับหนังสือจากโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ผมก็นำไปให้คุณหมอวิจารณ์ดู ว่าเป็น diary แต่เป็น diary แบบเขียนช็อตเดียว ไม่บันทึกเป็นรายวัน ผมก็เรียนคุณหมอว่าเริ่มมี diary แล้วล่ะ ถึงแม้ว่าจะมีการเขียนแบบช็อตเดียว แต่ก็เห็นการเปลี่ยนแปลง ที่เด็กเขียนมานี้เห็นการเปลี่ยนแปลงสูงมากเลย ครูก็มีการเปลี่ยนแปลง คุณหมอวิจารณ์ท่านอ่านเสร็จแล้ว ไม่กี่วันท่านก็ส่งอีเมล์มาหาผม ท่านเขียนในประเด็นแจ้ห่ม มีประเด็นเผยแพร่ในบล็อก Go To Know ประมาณวันที่ 8 มกราคม และท่านบันทึกไว้เมื่อประมาณวันที่ 20 กว่าพฤศจิกายนนี้แหละ ท่านก็ส่งมาและบอกว่า ขอบคุณมากที่ส่งหนังสือมาให้ และได้เขียนถึงสิ่งที่โรงเรียนแจ้ห่มฯ ถ่ายทอดมาและจะเผยแพร่แต่ต้องรอคิวต้นปีหน้า จริงๆ แล้ววันนี้ท่านอยากจะมาแจ้ห่มมากเลย แต่ท่านมีภารกิจที่ต้องดำเนินการไว้ก่อนแล้ว ที่นี่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยามีทรัพย์สมบัติที่เพาะพันธุ์ปัญญามาสร้างไว้ให้ ต่อไปก็ใช้ประโยชน์จากสมบัติ เมื่อเช้านี้ไปที่นาของคุณลุงสุบัน มีสมบัติที่ยิ่งใหญ่มากเลย ในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา เราต้องมามองว่า ใครๆ ก็เป็นครูได้ ถ้าสร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กและเด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข หมายความว่าการปฏิรูปการศึกษาจริงๆ แล้ว ไม่ต้องไปรอฝึกตามที่เกณฑ์การประเมินต่างๆ กำหนด ถ้าเรารู้วิธีการเรียนและวิธีการที่ทำให้เด็กเรียนหนังสืออย่างมีความสุขและเด็กเค้าไม่ใช่ได้แค่เพียงปัญญา คือ การศึกษาไทยนี้มองแต่เรื่องของการได้ปัญญา การทำข้อสอบได้ เสร็จแล้วเมื่อจบออกไป ไม่รู้จักการใช้ทักษะของชีวิต จบจากโรงเรียนไปก็ไปเข้าโรงเรียนติวต่อ ตอนเช้าก็กลับเข้ามาอยู่ในห้องเรียน ไม่รู้จักโลกข้างนอกเลย... พออ่านหนังสือ ที่เด็กเขียนที่ครูเขียนทำให้มองเห็นว่าเด็กเค้ารู้จักโลกข้างนอก และอยู่ใกล้ตัวเค้ามากเลยนะ ที่ผ่านมาการเรียนไม่ได้เรียนรู้สิ่งที่อยู่ใกล้ตัวเด็กเลย แต่เหมือนเรียนรู้สิ่งที่อยู่ในกรุงเทพฯ ในที่สุดรู้แต่เรื่องในกรุงเทพฯ แต่เรื่องของบ้านเราไม่รู้เลย ไม่รู้วิถีชีวิตในชุมชนบ้านเราเลย มันทำให้เหมือนเป็นการศึกษาที่พยายามผลักดันเด็กให้ออกนอกพื้นที่ ให้รังเกียจตัวเอง รังเกียจอัตลักษณ์ของตัวเอง ไม่ยอมรับในความเป็นตัวของตัวเอง จะต้องทำตัวเองให้เหมือนกับคนอื่น เหมือนกับคนกรุงเทพฯ มันเหมือนกับการถูกล้างสมอง ดังนั้นถ้ามีการจัดการศึกษาแบบนี้ แบบที่มีคนในพื้นที่ที่เป็นครูให้เด็กๆ ได้ ที่เรียน 7-8 สาระก็เรียนไป และก็มีการเรียนรู้แบบนี้แบบที่ทำให้เกิดทักษะชีวิตด้วย คือ การทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักฟังเพื่อน รักกัน สามัคคีกัน เข้าใจเพื่อน นี่คือทักษะชีวิต ทักษะในการทำงาน ทักษะชีวิตเช่นนี้ไม่มีทางจะเกิดได้จากการที่มาเรียนในห้องเรียนแล้วแข่งขันกันให้ได้ที่ 1 ให้ได้เกรดดีๆ มันไม่สามารถสร้างคนดีได้ คือจะได้เพียงต่างคนก็ต่างอยู่ ตัวใครตัวมัน จบไปแล้วทำงานไม่ได้ ผมคิดว่าถ้าหากว่าเราเข้าใจเรื่องการศึกษาส่วนที่สร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ว่านี้ และเรารู้จักเครื่องมือของการจัดการศึกษาแบบนี้ โรงเรียนแจ้ห่มฯ มีสมบัติของตัวเองแล้ว ที่เหลือเราก็สานต่อทำกันต่อ ไปจนถึงเด็กรุ่นต่อไป เรามีโครงการอยู่ 3-4 ปี มีนักเรียน 4 รุ่น เหลืออีก 2 รุ่น เราจะทำอย่างไร ถ้าปิดโครงการและไม่มีใครมาสนับสนุนอีกแล้ว แต่เรายังมีเครือข่ายของประชาสังคม ของชุมชน ถ้าเผื่อเรามีเครือข่ายผู้ปกครอง แน่นอน ผู้ปกครองมองเห็นความเปลี่ยนแปลงของเด็ก ผู้ปกครองเป็นคนแรกที่เห็น ถ้าเผื่อเราสามารถดึงเครือข่ายผู้ปกครองมาได้ กรรมการสถานศึกษา ถ้าเผื่อเราดึงกลไกมาร่วมได้ คนในพื้นที่ มาช่วยกันเพื่อการศึกษาของลูกหลานของเราเอง ถ้าเผื่อมาช่วยกัน โครงการที่ปิดตัวไป ก็จะยังคงอยู่ได้ คนในพื้นที่เราเองมาดูแลกันเอง เรียนรู้ เข้าใจกัน และสนับสนุนต่อไป หลังจากที่โครงการหมด พี่เลี้ยงก็ยังอยู่ในพื้นที่ เราต้องรีบทำความเข้าใจในสองปีที่เหลือนี้ เพื่อให้มีความยั่งยืนต่อไป ดังนั้นก็อยากจะกล่าวอธิบายเรื่องของโครงการนี้ให้ทุกคนทราบและสาเหตุที่มาที่นี่ ขอขอบคุณคณะครู นักเรียน และท่านผู้บริหาร และชุมชนที่ได้ร่วมกันช่วยเหลือเด็กให้เกิดการเรียนรู้"

ข้อคิดเกี่ยวกับการพัฒนาพลังแห่งปัญญาด้วยความตระหนักในคุณค่าของชุมชนดังกล่าวนี้ ได้ให้การเรียนรู้แก่ศูนย์พี่เลี้ยงและโรงเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาในลำปาง ลำพูน แพร่ ที่จะนำไปใช้ในการเรียนรู้คู่กับการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาต่อไปด้วยความดีและความสุข

2. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับการเรียนรู้จากเสียงสะท้อนของนักเรียนและครูแกนนำ รวมทั้งปรากฏการณ์จริงที่สะท้อนให้เห็นความสำเร็จของครูตรีนุช เพชรแสนงาม และคณะครูแกนนำ ที่อยู่ในหัวใจของนักเรียน และนำพานักเรียนเรียนรู้ด้วยความปรารถนาจะเรียนรู้และตระหนักในคุณค่าของชีวิตจริงของชุมชนห้องเรียน ชุมชนของบรรพบุรุษที่มีวิถีชีวิตทำการเกษตร ดังคำพูดของนักเรียนที่กล่าวจากหัวใจพร้อมน้ำตาแห่งความปิติ ตื้นตันใจในห้องประชุมวันนั้นว่า

“หนูมีความสุขมากที่เข้าทำโครงการนี้ หนูได้เรียนรู้อะไรตั้งหลายอย่าง การทำงานร่วมกันกับเพื่อนๆ ซึ่งแต่ละคนตอนเรียนในห้องเค้านิสัยอีกอย่างหนึ่ง เค้าดูขี้เกียจ ดูไม่เอาไหน แต่พอมาทำโครงการนี้ หนูได้เห็นมุมมองที่เปลี่ยนไปของเพื่อนๆ เค้ามีความตั้งใจ เค้าทุ่มเทเสียสละเวลา และหนูทุกคนก็ช่วยเหลือกันไม่ได้ปล่อยให้ใครเรียนทำงานอย่างลำพัง แล้วครูทุกๆ คนก็คอยให้กำลังใจกันในการทำงาน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาช่วยเสริมสร้างมิตรภาพระหว่างครู นักเรียน แล้วก็เพื่อนๆ ขอบคุณค่ะ” (นางสาวธัญชนก ล่ำต่ำ)

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ได้กล่าวถึงความรู้สึกของตนเอง ว่า

“สำหรับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่สอง เราฝ่าฟันอะไรกันมาค่อนข้างเยอะค่ะ...อยากร้องไห้อีกแล้วค่ะ... คือพวกเรารู้สึกอบอุ่นนะคะที่ทุกคนให้ความสำคัญกับพวกเราค่ะ แล้วก็ที่พวกเรามีวันนี้ได้เพราะกำลังใจหนึ่งจากนักเรียน จากคุณครูแกนนำด้วยกันเอง และก็จากอาจารย์สุธีระค่ะ และจากศูนย์พี่เลี้ยง...ให้กำลังใจพวกเรามาก ทุกคนเสียสละมากๆ อาจารย์สุธีระก็อุตส่าห์เดินทางไกลมาเยี่ยมพวกเราค่ะ หนูรู้สึกดีมากๆ ที่อาจารย์พยายามจะมาพบพวกเราค่ะ เป็นโอกาสที่ดีมากๆ สำหรับเด็กๆ ของพวกเราค่ะ แล้วก็ในวันนี้ก็คือ มีคำพูดเยอะแยะค่ะ แต่ไม่รู้จะออกมาทั้งหมดยังไง ขอมอบวีดีโอการทำงานของพวกเราเพื่อให้เห็นว่าพวกเราทำงานกันเป็นยังไงกันมาบ้าง และยังลืมอีกหนึ่งคนค่ะคือคุณลุงสุบันค่ะที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ให้กับพวกเราค่ะ ให้ความรู้กับเด็กๆ บางทีเด็กๆ ไปหา คุณลุงก็อยู่กับเด็กๆ จนค่ำจนมืดค่ะซึ่งหนูถือว่าเป็นความเสียสละจริงๆ การทำงานครั้งนี้หนูเห็นว่า เด็กกับชุมชนใกล้กันมาก เด็กเป็นเจ้าของชุมชน และชุมชนก็มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ถ้าโครงการนี้มีต่อไปเรื่อยๆ หนูคิดว่าโครงการนี้จะช่วยพัฒนาเด็กๆ ของเราทั้งด้านปัญญาและที่สำคัญคือทางด้านทักษะชีวิตค่ะ เค้าเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลง จริงๆ หนูอยู่กับเค้าตลอดและเห็นการเปลี่ยนแปลงจริงๆ ขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและศูนย์พี่เลี้ยงทุกคนค่ะที่ให้โอกาสพวกเราค่ะและให้โอกาสโรงเรียนเราค่ะ ขอบคุณมากค่ะ ขอให้ภาพเป็นตัวที่เล่าเรื่องราวแล้วกันค่ะ เด็กๆ เสียสละค่ะ”

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำของโรงเรียนยังได้สะท้อนการเรียนรู้ต่อเนื่องมาอีกใน Face Book เสียงสะท้อนบางตอนที่ทำให้เห็นอุดมการณ์ของความเป็นครูที่ได้เติมเพิ่มพลังจากการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีดังนี้

“ตลอดห้าปีที่ผ่านมา...กับการเลือกทำงานในสายอาชีพ <u>ครู</u> ถึงแม้จะไม่ได้จบสายครูโดยตรง แต่ด้วยประสบการณ์ที่ผ่านพบ ก็สอนให้เข้าใจคำว่า "จิตวิญญาณของความเป็นครู" ได้ไม่ยาก ขอบคุณสถาบันฝึกหัดครูคนนี้ทั้งบุญวาทย์วิทยาลัย ประชาวิทย์ และแจ้ห่มวิทยา ที่เติมเต็มประสบการณ์ที่มีค่าทั้งหมดให้ ถึงแม้วันนี้อาจจะไม่ใช่ครูที่ดีที่สุด แต่ก็จะพยายามพัฒนาตนเองและทุ่มเทความรู้ความสามารถทั้งหมดที่มีเพื่อลูกศิษย์ทุกคน ... สุดท้ายขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ทำให้ครูธรรมดาคนหนึ่ง ได้ค้นพบการเปลี่ยนแปลง ได้รักและศรัทธาตัวเองมากขึ้น ถึงแม้การดำเนินงานอาจจะพบอุปสรรคไปบ้าง แต่มันก็คือการเรียนรู้จริงๆ "ทั้งเรียนรู้งานและเรียนรู้คน

ขอบคุณมิตรภาพดีๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานครั้งนี้... เชื่อแล้วค่ะว่า ถ้าเรามีพลังที่จะคิดทำสิ่งดีๆ สุดท้าย จะมีแต่สิ่งดีๆ เกิดขึ้น... ขอบคุณทุกๆ คน ทุกๆ ปัญหา ทุกๆอุปสรรคที่เกิดขึ้นค่ะ...และต้องกราบขออภัย ถ้าหากการดำเนินงานในครั้งนี้ ส่งผลกระทบและทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ ก็ขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้ด้วยค่ะ...กลั่นมาจากความรู้สึกก่อนนอน ราตรีสวัสดิ์ค่ะ" (FB วันที่ 3 ธันวาคม 2557)

"อาจารย์คะ...หนูขอบคุณสำหรับคำแนะนำและคำชี้แนะดีๆ จากอาจารย์มากๆนะคะ...ขอบคุณที่มาเติมพลังและความเชื่อมั่นให้กับพวกเราทุกคน...ตอนนี้หนูคิดว่าหนู <u>เข้าใจ</u> ในสิ่งที่อาจารย์ชี้แนะทุกอย่างแล้ว เหลือแค่เพียงหนูจะทำอย่างไรที่จะทำให้ครูคนอื่นๆ เปลี่ยนกระบวนทัศน์และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันกับหนู...และร่วมกันเปลี่ยนกระบวนการสร้างปัญญาและการเรียนรู้ของนักเรียน ขอบพระคุณในความเสียสละของอาจารย์อีกครั้งค่ะ หวังว่าแจ้ห่มวิทยา จะได้มีโอกาสต้อนรับอาจารย์อีกครั้ง พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับลูกๆ ที่น่ารักของเราทุกคน หนูจะพยายามเปลี่ยน <u>P</u> ให้กลายเป็น <u>R</u> ให้ได้ค่ะ...และจะพยายามให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน โดยชุมชนพึ่งพาและดูแลกันเองให้ได้ค่ะ" (FB วันที่ 3 ธันวาคม 2557)

"ได้รับข่าวสารจากครูนก (บว.) ว่ามีชื่อของเราปรากฏอยู่ในคอลัมน์ไทยมองไทยของหนังสือมติชนสุดสัปดาห์ ไม่ได้อะไรนะ..แต่พอวางสายจากครูนกเสร็จก็รีบตรงไปร้านหนังสือทันที tongue emoticon ไม่คิดไม่ฝันว่าตัวเองจะได้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ต่อให้เป็นแค่ส่วนเล็กๆ มุมนึงก็ตาม...ใจความสำคัญคงไม่ได้อยู่ที่ ว่าจะเด่นจะดังอะไร แต่รู้สึกว่ามันคือกำลังใจเล็กๆ ที่จะผลักดันครูธรรมดาคนนึงให้มีแรงต่อสู้ต่อไป...ขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่เห็นความสำคัญของการศึกษาไทย...ขอบคุณท่านอาจารย์สุธีระที่ได้จุดประกายความคิดดีๆ ในหลายๆ เรื่องให้กับหนู ขอบคุณครูอ้อและทีมพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาที่คอยดูแลพวกเราด้วยดีมาโดยตลอด...และที่สำคัญขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ RBL ที่สร้างการเรียนรู้อีกมากมายให้กับพวกเรา...ถึงกิจกรรมครั้งนี้อาจจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามผลที่คาดหวังร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ฉันมั่นใจว่า...RBL คือเครื่องมือสำคัญที่จะนำพาการศึกษาของชาติรอดพ้นวิกฤตได้จริงๆ...ถึงวันนี้อาจจะยังไม่มีใครเชื่อ...แต่อย่างน้อยๆ ฉันคนนึงที่เชื่ออย่างหมดใจ...และจะยึดแนวทางนี้ปฏิบัติต่อไป...จนกว่า...จะมีใครสักคนมองเห็น" (FB วันที่ 30 ธันวาคม 2557)

"ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกๆ ท่านที่มอบทุกๆ โอกาสดีๆ ให้กับครูธรรมดาคนนี้นะคะ...ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทีมศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กัลยาณมิตรดีๆ จากโรงเรียนอีกหลายๆ โรงเรียน และที่สำคัญ ต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ผู้ที่เปรียบเสมือนครูที่คอยชี้แนะสิ่งต่างๆ ให้พวกเรามากมายจริงๆ อาจารย์เสียสละและทุ่มเทให้กับการศึกษามากๆ ขอบพระคุณแทนเด็กๆ ทุกคนด้วยนะคะ ทุกคำชี้แนะของอาจารย์ หนูได้พยายามเอามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนให้มากที่สุดค่ะ...ยังมีอะไรอีกหลายด้านที่หนูคิดว่ายังจะต้องพัฒนาต่อไปค่ะ...อยากให้ครูอีกหลายๆ คนมองเห็นโอกาสดีๆ ที่จะพลิกวิกฤตทางการศึกษา (ซึ่งฉันเชื่อว่าครูคือกำลังหลักที่สำคัญที่สุดที่จะทำได้) ทุกวันนี้ฉันเชื่ออย่างสนิทใจว่า RBL เป็นเครื่องมือที่วิเศษสุดๆ จริงๆ ที่จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้กับเด็กๆ ของเราได้...แต่อุปสรรคก็มีมากมายด้วยข้อจำกัดหลายๆ ด้านของโรงเรียน ที่ไม่ได้สอนโดยวิธีนี้ทั้งระบบ...แต่พวกเราก็จะไม่ย่อท้อค่ะ...เพราะเชื่อว่า สักวันทุกคนก็จะเห็นและเข้าใจในสิ่งที่พวกเราทำ...ขอบคุณทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ...และขอบคุณทุกคำดูหมิ่น เพราะมันทำให้ยิ่งมีแรงฮึดสู้ต่อไป...และฉันจะไม่ยอมเป็นครูแบบ <u>เช้าชามเย็นชาม</u> อย่างแน่นอน" (FB วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558)

"หลายสิ่งที่พวกเราได้เรียนรู้จากแผ่นดิน จากผืนนา จาก ภูมิปัญญา และจากปัญหาต่างๆ สอนอะไรเรามากมายจริงๆ มากเกินกว่าที่การอยู่แต่ในโรงเรียนจะให้เราได้...วันนี้เลยแวะมาพูดคุยและเติมกำลังใจกับลุงบัน ครูคนเก่งของพวกเรา..หนึ่งชั่วโมงกับการนั่งคุยกัน ได้อะไรอีกมายมายจริงๆ .พร้อมหอบรอยยิ้มและกำลังใจก้อนใหญ่กลับ

บ้าน..ลุงบันบอกว่า...เราจะสู้ต่อไปด้วยกันนะคุณครู...smile emoticon มิตรภาพที่งอกงามและงดงามที่สุดที่เราได้รับจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา" (FB วันที่ 3 มีนาคม 2558)

นอกจากนี้ใน Face Book ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (pohpanpunya.lampang@yahoo.com) ได้เป็นพื้นที่กลางเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยง และชุมชนในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และผู้สนใจ

3. นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาสร้างสรรค์ผลงานด้านคลิปภาพยนตร์สั้นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สะท้อนการเรียนรู้ สะท้อนความรู้สึกผ่านทางการสร้างสรรค์สื่อวีดีโอสั้นๆ และงานเขียนสั้นๆ ผ่านทาง Face Book ทำให้ 1. มองเห็นความสามารถทางการสร้างสรรค์สื่อของนักเรียนโดยมีครูแกนนำและครูของโรงเรียนท่านอื่นที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้การสนับสนุนให้การเรียนรู้แก่นักเรียน 2. เป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนและครูแกนนำ ครูผู้สนใจของโรงเรียนอื่นๆ เข้ามาแบ่งปันการเรียนรู้

ตัวอย่างเสียงสะท้อนของนักเรียนผ่านทาง Face Book ดังนี้

"เฮาอยู่ อ.แจ้ห่ม รากเหง้าของเฮามีอาชีพเกษตรกร ป้อแม่เฮายะไย่ยะนา ยะนานิเกือบกู่บ้าน เฮาย่อมฮู้ว่าข้าวตี้เฮากิ๋นนั้นมาจากตี้ไหน เฮาภูมิใจ๋ตี้ได้เกิดเป๋นลูกจาวนา เฮาฮู้ว่ามันตุ๊กแต่ข้าวเป็นอาหารตี้สำคัญต้องกิ๋นกู้มื้อ มื้อไหนบ่มีข้าวสักกำมันตึงหิว จงภูมิใจ๋ในวัฒนธรรมและประเพณีหมู่บ้านเฮาฮื้อยั่งยืน ไปไหนก่าจ้าง ไปแอ่วรอบโลกมาก่าจ้าง สักวันตึงก็ดีเติงหาญาติปี้น้องบ้านเฮาน่อ เฮาฮักแจ้ห่ม"
(วัชระพงษ์ สุขพรรณ์, FB วันที่ 8 มีนาคม 2558).

"น้ำเริ่มไหลเข้าแปลงนา ความหวังเราเริ่มต้นขึ้นใหม่ เป้าหมายยังดำเนินต่อไป การเรียนรู้เริ่มเปลี่ยนแปลง มากขึ้น มากขึ้น พวกเราเอาใจให้มันแล้ว น้ำไหลจากท่อ สู่พื้นดินที่แปลงนา ข้าวที่รอเวลาลงแปลง น้ำจะช่วยให้ชุ่มชื่น ให้ดินที่กำลังโหยหาน้ำในสระ มาหลายอาทิตย์ เริ่มดำเนินการต่อไปอีกครั้ง ทำให้เราชาว 4/1 อยากทำให้มีความเข้าใจและเรียนรู้จากการทำ การลงมือโดยตัวเอง วันนี้เรามีอุปสรรคอย่างหนึ่ง คือน้ำไม่ขึ้นในตอนแรก แต่ว่าพวกเราช่วยกันทำให้น้ำขึ้นจนได้ ทำให้เราได้เหนื่อย แต่ได้งานตามวัตถุประสงค์ของเราในวันนี้ และขอขอบคุณคุณพ่อ ของเพื่อนส้ม ที่ให้ยืมเครื่องสูบน้ำ และท่อน้ำ ถึงที่โรงเรียน ขอขอบคุณ ครูจำรัส ที่ให้อุปกรณ์ ซ่อมอุปกรณ์สูบน้ำใน Music Room. พอต ที่ถ่ายรูปเก็บข้อมูล ขอขอบคุณเพื่อนๆทุกคนที่ช่วยเหลือกันในวันนี้ — at เพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ปี 2" (วัชระพงษ์ สุขพรรณ์, FB วันที่ 23 มกราคม 2558).

4. พี่เลี้ยงศูนย์ลำปางได้ซึมซับ เรียนรู้หัวใจอันงดงามด้วยความดีของกัลยาณมิตรมากมาย และคือกำลังใจใหญ่ยิ่งที่ทำให้เกิดพลังอยากทำงานกันต่อไปด้วยความสุขใจและได้รับข้อเรียนรู้เพื่อนำไปปรับปรุงการทำงานของศูนย์พี่เลี้ยง

5. ศูนย์พี่เลี้ยงได้รับบทเรียนกรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาจากบทความของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ “เรื่องเล่าจากแจ้ห่ม” (ท่านอาจารย์เขียนในวันพ่อ 5 ธันวาคม 2557 ที่จังหวัดศรีสะเกษ) ในตอนท้ายของบทความเรื่องนี้ ท่านอาจารย์ได้สรุปไว้ว่า

สรุปประสบการณ์การพักผ่อน 1 วันที่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ทำให้ผมเกิดความเข้าใจว่า

1. ครูตรีนุชเคยบอกว่าที่เลือกนักเรียนห้อง smart science มาทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพราะนักเรียนมีศักยภาพทำโครงงาน แต่อยู่อย่างตัวใครตัวมัน เรียนก็แข่งกัน ไม่มีทักษะอื่นนอกจากทักษะจำ เมื่อครูมาเข้าโครงการนี้ ครูได้ตะลุยอ่านหนังสือของผม จึงเห็นคุณค่าของ RBL รู้แล้วว่าที่ทำกันมานั้น เป็นการทำตามๆ กันมา ทำไม่ถูก ผมเชื่อว่าครูมีความเข้าใจการเรียนรู้แบบสร้างปัญญาเองของมนุษย์ และครูเชื่อมั่นในวิธีการเพาะพันธุ์ปัญญาและเครื่องมือ RBL ผมเชื่อว่า workshop ที่เข้าร่วมทำให้ครูได้คิดว่าการเรียนของมนุษย์คืออะไร และบทบาทครูต้องเปลี่ยนไปอย่างไร

2. ครูตรีนุชน่าจะเป็นคนมีอุดมการณ์การเป็นครู แต่ก็เป็นคนอ่อนไหว จึงสะเทือนใจเมื่องานในอุดมการณ์บรรลุผลเห็นเป็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียน การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้เป็นของใหม่ที่ unexpected มาก และตระหนักรู้ว่านี่เป็นสิ่งที่ (ไม่เคยทราบว่า) ตนเองแสวงหาอยู่ ข้อเขียนของนักเรียนที่บอกเล่าการเปลี่ยนแปลงของตัวเขาเป็นหลักฐานที่ครูซาบซึ้ง จึงกลั้นน้ำตาไม่อยู่แม้จะเป็นเวทีต่อหน้าสาธารณชนและนักเรียนของตนเอง ผมยังเชื่อว่าการกล่อมเกลาจิตใจด้วยจิตตปัญญาศึกษาที่ปลุกวิญญาณความเป็นครูให้ลุกโพลงขึ้นมาใหม่มีส่วนหนุนปรากฏการณ์ครูร้องไห้นี้

3. การที่ครูตรีนุชร้องไห้ต่อหน้าสาธารณะ ในขณะที่นักเรียนอยู่ด้วย น่าจะส่งผลสะเทือนถึงขั้น shock แก่นักเรียน เพราะเป็นปรากฏการณ์ใหม่เหนือความคาดหมายของนักเรียน ตอนนี้ภาพของครูเปลี่ยนไปจากระบบอำนาจมาเป็นระบบเอื้ออาทร ยิ่งเมื่อสาเหตุของการร้องไห้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในตัวนักเรียน พวกเขายิ่งหวนกลับมาทำ reflection กับตัวเอง นักเรียนตระหนักในคุณค่าการเรียนของตนที่เกิดจากครูตรีนุช จึงเป็นเหตุให้เขียนจดหมายกลั่นจากใจ กล้าบอกในสิ่งที่เขาเคยรู้สึกไม่กล้า กล้าแสดงออกต่อครูในลักษณะที่เขาไม่กล้ามาก่อน และในที่สุดลงท้ายด้วยการกอดกันร้องไห้

4. ผมได้สัมผัสกับนักเรียนกลุ่มนี้ที่มาร่วม workshop การคิดวิเคราะห์-สังเคราะห์ ต่อมาได้เห็นเขาในห้องนา ได้เห็นเด็กหญิงหน้าใสสีชมพู (เหมือนลูกคนมีฐานะในเมือง) ไม่กลัวแดด ได้เห็นแววตามุ่งมั่นไม่กลัวงานหนัก (ผมกล่าวว่าทำนาพื้นที่มากขนาดนี้เป็นเรื่องหนักในภายหน้า เพราะเราต้องดูแลทิ้งไม่ได้ ทั้งศัตรู วัชพืช เขาตอบอย่างมั่นใจว่าพวกเขามีตั้ง 29 คน ไม่กลัว ช่วยกับแป๊บเดียวก็เสร็จ) สิ่งเหล่านี้ทำให้ผมมองออกว่าพวกเขาเปลี่ยนไป ยิ่งได้มาอ่านจดหมายที่พวกเขาเขียนถึงครูก็ทำให้มั่นใจว่าผมพบหนทางกิจกรรมเพาะพันธุ์ปัญญาที่สร้างการเปลี่ยนแปลงถึงภายในได้ มันเป็นกิจกรรมขนาดใหญ่ที่เด็กไม่เคยทำ ต้องเอาชนะอุปสรรคไปด้วยกัน ผมแอบอ่าน FB ของนักเรียน ได้เห็นอารมณ์น้อยใจ ไม่พอใจ ความเหนื่อยยากขณะทำงาน ความรู้สึกท้อถอย ต่อมาได้อ่านที่ครูตรีนุชเขียนทำความเข้าใจกับกลุ่มเด็กใน FB เห็นการเสริมแรงบวก แสดงว่าครูรู้จังหวะและหน้าที่ตามจังหวะการเป็น coach

5. ผมเชื่อว่าความสำเร็จเช่นนี้ไม่ได้มาโดยง่าย มันต้องการความพร้อมของปัจจัย จังหวะ เวลา (กาละ เทศะ) บรรยากาศ เช่น มีครูที่เข้าใจ มีผู้บริหารที่สนับสนุน มีเพื่อนครูที่ร่วมหัวจมท้ายด้วย มีปราชญ์ชาวบ้านที่สร้างประสบการณ์นอกห้องเรียนให้เด็กๆ มีพี่เลี้ยงเป็นที่พึ่งยามมีปัญหา มีเครื่องมือเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (จิตตปัญญาศึกษาและ workshop ทักษะการคิด) และที่ขาดไม่ได้ คือ มี “ปัญหาให้แก้” ทุกครั้งที่แก้ปัญหาเอาชนะอุปสรรคได้ ก็จะเกิดบรรยากาศฮึกเหิม เชื่อมั่น ทุกคนที่ร่วมงานกันจึงเติบโตและเรียนรู้ไปเป็นกลุ่ม ดังนั้น ผมจึงคิดว่าที่กระทรวงฯ ปฏิรูป

การศึกษาไม่บรรลุผลเพราะขาดความเข้าใจในเรื่องกาละ เทศะ และบรรยากาศของกระบวนการจัดการให้เกิดปัจจัยเหล่านี้ และเราไม่อดทนพอที่จะร่วมกันทำ ไม่อดทนพอที่ทำไปเรียนรู้ไป เป็นวงจรพัฒนา กล่าวอีกประการหนึ่งได้ว่าการจัดการของผู้รับผิดชอบขณะนี้ เขามองการศึกษาเหมือนการผลิตในโรงงานอุตสาหกรรม ที่กำกับควบคุมได้จากระบบอำนาจ จึงมองไม่เห็นความเป็น "มนุษย์" ไม่ได้เข้าใจ สื่อสารกันในฐานะมนุษย์ นั่นเอง" (สุธีระ ประเสริฐสรรพ์, วันพ่อ 5 ธันวาคม 2557, ศรีสะเกษ)

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ ศูนย์พี่เลี้ยงฯ และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูแกนนำมีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงฯ และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน

ในการดำเนินงานกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา มีเวทีในลักษณะต่างๆ ที่ร่วมกับกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ดังนี้

- กิจกรรมเวทีเสวนา “ครูค้นครู ครูเพื่อศิษย์ แบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู”

วันที่ทำกิจกรรม วันศุกร์ที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมจันทน์ผา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการร่วมกับอาจารย์ 3 สาขาวิชา ประกอบด้วย สาขาวิชาภาษาไทย สาขาวิชาภาษาอังกฤษ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และกิจกรรมพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

แนวคิดของการจัดกิจกรรมในรูปแบบเวทีเสวนาและมีกิจกรรมการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมกิจกรรม คือ ครูต้นเรื่อง ซึ่งหมายถึง ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งเป็นโครงการวิจัยที่ได้รับรางวัลโครงการวิจัยเด่นของ สกว. ในปีนี้ และครูต้นเรื่องมีประสบการณ์ในการเป็นครูเพื่อศิษย์ในลักษณะของการโค้ช ทั้งด้านความรู้วิชาการ การวิจัย ทักษะชีวิต หล่อเลี้ยงจิตวิญญาณของลูกศิษย์ และมีครูต้นเรื่องหลายท่านได้รับรางวัลในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ซึ่งรางวัลดังกล่าวเป็นผลที่ตามมาจากการปฏิบัติหน้าที่ “ครูเพื่อศิษย์” รางวัลมิใช่เป้าหมายสำคัญของคุณครูทุกท่านที่เป็นครูต้นเรื่องของเวทีเสวนาในครั้งนี้ อนึ่ง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ ก็เป็นผู้มีประสบการณ์ในเบื้องต้นของความเป็นครู นักศึกษาได้เริ่มก้าวแรกเข้าสู่การพัฒนาตนเองในฐานะครูคนหนึ่ง จึงขอใช้ชื่อเรียกนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่เข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ว่า “ครูผู้ค้นครู”

ลักษณะของกิจกรรม เป็นเวทีเสวนา โดยครูต้นเรื่อง และมีการสลับให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้เปรียบเสมือน ครูผู้ค้นครูต้นเรื่อง ได้มีโอกาสแสดงการเรียนรู้ของตนเอง ถ่ายทอดออกมาเป็นระยะๆ (การถอดความรู้จากการร่วมแบ่งปันเรียนรู้จากเวทีเสวนาและสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน) นักศึกษาผู้นำเสนอ จะได้รับของขวัญเล็กๆ เป็นของขวัญสำหรับหัวใจเรียนรู้ที่กล้าหาญแบ่งปันความรู้

ประเด็นที่จะนำเสนอในเวทีเสวนา ประกอบด้วย

- ประสบการณ์ที่ประทับใจด้วยความสำเร็จของการทำหน้าที่ครูด้วยวิชาชีพครูและจิตวิญญาณครู
- ก้าวแรกของการเป็นครูและหลากหลายวิธีการในการเป็นโค้ชให้แก่ลูกศิษย์
- เมื่อเผชิญวิกฤติและปัญหา ทำอย่างไรจึงผ่านมาได้อย่างมีความสุขของครูผู้เรียนรู้เพื่อศิษย์
- ครูวิชาชีพ และวิชาชีพครูเพื่อพัฒนาตนเองและศิษย์ ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง
- ครูต้นเรื่องขอเรียนรู้ประสบการณ์จากครูก้าวแรก (นักศึกษา)

ตัวแทนครูต้นเรื่องผู้ร่วมเวทีเสวนา ประกอบด้วย

1.	ดร.วีณา หาญใจ	ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี (อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารี)
2.	ครูธีรดา แก้วบุญปัน	รองผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
3.	ครูตรีนุช เพชรแสนงาม	โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา
4.	ครูรัชนก สุวรรณจักร	โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
5.	ครูวิสารดา ฉิมน้อย	โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ
6.	ครูกัลยา จันทรา	โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ

7. ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม
8. ครูสรัญญา เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม
9. ครูวิลาวัลย์ เรือนรู โรงเรียนวังเหนือวิทยา
10. ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงฯ มีเวทีในการเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และการรับรู้ในความรู้สึก ประสบการณ์การเรียนรู้ ประสบการณ์การนำการเรียนรู้ที่ได้รับและประสบการณ์ในชีวิตความเป็นครู นำมาถ่ายทอดแลกเปลี่ยนร่วมกับครูท่านอื่น ซึ่งจากการเรียนรู้ครั้งนี้ช่วยหลอมรวมความรู้สึกและแนวทางในการดำเนินงานที่ทุกคนปรารถนาจะทำงานร่วมกันต่อไปอย่างมีกำลังใจ และเกิดแรงบันดาลใจจากการเรียนรู้ในเวทีไปสู่การคิดสร้างสรรค์งานเพื่อลูกศิษย์ และการพัฒนาวิชาชีพครู บนรากฐานของจรรยาบรรณในความเป็นครูเพื่อศิษย์

2. ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำแนวทางที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาฝึกสอน เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ นักศึกษาฝึกสอน และอาจารย์นิเทศก์นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

3. ผู้ร่วมเวทีเสวนาได้รับข้อเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของครูแกนนำในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) ประเด็นด้านการเรียนรู้ของครูด้วยการเปิดใจ พร้อมที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองตลอดชีวิต พร้อมจะปรับเปลี่ยนตัวเองทั้งครูและนักเรียน โดยครูจะต้องเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน

2) ประเด็นการสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครู การดำรงตนของครูที่จะก่อให้เกิดศรัทธาที่ลูกศิษย์มีความศรัทธาในแบบอย่างที่ดีของครู

3) ประเด็นการเป็นครูผู้มีจิตวิญญาณแห่งการรักและเป็นผู้ให้ลูกศิษย์ ในด้านของการให้ความรู้ การให้โอกาส โดยไม่ตัดสินนักเรียน เป็นการให้โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเองแล้วครูคอยชี้แนะคอยอำนวยการ การให้ความคิด ให้นักเรียนคิดเป็นแล้วก็ให้รู้จักใช้ความคิดก่อนจะตัดสินอะไร การให้ชีวิต ให้ชีวิตที่นักเรียนได้นำเอาความรู้ที่ได้รับจากการเรียนรู้ไปมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต การให้อภัย ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่อีกคนหนึ่งของลูกศิษย์ และการให้กำลังใจ

4) ประเด็นการเป็นครูที่พร้อมจะเรียนรู้และเข้าใจลูกศิษย์ทั้งในด้านชีวิตในโรงเรียนและครอบครัวของลูกศิษย์ หรือปัญหาเบื้องลึกในชีวิตของลูกศิษย์ ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถเปลี่ยนแปลงให้ลูกศิษย์มีการพัฒนาที่ดีขึ้นได้ ครูที่ดีสามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้หลายชีวิต ชีวิตความเป็นครูต้องเอาใจใส่ชีวิตนักเรียนให้เต็มกำลัง

5) ประเด็นการเป็นครูที่ใช้จิตตปัญญาศึกษาในการจัดการเรียนรู้เพื่อเรียนรู้ร่วมกันบนพื้นที่ปลอดภัย ปราศจากอำนาจ ถือว่าเป็นการเตรียมผู้เรียนก่อนการสอน เนื่องจากนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนแต่ละชั่วโมงเขาจะมีอารมณ์ไม่เหมือนกันเลย ในความเป็นครู หากครูมีความพยายามที่จะเรียนรู้และเข้าใจนักเรียนแล้ว คนที่เป็นครูที่ดีสามารถเปลี่ยนและพัฒนาชีวิตคนได้หลายชีวิต

6) ประเด็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้วิธี “โค้ช” ด้วย “การถามคือสอน” ให้นักเรียนได้คิด มีเหตุผล สามารถคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ สามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ เชื่อมโยงความรู้และการเรียนรู้ไปสู่บริบทในชีวิตจริงของนักเรียน ครอบครัว และชุมชน มีทักษะชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างไม่มีปัญหา เรียนรู้ที่จะฟัง เรียนรู้ที่จะเข้าใจผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่ามีความหลากหลาย

7) ประเด็นการจัดการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ชีวิตจริง เช่น นำนักเรียนไปเรียนรู้ในทุ่งนาบ้าง ฝึกประสบการณ์การทำงานในชีวิตจริงในชุมชนพร้อมกับการเรียนรู้ เพราะการได้ปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนเอง แล้วครูใช้คำถาม นักเรียนก็จะกระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น

8) การจัดการเรียนการสอนควรมีลักษณะเป็นการสอนแบบที่ครูประสานกันเป็นทีม

9) ประเด็นการเรียนรู้ของครูที่จะต้องเรียนรู้ตลอดเวลา เรียนรู้จากการทำงานจริงพร้อมไปกับการเรียนรู้จากนักเรียนและเพื่อนครู รวมทั้งการฝึกการถามเพื่อเป็นโค้ชในการ “ถามคือสอน”

10) ประเด็นการสะท้อนคิดจากการเรียนรู้ร่วมกันหรือจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ของแต่ละคน ควรใช้การบันทึก และสิ่งที่จดบันทึกนี้เองที่ทำให้ครูรู้จักนักเรียนแต่ละคน

11) ประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียน ภายในโรงเรียนเดียวกัน และระหว่างโรงเรียนต่างๆ ด้วยเวทีชุมชนแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (PLC)

มีตัวอย่างเสียงสะท้อนจากคำพูดของครูแกนนำดังนี้

“เหตุที่ครูเข้ามาร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและนำครูและนักเรียนเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพราะครูต้องการที่จะให้ครูปรับเปลี่ยนตัวเองทั้งครูและนักเรียน...โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้ ผอ. เรียนรู้เรื่องจิตตปัญญา การคิด การมีเหตุผล รู้ที่จะฟัง รู้ที่จะเข้าใจผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่ามีความหลากหลาย เมื่อเรารู้จักฟังคนอื่นเราก็จะได้อะไรหลายๆ อย่าง ผอ.พยายามที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับครูในโรงเรียน เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน พยายามที่จะเรียนรู้ จริงๆ...เราจะต้องเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน อย่าหวังว่าคนอื่นจะเปลี่ยนถ้าเราไปเปลี่ยน เราต้องเปลี่ยนตัวเองก่อนค่ะ” (ดร.วีณา หาญใจ อดีตผู้อำนวยการ รร.วิชชานารี และปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการ โรงเรียนคนเน็ตแม็คแคนซี)

“การที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้นนะคะทำให้ตัวเองมีการเปลี่ยนแปลง คือการประชุมทุกครั้งเราจะไม่เหมือนเป็นการประชุมที่มีแต่คนพูดอยู่คนเดียวอยู่ฝ่ายเดียว ชี้แจงตรงนั้นทีตรงนี้ที ตอนนี้ไม่ใช่จะเป็นการประชุมแบบ PLC ทุกคนตรงพูดร่วมกันทุกคนมีการนำเสนอความคิดสามารถที่จะเสนอความคิดแล้วทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไปพร้อมๆ กัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน...และแนวทางในการที่จะพัฒนาการโค้ชลูกศิษย์ของเรา ก็คือ ให้ที่ 1 คือเรื่องของให้ความรู้...ให้ที่ 2 คือให้โอกาส ให้โอกาสตรงนี้คือเราจะไม่ตัดสินนักเรียนว่าเธอไม่เก่งเธอไม่ดี แต่เราให้โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเองแล้วครูคอยชี้แนะคอยอำนวยการ ให้ที่ 3 คือ ให้ความคิด ให้เขาได้คิดเป็นแล้วก็ให้รู้จักใช้ความคิดก่อนจะตัดสินอะไร ให้ที่ 4 คือ ให้ชีวิต ให้ชีวิตที่เขาได้เอาความรู้ที่มอบให้ ไปมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต ให้ที่ 5 คือ ให้อภัย ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 3 ค่ะ...ให้สุดท้ายคือ ให้กำลังใจ คนเราถ้าท้อแท้หันไปทางซ้ายขวาไม่มีใคร แต่ถ้ามีใครคนหนึ่งมาให้กำลังใจนะ เหมือนมีพลังในชีวิตเกิดขึ้น” (รองฯ ธีรดา แก้วบุญปัน รองผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีแนวทางที่ชัดเจนมันมีรูปแบบที่ชัดเจนมีพี่เลี้ยง มีการเรียนรู้แบบใช้จิตตปัญญานะครับ เน้นเรื่องกระบวนการคิด ให้เด็กได้คิดโดยที่ครูต้องรอคำตอบ ครูต้องฝึกการใช้คำถามก็เป็นส่วนหนึ่งที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์ฯ อาจจะเรียนรู้ตรงนี้” (ครูวรัญญู เรือนคำ และครูสรัญญา เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม)

“ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาก็จะมีกระบวนการที่ทำให้ครูได้รู้จักการเตรียมนักเรียน แล้วก็ทำให้เกิดการสอนคิดค่ะ สอนนักเรียนให้คิดซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับในยุคนี้เพราะว่าในยุคที่ความรู้มีมากมายมหาศาลเข้าอินเทอร์เน็ตทีความรู้จะเอาที่ไหนก็ได้ แต่กระบวนการคิดนะคะจำเป็นมากกว่าสำหรับการเรียนในยุคศตวรรษที่ 21

และความรู้เรื่องจิตตปัญญาเป็นประโยชน์มาก คือถือว่าเป็นการเตรียมผู้เรียนก่อนการสอน เพราะนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนแต่ละชั่วโมงเขาจะมีอารมณ์ไม่เหมือนกันเลย...ในความเป็นครู คนที่เป็นครูเป็นคนที่สำคัญที่สุดนะคะ และครูที่ดีๆ สามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้หลายชีวิตค่ะ" (ครูกัลยา จันทรา โรงเรียนจักรคำณาทรฯ)

"การสอนของเราต้องจดบันทึก เพราะสิ่งที่จดบันทึกนี้แหละที่ทำให้เรารู้จักนักเรียนแต่ละคน ทุกวันนี้พอเดินในโรงเรียนก็จะเห็นว่าเด็กๆ เขาไม่เห็นว่าเราเป็นครูที่น่ากลัว เขาก็จะทักทายยกมือไหว้ บ้างทีไหว้เสร็จก็มียกมือบกให้ด้วยนะ นักเรียนแต่ละรุ่นตอนนี้ ถามว่าเขาคิดเก่งขึ้นไหม เขาคงคิดเก่งอยู่แล้ว แต่ว่าครูจะมองเห็นเขาเมื่อไหร่เท่านั้นเอง...เวลานักเรียนพูดเราควรจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนว่าคนนี้เขาพัฒนาแล้วหรือยังหรือว่าเขามีอะไรที่เราต้องค้นอีก" (ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำณาทรฯ)

"ต่อมาได้มาทำงานเพาะพันธุ์ปัญญา พี่ก็ต้องใช้การสอนแบบเป็นทีมครู ก็คือ พี่ทำคนเดียวไม่ได้ อย่างวันนี้พี่ก็มาเรียนรู้ร่วมกับคุณครูหลายๆ ท่าน เรียนรู้ร่วมกับน้องๆ แล้วจดบันทึกไว้" (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"ผมจะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ...พาไปทุ่งนาบ้างฝึกประสบการณ์บ้าง เพราะคิดว่าการได้ปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับเขาเอง แล้วเราใช้คำถาม เด็กก็จะกระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น แล้วเด็กจะได้ความรู้จริงๆ นะครับ" (ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัยฯ)

"ชีวิตความเป็นครูต้องเอาใจใส่ชีวิตนักเรียนให้เต็มกำลัง ต้องมีความดีดี ดีมากจากทั้งข้างนอกและข้างในบอกไว้เลยว่าถ้าเรา ปรับตัว ปรับใจ ปรับปรุง ไม่ทำตัวเป็นน้ำเต็มแก้ว น้องๆ จะเป็นครูที่ดีได้ค่ะ" (ครูวิลาวัลย์ เรือนรู โรงเรียนวังเหนือวิทยา)

"โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนแจ้ห่มฯได้เข้าร่วมโครงการ ทำให้พี่ได้เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง ความเปลี่ยนแปลงคือหนึ่งต้องเริ่มมากจากที่ครูนะคะ น้องต้องเปิดใจที่จะรับฟัง คือต้องสร้างศรัทธาให้กับตัวเองก่อน และถ้ามีคนศรัทธาเราอย่างน้อยๆ นักเรียน ถ้าเราเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้เริ่มต้นที่ตัวเราก่อนศรัทธาคัวเอง ศรัทธาในสิ่งที่ทำ แล้วคิดว่าวิชาชีพครูน่าจะให้อะไรคนที่เป็นครูได้มากจริงๆ ค่ะ" (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา

กิจกรรมเวทีเสวนา "ครูค้นครู ครูเพื่อศิษย์ แบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู"

-

<u>กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจเปิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา ยุววิจัยนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย อาจารย์ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ บูรณาการร่วมกับงานประชุมวิชาการครุศาสตร์วิจัย</u>

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 29 – วันอาทิตย์ที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการร่วมกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งคณะครุศาสตร์ได้จัดการประชุมทางวิชาการเผยแพร่งานวิจัยและผลงานทางวิชาการ “ครุศาสตร์วิจัย” ในวันเสาร์ที่ 29 – วันอาทิตย์ที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2558 ณ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีเวทีการนำเสนอผลงานวิจัย ผลงานวิชาการ งานสร้างสรรค์ กิจกรรมวิชาการของหลักสูตรทุกหลักสูตรในคณะครุศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ได้มองเห็นความสำคัญของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่มีครูแกนนำและนักเรียนที่มีศักยภาพที่จะมาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย จิตตปัญญา และการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ ครู นักเรียน และผู้สนใจจากโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ รวมทั้งชุมชนและผู้ปกครองที่สนใจ รวมจำนวน เวทีละ 50 คน

ในการเรียนรู้ของนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้น มีกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งคือการนำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร นำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ต่างโรงเรียน รวมทั้งเรียนรู้ร่วมกับครูทั้งในโรงเรียน ต่างโรงเรียน และปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ ผู้สนใจ ซึ่งในระหว่างเดือนสิงหาคมนี้ นักเรียนกำลังเรียนรู้เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดีและนำเสนอความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของตนเองและกลุ่มเพื่อน จึงสามารถนำมาบูรณาการกับกิจกรรมของกิจกรรมในงานประชุมวิชาการ “ครุศาสตร์วิจัย” เพื่อสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน และเป็นเวทีสร้างพลังใจ ความภูมิใจ ให้แก่นักเรียน สร้างสายสัมพันธ์ทางวิชาการ ความผูกพันระหว่างบุคคลทุกฝ่ายที่มาร่วมกิจกรรม เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ร่วมกันในวงกว้างและมีความต่อเนื่อง

สำหรับกิจกรรมเวทีย่อยๆ อีกเวทีหนึ่ง เป็นเวทีเสวนาสานสัมพันธ์เพื่อเรียนรู้ประสบการณ์การทำวิจัยของครูแกนนำจากแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ไปพร้อมกับที่นักเรียนทำโครงงานฐานวิจัย โดยครูแกนนำที่มีประสบการณ์ในการทำวิจัยและนำเสนอบทความวิจัยในระดับชาติและนานาชาติได้ใช้เวทีนี้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูแกนนำท่านอื่นๆ ทีมพี่เลี้ยง และ ผศ.ดร.นันทินา ดำรงวัฒนกูล รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

เวทีเรียนรู้ในครั้งนี้เป็นเวทีที่เสริมแรง สร้างความภาคภูมิใจ และสร้างพลังเครือข่ายครู นักเรียน คณาจารย์ นักศึกษา ในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครูแกนนำและนักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

“ครุศาสตร์วิจัยในวันนั้น (29-30 ส.ค.58)
เพาะพันธุ์ปัญญาตัวเล็กๆ
จึงได้เปิดพื้นที่ใหญ่
มอบความสำคัญให้เด็กๆ และคุณครู
มองเห็นความสำคัญของเด็กๆ
ทว่ายิ่งใหญ่ในหัวใจครู
เด็กและคุณครูได้ร่วมเรียนรู้
โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของพวกเรา”

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา
กิจกรรม “เวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจเปิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา ยุววิจัยนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อาจารย์ และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ บูรณาการร่วมกับงานประชุมวิชาการครุศาสตร์วิจัย”

<u>กิจกรรมเวทีเสวนา “ครูแกนนำแบ่งปันประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีความสุขและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยที่มีการคิดด้วยเหตุผล การเรียนรู้แบบวิจัยด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ชด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบถามคือสอน”</u>

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 22 สิงหาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมธัญกร คณะวิทยาการจัดการ ชั้น 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อเสริมศักยภาพทักษะวิชาชีพครูระหว่างปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา แก่นักศึกษา ค.บ. 5 ปี ชั้นปีที่ 5 มีครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นวิทยากรแบ่งปันประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ ซึ่งทางคณะครุศาสตร์ตระหนักและมองเห็นความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่มีการจัดการเรียนการสอนที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่สร้างความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะชีวิต และมีคุณธรรม ตามแนวทางของทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ในการจัดกิจกรรมครั้งนี้จึงเป็นเวทีที่มีตัวแทนครูแกนนำของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มาสาธิตประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีความสุขและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยที่มีการคิดด้วยเหตุผล การเรียนรู้แบบวิจัยด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ชด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบถามคือสอน และยังเป็นเวทีที่ครูแกนนำเป็นโค้ชให้นักศึกษาได้เรียนรู้แนวทางการแก้ปัญหาที่นักศึกษาประสบในขณะที่ฝึกสอน นักศึกษาได้รับข้อเรียนรู้จากครูแกนนำเพื่อนำไปพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานการณ์จริง พร้อมทั้งเรียนรู้และได้เห็นแบบอย่างของครูผู้มีคุณธรรมและจรรยาบรรณของความเป็นครูเพื่อศิษย์

เวทีแห่งนี้เป็นเวทีที่สานสัมพันธ์ครูแกนนำด้วยกันเอง ครูแกนนำกับศูนย์พี่เลี้ยง ครูแกนนำกับนักศึกษาและคณาจารย์ ผู้บริหารในคณะครุศาสตร์ ต่อเนื่องมาจากเวทีทั้งสองเวทีก่อนหน้านี้ จึงช่วยสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจให้แก่ครูแกนนำ และสร้างพลังที่มาจากความรู้สึกที่ว่า มีคนตระหนักในคุณค่าแห่งการเรียนรู้และประสบการณ์ของครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา
กิจกรรมเวทีเสวนา “ครูแกนนำแบ่งปันประสบการณ์การจัดการเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีความสุขและแรงบันดาลใจในการเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยที่มีการคิดด้วยเหตุผล การเรียนรู้แบบวิจัยด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นโค้ชด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบถามคือสอน”

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการประชุมเรียนรู้ร่วมกันของครูแกนนำ นักเรียน และศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกศูนย์ รวมทั้งได้รับการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ ในกรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งในปีการศึกษา 2557 โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาค้นพบการทำงานที่สร้างทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้อย่างโดดเด่น ด้วยการจัดการของครูทำให้นักเรียนฝ่าฟันอุปสรรคไปพร้อมกับการ transform เป็นบุคคลใหม่จากการทำงานและสะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนทั้ง 29 คนเติบโตทางความคิดและพัฒนาอุปนิสัยเข้าสู่บุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 ในขณะที่ครูทำวิจัยซ้อนบนการทำงานของนักเรียน จนสามารถนำเสนอและได้รับรางวัล Outstanding Oral Presentation จากผลงานวิจัยเรื่อง The Development of Analytical Thinking Skills through Research-based Project of Tenth Grade Students at Chaehomwittaya School, Lampang Province ในการประชุมวิชาการนานาชาติด้านนวัตกรรมการศึกษา สิ่งที่นักเรียนปฏิบัติคือ Project-Based Learning ที่เป็นโครงงานที่สร้างประสบการณ์จากการลงมือทำจริง ต้องเอาชนะอุปสรรคมากมาย ต้องคิดแก้ปัญหา มีการปะทะทางความคิดที่เข้มข้น และใช้กระบวนการสะท้อนคิดเพื่อเรียนรู้จากภายในตนเอง นักเรียนยังได้แบ่งกลุ่มทำวิจัย 10 ประเด็น ที่เกี่ยวกับข้าวและนาควบคู่ไปด้วย ทั้งหมดนี้จึงเป็น learning by doing ที่เกิดการปฏิบัติ บูรณาการสาระวิชามาทำความเข้าใจ และสร้างความรู้เอง (constructivism) สมควรแก่การเรียนรู้สำหรับผู้ที่สนใจปฏิรูปการศึกษา มีรายละเอียดดังนี้

<u>กิจกรรมประชุมและศึกษาดูงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา กรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม รวม 518 คน ประกอบด้วย

- กรรมการกำกับทิศทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสื่อมวลชน จำนวน 40 คน
- พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จำนวน 30 คน
- ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จำนวน 40 คน
- ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จำนวน 100 คน
- ครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้สนใจอื่นๆ จากโรงเรียนอื่นๆ นอกเหนือจากโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1-3 และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 จำนวน 158 คน
- นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 150 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 14 มิถุนายน พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อนำคณะกรรมการกำกับทิศทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สื่อมวลชน พี่เลี้ยงโครงการ อาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้บริหาร ครู และนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เดินทางไปยังโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง เพื่อศึกษากระบวนการ และเครื่องมือสำคัญจากการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของครูและนักเรียน ในการสร้างทักษะใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสมควรแก่การศึกษาเรียนรู้แก่ผู้สนใจปฏิรูปการศึกษาและนำข้อมูลที่น่าสนใจในประเด็นต่างๆ เผยแพร่สู่สาธารณชน

รายละเอียดกิจกรรม

วันอาทิตย์ที่ 14 มิถุนายน 2558

ช่วงเช้า (ห้องประชุมโอฬารโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

08.00-09.00 น. ลงทะเบียน

09.20-09.30 น. พิธีเปิดงานและกล่าวต้อนรับ
โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ สายธนู อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

09.30-10.00 น. แนะนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ หัวหน้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

10.00-10.30 น. เรียนรู้กระบวนการทำ PBL จากการแสดงที่ถอดจากเรื่องจริง

10.30-11.30 น. กิจกรรมการใช้คำถามขึ้นจอโดย PPT และพิธีกรใน floor เดินไมค์และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็น

ช่วงบ่าย (โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

11.30 น. ออกเดินทางไปโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

12.30 น. อาหารกลางวัน

13.30-13.45 น. ต้อนรับโดยผู้อำนวยการโรงเรียน และแนะนำการจัดการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
โดยครูและนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

14.00-14.20 น. ชมแปลงนาวิจัยของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

14.30-15.30 น. กระบวนการเรียนรู้จากการเสวนา 6 กลุ่ม

15.30-16.30 น. Reflection จากผู้ทรงคุณวุฒิ

17.30 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

19.30 น. พักผ่อนตามอัธยาศัย ณ โรงแรมแกรนด์อเมซอน จังหวัดลำปาง

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

<u>รายละเอียดกิจกรรมและผลการดำเนินงานในช่วงเช้า ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง</u>

รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ สายธนู อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กล่าวต้อนรับศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ผู้ทรงคุณวุฒิของ สกว. บมจ.ธนาคารกสิกรไทย ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ผู้บริหาร ครู นักเรียน สื่อมวลชน และผู้มีเกียรติที่เข้าร่วมกิจกรรมการประชุม มีรายละเอียดของสาระสำคัญของคำกล่าวต้อนรับ ดังนี้

“วันนี้มีความยินดีอย่างยิ่งที่ได้มีโอกาสต้อนรับ ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ดร.สุรัฐ ศิลปะอนันต์ ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย รศ.ดร.ปัทมาวดี โพชนุกูล รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ดร.เจือจันทร์ จงสถิตอยู่ รศ.ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ คณะผู้ทรงคุณวุฒิจาก สกว. คณะผู้ทรงคุณวุฒิจากธนาคารกสิกรไทย คุณสมหมาย ปาริจฉัตต์ สื่อมวลชน คณะผู้บริหารจากเขตพื้นที่การศึกษาภาคเหนือตอนบนและตอนล่าง ผู้ร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตั้งแต่ศูนย์โรงเรียนในโครงการของศูนย์พี่เลี้ยง ระดับผู้บริหาร ตลอดจนสื่อมวลชนที่มาร่วมทำข่าวในวันนี้ กระผมยังได้รับข่าวเพิ่มเติมอีกว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งผู้เป็นหัวหน้าโครงการ คือ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้รับรางวัลโครงการวิจัยดีเด่นของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีผู้มีเกียรติมาร่วมเรียนรู้ร่วมกันในวันนี้ของทุกภาคส่วนนะครับ โดยในกรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาที่ค้นพบการทำงานสร้างทักษะได้อย่างโดดเด่น ควรแก่การศึกษาเรียนรู้ ในวันนี้จึงเป็นโอกาสแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้ที่สนใจ ในโอกาสนี้กระผมในนามของผู้บริหารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางขอต้อนรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านด้วยความยินดี ขอขอบคุณครับ”

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ แนะนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

“กรณีของการศึกษาที่เกิดขึ้นที่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาเป็นผลงานของคุณครูที่เชื่อว่าจะสร้างแรงบันดาลใจให้กับคุณครูอีกหลายท่านที่จะจัดการศึกษาเพื่อสร้างเยาวชนให้มีทักษะอย่างที่เราจะได้พบเห็นในวันนี้

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่มีกำหนด 5 ปี แต่เราจะทำเพียง 4 รุ่น ด้วยข้อจำกัดของช่วงเวลาปิดและเปิดที่โครงการต้องวางแผนในการฝึกพี่เลี้ยงและสรุปปิดโครงการ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการศึกษาให้ได้ทักษะชีวิตขั้นสูงและทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายทั้งหมด 80 โรงเรียน 80 ห้องเรียน โดยคาดว่าจะมีคุณครู 300-400 คน นักเรียนประมาณ 3,200 คนต่อปี เป็นงานที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กับ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย

ความเชื่อพื้นฐานของเรา ตอนที่เราฟอร์มตัวโครงการขึ้นมา มีความเชื่อว่า วิจัยคือกระบวนการพัฒนาปัญญาของผู้ทำ ดังนั้นนักเรียนควรเป็นผู้ทำวิจัย ไม่ใช่ครู ซึ่งเปลี่ยนไปจากกระบวนทัศน์เดิมที่ว่านักเรียนไม่ใช่ผู้ทำวิจัย นักเรียนเป็นผู้รอรับ ส่วนครูเป็นผู้ทำวิจัย ครูทำวิจัยแล้ว ครูมีทักษะหรือความสามารถเอามาสอนนักเรียน แต่เราไม่เชื่ออย่างนั้น เพราะเราพบว่าประเทศไทยให้คุณครูทำวิจัยนับเป็นล้านๆ ชิ้น โดยมีข้ออ้างในการทำวิจัยของคุณครูว่า เพื่อผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน แต่หลักฐานมันฟ้องว่า มันไม่ได้เป็นเช่นนั้นครับ

เราเชื่อว่า วิจัยคือกระบวนการพัฒนาปัญญาของผู้ทำและผู้ทำเท่านั้นที่ได้ ดังนั้นจะต้องเป็นเรื่องของนักเรียน ไม่ใช่คุณครู แต่คุณครูจะต้องมีความเข้าใจเรื่องวิจัย การวิจัยเพื่อพัฒนาปัญญาของมนุษย์จะต้องทำวิจัยให้ถึงการคิดสังเคราะห์ ซึ่งเป็นบันไดขั้นสุดท้ายของพุทธิวิสัย แล้ววิจัยจะต้องทำด้วย หลักผลเกิดจากเหตุ ทำเอง คิดเอง ไม่ใช่แบบสอบถาม ไม่ใช่แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ พวกเราก็ทำกันมานานพอสมควร จนคล่องมาแล้ว แต่ว่าที่ผ่านมาเราไม่ได้ทำวิจัยในลักษณะของหลักการ ผลเกิดจากเหตุ ซึ่งเป็นหลักการเมื่อ 2,500 ปีที่แล้ว ที่นำไปสู่ปัญญาขั้นสูงสุดของมหาบุรุษ และเรายังไม่เข้าใจวิธีทำวิจัยแบบผลเกิดจากเหตุ วิจัยในระบบการศึกษาปัจจุบันยังเป็นการวิจัยแบบไปถามผู้อื่นในรูปแบบของแบบสอบถาม ในความคิดเห็นเรื่องการทำวิจัยแบบสอบถามนั้น ยังสามารถทำได้ แต่ต้องไปให้ถึงสังเคราะห์ ไม่เช่นนั้นเราไม่สามารถสร้างปัญญาให้ตัวเราเองได้ ถ้าเผื่อยังใช้วิธีถามผู้อื่นอยู่ ต้องสังเคราะห์จากคำถามมา ไม่ได้ปฏิเสธว่าใช้แบบสอบถามไม่ได้

การพัฒนาการศึกษาไทยจะต้องสอนคิดบางอย่าง การสอนต้องทำด้วยระบบ Coaching โดยมีพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีพี่เลี้ยงประมาณ 30 คน อยู่ใน 8 มหาวิทยาลัย ใช้การฝึกคิดเชิงเหตุและผล เหตุและผลนี้คือ cause effect ไม่ใช่ reason เรายังแยกไม่ออกระหว่าง reason กับ cause effect เราให้ reason โดยไม่ทราบ cause effect เป็นปัญหาที่ใหญ่มาก ต้องถอนพิษความสัมพันธ์และบรรยากาศห้องเรียนเชิงอำนาจ ในห้องเรียนเราใช้เครื่องมือที่เรียกว่า จิตตปัญญา เราพบเครื่องมือนี้แล้วเรากำลังพัฒนาเครื่องมือนี้ด้วยตัวเราเอง ในปีที่ 3 ปีที่ 4 เครื่องมือกับวิธีการทำงานของเรานี้ เราใช้โครงงานฐานวิจัย ซึ่งเป็นสิ่งที่น่ากลัวมาก คำว่า โครงงาน และคำว่า วิจัย สำหรับบุคลากรการศึกษา เรากล้าที่จะลองดู ต้องยอมรับว่าไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะเราไม่เข้าใจคำว่าโครงงาน แล้วเราไม่เข้าใจคำว่าวิจัย ในแต่ละห้องมีหัวข้อหลัก ห้องละ 1 Theme เป็นเรื่องใกล้ตัวในชุมชนของเราเอง และแบ่งหัวข้อหลัก ออกเป็น 10 โครงงานย่อย ในเรื่องเดียวกันของหัวข้อหลัก แบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 เป็นเรื่องของวิทยาศาสตร์ กลุ่มที่ 2 เป็นเรื่องของสังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กลุ่มที่ 3 มนุษยศาสตร์ ประวัติศาสตร์ กลุ่มของเด็กโฟกัสไปที่เรื่องที่กลุ่มของตนเองสนใจ มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่คุณครูหลายๆ คน ต่างกลุ่มสาระ มาเรียนรู้ร่วมกัน บูรณาการให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาที่มีอยู่ เช่น วิชา IS วิชาโครงงาน ให้มีเวลาในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันประมาณ 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ซึ่งการจัดเวลาเรียนรู้นี้ก็ทำได้ลำบากพอสมควร เป็นห้องเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นพื้นที่เฉพาะที่ครู 4-5 คน จะต้องมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มของนักเรียนใน 3 กลุ่มหลักใหญ่ที่นักเรียนเลือกประเด็นโครงงานที่กลุ่มของนักเรียนสนใจ ให้นักเรียนเรียนรู้ข้ามกันไปข้ามกันมา จัดให้มีกระบวนการ Reflection และมีเวทีที่สามารถนำเสนอได้ เป็นเวทีวิชาการสำหรับเครื่องมือและวิธีการทำงาน เราใช้พี่เลี้ยงจากมหาวิทยาลัยประมาณ 30 คน ทำหน้าที่เป็น “โค้ช” อย่างต่อเนื่อง เราจัด workshop ฝึกการคิดที่สอดคล้องกับการทำโครงงานฐานวิจัย และพัฒนาจิตวิญญาณของคุณครู ปีละ 2-3 ครั้ง

สำหรับผลที่ได้รับ เราพบว่า ทุกคนที่อยู่ในกระบวนการ ทั้งครู ทั้งพี่เลี้ยง ทั้งนักเรียน มีความเครียด แต่เป็นที่น่ายินดีที่จบลงด้วยความสุข เช่น กรณีศึกษาที่เราจะได้เรียนรู้ร่วมกันในวันนี้ ที่เริ่มจากความเครียดของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เราพบว่าเป็นโครงการที่คุณครูกลัวการเริ่ม แต่สุดท้ายก็จบด้วยการไม่ถอยหนีและขอขยายผล คุณครูที่อยู่กับเราจะไม่ถอยเลย มีแต่ขอตามมาดู มีแต่ขอให้ไปช่วยที่โรงเรียน ให้ขยายผลอีก เราพบว่าเป็นโครงการที่นักเรียนในตอนแรกเหมือนจะเกลียด แต่นักเรียนก็จะจบด้วยการร้องขอให้ทำต่อ ขอให้ตัวเองมีโอกาสทำต่อในปีหน้า”

2. กิจกรรมชมคลิปแสดงการเปลี่ยนแปลงนักเรียน ของ ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร สรุปสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงดังนี้

สาระสำคัญที่ได้รับจากคลิป “โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เขาสอนอะไรกัน”

การเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

1) มีการเรียนรู้ที่จะคิดด้วยตนเอง ครูมีกระบวนการให้นักเรียนคิดเอง ทำเองให้ได้ด้วยตนเอง โดยครูสร้างแรงบันดาลใจนักเรียนตระหนักในศักยภาพของตนเอง

2) มีเครือข่ายกัลยาณมิตรเรียนรู้ร่วมกับกลุ่มเพื่อนในชั้นเรียนและร่วมกับนักเรียนรุ่นพี่ที่เคยมีประสบการณ์เรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนมีที่ปรึกษาแนะนำจุดเริ่มต้น กระตุ้นให้เรียนรู้และคิดด้วยตนเอง

3) มีการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่ได้ฝึกทักษะ ในเรื่องการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นในด้านต่างๆ ดังนี้

- ด้านความรับผิดชอบ
- ด้านการวางแผนในชีวิตและการเรียน รู้จักแบ่งเวลา
- ด้านการกล้าแสดงออก
- ด้านการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผล
- ด้านการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น
- ด้านการเรียนรู้แบบประชาธิปไตย เรียนรู้คุณค่าของผู้อื่น เรียนรู้ที่จะรับฟังผู้อื่น เรียนรู้ที่จะนำความคิดและเหตุผลหลายๆ ความคิด มาประยุกต์ใช้ร่วมกัน สอนอะไรหลายๆ อย่าง เหมือนประชาธิปไตย
- ด้านการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านการพัฒนาตนเอง

1) จากคนที่ยึดเอาความรู้สึกความคิดเห็นของตนเองเป็นที่ตั้ง เปลี่ยนแปลงเป็น รับฟังเพื่อนมีเหตุผล พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล เหตุผล มากกว่าคิดตามความรู้สึก ความคิดของตนเองฝ่ายเดียว

2) จากคนที่เล่นเกม ใช้เวลากับเรื่องที่ไม่มีสาระ เปลี่ยนแปลงเป็น ใช้เวลาว่างมาศึกษาค้นหาความรู้

3) จากคนที่ไม่เคยทำงาน หรือทำงานแค่ส่งๆ ให้พอผ่านๆไป เปลี่ยนแปลงเป็นคนที่มีความพยายามยอมเหนื่อยเพื่อทำให้งานออกมาดีที่สุด และมีการวางแผนในการทำงาน

4) จากคนที่มีความรู้สึกอ่อนไหว เปราะบาง ถ้าล้มเหลวก็จะเลิกทำไปเลย มีความเกียจคร้าน ทำอะไรก็เล่นๆ เป็นเด็กๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นคนที่มีความเข้มแข็ง ยอมรับฟังผู้อื่น ไม่ท้อถอยแม้เมื่อพบกับอุปสรรค ความผิดหวัง ความผิดพลาดและมีความรับผิดชอบมากขึ้น

5) จากคนที่ชอบพูดไร้สาระ เพ้อเจ้อ ไม่พิจารณาหาข้อมูลความเป็นจริง เปลี่ยนแปลงเป็น คิดก่อนที่จะพูด มีความตระหนักว่าต้องหาข้อมูลมาก่อนๆ ที่พูด และมีความคิดเป็นระบบมากขึ้น

โดยสรุปในภาพรวม “กระบวนการคิดเติบโตขึ้น”

(หมายเหตุ) เนื้อความที่ได้รับจากคลิปมีรายละเอียดดังนี้

3. กิจกรรมเรียนรู้กระบวนการทำ PBL จากการแสดงที่ถอดจากเรื่องจริงของ นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง สรุปสาระสำคัญจากการแสดงละครเพลงได้ดังนี้

นักเรียนห้อง Smart Science (ห้องเรียนเก่ง) โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปางจำนวน 29 คน เรียนรู้จากการดำนาในแปลงนาของปราชญ์ชาวบ้านที่สนับสนุนโครงการนี้ พวกเขามีแรงบันดาลใจที่จะทำนาเองทุกขั้นตอนในพื้นที่ของโรงเรียน ที่ต้องเตรียมพื้นที่ เพาะกล้า ดำนา และดูแลต้นข้าวเอง เป็นเหตุให้ประสบปัญหาที่ไม่คาดคิดมากมาย ได้เรียนรู้ความจริงที่ไม่สวยหรูอย่างที่ออกไปสนุกกับ ท้องนาชั่วครูชั่วยาม การเรียนที่ต้องแข่งขันกันและแรงบีบคั้นจากระบบการศึกษาที่เป็นอยู่ทำให้เกิดความแตกแยกทางความคิด นำไปสู่การแตกแยกทางพฤติกรรมและปฏิบัติ ที่ไม่ลงรอยกันในการทำงาน เกิดการต่อสู้ทางความคิดที่จะยอมแพ้หรือสู้ต่อไป แต่ในที่สุด ด้วยการจัดการของครูทำให้พวกเขาฝ่าฟันอุปสรรคไปพร้อมกับการ transform เป็นบุคคลใหม่จากการทำงานและสะท้อนคิดการเรียนรู้ของตนเอง นักเรียนทั้ง 29 คนเติบโตทางความคิดและพัฒนาอุปนิสัยเข้าสู่บุคคลแห่งศตวรรษที่ 21 นอกเหนือจากการเรียนรู้ทางวิชาการและการวิจัยเรื่องข้าว มีปรากฏคำพูดของนักเรียนและเนื้อเพลงที่นักเรียนร่วมกันขับร้องในช่วงปิดท้ายการแสดงดังนี้

“การเรียนโครงงานทำให้เรามีความสุข เวลาที่เราได้เรียนรู้นอกห้องเรียน ได้ทำในสิ่งที่เราไม่เคยทำ พวกเธอคิดว่าเราไม่ได้อะไรเลยจริงๆ หรือ?”

“ก็ได้อยู่นะ เราคิดว่าเรามีระเบียบวินัยมากขึ้นกว่าเดิม”

“เราเองก็เหมือนกัน เรารู้สึกว่าตัวเองฟังคนอื่นมากขึ้น และก็ช่างสังเกตมาขึ้นอีกด้วย”

“ถ้าเช่นนั้น ก็แสดงว่าสิ่งที่พวกเราทำ มันก็มีคุณค่าต่อพวกเรา จริงไหม? งั้นพวกเราก็อย่าทะเลาะกันเลย มาช่วยกันใหม่อีกครั้งนะ”

“ไม่ใช่นักเรียนเท่านั้นนะคะที่ได้เรียนรู้ ครูเองก็ได้เรียนรู้อีกหลายอย่างจริงๆ ถ้าทุกคนยังไหว เรามาเริ่มทำโครงงานของพวกเรากันต่อดีไหมคะ ใครคิดว่ายังอยากไปต่อ ยกมือขึ้น” (นักเรียนทุกคนยกมือขึ้นพร้อมกัน)

(นักเรียนร่วมกันขับร้องเพลง ความหมายของเนื้อเพลงบอกเล่าถึงการเรียนรู้ของนักเรียนที่ก้าวข้ามความยากลำบากและอุปสรรค...จนร่วมกันฟันฝ่าจากการได้รับบทเรียนชีวิตที่ยิ่งใหญ่ เนื้อเพลงมีรายละเอียดดังนี้)

เมื่อความคาดหวังของเรานั้นพังทลาย
เมื่อความเสียใจเกิดจากการพบความจริง
ทั้งที่เราได้ทุ่มเททั้งจนหมดทุกสิ่ง
ในใจที่ครั้งหนึ่งนั้นก็ยังมีแรง
กลับเหือดแห้งจนไม่เหลืออะไร
เมื่อฟางเส้นสุดท้ายกำลังจะขาดหายไป
ในเวลานั้น เรากำลังจะได้พบบทเรียนสำคัญแค่ไหน รู้ไหม
บทเรียนนี้ไม่มีสอน...ต้องผ่านพ้นความทุกข์ร้อนเท่านั้น...ถึงเข้าใจได้
จะต้องเสียใจกี่ครั้ง แต่ก็คุ้มเมื่อแลกกัน
เพราะว่าหาเรียนไม่ได้จากที่ไหน
บทเรียนที่ทำให้ใจของเรารับรู้...ว่าไม่มีอะไรคงอยู่เสมอไป
เป็นบทเรียนชีวิตที่แสนจะยิ่งใหญ่...เมื่อใจของเรานั้นยอมรับมัน

ความผิดหวัง...จึงจะเปลี่ยนเป็น...พลัง...ได้...เมื่อใจของเรานั้นยอมรับมัน

(ตัวแทนของนักเรียนกล่าวความรู้สึกจากใจที่เกิดจากการเรียนรู้แทนเพื่อนๆ ทุกคน มีรายละเอียดดังนี้)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าขาดผู้สนับสนุนใจดี ขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ธนาคารกสิกรไทย ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ขอขอบคุณ คุณครูของเรา คุณครูนอกห้องเรียนที่ทำให้เราได้เรียนรู้ เราไม่มีความรู้ในด้านนี้เลย และเราจะไม่ได้ลงมือทำนาได้ ถ้าหากไม่มีลุงบัน ทิไว ที่ให้โอกาส สนับสนุน คุณลุงสุบันสละแปลงนาให้เรา 3 แปลง และสละกล้าต้นเล็กๆ สละแม้แต่เมล็ดข้าว และที่สำคัญ...คุณครูคนนี้ที่คอยดูแลเราเสมอมา คุณครูที่ให้โอกาส ที่ทำให้เรารู้จักคำว่าเหนื่อย ท้อ ความผิดหวัง และที่สำคัญ คุณครูคนนี้สอนให้พวกเราก้าวเดินต่อไป ซึ่งพวกเราจะหยุดโครงการนี้หลายครั้งแล้ว เพราะว่าเราเจออุปสรรคมากมาย ทั้ง เราทะเลาะกัน ข้าวตาย ไม่ได้ข้าวบ้าง ที่ดินในแปลงสาธิตในโรงเรียนเป็นกรวด ซึ่งเพื่อนๆ ของเราได้ลงมือไถเอง และบ้างก็ได้แผลอะไรบ้าง...แต่เราได้ประสบการณ์ที่เราหาในห้องเรียนไม่ได้จริงๆ ครับ

ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา...ขอขอบคุณครับ”

4. กิจกรรมการใช้คำถามขึ้นจอโดย PPT และพิธีกรใน floor เดินไมค์และกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นจากการมีส่วนร่วมของนักศึกษาและคณาจารย์คณะครุศาสตร์ ครูแกนนำและนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูและนักเรียนผู้สนใจ ผู้บริหารการศึกษา สื่อมวลชน และผู้ทรงคุณวุฒิ สรุปสาระสำคัญที่ได้รับจากการแสดงความคิดเห็นของผู้ร่วมการประชุมอย่างมีส่วนร่วมดังนี้

ประเด็นที่ได้รับจากเสียงสะท้อนของครูและผู้บริหารสถานศึกษา

- การเรียนรู้ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาเป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุด ที่สำคัญที่สุดของการเรียนรู้คือการที่ได้ลงมือทำจริงๆ
- นักเรียนและครูได้รับแรงบันดาลใจจากการเรียนรู้ด้วยปัญญา ความพยายามเรียนรู้ต่อเนื่อง
- นักเรียนและครูเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ได้รับทั้งความรู้วิชาการ ทักษะชีวิต ทักษะการสร้างความ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งในโรงเรียน และในชุมชนที่เป็นบริบทชีวิตจริง รวมทั้งความเห็นอกเห็นใจ มีคุณธรรมต่อผู้อื่น
- ห้องเรียนในการเรียนรู้ไม่ได้จำกัดเฉพาะในโรงเรียนเท่านั้น ครูของนักเรียนมีทั้งครูในโรงเรียน และปราชญ์ชุมชน คุณพ่อคุณแม่ในชุมชนของนักเรียนก็เป็นครูของนักเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนเช่นกัน
- การที่เด็กและเยาวชนผู้เรียนรู้ได้เรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตนเองจริงๆ แล้ว จะเห็นปัญหาแล้วก็แก้ไขด้วยกระบวนการคิดของเด็กในที่สุดก็สามารถสร้างสรรค์ออกมาด้วยตนเองได้ และเป็นผลงานที่เรียกว่านวัตกรรมใหม่เด็กเรียนรู้ร่วมกันจากปัญหาและร่วมกันแก้ปัญหา

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“สวัสดีค่ะ รัชนก สุวรรณจักร์ค่ะ จากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางนะคะ สิ่งแรกที่มองเห็นก็คือแรงบันดาลใจมากจากปัญญานะคะ และที่สำคัญที่สุดคือการที่ได้ลงมือทำจริงๆ เพราะมันจะเห็นปัญหาแล้วก็แก้ไขด้วยผ่านกระบวนการคิดของเด็กนะคะ สุดท้ายมันก็สร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานที่จะเรียกว่านวัตกรรมใหม่ก็ได้นะคะ ขอบคุณค่ะ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

“การเรียนรู้ของแจ้ห่มนี้เป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง จากการที่ได้เห็นจากแจ้ห่มแล้วก็จะนำเอาไปปรับปรุงใช้ครับ คือ จะให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุด เพื่อที่จะเกิด RBL นะครับ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล)

“การแสดงของเด็กนักเรียนบนเวทีนะคะ บอกเลยว่า วิ่งชนหัวใจคนเป็นครูอยู่หลายช็อต ตั้งแต่เริ่มต้นเปิดตัวมาก็คือเด็กนักเรียนส่วนใหญ่เป็นอย่างนั้นค่ะ เขาเรียนอยู่แล้วก็เหนื่อยแล้ว เจอ 16-17 วิชานะคะ หนึ่งสัปดาห์เจอ 16-17 วิชา ตารางนักเรียนเต็มแน่น เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่นะคะ และภาระเดิมของเขาซึ่งมีมาก ต้องรับภาระอื่นเข้ามาอีก เป็นแบบบนเวทีจริงๆ แต่อะไรที่ทำให้เขาเสียสละตรงนั้นแล้วมาร่วมมือกับโครงการนี้ ตรงนั้นได้ความรู้หนึ่งอย่างนะคะ ที่เราต้องสร้างกำลังใจให้นักเรียนของเราที่จะร่วมมือกันทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ให้สำเร็จ ช็อตที่สองคือเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น แน่นอนว่าการทำงานมีปัญหาแน่นอน ปัญหาของเด็กที่สะท้อนบนเวที รวมถึงการได้อ่านจากหนังสือฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยานะคะ บอกทุกคนเลยว่าเพิ่งได้อ่านเมื่อวานนี้และจบเมื่อกี้นี้ค่ะ ได้เห็นเลยว่าปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเองและทำให้กลุ่มท้อตลอดที่ทำโครงการนี้มา แต่มันก็สำเร็จนะคะ รู้สึกว่าเป็นเรื่องเล็กน้อยเมื่อเทียบกับนักเรียนที่แจ้ห่มวิทยา เด็กถูกห้ามใช้ห้องในการทำโครงงานเพียงเพราะมันสกปรกจากการเรียนรู้ เด็กถูกห้ามใช้น้ำประปาในการสูบน้ำลงไปในแปลงนาของเขา เพียงเพราะเขาทำน้ำประปาแตกจากการทำงานแล้วกระทบคนที่เป็นครูในบ้านพักและรวมถึงค่าใช้จ่ายในโรงเรียนด้วย แต่มีเด็กคนหนึ่งเมื่ออ่านจบเล่มแล้ว ลืมประโยคนั้นไม่ได้เลยค่ะ ว่า... คุณครูคะ หนูไม่อยากให้คุณครูร้องไห้เลย ทำไมล่ะคะ แค่ห้องเรียนนั้นที่เราไม่ได้ใช้ไป แต่เรามีห้องเรียนของเราอีกที่กว้างใหญ่มากมาย แค่น้ำประปาของโรงเรียนไม่ได้ใช้ แต่เรามีสระน้ำ ผู้ปกครองให้เครื่องสูบน้ำมา สูบน้ำเข้าแปลงนาเรา...เด็กเล็กๆ ม.4 คิดและสู้ได้ขนาดนั้น ดังนั้น คนที่เป็นครูของเขา คนที่ต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เขา จะสู้ให้ยิ่งกว่านะคะ ขอบคุณเวทีที่เด็กแจ้ห่มวิทยามอบให้...เป็นแรงบันดาลใจที่จะกลับไปทำงานเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3 ให้โรงเรียนประสบผลสำเร็จที่สุด และในปีนี้ รู้เลยว่า แจ้ห่มวิทยามีคุณลุงสุบันที่เป็นปราชญ์ชุมชนเข้ามาช่วย เขมราชพิทยาคมจะนำปราชญ์ชุมชนเข้ามาช่วยในปีที่ 3 นี้ค่ะ ขอบคุณค่ะ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี)

“ผม นายสุบัน ทิไว Smart Farmer ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาครับ จากการแสดงออกของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา สะท้อนถึงความมุมานะ ความพยายาม มุ่งเน้นเป้าหมายสุดยอดของชีวิตในการศึกษาขั้นต่อไปครับ” (ตัวแทนปราชญ์ชุมชน ครูนอกห้องเรียนของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาผู้สร้างแรงบันดาลใจสำคัญท่านหนึ่งให้แก่นักเรียนและครูโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

- จากผลที่สะท้อนจากการนำเสนอของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาพบว่า เด็กที่ครูหรือผู้ใหญ่มองเห็น ว่า “ธรรมดา” แต่จากผลสะท้อนทำให้ได้เรียนรู้ว่า ที่จริงแล้วเขามีอะไรอยู่ในตัวมากมายกว่าที่มองเห็นเพียงภายนอกที่ยังไม่ได้โอกาสการเรียนรู้ ทำงาน และแสดงออก

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“เมื่อกี้ได้ดูของโรงเรียนแจ้ห่มแล้วก็รู้สึกชื่นชมนะค่ะ สิ่งที่นำเสนอนี้มันเป็นเหมือนกับละครที่ทำให้เราได้เพลิดเพลินแล้วก็ได้เรียนรู้จากวิธีการที่นำเสนอนะค่ะ สิ่งที่จะมาร่วมประมวลในวันนี้คือ ตัวเองอยู่โรงเรียนรัตนะราชบำรุง เป็นครูสอนวิชาประวัติศาสตร์ คิดว่าทุกโครงการที่ สกว. จัดให้มักจะเป็นโครงการที่เป็นประโยชน์และถ้าโรงเรียนรับไปทำแล้วปฏิบัติจริงๆ จะเกิดผลสะท้อนให้เห็นถึงเด็กที่เรามองว่าเขาธรรมดา แต่จริงๆ แล้วเขามีอะไรอยู่ในตัวตั้งเยอะแยะ แต่ครูต้องมีหน้าที่ช่วยเขาให้เขาตระหนักในศักยภาพของตนเอง และสิ่งหนึ่งที่น่าชื่นชมจากการเรียนรู้กรณีของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยานะคะ คือชุมชนให้ความร่วมมือ คิดว่าปัจจัยนี้นะคะ น่าจะเป็นจุดแข็งจุดหนึ่งที่ทำให้เกิด

ความสำเร็จในการทำนา แล้วก็ทางโรงเรียนของเรายังไม่ได้จัดการตรงนี้เหมือนของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร)

- การเรียนรู้ของนักเรียนและครูที่ถ่ายทอดออกมานั้น สะท้อนให้รับรู้ได้ในเรื่องของจิตวิญญาณ ที่มาจากจิตตปัญญาศึกษา กิจกรรมที่เรียนรู้ร่วมกันแบบจิตตปัญญาศึกษามีความสำคัญมาก

- จิตตปัญญาศึกษาทำให้ผู้เรียนรู้มองเห็นคุณค่าในตัวเองและเห็นคุณค่าในผู้อื่น เด็กมองเห็นคุณค่าของเพื่อน ของครู ของปราชญ์ชาวบ้าน

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ค่ะ ครูตุ้ม ครูอรุณวรรณ กลั่นกลึง จากโรงเรียนท้ายหาด ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดกลางที่ค่อนข้างเล็กมากๆ สำหรับตัวเองปัญหาอุปสรรคค่อนข้างเยอะ คล้ายๆ กับหลายๆ โรงเรียนค่ะ เพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่กลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มเด็กเสี่ยง เด็กมีปัญหาเกือบทั้งสิ้น พอเอ่ยถึงโครงงานและต้องทำวิจัยนี่ ไม่ต้องพูดกันเลยค่ะ จากการที่ดูการแสดงเมื่อสักครู่ ตัวครูตุ้มอยากจะพูดถึงทางด้านจิตวิญญาณมากกว่านะคะ เพราะว่าเราเล่นกันเรื่องจิตตปัญญาศึกษานะคะ จิตตปัญญาศึกษาช่วยในการทำโครงงานให้พัฒนาดีมากๆ จากการชมการแสดงที่ถ่ายทอดเรื่องราวของทั้งครูและนักเรียน และจากการเขียนไดอารี่เราพบว่าเด็กและครูต่างใคร่ครวญตนเอง แล้วก็พัฒนาตนเองในการอยู่ร่วมกัน จากปัญหาต่างๆ เด็กได้เห็นคุณค่าในตัวเองไม่ใช่แค่เพียงว่าเขาต้องเรียนหนังสือให้เก่งอย่างเดียว เด็กพบปัญหาร่วมกัน เช่น กรณีไม่สามารถใช้น้ำได้ ตัวเองก็เผชิญปัญหานี้ คือ การไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องกิจกรรมที่ทำให้กับเด็กในโรงเรียน เข้าใจอย่างลึกซึ้งมากๆ นะคะ แล้วครูจะเจอและได้รับภาระที่หนักมากๆ เด็กร่วมกันแก้ปัญหานั่นก็คือ เด็กได้พัฒนาและเติบโตทางด้านภายใน เพราะฉะนั้นอยากจะพูดว่า เด็กเห็นคุณค่าในตัวเองและเห็นคุณค่าในผู้อื่น เห็นคุณค่าของเพื่อน ของครู ของปราชญ์ชาวบ้าน แน่นอนค่ะ กิจกรรมนี้มันสุดยอดจริงๆ ค่ะ เพราะฉะนั้นขอพูดเรื่องจิตตปัญญาศึกษานี้สำคัญมากๆ ค่ะ ขอบคุณค่ะ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล)

- การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการเรียนรู้ในห้องเรียน 70 % เรียนรู้นอกห้องเรียน 30% โรงเรียน แจ้ห่มวิทยาได้ทำเรื่องนี้นอกห้องเรียนแล้วประสบความสำเร็จ ถึงแม้จะมีอุปสรรคมีขวากหนาม และแนวทางหนึ่งในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนและครูมีความเข้าใจ มีความรู้สึกร่วมกัน คือ จิตตปัญญาศึกษา และโครงงานฐานวิจัย จึงมองเห็นว่า ต้องมีเป้าหมายในการที่จะพัฒนาครูทั้งโรงเรียนในเรื่องของจิตตปัญญาศึกษา และโครงงานฐานวิจัย ตามแนวทางของโครงการของเพาะพันธุ์ปัญญา

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ครับ เสียงผู้บริหารจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ต้องชื่นชมผู้กำกับการแสดงนะครับ กับคุณครูที่นั่งอยู่ด้านหน้าตรงนี้ ถ้าเราจะสร้างหนังสักเรื่องหนึ่ง บทธรรมดาคนก็จะไม่ดู ณ ปัจจุบันนี้เราเล่นแต่บทธรรมดา อยู่ในห้องแคบๆ ห้องสี่เหลี่ยม ซึ่งความประทับใจของเด็กหรือสิ่งที่หลงเหลือจากการเรียนรู้มีความหมาย อย่างผมเองนะครับ จะจำภาพที่ออกจากนอกห้องเรียนตลอด เข้าค่ายลูกเสือที่ลำปำ ลำปำอยู่ที่พัทลุง ไปเจอเหตุการณ์จริง ที่เราไปจุดปะทัด เราไปวิ่งไปหมอบตอนตีสอง แล้วเราไปอาเจียนกลางดึก นั่นคือประสบการณ์ แต่ ณ ตอนนี้ ก็คือโรงเรียนเล่นแต่อยู่ในห้องเรียนแต่จริงๆ แล้วในการเรียนรู้ในทศวรรษที่ 21 เรียนรู้ในห้องเรียน 70 % เรียนรู้นอกห้องเรียน 30% แต่น้อยโรงที่จะทำ ผมเป็นคนหนึ่งนะครับในสุราษฎร์ธานีที่ได้เข้าร่วมอบรมและพยายามทำสิ่งเหล่านี้มาตลอด โรงเรียนแจ้ห่มได้ทำเรื่องนี้นอกห้องเรียนแล้วประสบความสำเร็จ มีอุปสรรคมีขวากหนาม แต่สุดท้ายฟ้าหลังฝนครับย่อมสวยงามเสมอครับ พวกผมประกาศเลยครับพวกเราไม่ใช่แค่ตัวแทน แต่เราจะทำ ทำเพื่อโรงเรียนครับ ทำทั้งโรงเรียน เรามีเป้าหมายในการที่จะพัฒนาครูทั้งโรงเรียนในเรื่องของจิตตปัญญาศึกษา ในเรื่องของเพาะพันธุ์ปัญญา โครงงานฐานวิจัยนะครับ เมื่อ

ตอนที่ผมสอบ ผอ. มีคำถามถามผมว่า เมื่อผมมาที่โรงเรียนอนุบาลสุราษฎร์ธานีซึ่งมีความพร้อมแล้ว สิ่งแรกที่ผมจะทำคืออะไร ผมตอบว่า ผมจะสร้างนักวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นกับโรงเรียนแห่งนั้นและให้เกิดขึ้นกับชาวสุราษฎร์ธานี จากการดูละครที่นักเรียนนำเสนอในวันนี้ ผมขอชื่นชมกับผู้กำกับการแสดงครับ ขอบคุณมากครับ ” (ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียน จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี)

- การเขียนไดอารี่ของนักเรียนและครู สะท้อนให้เห็นถึงการบันทึกความรู้สึก ข้อมูล ความทรงจำที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาหนึ่ง แล้วอาจจะไม่เกิดขึ้นอีกในช่วงเวลาอื่น จึงมีความสำคัญและมีความหมายในการบันทึกไดอารี่

- การเขียนไดอารี่ของนักเรียนและครู สะท้อนให้เห็นถึงการใคร่ครวญตนเอง แล้วก็พัฒนาตนเองและกลุ่มเพื่อนร่วมกันจากปัญหาต่างๆ จนสามารถมองเห็นคุณค่าในตนเอง ในตัวเพื่อน ในตัวครู และคุณลุงสุบัน (ปราชญ์ชุมชนเรื่องข้าว) คุณค่านั้นไม่ใช่เฉพาะเรื่องการเรียนหนังสือให้เก่งเพียงอย่างเดียว

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“สวัสดีค่ะ ถ้าถามว่า ทำอย่างไรถึงทำให้เด็กอยากเขียน อันดับแรกเลยก็คือเริ่มเขียนก่อนเลยค่ะ อย่างที่นักเรียนบอกไปแล้วว่า บางเหตุการณ์มันผ่านไปแล้ว มันย้อนกลับมาไม่ได้ค่ะ เมื่อวันนี้เกิดอะไรขึ้น มันเป็นความรู้สึกจริงๆ ค่ะ ถ้าเราบอกให้เด็กๆ เขียน เด็กๆ บางคนอาจจะไม่อยากเขียน ยังไม่เขียน เราใช้วิธีเขียนขึ้นมาก่อน และเมื่อนานๆ เข้า พอมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นมาสักอย่างหนึ่งที่เราจะเชื่อมไปหาเด็กได้ คือ เขียนจดหมายหาเด็กค่ะ ” (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง)

- การนำเสนอด้วยละครเพลงถ่ายทอดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนทำให้ได้รับทั้งความเพลิดเพลินและได้รับทั้งวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนและครู

- จากการที่ได้เห็นจากการแสดงของคณะนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา คุณครูที่ร่วมชมการแสดงได้เรียนรู้และจะนำเอาไปปรับปรุงใช้ต่อไปโดยจะได้ใช้แนวทางของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา พบว่าการเปิดใจกัน ทำให้มองเห็นความสุข และมีแรงบันดาลใจ มีพลัง ที่จะดำเนินงานต่อไปได้ โดยจะนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนแต่ละโรงเรียนซึ่งมีความแตกต่างกัน

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“การเรียนรู้ของแจ้ห่มนี้เป็นการเรียนรู้ด้วยประสบการณ์จริง จากการที่ได้เห็นจากแจ้ห่มแล้วก็จะนำเอาไปปรับปรุงใช้ครับ คือ จะให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงมากที่สุด เพื่อที่จะเกิด RBL นะครับ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยมหิดล)

“เมื่อกี้ได้ดูของโรงเรียนแจ้ห่มแล้วก็รู้สึกชื่นชมนะค่ะ สิ่งที่นำเสนอนี้มันเป็นเหมือนกับละครที่ทำให้เราได้เพลิดเพลินแล้วก็ได้เรียนรู้จากวิธีการที่นำเสนอนะค่ะ” (ตัวแทนครูแกนนำจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร)

“ค่ะครูณัฐวราค่ะ เป็นผู้นำกลุ่มรุ่นที่ 3 นะค่ะ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยค่ะ จากเมื่อกี้ที่ว่าเริ่มต้นด้วยความเครียดจบด้วยความสุข ตั้งแต่วันแรกที่เข้าร่วมโครงการ ต้องพานักเรียนทำโครงงาน 10 โครงงาน ก็คิดว่าหนักใจนิดหน่อยเพราะเป็นครูวิทยาศาสตร์อยู่แล้วค่ะ แต่ก็เริ่มสงสัยว่า ทำไมชื่อ เพาะพันธุ์ปัญญา ทำไมต้องเพาะพันธุ์ปัญญา ทำไมไม่ใช้ชื่อโครงงานวิทยาศาสตร์ไปเลย ก็เริ่มเรียนรู้จากแจ้ห่มวิทยา แต่สิ่งที่เจอใน บุญวาทย์วิทยาลัย ก็คือ เราเจอแรงต้านหลายอย่างนะคะ โดยเฉพาะลูกศิษย์เราเอง...หนูจะสอบเข้า ม.4 ทำไมคุณครูต้องเอา ม.3 คะ แรงต้านจากท่านผู้ปกครอง เอาลูกผมมาทำ แล้วถ้าลูกผมสอบเข้า ม.4 ไม่ได้ ใครรับผิดชอบครับ... ขอบคุณแจ้ห่มวิทยาอีกครั้งนะคะ ที่เป็นประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น เลยต้องกลับมาทบทวนดูว่า ทำอย่างไรดีล่ะ ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวง เด็ก 46 คน 46 ครอบครัว ที่เขาอาจจะผิดหวัง ถ้าลูกเขาสอบเข้า ม.4 ไม่ได้ นะคะ นักเรียนก็ไม่ได้ร่วมด้วยนะคะ นักเรียนก็

แอนตี้อยู่เหมือนกันค่ะ ขอบคุณแจ้ห่มวิทยาอีกครั้งนะคะ ก็ได้ไปดูว่าครูตรีนุชเริ่มทำยังไง แล้วก็ได้ปรึกษาคุณครูรัชนกนะคะ ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ เลยได้ไปสร้าง Facebook ค่ะ สำหรับบุญวาทย์วิทยาลัยใช้ Facebook ค่ะ คุณครูก็เขียนเหมือนกันค่ะ เริ่มเขียนว่าคุณครูหนักใจอะไรบ้าง รวมทั้งห้องนี้ที่โรงเรียนก็มีโครงการสำหรับเด็กนะคะ คือเด็กเค้าต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษค่ะ และเพาะพันธุ์ปัญญาต้องพยายามทำให้เสร็จทันที่เด็กจะต้องสอบเข้าชั้น ม.4 ค่ะ อันนี้คือความหนักใจของรุ่น3 นะคะ แต่**วันนี้ทัศนคติได้เปลี่ยนนะคะ ครูกับเด็กจะเปิดความในใจต่อกันเราได้ใช้แนวทางของแจ้ห่มวิทยาค่ะ เราได้เปิดใจกัน ตอนนี้เริ่มเห็นความสุข มันจะจบลงอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนยังคงไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นขอบคุณแจ้ห่มวิทยาที่เป็นแนวทางและประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น บุญวาทย์วิทยาลัยจะทำให้ดีที่สุดค่ะ** ขอบคุณค่ะ (ตัวแทนครูแกนนำรุ่นที่ 3 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

“ขออนุญาตสะท้อนการแสดงของเด็กนะครับ ที่เรามองจากการแสดงจุดเริ่มต้นที่เด็กแสดงให้เห็นภาพของสังคมก้มหน้านะครับ ต้องขอชื่นชมคณะครูนะครับ ครูทุกท่านนะครับ ที่มีส่วนในการผลักดันตรงนี้นะครับ เพราะเราต้องมีการประสานกับครูในโรงเรียนบางส่วนที่จะยังไม่เห็นด้วย เพราะเด็กนักเรียนเป็นเด็กห้องเก่ง ครูบางท่านอาจจะต้องการไปสนอง need ของตนเอง และก็ต้องขอเรียนไปถึงผู้บริหารระดับสูงด้วยว่า มีโรงเรียนที่ต้องจัดกิจกรรมโครงการอื่นๆ อีกหลายรูปแบบ เช่น โรงเรียนสีขาว โรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งมากมาย มีป้ายหน้าโรงเรียน แต่เพาะพันธุ์ปัญญาของเราไม่มีป้ายหน้าโรงเรียนน่ะครับ ผมมองดูแล้ว เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม อย่างกรณีของครูตรีนุชเป็นการสร้างเด็ก ไม่ใช่เพียงแค่รูปธรรมที่เป็นเอกสาร ผมขอชื่นชมตรงนี้มากครับ ในฐานะที่เป็นผู้บริหาร เมื่อได้คุยกับท่านผู้อำนวยการโรงเรียนแจ้ห่ม ท่านก็ให้การสนับสนุน ในช่วงแรกท่านก็ลำบากใจ มีหลายปัญหา หลายอุปสรรค แต่ก็สำเร็จได้ อยากเป็นกำลังใจให้กับครูทุกท่านในโรงเรียนอื่นครับว่าสามารถทำได้แบบแจ้ห่มวิทยา ขอให้สู้ต่อไปครับ (ตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนจากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา)

ประเด็นเสียงสะท้อนจากนักเรียน

- จากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา มีความสอดคล้องกับประสบการณ์จริงที่กำลังประสบอยู่ คือ ตอนนี้ก็กำลังประสบปัญหานี้ กำลังอยู่ในสภาวะความเครียด เหนื่อยมีทั้งงานโรงเรียน การบ้านเรียนพิเศษ มีภาระต้องทำมากมาย จนบางครั้งท้อใจมาก แต่เมื่อมีโอกาสได้เรียนรู้จากนักเรียนรุ่นพี่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ทำให้เป็นแรงบันดาลใจในการทำโครงงานฐานวิจัยต่อไป

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ตอนนี้นะคะก็กำลังประสบปัญหานี้ค่ะ กำลังอยู่ในสภาวะความเครียด เข้าใจเลยค่ะว่ามันเหนื่อยจริงๆ มีทั้งการโรงเรียน การบ้าน เรียนพิเศษ งานเยอะมาก บางทีมันทำให้อยากร้องไห้นะคะ แต่พอมาเห็นพวกพี่ๆ คือพวกพี่ๆ เขาเก่งมากจริงๆ การที่ทำงานอย่างนั้นคนเดียว โดยแค่มีคุณครูเป็นที่ปรึกษาไม่ได้ทำให้นะคะ มันทำให้เป็นแรงบันดาลใจในการทำโครงงานนี้ค่ะ” (ตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

- **การเขียนไดอารี่ของนักเรียน** สะท้อนให้เห็นถึง**การบันทึกความรู้สึก ข้อมูล ความทรงจำที่เกิดขึ้น ณ ช่วงเวลาหนึ่ง แล้วอาจจะไม่เกิดขึ้นอีกในช่วงเวลาอื่น จึงมีความสำคัญและมีความหมายในการบันทึกไดอารี่**

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“หนู นางสาวธัญชนก ล่ำต่ำ ค่ะ คิดว่าการเขียนมันจะ บอกถึงความรู้สึกต่างๆ ในการทำงาน ได้ผ่านเหตุการณ์มาค่ะ แล้วมันก็เป็นความทรงจำ หนูคิดว่าการเขียนน่าจะเป็นอะไรทีบอกเล่าทุกอย่างในใจ แล้วเป็นการเล่าความคิด เล่าความรู้สึกที่ดีมากๆ” (นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“สวัสดีค่ะ หนูชื่อนางสาวเมษา มาเป็ง ค่ะ หนูเขียนตามความรู้สึกของตัวเองค่ะ เพราะว่ามันอาจจะไม่มีความรู้สึกแบบนั้นอีกค่ะ ณ ช่วงเวลานั้นหนูผ่านอะไรมา แล้วหนูก็จะเขียนไปเลยในวันนั้นค่ะแล้วก็ถ้าหนูเขียนแล้วกลับมาอ่านมันอีกครั้งหนึ่งก็จะเข้าใจมากขึ้นค่ะ และแรงบันดาลใจที่ทำให้อยากเขียน คือ เมื่อมีสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว มันย้อนกลับมาอีกไม่ได้ค่ะ” (นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

ประเด็นเสียงสะท้อนจากนักศึกษา

- สิ่งที่ได้มองเห็นและเรียนรู้ คือ ศักยภาพของนักเรียนซึ่งยังอยู่ในวัยเด็ก มีศักยภาพในการทำโครงงานฐานวิจัย ได้รับความรู้จากการลงมือปฏิบัติเอง และจากการศึกษาด้วยตนเอง

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“สิ่งที่ได้ก็คือ เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการทำโครงงาน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ศักยภาพจากการทำโครงงาน มีเด็กๆ ได้ความรู้จากการศึกษาด้วยตัวเองค่ะ” (ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ประเด็นเสียงสะท้อนจากอาจารย์คณะครุศาสตร์

- คณะครุศาสตร์ควรมีบทบาทในฐานะพี่เลี้ยงฝึกนักเรียนเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษาที่ถูกต้อง
- การจัดการเรียนรู้ควรเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดรับและเรื่องใกล้ตัว และส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และทักษะการคิดของผู้เรียน
- การจัดการเรียนรู้ต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน
- การจัดการเรียนรู้ต้องเตรียมการสำหรับปัญหาอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนและทุกๆ อย่าง เพื่อเตรียมแนวทางแก้ไขปัญหาอุปสรรคเหล่านั้น
- แหล่งเรียนรู้ในชุมชนมีความสำคัญ การเรียนรู้จากชุมชนส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีอย่างมีคุณค่า ซึ่งนอกจากพื้นที่การเรียนรู้แล้วยังมีองค์ความรู้จากประสบการณ์ของคนในชุมชนที่จะช่วยสงเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจประสบการณ์ชีวิตจริงได้ดีขึ้น

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ในบทบาทของครู นักเรียนก็พูดไปแล้วนะครับ ผมขอพูดในบทบาทของพี่เลี้ยงแล้วกันนะครับ ทางครุศาสตร์น่าจะเป็นพี่เลี้ยง และคอยดูแลโครงการ และฝึกนักเรียนเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษาจากสิ่งที่เห็นไปนะครับ เราพบว่าการจัดการเรียนรู้น่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดรับและเรื่องใกล้ตัวนะครับ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และทักษะการคิดของผู้เรียน นั้นคือสิ่งสำคัญนะครับ อย่างที่สองนะครับ ต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และในทางเดียวกันต้องตั้งรับกับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีความสมบูรณ์ครบรอบ เรื่องแหล่งเรียนรู้ชุมชนนี้ก็สำคัญนะครับ การเรียนรู้ชุมชนจะส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีอย่างมีคุณค่านะครับ นอกจากพื้นที่การเรียนรู้แล้วยังมีองค์ความรู้จากประสบการณ์ของคนในชุมชนที่จะช่วยสงเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจประสบการณ์ชีวิตจริงได้ดีขึ้น และสุดท้ายนะครับ เห็นได้จากคำพูดของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ เรื่อง จัดการให้ผู้เรียนรู้ได้รับผลสำเร็จจากการเรียนรู้นะครับ เป็นเหมือนจิตวิทยาการ

เรียนรู้ คือ เป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ต่อไป ขอบคุณมากครับ” (ตัวแทนอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

ประเด็นเสียงสะท้อนจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคธุรกิจ

- ได้รับแนวทางการพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติ มองเห็นแสงสว่างเห็นอนาคตของประเทศ ถ้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาพัฒนาต่อไปเรื่อยๆ โครงการนี้ก็จะเป็นโครงการที่ทำให้เกิดพืชพันธุ์ที่เจริญงอกงามแล้วนำไปสู่ความเจริญของเศรษฐกิจของประเทศ

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“เรามองเห็นแสงสว่างเห็นอนาคตของประเทศนะคะ ถ้าโครงการนี้พัฒนาไปเรื่อยๆ เพาะพันธุ์ปัญญานี้ก็จะเป็นอะไรที่ทำให้เกิด พืชพันธุ์ที่เจริญงอกงามแล้วนำไปสู่ความเจริญของเศรษฐกิจของประเทศด้วยนะคะ กสิกรไทยก็จะสนับสนุนตลอดไปเลยค่ะ ขอบคุณค่ะ” (ผู้ทรงคุณวุฒิจาก บมจ.ธนาคารกสิกรไทย)

ประเด็นเสียงสะท้อนจากผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา

- สถานการณ์การศึกษาของไทยยังมีการเรียนการสอนแบบ Passive Learning ซึ่งทำให้มีการสร้างกรอบครอบตัวเองจากการเรียนรู้โลกอันกว้างใหญ่ และเป็นอุปสรรคของการศึกษาไทย เหมือนที่นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยากล่าวในการแสดงว่า “เดิมนั้นพวกเรา สร้างใยเป็นกรอบครอบตัวเองจากโลกอันกว้างใหญ่”

- การแสดงของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาสะท้อนให้เห็นทัศนคติหนึ่งที่ชัดเจนมาก คือได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบการเรียนการสอน เพื่อปรับเปลี่ยนให้มองเห็นถึงความสำเร็จ ความเป็นเลิศของลูกหลานเราว่ามีความเป็นไปได้จริง และมีประจักษ์พยานเห็นได้จริง

- โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยการนำของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า RBL มีประสิทธิภาพจริง

- เด็กนักเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน ครู ชุมชน ทำให้ได้รับทั้งความรู้และความสนุกสนานจากชีวิตจริงของตนเองและของชุมชน

- การเรียนรู้ของนักเรียนสามารถเรียนรู้ระหว่างเพื่อน กลุ่มเพื่อน และนักเรียนรุ่นพี่สู่นักเรียนรุ่นน้อง แบ่งปันประสบการณ์ให้กันและกันได้

- การเรียนรู้แบบที่ได้เรียนรู้จากนักเรียนและครูเพาะพันธุ์ปัญญาในวันนี้ ควรดำเนินงานให้มีความยั่งยืนและขยายครอบคลุมไปทั่วประเทศ ทุกพื้นที่

- ถึงแม้การศึกษาไทยนี้ มีปัญหามากมาย แล้วได้มองเห็นเด็กนี้แล้วก็สะท้อนว่า ต้องทำอะไรหลายอย่าง แต่สิ่งที่ยืนยันว่าท่ามกลางปัญหาที่มากมายนี้ สังคมไทย ชุมชนพื้นที่มีครูที่ดีมากมาย มีผู้สนับสนุนที่ดี จะมีวิธีการใดที่จะขยายจิตสำนึก จิตวิญญาณ และวิธีการ กระบวนการของครูดีๆ เช่นนี้ ไปสู่ครูท่านอื่นๆ และสร้างการเรียนรู้ให้มีการปฏิบัติจริงร่วมกันทั้งแผ่นดินไทย

- การสร้างการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียนต้องทำให้นักเรียนมองเห็นคุณค่าของตนเอง เรียนรู้จากภายในและเป็นการเรียนรู้ที่มีความสุข ครูต้องเข้าใจนักเรียนและเข้าใจความสัมพันธ์ของการเรียนรู้กับการพัฒนาสมองของผู้เรียน ซึ่งแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาตอบสนองการเรียนรู้เช่นนี้

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ตัวผมเองในฐานะที่มีบทบาทหนึ่งในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา ในภาพของ กปฐ. เดิมผมมองเห็นว่าการแสดงนี้เปลี่ยนมุมมองและทัศนคติประการหนึ่งที่ชัดเจนมาก ก็คือว่า แจ้ห่มได้พิสูจน์ให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของกระบวนการเรียนการสอนจาก Passive Learning เป็น Active Learning เป็นสิ่งที่ทำได้ เป็นการพิสูจน์แล้ว ขอเราปรบมือให้แจ้ห่มครับ ผมขอยืนยันกับท่านทั้งหลายว่า Active Learning ในประเทศเรา เพื่อความฉลาดปราดเปรื่องและความเป็นเลิศของลูกหลานเราแจ้ห่มได้เป็นประจักษ์พยาน ประการที่1 เขาได้พิสูจน์ ประการที่ 2 เราได้เห็นแล้วว่านอกจากมันเป็นไปได้แล้ว ต้องการให้ชัดเรามีประจักษ์พยานจริงๆ แล้วมีหลายแห่ง แต่วันนี้แจ้ห่มได้มาแสดงให้เราเห็น ก็ต้องขอบคุณแจ้ห่มวิทยาอีกครั้งหนึ่ง ประการที่ 2 ที่ผมได้เรียนรู้ ในฐานะที่ผมสนใจเรื่องการปฏิรูปการศึกษาในภาพรวม ผมได้มองเห็นประสิทธิภาพของ RBL ที่ทาง สกว. โดยการนำของอาจารย์สุธีระร่วมกับแจ้ห่มมาทำโครงการนี้ ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า RBL มีประสิทธิภาพจริง ผมประทับใจในการแสดงคือ มีเด็กคนหนึ่งเขาพูดว่าตัวเขาเองหรือพวกเพื่อนของเขาเหมือนดักแด้ คือ สร้างใยเป็นกรอบครอบตัวเองจากโลกอันกว้างใหญ่ไพศาล นี่คืออุปสรรคอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของครอบครัวไทย เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของการศึกษาไทย เป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งของลูกหลานเรา คือปิดจนกระทั่งไม่ยอมรับข้างนอก แต่สิ่งเหล่านี้ กรอบของดักแด้ ฉีกได้ พังได้ เอาออกได้ พาเด็กของเราออกสู่โลกกว้างได้โดยระบบของRBL ที่เห็นชัดจากการแสดง ที่เริ่มต้นพรรคพวกชี้กันเอง บอกกันเอง นำกันเอง ผสมผสานกับที่คุณครูได้เข้ามาบอกมาแนะเพิ่มเติม และมีลุงสุบันเป็นผู้คอยช่วยเหลือให้ความคิดความอ่านและคิดยุทธวิธีในการทำอะไรบางอย่างในสิ่งที่ลูกหลานกำลังเรียนกันอยู่ มันทำให้ ชีวิต จิตใจ ทัศนคติ รวมทั้งความรู้ทางเทคโนโลยีของเด็กๆ มันเริ่มใส มันเริ่มกระจ่าง และมองเห็นทาง ยิ่งเมื่อผสมผสานกับเทคนิคของ RBL ตรงนี้ผมขอเน้นเป็นพิเศษ ซึ่งผมมองเห็นว่า การที่เด็ก engagement การที่เด็กได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนด้วยตนเองด้วยการทำ และเขาไม่ได้ทำคนเดียว เขาทำกับเพื่อน ทำกับครู แล้วทำกับลุงสุบันด้วย มันจึงมีทั้งความรู้ ความมัน ความสนุกสนาน และแน่นอนมันมีอุปสรรคปัญหา แต่กระบวนการนี้มันทำให้เกิดความสนุกและทำให้เกิดการเรียนอย่างมีความสุข แจ้ห่มได้พิสูจน์ด้วยตนเองแล้วว่า แรกๆ มีปัญหา แรกๆ เขาอาจจะทุกข์ อาจจะเกลียดเนื่องด้วยมีปัญหา แต่พอถึงตอนสุดท้าย ขอทำต่ออีกก็ดีมาก ผมชอบตรงนี้ อันที่ 2 ที่ผมมองเห็นจากตรงนี้ก็คือว่า เทคนิคของ Collaboration ที่ RBL หยิบยื่นให้ โดยเทคนิคอันนี้ทำให้เด็กต้องทำงานร่วมกัน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ผมดีใจมากที่มีโอกาสมามีส่วนร่วมในวันนี้ที่แจ้ห่มได้พิสูจน์ให้เราเห็น ขอบคุณครับ (ดร.สุรัฐ ศิลปอนันต์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา)

“ก็เป็นข้อคิดเห็นของคนแก่คนหนึ่ง ที่ยังไม่ยอมแก่ เพราะถ้าแก่เมื่อไหร่สมองฝ่อ ดิฉันอยากจะเรียนท่านสุธีระนะคะ ว่าดิฉันไม่ขอเปลี่ยนมุมมองจากทัศนคติ เพราะสิ่งที่เห็นที่เรียนรู้นี้ มันยืนยันมุมมองของดิฉันที่มองว่าถึงแม้การศึกษาไทยนี้ เราจะมองว่ามีปัญหามากมายนะคะ แล้วได้ฟังเสียงเด็กๆ แล้วก็สะท้อนว่า ต้องทำอะไรหลายอย่าง แต่ตัวหนึ่งที่ยืนยันว่าท่ามกลางปัญหาที่มากมายนี้เรามีครูดีเต็มแผ่นดิน เรามีผู้บริหารดีเต็มแผ่นดิน แล้วก็ผู้สนับสนุนดีๆ นะคะ แต่ความดีความงามพวกนี้ ขอโค้ดคำของคุณหญิงกษมา ที่ท่านเปรียบว่า เหมือนดอกไม้บาน ที่ต่างคนต่างบานอยู่กันคนละที่สองที่ เมื่อไม่ได้รับปุ๋ย สักวันก็จะเหี่ยวเฉาไป เพราะฉะนั้นจะทำอย่างไรให้ดอกไม้ที่บานงดงามและเข้มแข็งเหล่านั้น ให้ได้มารวมกันเป็นช่อเห็นชัดและงดงาม ดิฉันคิดว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ประสบความสำเร็จ เพราะทุกท่านที่มาอยู่ในที่นี้ มาด้วยความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ซึ่งวันนี้เป็นวันอาทิตย์ เป็นวันที่ต้องอยู่กับครอบครัว แต่ทำไมเรามาที่นี่ ส่วนหนึ่งคงคิดว่า เป็นหน้าที่เราที่ต้องทำอะไรเพื่อตอบแทนคุณแผ่นดิน เพราะฉะนั้นโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ไม่ใช่เพียงโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาโรงเรียนเดียวที่ประสบความสำเร็จ ดิฉันได้เรียนรู้ว่า ทุกโรงเรียนที่อยู่ในโครงการนี้ประสบความสำเร็จ ไม่มากก็น้อย แล้วแต่บริบทของตัวเอง เพราะครูดี ผู้บริหารดี อันนี้ก็ยืนยันมุมมองกับ

ทัศนะของตนเอง ทีนี้ประเด็นที่สอง ก็ยืนยันอีกนั่นแหละว่าดิฉันจะต้องเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ แต่มันยืนยันว่า เราต้องช่วยกันคนละไม้คนละมือตามหน้าที่ของเราทำให้การปฏิรูปการศึกษาครั้งนี้ได้ปลดทุกข์ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะลูกหลานเรา ทำให้การศึกษา การเรียนรู้มันสร้างความสุขไม่ใช่สร้างความทุกข์ เพราะเมื่อไหร่ที่เราหมดคุณค่า มันก็สร้างความทุกข์แล้วล่ะ มันไม่สุขใจ สมองไม่เปิด ความรู้ทางสมองไม่เปิด เราเรียนรู้ไม่ได้ ครูดี ครูเก่ง สื่อดี แต่ตัวผู้เรียนรับไม่ได้ ถ้าเด็กหิวข้าวเช้า ไม่ได้กินข้าวเช้า เราแก้ได้ด้วยให้เด็กกินข้าวเช้า แต่ความทุกข์ลึกๆ ที่อยู่ในใจมันแก้ไม่ได้ด้วยการให้แต่มันแก้ได้ด้วยการที่ให้เขาเกิดด้วยตัวเขาเอง เหมือนที่มีผู้รู้บอกว่า มันต้องระเบิดออกมาจากข้างใน เพราะฉะนั้น วันนี้สิ่งที่ได้เห็น คือทุกอย่างมันออกมาจากข้างในจิตใจของเด็ก เราถึงจะวัดได้ว่าเราประสบความสำเร็จ เพราะฉะนั้น ตรงนี้นะคะ ร่วมมือกันต่อเนื่อง ทำให้การศึกษาไทยกับการเรียนรู้ไทย สร้างความสุขให้เกิดขึ้น ไม่ใช่สุขนิยม แต่ดิฉันได้เรียนรู้ว่าสมองมันไม่เปิดแล้วจะไปเรียนรู้ได้ยังไง เพราะฉะนั้นคุณครูจะต้องไปเรียนรู้เรื่องสมองและการเรียนรู้ จะได้เข้าใจเด็กได้มากขึ้น โดยเฉพาะเด็กวัยรุ่นนะคะ ขอบคุณค่ะ” (รศ.ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา)

- การเรียนรู้จากภายในของนักเรียนและครูแต่ละคนด้วยการเขียนไดอารี่มีความสำคัญ เป็นการเขียนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ของตนเอง เขียนจากใจจากความรู้สึกของตัวเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึก เหมือนที่นักเรียนได้กล่าวไว้ นักเรียนเขียนเองแล้วนำกลับมาอ่านใหม่ ทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีความสำคัญมาก...“สะท้อน คือ การเรียนรู้” เพราะฉะนั้นครูต้องหาทางฝึกนักเรียนให้นักเรียนเขียนออกมาจากใจ เขียนมาจากสัมผัสจริง การเรียนรู้ที่ประเสริฐที่สุดคือการเรียนรู้จากการประพฤติจริงของตนเอง

ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ได้มอบแนวคิดที่มีคุณค่าในเรื่องของการเขียนไดอารี่ไว้ในตอนท้ายของภาคเช้า ดังนี้

“เนื่องจากว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา RBL นักเรียนทำโครงงาน โดยการเข้าไปทำกิจกรรมฟันฝ่าเอง เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติ จากการสัมผัสเยอะมากเลย โดยที่ตัวเองก็ไม่รู้ตัว การเขียนบันทึกเป็นการเขียนเพื่อการเรียนของตัวเอง แบบที่เรียกว่า ทำ Reflection สะท้อนคิด อาจารย์สุธีระมีคำคมว่า “สะท้อนคิด คือ เรียนรู้” เพราะฉะนั้นการเขียนไดอารี่ มีคนทำวิจัยศาสตร์ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า เมื่อไหร่ก็ตามที่ไม่ได้คิด ไม่ได้เรียนรู้ ถึงแม้ว่าจะลงมือปฏิบัติ จะไม่เกิด Mastery Learning เพราะฉะนั้น การเขียนไดอารี่ เขียนจากใจจากความรู้สึกของตัวเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึก เหมือนที่นักเรียนบอกเองว่า เขาเขียนเพราะเขาประสบด้วยตัวเอง พอกลับมาอ่านใหม่ เกิดการเรียนรู้มากขึ้น ตรงนี้สำคัญมากนะ เขียนนี้ เขียนด้วยอารมณ์ด้วยความรู้สึกจากใจ วันหลังมาอ่าน มันได้ชัด แล้วเขากลับมาอ่านใหม่เขาเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตรงนี้สำคัญมากนะ สำคัญมาก สิ่งที่ต้องระวังโดยเฉพาะเขียนบน facebook คือ เขียนอวดคนอื่น ไม่ได้เขียนจากใจ นั้นคือการหลอกตัวเองและหลอกคนอื่นครับ โดยเฉพาะหลอกตัวเอง เพราะฉะนั้นครูต้องหาทางส่งเสริมฝึกนักเรียน ลูกศิษย์ของเรา ให้เขาเขียนออกมาจากใจ เขียนมาจากสัมผัสจริง การเรียนรู้ที่ประเสริฐที่สุดคือการเรียนรู้จากสัมผัสจริง คือเราได้ปฏิบัติ แต่ถ้าปฏิบัติแล้ว ไม่ได้ Reflect เราจะเรียนรู้ไม่ลึก เรียนไม่จริง ขอบคุณมากครับ” (ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา)

รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้กล่าวสรุปในช่วงสุดท้ายของกิจกรรมการเรียนรู้ในภาคเช้า ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดังนี้

“ได้อธิบายไปแล้วนะครับ ก่อนอื่นผมต้องขอขอบคุณคุณหมอวิจารณ์มาก ความจริงเรื่องการเขียนไดอารี่นี้ผมได้รับข้อคิดมาตั้งแต่ปีแรก ตอนที่คุณหมอวิจารณ์ได้กรุณาไปลงพื้นที่ที่ขุนหาญที่ศรีสะเกษ ผมได้นั่งคุยระหว่างทาน

อาหาร คุณหมอวิจารณ์ได้ให้ข้อแนะนำว่าต้องเขียน ให้เขียนไดอารี่ รู้สึกอย่างไร ทำอะไร ให้เขียน ความจริงผมก็เขียน ผมเป็นคนชอบเขียนคล้ายๆ เขียนไดอารี่ ผมก็เลยพยายามขับเคลื่อนให้มีการเขียนแล้วหนังสือที่ปรากฏออกมาว่า สะท้อนคิดคือเรียน คือสิ่งที่นักเรียนพยายามจะเขียน แล้วผมจับมาเป็นประเด็นว่าเขาเรียนอะไรกันจากการเขียน การเขียนที่ต้องระมัดระวังก็คือการเขียนที่เป็นการเขียนอวดอย่างที่คุณหมอว่า รวมทั้งการแสดงตอนปลายปี สิ่งที่ผมระมัดระวังอย่างยิ่งขณะนี้คือเราไม่ได้ทำรายการชิงช้าสวรรค์นะ ผมจำได้ว่าตอนปีแรกที่เราประกาศให้รางวัลกับโรงเรียนที่ได้ที่ 1 เป็นโรงเรียนขยายโอกาสเด็ก ม.1 ไม่ได้ทำงานอะไรดีเลิศในมุมมองของวิชาการอะไรเลย แต่ดีเลิศในระบบการคิดของเด็ก มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของเด็กโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาพยายามอย่างยิ่งที่จะปฏิเสธเรื่องการแข่งขันเพื่อชิงรางวัล เราไม่เชื่อในระบบที่เชิดชูคนเก่งแต่เพียงคนเดียว โดยไม่ได้มองคนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก อันนี้เป็นสิ่งที่เราระมัดระวัง และเราได้รับความกรุณาจากคุณหมอวิจารณ์อีกครั้งหนึ่งในวันนี้ เป็นสิ่งที่ผมอยากให้ทุกๆ ท่านได้เก็บเอาไว้เป็นความรู้สึกภายในใจว่า **ระบบการศึกษาเราจะไม่ทำเหมือนเดิม เราเป็นดั่งแสงสว่าง เราจะไม่ทำเหมือนเดิมคือ การมองไม่เห็นเด็กทั้งห้อง เราต้องเห็นเด็กทั้งห้อง เราต้องพยายามให้เห็นว่าเราสามารถยกระดับการศึกษาของชาติได้ ถ้าหากเราสามารถอธิบายได้ว่า โครงการของเราทำให้เด็กหลังห้องกลายมาเป็นเด็กหน้าห้อง คือ เด็กที่มีความประพฤติ มีลักษณะที่ไม่ได้เป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียน ไม่ได้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างปัญญาของตนเองได้ด้วยตนเอง และคุณครูสามารถเปลี่ยนเขาให้เขาเป็นคนใฝ่เรียนรู้ แล้วสามารถคิด...สร้างปัญญาได้ด้วยตนเอง ด้วยกระบวนการของเรา คิดว่า...นี่คือความสำเร็จ...สิ่งที่แจ้ห่มนำเสนอเราในวันนี้ เป็นรางวัลของการทำงานที่เราทำงานมาสองปี ซึ่งต้องขอบคุณแจ้ห่มมากอย่างที่ท่าน ดร.สุรัฐ ได้กล่าวมานั้น เป็นข้อพิสูจน์ได้อย่างหนึ่ง แต่ข้อพิสูจน์นี้ยังผ่านอุปสรรคเยอะมาก ระหว่างทางของอุปสรรคคือการเรียนรู้ ถ้าเผื่อเราไม่ท้อนะครับ ทุกๆ ท่านที่มาอยู่รวมกัน ณ ที่นี้ คงรู้ว่า กลับไปมันมีอุปสรรคเยอะมาก แต่นี่คือบทเรียนของเราที่เรารู้ว่าเราทำได้ ถ้าเผื่อเราอดทนกับมัน โดยมีเป้าหมายที่จะเห็น เป็นปณิธานของเรา ต้องพยายามทำไป สักวันหนึ่งมันต้องสำเร็จ เหมือนที่ครูตรีนุชกล่าวว่า...ไม่มีอะไรที่ทำแล้วไม่ได้อะไร...ผมชอบข้อความตอนนี้ ปรากฏอยู่ในบันทึกของครูตรีนุช ตอนที่สอนเด็ก ตอนที่เด็กท้อ ครูตรีนุชสอนเด็กว่า...ในโลกนี้ไม่มีอะไรหรอกที่ทำแล้วไม่ได้อะไรสักอย่าง นี่คือคำที่คุณครูจะต้องตั้งเป็นปณิธานไว้ในใจของตนเอง**นะครับ”(รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ หัวหน้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา)

ภาพประกอบ กิจกรรมประชุมและศึกษาดูงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา กรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

<u>รายละเอียดกิจกรรมและผลการดำเนินงานในช่วงบ่าย ณ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา</u>

1. การกล่าวต้อนรับโดยผู้อำนวยการโรงเรียน และแนะนำการจัดการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาโดยครูและนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

2. กิจกรรมลงพื้นที่ชมแปลงนาวิจัยของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และชมนิทรรศการของนักเรียน

1.

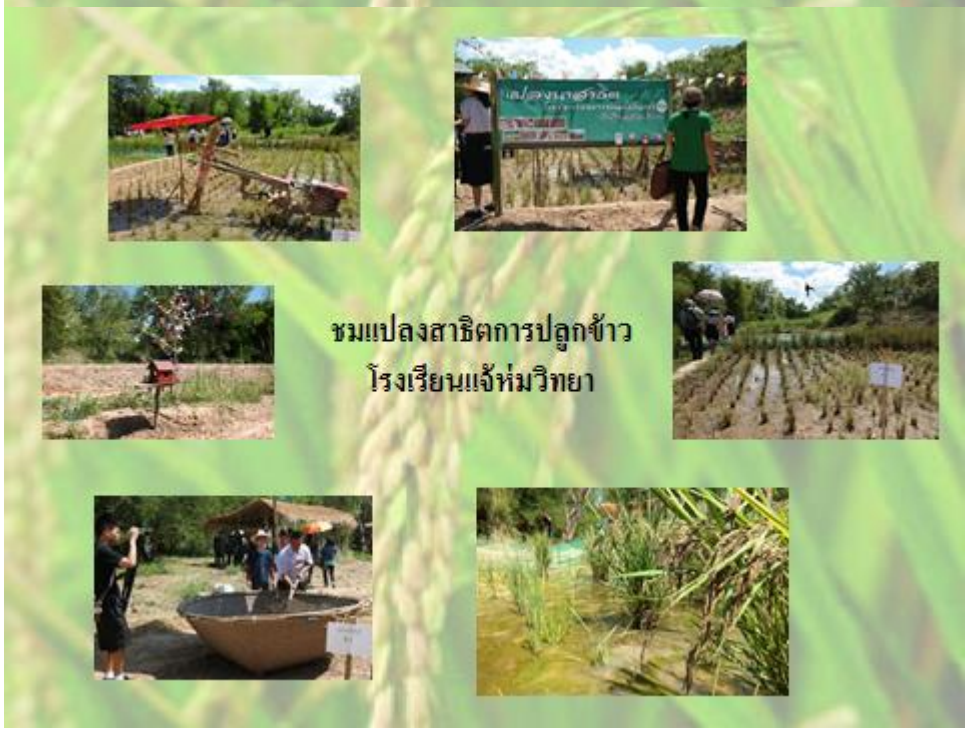

กระบวนการเรียนรู้จากการเสวนากลุ่มย่อยและ Reflection จากผู้ทรงคุณวุฒิ จากการร่วมกิจกรรมกระบวนการเรียนรู้จากการเสวนากลุ่มย่อย 10 กลุ่มย่อย ได้รับข้อเรียนรู้ดังนี้

- การเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ การเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ ได้ลงมือทำจริงด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนและครู ทำให้เกิดพลังความรู้สึกลึกๆ ภายในตนเอง ทำให้เกิดความเข้าใจลึกซึ้ง เมื่อผ่านพ้นอุปสรรคต่างๆ มาได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“จากประสบการณ์ที่หนูได้เรียนรู้มา จะมอบให้กับทุกคนทั้งโลกนี้รู้ เปิดโอกาสให้คนที่ไม่ได้เรียนรู้เหมือนหนู ไม่ได้ประสบการณ์เหมือนหนู ทุกอย่าง ผ่านประสบการณ์ที่หนูได้ร้องไห้ ผ่านประสบการณ์ที่หนูได้รับ แม้ในเวลาที่ทะเลาะกัน มันเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความรู้สึกข้างในลึกๆ หนูจะแบ่งปันความรู้ที่หนูได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์มา และอีกอย่างที่หนูรู้สึกตื้นตันมากเลยคือ ในวันนี้ที่ทุกคนถามหนูเกี่ยวกับที่หนูได้เรียนมา หนูสามารถตอบทุกคนได้หมดทุกๆ เรื่องที่เขาได้ถามมา หนูรู้สึก 1. หนูสามารถเป็นหน้าเป็นตาให้กับโรงเรียนได้ 2. คือหนูได้แบ่งปันความรู้ให้กับคนหลายๆ คนได้ คนเพียงหนึ่งคนสามารถทำให้คนหลายๆ คนเข้าใจในเรื่องที่หนูทำได้ และสิ่งที่หนูทำ สิ่งที่หนูปฏิบัติมา หนูผ่านประสบการณ์มา หนูเคยร้องไห้ หนูเคยทะเลาะกับเพื่อน หนูเคยท้อมาก หนูผ่านประสบการณ์ทุกอย่าง ตอนนี้มันทำให้หนูรู้สึกว่าหนูเป็นคนดีคนหนึ่งเพราะหนูสามารถสร้างประสบการณ์ให้คนหลายๆ คน ทำให้เขาพัฒนาและต่อยอดของเขาได้ หนูขอพูดแค่นี้ค่ะ ขอบคุณค่ะ” (ตัวแทนนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

- การเรียนรู้ด้วยความเข้าใจจากที่ได้ลงมือทำด้วยตนเองจริงๆ ทำให้สามารถตอบคำถามต่างได้อย่างมั่นใจด้วยตนเอง

- การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งทำให้นักเรียนสามารถตอบคำถามและแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลาย

- การเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาช่วยแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองกับเพื่อนนักเรียน ครู ชุมชนและบุคคลอื่นๆ ได้และสร้างความภาคภูมิใจให้แก่นักเรียนผู้เรียนรู้

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ตื่นเต้นมากเลยค่ะ คือจากเมื่อกี้ที่เล่าให้ฟังนะคะ เราก็รู้สึกว่าเราได้ถ่ายทอด สิ่งที่ดีหรือว่าไม่ดี ก็แล้วแต่จะประมวลนะค่ะ บางอย่างหนูก็อาจจะพูดไปแบบโละๆ คือ ที่ผ่านมาหนูก็ได้เจอกับอุปสรรคๆ ที่ทำให้เราท้อ แต่แล้วมันจบแบบสวยงามเราก็รู้สึกแบบโล่งๆ รู้สึก happy ดีใจที่ทำให้ทุกคนมาฟังพวกหนูวันนี้ และรู้สึกดีใจที่เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนมีชื่อเสียงค่ะ ขอบคุณค่ะ” (ตัวแทนนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

- กิจกรรมเปิดใจ เป็นกิจกรรมสำคัญกิจกรรมหนึ่งในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง รวมทั้งช่วยให้สามารถแก้ไขอุปสรรคปัญหาต่างๆ ร่วมกัน จนผ่านพ้นอุปสรรคไปได้อย่างมีความสุขสามารถประสบการณ์จากการเรียนรู้เช่นนี้ไปใช้ในอนาคตได้

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ช่วงแรกที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก็รู้สึกท้อค่ะ แล้วก็หลังจากที่ได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อนๆ หลายๆ อย่างนะคะ เช่น การเปิดใจค่ะ หนูชอบกิจกรรมนี้มาก เพราะว่าเป็นแบบบอกความรู้สึกที่ตัวเองมีค่ะ แล้วก็ปรับความความเข้าใจกันกับเพื่อนๆ ค่ะ โครงการนี้ให้อะไรหนูกับเพื่อนๆ หลายอย่างค่ะ ประสบการณ์ชีวิต ทักษะการดำเนินชีวิต ความสามัคคี หนูขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามากๆ เลยค่ะ ” (ตัวแทนนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

- การเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาซึ่งมีทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ทำให้นักเรียนได้รับทั้งความรู้ทางวิชาการในวิชาที่เรียน และนักเรียนเกิดทักษะชีวิต การเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้ประสบการณ์ชีวิตทักษะการดำเนินชีวิต ทำให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ ความอดทน ความมีระเบียบวินัย ความสามัคคีความรับผิดชอบ มีจิตอาสา สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี รับฟังผู้อื่น เป็นต้น

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ผมอาจารย์ณัฏฐ์ ชาคำมูล นะครับ มาจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วันนี้ก็รู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งครับที่ได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ขอเท้าความนิดหนึ่งนะครับก่อนที่จะมาเป็นอาจารย์นี้ก็เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนบนดอยมาก่อน ที่จังหวัดพิษณุโลก จากที่ผ่านมาก็ได้เห็นมุมมองที่ประทับใจสำหรับที่น้องๆ และคุณครูที่โรงเรียนแห่งนี้ได้สร้างประวัติศาสตร์อันยิ่งใหญ่เกี่ยวกับการเรียนรู้ สิ่งที่มองเห็นมากที่สุดคือการเรียนรู้อย่างลึกซึ้งนะครับ หลังจากที่ดูน้องๆ ตอบคำถาม เขาสามารถแก้ปัญหาได้อย่างหลากหลายมาก ไม่ว่าใครจะถามประเด็นใดก็ตามเด็กเขาสามารถตอบได้นะครับ นั่นคือเขาเรียนรู้อย่างแท้จริง ประเด็นต่อมาคือว่าการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า น้องๆ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างหลากหลายมากเขาสามารถตอบได้อย่างหลากหลาย เมื่อถามคำถามน้องไปหนึ่งคน เขาสามารถตอบปัญหา ได้สามคน นั้นคือเขาสามารถแก้ปัญหาในชีวิตของเขาได้ เขารู้เป้าหมายชีวิตของเขาว่าต้องการอะไร ทีนี้ขอฝากคุณครูว่าถ้าครูจะไปจัดการเรียนรู้ ขอฝากว่า คุณครูไม่ได้สอนแค่ในห้องเรียน อีกประเด็นคือว่า นอกจากเรียนรู้ในห้องเรียนแล้วสอนให้ลงมือทำได้ไหม ประมาณนี้นะครับ และอีกประเด็นนอกจากนี้ก็คือ การสอนไม่ได้สอนเพียงแค่เนื้อหาให้จบเท่านั้น ถ้าเราไปออกแบบการเรียนรู้ไม่ใช่แค่จบในรายวิชาแล้วก็จบๆ ไป แต่ให้เกิดมีทักษะชีวิตด้วย และอีกประเด็นหนึ่งที่เห็นก็คือว่า คุณลักษณะของผู้เรียนเราต้องการให้เขาเป็นอย่างไร แก้ปัญหาได้ใช่ไหม ต้องการให้เขาอดทนใช่ไหม อยากให้เขาซื่อสัตย์ใช่ไหม ต้องการให้เขามีระเบียบวินัยใช่ไหม โครงการนี้สร้างได้ครับ” (ตัวแทนอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

- กระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญา กระบวนการเปิดใจทั้งกับครู กับเพื่อน แล้วก็กับการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีพลังทำให้นักเรียนและครูมีการเปลี่ยนแปลงในด้านพลังภายในและพลังการเรียนรู้ พลังการทำงาน มากที่สุด

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“เมื่อถามเด็กๆ ในกลุ่มย่อยว่า ในตัวกระบวนการของเพาะพันธุ์ปัญญานี้ กระบวนการอะไรที่คิดว่ามีผลมากที่สุด เค้าบอกว่าเป็นกระบวนการจิตตปัญญาค่ะ กระบวนการเปิดใจ ถามว่าเปิดใจอย่างไร บอกว่าเปิดใจหมดทุกอย่างทั้งกับครู กับเพื่อน แล้วก็กับการเรียนรู้เรื่องราวต่างๆ เราหวังว่าวันหนึ่งการศึกษาจะเห็นความสำคัญของสิ่งนี้ พ่อแม่จะเห็นความสำคัญของสิ่งนี้มากกว่าเกรดและการสอบ การสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ อาจารย์มหาวิทยาลัยก็อยากได้เด็กปีหนึ่งแบบนี้ แต่ไม่ได้ ที่ได้มานั้นเป็นเด็กที่ไม่รับผิดชอบตัวเอง เด็กที่ไม่มุ่งมั่นที่จะเรียนรู้ เด็กที่ทำงานกับคนอื่นไม่เป็น ไม่ฟังคน คุณสมบัติของเด็กที่เราอยากได้ แต่เวลาสอบ เรากลับไปวัดที่เกรด ระบบวัดมันยังไปไม่ถึง แต่วันนี้เราก้าวไปแล้ว

สิ่งที่ดิฉันคิดว่าเป็นโจทย์ในการทำงานที่แจ้ห่มนะคะ ใน 4 ปีนี้ อันที่เราได้แล้วก็คือเรื่องการที่เขากล้าพูดกล้าสื่อสาร หลายคนสะท้อนเรื่องกล้าพูดกล้าสื่อสาร โจทย์ที่จะไปข้างหน้ามีอีก 2 ตัว คือ การคิดวิเคราะห์ และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เราจะสร้างนวัตกรรมใหม่ คือเติมให้เขา 2 ตัวนี้คือโจทย์ในการทำงาน อันนี้ก็เป็นความท้าทายที่จะเดิน

ต่อในอนาคต เราจะยกระดับให้ก้าวไป เราจะมีอะไรที่จะทำ ความรู้ใหม่ๆ จะเข้าไปอยู่ตรงไหน ขอแสดงความชื่นชมกับทางโรงเรียนแจ้ห่มนะค่ะ ตั้งแต่นักเรียนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครองเห็นนักเรียนบอกว่าผู้ปกครองนี้ตั้งคำถามเลยว่า ไปทำไม ไปอีกแล้ว จนมาถึงตอนนี้คือ เลิกถามแล้ว ก็คิดว่าตรงจุดนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เรามองเห็นอนาคต เห็นอนาคตทิศทางที่เราจะเดินไปข้างหน้าค่ะ (ดร.สีลาภรณ์ บัวสาย ผู้ทรงคุณวุฒิ,รองผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย)

- การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรบุคคลเป็นการพัฒนาที่มีความสำคัญที่ต้องให้เกิดในทุกหน่วยงาน ทุกองค์กรในการพัฒนาการเรียนรู้ในระดับต่อไป คือ การพัฒนาการเรียนรู้ในเรื่องการคิดวิเคราะห์ และการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“ค่ะ ในองค์กรต่างๆ นะคะ พูดถึงการแข่งขันในอนาคตนี้ เราตามกันง่ายๆ เลยนะคะ ว่า วันหนึ่งธนาคารนี้ลดดอกเบี้ย วันเดียวกันเลยเช้าปรับขึ้นตกเย็นก็ปรับได้ แต่มีอยู่อย่างหนึ่งค่ะที่แข่งกันไม่ได้ในเรื่องของการทำธุรกิจนะคะ ก็คือในเรื่องของศักยภาพของบุคลากรค่ะ เพราะฉะนั้นองค์กรธุรกิจต่างๆ นี้ พยายามลดต้นทุนของการทำธุรกิจนะค่ะ แต่ไม่ใช่ลดค่าใช้จ่ายทุกอย่างนะค่ะ แต่สิ่งหนึ่งที่เราจะทำให้การแข่งขันได้ดี คือ การที่มีทรัพยากรที่มีศักยภาพ นั่นเป็นสิ่งที่ธนาคารหรือองค์กรต่างๆ นี้มองหาในตลาดแรงงาน เราจะมองหาคนที่มีศักยภาพในการที่จะเรียนรู้ เราถึงจะแข่งขันในธุรกิจของเรากันเอง ในภูมิภาคของเราได้นะคะ อันนี้เป็นสัญญาณที่ดีมากๆ เลยนะคะ ที่เราเริ่มต้นกันที่โรงเรียนแจ้ห่มที่นี้นะค่ะ แต่คาดว่าในอนาคตต่อไปนี้ จากหน่อกล้าเล็กๆ ในวันนี้ จะขยายเติบโตขึ้นไปทำให้ประเทศของเราได้มีบุคลากรที่มีศักยภาพ ธนาคารกสิกรไทยของเราก็สนับสนุนการศึกษาต่อเนื่องไปอย่างที่ท่านอาจารย์สีลาภรณ์ได้เกริ่นไว้ในตอนต้นค่ะ ขอบคุณค่ะ (ผู้ทรงคุณวุฒิทางภาคธุรกิจ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย)

- การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของครูโดยต้องเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนมีความสำคัญมากและจะทำให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีและยั่งยืน

มีคำพูดที่สะท้อนประเด็นแนวคิดดังกล่าว ดังนี้

“สิ่งพิเศษสุดที่มนุษย์จะพึงให้กันได้คือ โอกาส เราเป็นครู เป็นพ่อแม่ เราอาจจะเป็นเศรษฐี มหาเศรษฐี ให้ลูกได้เยอะแยะ แต่อะไรก็ไม่เท่ากับให้โอกาสเขา เพราะฉะนั้นการที่ สกว. และผู้อุปถัมภ์ทั้งหลาย เช่น ธนาคารกสิกรไทย โรงเรียนแจ้ห่ม ได้จัดโครงการพิเศษนี้ขึ้นให้กับลูกศิษย์ลูกหา มันเป็นโอกาสพิเศษซึ่งติดตัวไปชั่วชีวิต อะไรก็ไม่สำคัญเท่ากับความรู้สึกมั่นใจในตนเอง กระบวนการอันนี้มันจะให้ทักษะมากมายหลายๆ อย่าง แต่รวมแล้วเขาจะเป็นคนที่กล้าแล้วจะกล้ายิ่งขึ้น ไม่กล้าก็จะเป็นคนกล้า และตัวนี้คือพาสปอร์ตชีวิตที่จะทำให้เขารุ่งโรจน์ตลอดชั่วชีวิตของเขา ขอบคุณมากครับ (ดร.สุรัฐ ศิลปะอนันต์ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา)

“เพื่อที่จะให้ยั่งยืนได้ คือ การเรียนรู้ของครู ความเชื่อของครูว่า ครูต้องเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนของลูกศิษย์และนอกห้องเรียนของลูกศิษย์แบบนี้ด้วย และเรียนรู้กันเป็นทีมร่วมกัน” (ศาสตราจารย์นายแพทย์วิจารณ์ พานิช ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา)

2. การเรียนรู้จากบันทึกการเรียนรู้ของครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และผู้บริหารโรงเรียนสรุปข้อเรียนรู้ได้ดังนี้

ข้อเรียนรู้ที่ครูแกนนำสะท้อนคิดในภาคเช้า

ได้เรียนรู้อะไรจากการสะท้อนความเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ?

1. ความคาดหวังต่อการศึกษาของประเทศ ที่ครูจะต้องปรับบทบาทการเป็นผู้สอน มาเป็นผู้อำนวยการ ผู้ประสานงาน ให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้ ให้กำลังใจในการเรียนรู้ของเด็กใช้จิตตปัญญาศึกษาและหลักจิตวิทยาในการสร้างความสัมพันธ์เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันใช้การถามคือสอน เพื่อให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

2. การจัดการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยวิจัยในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้น ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก โดยเฉพาะคุณลักษณะอันพึงประสงค์

3. ความสำคัญของการเรียนการสอน RBL ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษา การเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของครูและนักเรียน ดังที่ได้เห็นตัวอย่างจากโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งเป็นสิ่งที่บอกกับวงการการศึกษาไทยว่าเราควรปฏิรูปการศึกษาไปในทิศทาง หรือรูปแบบใด การจัดการเรียนการสอนแบบ RBL นี้ ทำให้นักเรียนได้ความรู้ที่ฝังแน่น เรียนจากการปฏิบัติ จะเป็นความรู้ลึกที่ฝังอยู่ในตัวนักเรียนและครู

4. การจัดการศึกษาที่มีการร่วมมือกับชุมชน และการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง ทำจริง ในบริบทของชีวิตจริง ถึงแม้ว่าจะต้องผ่านการทำงานที่หนัก แบบที่เรียกว่า การลุยผ่าน และครูสามารถสร้างแรงจูงใจเพื่อให้งานผ่านไปได้อย่างสำเร็จ ท่ามกลางอุปสรรคต่างๆ อย่างเช่นกรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ทำให้ผู้เรียนรู้ร่วมกันได้รับความรู้ทางวิชาการ การเรียนรู้ และทักษะในการดำรงชีวิต มีความสุขแม้เมื่อต้องเหนื่อยหรือพบอุปสรรค และเป็นคนหนึ่งในสังคมที่มีคุณภาพ ดำรงตน ดำรงงาน เพื่อตนเองและส่วนรวมอย่างมีคุณธรรม

5. การจดบันทึก การเขียนไดอารี่เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน เวลานำมาย้อนอ่านก็เป็นการศึกษาความคิดของตนเอง ตอนที่เขียนได้อารี่มันเป็นการบอกความรู้สึก ณ ขณะนั้น ถ้ามานึกย้อนภายหลังความรู้สึกจะไม่เหมือนเดิม

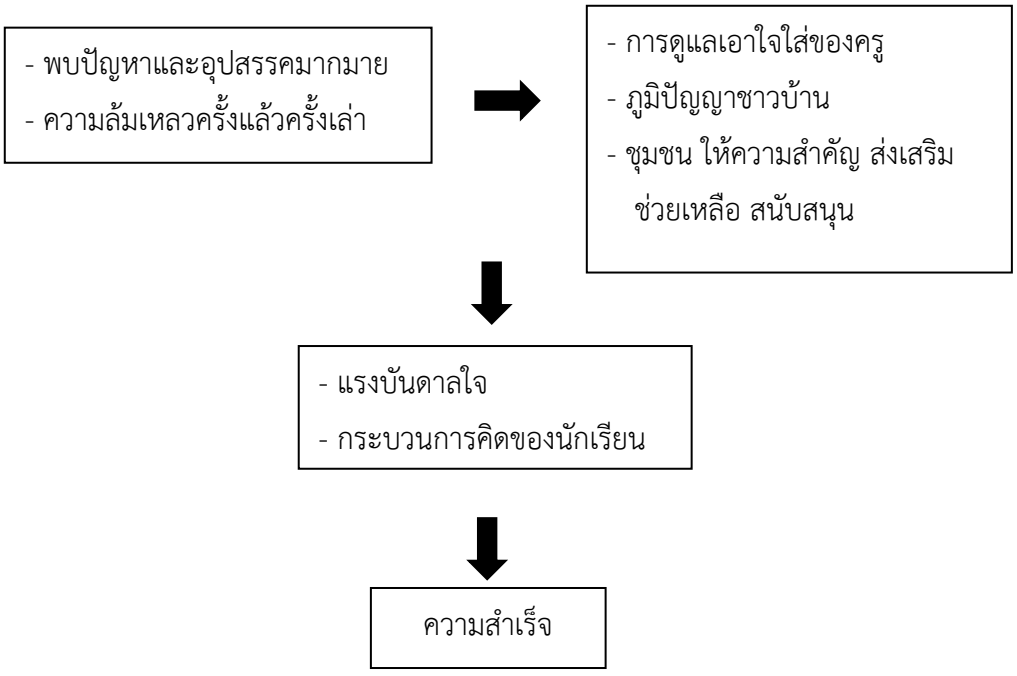

เห็นบทบาทที่สำคัญอะไรของครูบ้าง?

1. ครูคือพี่เลี้ยง นอกจากนี้ครูยังแสดงบทบาทความเป็นครูมืออาชีพด้วยการจัดหลักสูตรการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ การบันทึกไดอารีประจำวันของครูและนักเรียน โดยครูเป็นผู้เริ่มต้นก่อนและขอให้นักเรียนได้เขียนโต้ตอบและบันทึก ทำให้มีหลักฐานเรื่องกระบวนการเรียนรู้

2. ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยามีการจัดการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ learning by Doing มีการประสานงานกับครูทุกคน สอนตามสภาพจริง และมีกระบวนการเรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษาซึ่งช่วยพัฒนาปัญญานักเรียนให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเองและเห็นคุณค่าของผู้อื่น นักเรียนเกิดแรงบันดาลใจจากปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติ ผ่านกระบวนการคิดและแก้ปัญหาร่วมกัน

3. ครูคอยชี้แนะและมีแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกับนักเรียน ด้วยการเรียนรู้ไปกับนักเรียน เรียนรู้จากการแก้ปัญหาจากกระบวนการคิดของเด็กนักเรียน ทำให้ได้รับความคิดสร้างสรรค์ร่วมกันในการออกแบบการแก้ปัญหาในการปลูกข้าว ถึงแม้ว่าในตอนเริ่มต้นของการเรียนรู้จะมีความเครียด แต่ในที่สุด ทุกคนก็มีความสุขร่วมกันในการเรียนรู้

4. ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ โดยให้เด็กลงมือทำในเรื่องใกล้ตัว ครูคอยชี้แนะ พัฒนาทักษะการคิดโดยกระตุ้นให้ตั้งรับกับปัญหาและมีแหล่งเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ในชุมชน

5. ครูสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนและครูเรียนรู้ร่วมกันจากการเขียนบันทึก ซึ่งการเขียนนี้เป็นหลักฐานสำคัญในการสะท้อนความคิด ความรู้สึก จากการได้ลงมือปฏิบัติ อีกทั้งยังช่วยให้เด็กที่ไม่ชอบพูด ได้แสดงความคิดเห็นโดยการเขียน

6. ครูจัดการเรียนการสอนเป็นแบบ Active Learning ที่เป็นประจักษ์พยานที่พิสูจน์แล้วว่าได้ผล เป็นการสอนแบบ Cooperative Learning และ Problem Solving Method เกิดความรู้ที่ระเบิดมาจาก ข้างใน ทั้งในการเรียนรู้ของนักเรียน ครู และชุมชน

7. ครูสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน จัดการเรียนรู้ที่ “สร้างความสุขให้นักเรียน” “สร้างความไว้วางใจ” “สร้างพื้นที่ปลอดภัย” เมื่อนักเรียนเกิดความทุกข์ ให้นักเรียนแก้ปัญหาด้วยตนเองก่อน แล้วครูจึงแสดงบทบาทที่ร่วมแก้ไขความทุกข์กับนักเรียน ร่วมทุกข์ร่วมสุขไปด้วยกัน จนสามารถพบหนทางจัดการอุปสรรคปัญหาและมีความสุขในที่สุด

8. ครูมีวิธีการที่หลากลายในการแก้ปัญหาให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ อดทน สามัคคีกัน เพื่อให้งานสำเร็จ ด้วยแนวคิดของจิตตปัญญาศึกษา อาทิ ครูแสดงให้เห็นด้วยการเขียนจดหมายระบายความรู้สึก และอุปสรรคในการทำงาน จนได้ใจนักเรียน ทำให้นักเรียนต้องการที่จะต่อสู้ไปพร้อมๆ กับครู

9. ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน สามารถนำชุมชนเข้าสู่โรงเรียน สร้างการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ครู ผู้บริหาร และทำให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในคุณพ่อคุณแม่และชุมชนของตนเอง ชุมชนเองก็มีความตระหนักในคุณค่าการเรียนรู้ของนักเรียนและความพยายามที่จะทำให้เกิดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่ยั่งยืน

10. ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ได้ให้การเรียนรู้เกี่ยวกับบทบาทของครูที่ดีและเทคนิค ศิลปะของความเป็นครูในการสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียน ดังนี้

- วิธีการของครูตรีนุช เริ่มแรกเลย คือ สร้างความภาคภูมิใจให้กับนักเรียน โดยบอกนักเรียนว่า “ห้องเราได้รับคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” วิธีการนี้เป็นการเร้าความสนใจ ทำให้นักเรียนภาคภูมิใจ เพราะโดยธรรมชาติของเด็ก ต้องการการเป็นที่ยอมรับ

- ให้นักเรียนนำเสนอประเด็นและเลือกประเด็นหลัก
- จัดหาสนามเด็กเล่น พื้นที่ให้นักเรียน ผนวกกับได้รับความร่วมมือจากวิทยากรท้องถิ่น มาช่วยนักเรียนทำกิจกรรม มีการจดบันทึกการทำงาน โดยครูเป็นตัวอย่างในการจดบันทึกการทำงาน
- เมื่อเกิดปัญหา ครูตรีนุชเป็นผู้ชี้แนะแนวทางแก้ปัญหา แต่นักเรียนจะได้แก้ปัญหาโดยการคิดร่วมกัน
- คำพูดครูตรีนุชสร้างพลังด้านบวกให้กับผู้ร่วมเรียนรู้ทุกคน “ไม่มีอะไรที่ทำแล้วไม่ได้อะไร”

ข้อเรียนรู้ที่ครูแกนนำสะท้อนคิดในภาคบ่าย

ได้เรียนรู้อะไรจากการเห็นงานจริง

1. เมื่อได้ดูงานจริงในภาคบ่าย ทำให้ทราบว่า ประเด็นหนึ่งที่ปราชญ์ชาวบ้าน ทุ่มเท เสียสละ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เด็กไม่ย่อท้อต่อการทำงาน เนื่องจากปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้มีจิตอาสาที่ช่วยให้นักเรียน เกิดความรู้และเห็นคุณค่าของความรู้ที่ปราชญ์ชาวบ้านมอบให้ ทั้งยังเป็นสิ่งใหม่ที่นักเรียนเพิ่งสัมผัสได้ นักเรียนหลายคนจึงเปลี่ยนทัศนคติของตนเอง ลดความเป็นอัตตา และเสียสละมากขึ้น

2. ความเสียสละ ความจริงใจของครูที่นักเรียนชื่นชมมากว่า “เสียสละและช่วยเหลือนักเรียน” เป็นแบบอย่างด้านความมีมานะ และทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกซาบซึ้งใจ ก่อให้เกิดพลังผลักดันภายใน เกิดแรงบันดาลใจ ทำให้นักเรียนหลายคนสามารถลดทิฐิ ความเห็นแก่ตัวของตน มีแรงของความพยายามที่ต้องการให้งานสำเร็จไม่ย่อท้อต่อโครงงานที่ทำ

3. จากการลงไปพื้นที่ที่นักเรียนทำนา ได้มองเห็นความภาคภูมิใจของนักเรียน ความร่วมมือร่วมใจของคณะครู และชุมชน ทำให้โครงการนี้ตอบโจทย์ให้หลายๆ คนได้ว่า การเรียนรู้แบบ RBL ทำให้เกิดอะไรขึ้นบ้าง ผมมีความชื่นชมนักเรียนทุกคนที่สามารถตอบคำถามของผู้เยี่ยมชมได้อย่างไหลลื่น แสดงให้เห็นว่านักเรียนทำจริง

4. ได้เรียนรู้ว่า “จิตตปัญญาศึกษา” มีบทบาทมากในการเติมพลังให้กับนักเรียนและครูให้มีกำลังกาย กำลังใจในการแก้ปัญหาต่างๆ

5. การแสดงออกของนักเรียนที่ปรากฏเด่นชัดที่สุด คือ นักเรียนมีความกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง พวกเขาค้นพบตัวเองว่า กระบวนการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมากกว่าความสำเร็จในเนื้องาน การลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนตระหนักในคุณค่าของตนเอง กระบวนการเรียนรู้สำคัญกว่าผลความสำเร็จของชิ้นงาน

มีอุปสรรคอะไรที่เราต้องเอาชนะ?

1. อุปสรรคที่ต้องเอาชนะเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนรู้ที่ดีให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งชั้นเรียน ได้แก่ 1) กระตุ้นให้นักเรียนคิดมากขึ้น 2. นักเรียนเขียนบันทึกทุกวัน 3) ครูต้องเข้าถึงใจนักเรียนให้ได้

2. การทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง รวมไปถึงครูภายในโรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการ เพราะยังมีคำถามจากผู้ปกครองบางท่านว่า ทำแล้วได้อะไร ทำแล้วรบกวนเวลานักเรียน เป็นภาระเพิ่มเติม เพราะทุกคนดูที่ผลงานจากตัวชิ้นงานหรือโครงงาน ไม่ได้รับรู้ หรือสัมผัสกับความเปลี่ยนแปลงของนักเรียนระหว่างทำโครงงาน

3. การแก้ปัญหาของครูในการช่วยเป็นโค้ชให้นักเรียนได้ทั่วถึงทั้งชั้นเรียน และสร้างความเข้าใจร่วมกันกับนักเรียนและครูท่านอื่นๆ ในโรงเรียน ในเรื่องของเป้าหมายการเรียนรู้และการทำงานที่ชัดเจน ทุกคนสามารถเอาชนะใจตนเองที่เป็นอุปสรรคเพราะกรอบความคิดที่คิดว่า การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเป็นเรื่องยากและใช้เวลานาน หาก

สามารถเอาชนะใจตนเองได้ อุปสรรคส่วนหนึ่งก็จะลดทอนไป และมีความเชื่อว่า จิตตปัญญาศึกษาช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

4. ครูมีความกล้าหาญในการคิดนอกกรอบ มีความกล้าหาญในการปฏิบัติงานที่ท้าทายและมีความกล้าในการเผชิญปัญหาและหาวิธีการในการแก้ปัญหา

ครูจะเอาไปปรับใช้กับการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างไร

1. การฝึกให้นักเรียนมีความกล้าแสดงออก กล้าพูด กล้าคิด มีความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกฝนในการหาข้อมูลมาตอบคำถามอย่างเป็นเหตุเป็นผล การฝึกคิดหาเหตุผล

2. นำการเรียนรู้ที่ได้รับจากเรื่องเล่าผ่านละครเพลงในเวทีภาคเช้าและบริบทพื้นที่จริงในภาคบ่ายมาเป็นแนวทางในการดำเนินงาน

3. นำแนวทางการเรียนรู้ที่นักเรียนและคุณครูเรียนรู้ร่วมกันจากการทำจริง การปฏิบัติจริง และการร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคในบริบทของชีวิตจริง โดยมีเครือข่ายกัลยาณมิตรเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งในส่วนของชุมชน ศูนย์พี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และครูแกนนำโรงเรียนอื่น นักเรียนมีสีหน้า แววตาที่มีความสุขมากที่ได้ต้อนรับคณะผู้มาศึกษาดูงานมีความภาคภูมิใจในผลงานของตนเอง

4. แนวทางที่จะนำไปปรับใช้ คือ จิตตปัญญาศึกษา และการเรียนรู้ด้วยการเปิดใจ ที่ครูในโครงการทุกคนจะต้องนำไปใช้ให้เกิดผลจริง เพื่อให้ครูกับนักเรียนสามารถ connect กันได้เสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้ รวมไปถึงการนำมาใช้แก้ปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นระหว่างการทำโครงงาน

5. แนวทางในการให้นักเรียนเขียนไดอารี่ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้ทำมาก่อน จากกรณีของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเขียนไดอารี่ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้จากตนเอง จากเพื่อนนักเรียน และจากครู จากชุมชน

6. แนวทางจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของตนเองด้วยการสะท้อนคิดด้วยการพูดคุยกันบ่อยๆ การอัดคลิปวีดีโอในแต่ละระยะของการเรียนรู้ ที่สะท้อนให้เห็นความรู้สึก ความคิด ความมุ่งมั่นตั้งใจ ความเพียรพยายาม ความทดท้อเมื่อพบอุปสรรคปัญหา และภาพความทรงจำที่ร่วมกันแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้สำเร็จ เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างแรงบันดาลใจ

6. แนวทางในการสร้างพลังจากภายในใจของนักเรียนและครู สร้างความหมาย คุณค่า และความสุขทั้งของตนเองและบุคคลรอบข้าง ให้เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้ ทำให้มีแรงบันดาลใจที่จะเรียนรู้และทำงานร่วมกันต่อไป ถึงแม้จะมีปัญหาอุปสรรค ความเหนื่อยยาก ความลำบากใดๆ ก็ตาม

7. นำผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนในด้านการพัฒนาคุณภาพนักเรียนทุกด้านให้ผู้เกี่ยวข้องประจักษ์ ผู้บริหารโรงเรียนและภาคีเครือข่ายต่างๆ ก็จะให้การสนับสนุนขยายผล

บันทึกการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

1. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ปัจจัยหนึ่งคือ การที่ครูและนักเรียนมีความรักความศรัทธาในสถาบันการศึกษา ทุกคนหันหน้าคุยกัน แสดงความจริงใจต่อกันอย่างกัลยาณมิตร มีชุมชนให้ความร่วมมืออย่างต่อเนื่องและมีความรู้สึกร่วมกันในการเป็นเจ้าของงาน และศรัทธาในการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

2. จุดเด่นของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา คือ การบันทึกไดอารีการทำงานร่วมกันจนนักเรียนเกิดความผูกพัน รักกันและมุ่งมั่นให้งานสำเร็จ

3. กรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาสะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ การคิดที่เป็นระบบสำคัญกว่าเนื้อหาการเรียนรู้

4. ความสุขและความสำเร็จที่ทำให้นักเรียนและครูอยากเรียนรู้และทำงานต่อไป ถึงแม้ว่าจะมีความเหนื่อยความยาก อุปสรรค ปัญหาต่างๆ คือ การทำงานร่วมกัน การทำงานเป็นทีม ไม่มีงานของฉัน งานของเธอ มีแต่งานของเรา มีการเปิดใจเพื่อเรียนรู้งานควบคู่กับความรู้สึกและบริบทชีวิตจริงของคน ทำให้พร้อม จะให้โอกาสการเรียนรู้แก่ทุกคน ทุกคนที่ร่วมในกระบวนการเรียนรู้มีความหมายและมีคุณค่า

5. ครูแกนนำจากโรงเรียนต่างๆ มีความคิดว่า จะนำการเรียนรู้จากกรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาไปปรับใช้กับการดำเนินงาน และโรงเรียนแต่ละโรงเรียนจะเปิดใจและช่วยเหลือกันและกัน โดยเรียนรู้จากกันและกันตามบริบทจริงของแต่ละโรงเรียน (PLC) ทางเทคโนโลยีสารสนเทศและทางเวทีกลุ่มย่อยเมื่อมีโอกาส

บันทึกการเรียนรู้และความในใจบางส่วนของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาและครูตรีนุช เพชรแสนงาม

วันที่ 14 มิถุนายน 2558 เป็นวันที่หนูรอคอย หลังจากที่พวกเราเตรียมงานกันมาหลายวันกับการต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งวันนี้หนูและเพื่อนๆ ก็ได้แสดงละครฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยา ซึ่งเป็นการแสดงที่สะท้อนกระบวนการทำงานของพวกเรา

หลังจากที่การแสดงของพวกเราเสร็จสิ้น ก็มีเสียงปรบมือดังขึ้น ความรู้สึกที่หนูปลื้มใจมากที่ได้ถ่ายทอดการทำงานของหนูและเพื่อนๆผ่านการแสดง หลังจากนั้นก็มีการถามคำถามสะท้อนคิดกับผู้ที่มาเข้าร่วมอบรม ว่าการที่ได้รับชมการแสดงนั้นรู้สึกอย่างไร และการแสดงนี้ให้อะไรกับท่าน หนูก็นั่งฟังคำตอบอย่างปลื้มใจเพราะมีหลายๆ ท่านบอกว่า ท่านได้เห็นถึงการทำงานหนักของพวกเรา ได้เห็นว่าพวกเราได้เจออุปสรรคมากมาย ในการทำงาน แต่ละคำพูดและหลายๆ ความรู้สึก ที่กลั่นกรองออกมาเป็นคำตอบนั้น มันทำให้หนูได้รู้ว่าอย่างน้อยๆ ก็ยังมีคนที่เข้าใจเรา มีคนที่มีแรงฮึดสู้ขึ้น เพราะเห็นการทำงานของเรา หนูรู้สึกดีใจที่ปัญหา อุปสรรค และการทำงานหนักของหนู เพื่อนๆ และคุณครู ทำให้คนอื่นมองเห็นว่า พวกเรายังผ่านมันมาได้ แล้วทำไมอุปสรรค ปัญหา ที่เขาเจอ เขาจะผ่านมันไปไม่ได้ หลังจากนั้นทุกคนก็ออกเดินทางไปยัง โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อมาเรียนรู้การทำงานของหนู และเพื่อนๆ อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ระหว่างการเดินทาง หนูรู้สึกว่ามันยาวนานเหลือเกิน หนูและเพื่อนๆ ก็พูดคุยและหัวเราะกันอย่างสนุกสนานและหลายๆ คนก็ตื่นเต้น เมื่อใกล้จะถึงโรงเรียน พอมาถึงโรงเรียนเจอการต้อนรับที่อบอุ่น จากคณะผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งหนูรู้สึกดีใจ และมีความสุขมากที่เห็นการต้อนรับอย่างอบอุ่นเช่นนี้

จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมบูท นิทรรศการของแต่ละสาขาวิชา ที่นำมาบูรณาการกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเกี่ยวกับเรื่องข้าว ได้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม ซักถาม และมีหลายๆ ท่านที่ให้ความชื่นชม จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมนิทรรศการแปลงนาสาธิตของพวกเรา หนูก็ได้อธิบาย และเล่าเกี่ยวกับกระบวนการทำงานต่างๆ ที่หนู คุณครู และเพื่อนๆ ได้ลงมือทำ และคุณหมอวิจารณ์ พานิช ได้บอกกับหนูว่าการเขียนช่วยเราได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ทำให้เรารู้จักตัวเองมากขึ้น ดังนั้น การเขียนจึงมีประโยชน์มาก ท่านจึงแนะนำให้หนูฝึกเขียนบ่อยๆ และท่านได้แนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้หนูอีกหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของข้าว ท่านบอกกับหนูว่า เดี๋ยวนี้ เขามีวิธีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบใหม่ ที่ทำง่ายและสะดวก ท่านจึงแนะนำให้หนูไปศึกษาดูในเว็บไซต์ มูลนิธิขวัญข้าว และท่านยังแนะนำให้นำต้นกล้วยมาปลูกที่แปลงที่เคยปลูกปอเทือง ท่านบอกว่าเพราะกล้วยช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้กับดิน สุดท้ายนี้ หนูอยากบอกว่าหนูรู้สึกมีความสุขมากที่ได้แบ่งปัน และถ่ายทอดประสบการณ์ดีๆ ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งมันทำให้หนูได้รู้ว่า บาง

สิ่งที่เราอาจคิดว่ามันยากแต่เมื่อเราได้ทำมันจริงๆ เราจะรู้ว่ามันไม่ได้ยากอย่างที่เราคิด แต่มันกลับ ทำให้เรามีความเชื่อมั่นมากขึ้นเมื่อเราสามารถผ่านอุปสรรค ปัญหา และสิ่งที่เรากลัวได้

นางสาวธัญชนก ล่ำต่ำ

นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

ความรู้สึกของหนูในระยะเวลาเตรียมงานและในวันงาน

สำหรับหนูตั้งแต่ตอนแรกที่ได้ทราบข่าวจากคุณครูว่าจะมีคณะครูผู้อำนวยการและผู้หลักผู้ใหญ่จำนวนมากเขาจะมาดูงานมาดูสิ่งที่เราทำมาเยี่ยมชม ตอนนั้นหนูรู้สึกตื่นเต้นมาก และไม่คาดคิดเลยว่าวันหนึ่งจะมีคนมาสนใจงานเราหรือสิ่งที่เราทำถึงกับจะมาดูงานมาถึงโรงเรียนไม่คิดว่าเราจะมาไกลถึงขนาดนี้ และหลังจากนั้นครูก็ได้ให้พวกเราไปคิดว่าเราจะนำเสนออะไรจะสื่ออะไรในสิ่งที่เราได้ทำให้คนที่เขามาชมมาดูได้เข้าใจและได้เรียนรู้ไปกับสิ่งที่เราทำ เหตุการณ์ในตอนนั้นมันช่างวุ่นวายเพราะพวกเราก็ไม่รู้ว่าจะวางธีมงานยังไง จะสื่อยังไงให้เข้าเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของเราได้พวกเราก็ได้โต้แย้งกันและได้ปรึกษากันอยู่หลายอาทิตย์ สุดท้ายเราก็ได้ข้อสรุปว่าเราจะนำเสนอแบบจัดเป็นกลุ่มสาระในรายวิชาต่างๆ ซึ่งเราแบ่งได้อยู่ 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ชีวะ เคมี ฟิสิกส์ คณิตศาสตร์ อังกฤษ ภาษาไทย และสังคม พอเราแบ่งกลุ่มกันเสร็จแล้วเราก็ได้แบ่งหน้าที่กันไปเตรียมของทำสื่อทำอะไรต่างๆ ในแต่ละคนก็จะมีหน้าที่กันในแต่ละวิชา ซึ่งหนูก็ได้รับมอบหมายให้อยู่กลุ่มวิชาชีวะ

ในช่วงระยะเวลาในการเตรียมงานนี้เป็นช่วงที่วุ่นวายที่สุดและเป็นช่วงที่เราไม่ค่อยมีเวลาด้วยในช่วงนั้นต่างคนต่างก็เครียดกันมากกลัวทำงานไม่เสร็จเพราะเหลืออีกไม่กี่วัน แล้วมาทำงานกันที่โรงเรียน บางคืนเราถึงกับต้องมานอนโรงเรียนเพราะไม่มีเวลา ไหนจะเรียน ยิ่งเราไม่มีคาบว่างด้วยเอาเวลาหลังเลิกเรียนมันคงยังไม่พอ เราจึงมานอนที่โรงเรียนและในเวลาที่เราทำงานก็มีบางกลุ่มทะเลาะกัน บางกลุ่มเถียงกันบางและบางคนก็ต้องไปทำงานอื่นอีก เช่น ต้องไปตัดหญ้าบริเวณแปลงนา ไปถอนหญ้าบ้าง บางคนก็ต้องไปทำความสะอาดบริเวณหอประชุมเพื่อเตรียมสถานที่เลยไม่ได้มาช่วยงานกลุ่ม จึงทำให้คนในกลุ่มก็เครียดกลัวไม่เสร็จ งานก็เยอะยอมรับจริงๆ เลยว่ามันเหนื่อยมากๆ จริงๆ ต่างคนต่างรีบเร่งทำงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายและมีท้อบ้างเพราะเราต้องทำงานทั้งวันทั้งคืนและหลายวันบางวันก็ไม่ได้นอนเลย บางคืนก็ได้นอนตีสี่ตีห้าและตื่นมาโรงเรียนหกโมงเจ็ดโมงพักผ่อนไม่เพียงพอ ไหนจะงานการบ้านและในเวลาเดียวกันทางโรงเรียนก็ได้มีกิจกรรมวันไหว้ครูอีก ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่เลยในสถานที่ที่เราจะต้องเตรียมของอีกจะจัดของเตรียมของก็ไม่ได้เพราะจะต้องจัดทำพิธีไหว้ครูเราจะต้องรอให้เขาทำกิจกรรมไหว้ครูเสร็จก่อนเราถึงจะได้ขึ้นไปเตรียมของทำบูทได้และมันก็ใกล้มาถึงวันนั้นเข้ามาเราเหลือเวลาอีกไม่ถึงสองวันบูทเราก็ยังไม่เสร็จ และอีกอย่างหนึ่งคือการแสดงละครเราก็ยังไม่ได้ไปซ้อมเลย พอถึงคืนสุดท้ายอะไรๆ มันก็วุ่นวายไปหมด

และในคืนนั้นเป็นคืนที่หนูยังจำภาพจำเหตุการณ์ทั้งหมดได้และจะไม่ลืมเลย เป็นภาพที่ทุกคนทำงานร่วมกันช่วยกันรู้ว่าทุกคนเหนื่อยแต่ทุกคนยังคงทำงานของตัวเองด้วยความตั้งใจ เพื่อนบางคนก็ได้นำผู้ปกครองมาช่วยทำบูทมาทำอะไรๆ ให้ ในเวลานั้นมีเพื่อนคนหนึ่งได้แอบไปเห็นครูตรีนุชร้องไห้ ตอนแรกหนูไม่รู้หรอกว่าครูร้องไห้ทำไม แต่หนูคิดว่าที่ครูร้องไห้ครูคงเหนื่อยเหมือนกัน บางทีครูก็คงเหนื่อยกว่าพวกหนูเพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาระยะเวลาในการเตรียมงาน หนูไม่เคยเห็นครูได้พักเลยและครูคงเครียดด้วยเพราะเหลืออีกคืนนี้คืนเดียว แต่งานเราก็ยังไม่เสร็จสมบรูณ์เลยและในคืนนั้นก็ได้มีกลุ่มพี่ๆ ศิษย์เก่าได้มาช่วยซ้อมละครให้ พี่ๆ เขาก็มารอมานั่งคอยที่จะรอซ้อมละครให้พวกหนู ตอนนั้นหนูรู้สึกว่าพี่เค้าก็คงเหนื่อยเหมือนกันเพราะเวลาที่พี่ๆ เขาเรียกพวกเรามาซ้อม เราก็มาไม่ครบบ้าง พี่เขาก็เรียกมาซ้อมกันอยู่หลายรอบเพราะบางคนที่เขาไม่ยอมมาซ้อมเพราะยังทำบูทของตัวเองอยู่ กลัวทำไม่เสร็จแต่เราก็ต้องขอขอบคุณพี่ๆ เขามากจริงๆ ที่ยังอดทนรอ รอพวกเรากว่าจะได้ซ้อมกันก็จะเกือบเที่ยงคืนล่ะ และอีกอย่างบ้าน

ของพี่ๆ ที่มาช่วยก็อยู่ไกลแต่พี่เขาก็ยังเสียสละเวลามาช่วย แต่พอซ้อมกันจริงๆ มันก็เหมือนพวกเราทำกันไม่เต็มที่ เราซ้อมกันอยู่หลายรอบเพราะเราไม่มีเวลาแล้วเหลืออีกคืนนี้เท่านั้นพรุ่งนี้เราต้องไปแสดงแล้ว หนูคิดว่าที่เราทำกันไม่เต็มที่เป็นเพราะเราเหนื่อยและอยากพักกันด้วยแต่สุดท้ายเราก็ซ้อมกันเสร็จในการซ้อมละครที่จะไปแสดงให้คุณครูอาจารย์ดูเราซ้อมกันแค่คืนนั้นคืนเดียวจริงๆ ถ้าแสดงออกมาไม่ดีก็ต้องขอโทษด้วยนะคะ พวกเราไม่มีเวลาจริงๆ พอซ้อมละครเสร็จครูตรีนุชก็ได้ให้พวกเรานั่งล้อมวงกันและให้เทียนมาคนละหนึ่งเล่มเพื่อที่จะให้เราจุดต่อ พูดคุยเปิดใจแชร์ความรู้สึกของเราในระยะเวลาที่เราเตรียมงานมาทั้งหมดนี้ว่า เราคิดยังไง รู้สึกยังไง และครูก็เป็นคนแรกที่เริ่มจุดเทียนพูดความรู้สึกของครูซึ่งครูได้พูดว่า

“ครูรู้ว่าพวกเราเหนื่อย เราทำงานมากันหลายวันไม่ได้พักกันเลย ครูขอโทษที่พาพวกเรามาไกลขนาดนี้ ครูเห็นทุกคนทำงานกันหนัก ครูขอโทษนะนักเรียน และครูก็เงียบไปแล้วจุดเทียนส่งให้คนต่อไป ทุกคำพูดของครู ครูพูดออกมาทั้งน้ำตา ตอนนั้นหนูเองก็พูดอะไรไม่ออกเหมือนกันมันรู้สึกจุกอยู่ที่อก ทุกคนก็ได้พูดความรู้สึกของตัวเองออกมาจากบางเรื่องที่อัดอั้นมานาน ก็ได้ปลดล็อกพูดออกมาเปิดความในใจ และในวันนี้หนูคิดว่าถ้าไม่มีคืนนั้น ถ้าไม่มีกิจกรรมนั้น หนูไม่มีทางรู้เลยว่าเพื่อนๆ แต่ละคนเขาคิดยังไงรู้สึกยังไง มันเป็นกิจกรรมที่ทำให้เราเข้าใจกันมากที่สุด ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การอยู่ร่วมกัน การเอาใจเขามาใส่ใจเราและทำให้เรารักและเป็นแรงที่ทำให้เราพร้อมที่จะสู้ไปด้วยกันอีกครั้งแม้ข้างหน้ามันจะเหนื่อยแค่ไหน

หลังจากเสร็จกิจกรรมนี้ก็เกือบจะตีหนึ่ง แต่ทุกคนก็ยังคงทำงานกันต่ออย่างเต็มที่ด้วยสีหน้าที่หนูสังเกตเพื่อนๆ ทุกคนทำงานด้วยความสุขแตกต่างจากตอนที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ สุดท้ายเราก็ทำกันจนเสร็จเพราะความร่วมมือร่วมใจกันทำ ด้วยคำพูดของครูตรีนุช คำพูดหนึ่งว่า **<u>อย่าคิดว่างานของฉัน งานของเธอ แต่เราเปลี่ยนให้มาเป็นงานของเรา</u>** เราจึงช่วยกันจนเสร็จ และวันนั้นก็มาถึง วันที่ 11 วันที่พวกเรารอคอย หนูรู้สึกตื่นเต้นมากตื่นเต้นกว่าครั้งไหนๆ เพราะนี้เป็นงานของเรา งานที่พวกเราได้จัดขึ้นและหนูคิดว่าเพื่อนๆ ก็คิดไม่ต่างจากหนูแน่นอน หลังจากที่เราได้แสดงละครเสร็จก็มีผู้ใหญ่ คุณครู รุ่นน้องในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจากโรงเรียนต่างๆ ได้ชมว่าพวกเราแสดงออกมาได้ดีเข้าใจ ตอนนั้นหนูรู้สึกดีมากๆ ที่สามารถถ่ายทอดแสดงออกมาในสิ่งที่เกิดขึ้นกับเราให้คนอื่นเข้าใจว่าสิ่งที่เราทำเป็นเหตุการณ์จริงที่พวกเขาสัมผัสได้

พอมาถึงตอนบ่ายเราก็ได้มาทำกิจกรรมกันที่โรงเรียนซึ่งหนูก็ได้อยู่บูทของชีวะ ก็ได้นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบๆ แปลงนา ครูเขาก็ได้ซักถามต่างๆ ซึ่งพวกหนูก็สามารถตอบได้คุณครูเขาก็ชมซึ่งทำให้หนูและเพื่อนๆ ยิ้มไม่หุบกันเลยทีเดียว และพอมาถึงกิจกรรมสุดท้ายเป็นการพูดคุยแชร์ความรู้สึกซึ่งหนูรู้สึกเกร็งและกดดันมาก กลัวว่าเวลาที่เขาถามอะไรมาหนูจะตอบเขาไม่ได้แต่คุณครูของเราก็ได้ย้ำตลอดว่าให้ตอบไปเลย ตอบไปตามความรู้สึก ตอบตามความจริงที่เราได้ทำได้สัมผัสไม่ต้องกลัว ตอนสุดท้ายหนูก็รู้สึกว่าคนที่เขามาดู หนูรู้สึกว่าเขายอมรับและรับรู้ทุกอย่างที่เราทำไปรู้ว่าเราผ่านอะไรมาบ้างกว่าจะมาถึงวันนี้ได้จึงทำให้หนูคิดและจำคำของครูตรีนุชขึ้นมาเลยว่า **<u>ไม่มีสิ่งไหนที่ทำแล้วไม่ได้อะไร</u>** ซึ่งในวันนี้มันก็ได้พิสูจน์แล้วว่า คำๆ นี้มีอยู่จริง

การเรียนรู้ในครั้งนี้มันยิ่งใหญ่จริงๆ เราได้ทำงานกันเป็นทีมทำกับเพื่อนๆ กับหลายๆ คน รุ่นพี่รุ่นน้องได้ทั้งมิตรภาพ ความสามัคคี การคิดการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้กระบวนการคิดอะไรหลายๆ อย่างจริงๆ หนูต้องขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามากจริงๆ ที่ให้ประสบการณ์ครั้งนี้กับหนู และขอบคุณคุณครู เพื่อนๆทุกๆ คน และที่ขาดไม่ได้เลยที่ทำให้หนูมาถึงจุดๆ นี้ได้คือ คุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูที่เสียสละ คอยอยู่ข้างๆ มาตลอด ไม่ว่าเราจะสุขจะทุกข์และทำให้หนูเกิดการเรียนรู้มากมายหลายอย่างหนูจะขอจดจำเรื่องราวเหล่านี้เอาไว้ และไม่มีวันลืมเลยค่ะ

นางสาวพลอยไพลิน ดีโต

หนูเป็นเด็กใหม่สำหรับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยที่หนู ไม่เคยเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาก่อน หนูไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงงานนี้เลย แต่พอหนูได้เข้ามาอยู่ในโครงการนี้หนูก็ได้ทราบข่าวจากครู ว่าจะมีคณะผู้อำนวยการและผู้ใหญ่จำนวนหลายท่านจะมาดูงานและเยี่ยมชม โดยคุณครูจะให้พวกเราแบ่งบูททำกันในแต่ละวิชา

วันนั้นที่หนูได้ทราบข่าว รู้สึกตื่นเต้นและแอบกดดัน ตื่นเต้นที่หนูจะได้เริ่มงานเพาะพันธุ์ปัญญานี้เป็นครั้งแรก และนอกจากหนูและพวกเพื่อนๆ จะต้องเตรียมจัดบูท แล้วก็ต้องเตรียม การแสดงเพื่อโชว์ ในวันที่ 14 มิถุนายน 2558 และการแสดงในครั้งนี้ เป็นการแสดง ที่มีความหมายกับพวกเรา คุณครู และโรงเรียน ทุกคนให้ความสำคัญ ทุกคนมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้น ขยัน หมกมุ่น อยู่กับการจัดบูทของแต่ละกลุ่ม ทั้งๆที่ทุกคนรู้สึกเหนื่อย ไม่มีเวลาพักผ่อน นอนหลับไม่เต็มที่ กินไม่อิ่ม แต่ทุกคนก็ต้องทำงานของตนเอง เพื่อให้งานที่ตนเองได้รับมอบหมาย ประสบผลสำเร็จ และทำออกมาได้ดี ทั้งๆที่ ทุกคนต่างก็เจออุปสรรคและปัญหา ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรค ปัญหา ในการทำงาน ในขณะทุกคน จะต้องช่วยกันคิด ว่าบูทของตนเอง จะนำเสนอเกี่ยวกับอะไร จะสื่ออะไร ให้กับคนที่มาดู ให้ได้เข้าใจ เรียนรู้มันได้ตรงประเด็น เราจะสื่อให้ผู้มาดูงานยังไงให้เขาได้รับรู้และเข้าใจในความรู้สึกของเรา แต่เพราะว่า ความคิดเห็นของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ในความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ทุกคนก็สามารถผ่านและแก้ปัญหาตรงจุดนั้นมาได้

ทุกคนสามารถพูดคุยเปิดใจ และนำความคิดของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยน ผสมผสานความคิดกัน และได้ผลงานที่ออกมาดี และดีกว่าที่คิดไว้ นอกจาการเตรียมบูทแล้ว พวกเราทุกคนต้องเจียดเวลาจากการทำบูทเพื่อมาซ้อมละครแต่การเรียกรวมเพื่อนๆแต่ล่ะคนให้มาซ้อมละครเพื่อจะแสดงในวันจริงนั้น ต้องใช้เวลานานกว่าจะพร้อมและครบคน เพราะแต่ล่ะคนก็อยากจะจัดบูทของกลุ่มตัวเองให้เสร็จเร็วๆ แต่ถึงมันอาจจะเป็นอุปสรรคในตรงนั้น เราก็ยังสามารถผ่านตรงจุดนั้นมันมาได้ แต่สำหรับพวกเราสิ่งสำคัญที่สุดที่ที่ทำให้พวกเราผ่านตรงจุดนั้นมาได้นั้น คือ คุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม ซึ่งหนูเห็นครูนิ่มนั่งร้องไห้คนเดียวอยู่ตรงไม้หินอ่อน เพราะเห็นบูทของพวกเรายังไม่เสร็จดี และยังไม่รีบมาซ้อมการแสดงเนื่องจากตอนนั้นมันดึกมากๆ แล้ว ครูนิ่มอาจจะเสียใจที่พวกหนูไม่สามารถแบ่งเวลาได้ถูก แยกเรื่องงานส่วนตัวกับส่วนรวมได้ไม่ดี แต่ทุกคนคงจะเห็นครูนิ่มนั่งแอบร้องไห้คนเดียวที่ไม้หินอ่อน นั่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เพื่อนๆ ทุกคนและหนูรู้สึกผิดต่อคุณครูและเสียใจที่ทำให้ครูร้องไห้ จึงทำให้ทุกคนรวมตัวกันเร็วและซ้อมละครออกมาได้ดี

แต่สำหรับหนู สิ่งสำคัญที่ทำให้พวกเราผ่านปัญหาและอุปสรรคมันมาได้ นั่นเป็นเพราะกำลังใจ คำพูดที่คอยเตือนสติพวกเรา ให้คิดได้ และเพราะกิจกรรมการเปิดใจของครูนิ่มนั้นทำให้ทุกคนมีความเข้าใจกันมากขึ้น นักเรียนได้รู้ถึงความรู้สึกครู และครูก็ได้เข้าใจในความรู้สึกของนักเรียน ทุกคนมักจะมีข้อผิดพลาดเสมอ แต่เราสามารถแก้ข้อผิดพลาดตรงจุดนั้นได้มันมาได้ ถ้าไม่มีครูนิ่ม หนูเชื่อว่าพวกเราทุกคนจะไม่สามารถมายืนตรงจุดนี้ได้ ณ ตอนนี้

นางสาวมุฑิตา สูตรเลข

ความรู้สึกและได้เรียนรู้อะไรบ้าง

ครั้งแรกที่ได้รู้ว่าจะมีคุณครูหลายท่านจากหลายโรงเรียนมาดูงานที่โรงเรียน ผมรู้สึกเป็นกังวลอย่างมาก และพอต้องรู้ว่าต้องทำบูทจาก 7 กลุ่มสาระอีก ซึ่งไม่รู้ว่ามันจะออกมาเป็นยังไง แต่พอเราเริ่มที่จะทำโครงงานก็ต้องคิดเรื่องของโครงงานที่เกี่ยวกับนาข้าวอีก และพอเราได้ทำโครงงานนั้นเป็นรูปเป็นร่าง จากการอดหลับอดนอนกับเพื่อนในคืนนั้น ทำให้ผมรู้สึกมีกำลังใจเป็นอย่างมากที่เห็นเพื่อนมีความสามัคคี และพร้อมใจกันที่จะทำให้โครงงานนั้นให้เสร็จ และในคืนนั้นก็ยังมีคุณครูอีกหลายท่านที่อยู่เป็นเพื่อนเราซึ่งจนเราทำเสร็จและผมขอขอบคุณครูนิ่มเป็นอย่างมากที่ได้จัดกิจกรรมเล็กๆ ในคืนนั้นที่ทำให้คืนนั้นเป็นคืนที่รู้สึกสบายใจเป็นอย่างมากคือกิจกรรมที่เราทุกคนจะมานั่งล้อมวงกันและระบายความรู้สึกของเราออกมา ซึ่งถ้าให้เราพูดกันเองคงจะไม่มีใครพูดแน่แต่ครูนิ่มกลับเป็นคนที่พูดก่อนซึ่งทำให้ผมอยากระบายสิ่งต่างๆ ออกมาบ้าง

จากที่เรากลับจากการที่แสดงที่ราชภัฏ ผมต้องรู้สึกกังวลอีกครั้งว่างานที่โรงเรียนจะเป็นยังไงบ้างและพอกลับมาถึงโรงเรียนทำให้ผมรู้สึกสบาย ดีใจมากเพราะได้มีรุ่นพี่ทั้งศิษย์เก่าและรุ่นพี่หลายๆ คนและรุ่นน้องได้เข้ามาช่วยในงาน และยังมีคุณครูอีกหลายท่าน ซึ่งถ้าหากไม่มีรุ่นพี่ รุ่นน้องและคุณครูเข้ามาช่วยงานนี้คงไม่สำเร็จ และในตอนแบ่งกลุ่มที่จะนำคุณครูไปดูงานผมรู้สึกตื่นเต้นมากเพราะเป็นครั้งแรกที่ได้พาคุณครูมาดูงานของพวกเราและยิ่งพอตอนที่ได้ขึ้นไปบนหอประชุมซึ่งในตอนนั้นผมตื่นเต้นมากๆ เพราะเราต้องตอบคำถามจากคุณครูหลายๆ โรงเรียน ซึ่งผมไม่มีการเตรียมคำถามและไม่มีการซ้อมมาก่อน และตอนนั้นผมคิดว่าคงต้องเจอกับคำถามแบบวิชาการแน่ซึ่งถ้ามันเป็นจริงผมอาจจะตอบมันไม่ได้แน่ แต่พอได้ฟังคำถามก็รู้สึกว่าคำถามนั้นเรามีคำตอบอยู่ในตัวเราอยู่แล้วจึงตอบออกไปได้

และในตอนสุดท้ายนี้ผมขอขอบคุณคุณครูจากหลายโรงเรียนที่มาแลกความรู้ แลกความคิดเห็นและได้เสนอแล้วทางต่างๆ ให้ ขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจกัน ขอบคุณพี่ๆ น้องๆ ที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันละกัน ขอบคุณคุณครูที่คอยให้ทำปรึกษา และขอบคุณตัวเองที่เปิดโอกาสให้กับตัวองได้เจอกับโครงการนี้ โครงการเพาะพันธ์ปัญญา.....

นายเขมชาติ กล้าแข็ง

ถึงตอนนี้ผมรู้สึกเหมือนเพิ่งดูหนังจบ แต่ความสนุกเข้มข้นยังคงตาตรึงในใจของผม มันเหมือนกับหนังเรื่องหนึ่งที่มีทุกรสชาติ ความสุข ความเศร้า ยังแอบมีความรักเกิดขึ้นอีกด้วย ในที่นี้เป็นรักแบบมิตรภาพนะครับ ซึ่งก่อนวันที่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาจะมีการศึกษาดูงาน พวกเราก็จัดเตรียมสถานที่กันวุ่นวาย เพราะมีเวลาให้แค่หนึ่งอาทิตย์แถมครูบางวิชาก็นัดสอบ

ทุกๆ อย่างถาโถมเข้ามาด้วยกัน กลุ่มของผมก็ได้แบ่งหน้าที่แล้ววางแพลนไว้เรียบร้อย ซึ่งมีทั้งหมดสามหัวข้อ ผมและเพื่อนอีกสองคนก็รับหน้าที่หนึ่งหัวข้อ อีกหนึ่งให้เพื่อน อีกสองคนทำอีกหนึ่งหัวข้อ แต่พอมาเริ่มทำ แต่ละคนก็ทำไม่เป็น ผมก็เลยอธิบายข้อมูลต่างๆ แล้วค่อยช่วยกันลงมือทำ แต่ก็ไม่มีทีท่าว่าจะเสร็จ พอถึงวันพุธพวกเรารวมถึงเพื่อนในห้องบางส่วนจะต้องไปช่วยกันจัดพานไหว้ครู และอีกส่วนจะต้องไปจัดเตรียมบูท วันนั้นเป็นอะไรที่วุ่นวายมาก แต่ก็ผ่านไปด้วยดีแถมพานห้องยังได้รางวัลชนะเลิศอีกด้วย ก็รู้สึกดีที่ไม่ได้เก็บเงินเหมือนห้องอื่น แถมยังได้รางวัลอีกด้วย หลังจากเสร็จกิจกรรมไหว้ครูในวันพฤหัสบดี ก็กลับมาทำงานกันต่อซึ่งวันนี้มีการนัดซ้อมละคร ซึ่งบูทของผมยังไปไม่ถึงไหน และวันนั้นทุกคนมาค้างที่โรงเรียนกันหมด แต่ผมไม่อยากมาค้างเลยไม่ได้กลับบ้าน ในคืนนั้น ครูนิ่มร้องไห้อีกแล้วเพราะบูทของแต่ละกลุ่มยังไม่เห็นเป็นรูปเป็นร่าง ครูนิ่มเครียดมากกินพาราไปหกเม็ด คืนนั้นเราซ้อมละครกัน พอเสร็จ ครูนิ่มก็ ขอให้ทุกคนมานั่งล้อมวงกันแล้วก็ปิดไฟทั้งหอประชุม จากนั้นครูนิ่มก็แจกเทียนไขกันคนละเล่ม แล้วครูก็จุดเทียนของตัวเองแล้วพูดขึ้นมาว่า “ให้ทุกคนบอกความในใจที่อยากจะบอก เมื่อไฟไปอยู่ที่ใคร” คืนนั้นหลายๆ คนก็บอกซะหมดเปลือก ซึ่งชอบของหัวหน้าห้องมากเขาพูดว่า “ถ้าหากคืนนี้กลุ่มไหนเสร็จ ควรที่จะไปช่วยกลุ่มที่ยังไม่เสร็จบลาๆ” แต่ละคน ร้องไห้กันใหญ่ แต่ผมก็ไม่ได้บอกอะไรไปมาก เนื่องจากไม่กล้าพอ ถ้าพูดไปแล้วมันอาจจะไม่ดีก็ได้ ผมจึงอุบไว้ หลังจากเหตุการณ์นั้น เราก็แยกย้ายกันไปทำบูทของกลุ่มตัวเองอย่างเต็มไปด้วยพลัง แต่พอทำไปซักพักสามคนแรกหลับตั้งแต่เที่ยงคืน ผมก็นั่งทำกับเพื่อนอีกคน และมีรุ่นน้องมาช่วยทำด้วย เลยนั่งทำด้วยกัน พอใกล้เช้าผมก็เผลอหลับไปฟุบหนึ่ง ตื่นอีกที หกโมงเช้า เลยรีบกลับบ้านเพราะน้ำไม่ได้อาบตั้งแต่เย็นแล้วพอมาถึงบ้านก็หลับสองชั่วโมง ไปโรงเรียนสายมาก สิบโมงกว่าๆ จากนั้นก็ เริ่มทำงานกันต่อ วันนั้นมีรุ่นน้องและรุ่นพี่มาช่วยกันเยอะแยะ รวมถึงคุณครูนักศึกษาฝึกสอนมาช่วยกันอย่างร่วมแรงร่วมใจ

ยังไงก็ขอขอบคุณมากนะครับสำหรับทุกๆ อย่าง ถ้าไม่มีทุกคนแล้วกลุ่มของผมต้องแย่แน่ ผมจัดบูทกันวันศุกร์จนดึกสุดท้ายก็เสร็จทุกอย่าง โล่งอก พอวันเสาร์ในตอนกลางวันก็ออกเดินทางไปในเมืองแล้วไปลองเวทีแสดงละครรอบนี้อ่อนซ้อมมาก พอมาถึงวันจริงก็ มีผิดพลาดกันนิดหน่อย ก็ไม่เป็นไรพวกเราไม่ใช่นักแสดงนิ แต่ทุกคนก็ทำเต็มที่แล้ว หลังจากนั้นในตอนกลางวัน ก็กลับโรงเรียน เราก็ไปหาอะไรทาน แต่ก็ไม่ได้กินไรมากเพราะไม่ค่อยหิวกัน จากนั้นก็เดินไปแปลงนา ซึ่งวันนั้นอากาศร้อนมาก แต่ผมนี่ไม่ร้อน รู้สึกดีมาก ที่ได้มาทำอะไรแบบนี้ จากนั้นก็ขึ้นไปบนหอประชุมใหญ่ ก็นั่งอธิบาย ตอบคำถาม ซึ่งถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ยาก เพราะคำถามพวกนี้มันอยู่ในกรอบเพาะพันธุ์ปัญญา ถ้าใครถามอะไรมาก็ตอบได้หมดเป็นธรรมดา เพราะเราลงมือทำกับมือ และเราเรียนรู้จนเกิดปัญญา ซึ่งไม่เหมือนในห้องเรียนที่เราเรียนแบบ จำๆ แล้วหลงๆ ลืมๆ ก็เลยผ่านไปด้วยดี แบบธรรมชาติ ไม่วิตกที่จะทำอะไรหน้าแตก ถึงจะหน้าแตกก็ตาม เราก็มีพลาดบ้างเป็นธรรมดา หลังจากวันนั้น เราก็รู้สึกโล่งและผมรู้สึกที่อยากจะดูหนังเรื่องนี้ ให้ภาคต่อไปอีกด้วย

เรื่องราวพวกนี้เกิดจากการที่ผมได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ถือว่าเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ตัวเองได้ผ่านมาด้วยความลำบาก ความสุข และเข้มข้นอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมาก ที่เราจะสามารถ ลืมมันไปได้ ขอบคุณครับ

นายเปี่ยมพงศ์ ปั้นรูป

ในช่วงเตรียมงานวันที่ 14 มิถุนายน 2558

ผมรู้สึกว่า...โอ้ มันใกล้เข้ามาแล้ว วันงานจะเป็นอย่างไรนะ จะต้องมีอะไรบ้างล่ะ ไม่เห็นคนในโรงเรียนตื่นเต้นกับเราเลย

ม.5/1 และครูแกนนำจะไหวไหม รับมือกันเองจะพึ่งใครได้ล่ะ และเพื่อนๆ ก็ตั้งใจทำนิทรรศการมากๆ แต่ละคนแบ่งหน้าที่ตามความถนัดและรับอาสา ยังไม่พอเพื่อนๆ บางกลุ่มยังช่วยเหลือส่วนอื่นๆ ส่วนผม ผมถนัดด้านคอมพิวเตอร์มากกว่า ซึ่งผมขอรับงานนี้มาทำ ผมดีใจที่คุณครูและเพื่อนๆ ไว้ใจ และยอมรับกับความถนัดของผม และด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะ วาดภาพ ระบายสี เขียน หรือตกแต่ง ผมรู้สึกว่าไม่ค่อยได้ช่วยเพื่อนๆ เลย แต่เพื่อนๆ สามารถเติมเต็มให้ผมไม่รู้สึกว่าไม่ได้ช่วยอะไร และเรายังมีค่าในหน้าที่และงานที่ตัวผมรับมา ส่วนเพื่อนบางส่วนก็ทำนา ตกแต่งทำห้าง และอื่นๆ ที่เขาถนัดเช่นกัน ยังไม่พอเขายังมาช่วยงานในส่วนของผมอีก ผมยิ่งรู้สึกได้ว่า นี่ไม่ใช่งานของเราคนเดียว แต่นี่คืองานของพวกเราทุกๆ คนที่เกี่ยวข้อง และผมอยากถามเขามากๆ เลยว่า “ ไม่เหนื่อยเลยหรอ?” ผมก็ไม่กล้าถามเขาตรงๆ และผมได้เห็นคนที่กำลังมองเราอยู่ ที่ไม่เคยทิ้งพวกเรา ท่านยังดูแลเราอย่างเสมอมา ครูอ้อ และทีมครูพี่เลี้ยง ม.ราชภัฏลำปาง ครูอ้อไม่เหนื่อยเลยเหรอครับครู ผมเคยถามครูอ้อครับ แต่ครูอ้อบอกกับผมว่า ไม่เหนื่อยค่ะมาสและเพื่อนๆ เหนื่อยกว่าเยอะ ผมมองคุณครู ผมรู้สึกว่าท่านจะหวังกับพวกเรามาก และทำให้ผมสัญญากับตัวเองว่าผมจะไม่ทำให้ครูทุกๆ ท่านผิดหวังเป็นแน่ และครูตรีนุช ต้องวิ่งไปทางโน้น ทางนี้ ครูต้องเหนื่อย ต้องเสียน้ำตา และที่สำคัญ ครูสู้ ครูไม่ท้อ แม้อุปสรรคจะรุมเร้า ทั้งแปดด้านก็ตาม และพวกเราจะไมยอมให้ครูต้องเหนื่อย ต้องสู้คนเดียวแน่ๆ แต่ก็ยังดีครับ :) ที่ครูหลายๆท่าน ที่หวังดี คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือทั้งกำลังกาย และกำลังใจ ผมเข้าใจถึงความอบอุ่นที่ยังมีให้กันภายในโรงเรียน

พอมาถึงวันที่ 11 ซึ่งงานส่วนใหญ่จะต้องเสร็จให้ได้ แต่บางส่วนก็ไม่เสร็จ T_T เรายังไม่ได้ซ้อมละครสักรอบเดียวเลย เราจะทันไหม เราจะได้โชว์หรือเปล่า คำถามนี้เข้ามาปั่นหัวเรื่อยๆ แต่เราโชคดีครับที่มีพี่ๆ ชั้น ม.6/2 ปีที่แล้ว ศิษย์เก่าโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่คอยช่วยเหลือเรื่องละคร เรื่องการแสดงขอบคุณพี่ๆ จริงๆ ครับที่เต็มใจช่วยและสละเวลาคอยช่วยเหลือมาตลอด และส่วนอื่น พี่ๆ ม.6/1 และน้องๆ ม.4/1 เพื่อนๆ ชั้นม.4 และหลายๆคนที่มาช่วยตกแต่งนิทรรศการ จัดสถานที่ และวันนี้เป็นวันไหว้ครู คุณครูหลายท่านก็ให้นักเรียนที่ครูสอนมาช่วยงานเพาะพันธุ์ปัญญา แต่วันนี้ผมช่วยงานเต็มวันเลยครับ และนอนที่โรงเรียนอีกด้วย วันนี้พี่ๆ นัดมาซ้อมละคร พวกเราอยู่กันเกือบเช้า ผมก็ทำงานส่วนของผม เพื่อนๆ ก็ซ้อมละคร และพวกเราให้เวลาอันน้อยนิดนี้ปรับความเข้าใจและทำให้เพื่อนๆ พูดความในใจและผมก็พูดความในใจไปแต่ผมพูดไม่หมดจริงๆ ครับ ผมรู้สึกผิดที่ผมมัวทำงานที่ผมรับมามากเกินไป จนงานกลุ่มผมไม่ได้ช่วยอะไร แต่อย่างน้อยผมก็รับงานมาจัดบอร์ดของกลุ่มชีววิทยา แต่เพื่อนผมคนหนึ่งบอกกับผมว่าไม่ได้ช่วยที่ไหนกัน “วีดีโอมาร์สก็ทำนี่” ผมน้ำตาไหลเลยครับ วันนี้สามารถทำให้ผมและเพื่อนอีก 29 คน ครูอีกหลายท่าน ลุกขึ้นสู้อีกครั้ง และจะทำให้งานออกมาดีที่สุด ผมกับเพื่อนๆ อีกบางส่วนนอนตอน ตี 3 แต่ก็นึกถึงบางคนที่ยังไม่ได้นอน ก็ทำให้เราเร่งทำงานให้ได้เยอะๆ จะได้ไปช่วยกลุ่มอื่นบ้าง แต่ก็ไม่ไหวครับ สลบกันหมดตอนตี 3

วันที่ 12 วันนี้เป็นวันศุกร์ครับ ทีมงานพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ยังสู้ต่อไปไม่ท้อถอยครับ และบางคนที่ไม่ค่อยสนใจ ว่าเพาะพันธุ์ปัญญาคืออะไร แต่วันนี้เราได้เห็นแล้วว่า สามัคคีคือพลังจริงๆ ครับ

วันที่ 13 วันนี้ครึ่งวันที่ต้องเตรียมงานให้เสร็จ แต่เหลืออีกหลายเปอร์เซ็นต์เลยที่ยังไม่เสร็จ เราก็ต้องรีบขึ้นรถต้องวางใจให้พี่ๆ และน้องๆ ทำ ทำให้หลายคนลดความกังวลไปส่วนหนึ่ง และวันนี้เราไปฝึกซ้อมละครที่หอประชุม ม.ราชภัฏลำปาง กลับไปพักที่โรงแรมเวียงทอง

วันที่ 14 จริงผมตื่นเต้นมากๆ เพราะจะต้อองแสดงวันนี้และผมเสียใจที่ผมพูดผิดๆ ถูกๆ มันคงเป็นเพราะผมไม่ได้ฝึกพูดบ่อยๆ ทำให้ผมเสียใจมากๆ และเสร็จจากเวทีละคร พวกเราได้ถ่ายทอดสู่ผู้ชมทุกท่านได้ เห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจน และ อ.สุธีระ และ อ.วิจารณ์ ยังเติมเต็มให้ครบสมบูรณ์ และที่สำคัญคุณครูที่มาชมละครมองเห็นทั้งแรกเริ่ม อุปสรรคที่พวกเราพบเจอ ผลที่ได้พวกเราเปลี่ยนแปลงอย่างไร และเวทีต่อจาก ม.ราชภัฏลำปาง ก็ไปที่

โรงเรียนแจ่ห่มวิทยา ครูที่มาศึกษาดูงานจำนวนเยอะมากๆ ครับ และพี่ๆ น้องๆ ครูที่โรงเรียน รอต้อนรับอย่างอบอุ่น ครูที่โรงเรียนมาถามนักเรียน ม.5/1 ว่า เหนื่อยไหม ทุกคนตอบอย่างมั่นใจว่า ไม่เหนื่อย และวันนั้นมีทางร้านค้าจากสินค้าโอทอป และอาหารขึ้นชื่อใน อ.แจ้ห่ม และ จ.ลำปาง วันนี้ครอบครัวผมก็มาทุกคนเลยครับทั้งคุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย มาร่วมขายของด้วย และวันนี้ได้คุยกับ อ.วิจารณ์ พานิช และ อ.สุธีระ และผู้ทรงคุณวุฒิ ใหญ่โตทั้งนั้นเลยครับ (ผมตื่นเต้นมากกว่าบนเวทีอีกครับ) ได้ร่วมโต๊ะรับประทานอาหารด้วย ผมสารภาพเลยครับ วันนี้ผมกินข้าวไม่ลงเลยครับ ผมเขินมากๆ ครับ และในแปลงนาคุณครูที่มาศึกษาดูงานดูสนใจและคอยแลกเปลี่ยนความรู้ และให้ข้อแนะนำดีๆ อย่างมากมาย ทั้งการเก็บข้อมูล การเปรียบเทียบอื่นๆ อีก ขอบคุณครูที่เกี่ยวข้อง ครูที่ให้โอกาส ครูที่ให้ความรู้ ครูที่เป็นเหมือนโค้ช และครูที่ไม่มีใบประกาศวิชาชีพครู แต่เป็นครูที่เรียนรู้จากประสบการณ์ ลุงบัน ครูตรีนุช ครูอ้อ ครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยง และที่สำคัญที่สุด อ.สุธีระ และ อ.วิจารณ์ ดูแลเราอย่างดี เสมอมาครับ

นายวัชระพงษ์ สุขพรรณ์ เลขที่ 7 ม. 5/1

ถึงแม้การศึกษาดูงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ณ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาจะจบลงไปแล้วเกือบหนึ่งอาทิตย์ แต่เชื่อว่า งานของคุณครูหลายๆ ท่านที่ได้มาร่วมเรียนรู้กับพวกเราชาวแจ้ห่มวิทยากำลังจะเริ่มต้นขึ้น... หลังจากเสร็จงาน มีเพื่อนครูหลายท่านที่ได้มาศึกษาดูงานของพวกเราแล้วเกิดแรงบันดาลใจนำกลับไปทำที่โรงเรียน และได้ติดต่อเข้ามาขอคำแนะนำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย (อยากจะแนะนำให้ทุกท่านไปหาหนังสือของท่าน อ.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาอ่านค่ะ มีหลายๆ เล่ม อ่านแล้วดีมากๆ อาจารย์จะอธิบาย RBL ได้อย่างลึกซึ้งกว่า คุณครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตัวเองได้ค่ะ)...รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างมากนะคะที่ได้มีโอกาสบอกเล่าประสบการณ์จากการลุยงานเพาะพันธุ์ปัญญาที่ผ่านมา ก่อนอื่นขอถือโอกาสในโพสต์นี้กล่าวขอบคุณ สกว. บมจ.กสิกรไทย ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ คณะอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิจากทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมศึกษาดูงานและให้ข้อเสนอแนะดีๆ กับพวกเรา คณะครูจากศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 มหาวิทยาลัย และกัลยาณมิตรทางการศึกษาทุกท่าน ขอบพระคุณจากหัวใจจริงๆ ค่ะ และที่ขาดไม่ได้ขอขอบคุณพลังของคณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนแจ้ห่มวิทยาทุกคน ที่ทำให้งานในวันนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความสำเร็จในครั้งนี้....ถือเป็นรางวัลตอบแทนในความพยายาม และความอดทน มุ่งมั่น ถือเป็นการพิสูจน์ความเชื่อของตัวเองที่ว่า “ไม่มีอะไรที่ทำแล้วไม่ได้อะไร” และเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นว่า...การเรียนรู้มันควรเกิดขึ้นตลอดชีวิต การเรียนรู้ไม่ควรถูกจำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือแค่คำว่า “ถูก” หรือ “ผิด” และ “การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนคือ รางวัลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของครูค่ะ”

ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอีกครั้งที่ได้มอบโอกาสสำคัญนี้ให้กับพวกเราทุกคน และได้ทำให้ครูตัวเล็กๆ คนหนึ่ง ได้กลับมามีกำลังใจและมีพลังในการมุ่งมั่นทำในสิ่งดีๆ ต่อไป... ทัศนคติที่แข็งแรงขึ้น และความคิดที่เป็นระบบมากขึ้น เป็นแรงผลักที่ทำให้อยากจะเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ ...ไม่รู้จบ....ขอขอบพระคุณมากๆ ค่ะ

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

พลังจากการเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

พลังจากการเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ยังก่อให้เกิดเครือข่ายกัลยาณมิตรผู้สนใจมาเรียนรู้ร่วมกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ และพื้นที่ของศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกศูนย์พี่เลี้ยง

มีโรงเรียนในลำปางจำนวนมากขอเรียนรู้จากครูตรีนุช เพชรแสนงาม และสนใจศึกษาหนังสือ เอกสารของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และหนังสือต่างๆ ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และในการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน “การพัฒนาความคิดเชิงเหตุผลและความคิดเชิงระบบ เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย” วันเสาร์ที่ 27–วันอาทิตย์ที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2558 โดยมี รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เป็นวิทยากร ณ ห้องประชุมเวียงแก้ว ชั้น 2 โรงแรมลำปางเวียงทอง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นั้น มีผู้ร่วมการประชุมประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้บริหารโรงเรียน รวมจำนวน 454 คน มีคุณครูและผู้บริหารจำนวน 92 คน นักเรียนจำนวน 362 คน จากเดิมที่มีแผนการดำเนินงานการประชุมเพียง 50 คน นอกเหนือจากโรงเรียนที่เข้าร่วม การประชุมซึ่งเป็นโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ แล้ว ยังมีโรงเรียนขอเข้าร่วมเรียนรู้เพิ่มอีก 5 โรงเรียน รวมเป็น 16 โรงเรียน โดยมีโรงเรียนจากจังหวัดพิษณุโลกมาร่วมเรียนรู้ด้วย และโรงเรียนต่างๆ ขอร่วมเป็นเครือข่ายเรียนรู้ไปกับโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาด้วย ทั้งนี้ยังได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายภาคเอกชน คือ โรงแรมลำปางเวียงทอง ที่ให้ความอนุเคราะห์ลดราคาที่พัก ราคาอาหารและอาหารว่าง สำหรับการจัดกิจกรรมการประชุม ด้วยมองเห็นคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่มีคุณูปการต่อลูกหลานลำปาง

มีการนำผลงานไปใช้ประโยชน์ทางด้านสาธารณะและทางด้านวิชาการหลังจากการศึกษาดูงานการเรียนรู้กรณีศึกษาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มีครู นักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และโรงเรียนที่ร่วมเรียนรู้ดูงานในจังหวัดลำปาง ลำพูน แพร่ พิษณุโลก และแม่ฮ่องสอน คือ โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม จ.ลำปาง โรงเรียนวอแก้ววิทยา จ.ลำปาง โรงเรียนเคนเนตแม็คแคนซี จ.ลำปาง โรงเรียนบ้านสามขา จ.ลำปาง โรงเรียนผดุงราษฎร์ จ.พิษณุโลก โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 26 จ.ลำพูน โรงเรียนนาทรายวิทยาคม จ.ลำพูน โรงเรียนบ้านแม่ลิด จ.แม่ฮ่องสอน และโรงเรียนที่มาร่วมเรียนรู้เป็นเครือข่ายในลำปาง ลำพูน และแพร่ ได้นำไปใช้ประโยชน์ทางด้านการจัดการเรียนการสอนและศึกษาองค์ความรู้จากกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา และการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาการศึกษา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้นำองค์ความรู้ไปจัดการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้แก่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

<u>กิจกรรม “เวที PLC 1/2558 ฝึกเล่าเรื่องเร้าพลังสู่การเรียนรู้...เส้นทางสู่การสอนเพื่อเปลี่ยนแปลงลูกศิษย์”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวมจำนวน 40 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อให้กัลยาณมิตรครูทุกท่านแบ่งปันประสบการณ์ร่วมกัน ในชุดการเรียนรู้ ชุดความรู้ และความรู้สึกอันเปี่ยมคุณค่าที่ครูแต่ละท่านมีอยู่

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วยรายละเอียดกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

เวลา 09.00-10.00 น.	รู้จักเพื่อนและเข้าใจเป้าหมายแห่งการสนทนา
เวลา 10.00-12.00 น	แบ่งกลุ่มย่อยเล่าสิ่งประทับใจจากการสอนโครงงานฐานวิจัย
เวลา 12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหาร
เวลา 13.00-13.30 น.	กิจกรรมผ่อนคลายอย่างสมบูรณ์
เวลา 13.30-14.30 น.	วิเคราะห์ช่องว่างและเติมเต็มเทคนิคการสอน
เวลา 14.30-15.00 น.	สรุปและปิดประชุม

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากเวทีพูดคุยด้วยความรู้สึกของความเป็นเพื่อนที่เท่าเทียมกัน และกิจกรรมย่อยๆ ในแต่ละช่วงที่สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดความคิดด้านบวก ประกอบกับการนั้งพูดคุยล้อมกันเป็นวงกลม ซึ่งบางช่วงผู้ร่วมกิจกรรมนั่งล้อมวงเป็นวงกลมใหญ่รวมกันทั้งหมด มีบรรยากาศของความอบอุ่นเป็นกันเอง มีทีท่าที่แสดงออกถึงความพร้อมที่จะรับฟังด้วยสุนทรียสนทนา ทำให้ครูแกนนำที่เป็นผู้บอกเล่าเรื่องราวที่พบและแนวทางการจัดการเรียนการสอน การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนด้วยความรู้สึกเมตตาของครู ด้วยแนวคิดและกิจกรรมของจิตตปัญญาศึกษา ด้วยแนวคิดและการเรียนรู้พร้อมกับการปฏิบัติจริงเรื่องของโครงงานฐานวิจัยและการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ รวมไปถึงการจัดเวลาในการเรียนการสอน การประสานกับครูท่านอื่นและผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ผู้ร่วมเวที PLC ได้เรียนรู้แนวคิด วิธีการ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ การพัฒนาตนเองและลูกศิษย์ และการบริหารจัดการในการดำเนินงานจากครูแกนนำหลากหลายสาระการเรียนรู้

ครูแกนนำบางท่านที่เคยคิดในด้านที่เป็นอุปสรรคปัญหา ในเวทีครั้งนี้ ครูแกนนำได้แสดงออกให้เห็นว่า กรอบที่เคยล้อมความรู้สึกและความคิดของครู ได้ขยายออกและไม่อึดอัดอีกต่อไป ได้มองเห็นแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติได้จริงและไม่คิดว่าเป็นความทุกข์หรือความเครียดเช่นที่ผ่านมา ครูแกนนำพบว่า การสร้างความเข้าใจให้เกิดความรู้สึกที่ดีโดยเริ่มต้นจากจิตตปัญญาเพื่อรวมใจของทุกฝ่ายเข้าด้วยกัน ช่วยทำให้การเรียนรู้มีทางที่ทุกคนคิดว่าเป็นไปได้และมีความรู้สึกดีๆ จนทำให้การเรียนรู้และการทำงานตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเริ่มดำเนินการได้ เมื่อนำเรื่องของการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มาเชื่อมต่อกับชีวิตตนเอง การเรียนรู้ของทั้งครูและนักเรียนและการทำโครงงานฐานวิจัยแล้ว จึงทำให้มีการเคลื่อนงานต่อไปได้ และครูแกนนำได้นำเสนอแผนการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอน ทำให้ผู้ร่วมเวที PLC เกิดแรงบันดาลใจและความรู้ต่อยอดเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา และมีการกำหนดวันเวลาที่จะจัดเวที PLC ครั้งที่ 2 ในวันอาทิตย์ที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558 ให้มีความต่อเนื่อง และกลุ่มของครูแกนนำได้มีพื้นที่ PLC ในพื้นที่ Facebook ของ pohpanpunya.lampang@yahoo.com

ภาพประกอบกิจกรรม “เวที PLC 1/2558 ฝึกเล่าเรื่องเร้าพลังสู่การเรียนรู้”

<u>กิจกรรม “เวที PLC 2/2558 เวทีเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่ : บทเรียนจากการสอนโครงงานฐานวิจัย”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ครูแกนนำ และศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวมจำนวน 39 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม สำหรับการสอนโครงงานฐานวิจัย
2. เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้สู่การเป็นชุมชนเล็กๆ ที่เสริมพลังครู

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วยรายละเอียดกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

9.00 น. Check in "ความคาดหวังจากการประชุมครั้งนี้"

9.30 น. กิจกรรมที่ 1 ฉันเชื่อและไม่เชื่อว่า การสอนโครงงานฐานวิจัยทำให้เด็กเรียนเก่งขึ้น

10.30 น. พัก

11.00 น. กิจกรรมที่ 2 การออกแบบการสอนโครงงานภายใต้สภาวะต่างๆ

กลุ่มที่ 1 มีเวลาให้ 1 ชม.ต่อสัปดาห์

กลุ่มที่ 2 ไม่มีครูสาระวิทยาศาสตร์

กลุ่มที่ 3 นักเรียนเป็นสมาธิสั้นครึ่งห้อง

12.00 น. พักรับประทานอาหาร

กิจกรรมที่ 3 ครูต่างโรงเรียนรับประทานอาหารด้วยกัน และเล่าความประทับใจจากการสอนโครงงานของฉัน

13.30 น. กิจกรรมที่ 4 นำเสนอผลการออกแบบการสอน

14.30 น. กิจกรรมที่ 5 ตกผลึกความรู้

15.30 น. ปิดประชุม

กิจกรรมเสริม พัฒนาวิธีการเขียนรายงานแบบรวดเร็ว

อุปกรณ์ : ผนังหรือ Flip chart สำหรับแปะเนื้อหารายงาน ในแต่ละกิจกรรม

ปากกาเมจิก กระดาษ Post it, กระดาษ 1/3 A4

บันทึกรายงานด้วย รูปถ่าย

สถานที่จัดประชุม จัดเป็นสองส่วน คือ นั่งล้อมวง กับ ระดมความคิดเห็นบนโต๊ะ ที่มีบอร์ดสำหรับแปะ หรือเขียนความคิด

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

กิจกรรมครั้งนี้สร้างการเรียนรู้ให้ผู้ร่วมกิจกรรมทุกคนาในเรื่องของ PLC ซึ่งได้มีเวทีมาตั้งแต่ครั้งที่ 1 ในเดือนตุลาคม 2558 และได้รับข้อคิดที่เป็นพลังใจสำคัญแก่ผู้ร่วมในเส้นทางการเรียนรู้ของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาว่า “ครูแกนนำเชื่อว่า แม้ไม่มีโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูทุกท่านก็คงยังเดินต่อและเรียนรู้พร้อมกับปฏิบัติต่อไป จึงพยายามพัฒนาองค์ประกอบที่ให้เอื้อต่อการดำรงอยู่ คือ

1. สร้างชุมชนการเรียนรู้ (PLC) เพื่อทำหน้าที่ 3 ประการ (ทำให้ผู้บริหารเข้าใจ, ทำให้ได้รับการจัดสรรทรัพยากร และทำให้สามารถบูรณาการการสอน)

2. สร้างพื้นที่กลางสำหรับพบเด็ก เช่น ห้องรวมใจ ของ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

3. ฝึกถ่ายทอดประสบการณ์ให้ครูโรงเรียนอื่น ด้วยการเปิดอบรมจิตตปัญญาศึกษา การสอนคิด และการสอนโครงงานฐานวิจัย

“การมาครั้งนี้ทำให้ผมได้เห็นพลังของครูภาคเหนืออย่างแท้จริง” (รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์)

“ค่ะ ขอบคุณอาจารย์มากๆๆๆ หนูจะพยายามแก้ไขอย่างที่อาจารย์บอก ทุกอย่างจะต้องดีขึ้น และทำได้ดีขึ้นๆๆๆค่ะ วันนี้มีความสุขและได้คิด สำหรับหนู วันนี้สำเร็จตามเป้าหมาย วันนี้ PLC มีตัวตน สัมผัสได้ค่ะ” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

ภาพประกอบกิจกรรม “เวที PLC 2/2558 เวทีเครือข่ายเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่ : บทเรียนจากการสอนโครงงานฐานวิจัย”

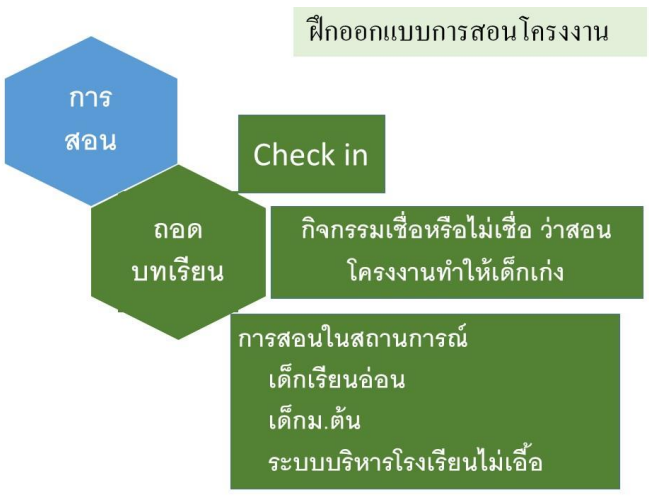

ถอดบทเรียนหลังแลกเปลี่ยนเรียนรู้

- ได้แนวคิด ว่าเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ในสังคมได้ดีที่สุด
- ครู คือ ทุกอย่างของนักเรียน
- ได้แนวทางในการเป็นครู และเป็นที่พึงพิงของเด็กได้
- แรกๆ ไม่เชื่อ หลังแลกเปลี่ยน เข้าใจ PLC และเข้าใจเพาะพันธุ์ปัญญาลึกซึ้งขึ้น
- ครูอื่น ในปีแรกถามว่าได้อะไร ปีที่สองไม่ถาม ปีสามเชื่อว่าผลเกิดที่เด็กจริงๆ
- ลปรร. ครั้งนี้ ได้ความรู้มากมาย
- ได้กระบวนการ PLC เปิดพื้นที่ให้ครูทุกคน สร้างแรงบันดาลใจให้ครูทุกคน
- ได้เห็นบริบทของครูเพาะพันธุ์ปัญญาชัดขึ้น รู้สึกมีเพื่อร่วมเดินทางและมีพลัง
- ได้เรื่องเล่าเร้าพลัง
- การสร้าง PLC สิ่งสำคัญ คือ มีแม่งาน หรือ มีครูคุณอำนวย

- ได้เทคนิคและกระบวนการสอน
- ได้ปรับแนวคิดของตัวเอง และจะนำไปใช้
- เข้าใจมากขึ้น กับคำว่า PLC และได้ทำไปบ้างแล้วที่โรงเรียน
- ได้แรงบันดาลใจ ได้เทคนิคการทำสอนจิตตปัญญาศึกษา
- การมาร่วม PLC ทำให้ได้ความรู้ และได้วิธีแก้ปัญหา คงช่วยให้งานลุล่วงไปได้
- ได้รู้ว่าต้องเริ่มที่ตัวครูก่อน และรู้จักประเมินทักษะเด็ก
- ได้รับคำยืนยันจากเพื่อนครู ทำให้เกิดปัญญาและงอกงาม

<u>กิจกรรม “เวที PLC 3/2558 เวทีเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่ : เวทีสังคมการเรียนรู้ยกระดับการสอนด้วยใจ</u>”

ผู้ร่วมกิจกรรม รองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ครูแกนนำ ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย และพี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงฯ รวมจำนวน 44 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมเสือป่า โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับนักเรียนและคุณครูผ่านกิจกรรม “เวที PLC ครั้งที่ 3 : เวทีสังคมการเรียนรู้ ลำปาง ลำพูน แพร่ ครั้งที่ 3”

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้ประกอบด้วยรายละเอียดกิจกรรมย่อยๆ ดังนี้

1. รู้จักเพื่อนและเขาใจเปาหมายแหงการสนทนา โดย รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์
2. เวที PLC (กัลยาณมิตรเพาะพันธุปญญาและเครือขาย)

รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ (คุณครูผู้นำเวที PLC) ชวนคุณครูและทีมพี่เลี้ยงเปิดใจ ถ่ายทอดความรู้สึก ชุดความรู้จากการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง ด้วยการเชื่อมโยงเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ด้วยแนวคิดของจิตตปัญญา และการชวนคุยแบบล้อมเป็นวงกลมเล็กๆ ใกล้ชิดกันระหว่างผู้ร่วมเวที PLC เริ่มจากเรื่องของ “ประสบการณ์และความสำเร็จกับการจัดการเรียนรู้นักเรียนชั้น ม.1 เพื่อการปลูกฝังการเรียนรู้ด้วยการคิดและการปลูกฝังคุณธรรม” “การยกระดับการสอนด้วยใจ เรียนรู้จากเรื่องเล่าความประทับใจของทุกคนในเวที” “การเรียนรู้จากกระดาษแผ่นเดียว” “การ

ออกแบบการสอน 2 แนวทาง จาก 1. กระดาษแผ่นเดียว 16 ช่อง 2. Mind map" โดยมีเรื่องเล่านำทาง” “การปฏิบัติการสอนจริงกับนักเรียนครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา 2 กลุ่ม” “การเรียนรู้จากการนำเสนอของนักเรียน"

3. กิจกรรมผอนคลาย

4. กิจกรรมแบงปนการเรียนรูสูการปฏิบัติจริงและมองอนาคตรวมกัน โดย รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ กล่าวคือ ให้ครูผู้เข้าร่วมเวทีในครั้งนี้ช่วยสะท้อนคิดจากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม Mind map และ ตาราง 16 ช่อง โดยมีตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เป็นผู้ร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับคุณครูแกนนำ โดยมีประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน คือ “หมอกควันในจังหวัดลำปาง” และก่อนที่นักเรียนจะระดมความคิดร่วมกันโดยมีครูเป็นโค้ช มีคุณครูบำรุง จันทราภิรมย์ (โรงเรียนวังเหนือวิทยา) เป็นคุณครูต้นเรื่อง เล่าเรื่องประสบการณ์หมอกควันในจังหวัดลำปาง คุณครูชวนกันถอดความรู้ดังนี้

1. รองผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ครูธีรดา แก้วบุญปัน กล่าวว่า เริ่มจากวิธีการจัดการของครูก่อน โดยที่ทั้งสองกลุ่มใช้การตั้งคำถาม จาการที่ได้สังเกตกลุ่มมายแม็บปิ้ง อันดับแรกคือการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กว่าเราเป็นทีมเดียวกันมาช่วยกันคิด เสร็จแล้วครูก็จะตั้งคำถามว่า หมอกกับควันคล้ายกันหรือไม่ สาเหตุของการเกิดหมอกและควันเกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง นักเรียนก็จะช่วยกันตอบ มีเป้าหมายอยู่ 4 ประเด็น คือ เรื่องของสถานการณ์หมอกควันในจังหวัดลำปาง มีผลกระทบกับอะไร สาเหตุของปัญหาคืออะไร วิธีการแก้ไขปัญหาเป็นอย่างไร ในขณะกลุ่มตาราง 16 ช่อง นี้เป็นการเลือกประเด็นที่สำคัญ เหมือนกับเราแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดที่จะทำการศึกษา

2. ครูพวงผกา คันธรัตน์ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม กล่าวว่า อยู่ในกลุ่มตาราง 16 ช่อง ซึ่งเราใหม่ด้วยกันทั้งหมดจึงไม่ได้เตรียมความพร้อมมากนัก เมื่อเราลงไปดูช่องแล้วเมื่อเด็กเข้าใจแล้วเด็กก็สามารถที่จะกำหนดว่าช่องไหนคืออะไรช่องไหนเขาควรจะใส่อะไร เมื่อรู้ว่าช่องนี้คือปัญหาแล้วมันเกิดผลกระทบอะไร แต่เด็กกลุ่มนี้ค่อนข้างที่จะพูดกันน้อยซึ่งเขาอาจจะไม่คุ้นเคยกับครู

3. ครูอุษณีย์ ปุกมณี โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี กล่าวว่า กลุ่ม 16 ช่องจะเร็ว กลุ่ม Mind map จะช้า เพราะคุยกันแบบลึกเพื่อที่จะล้วงข้อมูลไปในแต่ละจุด แล้วครูก็จะถามนำเด็กแล้วเด็กก็จะไปเรื่อยๆ

4. ครูนิศาชล เลิศบุณยสิทธิ์ โรงเรียนวิชชานารี กล่าวว่า เริ่มจากครูต้นเรื่องที่เขาเล่าให้ฟัง แล้วบอกว่าประเด็นที่เราจะทำจากต้นเรื่องนั้นคือ อะไร ต่อมาก็อธิบายวิธีการพับกระดาษและวิธีการใช้ว่าช่องที่ 1 2 3 และ 4 คืออะไร เด็กไม่คุยกันเลยและไม่คุยกับครูด้วย แต่เด็กฟังและพยายามทำความเข้าใจแล้วก็ลงมือทำๆ โดยที่ไม่ให้ครูดูด้วย เอามือปิดไว้ ครูจึงใช้วิธีการขอดูทีละคน ให้เด็กอ่านให้ครูฟังทีละคนทีละข้อ หลังจากนี้ครูก็ออกมาเพราะการที่ครูอยู่ด้วยนักเรียนไม่กล้าคุย พอครูออกมานักเรียนกล้าคุยในช่วงนี้ครูก็ถือโอกาสเข้าไปคุยด้วย แล้วนักเรียนก็หันมาถามครู หลังจากนี้ได้หัวข้อแล้วครูก็ให้ใส่ตัวเลขเรียงลำดับ 1 2 3 4 เสร็จแล้วนักเรียนก็ถามครูๆ ก็ถามว่ามีเหตุผลที่ใส่ตัวเลขตรงกันหรือไม่ มีทั้งตรงและไม่ตรง จากที่มี 5 หัวข้อกรุ๊ปให้เหลือ 3 หัวข้อ กรุ๊ปมาเรื่อยๆ จนให้เหลือหัวข้อเดียว สิ่งหนึ่งที่สำคัญคือ ต้องสนใจร่วมกัน กระบวนการคิดต้องทำร่วมกัน

5. ผศ.ดร.ฟิสิกส์ ฌอน บัวกนก ศูนย์พี่เลี้ยงฯ กล่าวว่า กลุ่มที่ 1 เห็นความเป็นนามธรรมที่แต่สำหรับกลุ่มที่ 2 มองเห็นความลึกความเป็นรูปธรรมของคนที่ดำเนินชีวิตของคนที่อยู่ใกล้กับเรื่องของหมอกควันจริงๆ กลุ่มที่ 2 นี้ จะมองปัญหาที่ใกล้ชีวิตจริง

6. ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ กล่าวว่า กลุ่มที่ 2 จะอธิบายได้ดีกว่า กลุ่มที่ 1 คือนักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ชัดเจน

7. ดร.วีณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี กล่าวว่า จากการสังเกตกลุ่ม Mind map ครูจะใช้ประเด็นการตั้งคำถามจากการที่ครูรัชนกถามนั้นเด็กอาจเกิดความคุ้นเคยกับครู เด็กก็กล้าที่จะพูด และอาจจะเคยชินกับเครื่องมือที่เคยใช้จึงกล้าพูดกล้าคุย พอมากลุ่ม 16 ช่อง เป็นเครื่องมือใหม่และครูก็ใหม่เด็กก็กำลังปรับตัวจึงไม่กล้าที่จะพูด จึงพยายามที่จะเข้าไปช่วยด้วยการตั้งคำถาม เพื่อที่จะให้นักเรียนทำได้ พอปรับตัวได้สักระยะนักเรียนก็สามารถที่จะเขียนได้ และตอนที่นำเสนอก็พูดได้ดีมาก ซึ่งครูก็ใหม่นักเรียนก็ใหม่ทำได้ขนาดนี้ก็ถือว่าเยี่ยมมาก

8. ครูสมเกียรติ สุยะสืบ โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี กล่าวขอบคุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่ตั้งประเด็นคำถามให้กับนักเรียนจากประเด็นเล็กๆ ไปหาประเด็นที่ใหญ่ๆ จนนักเรียนสามารถตอบได้ ไม่แปลกใจว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่บอกว่า “ถามคือสอน” เป็นสิ่งที่ดีมากๆ ถามให้เด็กตอบเด็กก็ได้เรียนรู้ร่วมกับครูและครูเองก็ได้ความรู้จากเด็กซึ่งเป็นสิ่งที่ดี ส่วนกลุ่ม 16 ช่อง แรกๆ ก็มีปัญหา แต่พอครูตั้งประเด็นคำถามให้นักเรียนๆ ก็สามารถเข้าใจและทำได้ จากการนำเสนอนั้น ทำให้เห็นว่ากลุ่ม 16 ช่องนำเสนอได้ตรงจุด แต่ทั้งสองแบบก็มีประโยชน์ในตัวเอง

9. ครูบำรุง จันทราภิรมย์ โรงเรียนวังเหนือวิทยา กล่าวว่า จากการที่เป็นคนเล่าเรื่อง นักเรียนก็พยายามที่จะคิดภาพตาม ถ้าเรามีโอกาสพานักเรียนไปสัมผัสของจริงนักเรียนก็จะเกิดความคิดที่จริงได้มากขึ้น เพียงแค่เราเล่าแล้วให้นักเรียนจินตนาการว่าปัญหาจะเกิดอะไรนักเรียนยังคิดได้ขนาดนี้ ทั้งเครื่องมือทั้งสองแบบที่คิดออกมา ถ้าเราอยากจะให้นักเรียนคิดออกเราต้องให้นักเรียนเห็นของจริงและปฏิบัติจริง ซึ่งรู้สึกว่านักเรียนเก่ง

10. ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา กล่าวว่า ตอนแรกก็กังวล เพราะไม่เคยสอนนักเรียน ม.ต้น และเราไม่ใช่ครูเขาๆ จะยังไงกับเรา พอนักเรียนมานั่งรวมกันจึงบอกกับนักเรียนว่าเราเป็นพวกเดียวกันนะ ซึ่งรู้สึกว่านักเรียนเห็นเราแล้วเขาไม่ได้เครียด ต่อมาก็มาเข้าประเด็นว่า จากที่ครูเขาเล่าเรื่อง ครูพูดถึงอะไร ประเด็นอะไร ซึ่งมีนักเรียนชายคนหนึ่งที่สามารถเขียนของเขาออกมาเอง และในขณะที่เขาพูดกับครูนั้นมือเขาก็เขียนไปด้วย เด็กส่วนน้อยที่จะทำได้แบบนี้ บางคนต้องฟังให้เข้าใจก่อนถึงจะเขียนได้ แต่นักเรียนสามารถเขียนออกมาเป็นผังได้เองไม่ใช่การเขียนเป็นข้อๆ ซึ่งข้อคิดของ Mind map ก็คือเราไม่ได้ปิดกั้นความคิดหรือจินตนาการของเด็กว่าเขาจะต้องตอบอย่างไร ไม่ว่าเขาจะตอบถูกหรือตอบผิดก็ปล่อยให้เขาตอบไป แต่ครูต้องสังเกตว่าคำตอบของเขาไปในทิศทางใด ถ้าเราอยากให้เขากลับมายังจุดที่ดีที่ใช่เราก็ต้องใช้คำถาม ส่วนกลุ่ม 16 ช่อง ก็เป็นวิธีการที่ดีเพราะว่า ใช้เวลาในการคิดน้อยลงเหมือนมีแนวทางให้เด็กได้คิดและชัดเจน จากที่ดูจากนักเรียนนำเสนอไม่ได้ดูตอนที่เด็กเขียน ในความคิดเห็นส่วนตัวแล้ว น่าจะเอาทั้งสองวิธีการนี้เข้ามาผสมกันน่าจะทำให้เด็กมีวิธีการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งทั้งสองวิธีนี้ก็มีข้อดีทั้งสองอย่าง

11. ครูณัฐวรา ดอนดี โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า เห็นความแตกต่างอยู่ 4 อย่าง ดังนี้

1. วิธีสอน ที่แตกต่าง คือ กลุ่ม Mind map จะเป็นการสอนแบบใช้คำถามที่มีการเปิดประเด็นจากครูที่บอกว่าเราคือกลุ่มเดียวกันนะ ส่วนกลุ่ม 16 ช่อง จะเป็นการสอนแบบอธิบายเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบใหม่นักเรียนก็ยังสับสนกับเครื่องมือ จึงสอนแบบอธิบาย
2. เครื่องมือ แตกต่าง
3. พฤติกรรม ที่แตกต่าง คือ นักเรียนกลุ่ม Mind map กล้าพูดกล้าคุย กลุ่ม 16 ช่อง จะไม่กล้าพูดมีพฤติกรรมแบบเกรงๆ ครูในตอนแรก
4. ผลลัพธ์ แตกต่าง

12. ครูแววดาว รู้เพียร โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า เครื่องมือไม่ได้ต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าจะให้กลุ่ม Mind map ทำได้แบบกลุ่ม 16 ช่อง ก็จัดให้เพียงประเด็นเดียว ส่วนที่ 16 ช่อง ทำได้แบบนี้ก็เพราะว่าเขาจับประเด็นเดียวตั้งแต่แรก ดังนั้น ถ้าจะเอา 16 ช่อง มาใช้กับโครงงานๆ เขาไม่ได้คิดคนเดียวทำเป็นทีม เพราะฉะนั้นถ้าเราเอาไปประยุกต์กับโครงงาน จะทำได้แค่ตอนเริ่มต้น คือ เริ่มเข้าใจสถานการณ์หลังจากนั้นที่สาเหตุจากอะไรมันต้องเกิดจากการเลือก มันต้องใช้ 16 ช่อง 1 แผ่น ใน 1 กลุ่ม จะเป็นการลดเวลาในการทำงานมากกว่า 1 คนเขียน 1 แผ่น แต่หากจะถามว่าทั้งสองเครื่องมือนี้ใช้ได้ดีหรือไม่อย่างไร ส่วนตัวคิดว่า ขึ้นอยู่กับคำถามมากกว่า

13. ครูวราลักษณ์ เสาร์แก้ว โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า จากการสังเกตนั้นเห็นได้ว่า เด็กจะเข้าใจหรือไม่เข้าใจนั้นขึ้นอยู่กับครูที่เป็นคนป้อนคำถาม และอธิบายกระบวนการว่านักเรียนจะทำอะไร และที่สำคัญคือ ครูต้องสร้างพื้นที่ที่ปลอดภัยให้กับนักเรียนเพื่อที่นักเรียนจะกล้าถาม จากการที่ดูกลุ่ม 16 ช่องนั้นเห็นนักเรียนมีแนวคิดที่หลากหลาย เมื่อนักเรียนปิดไม่อยากให้ใครดูเมื่อครูถอยออกมาจึงยอมคุยกันและใช้สื่อมือถือเป็นเครื่องมือช่วย

14. ครูณัฐชญา ยศข่าย โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า จากการนำเสนอเห็นได้ชัดว่ามีอะไรที่แตกต่างกันมาก ซึ่งกลุ่ม 16 ช่อง มีพฤติกรรมขณะที่อยู่ในกลุ่มไม่ค่อยพูด ใครขอดูก็จะเอามือปิดกระดาษที่ตนเองเขียน แต่พอมานำเสนอกลับพูดได้ดีกว่ากลุ่ม Mind map จึงแปลกใจว่าอะไรทำให้เป็นแบบนี้

15. ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า เห็นเหมือนๆ กันกับทุกคน เด็กทุกคนมีทักษะที่เยี่ยมยอด ในขณะที่พูดกับครูก็จะเขียน Mind map ของตนเองออกมา ครูจึงดึงเอา Mind map ของนักเรียนแต่ละคนมารวมกัน จึงได้ออกมาเป็น Mind map ของกลุ่ม และนักเรียนมีการพูดคุยกันมาตลอดคิดว่าการพรีเซนต์น่าจะดี แต่นักเรียนที่พรีเซนต์เขาตื่นเต้น คือ นักเรียนพูดคนละแบบกับตอนที่ทำงานกลุ่มด้วยกัน ไม่เป็นตัวของตัวเอง ผลที่ออกมาจึงค่อนข้างเป็นลบ ในความคิดส่วนตัวของครูรัชนก สุวรรณจักร์ มองว่า Mind map เหมาะสำหรับการคิดหัวข้อโครงงานก่อนที่จะไปเป็นก้างปลา 10 หัวข้อ ก็คือดูกว้างจำแนกได้ชัดเจนแล้วก็มาดูว่าแต่ละอันจะมีทางแก้ไขอย่างไรแล้วจึงออกมาเป็นก้างปลา ส่วน 16 ช่อง มีข้อดีคือ นำเอาไปหาหัวข้อโครงงานจากก้างปลาทั้งหมด 10 หัวข้อ แต่ละหัวข้อนั้นจะทำอะไร คือ สามารถเจาะลึกลงไปได้ถึงกระบวนการแนวทางการแก้ปัญหา ในส่วนนี้สามารถใช้ 16 ช่องหาได้ ภาพกว้างควรใช้ Mind map ที่จะได้ความรู้แล้วก็มาสรุปว่าจะเอาตรงไหน ก็แตกประเด็นออกมาเป็น 10 ประเด็นเพื่อที่จะได้ออกมาเป็นหัวข้อ เสร็จแล้วก็นำ 1 หัวข้อมาเป็นโครงงานแล้วก็ใช้ 16 ช่อง ที่มีข้อดีเจาะลึกได้ชัดเจน เรียงลำดับความสำคัญได้ บอกสาเหตุได้ บอกวิธีการได้ บอกกระบวนการได้และสรุปได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้ทั้งนั้นครูแต่ละคนก็ต้องดูด้วยว่าเด็กของครูเหมาะสมกับอะไร

นอกจากนี้ตัวแทนคุณครูผู้เข้าร่วมเวที PLC ในครั้งนี้ ได้กล่าวเพิ่มเติมอีกว่า จากการที่ได้สังเกตกลุ่ม Mind map เป็นการระดมความคิดโดยที่ครูถามให้ตอบ แล้วครูก็ถามย้อนคิดให้เด็กตอบว่าเป็นอย่างไร จนเด็กจนมุม เด็กก็ใช้ความคิดร่วมกันว่าจะทำอย่างไรดี ครูก็ถามย้อนจนเด็กสามารถที่จะตอบได้ แล้วเด็กก็รวบรวมความคิดมาเขียนในกระดาษ ครูคอยกระตุ้นตั้งคำถามกับนักเรียนจนเด็กทราบคำตอบ ส่วนกลุ่ม 16 ช่องส่วนมากเด็กจะไม่แสดงความคิดเห็นอะไรเลย ต่างคนต่างเขียนและเด็กก็จะปิดของตัวเองไว้และไม่ยอมเปิดเผย ครูก็ไปดูเด็กก็เงยหน้ามาดูครูๆ ก็บอกว่างั้นครูไม่ดูแล้ว อาจเป็นการรบกวนสมาธิเด็ก สังเกตว่านักเรียนจะไม่พูด ใช้ความคิดต่างคนต่างคิด พอสรุปออกมากลุ่ม 16 ช่องสรุปได้ดีชัดเจนและตรงประเด็นมากกว่ากลุ่มที่ 1

16. ศึกษานิเทศก์ นวลจันทร์ สันวรรณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 กล่าวว่า วิธีการคิดของกลุ่มแตกต่างกันจึงทำให้วิธีการนำเสนอออกมาแตกต่างกัน เนื่องจากทั้งนักเรียนและครูต่างคนต่างใหม่ด้วยกันทั้งคู่ ทำได้ออกมาแบบนี้ถือได้ว่าดี และคิดว่าจะทำได้ดีในเวลาต่อไป

17. อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ศูนย์พี่เลี้ยงฯ กล่าวว่า ได้เห็นนักเรียนพบคนแปลกหน้า นักเรียนก็เซฟตัวเองจึงไม่กล้าพูดคุย ประเด็นต่อมา คือ การผสมผสานระหว่างสองวิธีการ และเราจะเปรียบวิธีการนี้กับการแต่งตัวให้เหมาะสมกับกาลเทศะ เมื่อใดที่เราจะใช้ Mind map หรือ เมื่อใดที่เราจะใช้ตาราง 16 ช่อง อีกอย่างที่มองเห็นในฐานะที่เป็นพี่เลี้ยง คือ เห็นครูกระหายที่จะเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ประทับใจมาก

18. อาจารย์ชุติมา คำบุญชู ศูนย์พี่เลี้ยงฯ กล่าวว่า มองเห็นตั้งแต่กระบวนการเล่าเรื่องของทั้งกลุ่ม Mind map และกลุ่ม 16 ช่อง การเล่าเรื่องเป็นการเชื่อมโยงระหว่างครูกับนักเรียน จิตตปัญญาที่ซ่อนอยู่ระหว่างการเล่าเรื่อง ครูเล่าเรื่องออกมาแล้วสามารถสร้างบรรยากาศได้ดี ทั้งสองทีมมีครูเครือข่ายเข้าไปหนุนเสริม ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาวิกฤตบางวิกฤตได้ ซึ่งสามารถนำไปใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ในโรงเรียน วิกฤตแรก คือ ครูนิศาชล เลิศบุญยสิทธิ์ อาจจะยังเป็นครูที่ใหม่ยังไม่คุ้นเคยกับนักเรียน วิกฤตแรกก็คือยังไม่คุ้นเคย แล้วเด็กจะสามารถตอบได้หรือไม่ แต่พอมีเครือข่ายครูมาช่วยกันทำให้เด็กคุยกันได้เหมือนเราพ้นบางอย่าง การที่เจอของใหม่ที่ถูกบีบความคิดจึงเจอพลังบางอย่างที่สามารถดึงออกมา อาจเป็นจุดนี้ที่ทำให้เด็กทำออกมาได้

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการจัดกิจกรรม “เวที PLC ครั้งที่ 3 : เวทีสังคมการเรียนรู้ ลำปาง ลำพูน แพร่” ในครั้งนี้ คุณครูได้เล็งเห็นบริบทและสภาพแวดล้อมที่เกิดกับตัวนักเรียนจากสถานการณ์จริง ซึ่งมีความแตกต่างจากห้องเรียนของครูแต่ละคน คือ มีครูจากหลายๆ โรงเรียนมาทำกิจกรรมร่วมกันโดยใช้นักเรียนเป็นเครื่องมือในการทดลอง เป็นสิ่งที่ครูได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ นี้ร่วมไปกับนักเรียนด้วย โดยเฉพาะการทำกิจกรรมจากตาราง 16 ช่อง ที่ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่ใหม่สำหรับครูและนักเรียน การจัดเวที PLC ครั้งที่ 3 นี้ครูหลายๆ คนเกิดแนวความคิดที่จะนำกลับไปใช้ในโรงเรียนของตน โดยการบูรณาการกิจกรรมทั้งสองอย่างในวันนี้กลับไปใช้ได้ตามสถานการณ์ที่โรงเรียนได้จริง เป็นผลลัพธ์ที่ได้ทั้งสองฝ่าย และเกิดเครือข่ายที่สนใจเข้ามาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผลพวงที่ได้ในวันนี้นั้น นอกจากจะได้หลักทางวิชาการสอนแล้ว ยังได้ความสนุกสนานที่จะทำให้บรรยากาศในการสอนไม่ตึงเครียดและนักเรียนเองก็สามารถทำออกมาได้ดี

เวที PLC 3/2558 เวทีเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่ ในครั้งนี้ ได้สร้างความรู้สึกร่วมกันของผู้ร่วมเวทีว่า “พวกเราเรียนรู้ร่วมกันแล้ว มองเห็นพลังที่พวกเรามีเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้ของครูเพื่อศิษย์”

ภาพประกอบกิจกรรม “เวที PLC 3/2558 เวทีเครือข่ายครูเพาะพันธุ์ปัญญา ลำปาง ลำพูน แพร่ : เวทีสังคมการเรียนรู้ยกระดับการสอนด้วยใจ”

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

<u>กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ ศูนย์พี่เลี้ยงฯ และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ครูแกนนำมีเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ร่วมกัน และร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงฯ และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย ทั้งด้านความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ของครูแต่ละท่าน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคเพื่อพัฒนางานจนลุล่วง และความสำเร็จในมิติต่างๆ ของครูแต่ละท่าน

ในการดำเนินงานกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา มีเวทีในลักษณะต่างๆ ที่ร่วมกับกัลยาณมิตรภาคีเครือข่ายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ดังนี้

- “กิจกรรมเวที PLC ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา บูรณาการร่วมกับ กิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน (โครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ)”

วันที่ทำกิจกรรม วันที่ 18 – 19 มิถุนายน พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมวัดทุ่งบ่อแป้น อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

แนวคิดของการจัดกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรมการมีส่วนร่วมของครูแกนนำผู้ร่วมกิจกรรม ในลักษณะการแบ่งปันประสบการณ์การเรียนรู้และความสำเร็จ โดยมีนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ มาร่วมแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ด้วยสุนทรียสนทนา โดยมีกิจกรรมประชุมปฏิบัติการ “การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยโครงการผ่านกระบวนการจิตตปัญญาศึกษา” เป็นกระบวนการในการดำเนินกิจกรรม

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

การเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้สร้างความรู้สึกสะเทือนใจภายใน ในความตระหนักถึงความรู้สึกและการปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยความสั่นสะเทือนภายในด้านที่ดีงาม คือ จิตวิญญาณของชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณธรรม และได้เรียนรู้ร่วมกับวิทยากร คือ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ นอกเหนือไปจากที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้แบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เรียนรู้เรื่องการทำโครงการสำหรับดำเนินงานในโรงเรียนจากกิจกรรมครั้งนี้ด้วย

ภาพประกอบกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์จากใจพี่เลี้ยงสู่ครูเพาะพันธุ์ปัญญา
“กิจกรรมเวที PLC ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา บูรณาการร่วมกับ กิจกรรมเรียนรู้เชิงปฏิบัติการจิตตปัญญาศึกษา สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารโรงเรียน (โครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ)”

- “กิจกรรมเวที PLC บทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” ขยายผลแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง บูรณาการร่วมกับงานประชุมวิชาการครุศาสตร์วิจัย

วันที่ทำกิจกรรม วันศุกร์ที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่บูรณาการร่วมกับคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งคณะครุศาสตร์ได้จัดการประชุมทางวิชาการเผยแพร่งานวิจัยและผลงานทางวิชาการ “ครุศาสตร์วิจัย” มีรายละเอียดกิจกรรมดังนี้

1. กิจกรรมเวที PLC บทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มาตลอดระยะเวลา 4 ปี โดยที่ผู้ร่วมเวที PLC นั้น มีทั้งครูแกนนำที่ร่วมเรียนรู้และปฏิบัติจริงในการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาตั้งแต่เริ่มต้น และมีครูแกนนำบางท่านที่ได้รับการขยายผลจากครูแกนนำรุ่นที่ 1 ก่อเกิดแรงบันดาลใจ เรียนรู้ ปฏิบัติจริง จนมาเป็นครูแกนนำมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน

2. กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา สู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ซึ่งนักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้กับโครงการวิจัยฯ และได้ปฏิบัติจริงในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2559

3. กิจกรรมสะท้อนการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มเป้าหมายของโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ด้วยการเขียนสะท้อนความคิดและความรู้สึก

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. กิจกรรมในครั้งนี้ก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากบทเรียนประสบการณ์จริง โดยเฉพาะบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ของครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนได้สะท้อนและแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงในลักษณะของครูผู้สอน ครูผู้นำไปขยายผล ผู้บริหารที่มองเห็นผลงดงามและมีคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งผู้บริหารได้ขยายผลไปสู่ระดับชั้นต่างๆ มากกว่า 1 ห้องเรียนในโรงเรียน และได้ขยายผลลงสู่โครงสร้างของหลักสูตร นอกจากนี้ยังขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นที่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมขยายผลไปสร้างแรงบันดาลใจให้โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ในพื้นที่อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้มาร่วมเรียนรู้และจัดการเรียนรู้พัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย (RBL) ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา การใช้ PLC ในโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ชุมชน และผู้ปกครอง)

2. ครูแกนนำและศูนย์พี่เลี้ยงฯ มีเวทีในการเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน

3. ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นำแนวทางที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และอาจารย์นิเทศก์ คณะครุศาสตร์

4. ครูแกนนำมีแรงบันดาลใจและมีพลังในการดำเนินงาน

5. ผู้ร่วมเวทีเสวนาได้รับข้อเรียนรู้จากการสะท้อนคิดของครูแกนนำในประเด็นต่างๆ

นอกจากนี้แล้ว ในด้านของการขยายผลและสื่อสารคุณค่าการดำเนินงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่คณะครุศาสตร์ และพื้นที่จังหวัดลำปาง ยังก่อเกิดผลลัพธ์ที่ดีดังนี้

1. มีการเรียนรู้ร่วมกันจากบทเรียนประสบการณ์จริง โดยเฉพาะบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ของครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนได้สะท้อนและแลกเปลี่ยนบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงในลักษณะของครูผู้สอน ครูผู้นำไปขยายผล ผู้บริหารที่มองเห็นผลงดงามและมีคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รวมทั้งผู้บริหารได้ขยายผลไปสู่ระดับชั้นต่างๆ มากกว่า 1 ห้องเรียนในโรงเรียน และได้ขยายผลลงสู่โครงสร้างของหลักสูตร นอกจากนี้ยังขยายผลไปสู่โรงเรียนอื่นที่ไม่ได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมขยายผลไปสร้างแรงบันดาลใจให้โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ในพื้นที่อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ได้มาร่วมเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ การเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย (RBL) ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียนและบริบทของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยการใช้แนวทางจิตตปัญญาศึกษา การใช้ PLC ในโรงเรียนอนุบาล เสริมงาม โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ชุมชน และผู้ปกครอง)

สาระสำคัญที่ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะนักวิจัยซึ่งส่วนหนึ่งเป็นอาจารย์นิเทศก์ทั่วไปและอาจารย์นิเทศก์สาขาวิชา ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมีดังนี้

1.1 การเรียนรู้ตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้เกิดพื้นที่ความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร “กัลยาณมิตรเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง ครู-นักเรียน-นักเรียน-ครู-นักเรียน-นักเรียน-ผู้บริหาร-ชุมชน”

1.2 การเรียนรู้บนพื้นที่ปลอดภัยในลักษณะของกัลยาณมิตรทำให้เกิดกลไกเครือข่ายที่มีลักษณะของการเรียนรู้ร่วมกัน และการเรียนรู้แบบที่มีพี่เลี้ยง “โค้ชชิง” มีพื้นที่การเรียนรู้ร่วมกัน สร้างการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างชุมชนที่ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค มีแนวทางการเรียนรู้แบบวิจัยเพื่อก้าวข้ามอุปสรรคปัญหา โดยมีความเชื่อมั่นศรัทธาว่า การเรียนรู้อย่างมีเหตุผล การคิดเชื่อมโยงกับบริบทสถานการณ์ในชีวิตจริง เชื่อมโยงกับชุมชนของนักเรียน โรงเรียน และบริบทของเวลาของสังคมตามความเป็นจริง โดยมีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนรู้ด้วยจิตตปัญญาศึกษา จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองพัฒนางานพัฒนาโครงงานฐานวิจัย จนบรรลุผลได้

1.3 เสียงสะท้อนจากผู้ปกครอง ครูผู้สอน ผู้บริหาร และนักเรียน ทำให้มองเห็นการเปลี่ยนแปลงของนักเรียนที่ร่วมเรียนรู้และปฏิบัติจริงผ่านโครงงานฐานวิจัยของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้แก่นักเรียน และมีคุณลักษณะของความอดทนและความตั้งใจ ความพยายามในการเรียนรู้และทักษะการใช้ชีวิตของตนเอง

ในส่วนของครูแกนนำนั้น มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการจัดการเรียนรู้ที่ยอมรับการเรียนรู้ของนักเรียนและเรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน มองเห็นคุณค่าและความงามของนักเรียนแต่ละคน จนทำให้พัฒนานักเรียนแต่ละคนให้สามารถแสดงศักยภาพของนักเรียนที่มีความหลากหลายได้ ช่วยในเรื่องการเรียนรู้ทางวิชาการและการพัฒนาชีวิตของนักเรียนที่มีปัญหาและบริบทของชีวิตแตกต่างกันได้ ครูแกนนำใช้วิธีการหลากหลายกระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตัวนักเรียนเอง และมีการใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ คิดหาคำตอบ รวมทั้งถาม

คำถามมายังครู ซึ่งเป็นการพัฒนาทักษะการสื่อสาร และในที่สุดนักเรียนสามารถฝึกทักษะการสื่อสารนำเสนองานต่อที่ประชุมชนได้

2. ข้อเรียนรู้จากนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเวทีครั้งนี้ มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

2.1 นักศึกษาพยายามใช้วิธี “ถามคือสอน” จากเวทีการประชุมปฏิบัติการที่ได้ร่วมเรียนรู้กับวิทยากรและโครงการวิจัยฯ ไปใช้กับนักเรียน ในบางโอกาส ประสบความสำเร็จ เช่น ในการจัดการเรียนรู้สาระวิชาภาษาไทย ในเรื่องของตัวละครในวรรณคดี เช่น พระอภัยมณี ตอนสุดสาคร แต่ในบางโอกาสนั้น นักเรียนไม่ยอมตอบคำถามหรือแสดงปฏิกิริยาใดๆ เลย เช่น ในสาระวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งมีกรณีศึกษาจากการร่วมถ่ายทอดของนักศึกษาในเวทีครั้งนี้

นักศึกษาได้สร้างการเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ว่า “ควรใช้คำถามหลายแบบ หลายระดับ ให้เหมาะกับความสามารถของนักเรียน และสร้างพื้นที่ปลอดภัยด้วยความรัก ความเอาใจใส่ และต้องพยายามต่อไป ในช่วงแรกจะยาก ซึ่งหากมองในด้านบวกคือความท้ายทาย และเมื่อมีความเชื่อมั่นศรัทธา พยายามต่อไป จะสร้างความสัมพันธ์กับนักเรียนจนสามารถสร้างพื้นที่ความเป็นเพื่อน และจะไม่มีอะไรยากอีกแล้ว ในขณะเดียวกัน นักศึกษามีอาจารย์และคณะนักวิจัยฯ มาช่วยเป็นพี่เลี้ยง ถือว่าเป็นโอกาสที่ดีมากที่ในหลายโรงเรียนหลายสถาบันการศึกษา ไม่ได้รับโอกาสนี้”

2.2 นักศึกษาได้สะท้อนสถานการณ์จริงและการปฏิบัติจริงของนักศึกษาในการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในโรงเรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งเป็นการสะท้อนการเรียนรู้จากกิจกรรมการประชุมปฏิบัติการ “จิตตปัญญาศึกษา” และ “การคิดอย่างเป็นระบบ” รวมทั้งการติดตามประสานของอาจารย์นิเทศก์และคณะนักวิจัยฯ ว่า นักศึกษาได้พยายามยามนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปปฏิบัติจริง และเมื่อประสบปัญหาหรือมีข้อเรียนรู้ที่ดี ก็มีเวทีในครั้งนี้เป็นเวทีแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน

3. เวที PLC ในครั้งนี้ เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นด้วยความร่วมมือของ “โครงการศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” “โครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” “ศูนย์เพาะพันธุ์ปัญญา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” ร่วมกับ คณะครุศาสตร์ จัดกิจกรรมเวทีเรียนรู้ร่วมกัน “แด่ลูกศิษย์ด้วยความรักและหัวใจในการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงของครูเพาะพันธุ์ปัญญา” จากบทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา การจัดกิจกรรมครั้งนี้ได้มองเห็นถึงความสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูผู้เปรียบเสมือน “ครูก้าวแรก” ได้มีโอกาสเรียนรู้จากครูและผู้บริหารผู้เป็นต้นแบบให้แรงบันดาลใจในการเป็น “ครูเพื่อศิษย์” ผู้เป็นโค้ชที่จะสร้างการเรียนรู้และเรียนรู้ไปพร้อมลูกศิษย์ตลอดชีวิต และคณะครุศาสตร์ได้มองเห็นถึงความสำคัญของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และโครงการวิจัยขยายผลฯ ซึ่งนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าไปสู่ระบบและกลไกของคณะครุศาสตร์

4. ได้รับสื่อวีดิทัศน์เผยแพร่ข้อเรียนรู้จากเวที PLC นำไปเผยแพร่ในระบบ KM ออนไลน์ และ FB ของโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสู่การพัฒนานักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ภาพประกอบ“กิจกรรมเวที PLC บทเรียนความสำเร็จจากประสบการณ์ครูแกนนำและผู้บริหารโรงเรียน ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” ขยายผลแบ่งปันการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง บูรณาการร่วมกับงานประชุมวิชาการครุศาสตร์วิจัย

ครุศาสตร์วิจัย 2559 NACE 2016
LAMPANG RAJABHAT UNIVERSITY
วันที่ 29-30 กรกฎาคม 2559

เพาะพันธุ์ปัญญา...
บ่มเพาะความเข้มแข็งครูและนักเรียน

ครูรัชนก สุวรรณจักร์
โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

"สิ่งแรกคือ นักเรียนต้องเลือกหัวข้อเอง เลือกทำในสิ่งที่สนใจและสามารถทำได้จริง การเลือกครูที่ปรึกษา เพราะต้องอยู่และทำงานร่วมกับนักเรียนและต้องมีเวลาให้นักเรียนพอสมควร หลังจากนั้นก็มาถึงขั้นตอนในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะสำเร็จได้ต้องเกิดการยอมรับซึ่งกันและกันโดยใช้กิจกรรมจิตตปัญญา และครูให้นักเรียนวิเคราะห์ปัญหาหรือสิ่งที่สนใจ ด้วยฝังกางปลา (เหตุ-ผล) เพื่อการกำหนดหัวข้อและชื่อเรื่องโครงงาน ส่วนการสอนและการทำกลุ่มของนักเรียนใช้เทคนิคการสอนที่ใช้ คือ **"เรียนแบบตักกินเอง"** (นักเรียนตั้งให้คะ) ครูทำหน้าที่จัดเตรียม จัดหาวัตถุดิบ ชี้แหล่งข้อมูล เตรียมสถานที่ทดลองหรือฝึกปฏิบัติการ แต่จะตักกินหรือไม่ หรือจะกินอะไร นักเรียนต้องเป็นผู้เลือกและตัดสินใจแต่การกินอาหารแต่ละชนิดให้อร่อยก็มีเทคนิคการกินที่ต่างกัน ครูจะให้นักเรียนคิดก่อนว่าจะกินอย่างไร เมื่อเกิดปัญหาหรือครูเห็นว่าไม่ได้กินแน่ ๆ ๆ หรือคงไม่สำเร็จก็จะแนะนำให้

- กิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง นักเรียน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมในครั้งนี้เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือระหว่างศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญากิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจ การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อาจารย์นิเทศก์ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง บูรณาการร่วมกันระหว่างโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และโครงการวิจัยขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ ซึ่งมีผลจากการดำเนินงานทำให้เกิดพลังในการพัฒนางานของโครงการวิจัยทั้งสองโครงการ โดย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 และชั้นปีที่ 5 เกิดพลังร่วมกันในการเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัย และยังส่งต่อพลังให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาระการเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ตระหนักในการเรียนรู้จิตตปัญญาศึกษา การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดเชื่อมโยงเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ และการแบ่งปันประสบการณ์ การเรียนรู้ ความรู้ การสะท้อนคิด ร่วมกัน

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ได้นำเรื่องราวที่ได้รับจากเวที PLC ของการเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำ นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา มาขยายผลสร้างการเรียนรู้ร่วมกับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยง ในโรงเรียนอื่นๆ ของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

เวที PLC ครั้งนี้ได้เสริมแรง สร้างความภาคภูมิใจ และสร้างพลังเครือข่ายครู นักเรียน คณาจารย์ นักศึกษาในการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ครู แกนนำและนักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริงในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูได้เรียนรู้ด้วยการมีส่วนร่วมจนเกิดพลัง แรงบันดาลใจ จากข้างในตนเอง มาขยายต่อให้เพื่อนนักศึกษา ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ของโรงเรียนอื่นของศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมไปถึงคณะผู้บริหารของคณะครุศาสตร์

ภาพประกอบกิจกรรมกิจกรรมเวทีสานสัมพันธ์สร้างแรงบันดาลใจ
การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง
นักเรียน และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ภาคผนวก ช.

<u>กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 4 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์” เพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย”</u>

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำ ผู้บริหาร ศูนย์พี่เลี้ยง และหน่วยจัดการกลางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ปีละ 1 ครั้ง

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ ผู้บริหาร และศูนย์พี่เลี้ยง

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560

สถานที่ทำกิจกรรม สถานที่ประชุม ณ พื้นที่กลางในจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อเรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่บริบทชุมชนและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติโครงงานฐานวิจัย

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรม “การประชุมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และเขียนบทความ” 2 วันแห่งการเรียนรู้ร่วมกับ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ สร้างพลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัย”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 จำนวน 60 คน นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 จำนวน 45 คน และครูผู้สนใจจากโรงเรียนนาทรายวิทยาคม (สังกัด อบจ.ลำพูน) และโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม (โรงเรียนเครือข่ายของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จำนวน 7 คน รวม 112 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 29 – วันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ให้แก่ครูแกนนำและนักเรียนด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน
2. เพื่อพัฒนาครูแกนนำในการเขียนบทความจากการทำโครงงานฐานวิจัยร่วมกับนักเรียน

รายละเอียดกิจกรรม

กิจกรรมวันเสาร์ที่ 29 พฤศจิกายน 2557

09.00 – 12.00 น. เรียนรู้ร่วมกันด้วยกิจกรรมปฏิบัติการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

13.00 – 17.00 น. เรียนรู้ร่วมกันด้วยกิจกรรมปฏิบัติการพัฒนาทักษะการคิดสังเคราะห์

กิจกรรมวันอาทิตย์ที่ 30 พฤศจิกายน 2557

09.00 – 12.00 น. เรียนรู้ร่วมกันด้วยกิจกรรมปฏิบัติการพัฒนาการเขียนบทความ

13.00 – 16.30 น. เรียนรู้ร่วมกับนักเรียนและครูในการพัฒนาโครงงานของนักเรียน ด้วยการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยตัวของนักเรียนกลุ่มที่ทำโครงงานแต่ละกลุ่ม นำโครงงานของตนเองมาปรึกษา รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และเมื่อมีข้อมูลหรือการทำงานในส่วนใดที่มีข้อสงสัย ต้องปรับปรุงเพิ่มเติมหรือแก้ไข นักเรียนนำไปปรึกษาเรียนรู้กับครูแกนนำของตนเอง และนักเรียนนำเสนอการทำงานของตนเองพร้อมกับการให้เหตุผล

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ครูแกนนำและนักเรียนได้เรียนรู้ที่จะพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดแก้ปัญหา มีความกล้าหาญในการนำเสนอเหตุผลและยอมรับในข้อบกพร่องของงานที่ตนเองและกลุ่มดำเนินการ พร้อมที่จะเรียนรู้เพื่อปรับปรุงการทำงาน และที่สำคัญทุกคนเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีความสุข ร่วมกันคิด ถาม ตอบ และค้นคว้า

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

<u>กิจกรรม การประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม

1. โรงเรียนวังเหนือวิทยา จำนวน 13 คน
2. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จำนวน 13 คน
3. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จำนวน 19 คน
4. โรงเรียนแม่พริกวิทยา จำนวน 13 คน
5. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จำนวน 15 คน
6. โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ จำนวน 8 คน
7. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จำนวน 16 คน
8. โรงเรียนพิริยาลัยฯ จำนวน 7 คน
9. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จำนวน 15 คน
10. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา จำนวน 16 คน
11. โรงเรียนวิชชานารี จำนวน 17 คน

12. โรงเรียนบ้านสามขา จำนวน 4 คน

13. โรงเรียนผดุงราษฎร์ จำนวน 10 คน

14. คณะทำงานและผู้สนใจ จำนวน 13 คน

รวมจำนวนครู นักเรียน ทีมพี่เลี้ยง และผู้สนใจ 179 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อปฏิบัติการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ เขียนวิพากษ์ และการนำเสนอข้อมูลร่วมกัน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียนเดียวกันและระหว่างโรงเรียน

รายละเอียดกิจกรรม

1. กิจกรรมภาคเช้า มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

การเรียนรู้ร่วมกันและปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันในประเด็น การวิเคราะห์ (การวิเคราะห์ คือ การแยกแยะ จัดกลุ่มโดยการมีตัวร่วมที่บางตัวเหมือนกันเป็นเกณฑ์)

2. กิจกรรมภาคบ่าย

การนำเสนอโครงงานของแต่ละโรงเรียนและให้นักเรียนให้ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนอื่นๆ ดังนี้

1. **โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม** นำเสนอเรื่อง ผ้าฝ้ายทอมือ หลังจากที่นำเสนอเสร็จแล้ว นักเรียนก็จะสอบถามเพื่อนนักเรียนด้วยกันเอง โดยที่มีประเด็นคำถามว่า ผ้าฝ้ายทอมือคือฝ้ายชนิดใด นักเรียนคนหนึ่งตอบว่าเป็นฝ้ายพันธุ์พื้นเมือง นักเรียนที่นำเสนอหน้าห้องถามกลับต่อไปอีกว่า มีหลักเกณฑ์อย่างไรในการประเมินคนในชุมชนว่ามีความสนใจมากน้อยเพียงใด เพื่อนนักเรียนด้วยกันตอบว่า แจกแบบสอบถามประเมินและลงพื้นที่ ถามต่ออีกว่าทำต่อยอดอย่างไร ตอบว่า นำไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ ซึ่งส่วนใหญ่ นักเรียนหรือเด็กสมัยนี้จะไม่ค่อยนิยมศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกฎระเบียบที่ศึกษา จึงไม่ทราบถึงเรื่องความหมายและการสวมใส่ ถามว่าถ้าเอาลายพื้นเมืองมาผสมกันจะผิดหรือไม่ ตอบว่า ไม่ผิด ถามว่า ความเชื่อที่จะนำมาซึ่งความจริงและมีหลักฐานยืนยันจะทำอย่างไร ตอบว่า ความเชื่อที่นำมาพูดนี้เป็นความจริง ถามว่า แล้วจะพิสูจน์ได้อย่างไร ตอบว่า ทางโรงเรียนได้ลงพื้นที่ไปสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวให้ข้อคิดว่า “นี่คือการโต้ตอบกัน และถามว่าเราจะให้คะแนนใคร” ซึ่ง รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้เฉลยว่า “ให้คะแนนผู้ตอบ เนื่องจากนิ่งมาก และ หลายๆ คำตอบเป็นคำตอบจากประสบการณ์ที่ทำ ส่วนนักเรียนที่เป็นฝ่ายถามก็สามารถถามแบบไล่ต้อน ซึ่งจะทำให้เราเห็นในสองลักษณะ ชอบลักษณะการตอบที่นิ่งที่แสดงให้เห็นได้ว่าได้ลงมือทำจริง โครงงานนี้อยู่ในกลุ่มของมนุษยศาสตร์ คือ เรื่องของความเชื่อ ความศรัทธา ความดี ความงาม ซึ่งสามารถเชื่อมโยงลายผ้ากับคณิตศาสตร์ได้ด้วย ลายผ้าแบบนี้เป็นสามเหลี่ยมเรขาคณิตแบบนั้นแบบนี้ ซึ่งนักเรียนสามารถทำต่อได้เยอะ เช่น ลายผ้าแบบนี้ รูปทรงเรขาคณิตสามเหลี่ยมแบบนี้สุดท้ายแล้วจะสามารถบอกได้ว่าผ้าผืนนี้จะใช้ผ้าสีแดงยาวกี่เมตร นั้นคือคณิตศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งความเชื่อก็สามารถโยงเข้าสู่สังคมศาสตร์ได้ด้วย เคยเห็นหรือไม่ว่าเขาเอาความเชื่อไปขาย เพราะว่า โยงความเชื่อไปสู่เชิงพาณิชย์ เช่น พวกปลุกเสกกุมารไปขาย ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิดการตาย ความเชื่อเกี่ยวกับโชคลาภ เช่น นักเรียนอาจนำผ้าทอมาทำถุงย่ามขาย ซึ่งถุงย่ามนี้เป็นลายที่เกี่ยวกับโชคลาภ หรืออาจจะทำเกี่ยวกับลายสุขภาพ แล้วนำไปวางขาย และให้สังเกตว่าลายไหนขายดี หากคนที่มาซื้อลายที่เกี่ยวสุขภาพแสดงว่าคนนั้นสุขภาพไม่ค่อยดี หรืออาจเป็นผู้สูงอายุหรืออาจซื้อฝาก

ญาติ ซึ่งจะโยงจากมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ แล้วยังโยงกลับไปที่มนุษยศาสตร์อีกได้ งานโครงงานนั้นสามารถแตกออกไปได้หลากหลาย”

2. **โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา** ได้มาแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยในเรื่องการพัฒนาคุณภาพของเหลวด้วยสมุนไพร ด้วยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. อยากให้เพิ่มการทดลองในเรื่องความสามารถในการขจัดคราบสกปรกให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น
2. ควรทำการทดลองนอกเหนือจากเรื่องแรงตึงผิว
3. ควรเพิ่มสมุนไพรใหม่ๆ ในการทดลอง
4. อยากให้เพิ่มสีสันใหม่ๆ ของสบู่เหลวเพื่อดึงดูดความสนใจ

ข้อคิดเห็น

1. อธิบายขั้นตอนการทดลองเข้าใจง่าย
2. ผลการทดลองที่แสดงให้เห็นเป็นตารางตัวเลข แสดงได้ชัดเจน

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ให้ข้อคิดว่า “ถ้านักเรียนบอกว่า อยากให้เพิ่มการทดลองความสามารถในการขจัดคราบสกปกรก คุณครูต้องคิดต่อว่า จริงที่สบู่มีหน้าที่ทำความสะอาด และคิดต่อว่าจะว่าอย่างไร สมมุติว่าเรามาแนะนำเขา เราจะแนะนำอย่างไร คือ เราต้องวัดได้ว่าความสกปรกเป็นอย่างไร หน่วยเป็นอย่างไร ถ้าเรารู้หน่วยเราก็จะรู้เครื่องมือทันที ถ้าเราวัดความสูงของนักเรียนได้ 150 เซนติเมตร นั้นคือหน่วยไม้บรรทัด แต่ความสกปรกหน่วยคืออะไร เคยเห็นโฆษณาในโทรทัศน์ที่บอกว่าแปรงสีฟันสามารถกำจัดคราบสกปรกในซอกฟันได้ 90% แล้ว 90% นี้คืออะไร คือ มีเชื้อโรค 100 ตัว หายไป 90 ตัว ดังนั้น เอาสิ่งสกปรกมาแล้วนับดูว่ามีสิ่งสกปรกกี่ตัว หลังจากนั้นก็นำไปทำความสะอาด แล้วใช้กล้องจุลทรรศน์ส่อง ความสะอาดคือทางกำจัดเชื้อโรค ฉะนั้นก็หาของสกปรกมาส่องกล้องจุลทรรศน์ แล้วนับว่ามีอยู่กี่ตัว หากนับได้ 1,228 ตัว ล้างแล้วเหลือ 1,000 ตัว แสดงว่าหายไป 228 ตัว ไม่สะอาด

เวลาที่เราเห็นประเด็นแล้วสามารถคิดต่อได้ว่ามันน่าจะทำอย่างนั้นอย่างนี้ได้ ก็จะเป็นประโยชน์ในการให้คำแนะนำ ความเป็นวิทยาศาสตร์อยู่ตรงที่ว่าตัวผลของประเด็นคืออะไร แล้วเมื่อเราต้องการรู้ผลประเด็นเราต้องรู้วิธีวัด อาจถามครูชีววิทยา เรื่อง เชื้อโรค หรือ อาจจะบอกว่าสบู่ขี้เกียจทำเรื่อง เชื้อโรค ไม่มีกล้องจุลทรรศน์ สบู่กำจัดไขมัน เวลาที่เราเอาน้ำยาล้างจานใส่ลงไปมันก็ขุ่นขาวและกำจัดออกง่าย เพราะฉะนั้นเราอาจจะใช้การกำจัดไขมันออกได้ ในปีแรกนักเรียนโรงเรียนด้อยโอกาสแห่งหนึ่ง เขาทำเรื่องแชมพูสระผม แล้วบอกว่าแชมพูนี้ทำความสะอาดผมได้ 2 อย่างคือ ฝุ่น และ ไขมัน จากการที่ไม่มีใครยอมให้ทดลองสระผม จึงนำช้อนมาแล้วเอาน้ำมันพืชทาแล้วเอาแป้งมาโรย เด็กบอกว่าช้อนคือเส้นผม น้ำมันพืชที่ทาคือความมันของเส้นผม แป้งคือฝุ่น แล้วเขาเอาแชมพูของเขามาละลายน้ำในส่วนต่างๆ กัน เสร็จแล้วก็นำช้อนไปแกว่ง แล้วสังเกตดูว่าส่วนไหนที่สามารถกำจัดฝุ่นได้ดีที่สุด เป็นผลงานของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ครูที่สอนเป็นครูประถมศึกษา เพราะฉะนั้นเรามีวิธีการเยอะที่จะทำการทดลองและเรียนรู้ในสภาพที่เราขาดแคลน”

3. **โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา** ได้มาแสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียนวิชชานารี ในหัวข้อโครงงานเรื่อง โอเอซีสจากผักตบชวา นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา มีความคิดเห็นว่า โรงเรียนวิชชานารีมีความคิดที่ดี ที่นำผักตบชวามาทำเนื่องจากโรงเรียนใกล้แม่น้ำวังซึ่งเป็นผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ เสื่อมโทรมได้ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ สามารถนำผักตบชวามาใช้ได้จริง สมมติฐาน คือ ผักตบชวาสามารถนำมาทำเป็นโอเอซีสและใช้งานได้จริง

วิธีการครั้งแรก คือ นำผักตบชวาไปต้ม ซึ่งทำให้ต้องใช้พลังงานมาก และใช้เวลาในการต้มนานแต่ไม่สุก จึงเปลี่ยนวีการทำ มาทำแบบที่ 2 คือ นำผักตบชวาไปปั่นซึ่งมีสีเข้ม แล้วนำไปแช่สารละลายคลอรีน เพื่อทำให้สีอ่อนลง และนำไปล้างน้ำให้สะอาด หลังจากนี้ได้พบปัญหาว่า เมื่อนำไปล้างแล้วจะเป็นก้อนแข็งๆ ซึ่งถ้าเป็นโอเอซีสต้องนิ่มจะไม่แข็ง จึงเปลี่ยนมาใช้วิธีที่ 3 โดยนำผักตบชวาไปตำ แล้วนำมาผสมกับก้าวแป้งเปียกเพื่อนำมาขึ้นรูปกับกระดาษอลูมิเนียมฟรอยด์ พอเอาไปขึ้นรูปก็ใช้ได้จริงแต่อายุการใช้งานจะไม่นาน จะอยู่ได้ 2 วัน หลังจากนั้นก็เน่า จึงคิดต่อว่านำผักตบชวาไปตำและนำไปตากแห้ง ซึ่งคิดว่าทำให้เสียเร็วเน่าเร็วนั้นคือความชื้น จึงนำผักตบชวานั้นไปตากแห้ง แล้วนำมาผมกับก้าวแป้งเปียก แล้วนำมาขึ้นรูปกับอลูมิเนียมฟรอยด์ ซึ่งแบบที่ 4 นั้นยังไม่ได้ทำการทดลอง แบบที่ 5 จึงได้วางไว้ทั้ง 2 แบบ คือ นำผักตบชวาที่ตำแล้วไปตากแห้งแล้วนำไปผสมกับขี้เลื่อยและผสมแป้งเปียกและนำไปขึ้นรูปเหมือนเดิม การที่นำไปผสมกับขี้เลื่อย เพราะ จากการศึกษาหาข้อมูลของเขาพบว่า ขี้เลื่อยนั้นมีส่วนผสมในการทำโอเอซีสด้วย เขาจึงคิดว่าน่าจะทำได้

ข้อเสนอแนะ คือ “ต้องทำการทดลองแบบเป๊ะๆ” เพื่อเป็นการที่ไม่ให้เสียเวลาในการทำการทดลองหลาย ๆ ครั้งๆ”

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้ให้ครูโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาให้ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียนวิชชานารีด้วย ซึ่งมีเสนอแนะคือ “จากการที่ดูบริบทของโรงเรียนวิชชานารีแล้ว น่าจะทำให้ผักตบชวาลดลงแล้วยังคิดว่าจะนำมาเพิ่มมูลค่าได้อย่างไรด้วย ในตารางที่แสดงผลการทดลองนั้นน่าจะบอกถึงสัดส่วนที่ใช้ๆ อย่างไร วัดอย่างไร และเรื่องของคุณภาพเราจะทราบได้อย่างไรว่าทำโอเอซีสจากผักตบชวาแล้วมาใช้ได้แล้ว ตรงนี้จะมีตัวแปรที่ตามมาก็คือความแข็งตัว ความคงทน ความสามารถในการดูดซับน้ำ และระยะเวลาในการใช้งาน ให้ระบุให้เห็นเป็นภาพที่ชัดเจนว่าผักตบชวาที่ผ่านกระบวนการกรรมวิธีหรือการผสมส่วนประกอบดังนี้ ใช้ได้จริงๆ ประมาณนี้”

ต่อมา รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ได้ให้ทุกคนบอกถึงคุณสมบัติของโอเอซีส 1. อุ้มน้ำ 2. คงรูป 3. นิ่มพอที่จะยุบตัวในการปักได้ 4. ไม่ขึ้นรา ไม่เน่า ไม่เหม็น “เวลาที่เราจะคิดทำเราต้องว่าไม่ขึ้นรา และอะไรที่ทำให้ไม่ขึ้นรา การที่เอาวัสดุอินทรีย์มาทำมันขึ้นราแน่ๆ เรามีตัวอย่างที่ทำให้ของไม่ขึ้นรา แล้วเราก็หยิบตัวนั้นเอามาประยุกต์ใช้ ถามว่าทำไมขนมที่เก็บไว้นานๆ ไม่ขึ้นรา เพราะมันใส่สารกันบูดกันรา เพราะฉะนั้นเราทราบแล้วว่าตัวแปรตัวหนึ่งที่ทำหน้าที่ให้มันไม่ขึ้นราเราจะต้องการสารกันรา อะไรที่ทำให้คงรูป ก็คือ แป้งเปียก อะไรที่ทำให้อุ้มน้ำ คุณสมบัติได้หลายอย่าง 1. กายภาพที่เป็นโพรง 2. มีส่วนผสมของเวจที่อุ้มน้ำ มันทำให้เป็นโพรงหรือว่าอุ้มน้ำ หรือมันใส่เวจให้อุ้มน้ำ ลองใส่เวจดู แล้วเป็นไปได้ไหมที่ใส่เวจแล้วมันทำหน้าที่แบบเดียวกับแป้งเปียกด้วย แล้วปักลงไปไม่มีอะไรกีดขวางนั้น หมายความว่าเนื้อต้องละเอียด นั้นคือต้องมีวิธีการที่จะต้องเอาไปปั่นหรือตำ ฉะนั้นเราจะทำให้ผักตบชวาละเอียดแล้วก็ใส่สารกันรา อุ้มน้ำด้วย ฉะนั้นมันจะต้องมี 1 2 3 และ 4 ถ้าเราคิดอย่างนี้ได้เราก็ต้องเห็นการทำประเภทที่ 1 2 3 ที่ไม่สำเร็จ เราต้องมีหลักว่าต้องอย่างงั้นอย่างงี้ ถ้าอย่างงั้นตัวแปลของเราก็จะมีเวจ หาเวจที่ยึดตัวได้ ถ้าไม่มีก็ใส่แป้งเปียก ไม่ให้ขึ้นราก็ใสสารกันรา ทำให้ละเอียดก็เอามาปั่น แล้วนำมาขึ้นรูป นี่คือวิธีคิดที่ถอยหลังมาจากคุณสมบัติของมัน แล้วอะไรที่จะทำให้ได้คุณสมบัติอันนั้น เสร็จแล้วจึงวางแผนการทดลองอย่างเป็นขั้นตอน”

4. **โรงเรียนวิชชานารี** แสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เรื่อง เปรียบเทียบการงอกของเมล็ดมะค่าโมง โดยมีที่มาและความสำคัญ คือ จากการที่ได้รับแรงบันดาลใจการไปศึกษาดูงานจาก SCG ซึ่งทุกคนรู้จักดีว่า SCG เป็นบริษัทที่ผลิตปูนซีเมนต์ และนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาก็ได้กลับมาดูพื้นที่ของชุมชนบ้านสาแพะ เป็นป่าที่มีสภาพแห้งแล้ง ส่วนใหญ่จะมีแต่หินและในป่าจะมีต้นมะค่าโมง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปรียบเทียบการงอกต้นมะค่าโมง ของดินป่าธรรมดากับดินป่าที่ถูกไฟไหม้บริเวณบ้านสาแพะ

2. เพื่อเปรียบเทียบขนาดของเมล็ดมะค่าโมงมีผลต่อเวลาในการงอกของเมล็ด

ตัวแปรต้น 1. ดินป่าธรรมดา 2. ดินป่าที่ถูกไฟไหม้

ตัวแปรตาม คือ การงอกของเมล็ดมะค่าโมง

ตัวแปรควบคุม คือ พื้นที่การทดลอง ปริมาณน้ำ ดิน ลักษณะของเมล็ด โดยมีวิธีการคือ เอาส่วนที่เป็นหัวของเมล็ดออก จากนั้นนำมาคัดแยกขนาดเพื่อทำการเพาะในดินทั้ง 2 คือ ดินป่าธรรมดา และ ดินป่าที่ถูกไฟไหม้

บันทึกผลการทดลอง

วันที่ 1 ดินป่าธรรมดา และดินป่าที่ถูกไฟไหม้จะไม่งอกสักต้น

วันที่ 3-5 ก็ยังไม่งอกแต่ดินจะเริ่มแตกตัว

วันที่ 6 ดินป่าธรรมดาเริ่มงอก 1 ต้น

วันที่ 8 ดินป่าธรรมดางอกไป 8 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม่งอก 4 ต้น

วันที่ 12 ดินป่าธรรมดางอก 17 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม้งอก 15 ต้น

วันที่ 14 ดินป่าธรรมดางอก 24 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม้งอก 16 ต้น

วันที่ 15 ดินป่าธรรมดางอก 24 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม้งอก 16 ต้น

วันที่ 17 ดินป่าธรรมดางอก 26 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม้งอก 18 ต้น

วันที่ 19 ดินป่าธรรมดางอก 26 ต้น ดินป่าที่ถูกไฟไหม้งอก 19 ต้น

ช่วงระยะหลังดินป่าที่ถูกไฟไหม้จะมีการเจริญเติบโตที่ดีกว่า

ข้อเสนอแนะ คือ ก่อนที่จะเอาดินใส่กระถางให้วัดน้ำหนักของดินก่อน และควรกำหนดขนาดของเมล็ดโดยที่ระบุว่า ขนาดใหญ่มีกี่เซนติเมตร ขนาดกลางมีกี่เซนติเมตร และขนาดเล็กมีกี่เซนติเมตร

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวว่า “เมล็ดพืชงอกเพราะอะไร งอกเพราะปัจจัยภายนอก คือ ความชื้น อุณหภูมิ ปัจจัยภายในก็คืออาหารที่พืชสะสมอยู่ในตัวของพืชเอง ถามต่อว่าดินป่าธรรมดา กับดินที่ถูกไฟไหม้ต่างกันอย่างไร อะไรเป็นตัวต่าง ดินป่าที่ถูกไฟไหม้คือดินป่าที่มีขี้เถ้า เมื่อมีขี้เถ้าก็แสดงว่ามันมีสภาพเป็นด่างมากกว่าดินธรรมดาที่ไม่มีขี้เถ้า การที่ดินที่ถูกไฟไหม้ เมล็ดงอกน้อยกว่ามีข้อสงสัยก็คือในสภาพที่เป็นด่างงอกยากกว่างอกช้ากว่า เมื่อมีข้อสงสัยอย่างนี้เราก็ต้องวัดค่าความเป็นกรดเป็นด่าง และเราสามารถทดสอบซ้ำได้โดยใช้ดินต่างธรรมดาแต่ใส่ขี้เถ้าที่เราเตรียมเองเพื่อที่จะควบคุมมันให้ได้ เราเอาใบไม้เผาเป็นขี้เถ้าแล้วเอาดินป่าธรรมดาเติมขี้เถ้าลงไป มันก็จะอธิบายว่าขี้เถ้าที่เติมในสัดส่วนต่างๆ เป็นตัวปรับ ps ปรับความเป็นด่างเข้าไปแล้วดูการงอกของเมล็ดพืชงอกในการเติมขี้เถ้าในสัดส่วนเท่าไหร่ ต่างกันอยู่นิดเดียวคือ ดินที่ถูกไฟไหม้อาจจะเสียคุณสมบัติบางอย่างไป เหมือนดินที่ถูกนำมาเผาเป็นเครื่องดินเผาเสร็จแล้วไม่สามารถกลับไปเป็นดินต่อได้ แต่ว่าการที่ไฟไหม้ป่าโปร่ง ดินไม่น่าจะเสียมากไม่น่าจะลงไปลึก ดังนั้น การทดลองข้อสงสัยก็คือ ความเป็นกรดเป็นด่าง ก็ต้องเอาไปควบคุมการทดลองของเรา โดยให้ดินเป็นตัวตั้ง”

5. **โรงเรียนจักรคำคณาทร** แสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียนวังเหนือวิทยา เรื่อง การเปรียบเทียบภาชนะที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงไส้เดือนดิน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาชนะที่เหมาะสมต่อการเลี้ยงไส้เดือน
2. เพื่อเปรียบเทียบธาตุอาหารในดินจากการเลี้ยงไส้เดือนดินในบ่อพลาสติกและบ่อซีเมนต์

วิธีการทดลอง

1. นำดินในบ่อทั้ง 2 บ่อๆ ละ 60 กรัม มาผึ่งให้แห้งสนิท
2. นำดิน 20 กรัม ใส่ในถุงแล้วทุบให้ละเอียด
3. ตักดินที่ทุบละเอียดแล้วใส่ในขวดสกัดดินในปริมาณ 1 ช้อนตวงเบอร์ 4
4. หยดน้ำสกัดดินเบอร์ 1 ปริมาณ 20 มิลลิลิตร
5. เขย่าขวดสกัดดินติดต่อกันเป็นเวลา 5 นาที
6. พับกระดาษกรองใส่ในกรวย เทน้ำจากขวดสกัดดิน และรอให้น้ำในกระดาษกรองหยดออกมาจนหมด
7. ดูดน้ำที่สกัดดิน 2.5 มิลลิลิตร ลงไปในหลอดทดลองขนาดเล็ก
8. หยดผงทำสีเบอร์ 4 ปริมาณ 0.5 มิลลิลิตร ลงไปในหลอดทดลอง
9. หยดน้ำยาทำสีเบอร์ 5 ลงในหลอดทดลอง ปริมาณครึ่งหนึ่งของช้อนตวงเล็ก
10. เขย่าหลอดทดลองติดต่อกันเป็นเวลา 5 นาที
11. อ่านค่า เสร็จแล้วทำการทดลองเดิมแต่เพียงไปหาค่า p เติมน้ำยาทำสีเบอร์ 6 0.5 มิลลิลิตร และเติมน้ำยาเบอร์ 7 2 มิลลิลิตร และหาค่า k โดยเติมน้ำยาโดยสีเบอร์ 8 2 มิลลิลิตร และเติมน้ำยาเบอร์ 9 1 หยด และเติมน้ำยาเบอร์ 9 2 หยด เสร็จแล้วสรุปผลการทดลองและบันทึกผลในตาราง หลังจากบันทึกแล้วยังไม่ได้ค่าในดินที่แน่ชัด

มีประเด็นคำถาม 2 คำถาม คือ

1. ไส้เดือนดินเจริญเติบโตได้ดีในกรดหรือในเบส นักเรียนคนหนึ่งตอบว่าเป็นกลาง

2. บ่อพลาสติกที่เท่ากับบ่อซีเมนต์สามารถสามารถหาได้จากที่ไหน นักเรียนคนหนึ่งตอบว่าหาได้จากตามท้องตลาด

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวว่า “ประเด็น คือ การเลี้ยงไส้เดือนในภาชนะที่ต่างกัน และได้คำตอบว่าไส้เดือนชอบอยู่ในบ่อซีเมนต์ นักเรียนต้องเอาข้อมูลนั้นมาว่าไส้เดือนชอบอยู่ในบ่อซีเมนต์มากกว่าบ่อพลาสติก ซึ่งจะต้องหาคำตอบให้ได้ว่าทำไม โดยที่วิเคราะห์แยกแยะความต่างระหว่าง ซีเมนต์กับพลาสติกให้ได้ และความต่างนั้นจะเป็นตัวบอก เพราะ ว่าเวลาไส้เดือนมันอยู่มันจะไม่ทราบว่านั้นคือ พลาสติก หรือ ซีเมนต์ แต่ว่าสิ่งที่เกิดจากการเป็นพลาสติกและซีเมนต์ ที่ทำให้ไส้เดือนรู้คืออะไร และรู้ได้อย่างไรว่าไส้เดือนชอบ”

นักเรียนตอบว่า ปริมาณไส้เดือนที่เพิ่มขึ้น

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ถามต่อว่าอะไรที่ทำให้ไส้เดือนเพิ่มขึ้นบ้าง “1. รู้แล้วว่าบ่อซีเมนต์เพิ่มมากกว่าบ่อพลาสติก แต่ไม่รู้ว่าเป็นเพราะอะไร 2. การที่ไส้เดือนเพิ่มขึ้นเพราะอาหาร 3. ความชื้น สี แสง ฉะนั้นกำลังสงสัยว่าพลาสติกมันสว่างไส้เดือนจึงกลัว เมื่อกลัวก็ไม่ทำการผสมพันธุ์ ดังนั้นไส้เดือนไม่รู้ว่าอยู่ในไหนแต่มีบางอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตของไส้เดือน ที่เกี่ยวกับการขยายพันธุ์ของไส้เดือนที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาหาร ที่เหลือ คือ อุณหภูมิไม่เหมือนกัน ความชื้นไม่เหมือนกัน ดังนั้นแทนที่จะบอกว่าบ่อซีเมนต์มีไส้เดือนมากกว่า เพียงแต่วัดอุณภูมิเพิ่มขึ้น วัดความชื้นเพิ่มขึ้น ดูแสงที่เข้าหาพลาสติกไปคลุมรอบบ่อเพื่อไม่ให้แสงเข้า แล้วที่เหลือก็ดูความชื้น เพราะว่าพลาสติกไม่ดูดความชื้นแต่ปูนดูดความชื้น ถ้าเกิดความชื้นในดินน้อยความชื้นในปูนก็จะเพิ่มออกมา ก็แสดงว่าปูนสะสมความชื้น

เอาไว้ให้ความชื้นข้างในคงที่ ฉะนั้นนักเรียนต้องวัดความชื้นและอุณหภูมิ และนักเรียนก็ควรบอกว่าบ่อซีเมนต์นั้นรักษาอุณหภูมิและความชื้น นี้คือการแปลค่าที่เกี่ยวข้องกับชีวิตไส้เดือน”

6. **โรงเรียนวังเหนือวิทยา** แสดงความคิดเห็นต่อโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ และโรงเรียนพิริยาลัยฯ

จากค่าความชื้นของดินของโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ วิเคราะห์ค่าตัวเลขได้ว่าข้อมูลค่าร้อยละของความชื้นที่มีน้อยจะมีอิทธิพลอยู่มากเนื่องจากว่า ตอนที่นำดินขึ้นมายังไม่ได้เอาก้อนหินหรือเศษวัชพืชออก จึงทำให้ค่าคลาดเคลื่อนไป และค่าร้อยละของความชื้นที่มีมากแสดงว่า กระบอกนั้นมีดินอยู่มากเนื่องจากว่า ดินสามารถดูดความชื้น ดูดน้ำได้ แต่หินไม่สามารถดูดน้ำได้

ข้อเสนอแนะ

1. การเก็บดินควรแยกดินออกจากเศษวัชพืช ก่อนชั่งเพื่อให้ได้น้ำหนักที่แท้จริงของดิน
2. ดินก่อนอบควรมีน้ำหนักเท่ากัน
3. ควรระบุหน่วยของตาชั่งในตาราง
4. ข้อมูลในตารางไม่สามารถเปรียบเทียบได้ เนื่องจากปริมาณน้ำหนักของดินก่อนอบไม่เท่ากัน

สำหรับโครงงานการเพาะเลี้ยงสาหร่ายเตาเพื่อศึกษาอัตราแลกเปลี่ยนเพื่อการเจริญเติบโตของสาหร่ายเตาของโรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่ มีข้อเสนอแนะเพียงข้อเดียวเนื่องจากไม่มีข้อมูลจึงไม่สามารถเขียนกราฟออกมาได้

ต่อมา อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ได้เปิดประเด็นให้นักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ โรงเรียนพิริยาลัยฯ ได้ตั้งข้อสังเกตว่าเห็นอะไรบ้าง

นักเรียนคนหนึ่งขอตอบคำถามโรงเรียนวังเหนือวิทยา “การที่โรงเรียนได้เสนอแนะว่าให้น้ำหนักดินเท่ากัน ดูจากในตารางมีสูตรของร้อยละที่เปรียบเทียบไว้อยู่แล้ว เราจึงไม่ต้องให้น้ำหนักดินเท่ากันก็ได้ ค่าเฉลี่ยที่ออกมานั้นตรงอยู่แล้ว”

กิจกรรมสุดท้ายเป็นการสะท้อนความคิดจากนักเรียนแต่ละโรงเรียน ดังนี้

นักเรียนโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม กล่าวว่า “ได้เห็นการนำเสนอ มีอะไรที่จะต้องเพิ่มเติม และได้ข้อคิดในการทำโครงงาน”

นักเรียนโรงเรียนวิชชานารี กล่าวขอบคุณโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาที่คอยแนะนำโครงงานจากประสบการณ์ที่ได้ลงมือทำจริง

นักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา กล่าวขอบคุณเพื่อนๆ พี่ และคณะครูจากโรงเรียนจักรคำคณาทร ฯ และโรงเรียนพิริยาลัยฯ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะและได้นำข้อมูลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้

นักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม กล่าวขอบคุณเพื่อนๆ จากโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ที่ให้คำแนะนำและติชมโครงงานของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และจะนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงปรับใช้ให้ดีขึ้น และโรงเรียนอื่นๆ ก็สามารถพรีเซ็นต์โครงงานได้ดีมาก

นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา กล่าวขอบคุณโรงเรียนวิชชานารี ที่ตั้งใจฟังและอยากจะให้น้องๆ ประสบความสำเร็จ

นักเรียนโรงเรียนพิริยาลัยฯ กล่าวขอบคุณโรงเรียนวังเหนือวิทยา และ โรงเรียนจักรคำคณาทร ฯ ที่ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อโครงงานของโรงเรียนพิริยาลัยฯ และขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

นักเรียนโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา กล่าวขอบคุณโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเป็นอย่างมากที่มาแลกเปลี่ยนความรู้ และจะนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุง และได้เป็นเพื่อนกันทั้งหมด

นักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ทำให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมวันนี้ “รู้สึกดีใจมากที่วันนี้ได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความรู้ และขอขอบคุณทุกๆ คน แม้โครงงานของโรงเรียนบุญวาทย์จะมีปัญหา แต่ถ้ามีกำลังใจให้กันและร่วมกันปรับปรุงโครงงานๆ ของเราก็จะสำเร็จ”

นักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ กล่าวขอบคุณโรงเรียนวังเหนือวิทยาและโรงเรียนพิริยาลัยฯ ที่ให้คำแนะนำเกี่ยวกับโครงงานของโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ และจะนำข้อบกพร่องไปแก้ไข “ขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ทำให้วันหยุดวันธรรมดาให้เป็นวันที่พิเศษอีกวันหนึ่ง”

ครูวิสารดา ฉิมน้อย (ครูเจี๊ยบ) โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ กล่าวว่า “ทุกๆ ครั้งที่มาเรียนรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์สังเคราะห์ ทำให้ได้ความรู้ใหม่ๆ ทุกปี เรียนครั้งใหม่ก็มีความคิดใหม่ๆ เกิดขึ้น ความรู้ถึงแม้ว่าจะเรียนมาหลายรอบก็จริง ความจริงหรือ Idea ก็จะไม่เหมือนกัน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ใช้ประโยชน์ได้จริง เวลาเข้าห้องเรียนครูเพาะพันธุ์ปัญญาจะไม่คิดถึงตัวเองมากนักจะคิดถึงแต่นักเรียน คิดแต่ว่าเราจะสอนเขาอย่างไร ให้ได้ตามสิ่งที่เราอยากจะให้นักเรียนเป็น ตั้งวัตถุประสงค์ของการสอนได้ชัดเจนขึ้น”

ครูนิศาชล เลิศบุณยสิทธิ์ (ครูเจมส์) โรงเรียนวิชชานารี กล่าวว่า “วันนี้ได้ความรู้ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ความสนุกสนาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา สิ่งที่ได้รับคือทุกคนได้ออกมาพูดหน้าห้อง ซึ่งถือว่าความรู้ได้กระจายมาแล้ว มีความสุขกับการเรียนรู้ร่วมกัน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้หัวข้อโครงงานที่เปลี่ยนไปในทุกๆ ปี ความรู้ที่ได้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งอยากให้มีรุ่นต่อๆ ไป”

ศึกษานิเทศก์ เบญจมาศ มณเฑียร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2) กล่าวว่า “เห็นความเติบโตของเด็กๆ เห็นการเรียนรู้ที่มีความหมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่มาอยู่ในบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้เราคิดว่าการเรียนรู้ทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นเรื่องเก่าหรือเรื่องใหม่ มีมุมมองใหม่ๆ ฝากนักเรียนว่าเราเป็นกำลังของชาติ สิ่งที่นักเรียนกำลังฝึกอยู่นี้เป็นกระบวนการสำคัญในเรื่องของกระบวนการคิด”

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

การจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3 ในครั้งนี้ ทำให้นักเรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับครู ทำให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และกล้าแสดงออกที่สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันกับโรงเรียนอื่นๆ มีการซักถามเพื่อนต่างโรงเรียนในประเด็นที่ตนเองสงสัย ทำให้เกิดมุมมองใหม่ๆ ที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนเครือข่ายที่ให้ความสนใจเข้าร่วมสังเกตการณ์เพื่อนำความรู้ที่ได้ในวันนี้ไปปรับใช้กับนักเรียนของตน เป็นสัญญาณที่ดีที่จะสามารถขยายผลไปสู่โรงเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโครงการฯ ได้รับวิธีการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์มากมายต่อตัวนักเรียนเอง

ภาพประกอบกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 3
“พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์”

SCB
"พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์"
วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2558

อาคารโอฬารฯ

" พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ "
วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2558
อาคารโอฬาร โรจน์พิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2558
อาคารโอฬาร โรจน์พิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วันเสาร์ที่ 12 ธันวาคม 2558
อาคารโอฬาร โรจน์พิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

<u>กิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกัน การประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 4 “พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม

1. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	ครู 8 คน นักเรียน 10 คน
2. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	ครู 8 คน นักเรียน 34 คน
3. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 10 คน
4. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน
5. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 23 คน
6. โรงเรียนวิชชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 6 คน นักเรียน 6 คน
7. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 15 คน
8. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 10 คน
9. โรงเรียนพิริยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน
10. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน
11. โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	ครู 3 คน นักเรียน 10 คน

โรงเรียนเครือข่าย ดังนี้

1. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	ครู 5 คน นักเรียน 7 คน
2. โรงเรียนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง	ครู 2 คน นักเรียน 3 คน
3. โรงเรียนผดุงราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก	ครู 10 คน
4. โรงเรียนบ้านแม่ลิด อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน	ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน

นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 5	จำนวน 60 คน
รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมฯ ในครั้งนี้	**จำนวน 217 คน**

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อเรียนรู้ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ร่วมกัน รวมทั้งเชื่อมโยงไปสู่บริบทชุมชนและแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติโครงงานฐานวิจัย

รายละเอียดกิจกรรม

08.30 – 09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00 – 10.30 น.	เกมเศรษฐกิจพอเพียง
10.30 – 12.00 น.	ทบทวนความเข้าใจ

12.00 – 13.00 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.00 – 16.30 น. การคิดวิเคราะห์

10.30 – 16.30 น. การคิดสังเคราะห์

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

เวทีการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเรียนรู้ร่วมกันในครั้งนี้ ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่กับ “เกมจำลองการเปิดตลาดการค้า” โดยใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และโครงงานฐานวิจัย ที่จะทำให้กลุ่มผู้ร่วมกิจกรรมสามารถค้าขายสินค้าให้อยู่รอดได้ โดยมีเรื่องของการประมาณค่าใช้จ่าย ผลกำไร และผลดีที่จะเกิดกับชุมชน

นักเรียน ครูแกนนำ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเรียนรู้ร่วมกันอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งการใช้ความคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มาร่วมในกิจกรรมครั้งนี้อย่างเต็มที่

กิจกรรมครั้งนี้มีผลการต่อยอดไปยังการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาของโรงเรียนผดุงราษฎร์ ไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียน ดังปรากฏข้อความและภาพในเฟสบุ๊ก ดังนี้

“ครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาจากลำปาง ลำพูน แพร่ พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน 15 โรงเรียน ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์...คุณครูใหญ่ใจดีผู้เอื้อการเรียนรู้ให้กับพวกเราเกือบ 300 คน ในห้องอันจำกัด วันเสาร์ที่ 12 พ.ย. 2559 เวทีเรียนรู้คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ เศรษฐกิจพอเพียง...แต่เต็มเปี่ยมด้วยความกรุณาและธรรมะ พร้อมวิชาการผสานการเรียนรู้แสนสนุก...มีโรงเรียนจากพิษณุโลกผู้ร่วมเป็นกัลยาณมิตรเครือข่าย ได้เล่าเรื่องราวเพิ่มเติมมาอีกว่า คุณครูพรทิพา ชายโสภา คณะครูโรงเรียนผดุงราษฎร์ และ เด็กๆ ระดับชั้น ป.6 นำความรู้การเรียนรู้ที่ได้รับ ไปเรียนรู้ผ่านโครงงาน 24 โครงงาน คุณครูศรีนวล วงศ์ตระกูล จากโรงเรียนบ้านสามขา จ.ลำปาง กล่าวว่า หนังสือทุกเล่มของท่านอาจารย์สุธีระ เยี่ยมยอดมากๆ ผอ.สายัญ โพธิ์สุวรรณ จากโรงเรียนบ้านแม่ลิด จ.แม่ฮ่องสอน ท่านติดตามมาเรียนรู้ด้วยทุกครั้ง แม้วันนี้ท่านมาไม่ได้ แต่ท่านได้ส่งคุณครูผู้น่ารักมาร่วมเรียนรู้ด้วย ... พวกเราขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุธีระด้วยหัวใจของพวกเรา...ลำปาง ลำพูน แพร่ พิษณุโลก แม่ฮ่องสอน ...อย่างที่สุด”

ภาพประกอบกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการครูและนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีที่ 4
“พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์”

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
รงการเพาะพันธุ์ปัญญา และโครงการวิจัยขย
"พัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
วันเสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน 255
ห้องประชุมโอฬารรัตน์ อาคารโอฬาร โรจนหิรัญ

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
วันเสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน 2559

การประชุมเชิงปฏิบัติการ
วันเสาร์ที่ 12 พฤศจิกายน 2559

ภาพการนำไปใช้ต่อยอดของโรงเรียนผดุงราษฎร์

ภาคผนวก ซ.

กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน **และกิจกรรมขยายผลการเรียนรู้ในพื้นที่โรงเรียน (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)**

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

กิจกรรม "การประชุมขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนและโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่" ประกอบด้วย 2 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมประชุมขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนวิชชานารีและโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง คือ โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี

วิทยากร รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนวิชชานารี จำนวน 59 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระโรงเรียนเค็นเน็ตแม็คเคนซี จำนวน 8 คน รวมผู้ร่วมกิจกรรม 67 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโรงเรียนวิชชานารี จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติการสำหรับครูในโรงเรียนวิชชานารี ในลักษณะการขยายผลต่อเนื่องจากครูแกนนำที่ได้ร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาแล้วบางส่วน ให้ขยายผลทั้งโรงเรียน และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

รายละเอียดกิจกรรม

- กิจกรรมสำรวจตัวเองด้านความรู้สึกของครูผู้ร่วมกิจกรรม

ครูแต่ละคนสำรวจตัวเองโดยการเขียนความรู้สึกลงในกระดาษ post it มี 2 สี ให้สีเขียวแทนความรู้สึกเชิงบวก และกระดาษสีชมพูแทนความรู้สึกเชิงลบ ให้ครูเขียนชื่อและระดับความรู้สึกเป็นตัวเลขแล้วนำไปติดที่กระดาษฟลิปชาร์ดแต่ละหัวข้อ ให้ครบทั้ง 3 แผ่น ดังนี้

1. **ความรู้สึกต่อการสอนโครงงาน**

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (28)	4	1	3	4	0	5	5	5	1	0
หลัง										

2. **ความรู้สึกต่อการวิจัย**

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (51)	1	4	9	9	9	4	5	9	1	0
หลัง										

3. ความรู้สึกต่อการสอนให้นักศึกษาคิด

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (70)	4	3	15	13	5	5	9	7	0	0
หลัง										

- กิจกรรมชวนคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้
- กิจกรรมชวนคิดตั้งคำถาม
- กิจกรรมชวนคิดชวนคุย
    - ความรู้คืออะไร ความรู้ไม่ใช่ความคิด ความรู้คือกฎธรรมชาติ การเป็นไปอย่างนั้นเองของ
    - เราใช้อะไรหาความรู้
    - ปัญญาเกิดได้อย่างไร อะไรเป็นเครื่องมือของการเกิดปัญญา
    - ศรัทธาของการศึกษาที่ผู้เรียนสร้างปัญญา
    - ในระบบการศึกษาใครเป็นผู้ทำวิจัย (ครู)
    - ครูทำเพื่ออะไร (เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนของนักเรียน)
    - การทำวิจัยในชั้นเรียนของครูได้ผลตามต้องการไหม (ไม่)

ในรอบ 10 ปีที่ผ่านมาครูทำวิจัยในชั้นเรียนนับเป็นล้าน ๆ ผลงาน แต่ทำไมในขณะที่ครูสอบได้ (คศ. 3และ คศ.4) แต่เด็กสอบตก

*ครูที่ทำวิจัยได้พัฒนาปัญญาจริงหรือ ถ้าจริงทำไมครูทุกข์กลัวการทำวิจัย เกิดการรับจ้างการทำ (คศ. 3และ คศ.4) โฆษณาที่เกิดขึ้นเกิดจากการรับซื้อความกลัว และธุรกิจนี้ก็ทำลายความเป็นครูขาดจริยธรรม คุณธรรม *

- ทำไมวิจัยไม่สร้างปัญญา (ยกตัวอย่างงานวิจัยทางการศึกษาของสำนักงานปลัด กระทรวงศึกษาธิการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการจัดรายการวิทยุ และเขียนบรรยายท้ายตารางโดยการนำข้อมูลเดิมมาเขียนอีกครั้ง)
- สมมุติฐานที่เป็น format ของงานวิจัยครู (ตัวอย่างจากหนังสือ เรื่องวิจัยการเรียนการสอน และสอน การตั้งสมมุติฐาน ดูเหมือนเอาคำตอบมาเป็นสมมุติฐาน)
- ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความสามารถในทางการสอนต่างกัน
- ปัญหาการด้อยปัญญาของงานวิจัยแบบที่ไม่ได้ตั้งสมมุติฐาน กระบวนคิดเหตุ – ผล ติดเครื่องมือ กลัวเครื่องมือ ออกไปถามข้อมูลจากผู้อื่น เชื่อว่าความเห็นผู้อื่นคือความรู้ความจริง รายงานข้อมูลแบบเท่าที่คนบอก เท่าที่เห็นสถิติบอก ใช้สมองซีกเดียวไม่มีการสังเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากให้มีความหมาย ใช้นักเรียนเป็นวัสดุวิจัยเพื่อความก้าวหน้าของครู ไม่ใช่เพื่อนักเรียน มุ่งไปที่ผลโดยไม่เห็นกระบวนการจึงหลงผิดไม่เห็นการพัฒนาปัญญาในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- วิเคราะห์ข้อสอบโอเน็ต
- การเกิดปัญญาจากคิดวิเคราะห์
- การเกิดและการใช้ปัญญาเป็นธรรมชาติของผู้รู้

- คลิปตัวอย่างน้ำทิพย์
- การเกิดของปัญญาจากการเปิดขวดน้ำทิพย์
- ข้อมูลใหม่ (ประสบการณ์ใหม่ที่เกิดตามลำดับ)
- การเรียนรู้แบบเกิดปัญญาโดยผู้เรียนเอง
- สรุปวิจัยกับการศึกษา
- วิจัยสร้างปัญญาให้ผู้ทำ วิจัยจึงเป็นกระบวนการของการศึกษา
- ปัญญาเกิดจากระบบคิดเหตุผล ขึ้นบันไดความคิดของBloom
- เรียนรู้จาก reflection นักเรียน
- การคิดอย่างเป็นเหตุผล
- การเขียนความเป็นเหตุเป็นผล
- สรุปการเข้าใจเหตุ – ผล
- ความหมายของลูกศรแสดงทิศทางของเหตุและผล (เห็นความสัมพันธ์)
- การบรูณาการร่วมกับสาระการเรียนรู้
- กรณีศึกษาการทำโครงงาน
- หลักโครงงานฐานวิจัยในระบบเหตุผล
- โครงงาน “ทำสิ่งประดิษฐ์” ฐานวิจัย และหลักการคิดโครงงานทำของ
- ถ้าต้องการให้สิ่งประดิษฐ์เป็นงานวิจัยเราสามารถดำเนินการได้อย่างไร

- กิจกรรมร่วมกันคิดและปฏิบัติการออกแบบวิจัยแก่นความรู้กำจัดมอดในข้าวสาร
- กิจกรรมเรียนรู้ขั้นตอนการฝึกนักเรียน
    - จิตตปัญญา พัฒนาสภาพจิตให้พร้อมที่จะเรียนเพื่อให้เด็กนิ่งและฝึกทักษะการฟัง
    - คิด “ผลเกิดจากเหตุ” 1 ผลเกิดจากหลายเหตุ 1 เหตุเกิดหลายผล
    - ทักษะการเรียน คือ การฟังการจับประเด็น การอ่านค้นคว้าreview การสัมผัสของจริงแล้ว Reflection ทักษะการเห็นโจทย์ที่สมมติฐานแบบ “ผลเกิดจากเหตุ” มีสาระวิชาการเหมาะสมกับนักเรียน (เพื่อบูรณาการ) ความคิดสร้างสรรค์ออกแบบสร้างเหตุและวัดผลนอกกรอบ ความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ผล (อย่าเป็นการเขียนคำอธิบายท้ายตาราง) ทักษะการนำเสนอต่อสาธารณะ การทำ power point การพูด และการเขียน

*RBL คือ เครื่องมือให้เด็กใช้โดยครูเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน Reflection การเรียนรู้เกิดเมื่อสะท้อนเกิดความรู้ใหม่ ไม่เคยรู้มาก่อน ได้ความรู้ใหม่ที่อาจไม่ถูกต้องมากนัก แต่ได้ปรับความคิดใหม่ เป็นสิ่งที่จะนำไปปรับใช้กับการเรียนการสอน ให้นักเรียนฝึกคิดมากขึ้นแทนการสอนแบบบอก รู้กระบวนการคิดเป็นขั้นตอนและสามารถนำไปต่อยอดกับนักเรียนในโรงเรียนได้

- กิจกรรมสำรวจตัวเองด้านความรู้สึกอีกครั้งหนึ่ง (ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรม) ครูแต่ละคนสำรวจตัวเองอีกครั้งหนึ่งเหมือนการเริ่มกิจกรรมในครั้งแรก หากครูมีการเปลี่ยนแปลง ขอให้ย้ายแผ่นกระดาษ post it สรุปผลได้ดังนี้

1. **ความรู้สึกต่อการสอนโครงงาน**

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (28)	4	1	3	4	0	5	5	5	1	0
หลัง	1	1	1	0	2	3	6	13	2	0

2. **ความรู้สึกต่อการวิจัย**

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (51)	1	4	9	9	9	4	5	9	1	0
หลัง	0	0	3	4	3	0	23	16	2	0

3. **ความรู้สึกต่อการสอนให้นักศึกษาคิด**

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน (70)	4	3	15	13	5	5	9	7	0	0
หลัง	0	0	4	2	4	6	19	21	2	0

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการได้รับเสียงสะท้อนของครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ครูมีความสนใจและได้รับความรู้ความเข้าใจโครงงานฐานวิจัยอย่างมาก ดังนี้

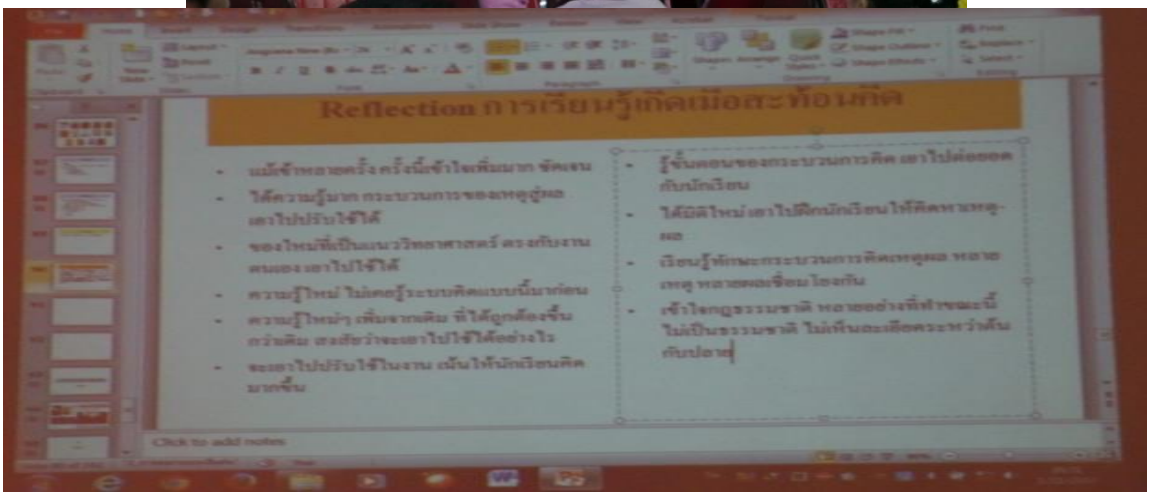

<u>กิจกรรม “การประชุมขยายผลโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ตำบลทุ่งงาม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง คือ โรงเรียนอนุบาลเสริมงาม</u>

วิทยากร รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์

ผู้ร่วมกิจกรรม ครู ผู้บริหาร นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จำนวน 53 คน ครูหัวหน้ากลุ่มสาระโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม จำนวน 3 คน นักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 ชั้น ม.2/1 จำนวน 36 คน ผู้ปกครองจำนวน 4 คน รวมผู้ร่วมกิจกรรม 96 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 2 พฤศจิกายน พ.ศ. 2557

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์

เพื่อจัดกิจกรรมประชุมปฏิบัติการสำหรับครูในโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม ในลักษณะการขยายผลต่อเนื่องจากครูแกนนำที่ได้ร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาแล้วบางส่วน ให้ขยายผลทั้งโรงเรียน และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่ายในพื้นที่ใกล้เคียงกัน

รายละเอียดกิจกรรม

- รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ พูดคุยกับผู้ปกครอง (คุณแม่แสงดาว ลาดปะละ) ความรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงของบุตรชาย นักเรียนรุ่นที่ 1 ด.ช.จตุพล ถาน้อย

"ปัจจุบันลูกเรียนชั้น ม.3/2 ลูกเปลี่ยนไป คือ กล้าคิดกล้าทำ" และคุณแม่ได้เล่าเหตุการณ์ที่ลูกแสดงออก *"เมื่อก่อนไม่กล้าทำอะไร ความรับผิดชอบการเรียนดีขึ้น มีเหตุผล ผลการเรียนดีขึ้น เมื่อสอบถามถึงพฤติกรรมทั่วไปเป็นอย่างไร ช่วยงานทุกอย่าง"*

- กิจกรรมสำรวจตัวเองด้านความรู้สึกของนักเรียนและครูผู้ร่วมกิจกรรม

ครูและนักเรียนแต่ละคนสำรวจตัวเองโดยการเขียนความรู้สึกลงในกระดาษ post it มี 2 สี

ความหมายของกระดาษ (1. สีเหลือง เป็นความรู้สึกเชิงบวก **2. สีส้ม** เป็นความรู้สึกเชิงลบ)

ความรู้สึกของครู

1. ความรู้สึกต่อการสอนให้นักเรียนคิด

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน	1	0	1	2	11	6	3	5		
หลัง										

2. ความรู้สึกต่อการสอนโครงงาน

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน	0	1		3	3		4	2	2	3
หลัง										

3. ความรู้สึกต่อการทำวิจัย

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน		1	1	3	2	1	5	6	4	2
หลัง										

ความรู้สึกของนักเรียน

1. ความรู้สึกต่อการทำโครงงาน

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน			2	9	2	1	6	12		
หลัง										

กิจกรรมเป็นการชวนครู นักเรียน และผู้ปกครอง ผู้ร่วมกิจกรรม คิดและแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด เหตุผลกันและกัน และได้อธิบายถึงหลักการในลักษณะเช่นเดียวกับการจัดกิจกรรมขยายผลที่โรงเรียนวิชชานารี

ในตอนท้ายของกิจกรรม ครูและนักเรียนแต่ละคนสำรวจตัวเองอีกครั้งหนึ่งเหมือนการเริ่มกิจกรรมในครั้งแรก หากมีการเปลี่ยนแปลง ขอให้ย้ายแผ่นกระดาษ post it สรุปผลได้ดังนี้

ความรู้สึกของครู

1. ความรู้สึกต่อการสอนให้นักเรียนคิด

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน	1	0	1	2	11	6	3	5		
หลัง	1	0	0	1	8	3	6	5	3	5

2. ความรู้สึกต่อการสอนโครงงาน

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน	0	1		3	3		4	2	2	3
หลัง		1		3	2		2	2	4	4

3. ความรู้สึกต่อการทำวิจัย

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน		1	1	3	2	1	5	6	4	2
หลัง		1		3	1	3	1	6	5	5

ความรู้สึกของนักเรียน

1. ความรู้สึกต่อการทำโครงงาน

	-5	-4	-3	-2	-1	+1	+2	+3	+4	+5
ก่อน			2	9	2	1	6	12		
หลัง							6	14	13	1

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

จากการได้รับเสียงสะท้อนของครู นักเรียน และผู้ปกครองผู้เข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ทุกท่านให้ความสนใจและได้รับความรู้ความเข้าใจโครงงานฐานวิจัยอย่างมาก ดังนี้

สะท้อนความรู้สึก

1. ตัวแทนผู้ปกครอง (คุณพ่อเทพ เชียงแก้ว) คุณพ่อของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 ด.ญ.เพชรรัตน์ เชียงแก้ว

“เป็นกิจกรรมที่ทำให้ทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน การฟังวันนี้ทำให้เรามีความรู้ ใหม่ เกิดความรู้ใหม่ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำงานได้เรียนรู้ร่วมกันและเปิดใจเรียนรู้ร่วมกัน และยอมรับว่าสิ่งที่เคยเรียนรู้มาไม่ถูกต้องก็พร้อมจะเปลี่ยนความคิด คิดว่าควรเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้มากขึ้นเพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาครูสั่งงานผู้ปกครองอาจไม่เข้าใจ แต่ถ้ามีความเข้าใจและมีเป้าหมายเดียวกันแล้วทำให้ร่วมกันในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ เดิมคิดว่าจะร่วมเรียนรู้เพียงครึ่งวันเช้า แต่เห็นว่ามีคุณค่ามากเลยขอยกเลิกงานอื่นตอนบ่าย และอยู่ฟังจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม”

2. ประธานเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและเป็นครูโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม (นางประกายดาว โรจน์กิติรัตน์)

“ได้เทคนิคการจัดการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยและเน้นทักษะการคิด โดยคณะครูโรงเรียนอนุบาลก็จะนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอน การสอนให้นักเรียนทำโครงงานที่เน้นทักษะการคิดอาจเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็จะพยายามนำไปปรับใช้ ดีใจที่เห็นภาพการอบรมร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นการบูรณาการในทุกภาคส่วน และนักเรียนน่ารักมากๆ นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างดี”

3. ตัวแทนนักเรียน

“ขอขอบคุณคณะทีมงานทุกท่านและขอขอบคุณโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม ขอขอบคุณอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง” (ด.ญ.ศิริลักษณ์ แสงจันทร์, นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 ชั้น ม.2/1)

“จากการที่เคยเข้าใจว่าวิจัยเป็นสิ่งที่ยาก เพราะเคยถูกปลูกฝังมาจึงทำให้เข้าใจว่าการวิจัยเป็นสิ่งที่ยากแต่ความจริงสิ่งที่ยากเป็นเรื่องของสถิติทำให้เราสร้างกำแพงปิดกั้นตัวเอง แต่วันนี้หลังจากที่ได้ฟังทำให้เรารู้ว่าวิจัยไม่ใช่เรื่องยากแค่เราตั้งใจสู้ก็พอ ตรงกันข้ามวิจัยเป็นสิ่งที่เสริมสร้างทำให้เรามีความคิดที่ถูกต้องไม่ใช่สิ่งที่สร้างความเครียดให้กับเรา” (ด.ญ.เพชรรัตน์ เชียงแก้ว, นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 ชั้น ม.2/1)

คุณแม่แสงดาว ลาดปะละ คุณแม่ของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 1 ด.ช.จตุพล ถาน้อย

คุณพ่อเทพ เชียงแก้ว คุณพ่อของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2
ด.ญ.เพชรรัตน์ เชียงแก้ว

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

<u>กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ครูแกนนำ นักเรียน ศูนย์พี่เลี้ยงฯ และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย

วัตถุประสงค์

1. เรียนรู้กระบวนทัศน์ หลักการการคิดโจทย์จากการ review ให้เป็นผังเหตุผล การจับแก่นความรู้และการออกแบบงานวิจัยที่แก่นความรู้ การพัฒนาข้อเสนอ โครงงานฐานวิจัยของนักเรียน

2. เรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนคิดพัฒนาโจทย์วิจัย RBL และเขียนร่างข้อเสนอโครงงานฐานวิจัย

วันที่ทำกิจกรรม ระหว่างเดือนสิงหาคม – เดือนตุลาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม จัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันในพื้นที่โรงเรียน

รายละเอียดกิจกรรม

นำเสนอสิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการใช้ทักษะภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร นำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ร่วมกันระหว่างนักเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ต่างโรงเรียน รวมทั้งเรียนรู้ร่วมกับครูทั้งในโรงเรียน ต่างโรงเรียน และปราชญ์ชุมชน นักวิชาการ ผู้สนใจ ซึ่งในช่วงเวลาระหว่างนี้ นักเรียนกำลังเรียนรู้เพื่อให้ได้โจทย์วิจัยที่ดีและนำเสนอความก้าวหน้าการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนนักเรียน ชุมชน และครูแกนนำ โดยคณะนักวิจัยทีมศูนย์พี่เลี้ยงฯ ร่วมเรียนรู้กับนักเรียน ครูแกนนำ ปราชญ์ชุมชน ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ในพื้นที่โรงเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

คณะนักวิจัยทีมพี่เลี้ยงได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับครูแกนนำ นักเรียน ชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน และผู้ปกครองในการร่วมกันพัฒนาโครงงานฐานวิจัยร่วมกันในพื้นที่และเรียนรู้บริบทจริงในพื้นที่ สร้างเครือข่าย และเสริมพลังใจในการเรียนรู้ร่วมกัน

ภาพประกอบกิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอโครงร่างโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน

โรงเรียนแจ้ห่มวิ
ยินดีต้อนรับ

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

<u>กิจกรรมเวทีการเรียนรู้ขยายผลโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม 1. ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ครูในโรงเรียนเครือข่าย และเครือข่ายผู้สนใจ (ผู้แทนจากสถานีวิทยุ, สมัชชาสุขภาพ และ มหาวิชชาลัย เทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน) จำนวน 30 คน

2. พี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 3 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 31 มกราคม 2559 เวลา 09.00 – 16.30 น.

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุม “เจ้าหลวง” โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน

วัตถุประสงค์

เพื่อร่วมเรียนรู้กับเวทีประชุมวิชาการขยายผลแนวคิดและการดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดย รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เป็นวิทยากรสร้างการเรียนรู้ร่วมกันด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการ

ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย

1. ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ ครูในโรงเรียนเครือข่าย และเครือข่ายผู้สนใจ (ผู้แทนจากสถานีวิทยุ, สมัชชาสุขภาพ และ มหาวิชชาลัย เทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน) จำนวน 30 คน

2. พี่เลี้ยงจากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 3 คน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

การจัดกิจกรรมในครั้งนี้ ครูผู้เข้าร่วมกิจกรรมและกัลยาณมิตรเครือข่ายผู้สนใจมีความสนใจ ตั้งใจเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน เพื่อนำแนวคิดและแนวทางการเรียนรู้ RBL ไปขยายผลใช้ในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการดำเนินงานของครูแต่ละท่านและแต่ละภาคีเครือข่ายต่อไป

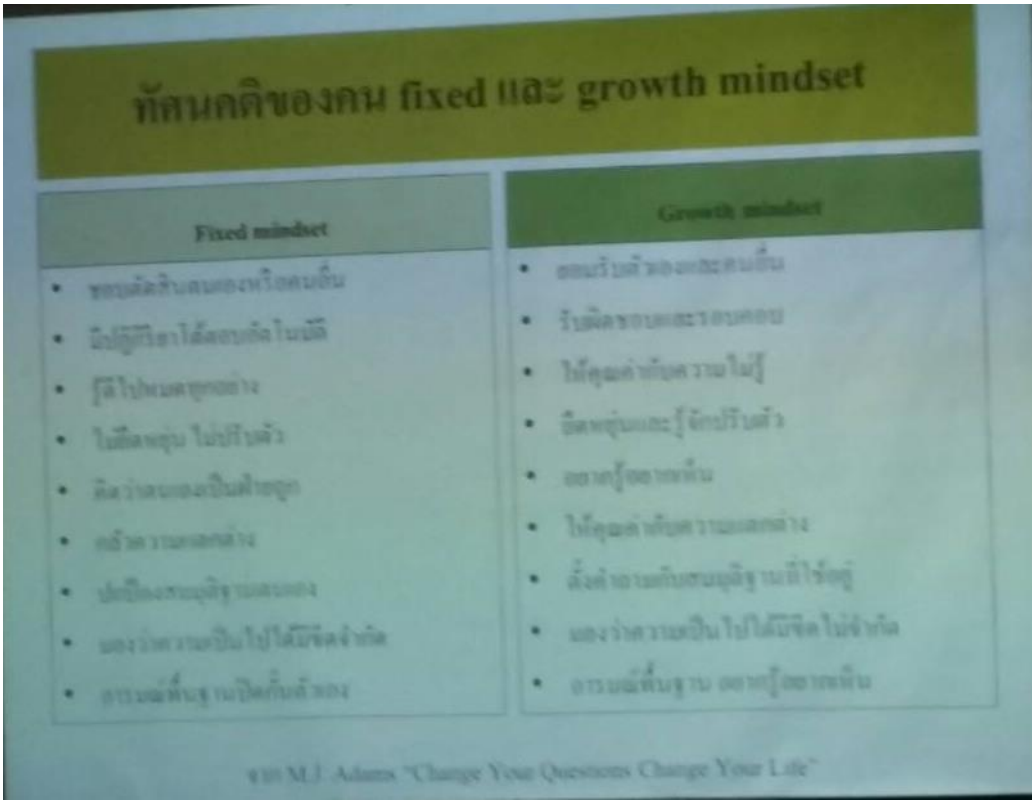

<u>กิจกรรม “การเรียนรู้ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการและกลุ่มผู้บริหาร
2. คุณครูที่เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับนักเรียน ให้โครงงาน RBL ประสบความสำเร็จ จำนวน 10 คน
3. นักเรียนทั้งห้องเรียนที่เป็นเจ้าของโครงงาน RBL กลุ่มย่อยละ 7 คน
4. พ่อแม่/ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 กลุ่มย่อย 7 คน
5. นักเรียนชั้นเรียนปัจจุบัน คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/5 และคณะครู จัดกิจกรรมการเรียนการสอน เวลาประมาณ 3 ชั่วโมง

วันที่ทำกิจกรรม วันที่ 29 – 30 กันยายน 2559

สถานที่ทำกิจกรรม โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

วัตถุประสงค์

เพื่อร่วมเรียนรู้กับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ผลจากการร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ นักเรียน คณะผู้บริหาร และคณะทีมวิจัยศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์การทำงานพร้อมไปกับการเรียนรู้จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และพบว่ากรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมีจิตอาสาและพร้อมจะเคลื่อนงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ

<u>กิจกรรม “การเรียนรู้ร่วมกับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม”</u>

ผู้ร่วมกิจกรรม ผู้ร่วมกิจกรรมประกอบด้วย คุณครูที่เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับนักเรียน ให้โครงงาน RBL ประสบความสำเร็จ จำนวน 6 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันที่ 28 พฤศจิกายน 2559

สถานที่ทำกิจกรรม โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อร่วมเรียนรู้กับคณะผู้ทรงคุณวุฒิในการถอดบทเรียนการจัดการเรียนรู้แบบRBL จากกรณีศึกษาโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

ผลจากการร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ และคณะทีมวิจัยศูนย์พี่เลี้ยงฯ ได้รับโอกาสในการเรียนรู้บทเรียนจากประสบการณ์การทำงานพร้อมไปกับการเรียนรู้จากคณะผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับข้อเรียนรู้ว่า โครงงานเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่เน้นด้านจิตตปัญญา และองค์ความรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีเหตุผล ในการหาคำตอบ ซึ่งต่างจากโครงงานทั่วไป และที่สำคัญคือคุณธรรมและจริยธรรม เพราะถ้าครูได้ปรับแล้วนักเรียนก็จะปรับตาม และอีกประการคือการมีเวทีให้กับผู้เรียน ซึ่งครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคมได้ใช้เวทีการนำเสนอโครงงานฐานวิจัย ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

ลำปาง เป็นเวทีในการนำนักเรียนไปนำเสนอโครงงาน และในปีที่ผ่านมาได้รับรางวัล คณะครูแกนนำพร้อมจะเคลื่อนงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ

อนึ่ง กิจกรรมที่มีเวทีเรียนรู้ร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองกิจกรรมนี้ ได้ส่งผลในลักษณะของการขยายผลทำให้กรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนมีจิตอาสาและพร้อมจะเคลื่อนงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้มีความต่อเนื่องต่อไปอย่างเป็นระบบ

STEM
SCIENCE

STEM
SCIENCE

ภาคผนวก ฌ.

<u>กิจกรรมประชุมเวทีนำเสนอผลงานโครงงานฐานวิจัย เรียนรู้ร่วมกัน และสานคุณค่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 – เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)</u>

ปีที่ 1 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2558)

<u>กิจกรรม “เวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย</u>”

ผู้ร่วมกิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ 58 คน นักเรียน 380 คน และนักศึกษาคณะครุศาสตร์ 15 คน รวม 453 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันศุกร์ที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารรัตน์และโอฬารรมย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. นักเรียนผู้ร่วมโครงการมีเวทีนำเสนอความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย
2. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในการทำโครงงานฐานวิจัย ด้วยการเรียนรู้ร่วมกันจากเวทีนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน ครูแกนนำ และการวิพากษ์งาน

รายละเอียดกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมการนำเสนอรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน โรงเรียนละ 1 โครงงาน กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันในเรื่องของการเขียนบทความวิชาการจากผลการทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน และกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูแกนนำกับศูนย์พี่เลี้ยง ดังนี้

เวลา 09.00 – 12.00 น. **ห้องประชุมโอฬารรัตน์** เวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 โครงงาน เวลา 15 นาที

ประกอบด้วย
- โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จังหวัดลำพูน
- โรงเรียนพิริยาลัยฯ จังหวัดแพร่
- โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนวิชชานารี จังหวัดลำปาง

ห้องประชุมโอฬารรมย์ เวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน 5 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 โครงงาน เวลา 15 นาที

ประกอบด้วย
- โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
- โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนแม่พริกวิทยา จังหวัดลำปาง
- โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง

เวลา 13.00 – 15.00 น. **ห้องประชุมโอฬารรัตน์** นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกันเรื่อง การนำเสนอผลงานด้วยวาจาและการเขียนผลงานของตนเอง ร่วมกับวิทยากร

ห้องประชุมโอฬารรมย์ การประชุมร่วมกันระหว่างคุณครูและศูนย์พี่เลี้ยงฯ ในประเด็นของรูปแบบการนำเสนอการปิดงานปลายปี ในวันเสาร์ที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2558 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง และการนำเสนองาน ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร จังหวัดนครปฐม (26 มีนาคม 2558)

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง
2. ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นๆ ร่วมกัน
3. ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู บทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป และมีการวางแนวทางในเรื่องรูปแบบของการนำเสนอการปิดงานปลายปีที่จังหวัดนครปฐม

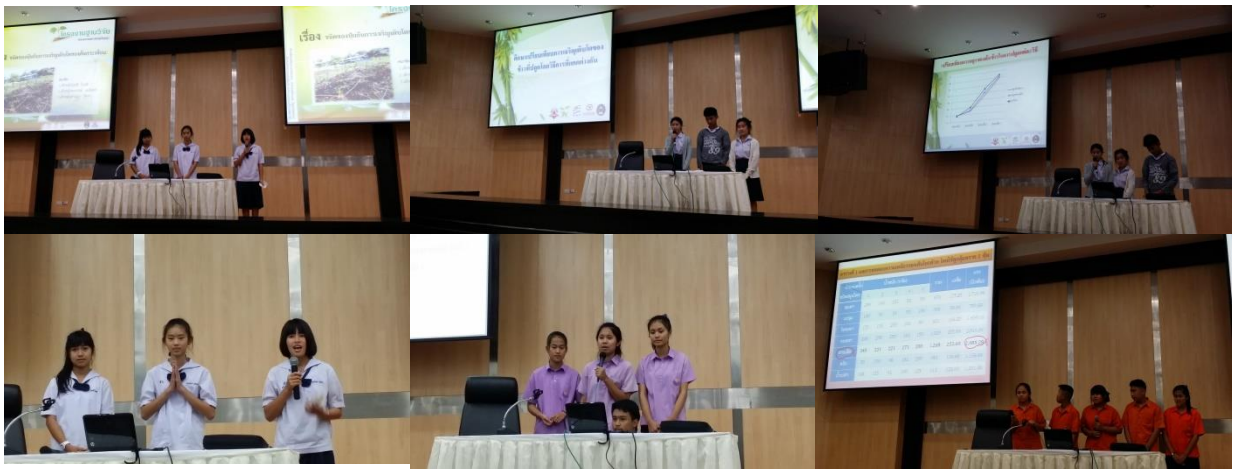

<u>กิจกรรม “เวทีนำเสนอโครงงานฐานวิจัยของโรงเรียน : การประชุมเวทีเรื่องเล่ากระบวนการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยบนเส้นทางเพาะพันธุ์ปัญญา</u>”

ผู้ร่วมกิจกรรม มีผู้เข้าร่วมกิจกรรม คือ ครูแกนนำ 58 คน นักเรียน 399 คน นักศึกษาคณะครุศาสตร์ 14 คน รวม 471 คน

วันที่ทำกิจกรรม วันเสาร์ที่ 14 มีนาคม พ.ศ. 2558

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดกิจกรรมการประชุมประชุมเวทีนำเสนอผลงานโครงงานของนักเรียนผู้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 11 โรงเรียน
2. เพื่อเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน คุณครู ศูนย์พี่เลี้ยง และผู้ทรงคุณวุฒิ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ รวมทั้งเป็นการเสริมกำลังใจด้วยการมีเวทีสำหรับนักเรียนนำเสนอผลงาน

รายละเอียดกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมดังนี้

08.00 – 08.30 น.	ลงทะเบียนเข้าร่วมงาน
08.30 – 09.00น.	พิธีเปิดการประชุม โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เล็ก แสงมีอานุภาพ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
09.00 – 09.20 น.	ข้อคิดและกำลังใจสำหรับนักเรียนและคุณครูผู้ร่วมเส้นทางเพาะพันธุ์ปัญญา โดย วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ “รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์”
09.20 – 09.40 น.	การนำเสนอของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
09.40 – 10.00 น.	การนำเสนอของโรงเรียนวังเหนือวิทยา
10.00 – 10.20 น.	การนำเสนอของโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ
10.20 – 10.40 น.	การนำเสนอของโรงเรียนพิริยาลัยฯ
10.40 – 11.00 น.	การนำเสนอของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
11.20 – 11.40 น.	การนำเสนอของโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม
11.40 – 12.00 น.	การนำเสนอของโรงเรียนวิชชานารี
12.00 – 13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00 – 13.20 น.	การนำเสนอของโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม
13.20 – 13.40 น.	การนำเสนอของโรงเรียนห้างฉัตรวิทยา
13.40 – 14.00 น.	การนำเสนอของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา
14.00 – 14.20 น.	การนำเสนอของโรงเรียนแม่พริกวิทยา
14.20 – 15.00 น.	พิธีมอบรางวัล 1. การนำเสนอรางวัลขวัญใจมหาชน (จำนวน 3 รางวัล) 2. นิทรรศการและโปสเตอร์รางวัลขวัญใจมหาชน (จำนวน 3 รางวัล)
15.00 – 15.30 น.	พิธีปิดการประชุม

(มีการนำเสนอนิทรรศการบริเวณรอบห้องประชุม)

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

1. นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง

2. ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากโรงเรียนอื่นๆ ร่วมกัน

3. ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานและการประชุมปิดงานสำหรับปีที่ 1 เดือนพฤษภาคม

ปีที่ 2 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2558 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2559)

กิจกรรมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย เยี่ยมเยียนเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนในพื้นที่

ผู้ร่วมกิจกรรม

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกัลยาณมิตรภาคีเครือข่าย

ระยะเวลาในการทำกิจกรรม เดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม พื้นที่ของโรงเรียน

วัตถุประสงค์

1. การเรียนรู้จากเวทีนำเสนอความก้าวหน้าในครั้งนี้มีลักษณะของการสัญจรไปใสพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เพื่อมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน ปราชญ์ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และท้องถิ่น

2. เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริงร่วมกับนักเรียน ครูแกนนำ และภาคีเครือข่ายกัลยาณมิตรในพื้นที่

3. ได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

มีการประชุมเวทีนำเสนอความก้าวหน้าโครงงานฐานวิจัย 11 โรงเรียน โดยมีผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย

การเรียนรู้จากเวทีนำเสนอความก้าวหน้าในครั้งนี้มีลักษณะของการสัญจรไปในพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับโรงเรียน เพื่อมีโอกาสเรียนรู้ร่วมกับผู้ปกครอง ชุมชน ปราชญ์ชุมชน กรรมการสถานศึกษา และท้องถิ่น

นักเรียนเรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยและการนำเสนอจากประสบการณ์จริง

ครูแกนนำมีส่วนร่วมในการให้ข้อคิด คำแนะนำ และเรียนรู้จากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ร่วมกัน

ศูนย์พี่เลี้ยงได้เรียนรู้การทำโครงงานฐานวิจัยของนักเรียน การเป็นโค้ชของครู และบทเรียนจากความสำเร็จและปัญหาอุปสรรคเพื่อการดำเนินงานต่อไป

กิจกรรมเวที “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” (เวทีปิดงานที่จังหวัดลำปาง)

ผู้ร่วมกิจกรรม

1. โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ	จำนวน 39 คน
2. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา	จำนวน 31 คน
3. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา	จำนวน 21 คน
4. โรงเรียนวิชชานารี	จำนวน 17 คน
5. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย	จำนวน 37 คน
6. โรงเรียนวังเหนือวิทยา	จำนวน 41 คน
7. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม	จำนวน 26 คน
8. โรงเรียนแม่พริกวิทยา	จำนวน 32 คน

9. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จำนวน 45 คน
10. โรงเรียนพิริยาลัยฯ จำนวน 17 คน
11. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม จำนวน 11 คน

โรงเรียนที่สนใจเข้าร่วมโครงการฯ ได้แก่

1. โรงเรียนผดุงราษฎร์ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน
2. โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 9 คน
3. โรงเรียนบ้านสามขา อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง จำนวน 5 คน

อื่น ๆ ได้แก่

1. ผู้บริหาร/อาจารย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 4 คน
2. ผู้เข้าร่วมเวทีเสวนา จำนวน 15 คน
3. ทีมพี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 7 คน
4. ศึกษานิเทศก์ จำนวน 3 คน
5. นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 127 คน

รวมผู้เข้าร่วมกิจกรรมทั้งหมด **จำนวน 497 คน**

วันที่ทำกิจกรรม วันอาทิตย์ที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2559

สถานที่ทำกิจกรรม ห้องประชุมโอฬารโรจน์ อาคารโอฬาร โรจน์หิรัญ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อร่วมเรียนรู้กับนักเรียนและคุณครูผ่านกิจกรรม “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน”

2. เพื่อรวมพลังเครือข่ายกัลยาณมิตรครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ สานต่อคุณค่าแห่งการเรียนรู้แบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้แก่ลูกหลานของพวกเราในพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

รายละเอียดกิจกรรม

08.40 - 09.00 น.

กล่าวต้อนรับและกล่าวรายงานโดย อาจารย์ชุติมา คำบุญชู หัวหน้าศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาฯ และ**ตัวแทนนักเรียน (นายวัชรพงษ์ สุขพรรณ์ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา) กล่าวความในใจว่า** “โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเดินทางมาถึงวันนี้ได้ เพราะทุกคนมีความตั้งใจ เพื่อที่จะได้ความรู้อย่างแท้จริง ไม่ใช่การท่องจำอีกต่อไป เราได้ทั้งความรู้ ทั้งเหนื่อย ทั้งท้อ หลายคนอาจจะมีน้ำตาด้วย บางโรงเรียนอาจจะมีปัญหาทะเลาะกันบ้าง เช่น ตัวผมเองไม่ค่อยที่จะฟังเพื่อน แต่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเราได้แลกเปลี่ยนความคิด แลกเปลี่ยนความรู้ บางคนถนัดอย่างหนึ่ง บางคนถนัดอีกอย่างหนึ่ง แต่พวกเราสามารถที่จะไปด้วยกันได้ ผมเชื่อว่าทุกคนเหนื่อยมาก มาถึงวันนี้แล้วผมเชื่อว่าทุกคนจะมาเล่าประสบการณ์ความคิดเห็นของตัวเอง และประสบการณ์ปีที่ผ่านมาเราไปเจออะไรบ้าง ให้เพื่อนๆ ได้เข้าใจด้วยกัน พวกเราช่วยกันแก้ไขปัญหามา 1 ปี เราได้ผ่าฟันอุปสรรคสิ่งแวดล้อมรอบข้าง พวกเรามีเพื่อน มีกำลังใจ

ผลักดันพวกเราให้ก้าวผ่านอุปสรรคนั้นไป มีคุณครูที่คอยเติมน้ำมันให้เราสตาร์ดได้ต่อไป มีอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ที่ให้ความรู้ และยังเป็นครูของนักเรียนทั้งประเทศ ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ท่านเหนื่อยมาก ท่านเดินทางทั่วประเทศแต่ก็ยังไม่บ่นท้อ พวกเราต้องผ่าฟันอุปสรรคต่อ เพื่อความรู้ของพวกเรา สิ่งใดก็ตามที่เราลงมือทำ เราจะรู้ด้วยตัวเอง เข้าใจปัญหาอุปสรรคทุกปัญหาและแก้ไขได้ อนาคตของเราจะเป็นอย่างไรนั้น เราไม่รู้ แต่เชื่อว่าทุกคนจะใช้หลักคิดวิเคราะห์ แยกแยะ และคิดสังเคราะห์และเรื่องราวต่างๆ ของเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อต่อยอดในงานตัวเอง งานชุมชน งานสังคม”

09.00 - 10.30 น.

เวทีเสวนา “พลังกัลยาณมิตรเครือข่ายในพื้นที่สานคุณค่าการเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างยั่งยืน” มีรายละเอียดของผู้ร่วมเวทีเสวนาและสาระสำคัญดังนี้

1. นายกิติชัย วิจิตรสุนทร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 กล่าวว่า “โครงการเพาะพันธ์ปัญญา เป็นคุณูปการกับวงการศึกษาทั้ง ลำพูน ลำปาง และแพร่ ต้องขอขอบคุณทางอาจารย์ชุติมา คำบุญชู ที่เชิญมาในวันนี้ ขอเท้าความย้อนหลัง ณ ตอนแรก งง ว่าเพาะพันธุ์ปัญญาความหมายคืออะไร จนตัวเองได้ไปรับฟัง รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ที่โรงแรมรามาการ์เด้น กรุงเทพมหานคร ในส่วนหนึ่ง และได้รับฟัง นพ.วิจารณ์ พานิช ในเรื่องของทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย ก็ได้รับรู้ว่าเพาะพันธุ์ปัญญานี้เป็นอย่างไร การที่จะเกิดขึ้นกับตัวเด็กอย่างแท้จริงนั้นก็คือ นักเรียนต้องทำวิจัยเอง ตัวที่สะกิดใจผมก็คือ ทาง นพ.วิจารณ์ พานิช ก็เป็นคุณหมอ ทาง รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ก็เป็นวิศวกร ทำไมถึงสนใจด้านการศึกษา นี่มันเกิดอะไรขึ้นกับคนที่เรียนการศึกษามา จึงได้ไปศึกษาได้เห็นว่า งานวิจัยในครั้งนี้ก็คือ มีอยู่ 4 ข้อในการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน 1. การพัฒนาจิตใจโดยใช้ปัญญาพัฒนาความคิด และการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. PLC 4. RBL ผลที่ได้ปรากฏว่าโรงเรียนที่เข้าโครงการฯ ในสังกัด สพม.35 มีประมาณ 8 โรงเรียน ก็ได้พบเห็นสอบถาม เช่น ครูตรีนุช เพรชแสนงาม ที่ศึกษาในนาข้าว ก็จะเห็นได้ว่าผลที่เกิดนั้นเราไม่ได้มุ่งเน้นที่ผลผลิตที่ออกมาว่ามันดีหรือไม่ แต่ความที่ได้นั้นก็คือเด็กทุ่มเท ครูเสริมพลังเข้าไป มีปัญหาเกิดขึ้นจากที่นักเรียนมาสะท้อนความรู้สึกที่ว่า “บางครั้งก็ท้อ บ้างครั้งก็เหนื่อย” ครูตรีนุชเล่าว่าเขาเหนื่อยที่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงเขียนความในใจถึงเด็ก จนนักเรียนรวมใจกันนึกถึงครูที่ทุ่มเท เสาร์-อาทิตย์ก็ยังต้องมา เกิดจากแรงขับจากภายในออกมา หลังจากนั้นก็มาร่วมมือกันทำเรียนรู้ร่วมทำงานกันเป็นทีม จนออกมาเป็นข้าวไรส์เบอร์รี่ได้ นั้นผมว่าเป็นความสำเร็จส่วนหนึ่ง หลายๆ โรงเรียนไม่ว่าจะเป็นเสริมงามฯ ที่ศึกษาชีวิตในชุมชน คือ ที่เสริมงามฯ เขามีการทอผ้า ก็ไปทำการศึกษาเรื่อง ผ้า ทำอย่างไรเส้นใยจะคงทน สีมันถึงจะดี คือเรียนรู้และเกิดความรู้ขึ้นมา อย่างโรงเรียนวิชชานารี ก็ศึกษาเรื่องผักตบชวา นำมาทำเป็นก๊าซชีวภาพ ก็เกิดการเรียนรู้ หรือโรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม ก็ทำการศึกษาเรื่องผ้าทอกะเหรี่ยง ก็เป็นการเรียนรู้ในชุมชน หลายๆ โรงเรียนที่ทำการศึกษาเช่นนี้ แล้วเด็กก็เกิดความรู้อะไรหลายๆ อย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องในการดำเนินการศึกษา ผมดีใจที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้เข้ามาช่วยเหลือทั้ง 3 จังหวัด ที่ได้ทำ MOU ร่วมกับ 3 จังหวัดของเรา ที่จะนำไปช่วยกันยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่ทางโรงเรียนเราก็ไม่ได้คาดหวังว่าจะให้ทางมหาวิทยาลัยเข้าไปกระตุ้นทั้งหมดทุกเรื่องในโรงเรียน แต่อยากจะให้ไปแชร์ ในบางโรงเรียนอาจจะมีปัญหาอีกจุดหนึ่ง เราก็เข้าไปกล่อมเด็ก แต่หลายสิ่งหลายอย่างในโรงเรียนก็มีข้อดีบ้างก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน แล้วทางพี่เลี้ยงก็อาจนำความรู้ที่ได้นั้นมาถ่ายทอดให้กับลูกศิษย์ที่ไปเป็นครูในอนาคตว่าครูที่ดีควรมีลักษณะอย่างไร ถ้าทำอย่างนี้สุดท้ายก็จะนำมาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

2. ดร.วีณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี กล่าวว่า “ตัวเองนั้นก็ งง เหมือนกันว่าให้ทางวิศวกร ให้ทางคุณหมอที่จะมาทำในเรื่องการศึกษา แล้วคนที่จบทางด้านการศึกษาบริหารการศึกษาตรง ทำไมเราคิดไม่เป็นหรืออย่างไร คำตอบก็ได้คือเรื่องของการคิดวิเคราะห์ เรื่องการทำโครงงานนั้นส่วนมากโรงเรียนของรัฐบาลจึงจะมีโอกาสที่จะได้เข้ามาในตรงนี้ ลึกๆ ที่เข้ามาร่วมโครงการก็คือ ต้องการกระบวนการเรียนการสอนเพื่อนำไปใช้กับครูในโรงเรียน แล้วก็อยากจะเปลี่ยนวิธีการเรียนของนักเรียน เพราะว่า เท่าที่อ่านหนังสือคนไทยในเรื่องของการคิดวิเคราะห์ เราก็บอกว่าเราคิดไม่เป็น คิดวิเคราะห์นั้นมันลึกมาก ก็ทำมาหลายปีแล้ว ไม่ว่าจะเป็นที่โรงเรียนวิชชานารี ประกวดโครงงาน โดยให้นักเรียนทำให้ครูเป็นที่ปรึกษา ทำไปทุกปีแต่พอได้มาร่วมโครงการฯ นี้ ฟังจาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ก็ว่ามันไม่ใช่โครงงานที่จะทำให้เกิดการคิดวิเคราะห์จริงๆ ก็ลองเข้ามาดูว่าเป็นอย่างไร ต้องการเรียนรู้กับครูและนักเรียน มาจนถึงวันนี้ก็ยังไม่รู้แจ้งทั้งหมด ก็ยังจะต้องติดตาม รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ไปตลอด โรงเรียนดิฉันเป็นโรงเรียนเอกชนมาขอเข้าร่วมเขา ก็ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ชุติมา คำบุญชู ก็ให้เข้ามาเอาครูชุดแรกที่เข้ามาก็ท้อ ครูโรงเรียนเรามีน้อยไม่พอ แต่ก็ไม่เป็นไรไปเถอะ ไม่ว่าสอนสาระการเรียนรู้อะไรก็ให้มาร่วมฟังเอา concept มาก็ได้ความรู้มาหลากหลาย ครั้งแรกเรื่องของการตั้งโจทย์ปัญหาของโครงงานไปกันคนละทิศทาง ในสองปีที่แล้วนักเรียนก็จะทำเรื่องนั้นเรื่องนี้ ตอนนั้นยังอยู่ที่โรงเรียนวิชชานารี ก็นำหนังสือของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ไปเปิดก็ได้เรียนไปร่วมกัน ก็เดินไปเดินมาแถวแม่น้ำวังไปหาหัวข้อปัญหา มีอะไรบ้างกลับมาที่โรงเรียนก็เปลี่ยนหัวข้อไม่รู้กี่ครั้ง นักเรียนโรงเรียนวิชชานารีที่ขึ้นมานำเสนอก็ถูกซักจนท้อ ครูก็ท้อ หลายคนออก ไปๆ มาๆ ผู้อำนวยการเองก็ไม่รู้เหมือนกันในที่สุดประมาณ 2 ปี ก็พอที่จะเป็นแกนนำให้กับโรงเรียนได้ อ่านหนังสือที่ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เขียนก็หลายครั้งหลายหนทำไมมันยาก ก็ทำกันไปอ่านหนังสือควบคู่กันไปไม่ง่าย แต่ว่าสามารถจับ concept กระบวนการได้ รับรองเลยว่าทั้งครูทั้งนักเรียนเก่งกันทั้งโรงเรียน ถ้าเก่งแล้วก็สามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ โครงการฯ นี้ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ บอกว่าไม่ใช่ทำวันเดียวจบอาทิตย์เดียวจบต้องใช้เวลาเป็นปีๆ แต่ต้องการให้เกิดคือผู้ทำคือนักเรียน ทำที่โรงเรียนวิชชานารีได้ 2 ปี ก็ย้ายไปโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี คิดว่าโครงการฯ เป็นโครงการที่ดีมากๆ ดีจนเปลี่ยนครูและเปลี่ยนนักเรียนได้ ผู้บริหารก็เปลี่ยนไปด้วยคือศึกษาบทบาทของตัวเอง ได้โยชน์อย่างมาก เราอาจจะเป็นโรงเรียนเล็กๆ โรงหนึ่งในจังหวัดลำปาง แต่เราสามารถที่จะทำงานนี้ช่วยเหลือประเทศชาติได้ถ้ามีความอดทน โครงการฯ นี้ต้องอดทนมากๆ ตั้งแต่ ผู้อำนวยการ พอไปอยู่โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซีก็ขออาจารย์ชุติมา คำบุญชู ว่าขอให้ครูและนักเรียนได้เข้าร่วมโครงการฯ ก็มาอยู่ได้ 1 ปี ไม่ได้ง่าย ครูและนักเรียนก็งง ผู้อำนวยการก็หาหนังสือสรุปที่ว่าเพาะพันธุ์ปัญญาคืออะไร ก็นำมาเริ่มต้นให้ครูเอาไปอ่าน นักเรียนก็เอาไปอ่าน ผู้อำนวยการเองก็อ่านเสร็จแล้วก็สรุป พอเข้ามาแล้วครูก็พูดแลกเปลี่ยนเรียนรู้พูดถึงปัญหาของแต่ละคน ก็บอกว่าใช่แล้ว พอถึงตอนนี้ครูโรงเรียนเคนเน็ตแม็คซีก็ “อ้อ” นักเรียนก็มีภารกิจหลายอย่าง เดี๋ยวก็เข้าค่ายลูกเสือ เวลามันไม่พอ ปัญหาคือแล้วจะเอาเวลาที่ไหนไปทำ นักเรียนก็ใช่ๆ นี่นะ ผู้อำนวยการเดี๋ยวก็จะจัดงานโรงเรียน เดี๋ยวก็จะเข้าค่าย เดี๋ยวก็จะเลี้ยงพี่ ม.6 ก็ได้เพียงโจทย์วิจัย แต่ก็ตั้งใจไม่ใช่แค่นี้ต้องทำเป็นปี ก็คิดว่าต้องเรียนรู้ไปด้วยกันคงไม่มีที่สิ้นสุด เป็นกำลังใจให้กับทุกคน ต้องทำต่อไปเพราะมีประโยชน์”

3. ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า “โครงการฯ นี้มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของ สพฐ. จะให้เราพัฒนานักเรียนของเราโดยที่ให้เด็กได้เรียนรู้ ฝึกการปฏิบัติให้มากขึ้นโดยเฉพาะ สพฐ. เน้นเรื่องการเปลี่ยนการเรียนการสอน เปลี่ยนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ และนักวิชาการหลายคนเห็นว่าการเรียนรู้ของนักเรียนประถมมีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ก็คือ ครู นักเรียนประถมจะเชื่อครูมากกว่าคนอื่นๆ การสอน เช่น วิชาคณิตศาสตร์ พ่อแม่เป็นครูสอนคณิตศาสตร์เหมือนกันบอกว่ามันผิดนะลูกๆ จะไม่ฟัง ลูกบอกว่าครูสอนแบบนี้

ต้องทำตามที่ครูสอน ในระดับมัธยม การศึกษาอิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กก็คือเพื่อน จะเชื่อเพื่อนมากกว่าคนอื่นๆ ที่อยู่รอบตัว ในระดับปริญญาตรีจะเชื่องานวิจัยเชื่อตำราที่ตัวเองไม่ได้ทำ แต่ปริญญาโทปริญญาเอกเขาจะเชื่องานวิจัยที่เขาทำออกมา สอดคล้องกับธรรมะของพระพุทธเจ้าที่ว่า สังธิติโก เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง ปัจจัตตังเวทิตัพโพ เป็นสิ่งที่เรียนรู้ได้เฉพาะตน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจะเข้ากับหลักตรงนี้ กระผมเห็นว่าเป็นโครงการที่ดี แต่ผู้บริหารจะเห็นคนเดียวไม่ได้ทำอะไรจะไม่สำเร็จ จะต้องชวนเพื่อนครูโรงเรียนด้วย ผมจึงโทรหาครูรัชนก สุวรรณจักร์ ว่าน่าจะไปศึกษาแล้วก็กลับมาเป็นประโยชน์กับโรงเรียน ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ก็ไปดึงเครือข่ายในรุ่นที่ 1 เราก็ทำกระบวนการ เมื่อครูเห็นด้วยแล้วก็ยังไม่พอ ผู้ปกครองก็ต้องเห็นด้วยว่าจะดีจริงๆ ไหมนั้นก็คือเราจะต้องสื่อสารไปยังผู้ปกครอง สื่อสารไปยังนักเรียน เรานำเสนอผู้ปกครองๆ ก็ถามว่าถ้าลูกเข้าโครงการนี้แล้วได้อะไร เราก็ยังไม่มั่นใจเพราะเรายังไม่ลงมือกระทำ ก็รอผล ผู้ปกครองก็มีคำถามหลายคำถาม บางคนบอกว่าจุดหมายของลูกของผมคือต้องเรียนต่อ ม.4 แล้วเรียนโรงเรียนบุญวาทย์ในระดับ ม.4 ต้องเป็นสายวิทยาศาสตร์ ผู้อำนวยการให้ความมั่นใจได้ไหมว่าถ้าลูกผมเข้าโครงการนี้จะต้องเรียนแผน วิทย์-คณิต ม.4 เราก็บอกว่าถ้าทำตามกระบวนการแล้วเด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเองก็มีโอกาสที่จะไปได้ โครงการนี้เราสร้างทีม A ทีม B และตอนนี้ก็คือทีม C ถ้าเราต้องการสร้างความยั่งยืนก็ ABC ก็ไปสร้างทีม C ลักษณะการบริหารเป็นแบบนี้ ถามว่าผมทำอะไร ก็คือ สนับสนุน ก็มานั่งอ่านรายงานของนักเรียนก็ภาคภูมิใจว่าเวลาคิดจะทำอะไร ทางผู้บริหารก็จะดำเนินการหาอุปกรณ์เครื่องมือสนับสนุนให้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งน้องฝ้าย ในวันนี้มีโอกาสที่จะได้มาสะท้อนงานของโรงเรียนบุญวาทย์ ถามว่าเห็นด้วยไหมก็เห็นด้วย ขอบคุณที่มีโครงการฯ และควรจะดำเนินการต่อไป”

4. นายมงคล ขัดผาบ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง กล่าวว่า “รู้สึกเป็นเกียรติและยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้มาร่วมบนเวทีแห่งนี้ อยากจะเรียนว่าโครงการฯ เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมสร้างประสบการณ์ให้กับเด็กและเยาวชนเป็นสิ่งที่ดี ชื่อเวทีในวันนี้ชื่อ “เก๋” ดี “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” เป็นสิ่งที่จะตอบโจทย์ของกิจกรรม ในฐานะที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของท้องถิ่นก็อยากจะสะท้อนแลกเปลี่ยนประสบการณ์เล่าสู่กันฟัง ประเด็นแรก อยากจะเรียนว่า ต้องขอชื่นชมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษา ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาสังคม เรียนรู้ระบบทั้งในและนอกโรงเรียนจริง ๆ มีหลายกิจกรรมหลายโครงการเป็นบทบาทของมหาวิทยาลัยในจังหวัดที่ต้องทำตรงนี้ ประเด็นที่สอง ต้องขอแสดงความยินดีกับโอกาสอันดีงามที่ลูกๆ เยาวชน ทั้ง 3 จังหวัด ถึงแม้จะไม่ครบทุกโรงเรียน ที่ได้เข้ามาพัฒนากิจกรรมที่สร้างสรรค์ แม้ว่าจะไม่ได้เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา ผมจำได้ว่าเมื่อ 2 ปีที่ผ่านมาผมได้มีโอกาสเข้ามาฟัง รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ บรรยายได้ความรู้ ท่านเป็นวิศวกรแต่สามารถเข้าใจเรื่องการศึกษาได้อย่างถ่องแท้ ถึงแม้ว่าไม่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมเติมตัวทุกๆ กิจกรรมเหมือนกับนักเรียนและครู แต่ก็ได้ติดตามทาง ผศ.ดร.ดวงจันทร์ เดี่ยววิไล อาจารย์ชุติมา คำบุญชู เป็นส่วนที่ทางมหาวิทยาลัยได้นำสิ่งดีๆ มาให้กับนักเรียน อยากจะสะท้อนอยู่ 2 ประเด็นแรก คือ ผลผลิต เห็นได้ชัดเจน ภูมิใจแทนเด็กและเยาวชนชาวลำปาง จากที่เห็นนักเรียนได้มาสะท้อน หากย้อนหลังไป 30 ปี สมัยคนที่นั่งอยู่บนเวทีไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้แบบนี้ อย่างที่ ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ บอกว่าสมัยก่อนมันเป็น “Teaching” จากครูอย่างเดียวไม่มีการ “Learning” ก็คือการเรียนรู้ การเรียนมีหลายรูปแบบ เริ่มจากตนเองจนถึงการเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบองค์รวม เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเกิดขึ้นกับสังคมไทย เพื่อที่จะให้ทันกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ ถ้าเราไม่มีกิจกรรมอย่างนี้เกิดขึ้น ใช้แต่ “Teaching” อย่างเดียวเชื่อว่าเด็กและเยาวชน หรือระบบการศึกษาของสังคมไทยคงไม่ก้าวมาถึงขนาดนี้ ไม่อยากจะพูดว่าการจัดลำดับการศึกษาของไทยอยู่ท้ายๆ ของประเทศ

อาเซียนเราไม่พูดถึงตรงนั้น ถ้าตราบใดที่ยังหลงกับกระบวนการ “Teaching” อย่างเดียวไม่มีการ “Learning” ของผู้เรียนจะไม่เกิดการพัฒนา การที่นักเรียนออกมาแสดงออก เป็นผลที่ทำให้เห็นอย่างชัดเจนเชิงประจักษ์ ลึกๆ ที่นักเรียนไปทำโครงงานก็ดีที่นำมาแสดงนิทรรศการก็ดีหรือว่าทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากโครงงานตรงนี้เป็นผลผลิตที่เห็นชัดเจน การพูดจาของเด็กเมื่อก่อนเชื่อครูอย่างเดียว ไม่กล้าพูดไม่กล้าแสดงออก ประเด็นที่ 2 เป็นโอกาสดีที่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษาจะได้เพิ่มประสบการณ์ ได้เปิดโอกาสการเรียนรู้ที่หลากหลายแบบบูรณาการ อย่างที่ ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ที่ว่าตรงกับจุดเน้นของ สพฐ. นโยบายของรัฐบาลปัจจุบันบอกว่า “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” โครงการฯ ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งที่สอดรับกับนโยบายของรัฐบาล เพราะว่าการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ความจริงไม่ได้เกิดขึ้นในยุครัฐบาลนี้ ความจริงคณะครูโรงเรียนต่างๆ ทำมาตั้งนานแล้ว กิจกรรมลูกเสือเป็นกิจกรรมที่พัฒนา ตั้งแต่ Arm Head Heart อะไรทั้งหลาย ก็เกิดขึ้นมานาน เพียงแต่เอาให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน รัฐบาลปัจจุบันก็เอามาใช้ศัพท์นี้ เรามีโอกาสดีที่มีนักวิชาการ นักพัฒนาสังคม ที่ได้นำสิ่งที่ดีงามมาให้กับลูกหลาน ฉะนั้นจึงขอฝากไว้สองประเด็นที่มองในฐานะคนท้องถิ่น ที่ดูแลทุกอย่างในจังหวัด ก็อยากจะฝากว่า สิ่งดีงามทั้งหลายตรงนี้ อยากจะให้ทีมงานพี่เลี้ยงได้ทำต่อประสานงาน ประสานความร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะเติมเต็มให้กับเด็กและเยาวชนทั้งหลาย และขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นๆ ในจังหวัดของเราได้ต่อยอด ทำให้เกิดความยั่งยืน เกิดปัญญา ให้ครบทุกด้าน ประการที่ 2 อยากจะฝากนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนรู้คนเดียวไม่ได้ต้องขยายผลนำสิ่งเหล่านี้ไปขยายให้กับเพื่อนหรือคนอื่นๆ ที่รู้จัก ให้รู้ว่าการเรียนรู้ไม่ได้มีแค่สิ่งที่ครูสอนอย่างเดียว ครูอาจารย์ทั้งหลายก็นำไปขยายผล เชื่อเหลือเกินว่ากิจกรรมนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องภายในชุมชน สังคม ไปจนถึงระดับจังหวัดและประเทศชาติ รับรองว่าเกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและจะทำให้ประเทศชาติบ้านเมืองมีความเข้มแข็ง ในการสร้างเด็กและเยาวชนอย่างแน่นอน”

5. นายชนะชัย บัวชุม กรรมการสถานศึกษาและประธานชมรมผู้ปกครองและครู โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม กล่าวว่า “ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชน ไม่ค่อยมีเวลาที่จะเข้ามาร่วมในเรื่องของการศึกษาหรืออาจได้มาร่วมก็มีเวลาอย่างจำกัด ขอขอบใจมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่มีโครงการดีๆ ถึงแม้ว่าผมเองในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนอาจจะมีเวลาน้อยที่จะเข้ามาศึกษาร่วมกับนักเรียน แต่ทางมหาวิทยาลัยก็ได้ส่งครูและนักเรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้า ศึกษาหาความรู้จากชุมชนเป็นเรื่องที่ดีกับผมเอง ที่เป็นผู้นำชุมชนอย่างที่หลายๆ ท่านพูดว่าเหนื่อยแต่ผมกลับมองว่า เป็นทักษะเป็นเทคนิคที่ดี จะเห็นว่านักเรียนที่ได้เรียนหนังสือจบมารุ่นก่อนๆ ไม่เคยทราบซึ้ง ไม่เคยเรียนรู้ ไม่เคยวิจัย ส่วนใหญ่เวลาเรียนจบก็ไม่เคยรักท้องถิ่น พยายามที่จะไปเสาะแสวงหางานทำจึงทำให้ไม่ได้รักท้องถิ่นอย่างแท้จริง จะเห็นได้ว่ารุ่นก่อนๆ จะต้องเดินทางไปทำงานไม่ว่าจะเป็นต่างจังหวัด หรือ กทม. ซึ่งก็ทำให้เกิดความห่างเหิน จะเห็นได้ว่าปัจจุบันนี้จะมีแต่คนแก่เฝ้าบ้าน ฉะนั้นโครงการฯ เป็นโครงการที่ดี เป็นโครงการที่ริเริ่มให้กับนักเรียน จากที่หลายๆ ท่านบอกว่าเป็นงานที่เหนื่อย แต่ผมเห็นว่าเป็นงานที่คุ้มค่า จะทำให้น้องๆ นักเรียนสำนึกรักถิ่นเกิดของเรา จากการที่นักเรียนเข้าไปศึกษาในชุมชน หากนักเรียนจบมาก็จะเกิดจิตสำนึกที่ผูกพันกับชุมชน และมีจิตสำนึกรักบ้านเกิดของเรา วันหนึ่งคิดว่าทั้ง 11 โรงเรียนที่ได้มาร่วมโครงการฯ อย่างน้อยๆ ก็น่าจะมีหลายคนในอนาคตอาจจะเป็นผู้นำชุมชน ท้องถิ่นมาร่วมกันพัฒนาก็จะเป็นคนที่มีศักยภาพ มีคุณภาพ ในการพัฒนาท้องถิ่นเรา เพราะว่าสมัยนี้เราอย่างไรก็ต้องมาช่วยกันพัฒนาท้องถิ่น ยกตัวอย่าง เวลาประชุมผู้ปกครอง ของแต่ละโรงเรียนส่วนใหญ่จะเห็นแต่ ปู่ ย่า ตา ยาย ไปประชุมแทนผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่บ้าน นั้นโครงการฯ นี้เป็นโครงการที่ดี ที่จะทำให้นักเรียนได้สำนึกรักถิ่นเกิด และใกล้ชิดกับชุมชน แม้ว่าโครงการนี้ได้ดำเนินการมาเป็นปีที่ 3 แล้ว ก็หวังว่าจะดำเนินการต่อไป”

6. นายเวช สุขพรรณ์ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา กล่าวว่า “ตอนแรกๆ ประจวบเหมาะที่บริษัทปูนซีเมนต์ไทย ได้จัดโครงการ ดิน น้ำ ป่า ขอขอบคุณอาจารย์ที่แนะนำให้นักเรียนได้มาเรียนรู้ในชุมชน ตอนแรกก็กังวลว่าจะกระทบกับการเรียนของนักเรียน แต่จริงแล้วโครงการฯ นี้อยากจะให้นักเรียนมีประสบการณ์ เรียนรู้ด้วยตัวเอง ดูแล้วไม่ได้กระทบกับการเรียน แยกแยะออก นักเรียนเรียนรู้ปฏิบัติ โครงการฯ นี้ก็สนับสนุน”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ได้ตั้งประเด็นคำถามว่า ได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของ วัชรพงษ์ สุขพรรณ์ อย่างไร

“ตอนแรกกังวลว่าจะไปได้หรือไม่ รู้สึกเหนื่อยด้านนี้ พอทำแล้วมีความสมัครสมานสามัคคีกัน ตอนที่ดำนาชุดแรกก็นำเอารถไถใส่รถกระบะไปให้ที่โรงเรียน จะสนับสนุนลูกตลอดว่าทุกอย่างที่เราลงมือทำในอนาคตเราจะไม่ยากจนมีความรู้ติดตัวไปตลอด”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ถามต่อว่าคิดอย่างไรถึงได้เอารถไถไปช่วย

นายเวช สุขพรรน์ ตอบว่า “ไม่ได้คิดอะไรมาก สิ่งใดที่ลูกทำดีก็สนับสนุน เพื่อที่จะให้เด็กโตขึ้นมาแล้วสามารถพึ่งตนเองได้”

7. นายประพันธ์ มีคุณประเสริฐ ตัวแทนผู้ปกครอง โรงเรียนวังเหนือวิทยา กล่าวว่า “โครงการฯ เป็นโครงการที่ดีสนับสนุนเด็ก ทำให้เด็กกล้าแสดงออก มีความคิด ทำจริง ปฏิบัติจริง ผลงานออกมาก็ดี”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ถามว่ามองเห็นการเปลี่ยนแปลงของลูกอย่างไร

ตอบว่า “ก่อนที่จะเข้าโครงการนั้น ลูกก็เล่นบ้างอะไรบ้าง พอเข้าโครงการฯ นี้รู้สึกว่าขยัน กระตือรือร้น ใส่ใจกับโครงการฯ กล้าทำ กล้าคิด กล้าถาม โรงเรียนวังเหนือวิทยาทำเกี่ยวกับไส้เดือน แต่ก่อนเด็กกลัวไม่กล้าจับ แต่ ณ ตอนนี้กล้าจับมาศึกษาจริง ทำจริง”

8. เด็กหญิงสุรจนีย์ ณ ลำปาง ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย กล่าวว่า “ตั้งแต่ที่ทำโครงงานมามีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะเป็นกับตัวเราเองหรือกับตัวเพื่อน ในการนำหลักสูตร RBL มาใช้ทำให้เกิดกระบวนการคิด คิดมากขึ้นวิเคราะห์มากขึ้น ตั้งใจทำงานถึงแม้การทำโครงงาน จะเหนื่อยหรือไม่รู้ว่าเราจะทำอย่างไร แต่เมื่อได้มาศึกษา ได้มาเข้ารับการอบรม ได้มาเรียนรู้จริงก็เกิดการลงมือเป็นการศึกษากับพื้นที่จริง ไปศึกษาดูว่าเขาทำกันอย่างไร เขามีกระบวนการในการทำอย่างไรบ้าง ก็นำมาพัฒนาใช้กับโครงงานของตัวเอง”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ถามว่าการลงพื้นที่จริงเสียเวลาแต่ทำไมหนูถึงอยากทำ

ตอบว่า “การได้ไปศึกษาพื้นที่จริงได้รู้มากขึ้น อาจจะรู้ทุกอย่างเกี่ยวกับโครงงานเราไม่เฉพาะแต่เรียนรู้แต่ทฤษฎีอย่างเดียว”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ถามต่อว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มเพื่อนอย่างไร

ตอบว่า “มีการแสดงความคิดเห็น จากที่ไม่กล้าทำ คนที่ไม่มีความรับผิดชอบก็มีความรับผิดชอบมากขึ้น ขยันทำงานตั้งใจทำงานช่วยเหลือเพื่อน”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ถามต่อว่ามีเพื่อนที่ไม่สนใจเรียนแล้วกลับมาเรียนหรือไม่

ตอบว่า “มี พอได้มาทำโครงงานก็ช่วยกันแล้วกลับมาตั้งใจเรียน ก็มีการพัฒนาในการเรียนทั่วไป นำไปใช้กับวิชาอื่นๆ ได้ เช่น โครงงานวิทยาศาสตร์ เพราะว่าขั้นตอนของ RBL มีการคิดวิเคราะห์และทำให้โครงงานเป็นเรื่องที่ง่าย”

9. ครูพวงผกา คันธรัตน์ ตัวแทนครูแกนนำ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม จังหวัดลำปาง กล่าวว่า “สิ่งแรกที่พบเห็นในโรงเรียน คือ ตัวนักเรียน ที่สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ กระบวนการนั้นทำให้เด็กฝึกคิด ฝึกแก้ปัญหา ฝึกวางแผน การคิดเป็นสิ่งที่โดดเด่นมากในโครงการนี้ ประการที่สอง คือ เด็กได้ฝึกเขียน เขียนปัญหา เขียนสะท้อนความรู้สึก และเขียนบันทึกข้อมูลที่เขาไปศึกษามา นอกจากฝึกเขียนแล้วยังฝึกสื่อสารด้วย สื่อสารกับเพื่อนๆ กับครอบครัว และสื่อสารกับครู แล้วนำเสนอผลงานอย่างที่เห็นได้ชัด และอีกอย่างที่เห็นคือ เด็กใช้เทคโนโลยีกับการทำงานเพื่อช่วยประหยัดเวลา และวัยเขาเป็นวัยที่ใช้เทคโนโลยีได้ข้อนข้างดี เขาก็นำเทคโนโลยีมาใช้ในการช่วยงานของเขา อีกอย่างที่เห็นคือ สายสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับชุมชน จากการเข้าไปทำงานในชุมชน ถ้าอย่างรุ่นของเราๆ ก็แค่ไปศึกษาว่ามีอะไรบ้าง แต่เด็กรุ่นนี้เข้าไปเรียนรู้เลยว่าชุมชนเขาทำอะไร มีรายได้จากอะไรมาเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน 3 ปีที่เห็นนี้เด็กฝังลึกจริงๆ อย่างรุ่นที่ 1 ถ้าเราไปถามตอนนี้เขาก็ยังจำได้ว่าเขาทำเรื่องอะไรทำอย่างไร แก้ปัญหาอย่างไรในการทำงานของเขา”

10. ครูวิสารดา ฉิมน้อย ตัวแทนครูแกนนำ โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ จังหวัดลำพูน กล่าวว่า “ตอนแรกปีแรกดิฉันว่ามันยาก ตอนนี้รู้แล้วว่าทำไมถึงยาก ตอนนี้ดิฉันได้แนวคิดแล้วว่าอยากให้เด็กเก่งอะไร จัดประสบการณ์นั้นให้เขา อยากให้เด็กคิดเป็น ก็จัดประสบการณ์ให้เขาคิดให้ได้ แล้วคนเราจะคิดได้ก็ต่อเมื่อเจอปัญหา ในการทำโครงงาน RBL ในเทอมที่ 1 บอกตรงๆ ว่า บางครั้งยังไม่ได้อะไรเลย การปรับพฤติกรรมของเด็กที่จะชักจูงนักเรียนให้มาทำงานนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ยากนัก อีกอย่างที่ครูต้องจัดสรรให้เด็กมากๆ คือ เรื่องของเวลา และต้องไปศึกษาหาความรู้ในเรื่องที่นักเรียนทำ เขาอยากจะรู้อะไร จัดประสบการณ์นั้นให้เขา ให้เขาลงมือทำ พอมีปัญหามาถามครูๆ ก็ถามเขากลับ ทีนี้อย่างหนึ่งที่ค้นพบว่า ครูเพาะพันธุ์ปัญญาต้องคิดมาก ค้นคว้ามาก ดิฉันเรียนและเคยได้ศูนย์ในวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งเมื่อก่อนดิฉันไม่ชอบมาก ดิฉันไปหาต้นตอของมันได้ ก็อยากเอามาบอกนักเรียน พอเรารู้ถึงระดับนี้ เราก็จะตัดความคิดของนักเรียนได้ ว่าทำอย่างไรที่จะให้เขารู้ ในลักษณะนี้ แต่จริงๆ แล้วเป็นเรื่องลึกซึ้งและก็อธิบายออกมาเป็นคำพูดได้ยากมาก แต่ว่าถ้าถามว่าดิฉันรู้สึกรู้แล้วก็คือรู้แล้วที่ว่า ทำอย่างไรถึงจะพัฒนาเด็กให้เขาทำงาน การที่นักเรียนได้ทำจะทำให้เกิดความรู้ที่ตัวเขาเอง”

อาจารย์ประนอม วงศ์หมื่นรัตน์ ได้ถามคำถามสุดท้ายในเวทีเสวนาว่า เราจะทำให้ยั่งยืน สนับสนุน หรือมองเห็นอนาคตข้างหน้าอย่างไร

1. **นายกิติชัย วิจิตรสุนทร รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35** กล่าวว่า “ก่อนที่จะพูด 1 ประโยคสั้นๆ ขอชื่นชมโรงเรียนที่ยังไม่ได้เอ่ยถึง เช่น โรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่ทำเรื่องไส้เดือนดิน เขาก็คิดหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้เกิดประโยชน์ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม ที่นำมาแสดงในวันนี้ ก็ทำในเรื่องของงานอาชีพทำให้เกิดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน หรือโรงเรียนแม่พริกวิทยาก็หาวิธีการต่างๆ ที่กำจัดพืชในนาข้าว ผมเองอยู่ในงานที่จะสนับสนุน มองเห็นว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้เป็นโครงการที่ตอบโจทย์ในหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเรียนการสอนของเด็ก ที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะสะท้อนไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21”

2. **ดร.วีณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี** กล่าวว่า “สิ่งที่จะฝากสำหรับครู คือ ประเด็นสำคัญครูต้องตั้งคำถาม นักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ ครูตั้งคำถาม จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ จนกระทั่งที่ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ที่ว่าคิดเองได้จน “อ้อ” เมื่อที่พูดคำนี้ออกมาหลายๆ ครั้งแสดงว่าเกิดปัญญาแล้ว สำหรับผู้บริหารและครูต้องก้าวข้ามปัญหาของเรื่องเวลาด้วย ถ้าสามารถผ่านกระบวนการนี้ ได้กระบวนการ Concept ของเพาะพันธุ์ปัญญาได้ ไม่ว่าจะสอนสาระใดหรือเป็นผู้บริหารก็คุยได้ในเรื่องของการถาม ครูมาถามว่า ผอ. นี้จะทำอย่างไร ผอ.ก็ถามครูกลับ ใช้กระบวนการนี้ฝึกไปด้วย ในเรื่องการที่จะให้ครูแก้ปัญหาแต่เราต้องใช้คำถามกับครูที่มาถามเรา”

3. **ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย** กล่าวว่า “การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นไม่ใช่เป็นการบอกความรู้หรือเล่าความรู้หรือศึกษาจากตำรา จะต้องเป็นการฝึกปฏิบัติการให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ถึงแม้เป็นเรื่องที่หนักก็ต้องดำเนินการ โดยเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารที่จะทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามาในโรงเรียน ผมขอสะท้อนที่นักเรียนเขียนมาบอกว่า “ขอบคุณน้ำตา ไหลเอ่อที่เสียไป แต่สิ่งที่ได้กลับมามันมีค่า ถึงแม้งานวิจัยจะไม่สำเร็จได้แค่นี้เราก็มีความสุข”

4. **นายมงคล ขัดผาบ ผู้อำนวยการกองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง** กล่าวว่า “เป้าหมายสูงสุดคือ จะทำอย่างไรให้ลูกๆ เกิดเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างยั่งยืน ฝากเป็นประเด็นกับนักเรียนทั้งหลายในโครงการฯ ทำอย่างไรให้องค์ความรู้หรือประสบการณ์ที่ได้ มีการแชร์แบ่งปันกันอย่างเอื้ออาทร สิ่งสำคัญที่สุดก็คืออาศัยยุทธศาสตร์เชิงเครือข่ายปฏิบัติอย่างทันสมัย ต้องทำให้ยั่งยืนต้องแบ่งปันความรู้ที่ได้ เพราะว่าแต่ละแห่งไม่เหมือนกัน แต่ละโรงเรียนต่างกันองค์ความรู้จะเกิดอย่างยั่งยืน โดยที่ปรึกษาที่สำคัญคือ ครู ตลอดจนผู้บริหาร และผู้บริหารโครงการ ฝากไว้ว่าหัวใจของความสำเร็จ คือ อาศัยเครือข่ายแบ่งปัน แชร์ข้อมูลกันอย่างเอื้ออาทร”

5. **นายชนะชัย บัวชุม กรรมการสถานศึกษาและประธานชมรมผู้ปกครองและครู โรงเรียนเสริมงามวิทยา**คม กล่าวว่า “ได้สนับสนุนให้กับชาวบ้านชุมชน ได้เข้าใจว่าทางคณะครูและนักเรียนได้ลงไปสู่ชุมชน เป็นโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพื่อจะได้ศึกษาต่อยอดและสร้างสติปัญญาให้กับนักเรียนเอง ได้ทำความเข้าใจกับชุมชนเพื่อศึกษาเรียนรู้นำไปวิจัย ได้สนับสนุนด้วยการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับรู้”

6. **นายเวช สุขพรรณ์ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา** กล่าวว่า “อยากจะฝากนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นำความรู้ สิ่งที่ดี กลับออกจากโรงเรียนหรือไปต่อที่ไหนก็ได้ หรือจบแล้วก็ดีก็ขอให้นำสิ่งดีๆ นี้ไปสานต่อทำกับชุมชน ทำกับครอบครัว ขอให้นำไปปฏิบัติจริงอย่างที่นักเรียนได้ปฏิบัติกับโครงการฯ นี้ สิ่งไหนที่ไม่ดีก็ไม่ต้องนำไปเก็บแต่สิ่งที่ดีๆ นำไปใช้”

7. **นายประพันธ์ มีคุณประเสริฐ ตัวแทนผู้ปกครอง โรงเรียนวังเหนือวิทยา** กล่าวว่า “ขอให้นักเรียนทำจริง ปฏิบัติจริง และให้ความร่วมมือกัน”

8. **เด็กหญิงสุรจนีย์ ณ ลำปาง ตัวแทนนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย** กล่าวว่า “ควรจะทำโครงงานนี้ต่อไป พัฒนาโครงงานของตนเองไปเรื่อยๆ และก็รุ่นใหม่ๆ เข้ามาก็พยายามพัฒนาต่อไปโดยนำหลักการมาใช้ และคงจะขาดไปไม่ได้ คือ ครูที่ปรึกษาที่คอยให้ความร่วมมือไปในครั้งนี้ ต้องขอขอบคุณ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ที่คอยสละเวลามาสั่งสอนอบรมและช่วยเหลือการทำโครงงานของพวกเราและท่านผู้อำนวยการที่คอยสนับสนุนโครงการฯ นี้ และครูที่ปรึกษา ผู้ปกครองที่คอยให้ความร่วมมือเป็นกำลังใจ และเพื่อนๆ ที่ทำงานจนสำเร็จและผ่านไปด้วยดี”

9. **ครูพวงผกา คันธรัตน์ ตัวแทนครูแกนนำ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม** กล่าวว่า “สุดท้ายนี้ต้องขอขอบคุณโครงการฯ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองจริงๆ คุณครูไม่ได้สอนเลยเรื่องผ้า เรื่องการปลูกกระเทียม แต่เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง โครงการฯ นี้เป็นโครงการที่ตอบโจทย์ได้จริงๆ ในศตวรรษที่ 21 ว่าเด็กเกิดการเรียนรู้ที่ดี”

10. **ครูวิสารดา ฉิมน้อย ตัวแทนครูแกนนำ โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ** กล่าวว่า “ประสบการณ์ทั้งหลายที่ทางโครงการฯ ได้จัดให้กับครู เกิดความรู้ต่อยอดเยอะมากๆ ความรู้เหล่านั้นทำให้เรามีมวลของความรู้ที่สามารถเอาลงไปฝึกนักเรียน ถ้าถามว่าเหนื่อยไหม ท้อไหม อยู่กับโครงการนี้จนชินว่าความเหนื่อยและท้อเป็นปกติ ไม่ได้รู้สึกหวั่นไหว

ไปกับความเหนื่อยและความท้อทั้งหลาย แต่มีความรู้สึกว่ามีพลัง แปลกมากเลยบางทีเหนื่อยๆ มีพลัง บอกเราต้องทำให้ได้เราต้องทำให้เสร็จ มีบางอย่างที่ท้าทายตัวเองที่จะต้องลุกขึ้นทำงานนี้ให้สำเร็จ”

10.40 – 12.00 น.

การนำเสนอผลงานโครงงานฐานวิจับของโรงเรียนตามลำดับ 1-5 ดังต่อไปนี้ (โรงเรียนละ 10 นาที)

1. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
2. โรงเรียนวังเหนือวิทยา
3. โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน
4. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา
5. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

12.00 – 13.30 น. รับประทานอาหารกลางวัน และเรียนเชิญชมนิทรรศการ โปสเตอร์ และการนำเสนองานของนักเรียน

13.30 – 15.00 น.

การนำเสนอของโรงเรียนตามลำดับ 6-11 ดังต่อไปนี้ (โรงเรียนละ 10 นาที)

1. โรงเรียนแม่พริกวิทยา
2. โรงเรียนพิริยาลัยจังหวัดแพร่
3. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม
4. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา
5. โรงเรียนวิชชานารี
6. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม

การนำเสนองานของโรงเรียนกัลยาณมิตรเครือข่ายที่ร่วมเรียนรู้ในปีที่ 3 คือ โรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี

15.00 – 16.30 น.

การให้ข้อคิด คำแนะนำ และกำลังใจ จาก รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์

“จากที่ได้ให้ข้อคิดกับครูอยู่บนจอ ก็จับใจความได้หลายอย่างจะทำการส่งให้กับทางพี่เลี้ยงได้กระจายให้ทราบ โดยภาพรวมแล้วดีใจที่สุดที่เห็นคนที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในครั้งที่แล้ว ซึ่งสำคัญมาก คือ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้านในท้องถิ่น คิดว่าเป็นสัญญาณที่ดีที่จะทำให้โครงการฯ นี้สามารถดำเนินการต่อไปได้ ได้เห็นพัฒนาการของเด็กๆ ซึ่งเป็นเด็กมัธยมศึกษาตอนต้น มีพัฒนาการที่ดี และได้เห็นวิธีการนำเสนองาน ส่วนใหญ่มีการปรับปรุง ข้อดีก็คือว่า เรานำเสนอในส่วนที่เราทำเอง หลายคนได้พูดอย่างเป็นธรรมชาติมาก เพราะว่า เราพูดจากสิ่งที่เราทำ ซึ่งคงจะทราบว่ามันต่างจากโครงการที่เราเคยทำที่ผ่านมา นักเรียนเป็นแค่คนทำตาม บางทีครูเป็นคนจัดการให้ทั้งหมดเลย เราก็ไปฝึกแล้วเราก็ขึ้นมาพูดด้วยความกลัว กลัวจะพูดผิด กลัวว่าพอเขาถามแล้วเราจะตอบไม่ได้ เพราะเราไม่ได้เป็นคนคิด ไม่ได้ทำเอง ก็ต่างจากเวทีวันนี้เวลาเขาถามเราๆ ก็สามารถตอบได้ บางคนขึ้นมาแล้วพูดผิดพลาดก็ไม่ใช่เรื่องที่น่าอายเลย ก็หัวเราะสนุกสนานกันไป เป็นบรรยากาศที่ดีมาก

ให้ข้อคิดอีกอย่างหนึ่งก็คือว่า อย่าลืมเอาไปขยายต่อยอด ข้อสุดท้ายเมื่อกี้ของโรงเรียนที่ทำยางมะละกอ และก็หลายโรงเรียนสามารถขยายผลในแนวนี้ได้ คือเวลาเราทำงาน มีอยู่ 2 ส่วน ส่วนหนึ่งคือ ส่วนของแก่นความรู้ สามารถบูรณาการสาระได้มาก กับส่วนที่เอาไปใช้งาน ยกตัวอย่างเรื่อง หอยเชอรี่ ยางมะละกอกับใบมะละกอ ผลมะละกอ ถ้าแก่นความรู้เราตั้งคำถามว่า หอยเชอรี่ชอบอะไรมากกว่ากันระหว่าง ใบ ผล หรืออะไรก็แล้วแต่ เราก็หาวิธี

กำจัดตัวแปรที่เราไม่ชอบออกไปให้หมด วิธีการง่ายๆ เราเอาอ่างน้ำมา 1 อ่าง เอาหอยวางไว้ตรงกลางมุมหนึ่งวางใบอีกมุมวางผล มุมต่อมาวางต้น และเราก็นั่งดูว่าหอยจะไปหาส่วนไหน ถ้ามีหอย 10 ตัว วิ่งไปหาส่วนใบสัก 8 ตัว เราก็บอกว่าหอยเชอรี่ส่วนใหญ่แล้วมันชอบใบ โดยทุกอย่างอยู่ในน้ำเดียวกันอ่างเดียวกัน อุณหภูมิ และแสงเหมือนกันหมดเลย แต่เราให้หอยเป็นคนเลือกให้เรา นี่คือการออกแบบการวิจัยที่น่าสนุกมาก นักเรียนสามารถนำงานของตัวเองไปหาตัวแก่นให้ได้ก่อน แล้วถ้าหากว่าเราวัดความเร็วในการเดิน สมมุติว่า 10 ตัว 8 ตัวไปอยู่ที่ใบ อีก 2 ตัวไปอยู่ที่ผล เราก็บอกมันชอบใบ และทดลองใหม่คือเอาหอยมาวางและเอาแต่ใบมะละกอมาแล้วดูความเร็วในการวิ่งเขาหาใบมะละกอ แก่นของข้อสรุปนี้ก็คือว่าครั้งที่ 1 เราสรุปได้ว่าหอยชอบใบ ครั้งที่ 2 เราก็พิสูจน์ได้แล้วว่าหอยก็ชอบใบ เพราะมันวิ่งเข้ามาเร็วกว่าอย่างอื่น สองข้อสรุปนี้ก็สรุปได้ชัดเจนว่าหอยชอบใบ ส่วนที่ 2 เมื่อเรารู้แก่นแล้วเราเอาแก่นความรู้ไปพิสูจน์ซ้ำในนาข้าว นาข้าวมีระดับน้ำ ต้นข้าว สม่ำเสมอกันหมด พอหอยมันอยู่กระจายโดยเท่าเทียมกัน เราก็เอาใบ ผล ต้นไปวาง แล้วเราคาดหวังว่ารุ่งเช้ามาดูหอยจะมาออกันอยู่ที่ใบมากกว่า เพราะการทดลองตัวแก่นของเราสรุปได้ว่าหอยชอบใบ ถ้าเผื่อว่าเอาไปทำในนาข้าวแล้วเป็นแบบนี้ ก็แสดงว่าแก่นความรู้ของเราสามารถประยุกต์เข้ากับสถานการณ์จริง แต่ถ้าแก่นความรู้กับสถานการณ์จริงไม่สอดคล้องกัน เราก็หาความแตกต่างระหว่าง 2 สถานการณ์ คือ วิเคราะห์ว่าสถานการณ์จริงในห้องกับสถานการณ์จริงในนามีอะไรที่แตกต่างกัน เราสามารถนำความแตกต่างนั้นมาอธิบายได้ เราจะรู้ว่าความรู้ที่เราหาได้จากแก่นบางทีมันละเลยบริบทความเป็นจริงบางอย่าง เช่น ในนาข้าวมันมีต้นข้าว แสงลงมาไม่เท่ากัน บางวันพระอาทิตย์โคจรไม่เท่ากัน ตัวที่เราเอาไปวางบังเอิญมันโดนแดดไม่เยอะเพราะมันอยู่ในที่ ๆ พระอาทิตย์ไม่โคจร แต่ว่าในห้องทดลองของเราทุกอย่างมันเหมือนกันหมด แต่พออยู่ในท้องนาแสงอาทิตย์โคจรไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงเป็นเหตุที่ทำให้ต่างจากการทดลองง่ายๆ ของเราในห้อง การทดลองง่ายๆ อีกอย่างหนึ่งว่าหอยได้กลิ่นใบมะละกอ ในระยะทางไกลที่สุดเท่าไหร่ สมมุติว่าหอยได้กลิ่นมะละกอในระยะทาง 5 เมตร แสดงว่าหอยที่อยู่ในระยะ 6 เมตร มันไม่รู้ว่ามีใบมะละกออยู่ เราก็สามารถออกแบบเอาใบมะละกอไปวางในนา อย่าให้เกิน 6 เมตร เราออกแบบโดยศึกษาพฤติกรรมโดยที่เราไม่ต้องไปออกแบบสอบถามหอย ก็ขอฝากเอาไว้ว่าลองเอางานของเราไปคิดดูไปแตกในเรื่องของแก่นความรู้กลับไปประยุกต์ใช้ความรู้แล้วจะทำให้สนุกขึ้นเยอะ เราจะได้ไม่เห็นการทำงานแบบชอตเดียว เพราะเราสามารถอธิบายจากแก่นไปประยุกต์ได้”

สรุปข้อเขียนการถอดบทเรียนของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับคุณครูแกนนำ

จอนี้คือการเรียนรู้คู่ขนานแบบ real time ของครู

ผมจะฟังการนำเสนอของนักเรียนพร้อมครู ระหว่างที่นักเรียนนำเสนอผมจะตั้งข้อสังเกตที่เป็นการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงทั้งการทำโครงงานและการนำเสนอของนักเรียน โดยพิมพ์ขึ้นจอนี้ ขอให้ครูตั้งใจดูการนำเสนอของนักเรียนแล้วเหลือบดูที่ผมให้ความเห็นไว้ ไม่จำเป็นต้องจดความเห็นผม เพราะจะส่ง mail ให้เมื่อจบงาน แต่ควร note บริบทที่เกิดบนเวทีเมื่อผมให้ความเห็นเพื่อทราบว่าขณะนั้นเกิดอะไร จะได้เข้าใจเมื่ออ่านภายหลังว่าทำไมผมจึงมีความเห็นเช่นนั้น

เราเรียกสิ่งนี้ว่าการ **“ถอดความรู้”** ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการทำ peer coaching และ PLC ในวันหน้า

ขอให้ครูเข้าใจว่า พพปญ. เราเน้นที่การเรียนรู้จากปฏิบัติ สู่จิตพิสัย เราจึงต้องเปลี่ยนความสัมพันธ์ในห้องเรียนให้เหมาะกับการเรียนแบบนี้เราเรียกว่าเรียนจาก Hand ผ่าน Heart สู่ Head (ทักษะพิสัย-จิตพิสัย-พุทธิพิสัย) กระบวนการจึงประกอบด้วยจิตตปัญญา การพัฒนาระบบคิดให้ทำโครงงานแบบใหม่ เพื่อลงมือทำงานและคิด

วิเคราะห์-สังเคราะห์เป็น Head ได้เอง นักเรียนเป็นผู้สร้างความรู้เอง ครูเป็นผู้อำนวยการสร้างความรู้ของนักเรียน เป็นการจัดการศึกษาแบบ constructivism ที่ใช้ RBL เป็นเครื่องมือ

พพปญ. ใช้ RBL ต่างจากที่วงการการศึกษาทั่วไปใช้อยู่ เพราะเราใช้ระบบคิดเชิงเหตุ-ผล (“ผลเกิดจากเหตุ”) มากกว่าการสร้างความรู้จากการถามผู้อื่น เราเปลี่ยน PBL ทั่วไปให้เป็น Research-Oriented PBL และเรียกใหม่ว่า RBL ดังนั้น **RBL คือ PBL อย่างหนึ่ง เพียงแต่ต่างที่กระบวนการคิดที่ได้**

ผมขอฝากครู พพปญ. ทุกท่านว่าเราเหลืออีก 1 ปีเท่านั้น ปีหน้าผมจะเน้น 2 อย่าง คือ 1) PLC ที่ครูต้องสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ผมบอกศูนย์พี่เลี้ยงว่า น่าจะใช้ครูรุ่นเดิมมากกว่าคนใหม่ เพราะปกติครูใช้เวลา 2-3 ปี ที่จะเข้าใจและทำเป็น ถ้าเอาครูใหม่มาจะจบด้วยความงงๆ 2) การมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ถ้า 2 องค์กรนี้เข้าใจ สนับสนุน ก็จะทำให้ พพปญ. อยู่ต่อได้เอง แม้ว่าจะเกิดการเปลี่ยนแปลงการบริหารของโรงเรียน

กิจกรรมที่ผมจะมีกับครูจะเน้นที่ PLC ฝากให้ครูช่วยทำประการที่ 2 ด้วย หากเป็นไปได้การทำกิจกรรม พพปญ. ควรชวน กก. สถานศึกษาและ ผปค. เข้าร่วม การเข้าร่วมควรมอบบทบาทให้เขาเหล่านั้นด้วย (งานปลายปี วันที่ 24 มีนาคม สกว.ได้เชิญ กก. สถานศึกษาด้วย อ. อ้อ คงประสานงานแล้ว ช่วยกันเชิญให้ไปเห็นด้วย)

ระหว่างนี้ผมจะฉายการสนทนากับนักเรียนคนหนึ่งบน FB เราจะเห็นว่าเขาเรียนรู้ กล้าคิด กล้าติดต่อถามหาความรู้อย่างไร เด็กคนนี้อยู่ที่โรงเรียนในจังหวัดอุบล เจอกับผมเวลามีงาน พพปญ. ขอให้อ่านจากการสนทนาผ่าน message app ใน FB ครูลองคิดคำตอบนี้ให้เด็กบ้าง ผมให้ 1 นาที

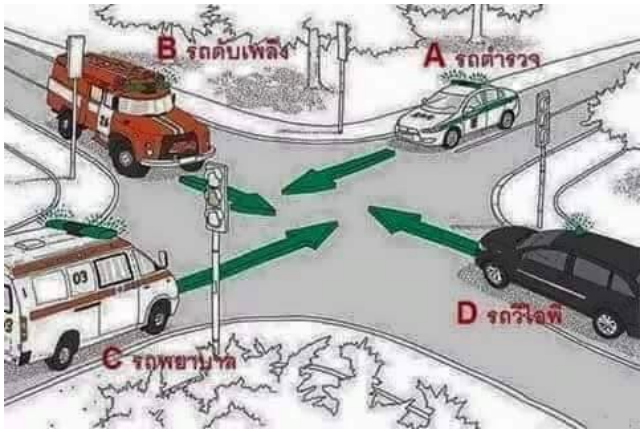

การแจกกระดาษตอนนี้คือการออกแบบ active learning ผมขอให้ครูสังเกตที่ reaction ของนักเรียน เมื่อให้คำตอบ

<u>เสริมงาม</u>

1. เราเรียกสมมุติฐานนี้ว่าเอาคำตอบมาเป็นสมมุติฐาน สอนเด็กให้เขียนสมมุติฐานแบบ “ข้อสงสัยในเหตุแห่งผล” นะครับ เด็กต้องทำในระบบ “ผลเกิดจากเหตุ” ตั้งแต่การตั้งสมมุติฐาน
2. **เมื่อทราบว่าจะใช้สารละลายสกัด ผู้ฟังต้องตั้งคำถามต่อ ตอนนี้ครูลองตั้งคำถามเองดู เพราะเวลาเด็กมาเสนอความคิดเราๆ ก็ต้องตั้งคำถามกลับ**
3. ขณะนี้เด็กนำเสนอเป็น graphic เป็นวิธีที่ดี เพราะคนฟังเขาได้ใช้ตาเป็นหลักบนจอ ส่วนหูเขาฟังที่พูด ทำให้เขารับสื่อ 2 ช่องทาง คนฟังจะเข้าใจง่ายขึ้น

4. เมื่อนักเรียนเสนอกราฟเส้น ครูเห็นคำถามอะไรไหม (ทำไมมีจุดสูงสุดเมื่อเพิ่มสารสกัด มันขัดกับความรู้สึกไหมว่า ยิ่งใช้สารสกัดมากก็น่าจะได้น้ำมันออกมามาก แต่ทำไมจึงมีจุดโค้งกลับ)
5. **ครูกลับไปหาคำถามข้อ 2 ที่ผมตั้งไว้ พยายามเอาบริบทนอกห้อง lab มาถามให้ได้**
6. ที่ถามว่าอุณหภูมิปานกลางคืออะไร คนถามเขามีเป้าหมายอะไร ครูทราบไหม (เขาต้องการให้นักเรียนรู้จักค่าเชิงปริมาณมากกว่าเชิงคุณภาพ การเรียนเราใช้เครื่องมือวัด ต้องได้เป็นตัวเลข ไม่ควรใช้ “ปานกลาง” แต่ต้องบอกเป็นตัวเลข)

วังเหนือ

1. พลาดที่เด็กอ่านตาม slide ครับ เพราะปกติแล้วคนฟังเขาอ่านเสร็จก่อนเสมอ เมื่ออ่านจบเขาเลิกฟัง
2. สมมุติฐานต้องแก้ให้เป็นประโยคข้อสงสัยในเหตแห่งผลนะครับ
3. แทนการพูดรายการวัสดุที่ละรายการ เราเอาไปผนวกในผังการทำงานแบบเสริมงามได้เลย การบอกเป็นผังทำให้เรามารถใช้บอกแบบเล่าเรื่องได้ การรับฟังจะดีกว่า สังเกตไหมว่าตอนนี้เด็กยังไม่ได้ใช้ tone การเล่าเรื่อง แต่เหมือนการท่องบทมามากกว่า ควรฝึกให้เขาออกมาเล่าเรื่องหน้าห้องมากๆ จะมีทักษะเอง
4. อีกทักษะที่จำเป็น คือ การนำสายตาคนฟังไปยังจอ โดยเฉพาะเมื่อต้องให้ดูตัวเลขในตาราง ที่ขณะนี้นักเรียนกำลังนำเสนออยู่ แต่ควรถอยออกมาจากกลุ่ม เพื่อให้คนฟังเห็นความต่าง อย่ายืนรวมกลุ่ม พยายามฝึกการใช้อวัจนะภาษา และการเคลื่อนไหว เด็กกลุ่มนี้จะนำเสนอได้ดีขึ้น เพราะน้ำเสียงดี
5. เขาอภิปรายผลได้ดี เราจะเห็นการใช้ข้อมูล 2 แหล่งมาผนวกกัน คือ อาหารที่เหลือกับน้ำหนักไส้เดือน เป็นหลักการทำสมดุลมวล ซึ่งสำคัญในกระบวนการคิด เพราะความสมดุลอยู่ในหลายแห่งของการใช้ชีวิต เช่น รายรับ รายจ่ายที่สมดุลกัน เป็นต้น ครูโรงเรียนอื่นพยายามให้ใช้หลักพวกนี้ หรือเอาบริบทมาอธิบาย ตัวอย่างของเสริมงาม คำถามที่เกี่ยวเนื่องกับบริบทคือ ราคาการสกัดเท่าใด? เอาไปใช้กินได้ไหม? เป็นการถามออกนอกห้อง lab

จักรคำ

1. ขอให้ครูเอา clip การพูดบอกการเปลี่ยนแปลงตัวเองขึ้น FB ด้วย เอาไปให้ผู้ปกครองเขาดู หาโอกาสเผยแพร่ให้ห้องอื่นทราบ เพราะเราควรขยายผลมากขึ้น ครูและ ผปค. ส่วนมากยอมรับจากการเปลี่ยนแปลงที่นักเรียนพูดออกมาเอง
2. การนำเสนอมีหลายแบบ ถ้าเราต้องการให้มีบรรยากาศวิชาการ ต้องทำแบบเสริมงามกับวังเหนือ หากต้องการให้เด็กกล้าแสดงออก มี creative thinking and design สามารถใช้แบบจักรคำได้ เด็กควรได้รับโอกาสทั้ง 2 แบบ ม. ต้นสามารถฝึกแบบจักรคำ แต่หากเป็น ม. ปลาย ผมแนะนำแบบวิชาการ เป็นการเตรียมความพร้อมเข้ามหาวิทยาลัย
3. เมื่อเห็นโจทย์แล้ว ผมนึกถึงการวัดผล เพราะ RBL คือการสร้างเหตุแล้ววัดผล เราจะมีคำถามการวัดผลที่เป็นก๊าซชีวภาพ วัดอะไร ปริมาณที่ได้ไม่น่าพอ เพราะเราใช้มันในฐานะเชื้อเพลิง การวัดก็ควรวัดคุณสมบัติที่มันจะถูกใช้งานใช่ไหม เราต้องวัดอะไร วัดอย่างไร วิชาเคมีหรือฟิสิกส์มีสาระอะไรช่วยนักเรียนวัดผล ผมฟังแล้วตั้งความหวังว่าครูเคมีมาร่วมวัด gas composition (CH_4 + CO_2) หรือครูฟิสิกส์สอนเรื่องการวัดค่าความร้อน และผมจะรอดูว่านักเรียนทำถึงไหม เป็นวิธีการทำให้เราตั้งใจฟัง เพราะมีเป้าหมายรออยู่แล้ว ครูต้องมีทักษะเช่นนี้

4. ดูตารางแล้วเห็นคำถามไหม เช่น ทำไมคงที่ 628 มันไม่มีอะไรเพิ่มหลายวัน หมายความว่าแบคทีเรียหยุดกินอาหารเช่นนั้นหรือ ที่เราสงสัยเช่นนี้เพราะเราคาดว่าคำตอบจะเพิ่มขึ้นรายวันใช่ไหม กราฟต้องเป็นเส้นต่อเนื่อง ไม่ใช่แบบขั้นบันได เราคาดการณ์ได้เช่นนี้เพราะเรารู้ว่าแบคทีเรียไม่น่าหยุดถือศีลอด การคาดการณ์เก่งทำให้ครูตั้งคำถามดักหน้านักเรียนได้ง่าย
5. คำถามเข้าสู่บริบทคือ **"ใช้ผักตบเท่าใดจึงเจียวไข่ได้ 1 ฟอง?"** เด็กจะได้คิดต่ออีกมาก ขอให้ครูลองเอาไปถามเด็กดู โดยไล่ถามว่าเราต้องรู้ข้อมูลอะไรบ้าง ข้อมูลนั้นหาได้อย่างไร ถามไปเรื่อยๆ

ห้างฉัตร

1. เรื่องที่ห้างฉัตรทำน่าสนใจมากเพราะจะมีหลายมิติที่ดึงเข้าหาชีวิตและสิ่งแวดล้อมได้ เด็กจะพัฒนาการคิดเชิงระบบง่าย เพราะเห็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่เป็นรูปธรรม
2. งานที่ทำสามารถจัดการให้เป็น STEM ได้ง่าย ขอให้ครูอ่านหนังสือ STEM เล่ม 2 ที่จะส่งให้เร็วๆ นี้ เพราะที่เด็กนำเสนอนี้ยังขาด engineering design process ที่เป็นหัวใจของ STEM Education
3. การคิดเข้าสู่บริบท คือ บ้านเราต้องการพลังงานไฟฟ้าเท่าใด ใช้ความร้อนเท่าใด แล้วเอาคำตอบของโครงงานทั้งหมดมาหาคำตอบให้บ้านเรา เช่น บ้านที่มีคน 3 คนควรติดตั้งอะไรบ้าง ต้องมีเชื้อเพลิงทำอาหารเท่าใด เอามาจากไหน กระทบสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวไท หมายความว่านักเรียนต้องออกแบบว่าเขาต้องการข้อมูลอะไร จากนั้นออกไปหาขอมูลมาเข้าสู่การคิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้ได้คำตอบ ตัวอย่างการนึ่งข้าวเหนียวด้วยเตาแกลบประหยัดกว่า LPG 7 บาท/กก. หรือเรื่องพลังงานการขายก๋วยเตี๋ยว เหล่านี้เป็นตัวอย่างที่ครูเห็นเรื่องการบูรณาการกับการใช้งานจริง

บุญวาทย์

1. ครูตั้งคำถามจากชื่อได้ไหม (ประสิทธิภาพสบู่คืออะไร วัดอย่างไร? เราต้องรู้ว่าสบู่มีหน้าที่อะไรก่อน) คาดบทบาทของ มะเกี๋ยง มะเขือพวง ประคำดีควาย ว่าจะทำอะไรต่อประสิทธิภาพ
2. ตั้งสมมุติฐานในลักษณะคำตอบ
3. เด็กวัดคุณลักษณะหรือคุณสมบัติ? (ฟอง แรงตึงผิว pH...) ถ้ากำจัดไขมันดี มันควรเป็นน้ำยาล้างจานหรือสบู่อาบน้ำ?
4. แรงตึงผิวกับฟองเป็นเหตุ-ผลต่อกัน เมื่อทราบเช่นนี้ครูต้องเอาผล 2 เรื่องนี้มาดูว่าได้ตรรกะตรงกันไหม เป็นการคิดแบบวิเคราะห์
5. เด็กคนนี้มีทักษะการ present ดีมาก เราเห็นได้จากการเคลื่อนไหวร่างกาย การนำคนฟังเข้าสู่ข้อมูลบนจอ ลักษณะการพูดก็เป็นธรรมชาติผสมวิชาการและเรื่องเล่า โดยเฉพาะส่วนกระบวนการและอธิบายผล
6. การถามว่าการลดแรงตึงผิวเกิดจากสารอะไร เป็นการถามที่ขั้นที่ 1 ถามความรู้จากการจำ ครูควรเปลี่ยนคำถามว่าถ้าเอามาเป่าฟอง เราควรใช้สบู่เหลวสูตรใดระหว่างมะเขือพวงกับประคำดีควาย เด็กต้องคิดไปที่ผลว่าสูตรไหนที่มีแรงตึงผิวน้อยกว่ากัน จึงจะได้คำตอบ เป็นการถามเอาความรู้มาประยุกต์ เป็นขั้นที่ 3 ของพุทธิพิสัย

แม่พริก

1. นักเรียนกำลังบอก justification (เหตุผลความสำคัญ) การทำงานนี้ เป็นสิ่งจำเป็น แต่อย่าวนไปมาใช้เวลามากเกินไป การบอกความสำคัญมีหน้าที่ให้ผู้ฟังสนใจ แต่ถ้าไม่กระชับ เราจะได้ยินเสียงดังจากห้อง แสดงว่าคนเริ่มไม่สนใจ

2. ตารางนี้ดูยาก สู้การ plot เส้นไม่ได้ อย่าให้เด็กอ่านตัวเลขทีละบรรทัด เราแก้ปัญหานี้โดยการ plot graph
3. เมื่อสรุปว่าแสงมีผลต่อ Vitamin C นักเรียนต้องเอาข้อมูลแสงมาแสดงด้วย จะทำให้เราเข้าใจมากขึ้น ปัญหาคือ ข้อมูลแสงคืออะไร ให้เด็กออกแบบหาคำตอบ วิธีวัดมาเสนอ

<u>พิริยาลัย</u>

1. เห็นชื่อเรื่องแล้วลองถามส่วนผลที่ต้องวัดดูนะครับ เริ่มจากนิยามการเติบโตของสาหร่ายคืออะไรก่อน จากนิยามเราจะรู้หน่วย จากหน่วยเราจะรู้เครื่องมือวัด
2. Slide นี้ไม่เหมาะ เพราะตัวหนังสือเล็กเกินไป นักเรียนลองทำใหม่ เดินออกห่างจอ ต้องอ่านออกในระยะ 10 เมตรสำหรับห้องเรียน
3. เมื่อเห็นประเด็นศึกษาเราจะเกิดการคาดว่าการใส่ปุ๋ยดีกว่า เพราะพืชต้องการปุ๋ย แต่ขณะเดียวกันเราต้องพิจารณาให้ได้วี่ปัจจัยอื่นอีกไหม เช่น ปริมาณ O2 แสง เราใช้ความคาดหวังนี้รอคอยคำตอบ วิธีนี้จะทำให้ครูสามารถวิเคราะห์ผลที่นำเสนอและตั้งข้อสังเกตได้
4. ผลใช้คำว่า “อัตรา” การเติบโต หน่วยไม่สามารถเป็นกรัมได้ แต่ต้องเป็น “กรัมต่อ...”
5. น้ำบาดาลมีสารอาหารจากแร่ธาตุเป็นการกล่าวอ้างลอยๆ เราต้องการข้อมูลจริงมายืนยัน ซึ่งทำได้ไม่ยาก เมื่อนักเรียนบอกอย่างนี้ ครูต้องฝึกให้เขาตระหนักว่าเป็นการกล่าวอ้างลอยๆ แล้วถามต่อว่าเขาจะหาคำตอบที่ถูกต้องได้อย่างไร
6. สาหร่ายไม่ใส่ปุ๋ยโตดีที่สุดเป็นการขัดกับความเป็นจริงไหมว่าพืชไม่ต้องการปุ๋ย เมื่อกล่าวอย่างนี้ นักเรียนควรทดลองเลี้ยงในน้ำที่ไม่มีแร่ธาตุ ลองให้เขาเลี้ยงในน้ำกลั่นดูสิ
7. เมื่อแสงมีผลต่อการเติบโต ครูสามารถถามต่อว่าควรปลูกในน้ำลึกไม่เกินเท่าไหร่ เพราะแสงขึ้นกับความลึกของน้ำ นักเรียนก็จะรู้เงื่อนไขเอาไปใช้จริง ความลึกของน้ำเป็นตัวแปรสำคัญเพราะนอกจากแสงแล้ว มันยังเป็นตัวบอกปริมาตร (ลึกมาปริมาตรมากตาม) ที่สาหร่ายเติบโตด้วย น้ำที่ไม่ลึกก็ต้องใช้พื้นที่บ่อมาก เปลืองพื้นที่ใช่ไหม นำไปสู่คำตอบการใช้พื้นที่

ทุ่งหัวช้าง

1. งานนี้เป็นแนวมนุษยศาสตร์ น่าสนใจว่าทำเป็น RBL ได้อย่างไร
2. ที่นักเรียนรายงานเป็นการออกไปถามความเห็น การทำเป็น RBL คือการอธิบายเหตุผล การสืบค้นต้องถามให้ถึงเหตุผล แยกเหตุผลออกจากความเชื่อ พยายามเอาบริบทมาร่วมอธิบายที่มาของความเชื่อ
3. งานมนุษยศาสตร์เราจะไม่มีตัวแปรต้น-ตามนะครับ เราสืบค้นข้อมูลจำนวนมากมาสนับสนุนกันจนมันลู่เข้าหาคำตอบเดียว เป็นขั้นตอนที่เราเรียน “ชักนำ” หรือ induce เราเรียก inductive conclusion
4. ตัวอย่างเช่นผู้ชายใส่สีแดง ที่มาคืออะไร อธิบายด้วยเหตุผลอะไร แบบเดียวกับทำไมเสื้อผู้ชายจึงกลัดกระดุมสลับด้านกับเสื้อผู้หญิง มันมีเหตุผลของมัน ผู้ชายซ่อนอาวุธ สาบกระดุมต้องเอื้อต่อการชักอาวุธด้วยมือขวา แล้วผู้หญิงทำไมกลับข้าง เขาเอาไว้ทำอะไร อย่างนี้เราเรียกว่าทำงานสำรวจที่มีเหตุผลอธิบาย
5. คำถามว่า “หนูทำงานชุมชนอย่างนี้ต้องการต่อยอดอะไร?” เป็นคำถามที่เราเรียก reflective คือไม่ถามไปที่เนื้องาน แต่ถามในบริบทที่เกี่ยวข้อง reflective questioning ที่ดีจะต้องถามเพื่อสะท้อนกลับมาที่ตัว เช่น “หนูได้อะไรจากการทำงานนี้” “หนูรู้สึกอย่างไร” ทำให้ได้จิตพิสัยไม่ยาก

แจ้ห่ม

1. เป็นงานที่เอาพื้นที่เป็นที่ตั้ง งานแบบนี้จะทำให้เห็นความสัมพันธ์สิ่งต่างๆ ได้ง่ายมาก แบบเดียวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและพลังงานของโรงเรียนก่อนหน้านี้
2. ครูลองถามตัวเองว่าถ้าดินจากป่าไฟไหม้มันจะต่างจากดินธรรมดาอย่างไร เพราะนี้เป็นประเด็นที่นักเรียนใช้เปรียบเทียบ การเปรียบเทียบเราต้องพยายามแยกความต่างออกมาให้ได้ก่อน และความต่างนี้จะใช้อธิบายผล เช่น ดินไฟไหม้มีด่างจากขี้เถ้า แต่ขาดจุลินทรีย์ เป็นต้น จึงทำให้ได้ผลต่างกัน
3. ออกแบบ slide ต้องปรับปรุง จอมีพื้นที่มากมาย แต่ใช้ไม่คุ้ม ตัวหนังสือเล็กไป
4. ถ้าสีแดงในข้อ 2 เป็นจริง แสดงว่าเราสามารถพิสูจน์ซ้ำได้โดยเอาเถ้ามาผสมดินที่อบฆ่าเชื้อ เพาะในห้อง lab ก็ได้ นักเรียนก็จะรู้จักวิธีการ confirm งานของตนเอง
5. การงอกของเมล็ดเกิดจากการปลดปล่อยอาหารจากดินไฟไหม้อย่างที่เด็กสรุป? จริงหรือ? การงอกเกิดจากการใช้อาหารที่สะสมในเมล็ดพืชไม่ใช่หรือ เราจะเห็นว่าเด็กไม่ได้เอาสีแดงข้อ 2 มาใช้ร่วมอธิบาย กรณีนี้ครูต้องถามให้เด็กเห็นว่าดิน 2 ชนิดต่างกันอย่างไร แล้วออกแบบการทดลองที่สามารถ confirm ได้ การ confirm ควรทำใน lab เพราะเราสามารถควบคุมปัจจัยอื่นได้ เราสามารถตั้งสมมุติฐานว่าด่าง (ขี้เถ้า) ทำให้เปลือกนิ่ม งอกง่าย ออกแบบวัดความนิ่มของเปลือกหุ้มเมล็ดเมื่ออยู่ในสภาพด่าง นักเรียนจะเข้าใจเหตุผลจากลูกศรหลายลูกที่ต่อเนื่องกัน

วิชชานารี

1. สมมุติฐาน “โอเอซีสจากผักตบชวาสามารถใช้ได้จริง” คำพูดนี้ที่จริงคือ “ความเชื่อ” ต่างหาก เพราะเรามีความเชื่อเช่นนี้ เราจึงทำ (ตามความเชื่อ) ผมเคยบอกตั้งแต่ปีที่ 2 สงสัยว่าเราทำงานโดยไม่ต้องมีสมมุติฐานก็ได้ เพราะถ้ายังมีคำว่าสมมุติฐานอยู่ เราจะติดของเดิม ปีหน้าเราทำงานโดยเขียนผังความเป็นเหตุ-ผลเลยดีกว่า จะได้ตัวแปรง่ายๆ จากนั้นเขียน flow chart กระบวนการ เพื่อให้เด็กๆ สามารถวางแผนการทดลองที่เห็นภาพเป็น flow ของกิจกรรม เขาจะรู้จักการวางแผนติดตัวไป
2. ตัวอย่างสมมุติฐาน “ถ้าใส่สาร.... โอเอซิสผักตบชวาจะไม่ขึ้นราตลอดอายุใช้งาน” จะเห็นว่าเป็นประโยคเงื่อนไข “ถ้าทำเหตุให้เกิด เราจะได้ผล (ที่คาด) ตามมา” งานจึงเป็นการออกแบบสร้างเหตุแล้วสังเกต/วัดผล เหตุคือใส่สาร.... ผลคือจำนวนราที่เกิดขนโอเอซีส ถามต่อว่าวัดผลอย่างไร เด็กๆ ก็จะคิดออกแบบการหาคำตอบ (problem solving skill)

ทุ่งกว๋าว

1. ถ้าออกแบบให้สนุก นักเรียนควรได้คำตอบว่าหอยชอบส่วนใดมากที่สุด เอาหอยวางกลางบ่อ เอาส่วนต่างๆ ของมะละกอวางเป็นมุม 3 เหลี่ยม เฝ้าดูว่าหอยเดินไปหาส่วนใดมากที่สุด เราก็ได้คำตอบคำตอบที่น่าสนุกที่เขียนมานี้เป็นการแสดงความคิดเชิง creative เพื่อหาคำตอบเปรียบเทียบในสถานการณ์เดียวกัน ทำให้เรากำจัดตัวแปรที่ก่อกวนได้ง่าย นักเรียนอาจทำเพิ่มโดยจับเวลา หาความเร็วในการเดินเข้าหาที่ใช้ล่อด้วย ที่เดินเร็วมากแสดงว่าชอบมากใช่ไหม?
2. เมื่อทราบแล้วก็เอาไป confirm ในนาข้าว จะเป็นการทำงานที่หาความรู้ส่วนที่เป็นแก่นก่อน แล้วเอาแก่นความรู้ไปประยุกต์ ถ้าได้ผลการประยุกต์ไม่ตรงกัน นักเรียนต้องหาคำตอบว่าทำไม ความต่างเกิดจากบริบทที่ต่างจากการทดลองตอนหาแก่นความรู้ เช่น ความลึก แสง ในท้องนา เป็นต้น

3. **มีข้อคิดฝากครู ลองเอางานที่ทำมาชวนนักเรียนออกแบบใหม่ ทำ 2 ขั้น คือ การหาส่วนแก่น กับส่วนพิสูจน์ในสถานการณ์จริง ที่ฟังมาวันนี้หลายเรื่องสามารถทำได้ แบ่งเด็กเป็นกลุ่ม อกแบบวิธีการมาประชันกัน นักเรียนได้ความคิดวิเคราะห์ไปถึงการคิดประเมินและวิพากษ์วิจารณ์ (critical thinking)**

<u>เคนแน็ตฯ</u>

1. นำเสนอมีชีวิตชีวาดี เพราะเขาแสดงให้เห็นการถกเถียงข้อเสนอต่างๆ กันก่อน การถกกันหาข้อสรุปเป็นทักษะ collaboration แต่ละคนให้เหตุผลด้วยประโยค “หนูคิดว่า.... เพราะ....” สังเกตให้ดีเขาพูดด้วยประโยคเงื่อนไข และเพราะว่า.... ตลอดเวลา แสดงถึงพัฒนาการทางความคิดที่น่าดีใจด้วยกับการเริ่มต้น
2. การพูดเป็นประโยคมีเงื่อนไขเป็นหลักฐานที่สำคัญของการพัฒนาความคิดของนักเรียน ครูควรสังเกตพัฒนาการนี้

ช่วงสุดท้ายของการประชุม

ประกาศผลรางวัลนิทรรศการและโปสเตอร์ ดังนี้

1. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม
2. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย
3. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนวังเหนือวิทยา
4. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

ประกาศผลรางวัลการนำเสนอภาคบรรยาย ดังนี้

1. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 3 ได้แก่ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา
2. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 2 ได้แก่ โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ
3. รางวัลรองชนะเลิศอันดับที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม
4. รางวัลชนะเลิศ ได้แก่ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย

สุดท้ายเป็นการมอบเกียรติบัตรให้กับครูและนักเรียนทั้ง 11 โรงเรียน และถ่ายภาพร่วมกัน

ผลลัพธ์ที่ได้/บทวิเคราะห์

การจัด เวที “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน” ครั้งนี้ มีจุดที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงการเรียนของนักเรียน และครูเองก็เกิดความกระตือรือร้นที่จะพยายามหาความรู้ใหม่ๆ เพื่อที่จะได้ตอบปัญหาและจัดการเรียนรู้แบบ “ถามคือสอน” นอกจากนี้ยังมี ผู้บริหาร ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และปราชญ์ชาวบ้าน ที่คอยให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี การเดินทางมาได้ถึงจุดนี้ได้นั้นถึงแม้จะเป็นเรื่องที่เหนื่อย แต่ผลลัพธ์ที่เราได้ในวันนี้มีคุณค่ามหาศาล เพื่ออนาคตชาติ มองเห็นแนวทางและมีกำลังใจในการรวมพลังเครือข่ายกัลยาณมิตรครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ ที่จะสานต่อคุณค่าแห่งการเรียนรู้แบบโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้แก่ลูกหลานของพวกเราในพื้นที่ให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

ภาพประกอบกิจกรรมเวที “พลังการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างยั่งยืน”

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ปีที่ 3
วันอาทิตย์ ที่ 13 มีนาคม 2559
ณ ห้องประชุมโอสารโรจน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

<u>กิจกรรมปิดงาน“ครูพันธุ์เหมาะ นักเรียนพันธุ์ใหม่” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2559</u>

วันพฤหัสบดีที่ 24 มีนาคม 2559 เวลา 08.30 – 16.30 น.

ณ ห้องแกรนด์ ไดมอนด์ บอลรูม อิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย ได้จัดเวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2559 ภายใต้ชื่อ “ครูพันธุ์เหมาะ นักเรียนพันธุ์ใหม่” เพื่อนำเสนอรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการปฏิรูปครู เพื่อจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน ในวันพฤหัสบดีที่ 24 มีนาคม 2559 ณ ห้องแกรนด์ ไดมอนด์ บอลรูม อิมแพ็ค เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี โดยมี ศ.นพ.สุทธิพันธ์ จิตพิมลมาศ ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และน.ต. พ.ญ. นลินี ไพบูลย์ กรรมการกำกับดูแลกิจการ บมจ.ธนาคารกสิกรไทย เป็นประธานในการเปิดงาน

รูป พิธีเปิดเวที “ครูพันธุ์เหมาะ นักเรียนพันธุ์ใหม่”

รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวว่า การปรับเปลี่ยนโครงสร้างแบบศึกษาธิการ หากไม่ได้ทำให้ภาระงานของครูลดลง ก็อาจไม่ช่วยให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา เพราะการเรียนการสอนของครูยังเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูป"

รูป รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ กล่าวรายงาน

ส่วนอดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดร.กฤษณพงศ์ กีรติกร ไม่ได้มากล่าวปาฐกถาเปิดงานด้วยตัวเองตามกำหนดการ แต่ได้พูดผ่านการบันทึกเทป อธิบาย 10 ทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ การแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ การจัดการ การทำงานร่วมกัน วุฒิภาวะทางอารมณ์ การตัดสินใจ การเจรจา การมีใจบริการ และการยืดหยุ่นทางความคิด ซึ่งปัจจุบันหลักสูตรการศึกษาไทยไม่ได้ส่งเสริม ทักษะเหล่านี้มากนัก อีกทั้งยังกล่าวต่อว่า

แม้จะมีคำสั่ง คสช.ที่ 10-11/2559 รื้อระบบศึกษาธิการส่วนภูมิภาคออกมา แต่ไม่ว่าโครงสร้างจะเปลี่ยนไปอย่างไร การเรียนการสอน ของครู ก็ยังคงต้องเดินหน้าต่อไป

ในช่วงเช้าเป็นการแสดงบนเวทีของครูและนักเรียนใน 4 ภูมิภาคที่สะท้อนให้ทราบว่า โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำอะไร เกิดผลอะไรกับความเป็นครูในโครงการ ครูเปลี่ยนอะไร เหตุใดครูจึงเปลี่ยน และเปลี่ยนจากกระบวนการอะไร ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่า ทั้ง 4 ภูมิภาคล้วนมีวิธีการสอนโดยการทำโครงงานฐานวิจัย มุ่งเสริมทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่จะก้าวทันกับการแข่งขันในประเทศเพื่อนบ้าน อีกทั้งยังมีละครสั้นปริศนาการศึกษาไทย ตอน ใครลวง ใครหลอก ใครบอกจริง ประกอบการคิดเหตุผลเชิงตรรกะอันเป็นหลักสำคัญของการฝึกกระบวนการคิดของครูและนักเรียน

รูป บรรยากาศการแสดงบนเวทีของทั้ง 4 ภูมิภาค

รูป ละครสั้น ตอน ใครลวง ใครหลอก ใครบอกจริง

สำหรับช่างบ่ายเป็นเวทีเสวนา แบบมีส่วนร่วมของผู้เข้าฟัง ภายใต้หัวข้อ “ครูพันธุ์ไหน นักเรียนพันธุ์นั้น” โดยผู้เกี่ยวข้องกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านการศึกษา ดร.บรรเจิดพร สู่แสนสุข ตัวแทนจาก สพฐ. ผอ.เพ็ญประภา ศรีสุวรรณ ตัวแทนผอ. จากโรงเรียนบ้านแพ้ววิทยา ครูไสว อุ่นแก้ว ตัวแทนครู จากโรงเรียน

ขุนหาญวิทยาสรรค์ และคุณสุทธิพงษ์ ธรรมวุฒิ ตัวแทนสื่อ จาก ทีวีบูรพา ทั้งนี้ยังมีกิจกรรมคู่ขนานของประธานกรรมการสถานศึกษา ครูและผู้ปกครองอีกด้วย

รูป เวทีเสวนาหัวข้อ "ครูพันธุ์ไหน นักเรียนพันธุ์ไหน"

ผู้ได้รับรางวัลมีดังนี้

รางวัลต้นดาวเรือง

โรงเรียนธีรศาสตร์ บ้านโป่ง ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยศิลปากร

รางวัลหนังสือ

หลอมรวมใจการศึกษากับชุมชน : หนังสือ : "เรื่องเล่า...จากครูเจ้ง"
เขียนโดย : ครูกัณจณา อักษรดิษฐ์
โรงเรียนเทิงวิทยาคม ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา

การตะหนักรู้และเปลี่ยนแปลง : หนังสือ : "เมื่อเมล็ดพันธุ์แห่งการเปลี่ยนแปลงเติมโต : การเปลี่ยนแปลงของครูเรวดี"
เขียนโดย : ครูเรวดี นีระภักษ์
โรงเรียนเขมราฐพิทยาคม
ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

หมายเหตุ :

1. รายละเอียดชุดการแสดงของศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยา มีดังนี้

การแสดงของภาคเหนือจะทำการสื่อความรู้สึกสะท้อนคิดของครูและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ จำลองภาพเหตุการณ์เป็นละครและสรุปประเด็นสะท้อนคิดเป็นลำดับต่อมา

เริ่มต้นเป็นการแสดงละครโดยนักเรียน (ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยพะเยา

Theme: Change of Heart ใจแลกใจ เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

เริ่มต้นด้วยการนำเสนอบรรยากาศภายในห้องเรียนแบบเดิมๆ ที่นักเรียนรู้สึกว่าน่าเบื่อหน่าย ครูเองก็ทำหน้าที่โดยไม่ได้คำนึงถึงนักเรียน มีการสนทนากันระหว่างนักเรียนด้วยกัน และมีการแสดงของนักเรียนคนหนึ่งที่แสดงบทบาทสมมติเป็นคุณครู

ต่อมาเมื่อมีโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเข้ามาในโรงเรียน นักเรียนและครูได้เรียนรู้โครงงานฐานวิจัยและลงมือปฏิบัติจริงร่วมกัน จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งครู นักเรียน และกระบวนการเรียนรู้

นักเรียนและครูสะท้อนการเปลี่ยนแปลง (8 นาที)

การเชื่อมต่อการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงมาสู่การถ่ายทอดโดยครู (ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง)

สะท้อนจากครู เรียนรู้และเปลี่ยนแปลง Change of Heart ใจแลกใจ เรียนรู้ไปพร้อมๆ กัน

เมื่อนักเรียนแสดงจบลง ครูจำนวน 5 ท่าน เดินขึ้นบนเวที และถ่ายทอดการสะท้อนการเปลี่ยนแปลงของครูเชื่อมต่อจากการแสดงรวมกับประสบการณ์เฉพาะของครูแต่ละคน (8 นาที)

ตอนสุดท้าย ผู้แสดงทุกคนจับมือประสานกัน และมีตัวแทนครูท่านหนึ่งอ่านบทกวี

“มือกุมมือเกี่ยวกระชับมั่น ใจเชื่อมใจกันไม่หวั่นไหว
อุดมการณ์หาญกล้าครูมุ่งไป เรียนรู้ในเส้นทางเพาะพันธุ์ปัญญา
การเปลี่ยนแปลงก่อเกิดก้าวที่กล้า ปรับหัวใจเคยอ่อนล้ามาสู้ใหม่
เรียนรู้ที่จะคิดต่อให้เข้าใจ เหตุผลให้วิเคราะห์ได้ในความจริง
หัวใจครูเรียนรู้หัวใจศิษย์ ผสานจิตวิชาการสานทุกสิ่ง
ชีวิตของชุมชนต่างพึ่งพิง สายสัมพันธ์ชีวิตจริงงานวิจัย
ต้นกล้าเอยต้นกล้าน้อยๆ มือครูนี้จะคอยบ่มเพาะต้นกล้า
หัวใจครูเปี่ยมพลังเพาะพันธุ์ปัญญา เราเรียนรู้เราก้าวกล้าไปด้วยกัน
มือกุมมือเกี่ยวกระชับมั่น พลังหนึ่งต่อพลังไม่หวั่นไหว
พลังแห่งอุดมการณ์คือแรงใจ จะเชื่อมต่อพลังใหม่ให้ยั่งยืน”

ผู้แสดงศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยพะเยา : ตัวแทนนักเรียนจากโรงเรียนภูซางวิทยาคม

ผู้แสดงศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง : ตัวแทนคุณครูจากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และโรงเรียนพิริยาลัยฯ

2. หนังสือเล่มเล็กของครูแกนนำ ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมจำนวน 2 เล่ม ดังรูปภาพ

ปีที่ 3 (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2559 - เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)

“โครงการนำเสนอผลงานโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีการศึกษา 2559 ในพื้นที่ 8 ศูนย์พี่เลี้ยง (ภายใต้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา)”
ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
รายงานในช่วงตั้งแต่วันที่ 3 มกราคม 2560 ถึง 4 พฤษภาคม 2560

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยพะเยาและมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้ดำเนินงานร่วมกันจัดการประชุม “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ในวันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา และได้ร่วมดำเนินงานกิจกรรมในการประชุมเวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ คือ เวที “เพาะพันธุ์ปัญญาสำหรับเด็กไทย 4.0” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2560 วันเสาร์ที่ 25 มีนาคม 2560 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สรุปรายละเอียดการดำเนินงาน ดังนี้

“เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท”
วันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

1. ที่มาและความสำคัญ

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ บมจ. ธนาคารกสิกรไทย และมีหน่วยจัดการกลาง ซึ่งมี รอง

ศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เป็นผู้ให้แนวทางในการพัฒนาทักษะ และความรู้ด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้บนฐานวิจัย (Research Based Learning หรือ RBL) ซึ่งตลอดระยะเวลาของการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ผ่านโครงงานฐานวิจัยนั้นได้เกิดข้อเรียนรู้ขึ้นมากมาย รวมทั้งคุณูปการที่เกิดขึ้นกับนักเรียน ครู ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่เป็นศูนย์พี่เลี้ยง รวมทั้งชุมชนและกัลยาณมิตรเครือข่ายในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง มีศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา 8 แห่งกระจายตัวอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ เป็นผู้นำแนวทางในการพัฒนาดังกล่าว ไปต่อยอด และขยายผลให้กับครูแกนนำในโรงเรียนต่าง ๆ ที่เข้าร่วม ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาและศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางเป็นศูนย์พี่เลี้ยงในภาคเหนือ ที่ได้ดำเนินงานตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และได้รับข้อเรียนรู้สำคัญว่าแนวทางการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีคุณค่าในการพัฒนาคนจากด้านในจิตใจที่เป็นคุณธรรมและจิตสำนึกสาธารณะ ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางวิชาการ ทักษะชีวิต เป็นการตอบสนองหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับทักษะที่พึงประสงค์สำหรับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังก่อให้เกิดทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เครือข่ายผู้ร่วมเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ภาคเหนือ ตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับ และปรารถนาจะสานต่อให้เกิดความยั่งยืนในพื้นที่ จึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญในการนำเสนอรูปธรรมของการพัฒนาคุณธรรมและปัญญาจากภายในของนักเรียน ครู ผู้บริหาร อาจารย์ และกัลยาณมิตรเครือข่ายผู้ร่วมเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ให้เผยแพร่แก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน เพื่อสานต่อคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน ประกอบกับในโอกาสที่ในเดือนมกราคม 2559 เป็นระยะเวลาที่โรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จะได้เรียนรู้ร่วมกันในการนำเสนอผลงานในปี พ.ศ. 2559 ดังนั้นศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาและศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จึงจัด “เวที การนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

2.1 เพื่อจัดเวทีนำเสนอผลงานของนักเรียนและครูในโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ

2.2 เพื่อนำเสนอและเผยแพร่คุณค่าของการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแก่หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน เพื่อสานต่อคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน

3. รายละเอียดการดำเนินงาน

ศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยพะเยาและศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ร่วมกันจัดกิจกรรม “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ในวันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2559 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนและครูผู้ร่วมโครงการฯ มีเวทีนำเสนอการดำเนินงานโครงงานฐานวิจัย และการพัฒนาการเรียนรู้ในทุกด้าน

2. หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพเด็กและเยาวชน ตระหนักในคุณูปการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และสานต่อคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาให้เกิดความต่อเนื่อง ยั่งยืน

หมายเหตุ

1.จำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วม ม.พะเยา 10 โรงเรียน ม.ราชภัฏลำปาง 11 โรงเรียน	21
2. นร.เข้าร่วมโรงเรียนละ 20 คน ครูโรงเรียนละ 5 คน	525
3. คณะทำงานศูนย์ละ 10 ท่าน	10
4. ผู้ร่วมเสวนา 10 คน	10
5. ผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน	10
6. ผู้เข้าชมจากภายนอก 20 ท่าน	20
รวมยอด	**575**

5. ผลการดำเนินงาน

ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ประกอบด้วย นักเรียน ครูแกนนำ ชุมชน กรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กรรมการสถานศึกษา และกัลยาณมิตรเครือข่าย จากศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รวมจำนวน 140 คน

กิจกรรมที่ดำเนินการในเวทีครั้งนี้มีรายละเอียดสรุปได้ดังนี้

08.00 น. – 08.30 น. ลงทะเบียน

08.30 น.– 09.00 น. **พิธีน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณและร่วมถวายความอาลัยแด่พระบาทสมเด็จ พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร** โดยประธานในพิธี กล่าวน้อมรำลึกและถวายความอาลัย

พิธีเปิด

กล่าวรายงาน โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประกอบศิริ ภักดีพินิจ รองคณบดีฝ่ายวิชาการ คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

กล่าวเปิดงาน โดย ผู้ว่าราชการจังหวัดพะเยา นายณรงค์ศักดิ์ เฉลิมเกียรติ หรือผู้แทน

09.00 น.-10.00 น. การแสดงเทิดพระเกียรติฯ ชุดKing of Kings/การน้อมนำแนวพระราชดาริและพระจริยาวัตร

10.00 น.-12.30 น. เวทีเสวนา เรื่อง “เพาะเมล็ดพันธุ์แห่งปัญญาเพื่อต้นกล้าแห่งความรู้คู่คุณธรรม” (Knowledge Moral)

12.30 น. - 13.30 น. พักรับประทานอาหารกลางวัน

13.30 น. – 15.00 น. นำเสนอผลงานของนักเรียน ความภาคภูมิใจในความสำเร็จของครูแกนนำและนักเรียนในโครงการ

15.00 น.-15.30 น. พิธีปิด/มอบของรางวัล

หมายเหตุ

เวลา 10.00 น.-15.00 น. มีการนำเสนอผลงานภาคโปสเตอร์ของโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

ผลจากการจัดกิจกรรม “เวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท” ในครั้งนี้ ทำให้นักเรียน ครูแกนนำ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ได้รับโอกาสในการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน ครูแกนนำ และเวทีวิจัย พะเยาวิจัย และจากการสะท้อนคิด พบว่า ผู้ร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขในการร่วมกิจกรรมครั้งนี้เป็นอย่างมาก ในส่วนของกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่ได้ร่วมกิจกรรม ได้สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักในคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและการสานต่อคุณค่าของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในพื้นที่ให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

ในการเข้าร่วมกิจกรรม เวที “เพาะพันธุ์ปัญญาสำหรับเด็กไทย 4.0” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2560 วันเสาร์ที่ 25 มีนาคม 2560 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี นั้น ผลการดำเนินงาน มีความประจักษ์เป็นรูปธรรมว่าสาธารณชนให้ความสนใจมาร่วมงาน 1,000 คน ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้ร่วมนำเสนอบทเรียนความสำเร็จจากการดำเนินงาน ในห้องเรียนย่อยที่ 2 โดย ครูแกนนำ เป็นวิทยากร คือ การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการทำโครงงาน มีผู้สนใจเข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 82 คน

รายละเอียดประกอบการดำเนินงาน

การประชุมทางวิชาการระดับชาติ

ในการดำเนินงานกิจกรรมเวทีทั้งสองครั้งดังกล่าวนี้ มีรายละเอียดผู้เข้าร่วมกิจกรรมจากโรงเรียน และกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ตัวแทนชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสานต่อความเข้มแข็งและยั่งยืนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ดังนี้

ศูนย์พี่เลี้ยงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

กิจกรรมเวทีนำเสนอผลงานโรงเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ระดับภูมิภาค ภาคเหนือ สานคุณค่าเพาะพันธุ์ปัญญา ตามรอยเบื้องพระยุคลบาท
ในวันศุกร์ที่ 27 มกราคม 2560 ณ หอประชุมพญางำเมือง มหาวิทยาลัยพะเยา จังหวัดพะเยา

โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 10 โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียน	ครู (คน)	นักเรียน (คน)
1. โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	3	16
2. โรงเรียนพิริยาลัยฯ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่	2	10
3. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	3	10
4. โรงเรียนวิชชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	4	6
5. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	4	6
6. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	5	25
7. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	2	8
8. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง	2	8
9. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	4	6
10. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	2	8
รวมจำนวน	31	103

มีผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเวทีในครั้งนี้ คือ
ผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารี และผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม

นอกจากนี้มีเครือข่ายกัลยาณมิตรเข้าร่วมกิจกรรมเวทีในครั้งนี้ ดังนี้
มีกรรมการสถานศึกษาจากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ 1 คน คือ นายเจนวิทย์ สอดศุข
มีตัวแทนจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน 1 คน คือ นายนฤเทพ พรหมเทศน์

กิจกรรม เวที “เพาะพันธุ์ปัญญาสำหรับเด็กไทย 4.0” เวทีนำเสนอผลงานระดับประเทศ ประจำปี 2560 วันเสาร์ที่ 25 มีนาคม 2560 เวลา 08.30 – 16.30 น. ณ อิมแพ็ค อารีน่า เมืองทองธานี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

โรงเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 11 โรงเรียน ดังนี้

โรงเรียน	ครู (คน)
1. โรงเรียนจักรคำคณาทร อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน	5
2. โรงเรียนทุ่งหัวช้างพิทยาคม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน	4
3. โรงเรียนพิริยาลัยฯ อำเภอเมือง จังหวัดแพร่	2
4. โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	8
5. โรงเรียนวิชชานารี อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	4
6. โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	7
7. โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง	6
8. โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม อำเภอเมืองปาน จังหวัดลำปาง	2
9. โรงเรียนแม่พริกวิทยา อำเภอแม่พริก จังหวัดลำปาง	4
10. โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	4
11. โรงเรียนวังเหนือวิทยา อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง	6
รวมจำนวน	52

มีผู้บริหารโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมเวทีในครั้งนี้ คือ

ผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารี ผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี

นอกจากนี้มีเครือข่ายกัลยาณมิตรเข้าร่วมกิจกรรมเวทีในครั้งนี้ ดังนี้

มีกรรมการสถานศึกษาจากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ 1 คน คือ นายเจนวิทย์ สอดศุข

มีตัวแทนเครือข่ายผู้ปกครองจากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ 1 คน คือ นายวีระ ธีระวงศ์สกุล

มีตัวแทนจากเทศบาลตำบลอุโมงค์ จังหวัดลำพูน 1 คน คือ นายนฤเทพ พรหมเทศน์

ภาคผนวก ฌ.

<u>ตัวอย่างเสียงสะท้อนของผู้บริหาร ครูแกนนำ นักเรียน ผู้ปกครอง และผลงานวิชาการของนักเรียนและครูบางส่วน (ระหว่างเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2557 – เดือนเมษายน พ.ศ. 2560)</u>

เสียงสะท้อนในปีที่ 1

"โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ถือว่าโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย โดยเฉพาะผมก็อยากให้คุณครูได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ให้เด็กได้ใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะครูแกนนำได้นำการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัยเอาไปใช้ในชั้นเรียนทั้งชั้น รู้สึกว่าได้ผลเป็นที่น่าพอใจโดยเฉพาะเด็กจะมีภาคปฏิบัติมากขึ้นและสามารถนำเสนอผลงานได้เป็นอย่างดี เราก็เลยได้รับความอนุเคราะห์จากทาง สกว. และธนาคารกสิกรไทย โรงเรียนได้ดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และทางโรงเรียนอยากจะขยายผลให้มากขึ้น โดยเราได้รับสมัครคุณครูที่จะเข้าร่วมโครงการเพื่อสอนให้เด็กคิดได้มากขึ้น โดยเรียกการสอนว่า RBL หรือ Research Based Learning โดยได้รับความร่วมมือจากทางราชภัฏและความอนุเคราะห์จากท่านอาจารย์ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และท่านอาจารย์ รศ.ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มาเป็นวิทยากรให้ ในความท้าทายก็คือว่าเราจะต้องสร้างความตระหนักให้ครูก่อน เสร็จแล้วก็ต้องได้รับการยอมรับจากนักเรียนซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะมุ่งเข้าสู่มหาวิทยาลัย ควรจะได้เรียนรู้กระบวนการที่จะสร้างองค์ความรู้ในเชิงวิทยาศาสตร์หรือในเชิงวิจัย ซึ่งถ้าเด็กได้สร้างองค์ความรู้แบบที่เป็นกระบวนการ จะทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างยั่งยืนและมีวิธีการที่จะดำเนินชีพ วิธีการที่จะแก้ปัญหาชีวิต วิธีการที่จะทำงานอย่างเป็นกระบวนการ" (ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"เมื่อโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ดำเนินมาจนสิ้นปีการศึกษา 2556 ผู้ปกครองได้สะท้อนให้กับครูแกนนำเสมอว่าเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เช่น การกล้าแสดงออก การพูดเชิงเหตุผล ส่วนนักเรียนก็ได้เขียนประสบการณ์ที่ประทับใจในการร่วมโครงการและการเปลี่ยนแปลงในตนเอง โดยเฉพาะการคิด ความประพฤติ ผลการเรียนที่ดีขึ้น ได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นได้อย่างหลากหลาย เปิดโลกทัศน์ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล จึงนับว่าโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมได้รับโอกาสที่มีค่าอย่างยิ่งในการได้มีส่วนร่วมเพาะพันธุ์ปัญญาของนักเรียนให้เป็นผู้เรียนที่พร้อมสำหรับการเป็นผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้จริง และครูผู้สอนได้แนวทางการจัดการเรียนการสอนบูรณาการโดยใช้โครงงานฐานวิจัยที่มากด้วยจิตวิญญาณในความเป็นครูจึงจะพานักเรียนสู่เป้าหมายของความสำเร็จที่แท้จริง...

สำหรับโครงการเพาะพันธ์ปัญญาคือ เรามาคุยกันเป็นทีมงาน เป็นทีมของคุณครู เป็นทีมของศูนย์พี่เลี้ยง แล้วที่สำคัญลงสู่ตัวนักเรียนโดยแท้จริง อันนี้คือเป็นจุดเด่นที่เห็นได้ชัดสำหรับโครงการเพาะพันธ์ปัญญา...ครูต้องมีการตื่นตัวในเรื่องของกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะในเรื่องของจิตตปัญญาศึกษาที่ฝึกให้นักเรียนรู้จักตนเองโดยมีกระบวนการที่หลากหลาย คือ เริ่มจากตัวเด็กก่อน ให้รู้จักการวิเคราะห์ตนเอง แล้วก็เรื่องของ RBL ที่นักเรียนสามารถได้ลงมือปฏิบัติด้วยตัวเองได้ 2 เรื่องนี้ซึ่งมั่นใจว่าทุกโรงเรียนเองคงไม่มีเฉพาะห้องของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแค่ห้องเดียว แต่ก็ทำคู่ขนานร่วม เพราะเห็นถึงความสำคัญว่าสิ่งที่เกิดขึ้นลงสู่ตัวนักเรียนจริงๆ...โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมจะขอร่วมเป็นหนึ่งพลังของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเพราะพวกเราได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณค่าจากท่านอาจารย์สุธีระ ท่านอาจารย์ไพโรจน์ และเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พี่เลี้ยง กับโรงเรียนทุกโรงเรียนที่อยู่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา...ตอนนี้ผู้ปกครองและชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยแล้ว เราจะพยายามกันต่อไป" (ผู้อำนวยการมานัส นพคุณ และรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ รองฯ ธีรดา แก้วบุญปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โครงการเพาะพันธ์ปัญญาไม่ใช่แค่เพาะพันธ์ปัญญาเด็กอย่างเดียวแต่เพาะพันธ์ปัญญาครูด้วย คือเราต้องคิดให้ได้จะทำอย่างไรให้เด็กเกิดความคิดได้ เราทำเหมือนว่าเราไม่รู้อะไรเลย เราให้เด็กตอบคำถาม เราดูว่าเราถามไปเขาตอบมาได้ไหม ทางฝ่ายผู้บริหารโรงเรียนให้ความสะดวกกับคุณครูและนักเรียนเสมอ เราเอาเพาะพันธ์ปัญญาเข้าไปในแผนพัฒนาโรงเรียน ถ้าเรานำไปแล้วเกิดผลและขยายผลได้ ก็จะเกิดผลดีกับทั้งครูและนักเรียนด้วย หลังจากเราได้นำครูของเราทั้งโรงเรียนเข้าอบรมเพื่อให้เรียนรู้เหมือนกันทั้งโรงเรียนแล้ว เราจะนำไปใช้ทุกระดับชั้น” (ผู้อำนวยการ ดร. วีณา หาญใจ และผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูวันเพ็ญ นำทาน โรงเรียนวิชชานารี)

“ตัวดิฉันเองได้เข้าร่วมเพาะพันธุ์ปัญญา ตั้งแต่ต้นนะคะ ช่วงนั้นเป็นช่วงที่เราเปลี่ยนผู้อำนวยการ สิ่งที่เราได้รับจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เรามองเห็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงในตัวคุณครูเองเปลี่ยนวิธีการสอน เราก็มองเห็นว่าเป็นวิธีการสอนที่ทำให้เด็กเกิดกระบวนการคิด แล้วเด็กมีพัฒนาการ เด็กจะมีปัญหาและคำถามเพิ่มขึ้น เรียนรู้ด้วยกันเพิ่มขึ้น แล้วเราก็ตั้งคำถามให้กับเด็กจนวินาทีสุดท้าย กระบวนการนี้น่าจะเป็นวิธีการที่ทำให้เกิดการเรียนรู้แก่เด็ก และเด็กใกล้ชิดกับครู” (ครูเบญจพร สมเพชร ครูผู้อาวุโสผู้ช่วยประสานงานในโรงเรียน และครูวันเพ็ญ คิดอ่าน ครูผู้ดูแลงานวิชาการของโรงเรียนวังเหนือวิทยา)

“ถึงแม้ว่า ภาระงานในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษอย่างบุญวาทย์วิทยาลัยมีมากมาย แต่เมื่อมีโครงการที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนาครูและนักเรียน ผู้บริหารโดยเฉพาะท่านผู้อำนวยการสนับสนุนและเทใจให้เต็มร้อย คลินิกเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยที่เป็นสถานที่มาเรียนรู้ร่วมกันนั้น เป็นที่ซึ่ง ครูเต็มร้อย นักเรียนเต็มร้อย คนเต็มร้อยมาเจอกัน ทั้งนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นักเรียนผู้สนใจ ครูแกนนำ ครูผู้สนใจ และผู้บริหารที่มีหัวใจเต็มร้อยมาร่วมขับเคลื่อนงานเพาะพันธุ์ปัญญาในโรงเรียนบุญวาทย์ฯ” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย”

“พอเริ่มตั้งใจเรียนรู้ร่วมกัน เราให้ทั้งคำว่า พี่ น้อง เพื่อน ครู ต้องให้ทุกอย่างเลย ได้ทักษะชีวิต วันนี้ได้รับความคิดของคุณครูหลายๆ ท่าน ขอบอกว่าจะเอาไปปรับใช้ ปีนี้ทำเรื่องกล้วยแต่ไม่กล้วยเลยนะคะ ยากมากท้าทายตัวเรามาก เด็กย้อนถามเรามา เราต้องตื่นตัวตลอดเวลาเลยค่ะ” (ว่าที่ร้อยตรีหญิง วิลาวัลย์ แก้วก้อ ครูแกนนำโรงเรียนวังเหนือวิทยา)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการแห่งการสร้างความคิด ดิฉันได้อ่านหนังสือหลายเล่มที่ได้รับจากโครงการ ทำให้ดิฉันได้เข้าใจและเกิดสำนึกถึงความเป็นครู ทำให้ทราบว่าการสร้างคนเพื่อทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิต มีสามัญสำนึก มีความมั่นคงทางด้านจิตใจ ไม่กลัวที่จะแสดงความคิดที่แตกต่างนั้นมีวิธีการอย่างไร ทราบว่าการคิดเชิงเหตุผลจะสามารถสร้างความคิดเห็นที่ถูกต้องและการมองโลกตามความเป็นจริงให้แก่ลูกศิษย์ ดิฉันขอขอบพระคุณสำหรับความรู้ที่ท่านอาจารย์ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และท่านอาจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ มอบให้ขอบพระคุณอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ขอบพระคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และธนาคารกสิกรไทยที่ได้มอบโอกาสที่ดีให้แก่ครูและนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทรจังหวัดลำพูน และในปีที่สองนี้ ทางโรงเรียนได้มีโอกาสมาร่วมเรียนรู้กับโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย เมื่อวันที่ 16 พ.ย. 2557 ทางโรงเรียนจักรคำฯ มีแนวคิดในการขยายผลและสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจ ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน โดยได้ประชุมร่วมกับครูแกนนำและครูในโรงเรียน และตอนนี้มีสถานีวิทยุในลำพูน (ขึ้นกับหน่วยงานศูนย์วิจัยหริภุญ

ชัย) ขอให้ทางโรงเรียนไปพูดเรื่องโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในเดือนธันวาคม 2557 โดยจะขอให้พูด 3 ครั้ง เป็นรายการเสวนา ทางโรงเรียนจักรคำฯ ขอเชิญทางศูนย์พี่เลี้ยงมาร่วมเสวนาในรายการด้วย พวกเราจักรคำฯ จะพยายามทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอย่างเต็มที่ค่ะ” (ครูวิสารดา ฉิมน้อย ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามอบปัญญาให้กับครู หมายถึง ปัญญานี้ทำให้เป็นครูที่คิดละเอียด คิดเชิงเหตุผล คิดวิเคราะห์ได้ดี และกล้าคิด กล้าเสนอความคิดมากกว่าแต่ก่อน เมื่อครูคิดได้เช่นนี้ จะช่วยส่งผลต่อการเรียนการสอน กลับกลายเป็นว่า ในการสอนแต่ละครั้ง เราไม่ได้ดูความรู้เพียงอย่างเดียว ทำให้ครูหันกลับมามามองสายตาของเด็ก แล้วก็เราจะเกิดการวิเคราะห์นักเรียนขึ้นมาเองโดยที่เหมือนกับว่า ตัวของครูเองเกิดความรู้สึกที่มองเห็นเด็กแล้วอยากจะจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับเด็กที่มีลักษณะเฉพาะหรือปัญหาเฉพาะตัวแบบที่ทำด้วยใจของครู และยังได้รับเทคนิคการใช้คำถามจากเรื่อง ถามคือสอน ที่ได้เรียนรู้จากหนังสือของท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และการร่วมปฏิบัติในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้เรียนรู้ว่าระดับของคำถามที่จะนำไปถามนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนที่ไม่เหมือนกัน

กลุ่มครูที่ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้แนวคิดแนวปฏิบัติดังกล่าว ส่งผลให้ครูทำงานร่วมกันเป็นทีม การร่วมแรงร่วมใจร่วมความรู้สึกทำให้ครูมีพลังจากกันและกันในกลุ่มครู มีกำลังใจ ไม่รู้สึกโดดเดี่ยว และครูแต่ละคนยังช่วยเติมเต็มความรู้ ความคิด ให้กันและกัน

การเรียนรู้แบบนี้ทำให้เกิดลักษณะที่ครูมองนักเรียนและให้ความสำคัญนักเรียนโดยไม่รู้ตัว ไม่รู้สึกว่าเป็นงานที่ต้องทำ แต่เป็นความรู้สึกผูกพันกับนักเรียน เป็นความรู้สึกที่เต็มใจที่จะค้นหาบุคลิกของนักเรียนแต่ละคนที่มีความต่างกัน บางคนมีความถนัดไปคนละด้าน ซึ่งเดิมนั้นครูเคยมองนักเรียนแบบเหมารวม เช่น ถ้านักเรียนมีความไม่ถนัดหนึ่งอย่าง ครูก็จะเหมารวมไปว่านักเรียนไม่ถนัดการเรียนแบบนี้ แต่ปัจจุบันมุมมองของครูพวกเราเปลี่ยนไป การเรียนรู้แบบโครงงานฐานวิจัยนี้เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงศักยภาพในการเรียนรู้มากขึ้น เกิดการเรียนรู้แบบกลุ่ม นำความรู้ที่ได้ของกลุ่มมาถ่ายทอดให้ครูฟัง ด้วยการแสดงความเข้าใจของนักเรียน ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนต่อเนื่อง นักเรียนแสดงออกถึงการอยากจะถ่ายทอดความรู้ที่ตนเองค้นมาเล่าให้ครู ทำให้พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนเปลี่ยนไป คุณครูแกนนำของจักรคำคณาทรฯ จะพยายามทำงานตามแนวทางดังกล่าวนี้ต่อไป” (ครูวิสารดา ฉิมน้อย ครูกัลยา จันทรา และครูเสมือน สายศร ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ)

“ขอบรรยายเป็นบทกลอนที่เป็นความทรงจำที่น่าประทับใจตลอดมา ที่มีประสบการณ์การการอบรมเชิงปฏิบัติการตั้งแต่ พฤศจิกายน ๒๕๕๕ ที่ได้เก็บเกี่ยวความรู้ตลอดความรู้สึกที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาขณะนี้เป็นปีที่ ๔ แล้ว และได้ถ่ายทอดการสอนแก่นักเรียน จำนวน ๒ รุ่น

ประจักษ์แจ้ง การเรียนด้วยเหตุผล ช่วยฝึกฝน บ่มวิชา คลายสงสัย
ปฏิรูป การเรียน เป็นอย่างไร ครูเปิดใจ สอนศิษย์ ฝึกคิดทำ
ผังเหตุผล คือกระบวน การสร้าง วางแนวทาง การคิด ให้รู้เห็น
ได้สืบค้น ฝึกพูด มักคิดเป็น ลูกศิษย์เปลี่ยน เรียนเป็น มีปัญญา
สามสิบ มกรา(คม) หนูไปด้วย เสียงเด็กๆ เจื้อยแจ้วแจ้ง ความประสงค์
อยากไป ราชภัฏกับ เพื่อนสิบเอ็ดโรง เพื่อรายงาน ความก้าวหน้า อย่างภูมิใจ
พวกหนูสั่น พูดไม่ออก ครูคงเห็น หนูเริ่มกล้า เตรียมฝึกฝน ของตนเอง
ชีวิตเปลี่ยน เรียนครื้นเครง นักเรียนไทย เมื่อสบายใจ จึงกล้าทำ กล้าลงมือ

การเรียนรู้ รู้เรียน เปลี่ยนแปลงแล้ว ด้วยการเรียน จิตตปัญญา ผังเหตุผล
ทำโครงงาน พร้อมที่ปรึกษา ครูกลุ่มตน ฝึกเป็นคน รู้คิด มีวินัย
ปฏิบัติ ปริยัติ ปฏิเวท อาจารย์หมอ วิจารณ์ ได้กล่าวถึง
ให้รู้ลึก รู้แจ้ง รู้คำนึง ทำงานครู อย่างลึกซึ้ง และเบิกบาน
เมื่อชีวิต เกิดลิขิต ถึงวันนี้ ครูแกนนำ น้อมรับ เกิดศรัทธา
ผังเหตุผล โครงงานฐานวิจัย จิตตปัญญา สร้างคุณค่า วิญญาณ ครูจักรคำ”
(ครูกัลยา จันทรา ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ)

“เมื่อมีโอกาสตัวเรามีทางเลือกอยู่สองทางคือ เราจะเลือกโอกาสนั้นหรือปฏิเสธโอกาสนั้นดี โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเกิดขึ้นมาในรุ่นแรก โดยมีอีกหลากหลายสายตาคอยเฝ้ามองถึงความเปลี่ยนแปลงและมีคำถามเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาว่าจะมีอะไรเปลี่ยนแปลงบ้างหรือไม่ หรือจะเป็นเหมือนกับโครงการอื่นๆ ที่หลังเสร็จกิจกรรมโครงการแล้วค่อยๆ จางหายไป เหมือนนำความรู้ ความเข้าใจที่ได้ปฏิบัติโครงการคืนเจ้าของโครงการพร้อมกับพิธีปิดโครงการ โดยหันกลับมาใช้ความรู้ ความเข้าใจของตนเองที่เรียกว่า “ความเคยชิน” ข้าพเจ้าก็เป็นอีกคนหนึ่งที่คอยติดตามและเฝ้ามองดูความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นจากครูและนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในรุ่นที่ 1 โดยเริ่มเห็นแววของความเปลี่ยนแปลงจากเด็กๆ ที่เข้าร่วมโครงการ จึงไม่แปลกใจเลยที่ข้าพเจ้าขออาสาเข้ามาร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในรุ่นที่ 2 โดยการชักชวนจากคุณครูวรัญญู เรือนคำ และมอบโอกาสสำคัญนี้จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง การมาเข้าร่วมโครงการครั้งนี้เรามาด้วยความเต็มใจ แต่ความเข้าใจในโครงการเราเริ่มจากศูนย์ แล้วจะทำอย่างไรดี ต้องคอยถามตัวเองอยู่บ่อยๆ และตอบกับตัวเองเสมอว่า –เราก็ต้องไม่กลัวที่จะเข้ารับการพัฒนา- เมื่อทางศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางจัดการอบรม สัมมนา และกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ข้าพเจ้าจึงไม่ลังเลที่จะเข้าร่วมอยู่เสมอมา ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อเราได้รับการพัฒนาในสิ่งใดจะส่งผลถึงการพัฒนาเด็กนักเรียนของเราในสิ่งนั้น ถึงแม้การถ่ายทอดองค์ความรู้ของตัวเราเองอาจจะถ่ายทอดได้ไม่หมดประสิทธิภาพการถ่ายทอดไม่เต็มร้อย แต่คิดว่าสิ่งที่เด็กนักเรียนได้รับย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กไม่มากก็น้อย ข้าพเจ้าก็ถือว่าได้ทำอย่างเต็มความสามารถ และใช้ความพยายามที่จะศึกษาเพิ่มเติมจากทั้งเอกสารต้นแบบและเข้ารับการพัฒนาโดยตรงจากท่าน ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และการถ่ายทอดความรู้จากคณะอาจารย์ศูนย์พี่เลี้ยงอย่างต่อเนื่องเสมอมา

ข้าพเจ้าได้เลือกที่จะนำเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เข้าร่วมโครงการ โดยไม่ได้ยึดเด็กนักเรียนที่เรียนเก่งแต่ได้ให้โอกาสนักเรียนทั้งหมดของชั้นโดยมีเหตุผลที่ว่านักเรียนทุกคนควรจะรับโอกาสในการพัฒนาและถือว่าทุกคนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ถ้าให้โอกาส การดูถูกนักเรียนและการมีทัศนคติเชิงลบจึงเป็นเรื่องที่ไม่ควรจะเกิดขึ้นกับตัวเรา การพัฒนานักเรียนแต่ละคนไม่ใช่เรื่องง่ายและก็ไม่ใช่เรื่องยากเกินกว่าที่เราจะพัฒนาได้ ทุกคนมีความสามารถไม่เท่ากัน การใช้เวลาในการพัฒนาย่อมมีความแตกต่างกันเพราะฉะนั้นเวลาจึงไม่ใช่เรื่องสำคัญสำหรับข้าพเจ้าที่จะให้กับนักเรียน เวลาไม่ใช่ข้อจำกัด ข้าพเจ้าถือว่าเราควรมีเวลาให้กับนักเรียนตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นเวลาเรียนหรือนอกเวลาเรียน จึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับการปรึกษาและคลี่คลายปัญหานั้นไปด้วยดี โครงงานฐานวิจัยจึงเป็นวิธีการจัดกิจกรรมต่างๆให้กับนักเรียนได้เรียนรู้และรู้จักการใช้เหตุและผลสร้างองค์ความรู้อย่างยั่งยืนที่ผ่านกระบวนการสืบค้นและการทดลองได้ผลที่แน่ชัด สร้างผลึกตกตะกอนทางด้านความรู้ ความคิดอย่างสมเหตุผลให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม รู้จักการทำงานด้วยกระบวนการกลุ่ม สร้างโอกาสและเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา ได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกันรับผิดชอบในการทำงานทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียนตลอดถึงในชุมชน เปิดโลกทัศน์แห่งการเรียนรู้ จนเป็นที่ยอมรับของเพื่อนๆ นักเรียนด้วยกัน เกิดแรงบันดาลใจและทัศนคติเชิงบวกให้กับนักเรียน การเข้าร่วม

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในครั้งนี้จึงถือเป็นโอกาสที่ดีนอกจากจะได้รับการสร้างความรู้ความเข้าใจในกิจกรรมการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนแปลกๆ ใหม่ๆ ได้รับการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์จากศูนย์พี่เลี้ยงอย่างค่อยเป็นค่อยไป รู้จักการใช้เหตุและผลนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับสู่การเรียนรู้ของผู้เรียนและเห็นเป็นรูปธรรมแล้ว ยังได้รับโอกาสดีๆ ที่จะได้แสดงและพัฒนาศักยภาพของตนเองอีกด้วย

ต้องขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ให้โอกาสกับข้าพเจ้าและนักเรียนในโรงเรียนที่ห่างไกล ขอบคุณศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่คอยให้กำลังใจและค่อยๆ ฝึกความกล้าแกร่งแห่งขุมปัญญาให้เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าและถ่ายทอดไปยังนักเรียนสร้างแสงประกายแห่งการพัฒนาให้เกิดกับนักเรียนนักวิจัยต่อไป” (ครูดวงเด่น พิจอมบุตร ครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม)

“เพาะพันธุ์ปัญญาคืออะไร ในความหมายของผมก็คงเป็นการสร้างปัญญาให้มากขึ้นเหมือนการเพาะพันธุ์ต้นไม้ยิ่งเพาะมากเท่าไหร่ก็ยิ่งได้ต้นไม้มากเท่านั้น ปัญญาก็เหมือนกันยิ่งเพาะเท่าไหร่ก็ยิ่งมีความรู้มากขึ้นเท่านั้นเหมือนกัน และความรู้ที่ได้มาจากการค้นพบได้ด้วยตัวเองนั้นผมว่ามันมีความยั่งยืนกว่าการได้มาซึ่งสิ่งอื่นใด เพราะฉะนั้นโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ก็น่าจะตอบโจทย์นี้ได้เป็นอย่างดี เพราะนักเรียนจะต้องเป็นคนคิด ทำ และสรุปเองทั้งหมด โดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา ดังนั้นนักเรียนจะได้ทั้งกระบวนการคิดอย่างมีเหตุมีผล คิดอย่างรอบคอบ ทำยังไงให้มันดี มันถูก ให้มันเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อนักเรียนทำได้สำเร็จก็จะได้รับรางวัลอันยิ่งใหญ่ซึ่งหาที่ไหนไม่ได้ นอกจากหาด้วยตัวเอง และสิ่งนี้เองก็คือปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา ด้วยการที่นักเรียนได้คิด ได้ทำ ได้ไตร่ตรองถึงความถูกต้อง มีสติ หยั่งรู้กับการกระทำของนักเรียนเองซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ทั้งหมดนี้เองจะเป็นประตูชัยนำพานักเรียนไปสู่ความสำเร็จ นอกจากได้รับความรู้เพิ่มขึ้นแล้วจากการทำด้วยตัวเอง นักเรียนยังได้เผื่อแผ่ความรู้ให้กับคนอื่นได้อีกด้วย มันยิ่งจะทำให้นักเรียนเก่งขึ้นไปอีก

แต่ในความเป็นจริงนั้นกว่าที่จะได้รางวัลที่ยิ่งใหญ่นี้มันไม่ได้มาซึ่งความง่ายเลยซักนิด นักเรียนจะต้องผ่านอุปสรรคมากมายจนบางครั้งอาจจะท้อแท้กับการทำงานที่มันต้องทำบ่อยๆ ซ้ำๆ ทำอยู่นั่นก็ไม่ได้ผลซักที นี่ก็เป็นการวัดผลทางปัญญาว่านักเรียนจะมีความมานะอุตสาหะมากน้อยเพียงใด แต่คนเรานี่ก็เก่ง ไม่ว่าอุปสรรคมันจะยากเย็นเพียงใดก็สามารถผ่านมันไปได้ จนบางครั้งบางสิ่งแทบไม่น่าเชื่อว่ามันจะเกิดขึ้นและเป็นไปได้ แต่มันก็เกิดขึ้นไปแล้วโดยมนุษย์เป็นผู้สร้างให้มันเกิดขึ้นมา ต่อให้มันยากเย็นแค่ไหนก็ทำได้

เพาะพันธุ์ปัญญาก็เหมือนกันมองผิวเผินอาจจะดูง่าย แต่พอทำจริงกลับยากมาก ยากตรงที่ว่าการจะทำให้นักเรียนทุกคนเข้าใจในสิ่งที่ตนเองต้องทำ เพราะแต่ละคนมาจากต่างที่ ต่างความคิด ต่างอารมณ์ ต่างความรู้สึกจะให้มาทำงานที่ให้มันไปในทิศทางเดียวกันก็ยาก ตัวเราเองก็เหมือนจะเข้าใจในสิ่งที่เขาอธิบายมาแต่กลับถ่ายทอดต่อให้นักเรียนได้ค่อนข้างที่จะยาก เรารู้นะว่ามันเป็นยังงี้ๆ แต่พออธิบายไปบางคนก็เข้าใจในระดับหนึ่งแต่ก็มีอีกหลายคนที่ยังไม่เข้าใจ บางครั้งเราก็ต้องทำใจว่าเพาะพันธุ์ปัญญามันคงทำได้ไม่หมดทุกคนหรอก เหมือนปลอบใจตัวเอง ลองคิดดูนะว่าถ้าทุกคนเก่งเหมือนกันหมดทุกคนบนโลกใบนี้ก็คงไม่มีความสมดุล สมดุลที่ว่าคือทุกอย่างบนโลกใบนี้ได้ถูกสรรค์สร้างให้มันอยู่ได้อย่างเหมาะสมให้มันพอดีแล้ว ดังนั้นนักเรียนทุกคนจะรับรู้ได้ไม่เหมือนกันแน่นอน บางคนรับรู้ได้เร็วสอนแป๊บเดียวก็ได้ แต่บางคนใช้เวลานานมากสอนไปก็ลืม เค้าเรียกว่าได้หน้าลืมหลัง ก็ต้องได้คอยทบทวนกันประจำเพราะพื้นฐานของเด็กเราไม่ได้เก่งจำเป็นต้องฝึกฝนกันอีกเยอะ

บางครั้งผมก็คิดว่าเราเพาะพันธุ์ปัญญาไปทำไม มันก็คงจะเหมือนกับโครงงานทั่วไปที่ครูเป็นคนคิด คนทำแล้วให้เด็กเป็นคนพูด ถามว่าแล้วเด็กจะได้อะไร ในเมื่อตัวเด็กไม่ได้เป็นคนทำ ส่วนตัวผมคิดว่าเด็กน่าจะได้รับความรู้ไม่มากก็น้อย จากอะไรบ้างเช่น อย่างน้อยเด็กได้อ่านโครงงาน จนถึงขั้นจำได้ บางครั้งอาจจะได้ทดลองร่วมกันกับครูได้รู้

ได้เห็น ในสิ่งที่ครูทำ ผมเชื่อว่าต้องมีบ้างที่เด็กสามารถนำสิ่งเหล่านั้นมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากสิ่งที่เขาเห็น เขาทำแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขงานของตัวเองในอนาคตอย่างแน่นอน อย่างน้อยก็ถือว่าเป็นการฝึกประสบการณ์ในด้านต่างๆ เช่นฝึกทักษะการพูด การคิด การแสดงออก ซึ่งบางคนต้องยอมรับว่า เป็นคนที่ไม่เคยกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นเลย แต่เมื่อได้เข้ากลุ่มสนทนาปัญหาโครงงานเพาะพันธุ์ปัญญา แล้วกลับมีการแสดงความคิดเห็นออกมา อย่างน่าประหลาดใจ เอ๊ะ หรือว่าเด็กเปลี่ยน อย่างที่เขาพูดกันว่าการเข้าโครงการนี้วัตถุประสงค์คือการเปลี่ยนแปลงของตัวนักเรียนในทางที่ดีขึ้น อาจไม่ใช่ทั้งหมดแต่แค่นี้ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลง หลายครั้งที่ครูต้องเป็นคนคิดแทนเด็ก บ่อยครั้งที่เราต้องตอบคำถามเด็ก แทนที่พวกเขาจะไปหาคำตอบเอง มันก็เป็นเรื่องที่ยากที่นักเรียนจะไปหาคำตอบเอง หรือบางครั้งอาจจะไปหาคำตอบมาแล้วก็ไม่รู้ เด็กก็คือเด็ก เป็นคำพูดที่ได้ยินบ่อยมาก ความมั่นใจของเด็กนั้นน้อยกว่าผู้ใหญ่ อาจเป็นเพราะความรู้ของเขายังไม่ถึงขั้นที่จะตัดสินใจอะไรบางอย่าง ดังนั้นบางครั้งจึงต้องมีคำถามมาถามเราเป็นประจำแทนที่พวกเขาจะหาความรู้ด้วยตัวเขาเอง ดังนั้นเมื่อนักเรียนมาถามไม่ได้แปลว่าเด็กโง่ แต่กลับเป็นเรื่องดีซะด้วยซ้ำ เพราะถือว่าเด็กให้ความสนใจในเรื่องที่จะทำ หรือทำแล้ว เพราะนี่คือการเริ่มต้นที่ดี

เพาะพันธุ์ปัญญานั้นเกิดจากการได้ใช้ สุ จิ ปุ ลิ สร้างให้เกิดปัญญาขึ้นมา คนเราจะมีปัญญาได้ก็ต้องมีสติรู้คิดรู้จักฝึกฝนตนเองอยู่เสมอ ความรู้นั้นเปลี่ยนไปทุกๆ วัน ดังนั้นก่อนจะเชื่ออะไร จะทำอะไรก็ต้องมีสติ อย่าด่วนเชื่อไปเรื่อยโดยไม่มีมูลเหตุ ความจริง จงเชื่อในผลของการกระทำ คำตอบทุกอย่างล้วนมีอยู่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอยู่แล้ว เมื่อเราทำสำเร็จลุล่วง ผลก็คือ ปัญญาที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียนนั่นเอง” (ครูปรัชญา จันทร์แก้ว ครูแกนนำโรงเรียนทุ่งกว่าววิทยาคม)

19/9/57

งานบางอย่างใช้แค่แรงกายอย่างเดียวคงไม่พอ ต้องบวกแรงใจอย่างมหาศาลเข้าไปด้วยบางครั้งเราก็ได้เรียนรู้และรู้จักผู้คนมากขึ้นผ่านการทำงาน การได้รู้ถึงทัศนคติส่วนบุคคลทำให้ทราบถึงวิธีการดำเนินงานของเค้าได้โดยไม่ยากมากนัก บทเรียนครั้งนี้ ทำให้ฉันได้เรียนรู้ชีวิตการทำงานมากขึ้น ขอบคุณทุกปัญหาที่ถาโถมเข้ามา ฉันจะถือว่ามันเป็นบททดสอบสำหรับตัวฉันเอง ได้แต่ยิ้มและให้กำลังใจตัวเองคะ ^^

ปล.ลุงบันอุทิศพื้นที่นาให้นักเรียนปลูกข้าว เพราะกลัวว่าที่เราทำที่โรงเรียนจะไม่ประสบความสำเร็จ ขอบคุณค่า ^^

27/9/2557

วันนี้ถือเป็น “วันแห่งการเรียนรู้” จริงๆเพราะลุงบันนัดพวกเราไปปลูกข้าวกัน ตื่นเต้นเหมือนกันนะ ครั้งแรกในชีวิตเลย แต่ก็แอบกังวลใจอยู่เหมือนกันว่าจะปลูกได้ไหม เพราะฝนก็ตกมาหลายวัน

“สิ่งที่ได้เรียนรู้ในวันนี้” ไม่ใช่แค่ “การปลูกข้าว” แต่ฉันกลับได้เรียนรู้และค้นพบว่า ห้องเรียนที่ครูเราพยายามจัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็น “ห้องเรียนเสมือนจริง” และหวังว่านักเรียนจะได้เรียนรู้จริงโดยให้นักเรียนนั่งเรียนอยู่แค่ในกรอบของห้องเรียน มันไม่ได้มีพลังอำนาจที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ได้เทียบเท่ากับ “ห้องเรียนจริง” แม้แต่น้อย ทุกๆ สิ่งที่ตามองเห็น หูได้ยิน จมูกได้กลิ่น มือและเท้าได้สัมผัส มันสร้างพลังแห่งการเรียนรู้ได้อย่างน่าอัศจรรย์

ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่าน ที่เห็นความสำคัญของเด็กๆ ของเรา และเสียสละเวลามาดูแลเราทุกคน ขอบคุณในความพยายามของตัวเอง ที่ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคทั้งหลาย ขอบคุณทุกแรงผลักที่ทำให้ฉันต้องหันมาทบทวนตัวเองว่า จะ “สู้” หรือจะ “ถอย” ขอบคุณเพื่อนร่วมเดินทางทุกท่าน ขอบคุณความรัก ความศรัทธาและความเชื่อในสิ่งที่ฉันกำลังทำอยู่ ขอบคุณเทวดาฟ้าดินที่ทำให้เกิดบรรยากาศดีๆ ในวันนี้...ขอบคุณความคิดของตัวเองที่

เปลี่ยนไปจาก “ทำแล้วได้อะไร” เป็น “ไม่ทำแล้วจะเสียโอกาสอะไรบ้าง” สุดท้าย ขอบคุณและขอบใจในน้ำใจของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการทุกคน ตลอดจนถึงจิตอาสา ม.6 ทุกคนที่มาร่วมด้วยช่วยกันวันนี้ ทุกคนคือกำลังใจที่ดีที่สุดของครูนะ สุดท้ายขอบคุณวิชาชีพครูที่ทำให้ฉันรู้สึกว่ามีชีวิตอยู่ “อย่างมีคุณค่า”

4/ต.ค./57

หลังจากได้ปลูกข้าวที่นาลุงบันไป อาทิตย์นี้มาเยี่ยมชมต้นกล้า พบว่าหลายต้นเริ่มตั้งต้นได้แล้ว เห็นแล้วอดยิ้มไม่ได้ ระหว่างเดินเข้ามาถึงแปลงนาลุงบัน เราก็เดินผ่านแปลงนาของชาวนาอีกหลายนา เด็กๆ ทักทายอย่างสนุกสนาน เห็นรอยยิ้มของชาวนาแล้วมีความสุขจัง ข้าวจากแปลงนาข้างๆ เริ่มตั้งท้องออกรวงกันแล้ว วันนี้ลองถามนักเรียนดูว่าข้าวท้องได้อย่างไร ต่างจากคนมั้ย ?? พบว่านักเรียนตอบคำถามได้อย่างน่าสนใจ ถึงจะไม่ค่อยถูกต้องนักก็ตาม นี่คงเป็นสัญญาณที่บอกให้เรารู้ว่า “เราเดินมาถูกทางแล้วนะ” จริงๆ

11/10/57

วันนี้ให้นักเรียนนำเสนอโครงงาน 10 โครงงานเพื่ออธิบายให้เพื่อนฟังถึงที่มาและความสำคัญของโครงงาน และแนวทางในการดำเนินโครงงานให้เพื่อนๆ และครูรับฟัง พร้อมรับคำชี้แนะจากคุณครู พบว่า การทำโครงงานของนักเรียน ยังยึดติดกับรูปแบบเดิมๆ อยู่ มันค่อนข้างจะเป็นเรื่องยากจริงๆ ที่จะปรับแนวคิดของนักเรียน ที่ได้รับการปลูกฝังและถ่ายทอดจากครูมาหลายปีดีดัก คงต้องหาแนวทาง/วิธีการในการสอนที่จะช่วยยกระดับความสามารถในการคิดให้เด็กนักเรียนได้

19/10/57

วันนี้ครูหนิงนำทีมพานักเรียนไปขึ้นคันแปลงนาที่โรงเรียน ได้รับทราบว่าดินแข็งมาก อีกทั้งอากาศก็ค่อนข้างร้อน แต่นักเรียนทุกคนทั้งชายและหญิงต่างช่วยกันขึ้นแปลงนาได้จนสำเร็จ ได้แบ่งแปลงนาผืนใหญ่ออกเป็นแปลงเล็กๆ อีก 6 แปลง

งานนี้เด็กๆก็คงเหนื่อยมากๆ อีกงานนึงแน่ๆ แต่เราก็รู้สึกยินดีและดีใจมากๆ เลยนะที่เด็กๆ ทุกคนไม่ยอมย่อท้อต่อความยากลำบากโดยในความยากลำบากที่พวกเขาพบก็ทราบว่าได้เกิดมิตรภาพและพลังแห่งความสามัคคีเริ่มก่อตัวขึ้นอย่างช้าๆ และน่าจะมั่นคง

8/พ.ย./2557

วันนี้คณะครูและนักเรียนพากันมาปลูกข้าวที่แปลงนาในโรงเรียนจำนวน 1 แปลง นาของเราแปลงนี้เราใช้วิธีการปลูกโดยการเจาะขุดหลุมแล้วหยอดเมล็ดข้าวลงในดิน เนื่องจากดินบริเวณนี้ไม่ค่อยเหมาะกับการไถและดำนา นักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิงเพราะหนุ่มๆ ไปเข้าค่าย รด.กัน งานเลยดำเนินช้ากว่าทุกที แต่ทุกคนก็สู้แบกจอบแบกเสียมมากันจากบ้าน เห็นเด็กๆ เหนื่อยก็อดสงสารไม่ได้ พอทำเสร็จก็มานั่งพักรอบๆ แปลงนากัน ผลปรากฏว่าเพียงไม่นาน กองทัพมดได้ทยอยขนเมล็ดข้าวของเราออกมาจากหลุมที่หยอดไว้ (--) แย่แน่ๆ คะงานนี้!! ก็ได้แต่ภาวนาว่าเจ้ามดน้อยจะเหลือข้าวไว้ในหลุมให้สักเมล็ดนะคะ

10/พ.ย./57

วันนี้เราได้มีการประชุมครูแกนนำเพาะพันธุ์ปัญญาทั้งรุ่น 1 และ 2 ร่วมกับคณะผู้บริหารและครูที่สอนนักเรียนชั้น ม.4/1 ทุกวิชาทุกกลุ่มสาระ เพื่อขอความร่วมมือในการช่วยประเมินและสังเกตพฤติกรรมและติดตามความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับนักเรียนโดยการประชุมครั้งนี้ได้นำนักเรียน 3 คน เข้าร่วมประชุม เพื่อนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของตัวนักเรียนเองให้กับคณะครูรับทราบ ผลการประชุมผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดีมากๆ ครูและรอง ผอ. ต่าง

กล่าวชื่นชม นับได้ว่าเป็นการปฏิรูปทางความคิดเล็กๆ ที่น่าจะเกิดขึ้นกับความคิดของใครบางคนบ้าง ขอบคุณทุกๆ เรื่องดีๆ ที่เกิดขึ้นในวันนี้มากๆ คะ

23/11/57

วันนี้นัดพบปะผู้ปกครองและนักเรียนเพื่อปรึกษาหารือถึงทิศทางการดำเนินงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ซึ่งมีความคืบหน้าไปมากพอสมควร และในวันนี้ได้มีคณะครูพี่เลี้ยงมาร่วมพบปะพูดคุยกับพวกเราด้วย บรรยากาศเป็นไปด้วยความอบอุ่น ช่วงเช้านักเรียน ครู ผู้ปกครอง ลุงสุบันและคณะครูพี่เลี้ยงนำทีมโดย อ.อ้อ อ.กุ้ง และ อ.อิ๋ว ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันผู้ปกครองที่เข้าร่วมประชุม ต่างเห็นว่า กิจกรรมของพวกเรามีประโยชน์และสามารถช่วยพัฒนาทักษะให้กับลูกๆ ของพวกเค้าได้ และกำชับเด็กๆ ไว้ว่าให้ตั้งใจทำงานหลังจากที่เราพูดคุยกันเป็นที่เรียบร้อย คณะของพวกเราก็พากันเดินทางไปยังแปลงนาของคุณลุงสุบัน เพื่อไปสังเกตต้นข้าวที่เราได้ปลูกกันไว้

ต้นข้าวเริ่มสูงขึ้นมาก และมีการแตกกอเขียวชอุ่มให้เห็นแล้ว นาข้างๆ เริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตไปบ้างแล้ว (เพราะเราปลูกทีหลังเค้า) ลุงบันดีใจมากให้ความรู้กับพวกเราทุกครั้งโดยไม่เคยปฏิเสธ ขอบคุณมากๆ นะคะ

กลับจากแปลงนาช่วงบ่าย เราก็มาทำตาข่ายล้อมแปลงนาในโรงเรียนของเรา งานนี้เหนื่อยกันอีกแล้ว แต่เห็นนักเรียนหลายคนแอบอู้งาน เอ๊ะ!! ยังไง...แต่ส่วนใหญ่ก็เต็มที่กัน ถึงอย่างไรก็ขอบพระคุณทุกๆ ท่านที่มาร่วมกิจกรรมกันในวันนี้มากๆ นะคะ รู้สึกอบอุ่นมากคะ

“You ´re never walk alone”

24/11/57

หลังจากถูกกดดันเรื่องการใช้น้ำจากระบบประปาของโรงเรียน ซึ่งไปมีผลต่อการใช้น้ำภายในโรงเรียน พวกเราจึงแก้ปัญหาโดยการนำเครื่องสูบน้ำจากบ้านของนักเรียน (สมัชชา) มาสูบน้ำจากสระน้ำข้างๆ ลงแปลงนา การดำเนินงานเป็นไปด้วยความยากลำบาก แต่ทุกอย่างก็สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เริ่มสังเกตเห็นถึงแววตาเด็กน้อยบางคนที่มีความมุ่งมั่นที่จะทำให้งานนี้สำเร็จด้วยดี จากคนที่ดูไม่โดดเด่น งานนี้กลับโดดเด่นขึ้นมาทันที ทักษะการแก้ปัญหาเกิดขึ้นเสมอๆ โดยยิ่งนานวันครูยิ่งช่วยแก้ปัญหาน้อยลง เพราะเด็กๆ ต่างแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเองได้มากขึ้น เยี่ยมยอดมากๆ คะ

25/11/57

วันนี้พา 2 หนุ่ม มาสกับริว นั่งรถกระบะไปขนขี้วัวมาใส่แปลงนาที่สูบน้ำเข้าเรียบร้อยแล้ว นึกว่าแค่ไปขนจากบ้านสาเฉยๆ ที่ไหนได้ต้องพากันไปเก็บขี้วัวอีกต่างหาก (55+) จากการพานักเรียนไปนำเสนองานวิจัย ลำปางวิจัยครั้งที่ 1 เมื่ออาทิตย์ ทำให้แนวคิดบางอย่างได้เปลี่ยนไปพอสมควรเหมือนกัน ขอบพระคุณทุกท่านที่มองเห็นความตั้งใจในการทำงานของพวกเรา ขอบคุณเพาะพันธุ์ปัญญาที่ทำให้ฉันเปลี่ยนมุมมองและได้แนวคิดและกำลังใจดีๆในการเป็นครูที่ดีต่อไป จริงๆ ไม่ได้คิดว่าตัวเองทำงานหนักขึ้นกว่าเดิมนะคะ แต่สิ่งที่เปลี่ยนคือ เราทำจากไม่มีคนเห็นหรือสนใจ ก็มีคนสนใจมากขึ้น เป็นเรื่องที่ดีคะ เพราะอย่างน้อยก็ได้เห็นว่ามีบางคนเริ่มเปลี่ยนตามแนวคิดเราบ้าง ขอบคุณคะ

30/11/57

2 วันที่ผ่านมานี้ ได้พานักเรียนไปร่วมประชุมที่ราชภัฏลำปาง ได้รับความรู้เกี่ยวกับการคิดเชิงเหตุ – ผล และการนำเสนองานจากท่านอาจารย์สุธีระมากมาย น่าเสียดายที่เด็กๆ ไม่ได้มาเข้าร่วมงานนี้ได้ทุกคน

ในขณะที่นักเรียนกลุ่มหนึ่งได้ไปเตรียมไถแปลงนาที่โรงเรียน โดยการควบคุมของครูแหม่ม จากภาพถ่ายที่ครูแหม่มส่งให้ดูและคำบอกเล่า ที่ว่าเด็กๆ ช่วยกันไถนา พบปัญหาคือรถไถติดหล่มโคลนไปต่อไม่ได้ทุกคนจึงต้องใช้พลังกายอย่างมหาศาลด้วยเพราะกำลังคนที่มีจำกัด ช่วยกันทั้งดึง ทั้งงัด ทั้งดัน จนสามารถดันรถไถให้เดินต่อไปได้ ทั้ง

หยาดเหงื่อและแรงกายที่ทุ่มเท แสดงให้เห็นผ่านรูปภาพที่ทุกคนมีสีหน้ามุ่งมั่น ภายใต้เสื้อผ้าที่เต็มไปด้วยโคลนตั้งแต่หัวจรดเท้า หลายคนได้รับแผลกลับบ้านไปหลายแผล นักเรียนบางคนถึงกับพูดว่า พ่อแม่สอนเสมอ “เป็นชาวนามันเหนื่อยและลำบาก ถ้าไม่อยากลำบากก็ให้ตั้งใจเรียน” วันนี้ผมรู้แล้วว่าพ่อแม่ผมลำบากแค่ไหน ฟังจบน้ำตาคลอเบ้าเลย

เพาะพันธุ์ปัญญาไม่ได้แค่เปิดให้พวกเรามีโอกาสได้เรียนรู้เท่านั้น แต่ยังสอนทักษะ ชีวิตอีกหลายๆ อย่างให้กับพวกเรา การเปิดใจรับฟังนักเรียนบ้าง ทำให้บรรยากาศในการเรียนมีความสุขมากๆ นักเรียน เรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพจริงๆ ขอบคุณโอกาสดีๆ ที่มอบให้กับพวกเราคะ

1/ธ.ค./2557

วันนี้ได้เรียนรู้ร่วมกับ อ.สุธีระ ดีใจมากๆ ที่ท่านอาจารย์เสียสละเวลาที่มาเยี่ยมเยือนพวกเรา ไม่รู้จะขอบคุณอย่างไรถึงจะเพียงพอ ขอบคุณนะคะ การเรียนรู้และข้อคิด คำแนะนำ การได้เห็นผู้บริหาร คณะครูท่านอื่นๆ มาอยู่ร่วมรับฟังกับเรา ทำให้พวกเรารู้สึกว่าไม่ได้อยู่ลำพังจริงๆ ขอบคุณทีมพี่เลี้ยงที่เสียสละเวลาคอยติดตามถามไถ่เราอย่างสม่ำเสมอ

วันนี้ได้รับหนังสือจากอาจารย์สุธีระ หนึ่งชุด ดีใจมากๆๆๆคะ หนูจะอ่านและนำเอาสิ่งที่อาจารย์มอบให้มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รักทุกท่านมากๆ คะ ขอบคุณที่ให้กำลังใจและให้โอกาสดีๆ กับครูตัวเล็กๆ คนนี้นะคะ ขอสัญญาว่าใช้โอกาสนี้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุดนะคะ (บางส่วนจาก “บันทึก” ของ ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

8/12/2557

13.33 น.

To...นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาอันเป็นที่รักทุกคน

ครูตัดสินใจส่งความในใจผ่านจดหมายฉบับนี้ถึงพวกเราทุกๆ คน เพราะบางครั้งครูรู้สึกว่า การเขียนมันสามารถบอกเล่าเรื่องราวได้ครบถ้วนมากกว่าการพูด ครูก็ไม่รู้จะเริ่มต้นตรงจุดไหนดี แต่ที่ตัดสินใจส่งจดหมายฉบับนี้เพราะต้องการขอบใจสำหรับกำลังใจที่หลายๆ คนส่งถึงครูและอยากจะขอโทษที่ช่วงนี้ ครูรู้สึกท้อแท้กับอะไรหลายๆ อย่าง การทำงานหนักมันไม่ได้ทำให้ครูท้อแต่การทำงานโดยมองไม่เห็นจุดหมายปลายทางและปราศจากความสุขมันทำให้ครูเริ่มเหนื่อยกับการต่อสู้ ครูยังเชื่อมั่นว่าเพาะพันธุ์ปัญญากับ RBL เป็นเครื่องมือทางการศึกษาที่ดีที่สุดเท่าที่ครูเคยใช้มา ที่สามารถสร้างทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิตให้กับนักเรียนได้มากที่สุด แต่ครูรู้ว่ามันไม่ง่ายเลยที่ครูจะทำให้ทุกคนเชื่อในแบบที่ครูเชื่อ การเปลี่ยนระบบจากความเคยชินไปสู่ระบบใหม่ที่เป็นสิ่งใหม่ยังคงเป็นเรื่องยากสำหรับใครอีกหลายๆคน จึงเห็นได้ว่าหลายคนยังคงพันธนาการตัวเองยึดติดกับสิ่งที่ตัวเองคุ้นเคยมากกว่ากล้าออกไปเผชิญความเปลี่ยนแปลง การเริ่มต้นกับเพาะพันธุ์ปัญญา ครูเริ่มต้นมันด้วย “ใจ” และพลัง “ศรัทธา” ครูดำเนินการด้วย “ความเชื่อ ความอดทน และความรัก” ทุกอย่างขับเคลื่อนผ่าน “การเสียสละ” และยึดผลประโยชน์ส่วนรวมและนักเรียนเป็นหลัก ครูทุ่มเททั้งกำลังกายกำลังใจและกำลังทรัพย์เพื่อต้องการให้หลายๆ คนได้เห็นว่าผลที่เกิดขึ้นมันคุ้มค่ากับการเหนื่อยจริงๆ แต่สุดท้ายครูก็ได้พบว่า การเปลี่ยนระบบของความเคยชิน มันเป็นเรื่องยากเกินกำลังครูตัวเล็กๆ คนหนึ่งจะทำได้ เมื่อพลังกายและพลังใจเริ่มลดลง ความเหน็ดเหนื่อย ท้อแท้ ก็เกิดขึ้น หลายอาทิตย์ที่ผ่านมาจนถึงวันนี้ครูพยายามต่อสู้กับความคิดทั้งทางบวกและลบของตัวเองอย่างหนัก ณ ตอนนี้ครูตัดสินใจอย่างแน่วแน่แล้วว่า ครูจะพยายามสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาในตัวเองกลับมาอีกครั้ง

ครูจะยึดมั่นในสิ่งดีๆ ที่ครูทำอีกครั้ง เพราะอาชีพครูคือสิ่งที่ครูเลือกเอง ครูคงจะมาท้อถอยแบบนี้ไม่ได้ เพราะมีนักเรียนอีกหลายคนที่รอครูอยู่ ถ้านักเรียนคนใดเชื่อมั่นในตัวครูและเชื่อมั่นในเพาะพันธุ์ปัญญา...ขอให้สู้ไปพร้อมกันอีกครั้งนะคะ

-รักทุกคนมากคะ –

(จดหมายของครูตรีนุช เพชรแสนงาม ที่มีถึงนักเรียนชั้น ม.4/1 จำนวน 29 คน โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“สำหรับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่สอง เราฝ่าฟันอะไรกันมาค่อนข้างเยอะค่ะ...อยากร้องไห้อีกแล้วค่ะ... คือพวกเรารู้สึกอบอุ่นนะคะที่ทุกคนให้ความสำคัญกับพวกเราค่ะ แล้วก็ที่พวกเรามีวันนี้ได้เพราะกำลังใจหนึ่งจากนักเรียน จากคุณครูแกนนำด้วยกันเอง และก็จากอาจารย์สุธีระค่ะ และจากศูนย์พี่เลี้ยง...ให้กำลังใจพวกเรามาก ทุกคนเสียสละมากๆ อาจารย์สุธีระก็อุตส่าห์เดินทางไกลมาเยี่ยมพวกเราค่ะ หนูรู้สึกดีมากๆ ที่อาจารย์พยายามจะมาพบพวกเราค่ะ เป็นโอกาสที่ดีมากๆ สำหรับเด็กๆ ของพวกเราค่ะ แล้วก็ในวันนี้ก็คือ มีคำพูดเยอะแยะค่ะ แต่ไม่รู้จะออกมาทั้งหมดยังไง ขอมอบวีดีโอการทำงานของพวกเราเพื่อให้เห็นว่าพวกเราทำงานกันเป็นยังไงกันมาบ้าง และยังลืมอีกหนึ่งคนค่ะคือคุณลุงสุบันค่ะที่ช่วยสร้างการเรียนรู้ให้กับพวกเราค่ะ ให้ความรู้กับเด็กๆ บางทีเด็กๆ ไปหา คุณลุงก็อยู่กับเด็กๆ จนค่ำจนมืดค่ะซึ่งหนูถือว่าเป็นความเสียสละจริงๆ การทำงานครั้งนี้หนูเห็นว่า เด็กกับชุมชนใกล้กันมาก เด็กเป็นเจ้าของชุมชน และชุมชนก็มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่เด็ก ถ้าโครงการนี้มีต่อไปเรื่อยๆ หนูคิดว่าโครงการนี้จะช่วยพัฒนาเด็กๆ ของเราทั้งด้านปัญญาและที่สำคัญคือทางด้านทักษะชีวิตค่ะ เค้าเกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลง จริงๆ หนูอยู่กับเค้าตลอดและเห็นการเปลี่ยนแปลงจริงๆ ขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและศูนย์พี่เลี้ยงทุกคนค่ะที่ให้โอกาสพวกเราค่ะและให้โอกาสโรงเรียนเราค่ะ ขอบคุณมากค่ะ ขอให้ภาพเป็นตัวที่เล่าเรื่องราวแล้วกันค่ะ เด็กๆ เสียสละค่ะ”
(คำพูดของครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, วันที่ 1 ธันวาคม 2557)

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำของโรงเรียนยังได้สะท้อนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องใน Face Book เสียงสะท้อนบางตอนที่ทำให้เห็นอุดมการณ์ของความเป็นครูที่ได้เติมเพิ่มพลังจากการเรียนรู้จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีดังนี้

“ตลอดห้าปีที่ผ่านมา...กับการเลือกทำงานในสายอาชีพ ครู ถึงแม้จะไม่ได้จบสายครูโดยตรง แต่ด้วยประสบการณ์ที่ผ่านพบ ก็สอนให้เข้าใจคำว่า "จิตวิญญาณของความเป็นครู" ได้ไม่ยาก ขอบคุณสถาบันฝึกหัดครูคนนี้ทั้งบุญวาทย์วิทยาลัย ประชาวิทย์ และแจ้ห่มวิทยา ที่เติมเต็มประสบการณ์ที่มีค่าทั้งหมดให้ ถึงแม้วันนี้อาจจะไม่ใช่ครูที่ดีที่สุด แต่ก็จะพยายามพัฒนาตนเองและทุ่มเทความรู้ความสามารถทั้งหมดที่มีเพื่อลูกศิษย์ทุกคน ... สุดท้ายขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ทำให้ครูธรรมดาคนหนึ่ง ได้ค้นพบการเปลี่ยนแปลง ได้รักและศรัทธาตัวเองมากขึ้น ถึงแม้การดำเนินงานอาจจะพบอุปสรรคไปบ้าง แต่มันก็คือการเรียนรู้จริงๆ "ทั้งเรียนรู้งานและเรียนรู้คน ขอบคุณมิตรภาพดีๆ ที่เกิดขึ้นในการทำงานครั้งนี้... เชื่อแล้วค่ะว่า ถ้าเรามีพลังที่จะคิดทำสิ่งดีๆ สุดท้าย จะมีแต่สิ่งดีๆ เกิดขึ้น... ขอบคุณทุกๆ คน ทุกๆ ปัญหา ทุกๆอุปสรรคที่เกิดขึ้นค่ะ...และต้องกราบขออภัย ถ้าหากการดำเนินงานในครั้งนี้ ส่งผลกระทบและทำให้เกิดปัญหาต่อผู้ใด ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจ ก็ขอกราบอภัยมา ณ ที่นี้ด้วยค่ะ...กลั่นมาจากความรู้สึกก่อนนอน ราตรีสวัสดิ์ค่ะ” (FB วันที่ 3 ธันวาคม 2557)

“อาจารย์คะ...หนูขอบคุณสำหรับคำแนะนำและคำชี้แนะดีๆ จากอาจารย์มากๆนะคะ...ขอบคุณที่มาเติมพลังและความเชื่อมั่นให้กับพวกเราทุกคน...ตอนนี้หนูคิดว่าหนู เข้าใจ ในสิ่งที่อาจารย์ชี้แนะทุกอย่างแล้ว เหลือแค่เพียงหนูจะทำอย่างไรที่จะทำให้ครูคนอื่นๆ เปลี่ยนกระบวนทัศน์และเข้าใจไปในทิศทางเดียวกันกับหนู...และร่วมกันเปลี่ยน

กระบวนการสร้างปัญญาและการเรียนรู้ของนักเรียน ขอบพระคุณในความเสียสละของอาจารย์อีกครั้งค่ะ หวังว่าแจ้ห่มวิทยา จะได้มีโอกาสต้อนรับอาจารย์อีกครั้ง พร้อมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับลูกๆ ที่น่ารักของเราทุกคน หนูจะพยายามเปลี่ยน P ให้กลายเป็น R ให้ได้ค่ะ...และจะพยายามให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน โดยชุมชนพึ่งพาและดูแลกันเองให้ได้ค่ะ" (FB วันที่ 3 ธันวาคม 2557)

"ได้รับข่าวสารจากครูนก (บว.) ว่ามีชื่อของเราปรากฏอยู่ในคอลัมน์ไทยมองไทยของหนังสือมติชนสุดสัปดาห์ ไม่ได้อะไรนะ..แต่พอวางสายจากครูนกเสร็จก็รีบตรงไปร้านหนังสือทันที tongue emoticon ไม่คิดไม่ฝันว่าตัวเองจะได้เป็นส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้ ต่อให้เป็นแค่ส่วนเล็กๆ มุมนึงก็ตาม...ใจความสำคัญคงไม่ได้อยู่ที่ ว่าจะเด่นจะดังอะไร แต่รู้สึกว่ามันคือกำลังใจเล็กๆ ที่จะผลักดันครูธรรมดาคนนึงให้มีแรงต่อสู้ต่อไป...ขอบคุณผู้มีอุปการคุณทุกท่านที่เห็นความสำคัญของการศึกษาไทย...ขอบคุณท่านอาจารย์สุธีระที่ได้จุดประกายความคิดดีๆ ในหลายๆ เรื่องให้กับหนู ขอบคุณครูอ้อและทีมพี่เลี้ยงเพาะพันธุ์ปัญญาที่คอยดูแลพวกเราด้วยดีมาโดยตลอด...และที่สำคัญขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และแนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบ RBL ที่สร้างการเรียนรู้อีกมากมายให้กับพวกเรา...ถึงกิจกรรมครั้งนี้อาจจะไม่สำเร็จลุล่วงไปตามผลที่คาดหวังร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ฉันมั่นใจว่า...RBL คือเครื่องมือสำคัญที่จะนำพาการศึกษาของชาติรอดพ้นวิกฤตได้จริงๆ...ถึงวันนี้อาจจะยังไม่มีใครเชื่อ...แต่อย่างน้อยๆ ฉันคนนึงที่เชื่ออย่างหมดใจ...และจะยึดแนวทางนี้ปฏิบัติต่อไป...จนกว่า...จะมีใครสักคนมองเห็น" (FB วันที่ 30 ธันวาคม 2557)

"ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกๆ ท่านที่มอบทุกๆ โอกาสดีๆ ให้กับครูธรรมดาคนนี้นะคะ...ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทีมศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง กัลยาณมิตรดีๆ จากโรงเรียนอีกหลายๆ โรงเรียน และที่สำคัญ ต้องขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ผู้ที่เปรียบเสมือนครูที่คอยชี้แนะสิ่งต่างๆ ให้พวกเรามากมายจริงๆ อาจารย์เสียสละและทุ่มเทให้กับการศึกษามากๆ ขอบพระคุณแทนเด็กๆ ทุกคนด้วยนะคะ ทุกคำชี้แนะของอาจารย์ หนูได้พยายามเอามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนให้มากที่สุดค่ะ...ยังมีอะไรอีกหลายด้านที่หนูคิดว่ายังจะต้องพัฒนาต่อไปค่ะ...อยากให้ครูอีกหลายๆ คนมองเห็นโอกาสดีๆ ที่จะพลิกวิกฤตทางการศึกษา (ซึ่งฉันเชื่อว่าครูคือกำลังหลักที่สำคัญที่สุดที่จะทำได้) ทุกวันนี้ฉันเชื่ออย่างสนิทใจว่า RBL เป็นเครื่องมือที่วิเศษสุดๆ จริงๆ ที่จะช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ให้กับเด็กๆ ของเราได้...แต่อุปสรรคก็มีมากมายด้วยข้อจำกัดหลายๆ ด้านของโรงเรียน ที่ไม่ได้สอนโดยวิธีนี้ทั้งระบบ...แต่พวกเราก็จะไม่ย่อท้อค่ะ...เพราะเชื่อว่า สักวันทุกคนก็จะเห็นและเข้าใจในสิ่งที่พวกเราทำ...ขอบคุณทุกท่านที่คอยให้กำลังใจ...และขอบคุณทุกคำดูหมิ่น เพราะมันทำให้ยิ่งมีแรงฮึดสู้ต่อไป...และฉันจะไม่ยอมเป็นครูแบบ เช้าชามเย็นชาม อย่างแน่นอน" (FB วันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2558)

"หลายสิ่งที่พวกเราได้เรียนรู้จากแผ่นดิน จากผืนนา จาก ภูมิปัญญา และจากปัญหาต่างๆ สอนอะไรเรามากมายจริงๆ มากเกินกว่าที่การอยู่แต่ในโรงเรียนจะให้เราได้...วันนี้เลยแวะมาพูดคุยและเติมกำลังใจกับลุงบัน ครูคนเก่งของพวกเรา..หนึ่งชั่วโมงกับการนั่งคุยกัน ได้อะไรอีกมายมายจริงๆ .พร้อมหอบรอยยิ้มและกำลังใจก้อนใหญ่กลับบ้าน..ลุงบันบอกว่า...เราจะสู้ต่อไปด้วยกันนะคุณครู...smile emoticon มิตรภาพที่งอกงามและงดงามที่สุดที่เราได้รับจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา" (FB วันที่ 3 มีนาคม 2558)

"วันนี้กลับบ้านพร้อมหอบรางวัล Out standing oral presentation awards กลับบ้านเรา... จริงๆ แค่ได้มีโอกาสมานำเสนองานวิจัยระดับนานาชาติ ก็ถือว่าเป็นอะไรที่ไกลเกินคาดแล้ว ยิ่งได้รับรางวัลกลับไปด้วย คงไม่ต้องบอกว่ารู้สึกดีใจมากแค่ไหน...ซึ่งเรื่องราวดีๆทั้งหมดนี้ จะเกิดขึ้นไม่ได้เลย ถ้าไม่ได้รับโอกาสดีๆ จากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อ.อ้อ. อ.กุ้ง อ.อิ๋ว จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่มอบโอกาสและคอยให้กำลังใจให้ในการกล้าทำในสิ่งดีๆ ขอบคุณทุกๆ กำลังใจจากครอบครัว เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ทุกคน และที่ขาดไม่ได้เลยจริงๆ บุคคลที่เป็นทั้งครูผู้ให้ความรู้

และผู้เป็นแรงบันดาลใจ และให้ โอกาส ครูธรรมดาคนหนึ่ง ได้เปลี่ยนแปลง ความคิด และทำให้ชีวิตเปลี่ยนไปหลายด้านจริงๆ ขอขอบพระคุณครูผู้สร้างครู ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ค่ะ" (FB วันที่ 18 มีนาคม 2558)

"ขอมอบทุกรางวัลในวันนี้...ให้กับครูและนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาทุกคน และทุกโรงเรียน เพราะเรารู้ว่า ครูแต่ละคนเสียสละ ทุ่มเท และอดทน ไม่ต่างกัน... 3 รางวัลที่ได้รับของปีนี้ ล้วนเกี่ยวข้องกับการได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแทบทั้งสิ้น นับว่าเป็นเกียรติอย่างยิ่ง และไม่รู้จริงๆ ว่าถ้าไม่ได้เข้าร่วมโครงการนี้จะได้มีโอกาสแบบนี้หรือไม่...ขอขอบคุณผู้จัดงานและกรรมการทุกท่านที่เมตตาและดูแลพวกเราเป็นอย่างดี...และสุดท้ายขอขอบคุณอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยง มรภ.ลำปางทุกท่าน โดยเฉพาะ อ.อ้อ ที่ให้ทั้งโอกาสและกำลังใจกับพวกเรามาโดยตลอด...ขอบคุณท่านอาจารย์สุธีระ ที่เชื่อมั่นในตัวพวกเราทุกคน และคอยจุดพลังพร้อมเติมไฟให้กับพวกเราอยู่เสมอค่ะ...สุดท้ายขาดไม่ได้จริงๆ ต้องขอขอบใจ กำลังใจจากนักเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทุกคนที่ตั้งใจและพยายามทำทุกอย่างออกมาด้วยหัวใจของพวกหนูทุกคนจริงๆ ครูเห็นและสัมผัสได้ค่ะ ... คงไม่มีรางวัลไหนจะมีค่ามากไปกว่าการเห็นลูกศิษย์ทุกคนเติบโตได้อย่างงดงามอีกแล้วค่ะ ขอขอบพระคุณท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์.#ขอบคุณสำหรับรางวัลแห่งความภาคภูมิใจนี้ค่ะ" (FB วันที่ 26 มีนาคม 2558)

"ระหว่างรอทำภารกิจที่โรงเรียนให้สำเร็จลุล่วง...หยิบหนังสือ ฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยา ที่เขียนและเรียบเรียงโดยท่าน รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ขึ้นมาและค่อยๆ เปิดอ่านทีละหน้าอย่างตั้งใจ...อ่านไปก็ได้รับความรู้สึกเหมือนภาพเหตุการณ์เหล่านั้นมันย้อนกลับมาอีกครั้ง...ความสนุกสนาน ความเหนื่อยล้า ความท้อแท้ ความมุ่งมั่น ความพยายาม และความสุข เรียงร้อยและถูกถ่ายทอดออกมาเป็นหนังสือที่มีคุณค่ามากๆ เล่มหนึ่ง จะเรียกว่า หนังสือของพวกเรา ก็คงไม่ผิด ขอบพระคุณมากๆ นะคะ ที่อาจารย์มองเห็นคุณค่าในสิ่งที่พวกเราได้ทำ ขอบพระคุณที่นำเรื่องราวของพวกเราออกเผยแพร่แก่ผู้ที่สนใจ (มีเพื่อนครูหลายท่านสนใจ อยากได้มาอ่านค่ะ) และขอให้อานิสงส์ผลบุญทั้งหมดที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ จงบังเกิดแก่ทุกๆท่าน ที่เห็นความสำคัญของการศึกษาค่ะ. .. ปลื้มปริ่ม และตื้นตันใจอย่างบอกไม่ถูกจริงๆ ค่ะ..จะพูดคำว่าขอบคุณอีกสักกี่ร้อยพันครั้งก็คิดว่าคงยังไม่เพียงพอ smile emoticon..

#ปล.ถึงโครงการในปีนี้จะจบลงแล้ว แต่งานของพวกเรายังคงดำเนินต่อไป มาช่วยลุ้นและเป็นกำลังใจให้ต้นข้าวของพวกเราออกรวงและสามารถเก็บเกี่ยวผลผลิตได้ด้วยนะคะ...จะได้มี ฤดูกาลเก็บเกี่ยวที่แจ้ห่มวิทยาในฉบับต่อไปค่ะ" (FB วันที่ 30 มีนาคม 2558)

บางส่วนของเสียงสะท้อนจากนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4)

"คือ ครู ณ ตอนนี้สามารถบอกได้ว่าหนูไหว เพราะช่วยกันทำนามันเหนื่อยและกว่ามันจะเสร็จ ทำตั้งแต่ไถนาขึ้นแปลงนาและอีกหลายๆ อย่าง จากทีแรกมันเหนื่อยมันท้อ เพราะว่าไม่รู้ว่าทำแล้วจะได้อะไร ? แต่มาถึงตอนนี้มานั่งคิดว่าเราทำอะไรไปบ้างแทนที่มันจะเหนื่อย แต่กลับมานั่งหัวเราะ เพราะความเหนื่อยกาย มันแฝงด้วยความรู้สึกที่ดีสนุก

หนูก็รู้ว่าครูเหนื่อย แต่ครูก็ยังสู้ร่วมไปกับพวกหนู ถึงแม้ว่าพวกหนูจะทำให้ครูเสียน้ำตาไปตั้งหลายครั้งก็ตาม และหนูขอบอกอีกอย่างหนึ่งคือ เพื่อนผู้ชายเขาทำอะไรไม่ปรึกษาพวกหนูเลยเวลาพวกหนูถามว่า "มีอะไรให้ช่วยไหม" พวกหนูก็จะได้รับคำว่า "เดี๋ยวทำเอง" กลับ มันเป็นสิ่งที่หนูรู้สึกกดดันใจมาก ว่า เอ่อ! ทำไมต้องทำกันเองเหนื่อยกันเอง เพื่อนก็มีตั้ง 29 คน แต่ทำกันแค่คนกลุ่มเล็กๆ พวกหนูก็อยากมีส่วนร่วมในโมเม้นนี้นะครู แต่ก็ไม่รู้จะบอกยังไงทำ ถามยังไงพวกเขาถึงจะให้ช่วย บางครั้งหนูก็งอนนะครู หนูคิดว่าเหมือนผู้ชายทำเอง ได้ความรู้เองไม่ให้พวกหนูทำ

แต่บางเวลาหนูก็คิดว่าหรือเป็นเพราะผู้ชายขอแรงช่วยแล้วไม่ไปช่วยเขาหรือเปล่า หนูก็เลยมานั่งคิดว่า เอ่อ มันก็ผิดกันทั้ง 2 ฝ่ายหรือเปล่า

และท้ายนี้หนูอยากให้ทุกคนร่วมมือกัน และสู้กันต่อให้ถึงจุดหมายเดียวกัน และสู้ต่อด้วยกันนะคะครูนิ่ม ครูเก่งที่สุดเลย”

Fighting

“เส้นชัยไม่มา ต้องไปหามัน รางวัลมีไว้ให้คนตั้งใจ
ขวากหนามทิ่มแทง ก่อนผ่านพ้นไป....
โลกนี้ไม่มีอะไรได้มาง่ายดาย”
อยากให้ครูได้ฟังเพลงนี้แต่หนูร้องไม่เป็น 555++
สู้ สู้
-ครูรู้ว่าหนูเป็นใคร-

“อยากบอกครูนิ่มว่า ครูอย่าท้อนะคะ เพราะหนูก็ไม่ท้อที่จะทำ หนูเป็นกำลังใจให้ครูนะคะ สู้ๆ นะคะครูนิ่ม ถึงแม้ว่าหนูอธิบายไม่ค่อยเก่งและดีเท่าไหร่ แต่ลึกๆ แล้วก็จะพยายามให้ถึงที่สุดคะ รักและเป็นกำลังใจให้นะคะ”

“คุณครูหนูขอบคุณครูที่คุณครูให้หนูมีโอกาสอยู่ในโครงการ เมื่อหนูเข้ามา หนูเห็นคุณครูทำงานทุ่มเททุกอย่าง ซึ่งตัวหนูเองยังไม่สามารถทำได้ทุกอย่างเหมือนที่ครูทำ หนูรู้ว่าครูเหนื่อยเพราะพวกหนูดื้อ หนูขอโทษ หนูจะลุยไปกับครูต่อถึงมันจะเป็นอย่างไร หนูก็พร้อมที่จะต่อสู้ไปกับครูคะ คุณครูสู้ สู้ นะคร้า หนูจะทำอย่างเต็มความสามารถ ใส่ใจ ไม่ละเลยเหมือนที่ผ่านมา หนูขอโทษนะคะ”

“ก่อนหน้าที่จะได้อ่านจดหมายฉบับนี้ หนูก็รู้สึกท้อแท้ ไม่อยากจะทำมันแล้วโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเหมือนทำงานโดยไม่ได้วางแผน ลงแรงตลอดแล้วเหนื่อยแต่ผลที่ได้คือข้าวไม่งอก แต่พอได้อ่านจดหมายฉบับนี้แล้วคุณครูก็เหนื่อยเหมือนหนู ท้อแท้เหมือนกัน แล้วทำไมคุณครูถึงสู้ มันทำให้หนูมีกำลังใจมากขึ้นในการทำโครงการถึงแม้มันจะเหนื่อยก็ตาม คุณครูทุ่มเททั้งกายและใจ เสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อที่จะมาทุ่มเวลาให้กับโครงการ หนูขอให้คุณครูสู้ไปกับพวกเรานะคะ แล้วเราจะสู้ไปด้วยกันคะ” (หนูเป็นคนเขียนไม่ค่อยเก่งนะคะ)

To.....คุณครูนิ่ม

“หนูจะเชื่อมั่นว่าครูทำได้ หนูจะนำทักษะกระบวนการเรียนรู้และทักษะชีวิต หนูจะนำทักษะต่างๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้เกิดประโยชน์มากที่สุด ถึงมันจะไม่มีจุดมุ่งหมายก็ตามหนูจะสู้ต่อไป ถึงจะมีอุปสรรคหนูจะพยายามให้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ให้ได้ผลสำเร็จ และให้ถึงเป้าหมาย หนูจะพยายามทำให้ดีที่สุด ทำให้ได้ดีใจบ้างเพราะพวกหนูทำให้ครูได้เสียใจหลายครั้ง หนูจะพยายามสู้ไปกับครูคะ ถึงมันจะท้อแท้ เหน็ดเหนื่อย อ่อนแรง อ่อนใจ หนูจะสู้เพื่อครูคะ หนูขอให้ครูสู้ต่อไปไม่ต้องท้อแท้นะคะ”

หนูจะสู้กับครู

To.....คุณครูนิ่ม

“หนูดีใจมากคะ ที่หนูมีครูที่ทำเพื่อส่วนรวมทำเพื่อนักเรียนแม้ว่าจะเหนื่อยและเจออุปสรรคต่างๆ หนูก็จะสู้และไม่ท้อถึงแม้การทำโครงงานในครั้งนี้เราจะเจอปัญหาและอุปสรรคมากมาย แต่ก็ทำให้หนูรู้ว่าความผูกพันและพลังแห่งความสามัคคีจะทำให้ผ่านพ้นไปด้วยดี แม้บางอย่างมันจะยากต่อการเปลี่ยนแปลง แต่หนูเชื่อว่ามันจะต้องเกิดและตัวหนูคนหนึ่งที่จะทำให้ดีที่สุด ขนาดครูยังไม่ท้อและหนูจะท้อได้ไงคะ หนูก็เชื่อๆ เหมือนที่ครูเชื่อคะ ว่าผลที่

เกิดขึ้นมันคุ้มค่ากับการเหนื่อยๆ จริงๆ และขอบใจสำหรับโครงการนี้ (โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา) และครู เพื่อนๆ คะ และความสำเร็จที่เราจะทำให้มันเกิดขึ้นแม้เส้นทางระหว่างความสำเร็จจะมีหลายๆ สิ่งเกิดขึ้นมากมาย ขอแค่ทุกคนมีคำว่า “สู้” มันก็ถึงเส้นชัยที่เต็มไปด้วยสุขคะ”

“หนูเชื่อมั่นในตัวครูนิ่มคะ และโครงงานเพาะพันธุ์ปัญญา หนูจะสู้ไปพร้อมกับครูนิ่มอีกครั้งนะคะ ครูนิ่มเป็นกำลังใจที่ดีสำหรับหนูและหลายคน วันที่เพื่อนในห้องบอกว่าครูนิ่มท้อ ครูนิ่มจะไม่เป็นครูแกนนำแล้ว ความรู้สึกเหมือนเรือที่หนูนั่งอยู่จะไม่ถึงฝั่ง ครูเป็นเหมือนสิ่งที่จะพาพวกหนูไปเจอจุดหมาย เจอสิ่งที่ดี ขอโทษในทุกๆ สิ่ง ทุกๆ อย่างที่ทำให้ครูนิ่มท้อ เหนื่อย ไม่มีความสุข ขอโทษนะคะ สัญญาว่าจะสู้ไปพร้อมกันอีกครั้ง”

ถึงครูนิ่ม

“ยังไงหนูก็เป็นกำลังใจให้นะคะ ที่จริงหนูก็ไม่รู้ว่า RBL เป็นไง แต่หนูคิดว่า ถ้าครูเรียกดูงานบ่อยๆ บ่อยมากๆ ให้อธิบายปัญหา แล้วให้ไปคิด แล้วกลับมาตอบ ซึ่งหนูคิดว่าวิธีนี้น่าจะประสบความสำเร็จไม่มากก็น้อยคะ”

อิอิ....

To...Teacher...

“...หนูรู้ว่าครูเหนื่อย ครูท้อ หนูก็ท้อเหมือนกัน ดูเหมือนโครงงาน 10 โครงงานของเราไม่ค่อยคืบหน้าไปไหนเลย เวลาครูร้องไห้ หนูก็อยากร้องไห้ตามครูเหมือนกัน แต่หนูก็ทำเต็มที่แล้ว ถึงมันจะทำแล้วล้มอีก หนูก็ลุกมาทุกครั้ง ถึงมันจะล้มอีก หนูก็จะพยายามลุกขึ้นใหม่เพื่อสู้ปัญหากับสิ่งที่เกิด หนูไม่รู้ว่าความพยายามของหนูจะสูญหายไปเปล่าไหม แต่เราก็จะทำให้ถึงที่สุด ถ้าครูลุกขึ้นมาสู้กับปัญหาอีกครั้ง หนูก็จะสู้ด้วย ครูสู้ หนูก็สู้นะ หนูจะขอไปกับ ครูอีกครั้งหรือหลายๆครั้งก็ตามหนูก็จะสู้เพื่อโครงงานของเราจะสำเร็จ หนูจะพยายามสร้างความมั่นใจให้แก่ตัวเองนะคะ สู้ๆ ต่อไปคะ”

>รักครูนะ<

“จากการที่อ่านความรู้สึกครูไป...หนูรู้ว่าครูเหนื่อย ครูคงท้อและครูคงไม่อยากทำมัน แต่ตอนท้ายครูทำให้หนูคิดว่า การที่ครูต้องรับผิดชอบอะไรหลายๆ อย่าง มันเหนื่อยจริงๆ แต่ตั้งแต่หนูได้เริ่มทำโครงงานวิจัยของหนู แม้ว่ามันจะเริ่มต้นได้ไม่ดีนัก...แต่หนูก็พยายามที่จะทำมัน หนูได้พยายามถึง 3 ครั้ง และครั้งนี้เป็นครั้งที่ 3 ของการทดลองทำวิจัย หนูรู้ว่ามันไม่ง่ายเลยที่จะทำให้มันดีอย่าง 100 % แต่หนูรู้ว่าหนูเต็มใจทำและหนูทำมันอย่างตั้งใจและกรณีหนูทำมันจะส่งผลดีให้หนูได้รู้อะไรอีกหลายอย่าง หนูไม่เคยท้อนะคะ หลังจากที่การทดลองปฏิบัติจริงของหนูมันผิดพลาดมา 1 – 2 ครั้งแล้ว และครั้งที่ 3 นี้ หนูทำมันอย่างดีและมันต้องเป็นไปตามที่หนูวางแผนไว้ ในช่วงนี้อยู่ในเวลาสังเกตและจดบันทึก ในเวลา 15 – 20 วัน หนูดูแลต้นกล้วยน้อยๆ เช้าและเย็น รดน้ำมันและคอยวัดความสูงของต้นกล้าทุกวัน / หนูคิดว่าหนูทุ่มเทกับมันอย่างมาก ในวันที่ 8 หนูรู้สึกผิดมากที่ครูทำหน้าผิดหวังกับพวกเรา และในวันนั้นตอนเย็นหนูและเพื่อนของหนู มาโรงเรียนแล้วไม่มีครูเลย หนูว่าจะมารดน้ำต้นกล้า ที่โรงเรียนและในเวลา 18.00 น. หนูก็ได้กุญแจจากครูหนิงแล้วขี่รถมอเตอร์ไซค์มาโรงเรียนกับเพื่อน มันใกล้ค่ำแล้ว ที่จริงหนูว่าหนูจะมาวัดต้นกล้า แต่มันค่ำแล้วเลยจะเอามันกลับไปที่บ้าน, ไปดูแลที่บ้าน เพราะอยู่ที่บ้านได้มีเวลาดูแลมันดีกว่าที่โรงเรียน มันเป็นอะไรที่ทุลักทุเลมาก หนูถือถาดข้าวบนตักและขี่มอเตอร์ไซค์กลับบ้านมาคนเดียวระหว่างทาง หนูเกือบโดนรถเฉี่ยว เพราะหนูขี่รถข้างเดียวมืออีกข้างก็จับถาดข้าวอยู่แต่ดีที่หนูหักออกมาได้ มันทำให้หนูคิดว่า การที่เราจะทำอะไรเพื่อที่เราจะได้รู้จักการเหนื่อยอดทน และมีความรับผิดชอบ เป็นสิ่งที่ผู้ที่ได้รับมอบหมายงานต้องทำและทำมันออกมาโดยการกระทำและออกมาจากใจมันสอนให้หนูทำ อะไรอย่างหลายที่หนูไม่เคยทำ หนูจะไม่ท้อและจะสู้ไปกับครูคะ”

รักครูและเพื่อนๆ ทุกคนคะ

ถึงครูนิ่มฯ

“หนูเคยท้อแท้หมดกำลังใจ เพราะทั้งชีวิตหนูเหมือนตัวคนเดียวเพราะต้องห่างจากแม่แต่เพื่อนและครูทำให้หนูรู้สึกไม่ขาด ไม่เป็นไรนะคะครู ครูยังมีพวกหนูครูไม่ได้ตัวคนเดียว ครูไม่จำเป็นต้องเหนื่อยคนเดียว ครูไม่จำเป็นต้องอดทนคนเดียว พวกเราคือหนึ่งเดียวกัน เราก็ควรจะอดทนไปด้วยกัน เหนื่อยไปด้วยกัน หนูว่าปลายทางมันคงอีกไกลคะ แต่สักวันหนึ่งเราก็ต้องไปถึงมัน หนูเชื่ออย่างนั้นเมื่อไรที่ครูเหนื่อยหรือท้อ ครูแค่มองหากำลังใจ หนูคอยเป็นกำลังใจให้ครูนะคะ เรามาสู้ไปด้วยกันอีกครั้งนะคะครูนิ่ม

รักครูมากนะคะ

11/12/2557

15.00 น.

“อย่างแรก หนูขอขอบคุณคุณครูที่ช่วยเหลือเราทุกอย่าง ให้คำปรึกษาเราดูแลเอาใจใส่เราทุกคนอย่างมาก ครูทุ่มเททั้งแรงกายและแรงใจ เสียสละอดทน อย่างมาก หนูเข้าใจว่าครูมีภาระงานเยอะมาก แต่ครูก็ทุ่มเทกับโครงการนี้มากๆ คะ หนูรู้สึก ศรัทธา ในตัวคุณครูอย่างมาก ครูทำให้เราเปลี่ยนแปลง ตัวเอง หนูภูมิใจที่มีครูดี ครูเก่ง และครูรักเรา หนูสัมผัสถึงความรักของครูที่มีต่อเราได้ โครงงานนี้มีอุปสรรคมาก เราทุกคนขอให้คุณครูสู้ๆ ไปด้วยกันนะคะ เราจะสู้ไปด้วยกันนะคะ รักและศรัทธาในตัวครูเสมอคะ”

“หนูเชื่อมั่นในตัวครู หนูเชื่อมั่นในเพาะพันธุ์ปัญญา หนูเชื่อมั่นในเพื่อนๆ ทุกคน หนูเชื่อมั่นในตัวเอง และหนูก็เชื่อมั่นในสิ่งที่ทำคะ ถึงแม้ว่าในการทำงานอาจมีบ้างที่เหนื่อย และท้อมากๆ ต้องประสบกับปัญหามากมายที่พวกเราทำไปแล้วไม่ประสบผลสำเร็จ เราทำงานไปอย่างทุ่มเท แต่ความทุ่มเทและความตั้งใจที่มองไม่เห็นจุดหมายปลายทางมันเป็นสิ่งที่ทำให้ท้อจริงๆ คะ ที่ผ่านมาพวกหนูทำงานกันอย่างไม่วางแผน คิดจะทำก็ทำ โดยที่ไม่คิดให้รอบคอบและคำนึงถึงผลที่จะตามมาทีหลัง แล้วสุดท้ายก็มาประสบกับสถานการณ์แบบนี้ ซึ่งสิ่งที่ผ่านมาเราก็ไม่สามารถกลับไปแก้ไขได้คะ ในปัจจุบันผลที่เราได้รับบทเรียนที่เราได้รับจากการทำงานที่ไม่รอบคอบ ไม่วางแผนให้ดี ก็คือ ความล้มเหลวคะ แปลงนาสาธิตที่โรงเรียน ที่พวกเราช่วยกันสร้างมันขึ้นมา ทั้งทำคันนา ไถนา ใส่น้ำลงนา ใส่ปุ๋ย พวกเราจะไม่ได้ปลูกข้าวแล้วจริงๆ ใช่ไหมคะ แต่ถึงสิ่งที่ผ่านอาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ แต่สิ่งที่หนูคิดว่าคุ้มค่าที่สุด และหาที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว ก็คือประสบการณ์คะ หนูจะไม่คิดว่าสิ่งที่ได้ทำลงไปไม่ประสบผลสำเร็จคะ เพราะสิ่งที่จะบ่งบอกได้ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่สำหรับหนู ไม่ได้อยู่แค่งานที่ทำคะ แต่สิ่งที่จะบอกได้ว่าประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น มันอยู่ที่เราเลือกจะมองคะ สำหรับหนู หนูคิดแบบนั้นคะ หนูคิดว่าประสบการณ์ที่หนูได้รับนั้น คือ การที่หนูประสบผลสำเร็จแล้วคะ หนูได้อะไรมากมายจากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในครั้งนี้คะ หนูเห็นครูท้อแล้วหนูก็รู้สึกผิดนะคะ เวลาครูท้อ ครูเหนื่อยหนูเห็นครูเหมือนจะร้องไห้ หนูอยากบอกครูว่าพวกหนูขอโทษนะคะที่ครูต้องรู้สึกแบบนี้ ก็เพราะพวกหนูเอง แต่ครูเคยบอกกับทุกคนนะคะว่า ปัญหาจะทำให้เราได้ความรู้ใหม่ ครูเคยบอกกับพวกหนูทุกคนนะคะ ว่าให้ สู้ๆ เราจะสู้ไปด้วยกัน ต่อไปนี้หนูจะทุ่มเทและตั้งใจให้มากกว่านี้นะคะ ความรู้สึกไม่ดีที่ผ่านๆ มาจะค่อยทุเลาลงคะ หนูยังเชื่อเสมอนะคะ ว่าเราจะทำได้และทำได้ดีด้วย เหมือนกับคำที่ครูเคยบอกหนูไงคะ “เราจะสู้ไปพร้อมกันอีกครั้งนะคะ” Fighting...คะ”

To ... คุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม (ครูนิ่มสุดสวยของหนู)

ก่อนอื่นหนูอยากบอกว่าตัวหนังสือครูสวยกว่าของหนูอีกคะ ! ถ้าอ่านยากก็ขอโทษด้วยนะคะ ครูเป็นเหมือนแม่อีกคนของหนู ครูคอยสอนและให้ความรู้มากมาย ให้ประสบการณ์ต่างๆ ในชีวิตที่ผ่านมามีครูแค่ไม่กี่คนที่หนูสนิทมาก รักมาก ห่วงมาก และร้องไห้ตาม หนูไม่เข้าใจตัวเองว่าทำไมหนูต้องร้องไห้ตามครูทุกครั้ง มันเป็นเรื่องที่อธิบายยากมากคะ ถ้าไม่เจอด้วยตัวเองก็จะไม่เข้าใจ ถ้าไม่มีครูหนูก็คงจะไม่ได้ทำโครงการนี้ หนูก็มีทัศนคติแบบเดิม เมื่อก่อนหนูเป็นคนที่ไม่ชอบสังเกต ไม่ชอบตั้งคำถาม ขี้อาย ไม่ชอบงานกลุ่มหรือโครงงาน แต่พอมาเข้าโครงการนี้ ก็ทำให้ทัศนคติของหนูเปลี่ยนไป หนูไม่ชอบเวลาที่ครูร้องไห้เลยคะ หนูรู้สึกผิดเหมือนหนูทำให้ครูร้องไห้ออกมา ครูท้อได้แต่ครูอย่าถอยนะคะ หนูไม่รู้หรอกคะว่าครูคิดยังไงกับหนู แต่หนูอยากบอกว่า หนูยังคงรักและห่วงใยครูนะคะ และหนูจะเป็นแบบนี้ตลอดไปไม่เปลี่ยนแปลงคะ หนูไม่อยากให้ครูถอยห่างเลยคะ ก็เหมือนที่หนูเคยบอกครูหนูไม่สนิทกับครูหมวดวิทย์คนไหนเท่ากับครูเลยนะคะ หนูอยากให้ครูอดทนฟันฝ่าคลื่นลูกนี้ไปกับหนูนะคะ หนูจะพยายามไปกับครูนะคะ สุดท้ายนี้หนูอยากบอกว่า หนูรักครูมากนะคะ ดูแลสุขภาพของตัวเองด้วยนะคะ อย่าห่วงคนอื่นมากกว่าตัวเองนะคะ และอยากบอกดังๆ คะว่า ครูของหนู “สู้ๆ” นะคะ”

ครูคงรู้นะคะว่าหนูคือใคร

To...ครูนิ่ม

“คะ สำหรับหนู หนูคิดว่าครูเป็นครูคนแรกที่ทำให้หนูเห็นว่าอาชีพครูมันมีมากกว่าแค่มาสอนเด็กๆ ไปวันๆ ตั้งแต่หนูโตมา หนูพูดได้เลยว่า หนูยังไม่เคยเห็นครูคนไหนเสียสละ ทุ่มเท เท่าครูมาก่อนเลย หนูเคยยอมรับนะคะว่าเมื่อก่อนหนูมีความยึดมั่นในตัวเองสูง เอาอย่างที่ตัวเองเชื่อมั่นและศรัทธาในแค่ความเชื่อของตนเอง แต่ตั้งแต่หนูได้มาร่วมทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และที่ครูเป็นครูที่คอยควบคุมดูแลเอาใจใส่พวกหนูมาโดยตลอด และตลอดเวลาที่ผ่านมาครูทำงานหนักมาก และไม่เป็นเรื่องที่น่าแปลกเลยที่ครูจะมีท้อบ้าง มันเป็นเรื่องธรรมดาอยู่แล้ว แต่หนูชื่นชมครูมากที่ครูยังสู้ต่อ ครูท้อแต่ครูไม่ถอย หนูจะขอสัญญาว่าจะเป็นอีกหนึ่งคนที่ขอร่วมสู้ไปกับครู และหนูยังจำที่ครูเคยพูดได้ว่า “เราจะร่วมสู้ไปด้วยกัน”

ขอโทษนะคะที่ลายมือจะอ่านยากไปหน่อย พอดีหนูเขียนบนรถคะ ตั้งแต่ครูให้ปุ๊บ มาถึงรถหนูก็อ่านเลย แล้วจะอดเขียนก็ไม่ได้ทุกคำพูด “หนูพูดออกมาจากใจคะ”

นางสาวพลอยไพลิน ดีโต

<u>บางส่วนของเสียงสะท้อนจากนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา</u> (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

“จากการที่เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา <u>การทำโครงงานฐานวิจัย</u> กระผมได้เรียนรู้จากหลายๆ อย่าง จากคุณครูวิลาวัลย์ แก้วก้อ และคุณครูปุณยนุช ไชยพรหมวงศ์ ตั้งแต่เทอม 1 จนถึงวันนี้ จากการให้ฝึกสัมผัสทั้ง 5 การศึกษาเส้นใยในใบไม้ การศึกษาต้นกล้วย มันทำให้กระผมนั้นได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ มากกว่าเดิม การวางแผนในการทำงาน การมีส่วนร่วม การมีความสามัคคี สิ่งเหล่านี้ผมได้จากการศึกษานอกห้องเรียนทั้งนั้น

ในเทอม 2 นี้ คุณครูได้มอบงานให้แบ่งกลุ่มกันทำโครงงานต่างก็เกี่ยวกับกล้วย 10 โครงงาน กลุ่มละ 2 โครงงาน และให้ลงปฏิบัติ การที่ได้ลงมือปฏิบัติทำให้ผมสนุกมากครับ และได้ประสบการณ์ที่ดี การลงพื้นที่ทำให้ได้เปิดหูเปิดตา และได้ออกจากโรงเรียนไปยังสถานที่ต่างๆ มันสนุกมาก โครงงานทั้ง 10 โครงงานนั้นได้ลงมือปฏิบัติไปแล้ว แต่ละกลุ่มก็ทำเกือบหมดแล้ว ส่วนกลุ่มผมทำเกี่ยวกับดินที่เหมาะสมกับการปลูกกล้วยและปุ๋ยสั่งตัดที่เหมาะกับกล้วย ก็ได้ลงมือปฏิบัติไปแล้วเช่นกัน จากการทำในเรื่องนี้ผมได้รู้ คือ วิธีการตรวจดินเอง และอื่นๆ และกำลังเริ่มโครงงานที่ 2 ทำให้ได้ความรู้มากยิ่งขึ้น จะได้เปิดหูเปิดตา กับการทำงานระดับประเทศที่ยิ่งใหญ่ ความกล้าแสดงออกที่

ผมนั้นไม่เคยมีหรือมีน้อย วันนี้กลับได้ความกล้าเพิ่มขึ้นมา ขอขอบคุณอาจารย์ทุกท่านที่ทำให้กระผมได้ความรู้ ความกล้า และสิ่งต่างๆ มากมาย ผมมีความสุขมากกับการทำงานกันเป็นกลุ่ม ได้อยู่กับเพื่อนด้วยความสามัคคี และมีความรักใคร่ต่อกัน การที่ได้เข้าร่วมโครงการนี้ผมมีความสุขมากครับ" (เด็กชายจิราวัฒน์ วิไจย)

"ตั้งแต่ผมได้มาโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้ผมได้รับการเรียนรู้เรื่องใหม่ๆ ที่แตกต่างจากที่เคยเรียนมา ได้ฝึกทักษะต่างๆ คือ ทักษะการฟัง การสัมผัส การสังเกต เช่น การนอนฟังเสียงสิ่งต่างๆ การสัมผัสต้นไม้ การพูดคุยกับต้นไม้ การสังเกตลักษณะของต้นไม้ต่างๆ ทำให้ผมได้รู้ว่าต้นไม้ก็มีชีวิต มีจิตใจ ต้นไม้มีความรู้สึก ผมได้รับความรู้มากมายหลากหลายอย่าง การที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ ผมได้รู้เรื่องต้นกล้วยมากมาย ได้มีการอบรมทำวิจัย การทำโครงงานต่างๆ เกี่ยวกับกล้วย การอบรมเกี่ยวกับการเก็บดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน ได้รู้ว่าดินที่ดีเป็นอย่างไร ผมขอขอบคุณคุณครูวิลาวัลย์ แก้วก้อ และคุณครูทุกๆ คนที่ทำให้ผมได้รับความรู้และขอขอบคุณเพื่อนๆ ทุกคนที่ช่วยเหลือกัน ผมมีความสุขที่ได้ทำงานกับเพื่อนๆ ทุกคน และที่สำคัญผมมีความสุขมากที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้" (เด็กชายภัทรพงษ์ อุตตมะ)

"...เราได้ลงพื้นที่และได้ข้อมูลมากมายเกี่ยวกับการปลูกกล้วยและวัฒนธรรมการใช้กล้วยของหมู่บ้านป่าลัน ต่อมาพวกเราได้ทดลองทำน้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วย และได้ไปรับความรู้ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ในการประชุมการวิจัยและได้นอนโรงแรมค้างคืน และได้ไปเที่ยวสถานที่ต่างๆ มากมาย พวกผมมีความสุขมาก พอพวกเรากลับมาก็ได้นำความรู้ที่ได้จากการประชุมมาเล่าสู่เพื่อนๆ ในห้อง และได้ทำโครงงานของพวกเราต่อ มีการจัดประชุมบรรยายความก้าวหน้าของโครงงานแต่ละกลุ่ม และคุณครูบอกไว้ว่าถ้าโรงเรียนเราได้สำเร็จ ก็จะได้ไปเที่ยวทะเล ผมอยากไปมากและจะตั้งใจทำโครงงานของพวกเราให้สำเร็จ และได้มีการจัดอบรมขึ้นอีกครั้งตอนล่าสุดนี้ คือ ได้จัดอบรมการเขียนรายงานการวิจัยอย่างละเอียดและถูกต้อง พวกเราต้องขอขอบคุณอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางที่ให้ความรู้กับพวกเราในครั้งนี้" (เด็กชายธนากร ทิมัน)

"ตั้งแต่กระผมเข้ามาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กระผมได้เข้าร่วมโครงการฐานวิจัย เพาะพันธุ์ปัญญาตั้งแต่เทอมที่ 1 กระผมสนุกมาก มีกิจกรรมหลายๆ อย่าง เช่น การอบรม การเรียนนอกห้องเรียน โดยมีครูวิลาวัลย์และครูปุณยนุช คอยเป็นที่ปรึกษาให้พวกกระผมในเรื่องต่างๆ ที่พวกผมประสบปัญหาอยู่ ในการอบรมและทำกิจกรรมต่างๆ นอกห้องเรียน พวกกระผมได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่างๆ ที่วิทยากรท่านได้สอนมา และเพื่อนของกระผมมีทั้งหมดอยู่ 37 คน และมีกลุ่ม 5 กลุ่ม มี 10 โครงงาน กลุ่มละ 2 โครงงาน แต่ละโครงงานจะไม่เหมือนกัน แต่ว่าแต่ละกลุ่มจะทำเรื่องกล้วยทุกกลุ่ม ในการเรียนพวกกระผมได้รับความสนุกสนานและได้ความรู้แฝงด้วย คุณครูใจดีเรียนสนุกไม่เบื่อ และตอนนี้กลุ่มของกระผมได้ทำเรื่อง กระดาษกล้วยจากสีธรรมชาติและปุ๋ยชีวภาพจากต้นกล้วย ในการทำกระดาษกล้วยจากสีธรรมชาติพวกกระผมประสบปัญหาต่างๆ แต่พวกกระผมก็ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค โดยคุณครูให้ความรู้ความเข้าใจ และพวกกระผมจะก้าวต่อไปอย่างเต็มความสามารถไม่ว่างานจะออกมาดีหรืออาจจะไม่ดี ไม่เป็นอย่างที่ต้องการ แต่พวกกระผมก็ได้ความรู้ในเรื่องต่างๆ แม้ว่างานจะไม่สำเร็จ และโครงงานที่ 2 พวกกระผมกำลังจะเริ่มทำและพวกกระผมหวังว่าโครงงานชิ้นนี้จะออกมาดีอย่างที่พวกกระผมต้องการ

สุดท้ายนี้พวกกระผมขอขอบคุณ ท่านอาจารย์ที่มาจากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและท่านวิทยากร คุณครูวิลาวัลย์ แก้วก้อ คุณครูปุณยนุช พรหมไชยวงศ์ ขอขอบคุณครับ" (เด็กชายพงศกร ใจบุญ)

“ตอนขึ้น ม.2 ใหม่ๆ พอได้รับตารางเรียน หนูก็อ่านๆ ดู แล้วมีวิชาหนึ่งเขียนว่า IS ซึ่งหนูก็งงว่า IS คืออะไร แต่พอได้มาเรียนหนูก็เข้าใจเลยว่าวิชา IS คือ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 หนูรู้สึกดีใจมากไม่คิดว่าจะได้ทำโครงการนี้ ในโรงเรียนของหนูนั้นพวกเราได้แบ่งกลุ่มทำโครงงานวิจัย มีทั้งหมด 10 โครงงาน โครงงานของกลุ่มหนูคือ น้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วยและศึกษาวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับกล้วยของหมู่บ้านป่าลัน พวกเราได้ทดลองทำน้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วยดู ครั้งแรกเราลองมาทำที่บ้านของหนู เราช่วยกันทำอยู่ 2 – 3 ครั้ง แต่ผลมันก็ไม่สำเร็จเลย แถมยังทำรกบ้านหนูอีก หนูเลยโดนยายด่าจนหูชาเลย ครั้งที่ 2 พวกเราคิดว่าควรจะเปลี่ยนไปสถานที่บ้าง คราวนี้เราไปที่บ้านเพื่อนหนู เราช่วยกันทำสารพัด แต่ผลก็ออกมาเหมือนเดิมคือ ไม่สำเร็จสักที แต่... ถึงแม้เราจะทำโครงงานไม่สำเร็จ แต่พวกเราก็ได้เรียนรู้ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นและพวกเราก็จะทำไปเรื่อยๆ จนกว่าจะสำเร็จ โดยที่ไม่ยอมแพ้... โครงงานที่ 2 คือ ศึกษาวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับกล้วยของหมู่บ้านป่าลัน พวกเราจึงลงพื้นที่ไปหมู่บ้านป่าลันและสอบถามความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับกล้วยจากพี่รุ่ง เส้นทางไปบ้านป่าลันค่อนข้างลำบากแต่ก็ทำอะไรพวกเราไม่ได้อาจจะเมารถนิดหน่อย เราได้ความรู้ต่างๆ จากพี่รุ่ง เช่น ปลูกเดือนนั้นดี ปลูกเดือนนี้ดี ฯลฯ จนมาถึงวันหนึ่งพวกเราได้ไปมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง หนูเชื่อเลยว่าทุกคนจะต้องตื่นเต้นมากแน่ๆ แต่เราก็ผ่านมันไปได้ด้วยดีทีเดียว แล้วทางราชภัฏลำปางเองก็ได้ส่งอาจารย์ให้มาติดตามพวกเราอีก หนูได้เจอกับอาจารย์อ้อด้วย ท่านใจดีมากๆ คอยสอนเรื่องต่างๆ ที่พวกหนูไม่รู้ และช่วยแนะนำพวกเราให้ทำโครงงานวิจัยให้ดีขึ้น ซึ่งเราจะนำความรู้ที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้โครงการวิจัยของเราดีกว่านี้ ไม่สิ...ต้องยอดเยี่ยมต่างหาก” (เด็กหญิงกัลยรัตน์ สูงขาว)

“จากที่หนูได้เรียนรู้ ได้ศึกษาในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ทำให้หนูเกิดทักษะใหม่ๆ ขึ้นมา ได้เรียนทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ได้ใช้สมาธิในการฟัง โดยหลับตาแล้วตั้งใจฟังเสียงต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ตัวเรา ได้ใช้สมาธิในการสังเกต เช่น สังเกตลักษณะของต้นไม้ ได้ใช้สมาธิในการสัมผัส เช่น การตั้งสมาธิในการสัมผัสสิ่งต่างๆ และบรรยายลักษณะของสิ่งต่างๆ ออกมาจากความรู้สึก ต่อมาพวกเราได้ศึกษาเรื่องกล้วย เพื่อนำเรื่องกล้วยไปทำโครงงาน จากที่เราได้ศึกษาเรื่องกล้วยก็ทำให้หนูรู้ว่า กล้วยเป็นสิ่งมหัศจรรย์ เพราะทุกส่วนของกล้วยนำไปใช้ประโยชน์ได้ ได้รู้จักต้นกล้วยมากขึ้น เราได้ไปลงพื้นที่ในสวนกล้วย ได้ไปทำอะไรหลายๆ อย่าง ได้ไปนำยางกล้วยมาเพนท์ผ้า เก็บต้นกล้วยมาทำกระดาษ ขุดตัวอย่างดินในสวนกล้วยเพื่อนำไปตรวจ NPK เพื่อนำไปทำโครงงาน” (เด็กหญิงพรปรีดา วงค์พันตา)

“วันแรกที่พวกหนูได้เข้าร่วมโครงงานฐานวิจัย เพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 นั้น ที่พวกหนูได้เข้าร่วมโครงงานฐานวิจัยนี้พวกหนูรู้สึกตื่นเต้นและดีใจมากที่จะได้ทำการวิจัย ครั้งแรกคุณครูได้ให้เราฝึกใช้ประสาทสัมผัส โดยให้เรานอนอยู่ใต้อาคารแล้วหลับตา ไม่พูด ให้ทุกคนเงียบและฟังเสียงต่างๆ ว่าเสียงนั้นคืออะไรและนั้นก็เป็นจุดเริ่มต้นของการทำโครงงานฐานวิจัย พวกหนูเป็นเด็กเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 2 และคุณครูก็ถามว่าเราสนใจที่จะศึกษาอะไรกันจนได้ข้อสรุปว่า เราจะศึกษาเกี่ยวกับกล้วยเป็นที่มาเป็นพืชที่เราสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ครูได้แบ่งกลุ่มออกเป็น 5 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะทำโครงงานกลุ่มละ 2 โครงงาน โดยกลุ่มของหนูได้ทำ 2 โครงงาน โครงงานที่ 1 คือ น้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วย โครงงานที่ 2 คือ ศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับการใช้กล้วยของหมู่บ้านป่าลัน โดยโครงงานที่ 1 นั้นคือโครงงานน้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วย ครั้งแรกที่พวกหนูทำนั้นปรากฏว่ากระทะไหม้ แต่พวกหนูไม่ท้อ พวกหนูนั้นได้ทำไปเรื่อยๆ ก็เริ่มที่จะดีขึ้น ถึงแม้ว่าตอนนี้พวกหนูจะทำน้ำยาขัดรองเท้าจากเปลือกกล้วยไม่สำเร็จบริบูรณ์ แต่ยังไงพวกหนูก็ไม่ท้อเพราะมีกำลังใจจากคุณครูและเพื่อน ม.2/1 ทุกคนคอยช่วยเหลือตลอดค่ะและโครงงานที่ 2 ของพวกหนูก็คือ ศึกษาวัฒนธรรมความเชื่อเกี่ยวกับการใช้กล้วยของหมู่บ้านป่าลัน สาเหตุที่เลือกศึกษาที่บ้านป่าลันก็เพราะหมู่บ้านป่าลันได้มีการปลูกกล้วยเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านก็ให้ความร่วมมือกับพวกหนูเป็นอย่างมาก พวกหนู

ขอบคุณชาวบ้านป่าลันมากค่ะ ดังนั้นพวกหนูจะต้องขอขอบคุณอาจารย์อ้อมากค่ะที่คอยช่วยเหลือและคอยให้คำปรึกษาอาจารย์อ้อใจดีมากและที่สำคัญต้องขอขอบคุณคุณครูทั้ง 2 ท่านนี้ที่เป็นจุดกำเนิด คือ ครูยุ้ยและครูผึ้ง ค่ะ ที่คอยช่วยเหลือพวกหนูมาตลอด สุดท้ายพวกหนูขอสัญญาว่าจะตั้งใจในการทำโครงงานการวิจัยให้สำเร็จค่ะ ขอบคุณค่ะ" (เด็กหญิงธิดารัตน์ ใจไหว)

<u>บางส่วนของเสียงสะท้อนจากนักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม</u> (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

"วันแรกที่หนูรู้ว่าตัวเองและเพื่อนในห้องจะได้ทำหรือเข้าไปอยู่ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ก็รู้สึกกังวลและตื่นเต้นมากกลัวก็กลัว ไม่ได้กลัวอะไรนะคะแต่กลัวจะทำไม่ได้ทำให้เพื่อนลำบากกับตัวเองและยังเข้าใจว่าโครงการนี้เป็นยังไงกันแน่แต่เมื่อคุณครูได้อธิบายว่าเป็นโครงการที่ช่วยกันทำและนำปัญหาที่อยู่ใกล้ตัวเรามาแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้นในตลอดปีการศึกษานี้นั้นยิ่งทำให้หนูรู้สึกกังวลมากขึ้นเพราะกลัวจะทำให้ผลการเรียนเราดีขึ้นเหมือนรุ่นพี่ปีก่อนเพราะเราจะรู้จักการวิเคราะห์และคิดเป็นเหตุเป็นผลในการตัดสินใจในสิ่งต่างๆ และเมื่อครูครูอธิบายเสร็จเรียบร้อยแล้วคุณครูก็บอกให้ทุกคนช่วยกันคิดว่าเราควรจะเอาหัวข้อเกี่ยวกับอะไรที่จะสามารถพัฒนาชุมชนของเราให้มีจุดเด่นและเกิดผลประโยชน์มากที่สุดแต่แล้วทุกคนก็คิดได้ว่าเราอยู่อำเภอเสริมงามและในอำเภอเสริมงามมีการปลูกกระเทียมมากซึ่งจะปลูกหลังเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จเพราะจะได้นำฟางข้าวมาใช้ประโยชน์โดยการใช้ฟางข้าวมาคลุมแปลงกระเทียมและกระเทียมในอำเภอเสริมงามก็ได้ขึ้นชื่อว่ากระเทียมมีคุณภาพดีแต่ก็ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจได้ดีมากนัก ถ้าเราสามารถพัฒนาจุดๆ นี้ได้ อนาคตต่อไปข้างหน้ากระเทียมที่เสริมงามจะเป็นที่รู้จักกันทั่วหน้าและมีคนมาติดต่อซื้อขายไปทำอะไรต่างๆ นานาที่จะส่งผลประโยชน์ต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก พวกเราทุกคนจึงคิดทำโครงงานเกี่ยวกับกระเทียม

เมื่อเราได้หัวข้อในการทำโครงงานแล้วจึงแบ่งกลุ่มกันทำงานแล้วคุณครูก็ได้พาพวกเราไปลงพื้นที่ที่บ้านนาเดา ต.เสริมงาม อ.เสริมงาม จ.ลำปาง และสอบถามชาวบ้านเกี่ยวกับปัญหาในการปลูกกระเทียม วิธีปลูกและทุกอย่างที่เกี่ยวกับกระเทียมและอย่างอื่นอีกมากมาย นี่ก็เป็นความรู้สึกอีก 1 อย่าง ที่ได้จากการลงพื้นที่หลังจากการไปลงพื้นที่เสร็จแล้วพวกเราก็คิดหัวข้อและแผนกิจกรรมต่างและนำไปปรึกษาคุณครูจนได้หัวข้อและแผนกิจกรรมที่สมบูรณ์แบบกว่าจะได้หัวข้อและแผนกิจกรรมที่สมบูรณ์นี้ไม่ได้ราบรื่นอย่างที่ใครต่อใครคิดนะคะ ยังมีอุปสรรคหรือปัญหามากมายจนบางทีก็ทำให้พวกเราทะเลาะกัน มีความคิดเห็นไม่ตรงกันบ้างแต่สมาชิกทุกคนก็ได้พยายามหันหน้าเข้าหากันแก้ปัญหาด้วยเหตุผลไม่ใช่ทะเลาะกันเสมอไปและจะมีคุณครูคอยให้คำแนะนำอยู่เสมอ ทุกอย่างในการศึกษานี้มันทำให้เห็นว่าไม่ใช่จะทำแต่อย่างเดียว เราต้องดูระหว่างทำงานนั้นสิ่งไหนที่เราต้องปรับปรุงแก้ไขและสิ่งไหนที่ทำอยู่นั้นมันดีหรือยัง ซึ่งสิ่งเหล่านี้สำคัญมากในการทำโครงงานฐานวิจัยนี้ แต่ที่สำคัญกว่านี้คือการที่พวกเราช่วยเหลือกันทั้งห้องมีความสามัคคีกันทุกคนช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ไม่มีปฏิเสธที่ช่วยเหลือกันแถมพวกเรายังช่วยทั้งเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนที่ไม่ใช่กลุ่มเราซึ่งการทำโครงงานครั้งนี้ก็ถือเป็นประสบการณ์ใหม่ที่ทำให้เรารู้จักอะไรหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นความสามัคคีกันการทำงานเป็นทีม ความอดทนที่จะผ่าฟันอุปสรรคต่างๆ มาได้ด้วยกัน และมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้นอกห้องที่ทำให้สนุกและมีความรู้มากขึ้นค่ะ" (เด็กหญิงณัฐธิชา จันทร์กา)

"โครงเพาะพันธุ์ปัญญาเกิดจากการร่วมมือระหว่างธนาคารกสิกรไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โครงการนี้หวังก่อให้เกิด "การปฏิรูป" การเรียนรู้ในระดับโรงเรียนซึ่งถือว่าเป็นรากฐานที่สำคัญของการศึกษา

ฉันเป็นคนหนึ่งที่คิดว่าโครงงานวิจัยเป็นสิ่งที่ยากเพราะงานวิจัยส่วนใหญ่ก็มีแต่ผู้ใหญ่ทำกันและฉันก็ยังไม่เคยทำงานวิจัย จนกระทั่งฉันได้เรียนวิชาวิจัยมันจึงทำให้ฉันรู้ว่างานวิจัยเป็นอะไรที่ไม่ง่ายและไม่ยากเกินความสามารถของเรา ก็กล้าที่จะทำ กล้าที่จะพูด มันก็สามารถทำให้เราผ่านอุปสรรคทุกอย่างไปได้

ตอนลงพื้นที่ครั้งแรกมันได้ทำให้ฉันรู้เรื่องเกี่ยวกับกระเทียมมากมายจากตอนแรกฉันคิดว่าฉันรู้เรื่องกระเทียมดีแต่ที่จริงแล้วไม่ใช่เลย เหมือนว่าฉันได้ความรู้เพิ่มเติมเป็น 10 เท่า ในการลงพื้นที่ครั้งแรกสิ่งที่ฉันประทับใจมากที่สุด คือ ตอนที่โดนสุนัขไล่กัดฉันกับเพื่อนในกลุ่มอีก 3 คน จับมือกันแล้ววิ่งมันทำให้ฉันได้รู้ว่ามิตรภาพคือสิ่งที่ดีงาม และเราไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ถ้าขาดเพื่อน

โครงงานฐานวิจัยยังทำให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน คือ ชุมชนคอยให้ข้อมูลแก่พวกเราที่ไปสอบถามและเมื่อพวกเราได้ข้อมูลมาแล้วพวกเราก็จะนำไปทดลองเพื่อหาผลที่แน่ชัดเมื่อได้ผลทดลองแล้วก็จะนำสิ่งนั้นไปเผยแพร่แก่ชุมชนของเราและพัฒนาชุมชนของเรา” (เด็กหญิงณัฐริกา วงศ์ตุ่น)

“วันนี้หนูมาเล่าถึงประสบการณ์ที่ได้รับรวมถึงความรู้ใหม่ๆ ที่หนูได้จากการทำวิจัยในรุ่นที่ 2 นี้ จากที่หนูเคยรู้มา วิจัย จริงๆ จะทำกันในตอนมหาวิทยาลัย แต่ก็ไม่เข้าใจว่า “วิจัย” ความหมายคืออะไร ตอนแรกหนูขี้เกียจมาก เพราะไม่เคยทำ ไม่เข้าใจ แต่ครั้งแรกที่ได้เริ่มเรียนชั่วโมงแรกเลย คุณครูที่ปรึกษาก็ได้อธิบายต่างๆ ให้เข้าใจ และเริ่มสอนจากการให้เหตุการณ์มาแล้วให้เราทำเป็นเหตุไปหาผลที่เกิดขึ้น แต่พอได้ตั้งปัญหามันกลับยาก คิดว่าเราทำไม่ได้ แต่พอพยายามทำความเข้าใจทีละนิด ตั้งใจฟังที่คุณครูอธิบาย หนูสามารถเข้าใจและทำได้ในระดับหนึ่ง พอทำแล้วหนูได้คิด ได้วิเคราะห์ มันทำให้หนูมีความสุขกับการทำมากขึ้น แล้วเราก็เริ่มทำโครงงาน โดยตั้งหัวข้อที่เราอยากวิจัย เราล้มเลิกหลายหัวข้อ มีปัญหามากมาย ทั้ง สีเสียด ขจาว ส้มป่อยและมอด หนูเริ่มท้อทั้งๆ ที่ยังไม่ได้เริ่มทำวิจัย แต่เราก็คิดหัวข้อมาด้วยกันและคิดว่า “กระเทียม” เหมาะต่อการทำวิจัยของเรามากที่สุด เราจึงได้หัวข้อและเริ่มทำวิจัย กลุ่มของหนูคือ “การวางกลีบกระเทียมกับการเจริญเติบโต” คือการองศาของหัวกระเทียม 45, 90, 180 องศา ว่าการวางองศาแบบไหนส่งผลให้กระเทียมออกดีกว่ากัน กำลังใจหนูมีมากขึ้น และมีแรงฮึดที่จะทำวิจัยในครั้งนี้ จากคนที่ไม่เคยรู้เลยว่าวิจัย คืออะไร กลายเป็นคนที่สมองแตกฉาน ได้คิด วิเคราะห์ ลง มือทำเอง และอีกมากมายจากการทำวิจัยครั้งนี้” (เด็กหญิงปัณณพร ยะวัน)

“ตอนแรกไม่เข้าใจคำว่า “วิจัย” หมายถึงอะไร มันคืออะไร แต่ครั้งแรกที่ได้เริ่มเรียนคุณครูก็ได้อธิบายต่างๆ ให้เข้าใจ เริ่มสอนด้วยการให้เหตุการณ์มาแล้วให้เราทำเป็นเหตุไปเป็นผลที่เกิดขึ้น แต่พอได้ตั้งปัญหามันกลับยาก และคิดว่าเราทำไม่ได้แต่พอพยายามทำความเข้าใจทีละนิดจนสามารถทำได้ในระดับหนึ่งและเริ่มทำโครงงานวิจัย ครั้งแรกที่คิดหัวข้อ คือ สีเสียด แต่ด้วยปัญหา คือ สีเสียดเป็นไม้ประจำจังหวัดกำแพงเพชร เราคิดว่าอยากได้เป็นไม้ประจำจังหวัดลำปางมากกว่า จึงคิดจะวิจัย ขจาวแทน แต่เนื่องด้วยขจาวไม่ค่อยมีสรรพคุณเท่าไหร่ ไม่รู้ว่าจะต่อยอดอย่างไร จึงยกเลิกหัวข้อนี้ไป และคิดหัวข้อใหม่ ส้มป่อย เพราะมีสรรพคุณเยอะ และยังมีสิ่งมงคลเพราะเรานำไปรดน้ำหัวผู้ใหญ่ แต่เพราะส้มป่อยมีสรรพคุณเยอะ และมันยากเกินสำหรับเรา จึงเปลี่ยนมาเอาหัวข้อ มอด เพราะมอดเป็นปัญหามากเพราะชอบอยู่ในข้าว แต่เนื่องด้วยมันยากเกินไปที่จะหาว่ามอดมันมีต้นกำเนิดจากที่ไหน มันอยู่ได้อย่างไร จึงยกเลิกไป จึงช่วยกันคิดและได้หัวข้อกระเทียมมา กลุ่มของหนู คือ “การวางกลีบกระเทียมกับการเจริญเติบโตของต้นกระเทียม” คือการวางองศาหัวกระเทียม (90 45 180) ว่าการวางองศาหัวกระเทียมแบบไหนออกได้ดีกว่ากัน หนูยอมรับว่าตอนแรกหนูขี้เกียจมากๆ เพราะไม่เคยทำ แต่พอได้ทำแล้วหนูรู้สึกว่าหนูได้คิด ได้วิเคราะห์ จากคนที่ไม่เคยรู้เลยว่า วิจัย คืออะไร กลายเป็นคนที่ได้คิดวิเคราะห์มากมายจากการทำวิจัยนี้” (เด็กหญิงบัณณพร ยะวัน)

“โครงงานฐานวิจัยเป็นโครงงานที่มีคุณค่า ทั้งต่อตัวผู้เรียนผู้ทำเอง แล้วยังมีคุณค่าต่อบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายๆ ฝ่าย เช่น คณะครู ชาวบ้าน โครงงานนี้ยังกระตุ้นให้เราคิด และทำอย่างมีเหตุผลมีตรรกะ มีหลักการคิด ทำ ที่ถูกต้อง และคิดเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เด็กๆ อย่างพวกหนูได้มีความคิดที่ดีขึ้น เป็นผู้ใหญ่มากขึ้นกว่าเดิม ช่วยยกระดับชีวิตให้ดีขึ้น

สิ่งที่หนูประทับใจในโครงการนี้ คือ วิธีการสอนของคณะครูที่ท่านไม่ดุด่าแต่กลับเปลี่ยนวิธีกระตุ้นให้เราได้คิด ช่วยให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความใส่ใจในการสอน ประทับใจในความสามัคคีของเพื่อนๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในกลุ่มโครงงานฐานวิจัยหรือเพื่อนในห้องเรียนที่คอยช่วยเหลือแบ่งปันยามเราขาด และช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ไม่ซ้ำเติมเวลาเราทำผิด คอยให้กำลังใจในยามที่เราท้อ ประทับใจในความใส่ใจของหลายๆ ฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นทางโรงเรียน ทางคณะครู ทางผู้สนับสนุนโครงงานเพาะพันธุ์ปัญญาที่คอยเอาใจใส่เราให้ได้กล้าคิด กล้าทำ อย่างถูกต้อง และดีต่อตนเองและคนรอบกาย

จากที่ดิฉันได้เข้าร่วมเรียนรู้ ร่วมกิจกรรมของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้ทำกิจกรรมต่างๆ มากมาย เริ่มตั้งแต่ให้คิดหาเหตุ หาผล คิดเชื่อมโยง คิดวิเคราะห์อย่างมีตรรกะ คิดตั้งคำถาม หัดถาม – ตอบ คิดแยกแยะ และก็ยังได้ลงพื้นที่สอบถามชาวบ้าน ได้ฝึกตั้งหัวข้อโครงงานจากปัญหาที่พบ ฝึกการนำเสนอโครงงานอย่างถูกวิธี และยังฝึกเขียนวิธีการทดลองให้ถูกต้องอีกด้วย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการเขียนเพาะพันธุ์ปัญญาและโครงการนี้ คือ ทำให้เราได้ลองคิดลองทำในสิ่งที่ไม่เคยทำไม่เคยรู้จัก ทำให้เป็นคนมีเหตุผลในการดำเนินชีวิตมากขึ้น มีความตั้งใจและมีสมาธิในการเรียนการทำงานมากยิ่งขึ้น และยังส่งผลให้โรงเรียนมีบุคคลากรที่มีคุณภาพหากนำหลักการและแนวคิดของโครงการนี้มาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน ยังสามารถยกระดับคุณภาพของนักเรียน จะทำให้นักเรียนเป็นคนมีระเบียบวินัย มีเหตุผล ตั้งใจเรียนมากยิ่งขึ้น ส่วนผู้ปกครองนั้นจะทำให้ครอบครัวได้ใกล้ชิดกันมากขึ้น มีปัญหาในครอบครัวน้อยลง

ส่วนจะส่งผลต่อชุมชนนั้นหากทางโรงเรียนได้มีแนวคิดแบบเพาะพันธุ์ปัญญาแล้ว ทำแล้วดี ก็จะเชื่อมต่อกับชุมชนโดยนำแนวคิดไปเผยแพร่ต่อบุคคลในชุมชน นำองค์ความรู้มอบให้คนในชุมชน จะทำให้ชุมชนเจริญมากขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีเหตุผล รอบคอบ” (นักเรียนไม่ลงชื่อ)

<u>บางส่วนของเสียงสะท้อนจากนักเรียนโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม</u> (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2)

“ในวันแรกของการเปิดภาคเรียน ชั้น ม.2 พวกเรามีตารางสอนในคาบวิชาเพาะพันธุ์ปัญญาผมรู้สึกตื่นเต้นมากเนื่องจากเป็นวิชาที่ใหม่มากสำหรับพวกเรา พวกเราเกิดอาการลุ้นด้วยความใจจดใจจ่อว่า คำว่าเพาะพันธุ์ปัญญาจะเป็นวิชาในรูปแบบใด เมื่อเริ่มเรียนมีคุณครูดวงเด่น พิจอมบุตร เป็นผู้สอนในคาบแรก คุณครูได้ให้เราแนะนำตัวเอง ทุกคนแนะนำตัวเองไม่ค่อยดี เพราะอาย ตื่นเต้นและเป็นวันแรกที่เราได้มาแนะนำตัวหน้าชั้นเรียน เมื่อแนะนำตัวเสร็จแล้วคุณครูดวงเด่นก็ให้พวกเราได้ฝึกทำ Mind mapping พวกเราปวดหัวมากเพราะต้องคิด คุณครูได้ให้คิดหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องมาเชื่อมโยงและแตกออกเป็นหน่วยย่อยๆ ไปเรื่อยๆ เหมือนเซลล์สมองคนเราที่มีหลายเซลล์ คุณครูอธิบายให้พวกเราเข้าใจว่ามีโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เรียนแบบโครงงานฐานวิจัยให้เราได้คิด ได้ทำ กล้าพูด กล้าแสดงออกทุกๆ ด้าน เพื่ออนาคตจะเป็นคนเก่งที่มีปัญญาดีสมองที่ดีต่อตัวเรา เมื่อครูอธิบายเสร็จเรียบร้อยหมดคาบเรียนในวันแรกพอดี ครูจึงปล่อยให้ไปเรียนวิชาต่อไป พวกเราได้รู้เรื่องมากมายเกี่ยวกับเพาะพันธุ์ปัญญาในวันแรก รู้สึกสนุกสนานมากกับการแนะนำตัวเองหน้าชั้นเรียน จบวันแรกที่เรียนวิชานี้ทำให้เราเกิดมุมมองความคิดทีแปลกใหม่และท้าทาย ในคาบต่อไปพวกเราได้มาพบกันเช่นเดิม ทุกคนมีใบหน้าแจ่มใสตื่นเต้นมากกว่าวันนี้จะได้คิดสิ่งใดอีก คุณครูก็ทบทวนการเรียนที่ผ่านมาในคาบแรก เมื่อทบทวนเสร็จแล้วคุณครูก็แจกกระดาษให้พวกเราเพื่อให้ศึกษาต้นกล้วย พวกเราแปลกใจ

มากว่าศึกษาต้นกล้วยทำไม เพราะอะไร แต่ครูก็ถามให้เราได้ศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยให้แบ่งกลุ่ม ๆละ 5 คน เพื่อคิดโครงงานฐานวิจัย จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ

พวกเราได้หาเหตุและผลของสิ่งต่างๆ เช่น ฝนตกเกิดจากอะไร ทำไมฝนถึงตก ตกทำไม เพราะอะไร คุณครูได้ตั้งคำถามให้เราได้คิดแบบค้นหาคำตอบจนพวกเราปวดหัว มึนงงไปหมด ไม่รู้จะทำอย่างไร พวกเราก็ค่อยคิดหาเหตุและผลของสิ่งที่เกิดขึ้น ค่อยๆ คิด ค่อยๆทำไปเรื่อยๆ จนเราเริ่มเข้าใจและรู้สึกมีความสุขเมื่อเราคิดได้ ผลคือสิ่งที่ตามมาจะเป็นอย่างไร เมื่อเราเข้าใจคุณครูดวงเด่นก็หาพันธุ์พืชและพันธุ์ไม้ต่างๆ มาให้เราคิด ว่ามีส่วนไหนที่สามารถนำมาทำประโยชน์ได้ ทำอย่างไร มีผลดีต่อธรรมชาติหรือผลกระทบอย่างไร เมื่อเรานำมาใช้เราทำอย่างไรจึงจะมีประโยชน์ ทำอย่างไรถึงรู้ว่าดีหรือไม่ดี ทำให้เรารู้จักการแก้ปัญหาและรู้จักใช้เหตุ-ผล กับเหตุการณ์สิ่งที่เกิดขึ้น

ต่อมาครูได้ให้แบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มๆ ทุกคนก็ตื่นเต้นว่าจะได้ทำโครงงานอะไรต่อไป จากนั้นเมื่อพวกเราก็ได้แสดงความคิดเห็นต่อกันว่า เราจะทำโครงงานเกี่ยวกับอะไรดีที่เกี่ยวกับเรื่องกล้วย กล้วยสามารถนำมาทำอะไรได้บ้าง มีประโยชน์อย่างไร ฯลฯ จากนั้นครูก็ได้ชวนพวกเราไปที่สวนกล้วย ไปดูต้นกล้วยจริงๆ ทำให้เราเกิดความคิดต่างๆ มากมาย ในวันนี้เราได้รับความสนุกสนานมาก ได้คลายเครียด ได้มีเสียงหัวเราะของเพื่อนกับของข้าพเจ้า พวกเรามีความสุข

สัปดาห์ต่อมาพวกเราได้คิดว่าโครงงานของพวกเราจะเอาส่วนไหนของกล้วยมาทดลอง อาทิตย์ก่อนพวกเราคิดว่าจะศึกษาผลกล้วย แต่อาทิตย์นี้กลุ่มต่างๆ ก็แสดงความคิดเห็นต่างกัน บางคนก็ว่ามีประโยชน์ของใบ บางกลุ่มสนใจต้นกล้วย บางกลุ่มสนใจเหง้ากล้วย เมื่อพวกเราได้ปรึกษากันแล้วเสร็จจึงได้มาถามคุณครูว่าจะทำโครงงานอย่างไรถึงจะสามารถทำได้และเข้าใจ ครูดวงเด่นก็บอกว่า “เราต้องทำด้วยใจที่จะทำ และทำด้วยความเต็มใจ” รู้คุณค่าประโยชน์ของกล้วย ความน่าสนใจ เหตุและผลที่จะต้องได้ มีการวางแผนก่อนที่จะทำ ต้องเป็นเรื่องที่เราช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ต้องศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อครูอธิบายเสร็จพวกเราก็ได้ฟังอย่างเข้าใจและลงมือปฏิบัติ แต่มันค่อนข้างยากนะที่จะคิดทำโครงงานอะไรนี่ เราได้ค้นหาจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้รับความรู้เกี่ยวกับกล้วยมากมาย บางครั้งก็สนุกตื่นเต้น บางครับก็รู้สึกเครียดบ้างสลับกันไป คุณครูที่ปรึกษาโครงงานได้เข้ามาปลอบใจ ให้กำลังใจและแนะนำให้ พวกเราจึงคิดขึ้นได้และรู้สึกมีความหวังและคิดโครงงานใหม่ขึ้นมา

พวกเราได้ศึกษาทดลองเส้นใยกล้วยจากกาบกล้วย เราเริ่มรู้สึกตื่นเต้นมากว่าจะทำอะไร เมื่อรู้ว่ากาบกล้วยมีเส้นใยที่เหนียว จากการที่พวกเราได้ศึกษาข้อมูลจึงนำข้อมูลไปปรึกษาคุณครูที่ปรึกษา เราคิดว่าเส้นใยกล้วยสามารถนำมาทำเป็นกระดาษได้ พวกเราสนุกสนานมากและอยากค้นหาคำตอบว่าเส้นใยกล้วยจะทำกระดาษได้ดีเพียงใด พวกเราจึงได้ทำการทดลองค้นคว้าหาคำตอบด้วยการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหาในกลุ่มของเราและได้ให้ความรู้กับเพื่อนกลุ่มอื่น จึงถึงวันนี้ทำให้เราได้รู้ว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้ให้อะไรกับเราบ้าง นอกเหนือจากประสบการณ์ในห้องเรียน จากแหล่งเรียนรู้ ให้วิธีการคิดให้กับเรา โครงการเพาะพันธุ์ปัญญายังได้สร้างความสุขจากการได้คิดปฏิบัติและได้นำความรู้ที่เป็นประโยชน์เผยแพร่สิ่งที่เป็นประโยชน์ให้กับสังคม และพัฒนาตนเองทางด้านการเรียนรู้ที่ดีขึ้นต่อไป” (เด็กชายจิตกรศิลป์ การเก่ง)

“เพาะพันธุ์ปัญญา” อะไรคือเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นคำถามที่ต้องติดตามและรู้สึกตื่นเต้นในวิชาที่พวกเราไม่เคยนักเรียน และยิ่งตื่นเต้นขึ้นไปอีกเมื่อการเรียนเริ่มขึ้นในวันแรกที่คุณครูให้พวกเราแนะนำตัวเอง และมีความสุขเมื่อครูในเราแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 คน ซึ่งกระผมอยู่กลุ่มที่ 2 คุณครูให้เลือกหัวหน้ากลุ่มและกระผมก็ได้รับคัดเลือกให้เป็นหัวหน้ากลุ่ม กระผมตื่นเต้นมากดีใจมาก การเรียนผ่านไปหลายสัปดาห์จนเราเริ่มเข้าใจเรื่องเหตุและผลจนถึงตอนที่พวกเราจะต้องศึกษาสิ่งที่เราสนใจและอยากรู้ โดยครูชวนพวกเราศึกษาตัวอย่างเรื่องฟักทอง ซึ่งกลุ่มกระผมตกลงกัน

ว่าจะศึกษาการปลูกฟักทองแบบให้เลื้อยขึ้นค้างเปรียบเทียบกับปล่อยให้เลื้อยไปเองตามธรรมชาติ ดูเรื่องการออกดอกออกผลและความสมบูรณ์ของผล แต่ละกลุ่มก็จะให้ความสนใจพืชไม่เหมือนกัน คุณครูจึงให้พวกเราลองหาชนิดพืชที่พวกเราให้ความสนใจเป็นส่วนใหญ่ และให้เราช่วยกันบอกข้อดี-ข้อเสียของพืชแต่ละชนิด และสรุปแล้วเสียงส่วนใหญ่ก็ได้กำหนดให้ศึกษาเรื่องของต้นกล้วย ในเวลาตอนนั้นพวกเรารู้สึกท้อเมื่อได้เปลี่ยนเรื่องใหม่ แต่อย่างไรก็ตามเรื่องกล้วยก็มีสิ่งที่เราอยากศึกษาหลายเรื่องเหมือนกัน แต่เราต้องเลือกมาหนึ่งเรื่องกลุ่มของพวกเราตกลงกันว่าจะเอาเรื่องกล้วยซึ่งหาได้ง่ายในชุมชน พวกเราจึงช่วยกันไปหาข้อมูลศึกษาหาความรู้และช่วยกันตั้งคำถามหลายอย่างจนพวกเราได้ข้อสรุปว่าจะหาสมุนไพรมาช่วยในการรักษาเส้นใยกล้วยที่ชาวบ้านเอามาสาน ทอ เป็นตะกร้าหรือกระเป๋า ให้สามารถอยู่ได้นานๆ โดยไม่เปื่อยขาดง่าย พวกเราจึงไปหาสมุนไพรที่ช่วยในการกำจัดเชื้อแบคทีเรียได้หลายชนิดมากและนำไปปรึกษาคุณครูว่าจะเลือกสมุนไพรชนิดไหนดี คุณครูก็ได้ถามพวกเราว่าสมุนไพรชนิดไหนให้สรรพคุณอย่างไรบ้าง เราจะหาได้จากไหน มีอยู่ในชุมชนของเราหรือไม่ เราต้องไปซื้อหรือหาได้เอง ฯลฯ จนพวกเรามึนเลยและเราก็ช่วยกันไปหาคำตอบและให้แต่ละคนมาบอกกันอีกครั้งในวันต่อมาเพื่อนำความรู้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในกลุ่ม เราได้ปรึกษากันในห้องครูที่ปรึกษาของพวกเราเพื่อคิดหาคำตอบที่จะทำให้กระผมเข้าใจมากขึ้น มาบอกให้คุณครู ซึ่งเลือกสมุนไพรได้แก่ พริก สะเดา โหระพา กะเพราะ มะรุม สาบเสือ พวกเราช่วยกันนำไปล้างให้สะอาดแล้วพวกเราจึงมาปรึกษากันว่าเราจะทำอย่างไรต่อดี เพื่อนๆจึงบอกว่าเรานำมาหั่นให้ละเอียดและนำไปตำ โดยแยกชนิดกัน

พริกมีกลิ่นฉุน เหม็น มีสี แดง ส้ม เขียว ทำไมถึงเรียกสมุนไพรชนิดนี้เพราะพริกจะมีการจำจัดแบคทีเรียแล้วเส้นใยก็จะมีความยืดหรือมีความเหนียวมากขึ้นแล้วอะไรทำให้แบคทีเรียน้อยลงเกิดอะไรขึ้น แล้วนำไปทำผลิตภัณฑ์อะไร ไปทำเป็นกระเป๋า เสื่อหรืออะไรได้อีกบ้าง เพื่อนๆ ช่วยกันคิด ผมรู้สึกมีความมั่นใจในการทำโครงงานเรื่องนี้มากขึ้นและมีข้อมูลมากขึ้นในการทำโครงงานเรื่องนี้ แล้วกลุ่มกระผมก็ไปปรึกษาคุณครู ครูจึงให้คำตอบกลับมาว่าให้ไปเป็นการบ้านคือสมุนไพรทั้งหมดชนิดนี้มีสรรพคุณอะไรแก่เส้นใยกล้วย เราจึงไปหาคำตอบมาตอบครู ต่อไปเพื่อนๆ จึงไปคิดค้นการทดลองออกมาและหาเครื่องมือในการทดลอง วันที่ 30 มกราคมเราได้ไปร่วมงานเพาะพันธุ์ปัญญาที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง วันนั้นกลุ่มกระผมได้ขึ้นบนเวที เพื่อนำเสนอผลงานของกลุ่ม กลุ่มผมอธิบายเสร็จ เพื่อนๆแต่ล่ะโรงเรียนก็ปรบมือให้แล้วคุณครูก็ให้คำถามมาเป็นข้อคิดแล้วนำไปหาคำตอบ ครูท่านหนึ่งถามว่าทำไมถึงเลือกสมุนไพรชนิดนี้ ครูอีกท่านหนึ่งถามต่อว่าการที่เลือกเส้นใยกล้วยมาทำไม เพราะอะไร กลุ่มกระผมจึงพูดว่าการที่เลือกเอาใยมาทำเพราะอะไร พวกเราก็ช่วยกันตอบคำถามเท่าที่ตอบได้ และจะนำคำถามที่ได้มาศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม คุณครูท่านกล่าวชมเชย พวกเรารู้สึกขอบคุณและดีใจมากในวันนี้

คุณครูที่ปรึกษาของผมบอกว่าการทำสิ่งใดก็แล้วแต่ทุกครั้งเราต้องตั้งสติ มีสมาธิ และทำความความตั้งใจจริงและจะประสบความสำเร็จและยังช่วยให้เปลี่ยนแปลงนิสัยของคนเราด้วย แล้วครูได้บอกอีกว่าการที่เรามีข้อมูลมากๆค้นคว้าเยอะๆ เราจะได้เปรียบกว่าคนอื่นจะสร้างภูมิความรู้ให้เกิดขึ้นกับตัวเอง ฉะนั้นกลุ่มพวกเราจึงต้องหาตัวอย่างมาให้มากเพื่อจะได้ศึกษา คุณครูได้พูดว่าครูต้องการให้นักเรียนหาวิธีการของนักเรียนเองและฝึกการทดลองและใช้แนวทางที่คิดว่าดีที่สุดเป็นของตนเอง

“ครั้งแรกที่ได้เรียน และหัดเขียนวิชาใหม่
เพาะพันธุ์ปัญญาให้ ทดลองได้สนุกกัน
โครงงานคิดทดลอง ความเหนียวของเส้นใยนั้น
กาบกล้วยแช่น้ำสมุนไพรพลัน โครงงานฉันได้ผลจริง” (เด็กชายศุภวัฒน์ ติ๊บใจ)

“เริ่มจากวันแรกที่เปิดเทอมมาพวกเราได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โดยที่เกิดความสงสัยในใจตนเองว่าโครงการนี้จะให้เราได้ประโยชน์จากตรงไหนและเป็นการฝึกเกี่ยวกับอะไร ความรู้นี้จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ เมื่อพวกเราได้เริ่มศึกษาวิชาเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นชั่วโมงแรกโดยมีคุณครูดวงเด่น พิจอมบุตร เป็นผู้ที่เข้าสอนในครั้งแรก ท่านเริ่มสอนเกี่ยวกับแผนผังการคิด การโยงเหตุกับผลที่เกิดขึ้น โยงเส้นไปมาแยกออกมาเป็นหัวข้อใหญ่ๆ เช่น ฝนตกทำให้เดินทางไม่สะดวก ทำให้ไม่สบาย เป็นหวัด ฯลฯ โดยขั้นตอนนี้พวกเราคิดว่าเป็นการฝึกการหาเหตุและผลในการทำงานเป็นกลุ่ม แล้วยังมีอีกแผนผังคือการค้นคว้าเรื่องของฟักทอง โดยให้หาปัญหาของการปลูกฟักทองและให้หาว่าการปลูกฟักทองระหว่างการปลูกแบบปล่อยให้เลื้อยอยู่บนดินกับการปล่อยให้เลื้อยขึ้นค้างวิธีไหนจะดีกว่ากัน ดีอย่างไร และในครั้งนั้นพวกเราคิดว่าพวกเราได้เริ่มเข้าสู่การทำโครงงานเอย่างค่อยๆ เป็นค่อยๆ ไป เพราะเราเริ่มรู้แล้วว่าวิชานี้ต้องการให้พวกเราได้ฝึกการคิดให้ได้ฝึกการทำ ได้วิเคราะห์เหตุและผลและทำให้พวกเรารู้ว่าจะทำโครงงานนี้ได้อย่างไร ต่อมาคุณครูได้พาให้พวกเราเริ่มก้าวเข้าสู่การทำโครงงานอย่างจริงจัง โดยเริ่มจากการหาประโยชน์ในแต่ละส่วนของ ต้นกล้วย และยกตัวอย่างโครงงานของเพื่อนๆ โรงเรียนอื่นๆ ชวนให้พวกเราได้ติดตาม สนใจอยากเข้าไปศึกษาค้นคว้าหาคำตอบ เราได้ดูตัวอย่างการปลูกผักในต้นกล้วย คุณครูถามพวกเราว่าสาเหตุที่นำมาปลูกผักได้เพราะอะไร แล้วมีเพื่อนคนหนึ่งตอบว่าเพราะต้นกล้วยมีน้ำอยู่เป็นจำนวนมากจะสามารถนำมาปลูกผักได้ แล้วคุณครูก็พาพวกเราไปสวนกล้วยดูต้นกล้วยและอธิบายเพื่อให้เราได้สังเกตลักษณะของต้นกล้วย การเจริญเติบโตในแต่ละส่วนของต้นกล้วยให้ได้สัมผัสกับการลงพื้นที่จริง หลังจากนั้นคุณครูก็ให้เราตั้งคำถามหลายๆ อย่างที่เราอยากรู้ ในตอนนั้นกลุ่มของพวกเราได้เจาะจงไปที่ยางกล้วยจากปลี โดยคิดว่าจะนำมากำจัดมด โดยนำมาผสมกับสารต่างๆ แต่เราก็ค้นพบว่ายางจากปลีกล้วยนั้นกำจัดมดไม่ค่อยได้ผลเท่าที่ควร เราจึงร่วมกันคิดเปลี่ยนโครงงานใหม่ขึ้นมาเราจึงลองค้นหาข้อมูลจากหลายๆ แห่ง ทั้งในหนังสือห้องสมุด อินเทอร์เน็ต ในการทำงานครั้งนี้เราสังเกตเห็นได้ชัดว่าเพื่อนๆ ทุกๆ กลุ่มต่างร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจกันทำโครงงานกันอย่างสุดความสามารถและด้วยความตั้งใจจริง จากเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกันก็กลายมาเป็นเพื่อนที่รู้จักกันและกันมากขึ้น มีความเอื้อเฟื้อแก่กัน มีความคิดริเริ่มในงานหลายๆ อย่าง ดังนั้นโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจึงเหมือนเป็นโครงการที่ผูกมิตรไมตรีและการมีความคิดที่ดีแก่กัน

ต่อมาก็ได้มีคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้มาพบกับพวกเราได้ให้คำแนะนำในโครงงานของพวกเรา โดยมีอาจารย์ชุติมา คำบุญชู และอาจารย์อีกหลายๆ ท่านได้มาอธิบายความเป็นมาของโครงการ ได้ให้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ท่านได้อธิบายเพื่อที่จะให้พวกเรานั้นได้ทำโครงงานอย่างมีความสุข และมีการทำให้เรารู้ว่าจะเริ่มต้นทำโครงงานอย่างไรโดยที่คุณครูดวงเด่นได้พูดไว้ก่อนหน้า แล้วอาจารย์ท่านก็ทำให้พวกเราได้รู้สึกขึ้นไปอีก อาจารย์ได้บอกวิธีการทำโครงงานคือต้องถามตัวเราว่าสนใจอะไร ทำแล้วสนุกไหม? และเราสามารถเล่าทุกอย่างได้เช่นเรามองเห็นอะไร เราสอบถาม เราสังเกตได้ เราได้รับความรู้เพิ่มขึ้น อาจารย์ท่านได้ฝึกให้เราคิดโดยได้ตั้งหัวข้อเรื่องพลังอุลตร้าแมนและพลังรักของคุณครู ให้ได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำและสามัคคีร่วมกันทำอย่างมีความสุข ตอนนี้พวกเราทุกคนมีความสุขที่ได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ และอาจารย์ก็ได้ให้สมุดบันทึกเพื่อทำโครงงานฐานวิจัยของเราเพื่อให้มาบันทึกประสบการณ์ที่ได้ การวาดภาพจากการที่ได้ไปศึกษาค้นคว้า มีความเป็นมาและความสำคัญของโครงงาน และคำถามที่อยากรู้ให้เราได้บันทึกลงในสมุด การที่คณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางได้มาให้คำแนะนำพวกเราสังเกตได้ว่าเพื่อน ๆ ของเราทุกคนต่างก็มีความสุขหลังจากที่เครียดกันมาหลายครั้ง เพราแต่ละกลุ่มต่างก็หาแนวทางการทำโครงงานของตนเองได้แล้ว และกลุ่มของพวกเราก็ได้โครงงานเรื่อง โครงการการยืดอายุเส้นใยกล้วยด้วยสารสมุนไพร เพราะก่อนหน้านี้เราได้หาข้อมูลในชุมชนเราพบว่ากาบกล้วยสามารถนำมาฉีกเป็นเส้นๆ นำมามัดผักและสิ่งของได้ แต่ใช้ได้ไม่นานเส้นใยกล้วยก็จะขึ้นราและมีแบคทีเรียเข้าทำลายทำให้เส้นใยกล้วยเน่าเปื่อยขาดได้ง่าย กลุ่มของพวกเราจึง

คิดค้นหาสมุนไพรที่หาได้ง่ายในท้องถิ่นที่สามารถยับยั้งหรือทำลายเชื้อแบคทีเรียได้ นำมาแช่เส้นใยกล้วยยืดอายุเส้นใยกล้วย แล้วเราก็เริ่มทำการทดลอง เป็นการทดลองครั้งแรกในชีวิตของกลุ่มพวกเราผ่านไปด้วยดีเราจึงได้สมุนไพรมาหนึ่งชนิดคือสาบเสือซึ่งในท้องถิ่นของพวกเราจะหาได้ง่ายมาก แล้วคุณครูก็เลือกให้โครงงานของกลุ่มพวกเราได้ไปนำเสนอผลงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง โดยมีคุณครูสุวิกาญจน์สิริและคุณครูนฤมล ได้ให้คำแนะนำและสอนให้กลุ่มพวกเราให้มีความกล้าแสดงออก กล้าทำและสอนให้พวกเราทำให้ดีที่สุด ในวันที่นำเสนอพวกเราก็ได้ออกไปนำเสนอโครงงานถึงแม้จะพูดติดขัดบ้างบางประการก็ตาม แต่พวกเราคิดว่ายังรู้สึกดีที่พวกเรานั้นกล้าแสดงออก เพราะที่ผ่านมาที่คุณครูให้เราแนะนำชื่อหน้าชั้นเราทุกคนยังพูดไม่ได้ดีเท่ากับที่นำเสนอโครงงานครั้งนี้เลย พวกเราเชื่อกันว่าถ้าครั้งแรกอาจจะทำได้ไม่ค่อยดีเท่าไหร่แต่ครั้งต่อไปพวกเราจะต้องทำได้ดีกว่าเดิมแน่นอน และจะดียิ่งขึ้นไปอีกโดยที่เราจะใช้คำถามที่คณะอาจารย์ท่านถามพวกเราจะยิ่งทำให้เราต่อยอดโครงงานไปได้อีก

การทำโครงงานครั้งนี้ทำให้พวกเราได้เรียนรู้ในทุกอย่างที่เราอาจจะไม่เคยรู้มาก่อน เราได้รู้จักการรู้รักสามัคคีทั้งภายนอกและภายในกลุ่ม โดยที่ให้เราได้ปรึกษากัน ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นกันและกัน ถึงแม้บางครั้งจะมีความคิดเห็นต่างกันบ้าง แต่พวกเราก็กลับมาสู่จุดยืนจุดเดียวกันได้ เราได้รู้จักการตั้งคำถาม รู้จักหาคำตอบเพื่อฝึกสังเกต ฝึกวิเคราะห์ ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังทำให้พวกเรากล้าแสดงออกทั้งในการนำเสนอและการตอบคำถาม เพื่อนๆ หลายคนที่ไม่กล้าแสดงออกไม่กล้าตอบคำถามเพราะคิดว่าการนำเสนอการพูดต่อหน้าผู้คนมากมายเป็นสิ่งที่ยากมาก สำหรับหลายๆ คนแต่เมื่อเราได้มาทำโครงงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้เราได้รู้ว่าการพูดนำเสนอนั้นเป็นสิ่งที่ดีมากแค่ไหน แล้วการพูดเหมือนได้เผยแพร่ความรู้ที่เราได้รับให้แก่ผู้อื่นได้รับรู้และยังสามารถนำมาทำได้เองโดยไม่ต้องเสียทรัพย์ในการใช้จ่าย ทุกครั้งที่พวกเราได้เข้าเรียนวิชาเพาะพันธุ์ปัญญาเรารู้สึกว่าเราเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงงาน พวกเราคิดว่าเราเปรียบเสมือนมดตัวเล็กๆ ที่สามารถคิดค้นหาวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะหาที่จุดประกายให้ตัวเองได้มีความคิดริเริ่ม คิดค้นหาประโยชน์ให้แก่ผู้ที่สนใจโครงงานของเราได้ต่อยอดความคิดของพวกเราอีกครั้ง จากการที่เราได้เข้ารับการอบรมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในแต่ละครั้งเราพบว่าเราได้เรียนรู้โดยคำถามในแต่ละคำที่อาจารย์และคุณครูทุกท่านพูดมาเพื่อให้เราได้คิดค้นโครงงานวิจัยใหม่ๆ โดยที่เป็นความคิด ความอยากรู้อยากเห็นและเกิดจากการสังเกตเห็นของพวกเรา แล้วคำถามที่คุณครูท่านได้ถามพวกเราจึงเป็นการเกิดการตอบคำถามด้วยสิ่งที่เราไปศึกษาค้นคว้ามาด้วยตัวเองโดยการลงพื้นที่ศึกษาหาข้อมูลได้สัมผัสกับการทำโครงงานอย่างมีความสุข วันแรกที่พวกเราเข้ามาทำโครงงานพวกเราไม่มั่นใจในตัวเองเลย เพราะไม่รู้ว่าจะสามารถทำโครงงานได้หรือไม่และพวกเราจึงรู้สึกเครียดเป็นอย่างมาก แต่ในการเข้าศึกษาโครงงานในแต่ละครั้งสิ่งนั้นทำให้เรามีความมั่นใจในกลุ่มของพวกเรามากยิ่งขึ้น จนทุกวันนี้พวกเราจึงมีความกล้าแสดงออกในการนำเสนองานต่างๆ ได้ด้วยดี ในวันที่กลุ่มเราได้ไปนำเสนอโครงงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางทำให้เรารู้ว่าการที่กลุ่มของเราได้มายืนอยู่จุด ที่เราอยากทำ ถึงแม้จะไม่เคยยืนอยู่ในสถานการณ์นี้มาก่อนหน้าเลย รอยยิ้มของเพื่อนๆ เพาะพันธุ์ปัญญาทุกคน ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนโรงเรียนเดียวกันหรือเพื่อนต่างโรงเรียน พร้อมกับเสียงปรบมือที่ดังไปทั่วห้องประชุม ทำให้พวกเรายิ้มและภาคภูมิใจอย่างมีความสุข และคำถามที่อาจารย์และคุณครูที่ถามกลุ่มพวกเรามาก เราจึงยอมรับแล้วตอบคำถามนั้นอย่างเต็มใจและยินดีที่จะรับฟังคำถามที่ไม่เคยรู้เลย ในตอนนั้นพวกเราจึงรู้ว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นโครงการที่มักให้เราคิดค้นหรือข้อความที่ว่า “พวกเราจะเขียน เขียน เขียน บันทึกจากข้อมูล ความคิด และการตรวจสอบอย่างมีความสุข” โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นการฝึกฝนหลายๆ อย่างให้กับตัวเรา ดังนั้นเราขอขอบคุณท่านคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางและคณะคุณครูทุกท่านที่ให้คำปรึกษาแนะนำในโครงงานของพวกเรา และทำให้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเหมือนเป็นวิชาที่ปลูกฝังความดีหลายๆ ประการ

ขึ้นมาในตัวเราและความดีจะถูกปลูกฝังด้วยปัญญาที่เป็นเหมือนน้ำทิพย์ชโลมหล่อเลี้ยงต้นไม้แห่งความดีให้เจริญเติบโตงอกงามและยั่งยืนสืบต่อไป” (เด็กหญิงกริชกร โฉมงาม)

“วันเปิดเทอมวันแรกดิฉันได้รับตารางเรียนและได้พบว่าในตารางมีวิชาเพาะพันธุ์ปัญญา ดิฉันคิดแปลกใจมาก คิดว่าวิชาเพาะพันธุ์ปัญญาคือวิชาอะไรนะ? เป็นวิชาที่จะต้องปลูกต้นไม้ เพาะต้นกล้า หรือจะต้องเรียนเกี่ยวกับทฤษฎีการปลูกต้นกล้านะ ดิฉันครุ่นคิดไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเมื่อถึงเวลาเรียนวิชานี้ดิฉันได้พบว่าครูดวงเด่น พิจอมบุตร ได้เข้ามาสอนและท่านได้ให้นักเรียนทุกคนแนะนำตัวเอง โดยที่นักเรียนบางคนก็แนะนำตัวเองแบบเขินๆ อายๆ บางคนก็พูดอยู่ในลำคอเสียงเบามาก บางคนก็พูดตะกุกตะกัก บางคนก็พูดเร็วจนฟังไม่ได้ศัพท์ ดิฉันคิดว่าอาจเป็นเพราะนักเรียนเกือบทุกคนไม่กล้าแสดงออก และดิฉันก็ได้สังเกตเห็นว่านักเรียนที่เรียนวิชานี้มีเพียงเด็กนักเรียนชั้น ม.2 เท่านั้น แต่ดิฉันก็ไม่ได้เอ่ยถามครูท่านเลย หลังจากนั้นครูได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับการเข้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา และยกตัวอย่างการนำเสนอผลงานของนักเรียนจากโรงเรียนต่างๆ เช่น โรงเรียนพิริยาลัย จ.แพร่ ที่ได้ศึกษาวิธีการปลูกผักกาด และอีกโรงเรียนหนึ่งซึ่งดิฉันจำชื่อโรงเรียนไม่ได้คือพวกเขาหาวิธีการนำสับปะรดเรียงซ้อนกันในหลายรูปแบบ เช่นวางแนวตั้งแนวนอน วางคว่ำ เป็นต้น เพื่อการขนส่งไม่บอบช้ำและได้ปริมาณมาก จากนั้นท่านได้ให้พวกเราคิดเหตุและผลว่าอะไรคือเหตุ อะไรคือผล เหตุคือตัวแปรต้น ผลคือตัวแปรตามนั่นเอง และได้สอนการทำแผนผังความคิดโดยยกตัวอย่างต้นกล้วยมาใช้ในการประกอบการสอนและได้ให้นักเรียนฝึกทำเองเพื่อจะได้ใช้ความคิดของตัวเองให้มากขึ้น เมื่อเวลาผ่านไปผลปรากฏว่านักเรียนบางคนก็เข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง บางคนก็ทำได้แต่ไม่กล้าพูด แต่ครูไม่ได้ว่าอะไร และครูได้ให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้เรื่องกล้วยมาเพื่อจะใช้ในการเรียนสัปดาห์ต่อไป

ครูได้แบ่งกลุ่มให้นักเรียนเป็นกลุ่มละ 5 คน เพื่อจะศึกษาเรื่องกล้วยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อที่จะได้จัดทำเป็นโครงงาน โดยตั้งหัวข้อเกี่ยวกับเรื่องกล้วย ในกลุ่มของดิฉันก็ได้คิดในหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นการยืดอายุผลกล้วย ครีมทาผิวจากกล้วย ยารักษาจากกล้วย และในขณะที่เราคิดกันว่าจะทำโครงงานเรื่องอะไรดีในสัปดาห์ต่อมาก็มีคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางมาให้คำปรึกษาแก่พวกเราจนกลุ่มของพวกเราได้ข้อสรุปว่าเราจะทำกระดาษจากเส้นใยกล้วย เนื่องจากเส้นใยกล้วยสามารถนำมาทำเป็นกระดาษที่สามารถใช้ทดแทนกระดาษสา เพราะเราเคยเห็นรุ่นพี่ใช้เปลือกข้าวโพด แต่เปลือกข้าวโพดในขณะนี้มีราคาที่สูงและมีใบบางช่วงบางฤดูเท่านั้น เราจึงใช้เส้นใยกล้วยจากต้นกล้วยที่มีมากในท้องถิ่นของเราและสามารถมีได้ตลอดปี ทั้งยังใช้ต้นกล้วยที่เขาตัดทิ้งไปแล้วสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีกดีกว่าตัดทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์

ครั้งแรกที่เราต้มเส้นใยจากกล้วย พวกเราได้หั่นกล้วยอย่างละเอียดเพราะคิดว่าการที่เราหั่นกล้วยให้ละเอียดจะทำให้ลักษณะของกระดาษเหมือนกระดาษสา แต่ในขณะทดลองเราก็ได้เกิดคำถามขึ้นว่าระหว่างเส้นใยกล้วยที่สั้นและเส้นใยกล้วยที่ยาวจะมีผลต่อความเหนียวของกระดาษหรือไม่ มีผลต่อลักษณะคุณภาพของกระดาษอย่างไร และเมื่อพวกเราได้เส้นใยจากกล้วยเรียบร้อยแล้วเราก็นำเส้นใยไปตีเป็นกระดาษและขณะที่ตีเส้นใยให้เป็นกระดาษนั้นดิฉันได้สังเกตเห็นว่าเราใช้เวลาในการทำกระดาษของแต่ละแผ่นไม่เท่ากันอาจมีผลต่อกระดาษหรือไม่ แต่เมื่อเรานำกระดาษที่ได้ไปตากให้แห้ง ผลที่ออกมาคือกระดาษที่มีเส้นใยที่แช่ในน้ำนานจะมีกระดาษที่หนากว่ากระดาษชนิดที่แช่เส้นในน้ำใช้เวลาน้อยกว่า เพราะเกิดจากการอิ่มตัวของเส้นใย ต่อมาวันที่ 28 มกราคม 2558 คณะครูได้เลือกโครงงานที่พร้อมที่สุดไปนำเสนอผลงานความก้าวหน้าในการทำโครงงานที่มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางในวันที่ 30 ปรากฏว่ากลุ่มที่ยืดอายุเส้นใยกล้วยไปเป็นตัวแทนนำเสนอผลงานเพราะมีการนำเสนอที่ดีกว่าและมีข้อมูลที่พร้อมกว่ากลุ่มอื่น และเมื่อถึงวันที่ 30 มกราคม เมื่อพวกเราเดินทางเข้าไปถึงที่ห้องประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ครูสุวิกาญจน์สิริ ก็ได้มาบอกดิฉันว่าจะให้ดิฉันเป็นพิธีกรในงานนี้ร่วมกับเด็กหญิงอาภาภรณ์ ถือเป็นตัวแทนของนักเรียนโรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม

เมื่อดิฉันได้ยินปุ๊ป..ใจของดิฉันก็สั่นไปทั่วร่างกายเลยจนเพื่อต้องเขามาปลอบว่าใจเย็นนะ สู้ๆ นะ ดิฉันกลับหัวเราะตัวเองอยู่ในใจว่า ตัวเองแสดงอาการตื่นเต้นสั่นขนาดนั้นเลยเหรอ แต่ก็คงไม่แปลกใจหรอกที่จะต้องใจเต้นแรงแบบนี้ เพื่อนของดิฉันก็คงเป็นเช่นเดียวกัน ดิฉันไม่รู้ว่าเธอคิดอย่างไรแต่คิดว่าเธอก็กำลังมีอาการเช่นเดียวกับดิฉัน เพราะการเป็นพิธีกรครั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกของพวกเรา ทั้งยังมีผู้คนก็เยอะมากในห้องประชุม อีกอย่างเราสองคนมีความเห็นตรงกันว่าจะทำหน้าที่ให้ดีที่สุดเพื่อโรงเรียนของเราและเพื่อตัวเรา เมื่อช่วงเวลาเริ่มแรกในการับเป็นพิธีกรใหม่ๆ เราก็พูดตะกุกตะกักบ้างแต่เราก็เริ่มชินเมื่อเวลาผ่านไป และได้รับคำชมจากอาจารย์หลายท่าน ในช่วงภาคบ่ายดิฉันได้เรียนรู้อะไรหลายๆอย่างจากครูบี ท่านเป็นคนตลกและอาจดูน่ากลัวในเวลาเดียวกัน (555.นี่อาจเป็นความคิดในโลกส่วนตัวของดิฉันก็ได้มั้ง?)

เมื่อเหตุการณ์นั้นผ่านไปพวกเราทุกคนก็ได้รีบทำงานหลายอย่างที่ยังไม่ได้ทำ เพื่อจะทำให้เสร็จไม่ว่าจะเป็นภาพโปสเตอร์ หนังสือเล่มเล็ก เพราะในเวลาอันน้อยนิดที่เหลืออยู่มีกิจกรรมและวันหยุดมากมาย อีกทั้งอุปสรรคในการเดินทางก็ไม่สะดวก รวมถึงช่วงนี้เป็นช่วงที่จะต้องเคลียร์งานส่งครูและเตรียมอ่านหนังสือสอบ เพราะใกล้แล้ว ใกล้เวลาที่เราทุกคนต้องจากกันและเจอกันใหม่อีกครั้งในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ค่ะ

สุดท้ายนี้ไม่ว่าผลงานของเราจะออกมาดีหรือไม่อย่างไร พวกเราก็จะทำกันอย่างสุดความสามารถ จะใช้ความคิด ความรู้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดและจะต่อยอดความคิดใหม่ๆ อยู่เรื่อยๆ ไปค่ะ” (เด็กหญิงชลิตา การดี)

<u>บางส่วนของเสียงสะท้อนจากนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย</u> (นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1)

“เด็กหญิงพลอยลิน สายตุ่นแก้ว นักเรียนชั้น ม.1/5 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 อะไรกัน เพาะพันธุ์ปัญญา เรียนวิชา IS1 กับครูทอม เรียนไปเรียนมา ทำไมเป็นเพาะพันธุ์ปัญญาไปได้ ครู 5 คน ที่ไม่เคยรู้จัก เข้ามาชี้แจง เลี้ยงขนม ดูVDO มีพี่ม.3/15 ห้อง Smart Science เพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 1 มา คุยๆๆ เล่าๆๆ พี่เขาเก่งมากๆๆ ให้เรามาทำแบบพี่เขา เราห้องอ่อน จะทำได้หรือตอบได้เลยไม่ได้แน่ๆ ทำไมเป็นห้องเรา ทำไมไม่เป็นห้อง Smart ม.2/15 ครูเอาขนมมาล่อ ก็ดีกินฟรี อร่อย แต่เราก็สนุกนะ ได้ออกไปแสดงความคิดเห็น ได้วิ่งเขียนกระดาน แอบเห็น ภพ คลานใต้โต๊ะ สถาพรวิ่งไปวิ่งมา ถามโน้นถามนี้ ครูมาจากไหน มาทำอะไร แล้วเป็นอย่างไง เอาขนมมาแจกหรือครับ ทำไมครูไม่ว่าอะไร ครูใจดีมากๆๆ ครูยิ้มแล้วบอกว่า “จะมาชวนเด็กๆๆเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” มีเพื่อนถาม มาทุกครั้งเอาขนมมาเลี้ยงได้เปล่าครับ “ได้ซิคะ” “งั้นตกลง” ครูถามซ้ำอีกครั้ง “นักเรียนจะเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไหมคะ” เสียงตอบดังสนั่นห้อง “เข้าร่วมคะ/ครับ” หวังขนม เล่นสนุกละซิ เดี่ยวคงมีอะไรดีๆๆ แต่มีครูคนหนึ่งยืนกอดอกมองมาจากมุมห้อง ตายแน่ๆๆๆ ครูเดินไปบอกให้ พี่ม.3 ให้มาช่วยครูหน้าชั้นเรียน พอเหตุการณ์สงบลง เราได้ดูวิดีทัศน์ของ ธนาคารกสิกรและของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ได้ดูเด็กญี่ปุ่นและเด็กอนุบาลไทยทำโครงงานเรื่องดินสอ อะไรประมาณนี้ ก็พอเข้าใจ เรียนสิ่งที่เราสนใจ จะเรื่องอะไรก็ได้ จะเรื่องเล็ก เรื่องใหญ่ ใกล้หรือไกลตัวก็ได้ สุดท้ายได้ออกมาเป็นโครงงานนั้นนะซิแล้วทำอย่างไร ทำได้ไหม ม.1 นะคะ ม.1 ครูนก (ครูรัชนก สุวรรณจักร์) บอกนักเรียนว่าวันพุธ เรียนชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญา1 ที่ห้องเคมี 1 (ห้องที่พี่ ม.ปลายเรียน ว้าว! ดีจัง) แล้วครูจัดประชุมนักเรียนและผู้ปกครอง รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 แสดงผลงานพี่ๆ ผู้ปกครอง ผอ.สาโรจน์ แก้วอรุณ คุณลุงที่เป็นกรรมการโรงเรียนอะไรประมาณนี้ อาจารย์จากมหาวิทยาลัยมามากมาย เต็มห้องประชุมเสือป่า งานเขาใหญ่จริงๆ แต่ประเด็นไม่ได้อยู่ที่ใหญ่ เขามาเสวนา (มาคุยกัน) พ่อแม่เรา และเรา ม.1/5 ได้รับความรู้ ความคิดเห็น ที่ผู้ปกครองสะท้อนออกมาให้เห็น ได้ข้อแนะนำดีๆ ที่จะดูแลลูก ช่วยลูก และลูกจะได้อะไร และสะท้อนปัญหาของเด็กๆๆ โครงงานครอบครัว กำลังใจที่มี

ให้ลูก โครงการนี้ดี เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมลูกได้ดี และได้แนวคิดในการทำงาน 8 จ. คือ จับจุด จดจอ จดจำ และแจกแจง เราจะทำได้ไหมหนอ 8 จ. นี้

แล้วเราก็ได้ไปเรียนรู้นอกห้องเรียน แหล่งเพาะเห็ดนางฟ้า เชิงเศรษฐกิจ ธรรมชาติเพื่อรักษาสมดุลของป่า สนุกทุกครั้งที่ได้ออกห้องเรียนโดยเฉพาะได้ไปทำเอง ตอกก้อนเพาะเห็ดเอง ไม่น่าเชื่อ ตอกแน่นๆ และเต็มก้อน มวล 800 กรัมทุกก้อน แต่หนูสนใจทำไมต้องวางขนานกับพื้นหรือแนวนอน วางมุมอื่นไม่ได้หรือ เห็ดจะออกไหม ออกมากหรือน้อย คุณภาพเห็ดจะเป็นอย่างไร แล้วเราจะทำอย่างไรให้ก้อนเห็ดวางทำมุมอย่างที่เราคิด พลอยก็เริ่มหาคนที่คิดคล้ายกัน ได้มา 5 คน มี พลอย เบ้น อ้น ไนท์ และจิง พวกเราช่วยกันคิด ถกเถียงกันน่าดู ว่าจะทำมุมเท่าไร และวาดรูปไป โยงไปโยงมา แล้วก็ได้แผนผังเหตุผล คิดต่อมุมบ้างมุมก็มีขนาดมุมเท่ากันเพียงแต่ตรงข้ามกันซ้ายขวา เช่น 90° กับ 270° เราก็เลือก 90° ออกแบบมุมวางก้อนเห็ดนางฟ้า ที่ 0° 90° 180° 325° แต่เราเด็กเกินกว่าจะทำชั้นว่างก้อนเพาะเห็ดนางฟ้าได้ ช่วยด้วย! ใครจะช่วยเราละ! และแล้ว คุณพ่อของเบ้น มาช่วยทำชั้นวางก้อนเพาะเห็ดในมุมต่างๆ สำเร็จแล้ว! 555 ทีนี้ก็รอๆ... รออยู่ 2 สัปดาห์ เห็ดเริ่มออก ดอกเห็ดเล็กๆ หลายดอก สีขาว สวยจริงๆ เราตื่นเต้น ดีใจ กรีดกันสนั่นโรงเพาะเห็ด จน กลุ่มทำเสียงกับการออกดอกเห็ด บอกว่า “เสียงเธอจะมีผลต่อเห็ดเราไหมเนี้ย” แล้วเราที่อยู่ในโรงเพาะเห็ด ก็หัวเราะพร้อมกัน “ความสุขจริงๆ... คุ้มกับการรอคอย” เราเก็บเห็ด ชั่งมวลเห็ด รดน้ำเห็ด วัดอุณหภูมิ ความคุมความชื้น โดยเราแบ่งเวรดูแลโรงเพาะเห็ดทุกวัน บางวันเพื่อนไม่ทำหน้าที่ เสียง Line จะดังขึ้น ไม่ต้องบอกว่าใคร Line มา ไม่ครูนก ครูณัฐ ก็ครูนารี ช่วงไหนไม่ไปรดน้ำเห็ดหลายวัน ครูที่ปรึกษากลุ่มใครก็กลุ่มใคร เรียกกันให้วุ่น 555 ความอลวนก็เกิดขึ้น ดูแล เอาใจใส่ ดีมาก คงเหนื่อยน่าดูซิคะครู เพราะพวกเราก็ใช่เล่น ดื้อ ซน ไม่รับผิดชอบ ทำเอาครูหลายวิชาปวดหัวไปแล้ว บอกแล้วเลือกห้องหนู ต้องออกแรงกันหน่อย หนูแอบเอาใจช่วยแบบไม่แสดงออกนะคะ ครูเพาะพันธุ์ทั้ง 10 ท่าน สู้ๆๆ...ผลปรากฏว่า การวางองศาของก้อนเชื้อเห็ดตำแหน่งที่ดีที่สุดคือ 180° ได้ปริมาณ (มวล) มากที่สุด คุณภาพของดอกเห็ดนางฟ้า มีขนาดดอกใหญ่ และมีน้ำหนักของดอกเห็ดมาก แต่มีอายุของก้อนเชื้อเห็ดสั้น สามารถเพิ่มอัตราปริมาณของเชื้อเห็ดได้ดีที่สุด เป็นผลจากแรงโน้มถ่วงของโลก ซึ่งแรงโน้มถ่วงจะทำให้เพิ่มอัตราการเดินเชื้อเร็วยิ่งขึ้นเป็นตัวช่วยในการเจริญเติบโตของเชื้อเห็ด ทั้งปริมาณผลผลิตและน้ำหนักของผลผลิต

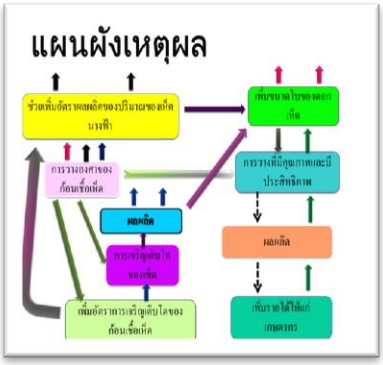

หนูได้เรียนรู้ เราต้องฟังให้มาก คิดให้มาก ตอบคำถามให้มาก ทำให้มากขึ้น เชื่อมโยงข้อมูล แปลงข้อมูลให้เข้าใจง่าย จดจำง่าย รู้ที่มา ที่ไปกระจ่าง และเปิดใจรับฟังคนอื่นด้วย เรียนรู้อะไรใหม่ๆ เรียนรู้ที่จะให้เทคโนโลยีช่วยในการทำงาน การนำเสนอ เชื่อมโยงข้อมูล และสื่อสาร หนูเอาไปใช้กับวิชาอื่น การเรียนดีขึ้น พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัดเจน คือ ความรับผิดชอบเพิ่มมากขึ้น กล้าแสดงออก ทำงานเป็นระบบมากขึ้น ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น จากเด็กที่ไม่เอาอ่าว กลายมาเป็นคนที่กล้านำเสนอบนเวที และรับผิดชอบงานของตนได้ดีขึ้น “อาจเป็นก้าวเล็กๆๆ แต่สิ่งที่ได้กลับมา ยิ่งใหญ่และมากมายกว่าที่คิด” แต่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งห้อง คงต้องใช้เวลา ตอนนี้ครูก็ได้ใจพวกเราไปแล้ว ปีหน้าดีขึ้นแน่ๆ คะ ณ เวลานี้นะคะ หนูคิดว่า นักเรียนชั้นไหนก็เรียนรู้ได้และทำได้ หนู ม.1 ยังทำได้ เพียงแต่เราเริ่มทำหรือยังคะ

ดีจังเลยนะคะ ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ให้เราได้ “ร่วมคิด” “ร่วมทำ” “ร่วมเรียนรู้” “เรียนรู้อะไร รู้เหตุ รู้ผล รู้เชื่อมโยง” แล้ว “ครูหนูทำอะไร” “คุณครูคงเหนื่อยน่าดู” แต่ครูก็ยิ้มได้เสมอ “ครูหนูคะ..ครูหนู ...เก่ง”

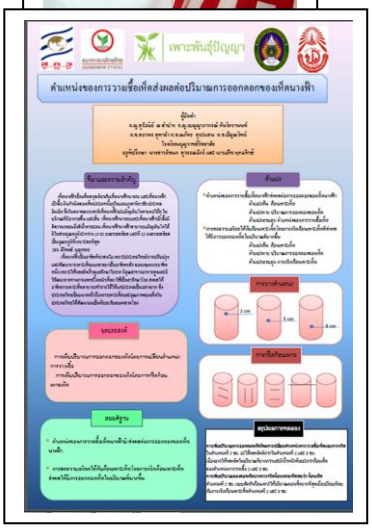

สวัสดีค่ะ หนูเด็กหญิงสุรจนีย์ ณ ลำปาง ชื่อเล่น ฝ้าย นักเรียนชั้น ม.1 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 ปี 2557 ได้ทำโครงงานเรื่อง **ตำแหน่งของการวางเชื้อเห็ดส่งผลต่อปริมาณการออกดอกของเห็ดนางฟ้า** โดยเราวางตำแหน่งที่ 2 , 5 ,8 cm จากปากถุงก้อนเพาะเห็ด และตำแหน่งการกรีดให้เห็ดออกแนวตั้ง แนวนอน แนวเฉียง ตัดปากถุง และเปิดปากถุง(ทั่วไปที่ทำกัน) ผลการเพิ่มปริมาณการออกดอกเห็ด โดยการเปลี่ยนตำแหน่งการวางเชื้อเห็ดและการกรีด ในตำแหน่งที่ 5 cm จะได้ผลผลิตดีกว่าในปริมาณที่มากกว่าและมีน้ำหนักที่มากกว่าก้อนเห็ดของตำแหน่งการวางเชื้อ 2 และ 8 cm และการเพิ่มปริมาณของดอกเห็ดจากการกรีดก้อนเพาะเห็ดพบว่า ก้อนเห็ด ตำแหน่งที่ 5 cm แบบตัดหัวก้อนเพาะให้ปริมาณดอกเห็ดมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับการกรีดก้อนเพาะเห็ดตำแหน่งที่ 2 และ 8 cm

หนูจะเล่าเรื่อง กว่าจะได้มาของ ม.1/5 วันหนึ่งขณะเรียนวิชา IS ครูทอมให้เราเสนอหัวข้อที่เราสนใจ เพื่อนๆช่วยกันเสนอตั้งแต่ อาชีพในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวในลำปาง ภูมิปัญญาในท้องถิ่น อาหารที่ชอบ อากาศ ดิน น้ำ สิ่งแวดล้อม โอ้ยเยอะ > และแล้วเพื่อนที่ชื่อ ออม เธอก็เล่าเรื่องเห็ดนางฟ้า บ้านเราเพาะเห็ดนางฟ้าขาย ขายดีมาก ไปดูบ้านเราก็ได้ ไม่ยากเลย เราก็ทำแล้วเราคิดว่าเพื่อนๆ ก็ทำได้ เท่านั้นแหละทุกหัวข้อตกไป เราจะศึกษาเห็ดนางฟ้า หลังจากนั้นประมาณ 2 สัปดาห์มีคุณครูเข้ามาในห้องหลายคน ครูนก ครูณัฐ ครูธริช ครุธรัช ครูปวิน ครูนารี และครูทอม อะไรเยอะจัง ครูมาทำอะไร ครูเข้ามาชี้แจงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เราก็ยังไม่เข้าใจแต่เก็บไว้ก่อน ครูให้เราเสนอเรื่องที่สนใจ และช่วยกันตัดสิงใจจะทำเรื่องอะไร ก็ได้แล้วนี่ “เห็ดนางฟ้า” ถามอะไรอีก ครูให้เราแตกประเด็นเกี่ยวกับเห็ดนางฟ้า เราก็ช่วยกัน ตอบคำถามครู ครูถามมา เราตอบไป ตอบไป ตอบมา ได้ 5 หัวข้อใหญ่ คือ การพัฒนาก้อนเพาะเห็ดนางฟ้า การเพิ่มผลผลิต บรรจุภัณฑ์และการขนส่ง การแปรรูปและสิ่งแวดล้อม แล้วครูก็วาดปลาที่มีแต่ก้าง 5 บนกระดาน ครูก็ถามเราต่อ ชื่อหัวข้อโครงงานเราอะไรดีคะ แต่ให้สัมพันธ์กับก้างปลาทั้ง 5 เราได้

ข้อสรุป “การเพาะเห็ดนางฟ้า พัฒนาสู่อาชีพของคนในชุมชน” ครูให้เราเลือกว่าสนใจด้านใด ดีนะไม่ต้องบอกเธอไปอยู่กลุ่มนี้ กลุ่มนั้น เลือกเอง ฝ่ายสนใจการเพิ่มผลผลิต ทำอะไรดี ครูให้คิดอีกแล้ว เพิ่มอย่างไร วิธีการอย่างไร ผลที่ได้จะเป็นอย่างไร คิดคิดคิด คิดไม่ออก แต่ชอบจะอยู่หัวข้อนี้ละ ครูให้เราไปค้นหาคำตอบโดยค้นใน Internet และครูพาไปดูแหล่งเพาะเห็ดนางฟ้า ลุงเสถียร บ้านท่าล้อ แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง 30 ครัวเรือน ต้นแบบ ต.วอแก้ว อ.ห้างฉัตร จ.ลำปาง มหาวิทยาลัยราชมงคลลำปาง ได้ฝึกทำเอง ตั้งแต่ผสม ตอกก้อน นึ่งฆ่าเชื้อ ทำเชื้อเห็ด เขี่ยเชื้อเห็ด ดูโรงเห็ด ตั้งแต่เช้าถึงเย็น 2 วัน เหนื่อยสุดๆๆ และก็สนุกสุดๆๆ ได้ลงมือทำ ได้เรียนรู้ครบวงจร ครูนกถามว่าจะทำเองได้ไหม ทุกคนพร้อมใจกันตอบ “ ไม่ได้” ครูนกหันไปมองครูทั้ง 11 คน แล้วพูดว่า “ เรียนรู้ไปพร้อมนักเรียนนะ สู้ๆๆ “(ถ้าไม่มีสมุดโน้ตที่ครูแจกให้ จะจำได้ไหมเนี่ย ของดีเป็นอย่างนี้ ครูถึงให้เราจดและส่งมาให้พ่อแม่อ่าน และให้ครูอ่าน ตอนแรกหนูแอบบ่น อะไรนักหนา แต่ตอนนี้ดีจัง จำอะไรไม่ได้เปิดดู ดูไปดูมา เป็นข้อผิดพลาด....) เย็นก่อนกลับบ้านครูให้นักเรียนคุยกัน ใครสนใจเรื่องอะไร อยากทำอะไร จับกลุ่มกัน(เปลี่ยนกลุ่มได้) ฝ่ายได้กลุ่ม 5 คน มี แพร, นัท , ภัทร, ภพ และฝ้าย เราคิดกันว่าจะทำเพิ่มผลผลิต โดยการวางตำแหน่งเชื้อเห็ด เราได้ครูที่ปรึกษา คือ ครูนก (รัชนก สุวรรณจักร์) และครูธริช พุทธรักษ์ Wow Wow! ครูธริช ขวัญใจนักเรียน

ต่อมาเราก็รู้ว่า ท่านผอ.สาโรจน์ แก้วอรุณ ให้ช่างมาทำโรงเพาะเห็ดนางฟ้าหลังโรงเรียน และมีจดหมายเชิญพ่อแม่เรามาประชุม ท่านผอ. ครูอ้อ (ครูHappy ของพวกเรา) ครูนก ได้พูดคุย ตอบข้อซักถาม และชี้แจงโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พ่อแม่ทุกคนยินดี แต่ก็ไม่ให้เสียการเรียน.. เป็นไปด้วยดี

ถึงเวลาลงมือทำเองแล้ว เราช่วยเพื่อนกลุ่มอื่นเตรียมส่วนผสม ตอกก้อนเห็ด ได้เรียนรู้นิสัยเพื่อน ได้เริ่มทำงานด้วยกัน ได้หัวเราะร่วมกัน สำหรับกลุ่มฝ้าย เราช่วยกันคิดว่าจะทำอะไรดี ทำอย่างไร เล่าให้ครูฟัง ครูแนะนำแก้ไข ช่วยเหลือดูๆ แล้วครูเหนื่อยนะ แต่ไม่บ่นเลย ทำให้เราต้องขยันขึ้น อดทน ครูให้เราคิดว่าจะทำอะไร ทำอย่างไร คาดเดาว่าผลจะเป็นอย่างไร ทำไมได้ผลแบบนั้น แล้วครูก็ให้เราได้ทำจริง เราทำ ..ทำ แต่ไม่เข้าใจเหตุผลอะไร เท่าไร ทำไมทำ ทำแล้วจะได้อะไร ทำอย่างไรให้ดีขึ้น ทำไปเกิดปัญหาไป แก้ไขไป เราสังเกตเห็นอะไรผิดปกติ เราวิ่งๆๆๆ ไปบอกครู เราเรียนรู้ด้วยกัน มีครูช่วยเหลือ เตรียมอุปกรณ์สอนวิธีฆ่าเชื้อโรค เอามีดจากห้องชีวะ มาจุ่มในแอลกอออล์ 95% เผาไฟ บางครั้งไฟลุก ตกใจหมด แต่ก็สนุกมาก ครูนก ถามไป อธิบายไป ว่าทำไมติดไฟ เอทานอลฆ่าเชื้อได้อย่างไร ทำไมต้องทำแบบนี้ ฟังไปเพลินไป เสร็จแล้ว 150 ก้อน ดูๆ ไป คำถามก็จะมีว่า ทำอะไร ทำอย่างไร ทำไปทำไม ทำไมต้องทำแบบนี้ เพราะอะไร ใครบอกได้บ้าง คิดอย่างไรกับสิ่งที่เกิดขึ้นบ้าง คำถามก็ไม่ซับซ้อนอะไร แต่ทำให้เข้าใจง่ายขึ้นและมากขึ้นนะ ครูธริช ก็ลงมือช่วยนักเรียนเต็มที่ สุขใจจริงหนอ ขอนิดหนึ่งนะคะ ครูเราช่างลงตัวเหลือเกิน ครูนก ปลุกปั่น ให้ตื่น ระทึก active จนเราอยู่นิ่งไม่ได้ ครูธริช ก็แสนดี คอยปลอบ ช่วยเหลือทุกเรื่องให้สติ ให้กำลังใจ พอเอามารวมกันช่างเป็นทีมที่ดีจริง

ทำไป สังเกตไป ศึกษาเพิ่มเติมก็ได้รู้ว่า “ เชื้อเห็ดจะเดินอยู่ในก้อนเห็ดจนเต็ม จะหาทางออกจากก้อนเพาะเห็ด พอออกไม่ได้จะเครียด พอเครียดได้พอเหมาะสังเกตมีตุ่มหรือปนสีเหลืองอ่อน ก็เปิดปากถุง เห็ดก็จะแย่งกันออกดอกเห็ด หาทางออกให้เห็ด ลดความเครียดของเห็ดได้ จริงดิ ! ” “ลดความเครียดแล้วออกดอก” “เราเรียนไม่เครียด งั้นเราก็ออกดอกออกผลชิ คริๆ” แล้วเห็ดนางฟ้าก็ออกดอก นางฟ้าจริงๆๆ หายเหนื่อยไปเลย สวยมาก ตอน

อยู่ในโรงเห็ดก็สีขาว แต่พอออกมาใส่ตะกร้าสวยมากๆ สีสวย รูปดอกสวย ไม่เหมือนที่ขายในตลาดเลย มีครูหลายท่านเห็นเข้าก็ถามว่า เห็ดที่ปลูกไม่ขายหรือคะ (ปีหน้านะคะ ได้ซื้อแน่ๆๆ คะ ขายตรงถึงห้องพักครูแน่นอน ปีนี้ทดลองก่อนให้พ่อกับแม่ก่อนคะ)

ถึงเวลารายงานผล ทั้งรายงาน ทำโปสเตอร์ นำเสนอหน้าชั้นเรียนด้วย power point ทำได้ไหมคะ ม.1 นะคะ ทุกคนเริ่ม งึมงำ งึมงำ ครูนกให้ทุกกลุ่มเอา notebook มาในคาบชุมนุมเพาะพันธุ์ปัญญาและให้พี่ ม.ปลาย มาสอน มานำเสนอผลงานให้ดู ครูให้เราคิดว่าของเราจะนำเสนอแบบไหน ใครจะรับผิดชอบทำอะไร แบ่งงาน แบ่งหน้าที่ โดยมีพี่ๆมาเป็นพี่เลี้ยง พี่ๆเหมือนครูนกเลย ไม่ทำให้ แต่ช่วยแนะนำ ติดจึงจะแก้ให้ ตอนแรกๆๆ คิดว่ายากมาก ทำไปก็ยากอยู่ดี พอได้ลงมือทำจริงๆ จังๆ มีครู มีพี่ช่วย ก็ทำได้นิ ไม่ยากเลย ช่วยกันทำอยู่ 4 สัปดาห์ พี่ๆบอกว่า “ทำจริงไม่ต้องกลัว จัดระบบข้อมูล ลำดับเหตุการณ์...น้อง” และได้รู้หลักมีนิดเดียว “จะพูดได้...ต้องรู้จะทำอะไร ทำอย่างไร ได้ผลอย่างไร ทำไมได้ผลอย่างนั้น สรุปอย่างไร และ**ทำอย่างไรให้คนอื่นเข้าใจอย่างที่เราเข้าใจ**”

ไวจริงๆๆ ผ่านมา 1 ปี ได้ผ่านปัญหา และอุปสรรคมามากมาย ได้เรียนรู้ร่วมกับเพื่อนๆ ได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ฝ้ายเปลี่ยนแปลงตัวเองทั้งการเรียนและพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน จากคนที่ไม่ค่อยรับผิดชอบ ก็ต้องมีความรับผิดชอบมากขึ้น และขยันทำงานมากกว่าเดิม จากไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับโครงงานฐานวิจัย RBL อะไร คิดว่ายาก คิดว่ามันไม่ OK แต่พอได้เริ่มทำมันก็สนุกดี และได้เรียนรู้ ไม่ใช่เรียนให้ “รู้” เจอครูที่ดี ที่คอยช่วยเหลือตลอดมาไม่เคยบ่นเลย และในที่สุดงานก็สำเร็จ ยิ่งเราได้ร่วมกับพี่นิ พี่ฟาม พี่แป้ง และพี่ๆ ตัวแทนโรงเรียน ลำปาง ลำพูน และแพร่ นำเสนอบนเวทีใหญ่ ฝ้ายเป็นผู้นำเสนอ the best ของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยด้วย เราสนุกและมีความสุขมากพวกเราน้อง ม.1 ทำได้ คุณครูบอกว่า มีผู้ใหญ่ชมมาว่า เก่งมาก น่ารัก พวกเรายิ้มจนปากจะฉีกเลย นี้ละหนอความสุขเป็นอย่างนี้นี่เอง เราคงไม่หยุดเพียงแค่นี้ ต้องพัฒนาต่อไป เราจะเอาสิ่งที่ดีที่สุดในแต่ละด้านทั้ง การพัฒนาก้อนเห็ดด้วยสูตรต่างๆ การเพิ่มผลผลิต การบรรจุภัณฑ์และการขนส่ง และการแปรรูปเห็ดนางฟ้า ปรับปรุงเพื่อสร้างอาชีพ และจุดหมายร่วมกันของเราทั้งห้อง ขายเห็ดเก็บเงินไปเที่ยวทะเล... ไชโย”

นอกจาก<u>เสียงสะท้อนของนักเรียนที่สะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียนรู้ทางวิชาการ การเรียนรู้ชีวิตจริง เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมและเรียนรู้ไปกับเพื่อนนักเรียน กับคุณครู ด้วยความรู้สึกรัก ผูกพัน มีความสามัคคี มีความอดทน ขยัน มีความรับผิดชอบ ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น เข้าใจและยอมรับความผิดพลาดความไม่สำเร็จของตนเองและพร้อมที่จะเรียนรู้สู้เพื่อที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น และเปลี่ยนแปลงในด้านของการสังเกตเพื่อให้เข้าใจ เรียนรู้ การคิดด้วยเหตุผล คิดละเอียดมากขึ้น คิดให้รอบคอบ และวิเคราะห์ จากที่ไม่เคยสังเกตไม่เคยคิดด้วยเหตุผลเช่นนี้มาก่อน ยังมีเสียงสะท้อนของนักเรียนบางส่วนที่ทำให้เห็น “พลังความรักความผูกพันกับชุมชน มีพลังความคิดและพลังการกระทำที่พร้อมจะปกป้อง พัฒนาชุมชนของบรรพบุรุษ”</u> ดังนี้

“เฮาอยู่ อ.แจ้ห่ม รากเหง้าของเฮามีอาชีพเกษตรกร ป้อแม่เฮายะไฮ่ยะนา ยะนานิเกือบกู่บ้าน เฮาย่อมฮู้ว่าข้าวตี้เฮากิ๋นนั้นมาจากตี้ไหน เฮาภูมิใจ๋ตี้ได้เกิดเป๋นลูกจาวนา เฮาฮู้ว่ามันตุ๊ก แต่ข้าวเป็นอาหารตี้สำคัญต้องกิ๋นกู้มื้อ มื้อ

ไหนบ่ามีข้าวสักกำมันตึงหิว จงภูมิใจในวัฒนธรรม และประเพณีหมู่บ้านเฮาฮื้อยั่งยืน ไปไหนก่าจ้าง ไปแอ่วรอบโลกมาก่าจ้าง สักวันตึงกืดเติงหาญาติปี้น้องบ้านเฮาน่อ เฮาฮักแจ้ห่ม" (วัชระพงษ์ สุขพรรณ์ นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, FB วันที่ 8 มีนาคม 2558).

"เด็กคือผ้าขาว และเด็กจะมีความรักที่ใหญ่หลวงโดยเฉพาะ ธรรมชาติ เด็กจะถามพ่อแม่ก่อนว่า ทำได้ไหม อย่างจะเด็ดดอกไม้ ลูกจะถามว่าแม่ดอกไม้นี้เด็ดได้ไหม ถ้าแม่ห้ามในครั้งนั้น โตไปลูกก็จะคิดว่าไม่ควรเด็ดดอกไม้ที่เป็นสิ่งสวยงาม แต่ถ้าแม่บอกว่าเด็ดไปก็ไม่เสียหายอะไร ลูกก็จะเด็ดโดยที่ไม่คิดถึงวันนั้น โตไปอาจจะไม่ใช่แค่ดอกไม้ที่จะเด็ด อาจรวมไปถึงต้นไม้ที่จะตัดก็ได้ ทุกอย่างอยู่ที่การสั่งสอน และจิตสำนึกทั้งปวง (วัชระพงษ์ สุขพรรณ์ นักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, FB วันที่ 18 เมษายน 2558).

ตัวอย่างเสียงสะท้อนของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา

"การขยายการเรียนรู้เช่นนี้ว่าควรจะขยายไปทุกระดับชั้น และดีใจที่ลูกได้มีโอกาสเข้าร่วมโครงการและผู้ปกครองมีโอกาสได้ร่วมเรียนรู้ในวันนี้" (ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"เป็นโอกาสที่หาได้ยากยิ่งที่นักวิชาการที่มีความรู้ความสามารถมา โค้ช พวกเราทุกคน และทำให้พวกเราตระหนักถึงความพยายามที่จะต้องปฏิรูปการศึกษาและไปให้ถึงให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ให้ถึงแก่นความรู้จริงและถ่ายทอดออกมาได้ชัดเจน" (กรรมการสถานศึกษาและประธานเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"เป็นกิจกรรมที่ทำให้ทั้งผู้ปกครอง ครู นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกัน การฟังวันนี้ทำให้เรามีความรู้ ใหม่ เกิดความรู้ใหม่ กระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ทำงานได้เรียนรู้ร่วมกันและเปิดใจเรียนรู้ร่วมกัน และยอมรับว่าสิ่งที่เคยเรียนรู้มาไม่ถูกต้องก็พร้อมจะเปลี่ยนความคิด คิดว่าควรเชิญผู้ปกครองมาเข้าร่วมกิจกรรมในลักษณะนี้มากขึ้นเพื่อจะได้เข้าใจมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาครูสั่งงานผู้ปกครองอาจไม่เข้าใจ แต่ถ้ามีความเข้าใจและมีเป้าหมายเดียวกันแล้วทำให้ร่วมกันในการเรียนการสอนให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ เดิมคิดว่าจะร่วมเรียนรู้เพียงครึ่งวันเช้า แต่เห็นว่ามีคุณค่ามากเลยขอยกเลิกงานอื่นตอนบ่าย และอยู่ฟังจนถึงสิ้นสุดกิจกรรม" (คุณพ่อเทพ เชียงแก้ว คุณพ่อของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 2 ด.ญ.เพชรรัตน์ เชียงแก้ว โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

"ปัจจุบันลูกเรียนชั้น ม.3/2 ลูกเปลี่ยนไป คือ กล้าคิดกล้าทำ" และคุณแม่ได้เล่าเหตุการณ์ที่ลูกแสดงออก "เมื่อก่อนไม่กล้าทำอะไร ความรับผิดชอบการเรียนดีขึ้น มีเหตุผล ผลการเรียนดีขึ้น เมื่อสอบถามถึงพฤติกรรมทั่วไปเป็นอย่างไร ช่วยงานทุกอย่าง" (คุณแม่แสงดาว ลาดปะละ คุณแม่ของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญา รุ่นที่ 1 ด.ช.จตุพล ถาน้อย โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

"การเรียนรู้กับลูกในโครงการนี้ได้เทคนิคการจัดการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์กับการทำวิจัยและเน้นทักษะการคิด โดยในฐานะที่เป็นผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม และเป็นครูคนหนึ่งในคณะครูโรงเรียนอนุบาลก็จะนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอน การสอนให้นักเรียนทำโครงงานที่เน้นทักษะการคิด อาจเป็นเรื่องที่ยากแต่ก็จะพยายามนำไปปรับใช้ ดีใจที่เห็นภาพการอบรมร่วมกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง เป็นการบูรณาการในทุกภาคส่วน และนักเรียนน่ารักมากๆ นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างดี" (นางประกายดาว โรจน์กิติรัตน์ ประธานเครือข่ายผู้ปกครองโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและเป็นครูโรงเรียนอนุบาลเสริมงาม)

ตัวอย่างเสียงสะท้อนของชุมชนผู้ให้การเรียนรู้และเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน

"ลุงกับป้าดีใจที่เห็นครูนิ่มพาเด็กๆ มาหา มาขอให้เล่าเรื่องการทำนาแบบไม่ใช้สารเคมี พอเห็นเด็กๆ มาทำนา มาเรียนรู้จริงๆ ในท้องนา ก็ดีใจมาก เด็กนักเรียนหลายคนมีความอดทน และทำนา แก้ปัญหาได้ โดยเฉพาะ มาร์ส ริว และเด็กผู้ชายหลายคน ตั้งใจทำจริงๆ มาร์สยังช่วยดูแลชุมชนร่วมกับลุงในเรื่องสิ่งแวดล้อมด้วย พอเห็นครูนิ่มและครูของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา นักเรียนมีความตั้งใจ ทำให้มองเห็นว่าโรงเรียนจะเป็นที่พึ่งเป็นหลักของคนในชุมชนได้ ลุงกับป้าจะขอช่วยเต็มที่ และได้มาคุยกับอาจารย์สุธีระ ลุงยิ่งมีกำลังใจ ดีใจที่นักวิชาการเก่งๆ ให้ความสนใจการเกษตรของแจ้ห่มและการศึกษาของลูกหลานคนแจ้ห่ม ลุงจะพยายามคุยเวลาประชุมของท้องถิ่น จะพยายามให้การศึกษาแบบเพาะพันธุ์ปัญญาของแจ้ห่มวิทยา ไปเป็นการดำเนินงานในแผนงานของท้องถิ่นบ้านเรา..."(ลุงสุบัน ทิไว ปราชญ์ชุมชนเรื่องข้าว อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง)

ภาพตัวอย่างสมุดบันทึกของนักเรียน

เสียงสะท้อนในปีที่ 2

วันที่ 14 มิถุนายน 2558 เป็นวันที่หนูรอคอย หลังจากที่พวกเราเตรียมงานกันมาหลายวันกับการต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งวันนี้หนูและเพื่อนๆ ก็ได้แสดงละครฤดูกาลเรียนรู้ที่แจ้ห่มวิทยา ซึ่งเป็นการแสดงที่สะท้อนกระบวนการทำงานของพวกเรา

หลังจากที่การแสดงของพวกเราเสร็จสิ้น ก็มีเสียงปรบมือดังขึ้น ความรู้สึกที่หนูปลื้มใจมากที่ได้ถ่ายทอดการทำงานของหนูและเพื่อนๆผ่านการแสดง หลังจากนั้นก็มีการถามคำถามสะท้อนคิดกับผู้ที่มาเข้าร่วมอบรม ว่าการที่ได้

รับชมการแสดงนั้นรู้สึกอย่างไร และการแสดงนี้ให้อะไรกับท่าน หนูก็นั่งฟังคำตอบอย่างปลื้มใจเพราะมีหลายๆ ท่านบอกว่า ท่านได้เห็นถึงการทำงานหนักของพวกเรา ได้เห็นว่าพวกเราได้เจออุปสรรคมากมาย ในการทำงาน แต่ละคำพูดและหลายๆ ความรู้สึก ที่กลั่นกรองออกมาเป็นคำตอบนั้น มันทำให้หนูได้รู้ว่าอย่างน้อยๆ ก็ยังมีคนที่เข้าใจเรา มีคนที่มีแรงฮึดสู้ขึ้น เพราะเห็นการทำงานของเรา หนูรู้สึกดีใจที่ปัญหา อุปสรรค และการทำงานหนักของหนู เพื่อนๆ และคุณครู ทำให้คนอื่นมองเห็นว่า พวกเรายังผ่านมันมาได้ แล้วทำไมอุปสรรค ปัญหา ที่เขาเจอ เขาจะผ่านมันไปไม่ได้ หลังจากนั้นทุกคนก็ออกเดินทางไปยัง โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อมาเรียนรู้การทำงานของหนู และเพื่อนๆ อย่างใกล้ชิดมากขึ้น ระหว่างการเดินทาง หนูรู้สึกว่ามันยาวนานเหลือเกิน หนูและเพื่อนๆ ก็พูดคุยและหัวเราะกันอย่างสนุกสนานและหลายๆ คนก็ตื่นเต้น เมื่อใกล้จะถึงโรงเรียน พอมาถึงโรงเรียนเจอการต้อนรับที่อบอุ่น จากคณะผู้บริหาร คณะครูและนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ซึ่งหนูรู้สึกดีใจ และมีความสุขมากที่เห็นการต้อนรับอย่างอบอุ่นเช่นนี้

จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมบูท นิทรรศการของแต่ละสาขาวิชา ที่นำมาบูรณาการกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเกี่ยวกับเรื่องข้าว ได้มีผู้เข้ามาเยี่ยมชม ซักถาม และมีหลายๆ ท่านที่ให้ความชื่นชม จากนั้นก็มีการเยี่ยมชมนิทรรศการแปลงนาสาธิตของพวกเรา หนูก็ได้อธิบาย และเล่าเกี่ยวกับกระบวนการทำงานต่างๆ ที่หนู คุณครู และเพื่อนๆ ได้ลงมือทำ และคุณหมอวิจารณ์ พานิช ได้บอกกับหนูว่าการเขียนช่วยเราได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ทำให้เรารู้จักตัวเองมากขึ้น ดังนั้น การเขียนจึงมีประโยชน์มาก ท่านจึงแนะนำให้หนูฝึกเขียนบ่อยๆ และท่านได้แนะนำความรู้ใหม่ๆ ให้หนูอีกหลายๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวของข้าว ท่านบอกกับหนูว่า เดี๋ยวนี้ เขามีวิธีการคัดเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบใหม่ ที่ทำง่ายและสะดวก ท่านจึงแนะนำให้หนูไปศึกษาดูในเว็บไซต์ มูลนิธิขวัญข้าว และท่านยังแนะนำให้นำต้นกล้วยมาปลูกที่แปลงที่เคยปลูกปอเทือง ท่านบอกว่าเพราะกล้วยช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้กับดิน สุดท้ายนี้ หนูอยากบอกว่าหนูรู้สึกมีความสุขมากที่ได้แบ่งปัน และถ่ายทอดประสบการณ์ดีๆ ให้กับผู้ที่สนใจได้ศึกษาและเรียนรู้ ซึ่งมันทำให้หนูได้รู้ว่า บางสิ่งที่เราอาจคิดว่ามันยากแต่เมื่อเราได้ทำมันจริงๆ เราจะรู้ว่ามันไม่ได้ยากอย่างที่เราคิด แต่มันกลับทำให้เรามีความเชื่อมั่นมากขึ้นเมื่อเราสามารถผ่านอุปสรรค ปัญหา และสิ่งที่เรากลัวได้

นางสาว ธัญชนก ล่ำต่ำ
นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา

ความรู้สึกของหนูในระยะเวลาเตรียมงานและในวันงาน

สำหรับหนูตั้งแต่ตอนแรกที่ได้ทราบข่าวจากคุณครูว่าจะมีคณะครูผู้อำนวยการและผู้หลักผู้ใหญ่จำนวนมากเขาจะมาดูงานมาดูสิ่งที่เราทำมาเยี่ยมชม ตอนนั้นหนูรู้สึกตื่นเต้นมาก และไม่คาดคิดเลยว่าวันหนึ่งจะมีคนมาสนใจงานเราหรือสิ่งที่เราทำถึงกับจะมาดูงานมาถึงโรงเรียนไม่คิดว่าเราจะมาไกลถึงขนาดนี้ และหลังจากนั้นครูก็ได้ให้พวกเราไปคิดว่าเราจะนำเสนออะไรจะสื่ออะไรในสิ่งที่เราได้ทำให้คนที่เขามาชมมาดูได้เข้าใจและได้เรียนรู้ไปกับสิ่งที่เราทำ เหตุการณ์ในตอนนั้นมันช่างวุ่นวายเพราะพวกเราก็ไม่รู้ว่าจะวางธีมงานยังไง จะสื่อยังไงให้เข้าเข้าใจและรับรู้ความรู้สึกของเราได้พวกเราก็ได้โต้แย้งกันและได้ปรึกษากันอยู่หลายอาทิตย์ สุดท้ายเราก็ได้ข้อสรุปว่าเราจะนำเสนอแบบจัดเป็นกลุ่มสาระในรายวิชาต่างๆ ซึ่งเราแบ่งได้อยู่ 7 กลุ่มสาระ ได้แก่ ชีวะ เคมี ฟิสิกซ์ คณิตศาสตร์ อังกฤษ ภาษาไทย และสังคม พอเราแบ่งกลุ่มกันเสร็จแล้วเราก็ได้แบ่งหน้าที่กันไปเตรียมของทำสื่อทำอะไรต่างๆ ในแต่ละคนก็จะมีหน้าที่กันในแต่ละวิชา ซึ่งหนูก็ได้รับมอบหมายให้อยู่กลุ่มวิชาชีวะ

ในช่วงระยะเวลาในการเตรียมงานนี้เป็นช่วงที่วุ่นวายที่สุดและเป็นช่วงที่เราไม่ค่อยมีเวลาด้วยในช่วงนั้นต่างคนต่างก็เครียดกันมากกลัวทำงานไม่เสร็จเพราะเหลืออีกไม่กี่วัน แล้วมาทำงานกันที่โรงเรียน บางคืนเราถึงกับต้องมา

นอนโรงเรียนเพราะไม่มีเวลา ไหนจะเรียน ยิ่งเราไม่มีคาบว่างด้วยเอาเวลาหลังเลิกเรียนมันคงยังไม่พอ เราจึงมานอนที่โรงเรียนและในเวลาที่เราทำงานก็มีบางกลุ่มทะเลาะกัน บางกลุ่มเถียงกันบางและบางคนก็ต้องไปทำงานอื่นอีก เช่น ต้องไปตัดหญ้าบริเวณแปลงนา ไปถอนหญ้าบ้าง บางคนก็ต้องไปทำความสะอาดบริเวณหอประชุมเพื่อเตรียมสถานที่ เลยไม่ได้มาช่วยงานกลุ่ม จึงทำให้คนในกลุ่มก็เครียดกลัวไม่เสร็จ งานก็เยอะยอมรับจริงๆ เลยว่ามันเหนื่อยมากๆ จริงๆ ต่างคนต่างรีบเร่งทำงานของตนเองที่ได้รับมอบหมายและมีท้อบ้างเพราะเราต้องทำงานทั้งวันทั้งคืนและหลายวันบางวันก็ไม่ได้นอนเลย บางคืนก็ได้นอนตีสี่ตีห้าและตื่นมาโรงเรียนหกโมงเจ็ดโมงพักผ่อนไม่เพียงพอ ไหนจะงานการบ้านและในเวลาเดียวกันทางโรงเรียนก็ได้มีกิจกรรมวันไหว้ครูอีก ยิ่งหนักเข้าไปใหญ่เลยในสถานที่ที่เราจะต้องเตรียมของอีกจะจัดของเตรียมของก็ไม่ได้เพราะจะต้องจัดทำพิธีไหว้ครูเราจะต้องรอให้เขาทำกิจกรรมไหว้ครูเสร็จก่อนเราถึงจะได้ขึ้นไปเตรียมของทำบูทได้และมันก็ใกล้มาถึงวันนั้นเข้ามาเราเหลือเวลาอีกไม่ถึงสองวันบูทเราก็ยังไม่เสร็จ และอีกอย่างหนึ่งคือการแสดงละครเราก็ยังไม่ได้ไปซ้อมเลย พอถึงคืนสุดท้ายอะไรๆ มันก็วุ่นวายไปหมด

และในคืนนั้นเป็นคืนที่หนูยังจำภาพจำเหตุการณ์ทั้งหมดได้และจะไม่ลืมเลย เป็นภาพที่ทุกคนทำงานร่วมกันช่วยกันรู้ว่าทุกคนเหนื่อยแต่ทุกคนยังคงทำงานของตัวเองด้วยความตั้งใจ เพื่อนบางคนก็ได้นำผู้ปกครองมาช่วยทำบูทมาทำอะไรๆ ให้ ในเวลานั้นมีเพื่อนคนหนึ่งได้แอบไปเห็นครูตรีนุชร้องไห้ ตอนแรกหนูไม่รู้หรอกว่าครูร้องไห้ทำไม แต่หนูคิดว่าที่ครูร้องไห้ครูคงเหนื่อยเหมือนกัน บางทีครูก็คงเหนื่อยกว่าพวกหนูเพราะตลอดเวลาที่ผ่านมาระยะเวลาในการเตรียมงาน หนูไม่เคยเห็นครูได้พักเลยและครูคงเครียดด้วยเพราะเหลืออีกคืนนี้คืนเดียว แต่งานเราก็ยังไม่เสร็จสมบรูณ์เลยและในคืนนั้นก็ได้มีกลุ่มพี่ๆ ศิษย์เก่าได้มาช่วยซ้อมละครให้ พี่ๆ เขาก็มารอมานั่งคอยที่จะรอซ้อมละครให้พวกหนู ตอนนั้นหนูรู้สึกว่าพี่เค้าก็คงเหนื่อยเหมือนกันเพราะเวลาที่พี่ๆ เขาเรียกพวกเรามาซ้อม เราก็มาไม่ครบบ้าง พี่เขาก็เรียกมาซ้อมกันอยู่หลายรอบเพราะบางคนที่เขาไม่ยอมมาซ้อมเพราะยังทำบูทของตัวเองอยู่ กลัวทำไม่เสร็จแต่เราก็ต้องขอขอบคุณพี่ๆ เขามากจริงๆ ที่ยังอดทนรอ รอพวกเรากว่าจะได้ซ้อมกันก็จะเกือบเที่ยงคืนล่ะ และอีกอย่างบ้านของพี่ๆ ที่มาช่วยก็อยู่ไกลแต่พี่เขาก็ยังเสียสละเวลามาช่วย แต่พอซ้อมกันจริงๆ มันก็เหมือนพวกเราทำกันไม่เต็มที่ เราซ้อมกันอยู่หลายรอบเพราะเราไม่มีเวลาแล้วเหลืออีกคืนนี้เท่านั้นพรุ่งนี้เราต้องไปแสดงแล้ว หนูคิดว่าที่เราทำกันไม่เต็มที่เป็นเพราะเราเหนื่อยและอยากพักกันด้วยแต่สุดท้ายเราก็ซ้อมกันเสร็จในการซ้อมละครที่จะไปแสดงให้คุณครูอาจารย์ดูเราซ้อมกันแค่คืนนั้นคืนเดียวจริงๆ ถ้าแสดงออกมาไม่ดีก็ต้องขอโทษด้วยนะคะ พวกเราไม่มีเวลาจริงๆ พอซ้อมละครเสร็จครูตรีนุชก็ได้ให้พวกเรานั่งล้อมวงกันและให้เทียนมาคนละหนึ่งเล่มเพื่อที่จะให้เราจุดต่อ พูดคุยเปิดใจแชร์ความรู้สึกของเราในระยะเวลาที่เราเตรียมงานมาทั้งหมดนี้ว่า เราคิดยังไง รู้สึกยังไง และครูก็เป็นคนแรกที่เริ่มจุดเทียนพูดความรู้สึกของครูซึ่งครูได้พูดว่า

“ครูรู้ว่าพวกเราเหนื่อย เราทำงานมากันหลายวันไม่ได้พักกันเลย ครูขอโทษที่พาพวกเรามาไกลขนาดนี้ ครูเห็นทุกคนทำงานกันหนัก ครูขอโทษนะนักเรียน และครูก็เงียบไปแล้วจุดเทียนส่งให้คนต่อไป ทุกคำพูดของครู ครูพูดออกมาทั้งน้ำตา ตอนนั้นหนูเองก็พูดอะไรไม่ออกเหมือนกันมันรู้สึกจุกอยู่ที่อก ทุกคนก็ได้พูดความรู้สึกของตัวเองออกมาจากบางเรื่องที่อัดอั้นมานาน ก็ได้ปลดล็อกพูดออกมาเปิดความในใจ และในวันนี้หนูคิดว่าถ้าไม่มีคืนนั้น ถ้าไม่มีกิจกรรมนั้น หนูไม่มีทางรู้เลยว่าเพื่อนๆ แต่ละคนเขาคิดยังไงรู้สึกยังไง มันเป็นกิจกรรมที่ทำให้เราเข้าใจกันมากที่สุด ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น การอยู่ร่วมกัน การเอาใจเขามาใส่ใจเราและทำให้เรารักและเป็นแรงที่ทำให้เราพร้อมที่จะสู้ไปด้วยกันอีกครั้งแม้ข้างหน้ามันจะเหนื่อยแค่ไหน

หลังจากเสร็จกิจกรรมนี้ก็เกือบจะตีหนึ่ง แต่ทุกคนก็ยังคงทำงานกันต่ออย่างเต็มที่ด้วยสีหน้าที่หนูสังเกตเพื่อนๆ ทุกคนทำงานด้วยความสุขแตกต่างจากตอนที่ไม่ได้ทำกิจกรรมนี้ สุดท้ายเราก็ทำกันจนเสร็จเพราะความร่วมมือ

ร่วมใจกันทำ ด้วยคำพูดของครูตรีนุช คำพูดหนึ่งว่า **อย่าคิดว่างานของฉัน งานของเธอ แต่เราเปลี่ยนให้มาเป็นงานของเรา** เราจึงช่วยกันจนเสร็จ และวันนั้นก็มาถึง วันที่ 11 วันที่พวกเรารอคอย หนูรู้สึกตื่นเต้นมากตื่นเต้นกว่าครั้งไหนๆ เพราะนี้เป็นงานของเรา งานที่พวกเราได้จัดขึ้นและหนูคิดว่าเพื่อนๆ ก็คิดไม่ต่างจากหนูแน่นอน หลังจากที่เราได้แสดงละครเสร็จก็มีผู้ใหญ่ คุณครู รุ่นน้องในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาจากโรงเรียนต่างๆ ได้ชมว่าพวกเราแสดงออกมาได้ดีเข้าใจ ตอนนั้นหนูรู้สึกดีมากๆ ที่สามารถถ่ายทอดแสดงออกมาในสิ่งที่เกิดขึ้นกับเราให้คนอื่นเข้าใจว่าสิ่งที่เราทำเป็นเหตุการณ์จริงที่พวกเขาสัมผัสได้

พอมาถึงตอนบ่ายเราก็ได้มาทำกิจกรรมกันที่โรงเรียนซึ่งหนูก็ได้อยู่บูทของชีวะ ก็ได้นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตสิ่งแวดล้อมบริเวณรอบๆ แปลงนา ครูเขาก็ได้ซักถามต่างๆ ซึ่งพวกหนูก็สามารถตอบได้คุณครูเขาก็ชมซึ่งทำให้หนูและเพื่อนๆ ยิ้มไม่หุบกันเลยทีเดียว และพอมาถึงกิจกรรมสุดท้ายเป็นการพูดคุยแชร์ความรู้สึกซึ่งหนูรู้สึกเกร็งและกดดันมาก กลัวว่าเวลาที่เขาถามอะไรมาหนูจะตอบเขาไม่ได้แต่คุณครูของเราก็ได้ย้ำตลอดว่าให้ตอบไปเลย ตอบไปตามความรู้สึก ตอบตามความจริงที่เราได้ทำได้สัมผัสไม่ต้องกลัว ตอนสุดท้ายหนูก็รู้สึกว่าคนที่เขามาดู หนูรู้สึกว่าเขายอมรับและรับรู้ทุกอย่างที่เราทำไปรู้ว่าเราผ่านอะไรมาบ้างกว่าจะมาถึงวันนี้ได้จึงทำให้หนูคิดและจำคำของครูตรีนุชขึ้นมาเลยว่า **ไม่มีสิ่งไหนที่ทำแล้วไม่ได้อะไร** ซึ่งในวันนี้มันก็ได้พิสูจน์แล้วว่า คำๆ นี้มีอยู่จริง

การเรียนรู้ในครั้งนี้มันยิ่งใหญ่จริงๆ เราได้ทำงานกันเป็นทีมทำกับเพื่อนๆ กับหลายๆ คน รุ่นพี่รุ่นน้องได้ทั้งมิตรภาพ ความสามัคคี การคิดการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ได้กระบวนการคิดอะไรหลายๆ อย่างจริงๆ หนูต้องขอขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามากจริงๆ ที่ให้ประสบการณ์ครั้งนี้กับหนู และขอบคุณคุณครู เพื่อนๆทุกๆ คน และที่ขาดไม่ได้เลยที่ทำให้หนูมาถึงจุดๆ นี้ได้คือ คุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูที่เสียสละ คอยอยู่ข้างๆ มาตลอด ไม่ว่าเราจะสุขจะทุกข์และทำให้หนูเกิดการเรียนรู้มากมายหลายอย่างหนูจะขอจดจำเรื่องราวเหล่านี้เอาไว้ และไม่มีวันลืมเลยค่ะ

นางสาวพลอยไพลิน ดีโต

หนูเป็นเด็กใหม่สำหรับโครงการเพาะพันธ์ปัญญา โดยที่หนู ไม่เคยเรียนรู้อะไรเกี่ยวกับโครงการเพาะพันธ์ปัญญามาก่อน หนูไม่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงงานนี้เลย แต่พอหนูได้เข้ามาอยู่ในโครงการนี้หนูก็ได้ทราบข่าวจากครู ว่าจะมีคณะผู้อำนวยการและผู้ใหญ่จำนวนหลายท่านจะมาดูงานและเยี่ยมชม โดยคุณครูจะให้พวกเราแบ่งบูททำกันในแต่ละวิชา

วันนั้นที่หนูได้ทราบข่าว รู้สึกตื่นเต้นและแอบกดดัน ตื่นเต้นที่หนูจะได้เริ่มงานเพาะพันธ์ปัญญานี้เป็นครั้งแรกและนอกจากหนูและพวกเพื่อนๆ จะต้องเตรียมจัดบูท แล้วก็ต้องเตรียม การแสดงเพื่อโชว์ ในวันที่ 14 มิถุนายน 2558 และการแสดงในครั้งนี้ เป็นการแสดง ที่มีความหมายกับพวกเรา คุณครู และโรงเรียน ทุกคนให้ความสำคัญ ทุกคนมีความมุ่งมั่น กระตือรือร้น ขยัน หมกมุ่น อยู่กับการจัดบูทของแต่ละกลุ่ม ทั้งๆที่ทุกคนรู้สึกเหนื่อย ไม่มีเวลาพักผ่อนนอนหลับไม่เต็มที่ กินไม่อิ่ม แต่ทุกคนก็ต้องทำงานของตนเอง เพื่อให้งานที่ตนเองได้รับมอบหมาย ประสบผลสำเร็จและทำออกมาได้ดี ทั้งๆที่ ทุกคนต่างก็เจออุปสรรคและปัญหา ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรค ปัญหา ในการทำงาน ในขณะทุกคน จะต้องช่วยกันคิด ว่าบูทของตนเอง จะนำเสนอเกี่ยวกับอะไร จะสื่ออะไร ให้กับคนที่มาดู ให้ได้เข้าใจ เรียนรู้มันได้ตรงประเด็น เราจะสื่อให้ผู้มาดูงานยังไงให้เขาได้รับรู้และเข้าใจในความรู้สึกของเรา แต่เพราะว่า ความคิดเห็นของแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค ในความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน แต่ทุกคนก็สามารถผ่านและแก้ปัญหาตรงจุดนั้นมาได้

ทุกคนสามารถพูดคุยเปิดใจ และนำความคิดของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยน ผสมผสานความคิดกัน และได้ผลงานที่ออกมาดี และดีกว่าที่คิดไว้ นอกจากการเตรียมบูทแล้ว พวกเราทุกคนต้องเจียดเวลาจากการทำบูทเพื่อมาซ้อมละครแต่การเรียกรวมเพื่อนๆแต่ล่ะคนให้มาซ้อมละครเพื่อจะแสดงในวันจริงนั้น ต้องใช้เวลานานกว่าจะพร้อมและครบคน เพราะแต่ล่ะคนก็อยากจะจัดบูทของกลุ่มตัวเองให้เสร็จเร็วๆ แต่ถึงมันอาจจะเป็นอุปสรรคในตรงนั้น เราก็ยังสามารถผ่านตรงจุดนั้นมันมาได้ แต่สำหรับพวกเราสิ่งสำคัญที่สุดที่ที่ทำให้พวกเราผ่านตรงจุดนั้นมาได้นั้น คือ คุณครูตรีนุช เพชรแสนงาม ซึ่งหนูเห็นครูนิ่มนั่งร้องไห้คนเดียวอยู่ตรงไม้หินอ่อน เพราะเห็นบูทของพวกเรายังไม่เสร็จดี และยังไม่รีบมาซ้อมการแสดงเนื่องจากตอนนั้นมันดึกมากๆ แล้ว ครูนิ่มอาจจะเสียใจที่พวกหนูไม่สามารถแบ่งเวลาได้ถูก แยกเรื่องงานส่วนตัวกับส่วนรวมได้ไม่ดี แต่ทุกคนคงจะเห็นครูนิ่มนั่งแอบร้องไห้คนเดียวที่ไม้หินอ่อน นั่นอาจเป็นสิ่งที่ทำให้เพื่อนๆ ทุกคนและหนูรู้สึกผิดต่อคุณครูและเสียใจที่ทำให้ครูร้องไห้ จึงทำให้ทุกคนรวมตัวกันเร็วและซ้อมละครออกมาได้ดี

แต่สำหรับหนู สิ่งสำคัญที่ทำให้พวกเราผ่านปัญหาและอุปสรรคมันมาได้ นั่นเป็นเพราะกำลังใจ คำพูดที่คอยเตือนสติพวกเรา ให้คิดได้ และเพราะกิจกรรมการเปิดใจของครูนิ่มนั้นทำให้ทุกคนมีความเข้าใจกันมากขึ้น นักเรียนได้รู้ถึงความรู้สึกครู และครูก็ได้เข้าใจในความรู้สึกของนักเรียน ทุกคนมักจะมีข้อผิดพลาดเสมอ แต่เราสามารถแก้ข้อผิดพลาดตรงจุดนั้นได้มันมาได้ ถ้าไม่มีครูนิ่ม หนูเชื่อว่าพวกเราทุกคนจะไม่สามารถมายืนตรงจุดนี้ได้ ณ ตอนนี้

(นางสาวมุทิตา สูตรเลข)

ครั้งแรกที่ได้รู้ว่าจะมีคุณครูหลายท่านจากหลายโรงเรียนมาดูงานที่โรงเรียน ผมรู้สึกเป็นกังวลอย่างมาก และพอต้องรู้ว่าต้องทำบูทจาก 7 กลุ่มสาระอีก ซึ่งไม่รู้ว่ามันจะออกมาเป็นยังไง แต่พอเราเริ่มที่จะทำโครงงานก็ต้องคิดเรื่องของโครงงานที่เกี่ยวกับนาข้าวอีก และพอเราได้ทำโครงงานนั้นเป็นรูปเป็นร่าง จากการอดหลับอดนอนกับเพื่อนในคืนนั้น ทำให้ผมรู้สึกมีกำลังใจเป็นอย่างมากที่เห็นเพื่อนมีความสามัคคี และพร้อมใจกันที่จะทำให้โครงงานนั้นให้เสร็จ และในคืนนั้นก็ยังมีคุณครูอีกหลายท่านที่อยู่เป็นเพื่อนเราซึ่งจนเราทำเสร็จและผมขอขอบคุณครูนิ่มเป็นอย่างมากที่ได้จัดกิจกรรมเล็กๆ ในคืนนั้นที่ทำให้คืนนั้นเป็นคืนที่รู้สึกสบายใจเป็นอย่างมากคือกิจกรรมที่เราทุกคนจะมานั่งล้อมวงกันและระบายความรู้สึกของเราออกมา ซึ่งถ้าให้เราพูดกันเองคงจะไม่มีใครพูดแน่แต่ครูนิ่มกลับเป็นคนที่พูดก่อนซึ่งทำให้ผมอยากระบายสิ่งต่างๆ ออกมาบ้าง

จากที่เรากลับจากการที่แสดงที่ราชภัฏ ผมต้องรู้สึกกังวลอีกครั้งว่างานที่โรงเรียนจะเป็นยังไงบ้างและพอกลับมาถึงโรงเรียนทำให้ผมรู้สึกสบาย ดีใจมากเพราะได้มีรุ่นพี่ทั้งศิษย์เก่าและรุ่นพี่หลายๆ คนและรุ่นน้องได้เข้ามาช่วยในงาน และยังมีคุณครูอีกหลายท่าน ซึ่งถ้าหากไม่มีรุ่นพี่ รุ่นน้องและคุณครูเข้ามาช่วยงานนี้คงไม่สำเร็จ และในตอน

แบ่งกลุ่มที่จะนำคุณครูไปดูงานผมรู้สึกตื่นเต้นมากเพราะเป็นครั้งแรกที่ได้พาคุณครูมาดูงานของพวกเราและยิ่งพอตอนที่ได้ขึ้นไปบนหอประชุมซึ่งในตอนนั้นผมตื่นเต้นมากๆ เพราะเราต้องตอบคำถามจากคุณครูหลายๆ โรงเรียน ซึ่งผมไม่มีการเตรียมคำถามและไม่มีการซ้อมมาก่อน และตอนนั้นผมคิดว่าคงต้องเจอกับคำถามแบบวิชาการแน่ซึ่งถ้ามันเป็นจริงผมอาจจะตอบมันไม่ได้แน่ แต่พอได้ฟังคำถามก็รู้สึกว่าคำถามนั้นเรามีคำตอบอยู่ในตัวเราอยู่แล้วจึงตอบออกไปได้

และในตอนสุดท้ายนี้ผมขอขอบคุณคุณครูจากหลายโรงเรียนที่มาแลกความรู้ แลกความคิดเห็นและได้เสนอแล้วทางต่างๆ ให้ ขอบคุณเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจกัน ขอบคุณพี่ๆ น้องๆ ที่คอยช่วยเหลือซึ่งกันละกัน ขอบคุณคุณครูที่คอยให้ทำปรึกษา และขอบคุณตัวเองที่เปิดโอกาสให้กับตัวองได้เจอกับโครงการนี้ โครงการเพาะพันธ์ปัญญา.....

นายเขมชาติ กล้าแข็ง

ถึงตอนนี้ผมรู้สึกเหมือนเพิ่งดูหนังจบ แต่ความสนุกเข้มข้นยังคงตาตรึงในใจของผม มันเหมือนกับหนังเรื่องหนึ่งที่มีทุกรสชาติ ความสุข ความเศร้า ยังแอบมีความรักเกิดขึ้นอีกด้วย ในที่นี้เป็นรักแบบมิตรภาพนะครับ ซึ่งก่อนวันที่โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาจะมีการศึกษาดูงาน พวกเราก็จัดเตรียมสถานที่กันวุ่นวาย เพราะมีเวลาให้แค่หนึ่งอาทิตย์แถมครูบางวิชาก็นัดสอบ

ทุกๆ อย่างถาโถมเข้ามาด้วยกัน กลุ่มของผมก็ได้แบ่งหน้าที่แล้ววางแพลนไว้เรียบร้อย ซึ่งมีทั้งหมดสามหัวข้อ ผมและเพื่อนอีกสองคนก็รับหน้าที่หนึ่งหัวข้อ อีกหนึ่งให้เพื่อน อีกสองคนทำอีกหนึ่งหัวข้อ แต่พอมาเริ่มทำ แต่ละคนก็ทำไม่เป็น ผมก็เลยอธิบายข้อมูลต่างๆ แล้วค่อยช่วยกันลงมือทำ แต่ก็ไม่มีทีท่าว่าจะเสร็จ พอถึงวันพุธพวกเรารวมถึงเพื่อนในห้องบางส่วนจะต้องไปช่วยกันจัดพานไหว้ครู และอีกส่วนจะต้องไปจัดเตรียมบูท วันนั้นเป็นอะไรที่วุ่นวายมาก แต่ก็ผ่านไปด้วยดีแถมพานห้องยังได้รางวัลชนะเลิศอีกด้วย ก็รู้สึกดีที่ไม่ได้เก็บเงินเหมือนห้องอื่น แถมยังได้รางวัลอีกด้วย หลังจากเสร็จกิจกรรมไหว้ครูในวันพฤหัสบดี ก็กลับมาทำงานกันต่อซึ่งวันนี้มีการนัดซ้อมละคร ซึ่งบูทของผมยังไปไม่ถึงไหน และวันนั้นทุกคนมาค้างที่โรงเรียนกันหมด แต่ผมไม่อยากมาค้างเลยไม่ได้กลับบ้าน ในคืนนั้น ครูนิ่มร้องไห้อีกแล้วเพราะบูทของแต่ละกลุ่มยังไม่เห็นเป็นรูปเป็นร่าง ครูนิ่มเครียดมากกินพาราไปหกเม็ด คืนนั้นเราซ้อมละครกัน พอเสร็จ ครูนิ่มก็ ขอให้ทุกคนมานั่งล้อมวงกันแล้วก็ปิดไฟทั้งหอประชุม จากนั้นครูนิ่มก็แจกเทียนไขกันคนละเล่ม แล้วครูก็จุดเทียนของตัวเองแล้วพูดขึ้นมาว่า “ให้ทุกคนบอกความในใจที่อยากจะบอก เมื่อไฟไปอยู่ที่ใคร” คืนนั้นหลายๆ คนก็บอกซะหมดเปลือก ซึ่งชอบของหัวหน้าห้องมากเขาพูดว่า “ถ้าหากคืนนี้กลุ่มไหนเสร็จ ควรที่จะไปช่วยกลุ่มที่ยังไม่เสร็จบลาๆ” แต่ละคน ร้องไห้กันใหญ่ แต่ผมก็ไม่ได้บอกอะไรไปมาก เนื่องจากไม่กล้าพอ ถ้าพูดไปแล้วมันอาจจะไม่ดีก็ได้ ผมจึงอุบไว้ หลังจากเหตุการณ์นั้น เราก็แยกย้ายกันไปทำบูทของกลุ่มตัวเองอย่างเต็มไปด้วยพลัง แต่พอทำไปซักพักสามคนแรกหลับตั้งแต่เที่ยงคืน ผมก็นั่งทำกับเพื่อนอีกคน และมีรุ่นน้องมาช่วยทำด้วย เลยนั่งทำด้วยกัน พอใกล้เช้าผมก็เผลอหลับไปฟุบหนึ่ง ตื่นอีกที หกโมงเช้า เลยรีบกลับบ้านเพราะน้ำไม่ได้อาบตั้งแต่เย็นแล้วพอมาถึงบ้านก็หลับสองชั่วโมง ไปโรงเรียนสายมาก สิบโมงกว่าๆ จากนั้นก็ เริ่มทำงานกันต่อ วันนั้นมีรุ่นน้องและรุ่นพี่มาช่วยกันเยอะแยะรวมถึงคุณครูนักศึกษาฝึกสอนมาช่วยกันอย่างร่วมแรงร่วมใจ

ยังไงก็ขอขอบคุณมากนะครับสำหรับทุกๆ อย่าง ถ้าไม่มีทุกคนแล้วกลุ่มของผมต้องแย่แน่ ผมจัดบูทกันวันศุกร์จนดึกสุดท้ายก็เสร็จทุกอย่าง โล่งอก พอวันเสาร์ในตอนกลางวันก็ออกเดินทางไปในเมืองแล้วไปลองเวทีแสดงละครรอบนี้อ่อนซ้อมมาก พอมาถึงวันจริงก็ มีผิดพลาดกันนิดหน่อย ก็ไม่เป็นไรพวกเราไม่ใช่นักแสดงนิ แต่ทุกคนก็ ทำเต็มที่แล้ว หลังจากนั้นในตอนกลางวัน ก็กลับโรงเรียน เราก็ไปหาอะไรทาน แต่ก็ไม่ได้กินไรมากเพราะไม่ค่อยหิวกัน จากนั้นก็เดินไปแปลงนา ซึ่งวันนั้นอากาศร้อนมาก แต่ผมนี่ไม่ร้อน รู้สึกดีมาก ที่ได้มาทำอะไรแบบนี้ จากนั้นก็ขึ้นไปบน

หอประชุมใหญ่ ก็นั่งอธิบาย ตอบคำถาม ซึ่งถือว่าเป็นคำถามที่ไม่ยาก เพราะคำถามพวกนี้มันอยู่ในกรอบเพาะพันธุ์ปัญญา ถ้าใครถามอะไรมาก็ตอบได้หมดเป็นธรรมดา เพราะเราลงมือทำกับมือ และเราเรียนรู้จนเกิดปัญญา ซึ่งไม่เหมือนในห้องเรียนที่เราเรียนแบบ จำๆ แล้วหลงๆ ลืมๆ ก็เลยผ่านไปด้วยดี แบบธรรมชาติ ไม่วิตกที่จะทำอะไรหน้าแตก ถึงจะหน้าแตกก็ตาม เราก็มีพลาดบ้างเป็นธรรมดา หลังจากวันนั้น เราก็รู้สึกโล่งและผมรู้สึกที่อยากจะดูหนังเรื่องนี้ ให้ภาคต่อไปอีกด้วย

เรื่องราวพวกนี้เกิดจากการที่ผมได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธ์ปัญญา ถือว่าเป็นประสบการณ์ชีวิตที่ตัวเองได้ผ่านมาด้วยความลำบาก ความสุข และเข้มข้นอีกด้วย ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากมาก ที่เราจะสามารถ ลืมมันไปได้ ขอบคุณครับ

นายเปี่ยมพงศ์ ปั้นรูป

ในช่วงเตรียมงานวันที่ 14 มิถุนายน 2558

ผมรู้สึกว่า...โอ้ มันใกล้เข้ามาแล้ว วันงานจะเป็นอย่างไรนะ จะต้องมีอะไรบ้างล่ะ ไม่เห็นคนในโรงเรียนตื่นเต้นกับเราเลย

ม.5/1 และครูแกนนำจะไหวไหม รับมือกันเองจะพึ่งใครได้ล่ะ และเพื่อนๆ ก็ตั้งใจทำนิทรรศการมากๆ แต่ละคนแบ่งหน้าที่ตามความถนัดและรับอาสา ยังไม่พอเพื่อนๆ บางกลุ่มยังช่วยเหลือส่วนอื่นๆ ส่วนผม ผมถนัดด้านคอมพิวเตอร์มากกว่า ซึ่งผมขอรับงานนี้มาทำ ผมดีใจที่คุณครูและเพื่อนๆ ไว้ใจ และยอมรับกับความถนัดของผม และด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะ วาดภาพ ระบายสี เขียน หรือตกแต่ง ผมรู้สึกว่าไม่ค่อยได้ช่วยเพื่อนๆ เลย แต่เพื่อนๆ สามารถเติมเต็มให้ผมไม่รู้สึกว่าไม่ได้ช่วยอะไร และเรายังมีค่าในหน้าที่และงานที่ตัวผมรับมา ส่วนเพื่อนบางส่วนก็ทำนา ตกแต่งทำห้าง และอื่นๆ ที่เขาถนัดเช่นกัน ยังไม่พอเขายังมาช่วยงานในส่วนของผมอีก ผมยิ่งรู้สึกได้ว่า นี่ไม่ใช่งานของเราคนเดียว แต่นี่คืองานของพวกเราทุกๆ คนที่เกี่ยวข้อง และผมอยากถามเขามากๆ เลยว่า “ ไม่เหนื่อยเลยหรอ?” ผมก็ไม่กล้าถามเขาตรงๆ และผมได้เห็นคนที่กำลังมองเราอยู่ ที่ไม่เคยทิ้งพวกเรา ท่านยังดูแลเราอย่างเสมอมา ครูอ้อ และทีมครูพี่เลี้ยง ม.ราชภัฏลำปาง ครูอ้อไม่เหนื่อยเลยเหรอครับครู ผมเคยถามครูอ้อครับ แต่ครูอ้อบอกกับผมว่า ไม่เหนื่อยค่ะมาสและเพื่อนๆ เหนื่อยกว่าเยอะ ผมมองคุณครู ผมรู้สึกว่าท่านจะหวังกับพวกเรามาก และทำให้ผมสัญญากับตัวเองว่าผมจะไม่ทำให้ครูทุกๆ ท่านผิดหวังเป็นแน่ และครูตรีนุช ต้องวิ่งไปทางโน้น ทางนี้ ครูต้องเหนื่อย ต้องเสียน้ำตา และที่สำคัญ ครูสู้ ครูไม่ท้อ แม้อุปสรรคจะรุมเร้า ทั้งแปดด้านก็ตาม และพวกเราจะไมยอมให้ครูต้องเหนื่อย ต้องสู้คนเดียวแน่ๆ แต่ก็ยังดีครับ :) ที่ครูหลายๆท่าน ที่หวังดี คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลือทั้งกำลังกาย และกำลังใจ ผมเข้าใจถึงความอบอุ่นที่ยังมีให้กันภายในโรงเรียน

พอมาถึงวันที่ 11 ซึ่งงานส่วนใหญ่จะต้องเสร็จให้ได้ แต่บางส่วนก็ไม่เสร็จ T_T เรายังไม่ได้ซ้อมละครสักรอบเดียวเลย เราจะทันไหม เราจะได้โชว์หรือเปล่า คำถามนี้เข้ามาปั่นหัวเรื่อยๆ แต่เราโชคดีครับที่มีพี่ๆ ชั้น ม.6/2 ปีที่แล้ว ศิษย์เก่าโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา ที่คอยช่วยเหลือเรื่องละคร เรื่องการแสดงขอบคุณพี่ๆ จริงๆ ครับที่เต็มใจช่วยและสละเวลาคอยช่วยเหลือมาตลอด และส่วนอื่น พี่ๆ ม.6/1 และน้องๆ ม.4/1 เพื่อนๆ ชั้นม.4 และหลายๆคนที่มาช่วยตกแต่งนิทรรศการ จัดสถานที่ และวันนี้เป็นวันไหว้ครู คุณครูหลายท่านก็ให้นักเรียนที่ครูสอนมาช่วยงานเพาะพันธุ์ปัญญา แต่วันนี้ผมช่วยงานเต็มวันเลยครับ และนอนที่โรงเรียนอีกด้วย วันนี้พี่ๆ นัดมาซ้อมละคร พวกเราอยู่กันเกือบเช้า ผมก็ทำงานส่วนของผม เพื่อนๆ ก็ซ้อมละคร และพวกเราให้เวลาอันน้อยนิดนี้ปรับความเข้าใจและทำให้เพื่อนๆ พูดความในใจและผมก็พูดความในใจไปแต่ผมพูดไม่หมดจริงๆ ครับ ผมรู้สึกผิดที่ผมมัวทำงานที่ผมรับมามากเกินไป จนงานกลุ่มผมไม่ได้ช่วยอะไร แต่อย่างน้อยผมก็รับงานมาจัดบอร์ดของกลุ่มชีววิทยา แต่เพื่อนผมคนหนึ่งบอกกับผมว่า

ไม่ได้ช่วยที่ไหนกัน “วีดีโอมาสก็ทำนี่” ผมน้ำตาไหลเลยครับ วันนี้สามารถทำให้ผมและเพื่อนอีก 29 คน ครูอีกหลายท่าน ลุกขึ้นสู้อีกครั้ง และจะทำให้งานออกมาดีที่สุด ผมกับเพื่อนๆ อีกบางส่วนนอนตอน ตี 3 แต่ก็นึกถึงบางคนที่ยังไม่ได้นอน ก็ทำให้เราเร่งทำงานให้ได้เยอะๆ จะได้ไปช่วยกลุ่มอื่นบ้าง แต่ก็ไม่ไหวครับ สลบกันหมดตอนตี 3

วันที่ 12 วันนี้เป็นวันศุกร์ครับ ทีมงานพี่ๆ น้องๆ และเพื่อนๆ ยังสู้ต่อไปไม่ท้อถอยครับ และบางคนที่ไม่ค่อยสนใจ ว่าเพาะพันธุ์ปัญญาคืออะไร แต่วันนี้เราได้เห็นแล้วว่า สามัคคีคือพลังจริงๆ ครับ

วันที่ 13 วันนี้ครึ่งวันที่ต้องเตรียมงานให้เสร็จ แต่เหลืออีกหลายเปอร์เซ็นต์เลยที่ยังไม่เสร็จ เราก็ต้องรีบขึ้นรถต้องวางใจให้พี่ๆ และน้องๆ ทำ ทำให้หลายคนลดความกังวลไปส่วนหนึ่ง และวันนี้เราไปฝึกซ้อมละครที่หอประชุม ม.ราชภัฏลำปาง กลับไปพักที่โรงแรมเวียงทอง

วันที่ 14 จริงผมตื่นเต้นมากๆ เพราะจะต้องแสดงวันนี้และผมเสียใจที่ผมพูดผิดๆ ถูกๆ มันคงเป็นเพราะผมไม่ได้ฝึกพูดบ่อยๆ ทำให้ผมเสียใจมากๆ และเสร็จจากเวทีละคร พวกเราได้ถ่ายทอดสู่ผู้ชมทุกท่านได้ เห็นการเปลี่ยนแปลงชัดเจน และ อ.สุธีระ และ อ.วิจารณ์ ยังเติมเต็มให้ครบสมบูรณ์ และที่สำคัญคุณครูที่มาชมละครมองเห็นทั้งแรกเริ่ม อุปสรรคที่พวกเราพบเจอ ผลที่ได้พวกเราเปลี่ยนแปลงอย่างไร และเวทีต่อจาก ม.ราชภัฏลำปาง ก็ไปที่โรงเรียนแจ่ห่มวิทยา ครูที่มาศึกษาดูงานจำนวนเยอะมากๆ ครับ และพี่ๆ น้องๆ ครูที่โรงเรียน รอต้อนรับอย่างอบอุ่น ครูที่โรงเรียนมาถามนักเรียน ม.5/1 ว่า เหนื่อยไหม ทุกคนตอบอย่างมั่นใจว่า ไม่เหนื่อย และวันนั้นมีทางร้านค้าจากสินค้าโอทอป และอาหารขึ้นชื่อใน อ.แจ้ห่ม และ จ.ลำปาง วันนี้ครอบครัวผมก็มาทุกคนเลยครับทั้งคุณพ่อ คุณแม่ พี่ชาย มาร่วมขายของด้วย และวันนี้ได้คุยกับ อ.วิจารณ์ พานิช และ อ.สุธีระ และผู้ทรงคุณวุฒิ ใหญ่โตทั้งนั้นเลยครับ (ผมตื่นเต้นมากกว่าบนเวทีอีกครับ) ได้ร่วมโต๊ะรับประทานอาหารด้วย ผมสารภาพเลยครับ วันนี้ผมกินข้าวไม่ลงเลยครับ ผมเขินมากๆ ครับ และในแปลงนาคุณครูที่มาศึกษาดูงานดูสนใจและคอยแลกเปลี่ยนความรู้ และให้ข้อแนะนำดีๆ อย่างมากมาย ทั้งการเก็บข้อมูล การเปรียบเทียบอื่นๆ อีก ขอบคุณครูที่เกี่ยวข้อง ครูที่ให้โอกาส ครูที่ให้ความรู้ ครูที่เป็นเหมือนโค้ช และครูที่ไม่มีใบประกาศวิชาชีพครู แต่เป็นครูที่เรียนรู้จากประสบการณ์ ลุงบัน ครูตรีนุช ครูอ้อ ครูแกนนำ ครูพี่เลี้ยง และที่สำคัญที่สุด อ.สุธีระ และ อ.วิจารณ์ ดูแลเราอย่างดี เสมอมาครับ

นาย วัชระพงษ์ สุขพรรณ์ เลขที่ 7 ม. 5/1

ถึงแม้การศึกษาดูงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ณ โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาจะจบลงไปแล้วเกือบหนึ่งอาทิตย์ แต่เชื่อว่า งานของคุณครูหลายๆ ท่านที่ได้มาร่วมเรียนรู้กับพวกเราชาวแจ้ห่มวิทยากำลังจะเริ่มต้นขึ้น... หลังจากเสร็จงาน มีเพื่อนครูหลายท่านที่ได้มาศึกษาดูงานของพวกเราแล้วเกิดแรงบันดาลใจนำกลับไปทำที่โรงเรียน และได้ติดต่อเข้ามาขอคำแนะนำในการจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบโครงงานฐานวิจัย (อยากจะแนะนำให้ทุกท่านไปหาหนังสือของท่าน อ.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาอ่านค่ะ มีหลายๆ เล่ม อ่านแล้วดีมากๆ อาจารย์จะอธิบาย RBL ได้อย่างลึกซึ้งกว่า คุณครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของโรงเรียนตัวเองได้ค่ะ)...รู้สึกยินดีและเป็นเกียรติอย่างมากนะคะที่ได้มีโอกาสบอกเล่าประสบการณ์จากการลุยงานเพาะพันธุ์ปัญญาที่ผ่านมา ก่อนอื่นขอถือโอกาสในโพสต์นี้กล่าวขอบคุณ สกว. บมจ.กสิกรไทย ท่านอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ คณะอาจารย์จากศูนย์พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผู้ทรงคุณวุฒิจากทุกภาคส่วนที่เข้าร่วมศึกษาดูงานและให้ข้อเสนอแนะดีๆ กับพวกเรา คณะครูจากศูนย์พี่เลี้ยงทั้ง 8 มหาวิทยาลัย และกัลยาณมิตรทางการศึกษาทุกท่าน ขอบพระคุณจากหัวใจจริงๆ ค่ะ และที่ขาดไม่ได้ขอขอบคุณพลังของคณะครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียนแจ้ห่มวิทยาทุกคน ที่ทำให้งานในวันนั้นสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ความสำเร็จในครั้งนี้....ถือเป็นรางวัลตอบแทนในความพยายาม และความอดทน มุ่งมั่น ถือเป็นการพิสูจน์ความเชื่อของตัวเองที่ว่า “ไม่มีอะไรที่ทำแล้วไม่ได้อะไร” และเป็นสิ่งที่พิสูจน์ให้เห็นว่า...การเรียนรู้มันควรเกิดขึ้นตลอดชีวิต การเรียนรู้ไม่ควรถูกจำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือแค่คำว่า "ถูก" หรือ "ผิด" และ "การเปลี่ยนแปลงของนักเรียน คือรางวัลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของครูค่ะ"

ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาอีกครั้งที่ได้มอบโอกาสสำคัญนี้ให้กับพวกเราทุกคน และได้ทำให้ครูตัวเล็กๆ คนหนึ่ง ได้กลับมามีกำลังใจและมีพลังในการมุ่งมั่นทำในสิ่งดีๆ ต่อไป... ทัศนคติที่แข็งแรงขึ้น และความคิดที่เป็นระบบมากขึ้น เป็นแรงผลักที่ทำให้อยากจะเรียนรู้ต่อไปเรื่อยๆ ...ไม่รู้จบ....ขอขอบพระคุณมากๆ ค่ะ Cr.ภาพสวยๆ จากครูบีค่ะ

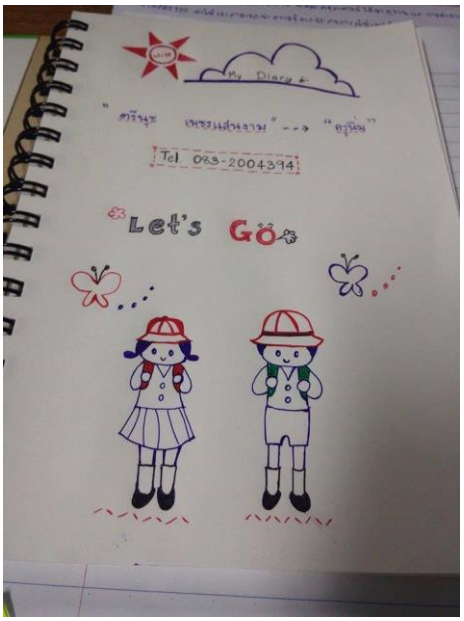

บันทึกเรื่องราวช่วยดิ๋ง ผู้วิเศษ จาก วัชระพงษ์ สุขพรรณ์ (มาร์ส) วันที่ ๗ –๑๓ ตุลาคม ๒๕๕๘

เรื่องราวที่พบเจอ กับวันที่เขาไม่สบาย

วันที่ ๗ ที่เจอดิ๋วครั้งแรกที่วัดสาแพะ ตอนแรกบริเวณหลังวัด ผมไม่ได้คิดอะไรมากคงเป็นหมาวัดที่ธรรมดาๆ มันกินข้าวไม่ได้ล่ะมั้งที่ผอมได้ขนาดนี้ แต่ดิ๋งพยายามเดิมมาหน้าวัด และเพื่อนๆก็เจอมัน เห็นพลอย(พลอยไพลิน)ที่อยากจะช่วยมันมากๆ เพราะดูแล้วคงจะไม่รอดแน่ๆ พลอยพยายามถามเพื่อนคนอื่นว่าจะทำไงดี มันน่าสงสารมากนะ

และวันนี้หมอรุจ(สัตวแพทย์) หนึ่งในทีมถ่ายวีดีโอ ที่ให้คำแนะนำให้กินอาหารไรให้ได้ก่อน และดูอีกที ไม่ก็ไปเอกซเรย์ ว่ามีกระดูก หรือก้างติดคอมันหรือเปล่า เพราะเจ้าของดิ๋งบอกว่า มันเคยกินก้างหรือกระดูกนี่แหล่ะ และจากนั้นก็ไม่ค่อยจะกินข้าว เพื่อนๆ ก็อยากช่วย ผมก็เลยตัดสินในถ่ายรูปลงในเฟซ และขอความช่วยเหลือจากพี่ๆ เพื่อนๆ ในเฟซบุคดูแล้วน่าจะเป็นสังคมที่กว้างมากๆ และก็เป็นจริงครับ เพื่อนพี่ๆที่สนใจอยากช่วยมากๆก็ถามทำไงดี ช่วยได้ยังไง และเงินก้อนแรก ๔๐๐ บาท มีพี่หมอรุจ พี่สุ พี่เมย์ที่ให้ ถือว่าก้อนนี้สำคัญมากๆครับ และพวกเราก็นัดกันว่าวันพรุ่งนี้เย็นๆ(๘ ตุลาคม) เราไประดมเงินช่วยดิ๋งไปหาหมอดีไหมที่กาดศรีหลวง

คืนนั้นเพื่อนบางส่วนไปปรึกษาสัตวแพทย์ว่าควรทำยังไง เอารูปไปให้หมอดูด้วยว่าจะทำยังไง หมอแนะนำพวกเขาว่า ให้กินกลูโคส และวิตามิน พวกเขาก็ซื้อตามที่หมอแนะนำ และวันนั้นน้องหมากลับบ้านเอง ไม่มีใครรู้เลยว่าน้องไปไหน พอดีพลอยรู้จักรุ่นพี่ที่บ้านสาแพะ พลอยก็ให้พี่คนนี้ให้หน่อยและเอาน้ำมะนาวให้ดิ๋งหน่อย พี่เขาตามหาทั่ววัด แต่ไม่เจอ พลอยเครียดมาก คงจะร้องไห้ล่ะมั้ง ดูในเฟซเหมือนเศร้ามากๆ จะทำยังไงดี

วันที่ ๘ วันนี้เราก็มีกิจกรรมที่ทำกับชาวบ้านสาแพะ ต.บ้านสา อ.แจ้ห่ม จ.ลำปาง เป็นการที่เข้าชุมชนครั้งแรกกับการเก็บข้อมูลบ้านสาแพะ ที่จะทำเพาะพันธุ์ปัญญา ปี ๓ มี พระครูสันติพนารักษ์ ผญ.คงบุญโชติ คุณบวร ครูอ้อ ครูบี(ราชภัฏ) ครูนิ่ม ครูบี และครูท่านอื่น พ่อผม และชาวบ้านครับ วันนั้นเราได้หลายเรื่องที่ให้กับปรึกษากับโครงงานเราครับ แต่เวลาว่างเรานั้นไปหาน้อง ดิ๋ง เตรียมนม และวิตามินตามที่สัตวแพทย์แนะนำ

และ ก็ให้เจ้าของ(ดิ๋งเป็นหมาที่มีเจ้าของนะครับ แต่ครอบครัวคงจะกลัวว่าถ้านำไปรักษาต้องใช้จ่ายเยอะมากแน่ๆ)ดูแลแทนในช่วงที่เราไปทำกิจกรรม และทำกิจกรรมเสร็จเราระดมเงินได้เพิ่มอีกหลายบาท ด้วยครูอ้อ(ราชภัฏ) ครูอุ๋ย และครูท่านอื่นที่เห็นความพยายามของพวกเราและให้เงินช่วยน้องดิ๋งอีก เราซาบซึ้งใจมากๆครับ เพราะไม่คิดว่าจะได้เยอะขนาดนี้ รวม ๑ พันกว่าบาท และช่วงเย็น (สำหรับวันนี้เรื่องราวที่ผมประทับใจเยอะมากๆครับ เพราะคำคืนนี้ยาวนานมากๆครับ แต่แสนสั้นสำหรับผม เพราะผมรู้สึกว่าเวลาช่วงนี้เป็นเวลาที่ดีที่สุดใน ๓ โลกเลยครับ ^^)ผมจะบอกอีกคือหลังจากที่ผมได้โพสลงเฟซบุ๊ค มีคนติดต่ออยากช่วยเยอะมากและอยากโอนเงินมาให้ ผมก็เลยยืมบัญชีพ่อที่มีเงินเหลืออยู่ ๒๐ บาทในบัญชี ต่อมาพวกเราพากันไประดมเงินช่วยน้องหมา เพื่อนๆบางส่วนเข้าไปในโรงเรียนและช่วยกันทำกล่องระดมทรัพย์

และขณะนั้นเวลา ๕ โมงกว่าๆ ที่ตลาดนัดกาดศรีหลวง คนเริ่มเยอะและเรามีกล่อง ๒ กล่อง และ แบ่งกันไป จนระดมเงินได้ตั้ง ๖ พันกว่าถือว่าเราได้เยอะมากครับ และมีพี่ๆที่เล่นดนตรีให้ใช้เวทีด้วย ร้องเพลงด้วยครับ ครูบีมาช่วยด้วย เพื่อนที่ไม่น่าเชื่อว่าจะร้องเพลง เล่นกีต้า เพื่อนเวฟ(ธัญชนก) และวุด(อาทิตย์)

และมีพี่ที่ใจดีให้น้ำส้มกินแก้เหนื่อยด้วย มีพี่ที่ใจดีกางร่มให้ด้วย มีพี่ มีน้อง มีเพื่อนๆ และ พ่อค้า แม่ค้าให้เงินช่วยน้องหมาด้วย เย็นวันนั้น เราคิดว่าคงไม่ทันที่จะพาดิ่งไป แต่ก็ไม่คิดว่า.....เย็นนั้นประมาณ ๖ โมงกว่าๆ พ่อผมโทรไป แต่ผมรับไม่ได้ มีอะไรไม่ทราบ..... แต่ แม่โทรหาผมไปตอน ๖ โมง เกือบครึ่ง บอกผมว่า “จะให้พ่อไปส่งไหม ถ้าลูกกลับบ้านมา ? พ่อคิดอยู่ว่าจะให้ไปส่งหรือเปล่า ก็เลยมาถาม” ผมตอบไปว่า “พ่อจะไปส่งหรอ ครับ” ผมก็รีบวางสายและบอกเพื่อนๆ ที่กำลังจริงจังกับการระดมเงิน ดีใจมากๆ และตะโกนบอกเพื่อนๆ(ต้องตะโกนครับ เพราะตอนนั้นดีใจ+เสียงเวทีดังมากครับ) พวกเรา .... ตอนนี้มีคนใจดีจะพาดิ่งไปหาหมอแล้ว.....เพื่อนๆผมก็ดีใจมากๆ แล้ว.....พ๊อต(นิวัฒนา)ถามผมว่า “ใครละจะไปส่งอะ”.....ตอนนั้นผมดีใจมาก และบอกไปว่าพ่อจะไปส่ง... และพวกเราก็รีบติดต่อที่รพ.สัตว์เล็ก...เขาบอกจะปิดตอน ๓ ทุ่ม ให้มาก่อน ๒ ทุ่มครึ่ง เพราะต้องวินิจฉัยอีก แปลว่าโจทย์ของเราคือต้องไปก่อน ๒ ทุ่มครึ่งล่ะ พวกเราก็รีบไปขอบคุณพี่ๆ ลุงที่ให้ยืมเวที และยืมไมค์โคโฟนจาลุงเขามาขอบคุณ ผู้ที่ร่วมบริจาค และพวกเราก็แยกย้ายออกจากกาด..ต่อมาก็เกือบทุ่ม เรามานับเงิน

และเพื่อนๆบางส่วนก็ขอตัวกลับ และบางส่วนก็อาสาจะไปส่งดิ่งด้วยกัน ตั้งหลายคน เราได้เงินวันนั้น ๖ พันกว่าบาท ไม่คิดว่าจะเยอะขนาดนี้ และเรารีบกลับบ้าน(ผม) เพื่อนๆที่จะไปส่งดิ่งก็ไปรอที่บ้านป๊อกกี้(จันทกานต์) รอ ผมอยู่ที่บ้านรอพ่อ พ่อผมก็ไปทำงานครับ รอจนเวลา๑ทุ่มเกือบครึ่งแล้ว แล้วเวลาทุ่มครึ่ง กว่าๆ เราออกไปรับดิ่งที่บ้านเจ้าของดิ่ง ผมคิดว่าคงไม่ทันแน่ๆ เจ้าของอุ้มดิ่งขึ้นรถให้ผม และอวยพรก่อนไปด้วยว่า ดิ่งโชคดีนะ.... พ่อผมก็รีบออกรถเพราะนี่ก็จะ ๒ ทุ่มแล้ว พ่อผมขับเหมือนบินเลย แล้วมารับเพื่อนๆ ที่บ้านสาสบหกออกมา ๑ ทุ่ม ๔๔ นาที และรีบไปต่อที่รพ.สัตว์เล็ก ถึงเวลา ๒ ทุ่ม ๓๑ นาที และให้หมอวินิจฉัย

แต่ก็ใช้เวลานานมาก เพราะหมอฉีดยา เอาเลือดไปตรวจ ชั่งน้ำหนัก และอีกมากมาย
และตอนนั้นเราต้องรอ ต่อไป ครูนิ่มติดต่อมาอย่างต่อเนื่องและมาหาที่ รพ น้องดิ่งมีเลือดน้อยมากๆ หมอเจาะตั้งหลายที่(หมอใช้เข็มฉีดยาเจาะหาเลือดบริเวณหน้าแข้ง) วันนั้นหมอบอกน้องนอนที่นี่ไม่ได้ เพราะห่วงว่าจะมีโรคติดมาหรือเปล่า เดี๋ยวจะแพร่เชื้อให้สัตว์ตัวอื่นๆ และที่แน่ๆคือต้องเอากลับ แล้วก็หมอนัดพรุ่งนี้ แต่ดิ่งน่าสงสารเพราะต้องไป กลับ ครูนิ่มมีเพื่อนที่เป็นสัตวแพทย์อยู่ ก็เลยขอไปฝากไว้ที่นั่น

และพรุ่งนี้รอผลตรวจเลือดจากรพ.สัตว์เล็ก และตอนนั้นน้องต้องเติมน้ำเกลือ ตลอดทั้งคืน แถมยังมีสิทธิ์ที่จะช๊อคได้เพราะเท้ามันเย็นมากๆ หมอก็เอาผ้าห่มให้ดิ่ง พวกเราก็ฝากกับหมอให้ดูแล และต้องรอผลตรวจเลือดถึงจะรักษาต่อได้ คืนนี้ยาวนานจริงครับ ครูก็เลี้ยงข้าวพวกเราอีก นี่ก็ ๔ ทุ่มกว่าๆ แล้ว พวกเราออกมาจากในเมืองก็จะ ๕ ทุ่ม มาถึงบ้านป๊อกกี้ก็ จะเที่ยงคืนครับ เพื่อนๆแต่ละคนก็กลับบ้านจะถึงก็ ตี๑ แล้ว คืนนี้มีพี่ๆที่ต่างจังหวัดอยากช่วยเหลือ และให้กำลังใจเยอะมากๆครับ มียอดโอนเงินเข้ามาเรื่อยๆครับ กำลังใจเต็มเปี่ยม มีผู้ให้คำแนะนำเยอะมากๆ

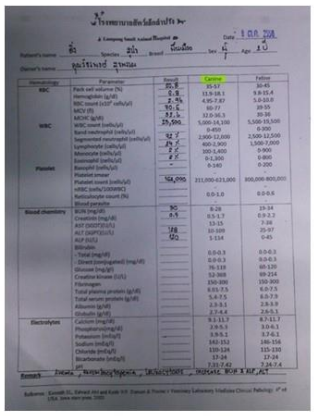

วันที่ ๙ ตุลาคม ผมออกจากบ้านไป ๓ โมงกว่าๆ เพราะผมจะไปหาพี่ชายที่หอพัก(กาดเมฆ) ถือเป็นการไปดูดิ่งไปในตัว ไปช่วยงานพี่ชายไปด้วย ผมไปถึงที่หอพักพี่ก็ ๔ โมงกว่าๆ ฝนก็เริ่มตกแล้วครับ ตกหนักมากๆด้วยครับ และเวลา ๔ โมงกว่า หมอที่รพ.สัตว์เล็กติดต่อมาบอกผมว่า ผลการตรวจเลือดของน้องมีเม็ดเลือดขาวเยอะมากๆ และเลือดติดเชื้อ ความดันต่ำ น้ำตาลในเลือดน้อย และโรคอื่นๆ และหมอให้ผมไปรับใบตรวจที่ รพ ผมเลยตัดสินใจโทรหาครูนิ่ม รบกวนครูไปรับแทนผม และก็ได้มาครับ

อาการ ดูได้จากรูปนะครับ เฮ้อออออออ .... ผมให้พี่ชายไปส่งไปเยี่ยมดิ๋งครับ อาการน่าห่วง

อาการน้องดีขึ้น กินข้าวเองได้ แต่ก็น่าห่วงเหมือนเดิมครับ เพราะน้องดีขึ้นแค่นิดเดียว ตอนเย็นก็ไม่กินอะไร กินข้าวได้น้อย ครูก็แจ้งมา....น่าสงสารดิ๋งมากๆ

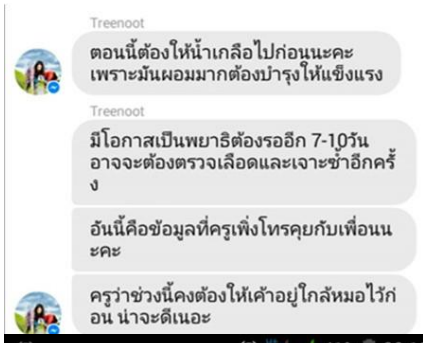

วันที่ ๑๐ คุณหมอแยมเปลี่ยนกรงให้ใหม่ และยังกว้างกว่าเดิมครับ วันนี้ดิ๋งเหงาๆ ซึมๆ ต้องป้อนอาหาร และกินได้น้อยมากๆครับ

วันที่ ๑๑ ดิ๋งผงกหัวได้แล้ว วันนี้อาการดีขึ้น และทำให้ผมตื่นเต้นมากเริ่มยิ้มได้ เพราะผมคิดว่ามันคงจะรอดแน่ๆ อาการดีขึ้นแล้วนะ แต่มันยังหงอยๆ น่ะ หมอรักษาตามอาการนะ กินข้าวเองด้วย

วันที่ ๑๒ วันนี้เป็นวันหยุดทำการของรพ.ครูณหมอแยม ผมได้ข่าวจากในเฟซที่ครูนิ่มบอก ว่าอาการทรุด และยังมีอ้วก อะไรหลายอย่าง และผมก็เลยโทรหาหมอหมอบอกว่าน่าห่วงนะ วันนี้กินน้อย นอนนิ่งๆ หลับตาหยิบๆ

วันที่ ๑๓ หมอโทรมาบอกผม เวลา ๗ โมง กว่าๆ บอกว่า ดิ๋งไปแล้วนะ ไปเวลาตี ๓ กว่าๆ ผมแทบร้องไห้ และไปโพสต์ในเฟซบุ๊ค

ครูอ้อ โทรมาให้กำลังใจ ครูนิ่ม และเพื่อนในเฟซบุ๊ค วันนี้ผมโทรหาพ่อ พ่อก็มารับศพดิ๋งไปทำบุญที่ วัดสาแพะ มีเพื่อนๆมารอที่วัดแล้ว และเราก็ทำบุญร่วมกัน หยาดน้ำแผ่บุญกุศล ขอผลบุญที่ทำนี้ ให้น้องนะ ดิ๋ง

คือบันทึกการเรียนรู้ด้วยหัวใจ

(น้องพ็อต...นิวัฒนา หน้าชม พพปญ.แจ้ห่มวิทยา, เช้าวันที่ 13 ต.ค. 2558)

วันที่ 7 ตุลาคม 2558

เพาะพันธ์ปัญญา ทำให้เราได้เจอกัน เจ้าดิ่ง น้องหมาที่น่าสงสารที่สุดที่เคย เจอพอเห็นน้องทีแรกน้องเดินจากหลังวัดมาหน้าวัด พวกเราก็ไม่พูดอะไรนอกจากคำที่ว่าสงสารมันจัง [ที่แรกเราไม่คิดนะจะพาน้องไปหาหมอ เพราะเราไม่รู้จะเงินจากที่ไหนมานั่นแหละ พวกเราก็ยังหาเงินเองกันยังไม่ได้] แต่มีเพื่อนคนหนึ่ง เห็นน้องแล้วสงสาร เขาวิ่งไปถามเจ้าอาวาสว่าน้องเป็นอะไร [เจ้าอาวาสบอกว่าน้องกิน #ก้างเข้าไปแล้วติดลำไส้] น้องดิ่งเดินจากหลังวัดมานอนหน้าวัด นอนลักษณะเหมือนไม่มีเรียวไม่มีแรง ร่างกายไม่มีพลังงานที่จะเดินต่อแล้ว แต่ตอนพวกเราเรียกน้องน้องเขาก็ผงกหัวขึ้นมาหาพวกเรานะ [พวกเราคิดว่านั้นเป็นสัญญาณที่ดี ว่าน้องเขาต้องสู้แล้วน้องเขาต้องรอดแน่ๆเลย] ไอ้พวกเราก็เลยชวนกันทำกล่องบริจาค [วันนั้นเป็นวันพุธ แล้ววันพฤหัสบดี มีกาดหลวง] พวกเราว่าจะไปขอรับบริจาค และวันนั้นที่เหมือนจะเป็นโชคดีของพวกเราและเจ้าดิ่งมันคือ พี่ตากล้องที่เขามาถ่ายพวกเราเขาจบสัตว์แพทย์ มาเขาจึงบอกอาการคร่าวๆๆ เกี่ยวกับน้องว่าน้องคงไม่ได้กินอะไรมาเป็นอาทิตย์ละ และถ้าเป็นกระดูกหรือก้างปลาจริงๆ ก็ต้องผ่าตัด [โอ้พระเจ้าช่วย ผ่าตัดจะเอาเงินไหนมานิ] และพี่หมอก็แนะนำให้พวกเราลองไปปรึกษาสัตว์แพทย์ดูก่อน [ลืมบอกไปว่ามาวัดบ้านสาแพะมาติดต่อว่าเราจะมาทำวิจัยรวมกับบ้านสา อะไรประมาณนี้ และมีการถ่ายวีดีโอของพวกเรากับครูด้วยนะ!!!!] พอถ่ายวิดีโอเสร็จ ก็สี่โมงเย็นแล้ว รถโรงเรียนก็นำพาพวกเรากลับโรงเรียนอย่างปลอดภัย แล้วพอถึงโรงเรียนพวกเราก็ไม่รอช้า รีบแว๊นมอเตอร์ไซต์ ไปหาคุณหมอ พวกเราก็เล่าอาการแล้วก็เอารูปให้พี่หมอแกดู พี่หมอเลยบอกกะเราว่าเนี้ย น้องคงไม่ได้กินข้าวมานานเหมือนร่างกายน่าจะขาดพลังงาน แล้วกล้ามเนื้อส่วนใหญ่ก็ถูกนำไปใช่เป็นพลังงานแล้ว [เอ้าๆๆ ยะใดละทีนี้] พี่หมอเขาเลยบอกว่า ลองซื้อกลูโคสกับวิตตามินสำหรับเด็กไปให้เราก็ไปซื้อกันนะ [นี้จำได้เลยโดนเภสัชด่าด้วย] พอซื้อเสร็จพวกเราก็ทยอยกันกับบ้าน

วันที่ 8 ตุลาคม 2558

พวกเราทุกคนมาเสนอวิจัยให้ปราชญ์ชาวบ้าน กันในช่วงเช้าผ่านไปได้ด้วยดี พอพักกินข้าวพวกเราก็เอากลูโคสกับวิตามินไปป้อนไอ้เจ้าดิ่งมัน มันคงหิวๆๆ นั้นแหละ ตอนพวกเราเอาไปป้อนน้องกินจนหมดเลยแหละ [กลูโคสละลายน้ำ] พอให้กลูโคสกับน้ำเสร็จพวกเราก็ไปทำกล่องบริจาคต่อ แต่ก็ทำได้นิดเดียวเพราะต้องรีบไปเขียนงานกันต่อพวกเราก็หยุดแล้วไปทำงานก่อนพอเสร็จก็ประมาณสามโมงเย็นละ รถโรงเรียนก็ได้นำพาพวกเรากลับโรงเรียนอย่างสันติภาพ พวกเราก็ช่วยกันทำกล่องบริจาคกันจนเสร็จ พวกเราคิดว่าจะเล่นกีต้าร้องเพลงด้วยแต่ทีแรกก็คิดว่าจะมีบริจาคให้ไหมหนอ ?? เขาจะว่าเรามาหลอกเอาเงินเขาไหมหนอ ?? #ความคิดนะ แต่พอไปถึงจริงๆๆ แล้วคนละขั้วเลย พี่ที่คุมเวทีให้พวกเราใช้เวที ให้พวกเราร้องเพลงเต็มที่และที่สำคัญ มีพี่ใจดีคนหนึ่งซื้อน้ำส้มมาให้พวกเราด้วย [ตอนเพื่อนบอกน้ำตาจิไหล แต่ก็ขอบคุณมากนะค่ะ] ตอนเดินขอรับบริจาค กับมาส มาสบอกว่ามีคนอาสาพาน้องไปโรงพยาบาลแล้วดีใจสุดๆๆ เลย บุญมีนะเจ้าดิ่ง พวกเราคิดว่าโอเค มีดแล้วเงินก็ได้เยอะพอสมควรละ แล้วพ่อมาสอาสาไปส่งด้วย!! พวกเราดีใจมาก รอดแล้วๆๆเจ้าดิ่ง พวกเราไปนับตังกันที่เทศบาล ไม่คิดไม่ฝันโอ้มายกอดหกพันกว่าาาาา. รอดแล้วรอดแน่ๆๆ พวกเราไม่รอช้า. สองทุ่มไปกันจ้า โรงบาลปิดกี่โมงโทรถาม เขาบอกสามทุ่มเราไม่รอช้า พ่อมาสเหยีบสุดเลยก็ว่าได้เร็วมาก พอถึงโรงพยาบาล เอาน้องชั่งน้ำหนักน้องอ๊วก เฮ้ยๆๆถึงมือหมอแล้วอย่าเป็นไรนะ น่าจะไม่เป็นไรหมอพาเข้าห้องตรวจ น้องเห็บเยอะ หมอก็กลัว เป็นพยาธิในเส้นเลือด แล้วหมอก็บอกว่าอาจจะเป็นไวรัสก็ได้ เอ้าๆๆ ใจบ่อ

ดีละ เราก็เลยถามหมอถ้าเป็นไวรัสทำยังไงค่ะ หมอบอกว่าคงต้องรักษาตามอาการอาครับมันไม่หาย ยัง ยังไม่รู้ผลตรวจเลือด ไม่เป็นหรอ ยังไงก็ต้องไม่เป็น [หมอดูดเลือดน้องหมา แต่ไม่มีอะไรออกมา ทีแรกก็ตกใจนะนะ ก็พึงให้น้ำเกลือไปทำไมไม่มีเลือด แต่สักพักหมอก็เอาเลือดออกมาจนได้ แต่ได้น้อยมาก] โอเค ฉีดยาตรวจเสร็จ จ่ายตังหมอให้กลับบ้าน เอ้ามาก็ไกลจะกลับก็สงสารน้องเลยพาน้องย้ายโรงพยาบาลไปอยู่อีกที่หนึ่ง [พี่เขาใจดีแล้วเป็นเพื่อนครูนิ่มด้วย ฝากน้องไว้ได้ โล่งอก] ฝากน้องเรียบร้อย มองดูนาฬิกาอีกที่. 24.03 น. ฮือๆบ้านยังไม่ได้กลับพ่อมาสก็ขับไปอย่าสบายๆ ละแต้ที่ไหนได้ฝนตก สภาพแต่ละคนนี้ ก้มหน้าลง เงยขึ้นมาที ตกใจกันทั้งลำรถ ถึงบ้าน ตีหนึ่ง

วันที 9 ตุลาคม 2558
ครูนิ่มทักเฟสกลุ่มบอกว่าน้องกินข้าวเองได้แล้ว[ในใจรอดแน่ ต้องรอดถ้าแกรอดฉันเรียนสัตวแพทย์ให้ได้ เวลาประมาณ สามโมงเย็นมาสได้แจ้งผลตรวจเลือด ว่าน้องติดเชื้อทางกระแสเลือดน้ำตาลในเลือดต่ำ เม็ดเลือดขาวเยอะและอื่นๆๆ
ขอให้น้องปลอดภัย

วันที่ 10 ตุลาคม 2558
ประมาณ สิบโมงครึ่ง มาสแจ้งในกลุ่มว่าน้องต้องให้ป้อนข้าว [จะไหวไหมนิต้องไหวสิ ถ้ารอดฉันจะเรียน สัตวแพทย์ ชัวร์]

วันที่ 11 ตุลาคม 2558
อาการน้องดีขึ้นไม่น่าห่วง

วันที่ 12 ตุลาคม 2558
ตอนเช้าไม่มีอะไร !!!
18.06 น. #ติ่งเสียงโทรศัพท์ดั่งขึ้น
ครูนิ่มบอกว่าพี่หมอโทรมาบอกครูว่าวันนี้อาการน้องนิ่งไม่ดีเท่าไหร อาเจียนออกมาสองรอบ น้องเหมือนคนป่วยที่ไม่ได้กินอาหารมานานร่างกายเลยไม่มีพลังงาน กินเองก็ได้แต่ค่อนข้างน้อยให้กินบ่อยขึ้นร่างกายก็เหมือนไม่ค่อยรับ ถ้าไม่เติมน้ำเกลือคงแย่แน่ ถ้ารักษาต้องใช่เวลามากหน่อยเพราะมันเหมือนผู้ป่วยเรื้อรัง[เอ้าอาการขึ้นลงๆ อ่า]

วันที่ 13 ตุลาคม 2558
เวลา 07.13 น.
ติ่ง ติ่ง ติ่ง Marssh Watchrapong shoopan ได้ส่งข้อความในกลุ่ม [อะไรของมันแต่เช้าว่ะ!!!]

มาส ทุกคนครับดิ่งเสียแล้วนะครับ ช่วงเวลาประมาณตีสาม ก่อนเสียมีการอ้วกแล้วก็อึเป็นก้อนด้วย แต่น่าจะเพราะอากาศหนาวด้วย

ขอโทษนะเจ้าดิ่งทีฉันช่วยอะไรแกไม่ได้ แต่ฉันก็ขอบคุณแกมาเลยนะที่ได้ให้ประสบการณ์ใหม่ๆๆ ที่ทำให้พวกเราได้เรียนรู้มากมาย แกเหมือนเป็นครูอีกคนของพวกเราเลยนะ เราไม่เคยที่จะเชื่อว่า ห้อง smart sci ของเราเนี่ยจะสามัคคี

กันขนาดนี้เลย แกเหมือนสื่อกลางที่ทำให้พวกเรารักกัน และแกรู้ไหมแกยังทำให้คนฎีไม่กล้าแสดงออก ออกมาเต้นเพื่อขอรับบริจาคเงินให้แกเลยนะ

#พวกเรารักแกนะขอให้แกมีความสุขไปอยู่ในภพภูมิที่ดีนะ

ขอบคุณครูนิ่มกับครูบีมากนะค่ะที่ให้กำลังใจพวกหนูตลอดมา

"ครูดีใจที่มีผู้ใหญ่ใจดีมาเพาะพันธุ์ปัญญาให้พวกเรา เด็กๆ แจ้ห่มเรียนรู้เรื่องของข้าว ธรรมชาติ ป่า ซึ่งหลายที่ที่ครูอยู่มา ป่าหายหมดแล้ว ตรงนี้จะทำให้ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้จากเด็กว่า เด็กยังทำ พวกเราลุกขึ้นมาทำนี้ ครูดีใจมาก ผู้ใหญ่จะได้คิดได้ ครูขอให้พวกเราประสบความสำเร็จ ปีที่แล้วครูก็แอบช่วยแอบลุ้นพวกเราทำโครงงาน ให้การสนับสนุนไปส่งลูกไปที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ครูจะพยายามต่อยอดเรื่องทั้งป่าและข้าวให้ มาอย่างนี้เรามาถูกจุดแล้วค่อยๆ เพาะบ่มปัญญาไป" (คุณครูสมบูรณ์ ขยันดี คุณพ่อผู้ใหญ่กงบุญโชติ และคุณลุงสุบัน ทิไว ปราชญ์ชุมชนอำเภอแจ้ห่ม, 8 ตุลาคม 2558)

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม (ครูนิ่ม) และครูปุญยวีร์ แสงมนตรี (ครูบี) ได้กล่าวถึงความรู้สึกที่มีต่อนักเรียนในครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาไว้ว่า

"คุณค่าของการมีชีวิตอยู่...คือ ควรรู้ทุกคุณค่าของการมีชีวิต...เด็กๆ กลุ่มหนึ่งหลังจากร่วมเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยร่วมกับชุมชนแล้ว พวกเขาพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อต้องการต่อลมหายใจให้กับอีกหนึ่งชีวิตที่พวกเขาเห็นว่ามีคุณค่า...วันนี้เป็นอีกหนึ่งวันที่ยิ่งใหญ่ที่ครูได้มองเห็นหัวใจที่ยิ่งใหญ่ของพวกเราทุกคน อีกหนึ่งบทเรียนที่ทำให้ครูได้เรียนรู้...ที่สุดของความสุขของการได้เป็นครู คือ เห็นลูกศิษย์เติบโตเป็นคนดี ขอบคุณผู้ใหญ่ใจดีทุกท่านที่เมตตา ช่วยปกป้องความฝันของพวกเค้าทุกคนนะคะ ขอให้น้องหมาปลอดภัยค่ะ ขอบคุณหมอแยมมากนะคะที่ทำให้พวกเรารู้สึกอุ่นใจขึ้น ขอบคุณโครงการเพาะพันธุ์ปัญญามากๆ ค่ะ" (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, 8 ตุลาคม 2558)

"บรรยากาศยังคุกรุ่น
ร้องเพลงเพื่อน้องดิ๋ง
สิ่งที่ประทับใจที่สุดอีกอย่างหนึ่ง คือ สาวขี้อายและหนุ่มขี้อายของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญานั้นกล้าแสดงออกในทางที่ถูกที่ควรและสร้างสรรค์
วินาทีนั้น หนูเวบและนายวุฒิทั้งร้องทั้งเต้น
หาชมภาพนี้ยากนะ
เพื่อดิ๋งเลยนะคะ
เพราะฉะนั้น...ดิ๋ง...เจ้าต้องหายไวๆ นะ" (ครูปุญยวีร์ แสงมนตรี โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, 10 ตุลาคม 2558)

วันนี้ประชุม...ได้เรื่องอะไรมากมาย
อย่าลืมหลายๆอย่างของวันนี้นะคะ

แต่ละกลุ่มเริ่มมีสมุดแห่งความเคลื่อนไหว ทำเป็น journal หรือ diary เตือนความจำให้กันและกัน และเป็นเรื่องเล่าในวันที่ลืมเลือน...
ท้อได้..แต่อย่าถอยนะคะ
ครูบีเอง ไม่มีต้นทุนอะไรเลย
มีแต่ใจล้วน...
สอนครูด้วยนะคะ
^^
ว่าจะเก็บดอกไม้เอามาให้
และหอบช่อกำลังใจ...เอามาฝาก
แต่...ฉันเองก็อ่อนล้ามาก
ขอโทษนะ...ถ้าหากไม่มีมา
กับจุดหมายที่ดูอยู่ไกลลิบ
ดุจแสงดาวระยิบ..บนฟากฟ้า
คิด คิด..ชีวิตอนิจจา งานจะรุดหน้าไปอย่างไร
กับสองมือที่ชี้นำ กรำกร้าน
สองไหล่..ก็..แบกรับงานเต็มสองไหล่
กับสองเท้า...ที่ก้าวย่ำและนำไป
สู้สุดใจ .....แต่หลักชัย..ดูไกลนัก
กับสองมือสองขา ที่ท้าคลื่น
มั่นหยัดยืน..ฝืนสู้ปัญหาหนัก
เหน็ดเหนื่อยเหลือเกิน..จนอยากพัก
แต่เพราะ รัก..อุดมการณ์ จึงหาญทน
หากไม่มี ดอกไม้ใด..มามอบให้
ขอเธอสร้างแรงใจด้วยไฟฝัน
ขอให้รู้ฉันเอง ก็เช่นกัน
เฝ้ารอวัน..ฝันบรรลุ ถึงหลักชัย

สู้ๆนะคะ
เพาะพันธุ์ปัญญา 3
เครื่อง start แล้ว...เราต้องไปด้วยกัน ทำไม่ได้ก็ต้องได้ (ครูปุญยวีร์ แสงมนตรี ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, 10 ตุลาคม 2558)

19 ตุลาคม 2558 วันแห่งการดำนาที่นาของคุณลุงสุบัน ทิไว ที่ท่านกรุณาอุทิศให้ลูกๆ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เพื่อศึกษาเรื่องรายได้รายจ่าย และหากมีกำไรจากผลผลิต ลูกๆ จะได้ใช้เพื่อการศึกษาวิจัย โดยที่ ครูนิ่ม (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม) ได้กล่าวถึงความตั้งใจที่ดีของคุณลุงสุบัน และคุณค่าแห่งการเรียนรู้ต่อเนื่องควบคู่ไปกับประเด็นหลักเรื่อง “ชุมชนคนรักษ์ป่า” ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาในปีนี้ ไว้ว่า “ที่พวกเราตัดสินใจไป

ทำนาที่นาลุงบันมี 2 เหตุผลค่ะ เหตุผลแรก คือ พวกเราต้องการคำนวณรายได้และผลผลิตที่ได้จากการลงทุนทำนาแต่ละแปลงค่ะ โดยที่หนูเองได้เคยคุยกับลุงบันไว้ตั้งแต่ปีการศึกษาที่แล้วว่าหนูอยากลองทำนำแล้วคำนวณรายได้จริงๆ ดูว่า มันคุ้มค่าจริงมั้ย แล้วลุงบันเค้าก็อยากให้พวกหนูทำค่ะ ซึ่งหนูก็กังวลอยู่เหมือนกันว่าอากาศจะมีผลเหมือนครั้งก่อนหรือไม่ แต่ลุงบันก็ยืนยันกับพวกเราว่า ลุงมีวิธีแก้ปัญหาจึงเป็นเหตุผลที่สองที่หนูตัดสินใจอยากลองพิสูจน์ดูค่ะ โดยการทำนาครั้งนี้ หนูพยายามจะไม่ให้เป็นการเพิ่มภาระงานให้กับนักเรียนค่ะ จึงมีเฉพาะนักเรียนที่เค้าสนใจและอยากทำเรื่องข้าวต่อเป็นแกนนำในครั้งนี้ค่ะ เราคงต้องศึกษาไปเรื่อยๆค่ะ” การเดินทางเรียนรู้ของเพาะพันธุ์ปัญญาแจ้ห่มวิทยาจึงดำเนินต่อไปด้วยความเข้มแข็งและความรู้สึกสุขใจของทุกชีวิต

ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา เขียนบันทึกว่า...“จริงๆ แล้ว "แก่น" ของการศึกษามันอาจอยู่แค่ที่ การเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ ที่จะสามารถนำมาตอบโจทย์หรือแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้...และเรียนรู้ได้ไม่มีวันจบ ถ้าเป็นเช่นนี้ การศึกษาก็อาจจะไม่จำเป็นต้องถูกจำกัดอยู่แค่กรอบเล็กๆ ของห้องเรียน หลักสูตร หรือตัวชี้วัด ก็ได้รึเปล่านะ?...อยู่ที่ใครจะมองเห็น #ขอบคุณอีกหนึ่งการเรียนรู้ในวันนี้ค่ะ @ชุมชนบ้านสาแพะ” (28 ตุลาคม 2558)

ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ได้ถ่ายทอดความรู้สึกไว้ว่า “ปีที่ผ่านมาจาก1/5 เป็น 2/5 เกิดการเรียนรู้มากมายทั้งครูและนักเรียน ทั้งประสบผลสำเร็จและต้องพัฒนา ปรับปรุง ขอบใจท่านผู้อำนวยการสาโรจน์ แก้วอรุณ รองทั้ง 4 ฝ่าย พี่ๆๆน้องๆๆ ร่วมกันสนับสนุน น้องๆๆครูเพาะพันธุ์ปัญญา. น้องณัชญา ทอม ธรัท ธฤทธิ์. ปวิณ แววดาว นุ้ย ทั้ง2 นุ้ย. ก้อย. ครูผ่องพรรณ. ครูสมสาย ครูสาคร ครูอุดร ครูเรณู. และ..... ผลที่เกิดกับนักเรียนเป็นผลที่ต้องรอขอบคุณนักเรียน ผู้ปกครอง คอย ใจเย็น อดทนแต่ผลที่เกิด งอกงาม สวยงามและสุขใจ” ... กลุ่มลูกๆ ม.2/5 ปัจจุบันนี้ เป็นลูกๆ ม.1 ที่เรียนรู้โครงงานฐานวิจัยของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญาในรุ่นที่ 2 ซึ่งครูนกและคณะครู รวมทั้งคณะผู้บริหารยังติดตามเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ในประเด็น การเพาะเห็ดนางฟ้าและอาชีพของคนในชุมชน และในรุ่นที่ 3 นี้ มีลูกๆ ของครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญา โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ที่มีคุณครูแกนนำรุ่นที่ 3 โดย ครูณัฐวรา ดอนดี ครูแววดาว รู้เพียร และคณะครูแกนนำ ร่วมเรียนรู้กับลูกๆ ชั้น ม.2/15 (30 คน) และ ม.3/4 (46 คน) ประเด็นหลักคือ การศึกษาสมุนไพรเพื่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน...(23 กันยายน 2558)

ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย แสดงความขอบคุณที่คุณครูสุธีระ ส่งหนังสือและข้อเขียนมาให้ครู นักเรียน และผู้บริหาร ได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และยังได้กล่าวถึงความประทับใจที่ได้รับจากข้อเขียนของท่านอาจารย์ส่วนหนึ่งว่า

“ผอ.ได้มีโอกาสคุยกับลูกๆ นักเรียน ม.3/4 และม.2/15 ที่เป็นนักเรียนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3 ปีนี้เรารับทุนจาก สกว. และธ.กสิกรไทย โดยมี ม.ราชภัฏลำปางเป็นพี่เลี้ยง เราดำเนินการมาปีนี้ปีที่ 3 แล้ว และจะดำเนินการต่อไป โครงการนี้ทำให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้แบบที่นักเรียนเป็นผู้ค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองโดยมีลักษณะการวิจัย ครูชอบที่ท่านอาจารย์สุธีระเขียนไว้ในหนังสือ อ่านแล้วประทับใจมาก ที่ครูจำได้และอยากเล่าให้ฟัง คือ ไอสไตน์ได้สอนลูกศิษย์ของเขา เขาใช้คำถามถามลูกศิษย์ของเขาว่า มีคนสองคนลงไปซ่อมปล่องโรงสี พออกจากปล่องโรงสีมา คนหนึ่งเนื้อตัวสกปรกหมดเลย แต่อีกคนหนึ่ง เสื้อผ้าของเขาสะอาด ไอสไตน์ถามลูกศิษย์ว่า ใครจะไปอาบน้ำก่อนกัน ลูกศิษย์ก็ตอบว่า คนที่เสื้อผ้าสกปรกจะต้องไปอาบน้ำก่อน เพราะเขาสกปรก ไอสไตน์ก็ให้ข้อมูลไปอีก

ว่า คนที่เนื้อตัวสกปรก เขามองเห็นเพื่อนเขาสะอาด เขาก็คิดว่าตัวเขาสะอาด เพราะเขามองตัวเขาไม่เห็น แต่เพื่อนคนที่สะอาด เขามองเห็นว่าเพื่อนของเขาเนื้อตัวสกปรก ก็คิดว่าตัวเขาเองสกปรก ไอสไตน์ก็ถามลูกศิษย์อีกว่า ใครจะไปอาบน้ำก่อน ลูกศิษย์ก็เปลี่ยนคำตอบว่า คนที่เนื้อตัวสะอาดแต่มองเห็นว่าเพื่อนเขาเนื้อตัวสกปรกและคิดว่าเขาเองตัวสกปรกจะไปอาบน้ำก่อน ไอสไตน์ก็เลยบอกลูกศิษย์ว่า การคิดอย่างนี้ไม่ใช่คิดเชิงตรรกะ เป็นการคิดเชิงที่ได้รับข้อมูลอะไรมา แล้วไม่ได้คิดอย่างลึกซึ้ง เปลี่ยนคำตอบไปเปลี่ยนคำตอบมา คนที่คิดเชิงตรรกะ ก็จะคิดได้ว่า คนสองคนไปลงปล่องโรงสีพร้อมกัน และขึ้นมาพร้อมกัน เขาจะต้องสกปรกทั้งคู่ เพราะฉะนั้นคำตอบเมื่อคิดเชิงตรรกะแล้ว การให้ข้อมูลนั้นเป็นการให้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้น นักเรียนเวลาคิดอะไรแล้ว ต้องคิดเชิงตรรกะ มองเห็นข้อเท็จจริง ไม่ใช่คิดตามข้อมูลที่มีคนมาให้ข้อมูลเราแล้วเราเชื่อตามข้อมูลนั้นไปเลย ท่านอาจารย์สุธีระเขียนหนังสือต่างๆ ไว้หลายเรื่อง งานเขียนของท่านมีคุณค่ามาก รวมทั้งท่านอาจารย์ไพโรจน์ด้วย นักเรียนควรที่จะเอามาศึกษา เพื่อที่จะได้เกิดความรู้ที่แท้จริง บางทีเราไปอ่านไลน์ ซึ่งดูเหมือนจะจริง แต่จริงๆ แล้วเมื่อไปศึกษาแล้วไม่จริง งานเขียนของท่านอาจารย์ส่งเสริมให้พวกเราได้เกิดความรู้ที่คิดด้วยเหตุผลและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จะเป็นคนที่มีความรู้ลึกซึ้ง มากกว่าความรู้ที่มีคนมาป้อนให้ การเรียนรู้จากการฟังบรรยายก็เป็นแนวทางหนึ่ง เราจะศึกษาความรู้ได้อย่างแท้จริงเราจะต้องศึกษาเรียนรู้แบบที่ต้องคิดด้วยเหตุผล คิดวิเคราะห์ และปฏิบัติ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้พัฒนานักเรียนมา 3 รุ่น พบว่า นักเรียนมีการพัฒนาทักษะต่างๆ ดีขึ้น ทั้งทักษะในการหาความรู้ ทักษะในการนำเสนอข้อมูล ทักษะในการพูด ทักษะในการฟัง ทักษะชีวิตด้านต่างๆ วันนี้ที่เราลงนามในสัญญาความร่วมมืออีกครั้งหนึ่งในปีนี้ นักเรียนและครูทุกคนมีความภาคภูมิใจในการร่วมทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” (23 กันยายน 2558)

ดร.วีณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี กล่าวแสดงความรู้สึกจากการเรียนรู้พลังปัญญาจากหนังสือการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ ของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และจากการ่วมเรียนรู้ที่โรงแรมลำปางเวียงทอง เมื่อเดือนมิถุนายน 2558 ที่ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาสร้างการเรียนรู้เรื่องการคิดอย่างมีเหตุผลและถามคือสอนสร้างการเรียนรู้และแรงบันดาลใจให้ผู้บริหารและคุณครูในโรงเรียนเคนเน็ตฯ ซึ่งเป็นโรงเรียนเครือข่ายโรงเรียนในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พยายามจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และมีนักเรียนส่วนหนึ่งพยา ยามเรียนรู้จากการลงทำโครงงานฐานวิจัย

“หนังสือเล่มนี้ มีคุณค่ามาก ผอ.พยายามให้ครูทุกคนในโรงเรียนได้อ่าน ท่านอาจารย์เขียนแล้วมองเห็นภาพชัดเจน โดยเฉพาะการทำวิจัยที่จะทำให้ได้ประโยชน์จริงๆ และการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กๆ ของเรา” (11 กันยายน 2558)

ครูกัลยา จันทรา ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สะท้อนความรู้สึกและการเรียนรู้ที่ได้รับจากข้อคิดของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ และจากการลงมือปฏิบัติจริงด้วยฐานกาย ฐานคิด ฐานจิต และความมุ่งมั่นดูแล พัฒนาลูกศิษย์ด้วยหัวใจและจิตวิญญาณของครูตามแนวทางจิตตปัญญาศึกษาและการเรียนรู้ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

“เมื่อเริ่มเป็นครูโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา พย.55 และจัดกิจกรรมตามกระบวนการจิตตปัญญาขณะนี้เป็นปีที่ 3 นร.ม.1สะท้อนคิดว่า..คำพูดครูกระตุกใจหนู****ด้วยความเป็นครู ***ดิฉันจึงสังเกตพบว่านักเรียนเรียนมากๆตามองจ้องไม่กระพริบในขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนเมื่อจบภาคเรียนค้นพบว่า**เป็นเด็กผลการเรียนยอดเยี่ยม******จึง

สะท้อนให้เห็นความงามภายในที่นร.เขียนให้เพื่อเข้าใจนร.เป็นรายบุคคลที่เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมให้นร.คิดด้วยเหตุและผลตามมาได้ง่ายและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี อย่างชื่นชมและสุขใจค่ะ" (28 ตุลาคม 2558)

ครูกัลยา จันทรา ครูแกนนำโรงเรียนจักรคำคณาทรฯ มีข้อเขียนบันทึกไว้อีกว่า

“กิจกรรมกัลยาณมิตร การเรียนแบบกลุ่ม วิชาวิทยาศาสตร์กับความงาม นักเรียน ม.1 ตัวแทน นักเรียนนำเสนอการสะท้อนคิดว่า ทำให้รู้จักความสามารถตัวเอง เพื่อน ว่า กิจกรรมนี้สร้างสัมพันธภาพภายในห้องเรียนพิเศษวิทยาศาสตร์ได้ดี...ค้นพบนักเรียนที่ขาดความมั่นใจแต่มีโอกาสได้ข้อมูล...ทำให้ครูได้ช่วยนักเรียนทำได้ทันที...ขอบคุณกระบวนการจิตตปัญญา...เสมอมาค่ะ” (28 ตุลาคม 2558)

ครูพรทิพา ชายโสภา โรงเรียนผดุงราษฎร์ จังหวัดพิษณุโลก ส่งภาพและเสียงสะท้อนจากการเรียนรู้ว่า

“จากที่คุณครูสุธีระกรุณาให้คำแนะนำในวันที่มาร่วมเรียนรู้กับคุณครูที่ลำปางเวียงทอง วันที่ 17-18 ตุลาคม 2558 และคุณครูให้คำแนะนำเรื่องการเรียนรู้โครงงานฐานวิจัยสำหรับนักเรียนชั้นประถมฯ วันนี้ครูปุ๊และคณะครู รร.ผดุงราษฎร์เริ่มเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนชั้น ป.6 ทั้งหมดทุกห้องประมาณ 100 กว่าคน ตอนแรกก็กังวลมาก แต่เมื่อได้ลงมือปฏิบัติ ก็รู้สึกสนุกและได้เรียนรู้ได้พัฒนาตนเอง เอกสารที่คุณครูให้มาเรื่องการพัฒนาการคิดและการทำโครงงานมีคุณค่ามาก รวมทั้งหนังสือต่างๆ ของคุณครู ทางโรงเรียนจะพยายามเรียนรู้กับโรงเรียนหลักในโครงการและร่วมเรียนรู้กับศูนย์พี่เลี้ยงค่ะ ขอบพระคุณมากค่ะ" (29 ตุลาคม 2558)

“สวัสดีค่ะ รัชนก สุวรรณจักร์ค่ะ จากโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปางนะคะ สิ่งแรกที่มองเห็นก็คือแรงบันดาลใจมากจากปัญญานะคะ และที่สำคัญที่สุดคือการที่ได้ลงมือทำจริงๆ เพราะมันจะเห็นปัญหาแล้วก็แก้ไขด้วยผ่านกระบวนการคิดของเด็กนะคะ สุดท้ายมันก็สร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานที่จะเรียกว่านวัตกรรมใหม่ก็ได้นะคะ ขอบคุณค่ะ” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ครูแกนนำโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“ผม นายสุบัน ทิไว Smart Farmer ของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาครับ จากการแสดงออกของนักเรียนโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา สะท้อนถึงความมุมานะ ความพยายาม มุ่งเน้นเป้าหมายสุดยอดของชีวิตในการศึกษาขั้นต่อไปครับ” (ตัวแทนปราชญ์ชุมชน ครูนอกห้องเรียนของโรงเรียนแจ้ห่มวิทยาผู้สร้างแรงบันดาลใจสำคัญท่านหนึ่งให้แก่นักเรียนและครูโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“ค่ะครูณัฐวราค่ะ เป็นผู้นำกลุ่มรุ่นที่ 3 นะค่ะ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยค่ะ จากเมื่อกี้ที่ว่าเริ่มต้นด้วยความเครียดจบด้วยความสุข ตั้งแต่วันแรกที่เข้าร่วมโครงการ ต้องพานักเรียนทำโครงงาน 10 โครงงาน ก็คิดว่าหนักใจนิดหน่อยเพราะเป็นครูวิทยาศาสตร์อยู่แล้วค่ะ แต่ก็เริ่มสงสัยว่า ทำไมชื่อ เพาะพันธุ์ปัญญา ทำไมต้องเพาะพันธุ์ปัญญา ทำไมไม่ใช้ชื่อโครงงานวิทยาศาสตร์ไปเลย ก็เริ่มเรียนรู้จากแจ้ห่มวิทยา แต่สิ่งที่เจอใน บุญวาทย์วิทยาลัย ก็คือ เราเจอแรงต้านหลายอย่างนะคะ โดยเฉพาะลูกศิษย์เราเอง...หนูจะสอบเข้า ม.4 ทำไมคุณครูต้องเอา ม.3 คะ แรงต้านจากท่านผู้ปกครอง เอาลูกผมมาทำ แล้วถ้าลูกผมสอบเข้า ม.4 ไม่ได้ ใครรับผิดชอบครับ... ขอบคุณแจ้ห่มวิทยาอีกครั้งนะคะ ที่เป็นประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น เลยต้องกลับมาทบทวนดูว่า ทำอย่างไรดีล่ะ ความรับผิดชอบอันใหญ่หลวง เด็ก 46

คน 46 ครอบครัว ที่เขาอาจจะผิดหวัง ถ้าลูกเขาสอบเข้า ม.4 ไม่ได้ นะคะ นักเรียนก็ไม่ได้ร่วมด้วยนะคะ นักเรียนก็แอนตี้อยู่เหมือนกันค่ะ ขอบคุณแจ้ห่มวิทยาอีกครั้งนะคะ ก็ได้ไปดูว่าครูตรีนุชเริ่มทำยังไง แล้วก็ได้ปรึกษาคุณครูรัชนก นะคะ ซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์ เลยได้ไปสร้าง Facebook ค่ะ สำหรับบุญวาทย์วิทยาลัยใช้ Facebook ค่ะ คุณครูก็เขียนเหมือนกันค่ะ เริ่มเขียนว่าคุณครูหนักใจอะไรบ้าง รวมทั้งห้องนี้ที่โรงเรียนก็มีโครงการสำหรับเด็กนะคะ คือเด็กเค้าต้องเรียนเป็นภาษาอังกฤษค่ะ และเพาะพันธุ์ปัญญาต้องพยายามทำให้เสร็จทันที่เด็กจะต้องสอบเข้าชั้น ม.4 ค่ะ อันนี้คือความหนักใจของรุ่น3 นะคะ แต่**วันนี้ทัศนคติได้เปลี่ยนนะคะ ครูกับเด็กจะเปิดความในใจต่อกันเราได้ใช้แนวทางของแจ้ห่มวิทยาค่ะ เราได้เปิดใจกัน ตอนนี้เริ่มเห็นความสุข มันจะจบลงอย่างไร แต่อย่างไรก็ตามบริบทของแต่ละโรงเรียนยังคงไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นขอบคุณแจ้ห่มวิทยาที่เป็นแนวทางและประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่น บุญวาทย์วิทยาลัยจะทำให้ดีที่สุดค่ะ** ขอบคุณค่ะ (ครูณัฐวรา ดอนดี ครูแกนนำ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“ตอนนี้นะคะก็กำลังประสบปัญหานี้ค่ะ กำลังอยู่ในสภาวะความเครียด เข้าใจเลยค่ะว่ามันเหนื่อยจริงๆ มีทั้งการโรงเรียน การบ้าน เรียนพิเศษ งานเยอะมาก บางทีมันทำให้อยากร้องไห้นะคะ แต่พอมาเห็นพวกพี่ๆ คือพวกพี่ๆ เขาเก่งมากจริงๆ การที่ทำงานอย่างนั้นคนเดียว โดยแค่มีคุณครูเป็นที่ปรึกษาไม่ได้ทำให้นะคะ มันทำให้เป็นแรงบันดาลใจในการทำโครงงานนี้ค่ะ” (ตัวแทนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 3 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“หนู นางสาวธัญชนก ล่ำต่ำ ค่ะ คิดว่าการเขียนมันจะ บอกถึงความรู้สึกต่างๆ ในการทำงาน ได้ผ่านเหตุการณ์มาค่ะ แล้วมันก็เป็นความทรงจำ หนูคิดว่าการเขียนน่าจะเป็นอะไรที่บอกเล่าทุกอย่างในใจ แล้วเป็นการเล่าความคิด เล่าความรู้สึกที่ดีมากๆ” (นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“สวัสดีค่ะ หนูชื่อนางสาวเมษา มาเป็ง ค่ะ หนูเขียนตามความรู้สึกของตัวเองค่ะ เพราะว่ามันอาจจะไม่มีความรู้สึกแบบนั้นอีกค่ะ ณ ช่วงเวลานั้นหนูผ่านอะไรมา แล้วหนูก็จะเขียนไปเลยในวันนั้นค่ะแล้วก็ถ้าหนูเขียนแล้วกลับมาอ่านมันอีกครั้งหนึ่งก็จะเข้าใจมากขึ้นค่ะ และแรงบันดาลใจที่ทำให้อยากเขียน คือ เมื่อมีสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว มันย้อนกลับมาอีกไม่ได้ค่ะ” (นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“สวัสดีค่ะ ถ้าถามว่า ทำอย่างไรถึงทำให้เด็กอยากเขียน อันดับแรกเลยก็คือเริ่มเขียนก่อนเลยค่ะ อย่างที่นักเรียนบอกไปแล้วว่า บางเหตุการณ์มันผ่านไปแล้ว มันย้อนกลับมาไม่ได้ค่ะ เมื่อวันนี้เกิดอะไรขึ้น มันเป็นความรู้สึกจริงๆ ค่ะ ถ้าเราบอกให้เด็กๆ เขียน เด็กๆ บางคนอาจจะไม่อยากเขียน ยังไม่เขียน เราใช้วิธีเขียนขึ้นมาก่อน และเมื่อนานๆ เข้า พอมีเหตุการณ์อะไรเกิดขึ้นมาสักอย่างหนึ่งที่เราจะเชื่อมไปหาเด็กได้ คือ เขียนจดหมายหาเด็กค่ะ ”(ครูตรีนุช เพชรแสนงาม ครูแกนนำโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง)

“สิ่งที่ได้ก็คือ เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการทำโครงงาน ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ศักยภาพจากการทำโครงงาน มีเด็กๆ ได้ความรู้จากการศึกษาด้วยตัวเองค่ะ” (ตัวแทนนักศึกษาชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“ในบทบาทของครู นักเรียนก็พูดไปแล้วนะครับ ผมขอพูดในบทบาทของพี่เลี้ยงแล้วกันนะครับ ทางครุศาสตร์น่าจะเป็นพี่เลี้ยง และคอยดูแลโครงการ และฝึกนักเรียนเข้าสู่กระบวนการทางการศึกษาจากสิ่งที่เห็นไปนะครับ เราพบว่าการจัดการเรียนรู้น่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่สอดรับและเรื่องใกล้ตัวนะครับ ซึ่งจะส่งผลต่อกระบวนการเรียนรู้และทักษะการคิดของผู้เรียน นั้นคือสิ่งสำคัญนะครับ อย่างที่สองนะครับ ต้องมีการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน และในทางเดียวกันต้องตั้งรับกับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนนั้นมีความสมบูรณ์ครบรอบ เรื่องแหล่งเรียนรู้ชุมชนนี้ก็สำคัญนะครับ การเรียนรู้ชุมชนจะส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีอย่างมีคุณค่านะครับ นอกจากพื้นที่การเรียนรู้แล้วยังมีองค์ความรู้จากประสบการณ์ของคนในชุมชนที่จะช่วยสงเสริมให้ผู้เรียนเข้าใจประสบการณ์ชีวิตจริงได้ดีขึ้น และสุดท้ายนะครับ เห็นได้จากคำพูดของท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ เรื่อง จัดการให้ผู้เรียนรู้ได้รับผลสำเร็จจากการเรียนรู้นะครับ เป็นเหมือนจิตวิทยาการเรียนรู้ คือ เป็นการเสริมแรงให้ผู้เรียนต้องการจะเรียนรู้ต่อไป ขอบคุณมากครับ” (ตัวแทนอาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 14 มิถุนายน 2558...การประชุมเรียนรู้ดูงานกรณีศึกษาโรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

บันทึกเสียงสะท้อนครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในโอกาสที่นำแนวทางที่เปี่ยมคุณค่า มาถ่ายทอดการเรียนรู้ให้แก่นักศึกษาฝึกสอนในการประชุม “เวทีเสวนาสานสายสัมพันธ์จากใจศูนย์พี่เลี้ยงถึงครูแกนนำและเครือข่ายกัลยาณมิตร : ครูค้นครู ครูเพื่อศิษย์” เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2558

“เหตุที่ครูเข้ามาร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาและนำครูและนักเรียนเข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เพราะครูต้องการที่จะให้ครูปรับเปลี่ยนตัวเองทั้งครูและนักเรียน...โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้ ผอ. เรียนรู้เรื่องจิตตปัญญา การคิด การมีเหตุผล รู้ที่จะฟัง รู้ที่จะเข้าใจผู้ที่มาอยู่ร่วมกันว่ามีความหลากหลาย เมื่อเรารู้จักฟังคนอื่นเราก็จะได้อะไรหลายๆ อย่าง ผอ.พยายามที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับครูในโรงเรียน เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน พยายามที่จะเรียนรู้ จริงๆ...เราจะต้องเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน อย่าหวังว่าคนอื่นจะเปลี่ยนถ้าเราไปเปลี่ยน เราต้องเปลี่ยนตัวเองก่อนค่ะ” (ดร.วีณา หาญใจ อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารี และปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คแคนซี จ.ลำปาง)

“การที่ได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้นนะคะทำให้ตัวเองมีการเปลี่ยนแปลง คือการประชุมทุกครั้งเราจะไม่เหมือนเป็นการประชุมที่มีแต่คนพูดอยู่คนเดียวอยู่ฝ่ายเดียว ชี้แจงตรงนั้นทีตรงนี้ที ตอนนี้ไม่ใช่จะเป็นการประชุมแบบ PLC ทุกคนตรงพูดร่วมกันทุกคนมีการนำเสนอความคิดสามารถที่จะเสนอความคิดแล้วทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานไปพร้อมๆ กัน มีเป้าหมายที่ชัดเจน...และแนวทางในการที่จะพัฒนาการโค้ชลูกศิษย์ของเรา ก็คือ ให้ที่ 1 คือเรื่องของให้ความรู้...ให้ที่ 2 คือให้โอกาส ให้โอกาสตรงนี้คือเราจะไม่ตัดสินนักเรียนว่าเธอไม่เก่งเธอไม่ดี แต่เราให้โอกาสให้นักเรียนได้ฝึกฝนตัวเองแล้วครูคอยชี้แนะคอยอำนวยการ ให้ที่ 3 คือ ให้ความคิด ให้เขาได้คิดเป็นแล้วก็ให้รู้จักใช้ความคิดก่อนจะตัดสินอะไร ให้ที่ 4 คือ ให้ชีวิต ให้ชีวิตที่เขาได้เอาความรู้ที่มอบให้ ไปมีชีวิตที่ประสบความสำเร็จต่อไปในอนาคต ให้ที่ 5 คือ ให้อภัย ครูเปรียบเสมือนพ่อแม่คนที่ 3 ค่ะ...ให้สุดท้ายคือ ให้กำลังใจ คนเราถ้าท้อแท้หนาไป

ทางซ้ายขวาไม่มีใคร แต่ถ้ามีใครคนหนึ่งมาให้กำลังใจนะ เหมือนมีพลังในชีวิตเกิดขึ้น” (ครูธีรดา แก้วบุญปัน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญามีแนวทางที่ชัดเจนมันมีรูปแบบที่ชัดเจนมีพี่เลี้ยง มีการเรียนรู้แบบใช้จิตตปัญญานะครับ เน้นเรื่องกระบวนการคิด ให้เด็กได้คิดโดยที่ครูต้องรอคำตอบ ครูต้องฝึกการใช้คำถามก็เป็นส่วนหนึ่งที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์ฯ อาจจะเรียนรู้ตรงนี้” (ครูวรัญญู เรือนคำ และครูสรัญญา เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง)

“ในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาก็จะมีกระบวนการที่ทำให้ครูได้รู้จักการเตรียมนักเรียน แล้วก็ทำให้เกิดการสอนคิดค่ะ สอนนักเรียนให้คิดซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นมากสำหรับในยุคนี้เพราะว่าในยุคที่ความรู้มีมากมายมหาศาลเข้าอินเทอร์เน็ตทีความรู้จะเอาที่ไหนก็ได้ แต่กระบวนการคิดนะคะจำเป็นมากกว่าสำหรับการเรียนในยุคศตวรรษที่ 21 และความรู้เรื่องจิตตปัญญาเป็นประโยชน์มาก คือถือว่าเป็นการเตรียมผู้เรียนก่อนการสอน เพราะนักเรียนที่อยู่ในห้องเรียนแต่ละชั่วโมงเขาจะมีอารมณ์ไม่เหมือนกันเลย...ในความเป็นครู คนที่เป็นครูเป็นคนที่สำคัญที่สุดนะคะ และครูที่ดีๆ สามารถเปลี่ยนชีวิตคนได้หลายชีวิตค่ะ” (ครูกัลยา จันทรา โรงเรียนจักรคำณาทรฯ จังหวัดลำพูน)

“การสอนของเราต้องจดบันทึก เพราะสิ่งที่จดบันทึกนี้แหละที่ทำให้เรารู้จักนักเรียนแต่ละคน ทุกวันนี้พอเดินในโรงเรียนก็จะเห็นว่าเด็กๆ เขาไม่เห็นว่าเราเป็นครูที่น่ากลัว เขาก็จะทักทายยกมือไหว้ บ้างทีไหว้เสร็จก็มียกมือบกให้ด้วยนะ นักเรียนแต่ละรุ่นตอนนี้ ถามว่าเขาคิดเก่งขึ้นไหม เขาคงคิดเก่งอยู่แล้ว แต่ว่าครูจะมองเห็นเขาเมื่อไหร่เท่านั้นเอง...เวลานักเรียนพูดเราควรจดบันทึกพฤติกรรมของนักเรียนว่าคนนี้เขาพัฒนาแล้วหรือยังหรือว่าเขามีอะไรที่เราต้องค้นอีก” (ครูวิสารดา ฉิมน้อย โรงเรียนจักรคำคณาทรฯ จังหวัดลำพูน)

“ต่อมาได้มาทำงานเพาะพันธุ์ปัญญา พี่ก็ต้องใช้การสอนแบบเป็นทีมครู ก็คือ พี่ทำคนเดียวไม่ได้ อย่างวันนี้พี่ก็มาเรียนรู้ร่วมกับคุณครูหลายๆ ท่าน เรียนรู้ร่วมกับน้องๆ แล้วจดบันทึกไว้” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“ผมจะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ...พาไปทุ่งนาบ้างฝึกประสบการณ์บ้าง เพราะคิดว่าการได้ปฏิบัติเป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นกับเขาเอง แล้วเราใช้คำถาม เด็กก็จะกระตือรือร้น มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น แล้วเด็กจะได้ความรู้จริงๆ นะครับ” (ครูวิษณุศักดิ์ ศรีสุข โรงเรียนพิริยาลัยฯ จังหวัดแพร่)

“ชีวิตความเป็นครูต้องเอาใจใส่ชีวิตนักเรียนให้เต็มกำลัง ต้องมีความดีดี ดีมากจากทั้งข้างนอกและ ข้างในบอกไว้เลยว่าถ้าเรา ปรับตัว ปรับใจ ปรับปรุง ไม่ทำตัวเป็นน้ำเต็มแก้ว น้องๆ จะเป็นครูที่ดีได้ค่ะ” (ครูวิลาวัลย์ เรือนรู โรงเรียนวังเหนือวิทยา จังหวัดลำปาง)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนแจ้ห่มฯได้เข้าร่วมโครงการ ทำให้พี่ได้เรียนรู้ที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเอง ความเปลี่ยนแปลงคือหนึ่งต้องเริ่มมากจากที่ครูนะคะ น้องต้องเปิดใจที่จะรับฟัง คือต้องสร้างศรัทธาให้กับตัวเองก่อนและถ้ามีคนศรัทธาเราอย่างน้อยๆ นักเรียน ถ้าเราเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียนได้เริ่มต้นที่ตัวเราก่อนศรัทธาคัวเองศรัทธาในสิ่งที่ทำ แล้วคิดว่าวิชาชีพครูน่าจะให้อะไรคนที่เป็นครูได้มากจริงๆ ค่ะ” (ครูตรีนุช เพชรแสนงาม โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จ.ลำปาง)

ข้อเรียนรู้จากครูตรีนุช เพชรแสนงาม

ประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกับนักเรียนและโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา

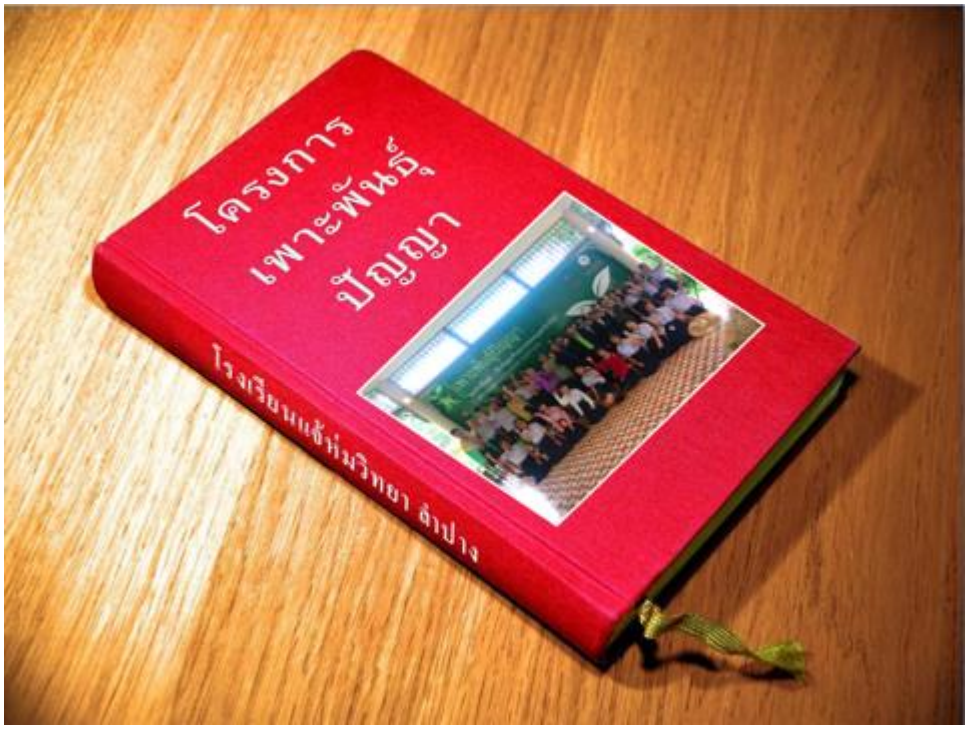

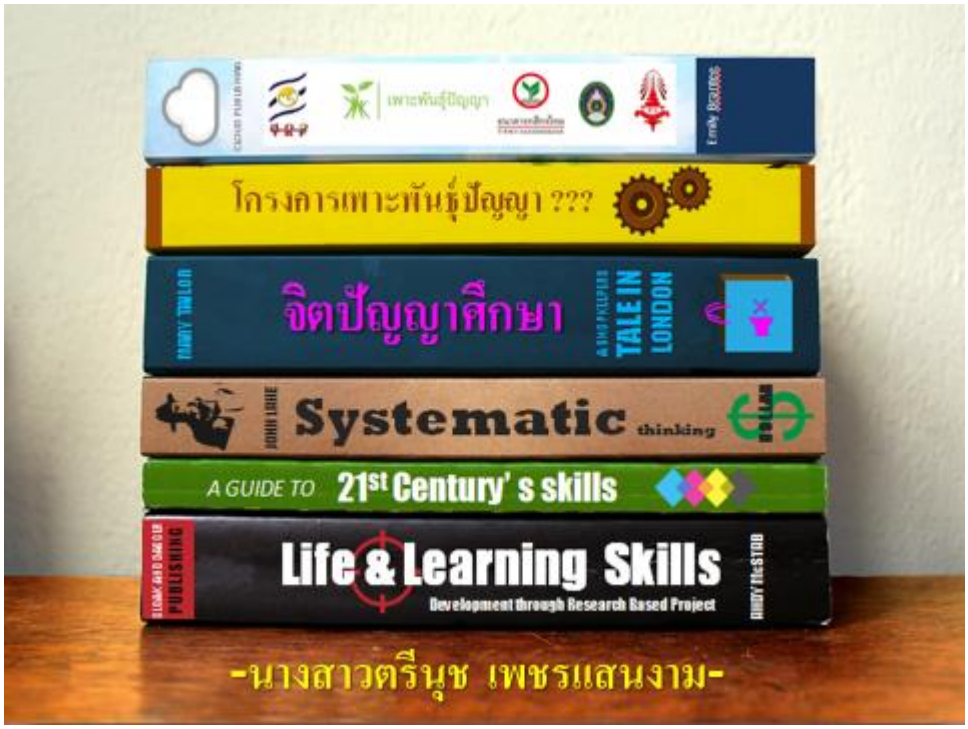
โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ???
จิตปัญญาศึกษา
TALE IN LONDON
Systematic thinking
A GUIDE TO 21st Century's skills
Life & Learning Skills
Development through Research Based Project
-นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม-

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
สกว.
K-bank
ศูนย์ที่เรียน
ม.ราชภัฏลำปาง
ม.พะเยา
Learning by Doing
RBL
Research Based Learning
ทักษะชีวิต
ครู & นักเรียน
ทักษะการเรียนรู้

ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ
2555
2556
2557
2558
2559
5 ปี
1
2
3
4
5
เตรีย
ให้เ
ศูนย์พี่เ
โรงเรีย
ศูนย์
โรงเรี
ศูนย์พี่เลี้ยง Coach
โรงเรียนที่รับผิดชอบ
รุ่นที่3

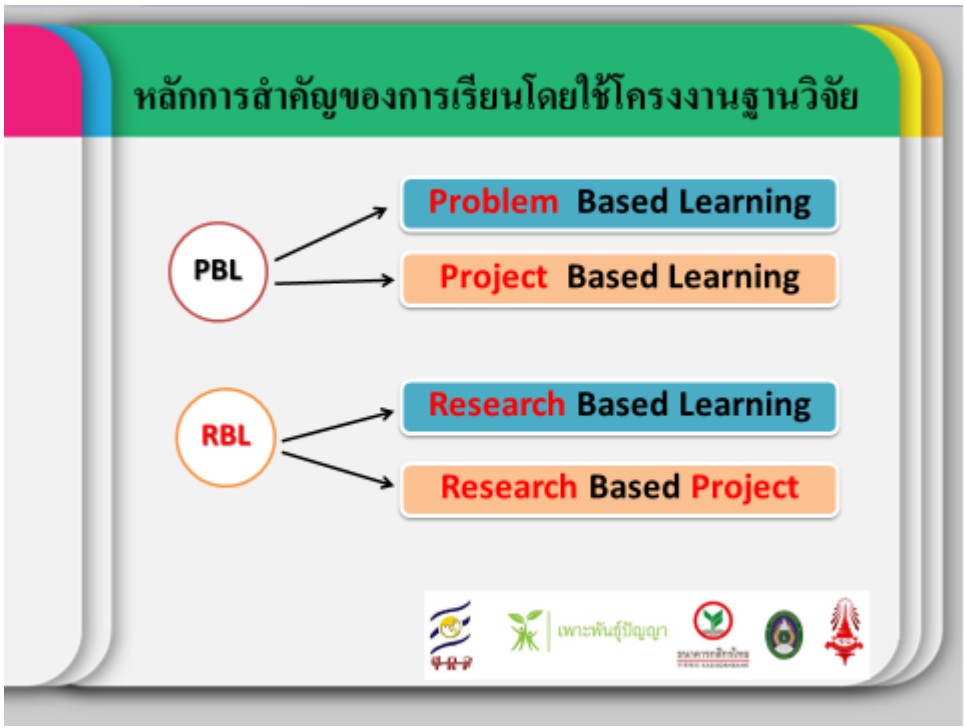
หลักการสำคัญของการเรียนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย
PBL
Problem Based Learning
Project Based Learning
RBL
Research Based Learning
Research Based Project

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ใช้การเลือกหัวข้อหลักในการทำโครงงานตามบริบทหรือสิ่งที่สนใจ
10 โครงงาน 3 มิติ
วิทยาศาสตร์
สังคมศาสตร์-เศรษฐศาสตร์
มนุษยศาสตร์-ประวัติศาสตร์
ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

ศตวรรษที่ ๒๑ พิเศษอย่างไร
(คุณหมอวิจารณ์ พานิช)
การเปลี่ยนแปลงในอัตราเร่งที่เร็วขึ้น ๆ
ไม่แน่นอน
ซับซ้อนยิ่งขึ้น ๆ
ความรู้งอกเร็ว เก่า(ผิด)เร็ว
เป็นศตวรรษที่ผลิตล้น ตลาดรุกคน กระตุ้นการบริโภค
มายาเต็มแผ่นดิน เต็มโลก
มนุษย์ต้องการทักษะ "ชุดหนึ่ง" เพื่อการอยู่ร่วมกัน ในสภาพความเป็นจริงนี้

ศตวรรษที่ ๒๑ ต่างจากศตวรรษที่ ๒๐
(คุณหมอวิจารณ์ พานิช)
เปลี่ยนแปลงเร็ว ไม่คาดฝัน
ความรู้งอกเร็ว เก่าเร็ว
ความซับซ้อน
การแข่งขัน และร่วมมือ
โลกาภิวัฒน์
ข่าวสารท่วมท้น ปนมายา
คนเปลี่ยน
ความสัมพันธ์เป็นแนวราบมากขึ้น
คนในศตวรรษที่ 21 ต้องรู้ "เท่าทัน" การเปลี่ยนแปลงนี้

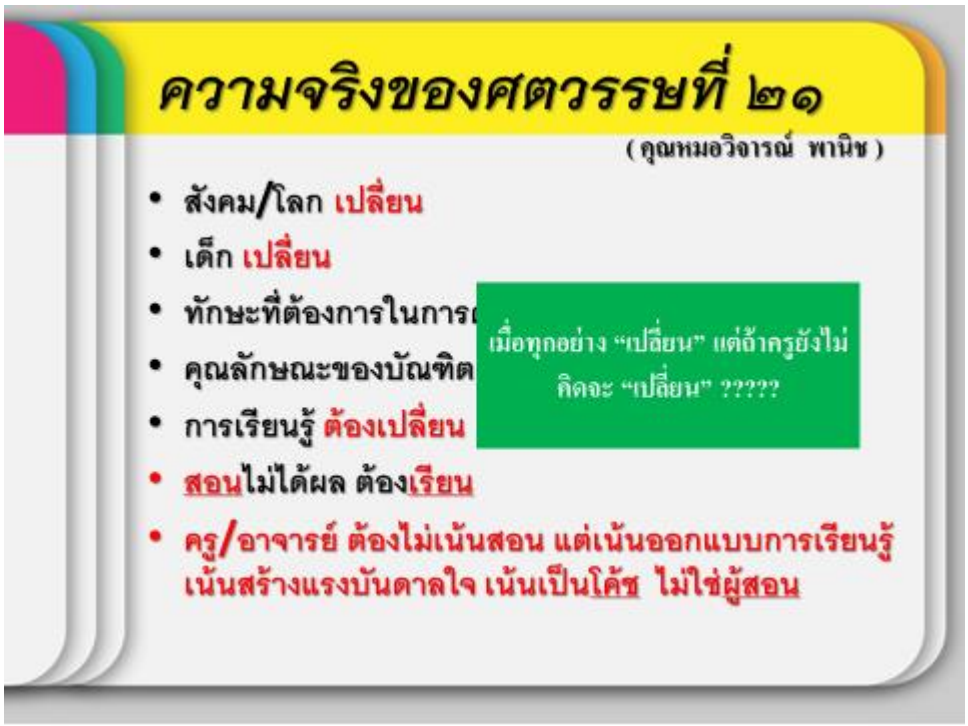
ความจริงของศตวรรษที่ ๒๑
(คุณหมอวิจารณ์ พานิช)
สังคม/โลก เปลี่ยน
เด็ก เปลี่ยน
ทักษะที่ต้องการในการ
คุณลักษณะของบัณฑิต
การเรียนรู้ ต้องเปลี่ยน
สอนไม่ได้ผล ต้องเรียน
ครู/อาจารย์ ต้องไม่เน้นสอน แต่เน้นออกแบบการเรียนรู้ เน้นสร้างแรงบันดาลใจ เน้นเป็นโค้ช ไม่ใช่ผู้สอน
เมื่อทุกอย่าง "เปลี่ยน" แต่ถ้าครูยังไม่คิดจะ "เปลี่ยน" ?????

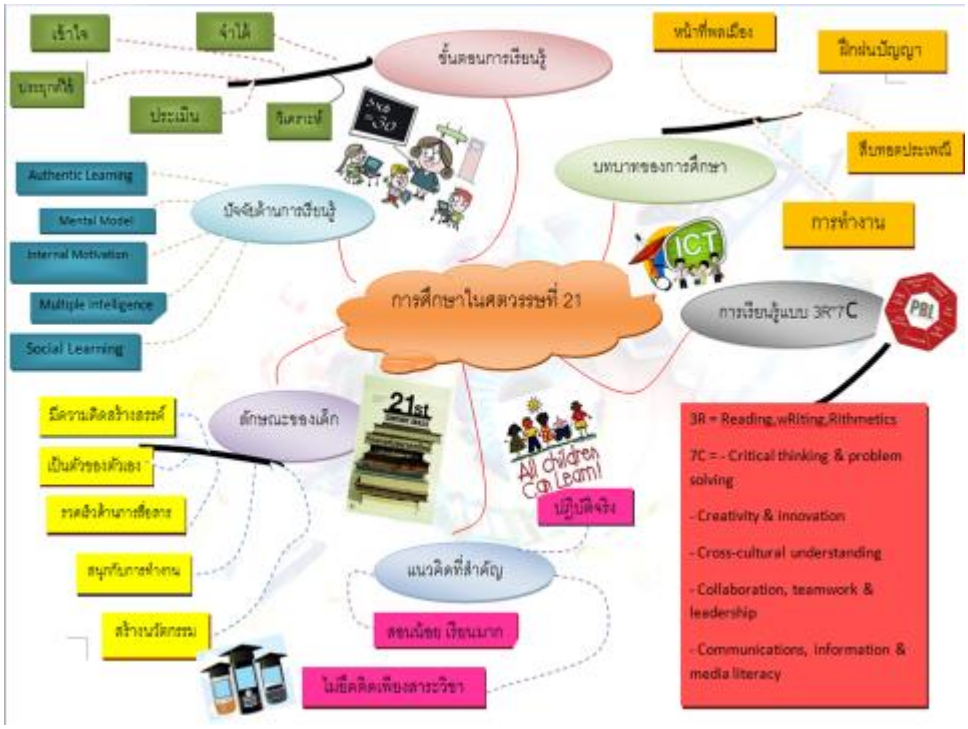
การศึกษาในศตวรรษที่ 21
ขั้นตอนการเรียนรู้
บทบาทของการศึกษา
ปัจจัยด้านการเรียนรู้
การเรียนรู้แบบ 3R?7C
ลักษณะของเด็ก
แนวคิดที่สำคัญ
Authentic Learning
Mental Model
Internal Motivation
Multiple intelligence
Social Learning
ICT
PBL
21st
All children Can Learn!
3R = Reading,wRiting,Rithmetics
7C = - Critical thinking & problem solving
- Creativity & Innovation
- Cross-cultural understanding
- Collaboration, teamwork & leadership
- Communications, information & media literacy

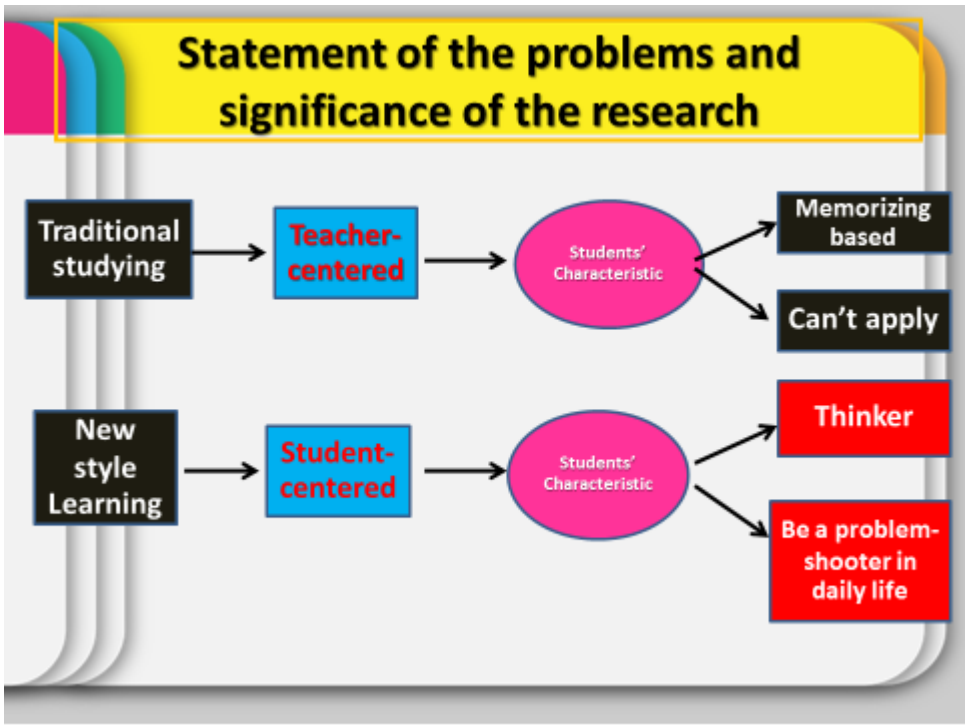
Statement of the problems and significance of the research
Traditional studying
Teacher-centered
Students' Characteristic
Memorizing based
Can't apply
New style Learning
Student-centered
Students' Characteristic
Thinker
Be a problem-shooter in daily life

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
ใช้การเลือกหัวข้อหลักในการทำโครงงานตามบริบทหรือสิ่งที่สนใจ
10 โครงงาน 3 มิติ
วิทยาศาสตร์
สังคมศาสตร์-เศรษฐศาสตร์
มนุษยศาสตร์-ประวัติศาสตร์
ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

เพาะพันธุ์ปัญญา คือ อะไร???
แนวคิดโครงงาน
ฐานวิจัยเศรษฐศาสตร์
สำหรับนักเรียน
โครงงานฐานวิจัย:
กระบวนการเรียนรู้ใหม่
ของการศึกษาไทย
สุธีระ ประเสริฐสรรพ์

โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา
เริ่มต้นกับโครงงานฐานวิจัย
จิตตปัญญา
การคิดเชิงระบบ
ถามคือสอน
ทักษะการเรียนรู้

โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาได้นำหลักการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเข้ามา
สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างไร
จิตปัญญาศึกษา
สร้างพื้นที่ปลอดภัย
ใจพร้อม
กายพร้อม

หัวข้อและแนวทางการทำโครงงานฐานวิจัย
“พลิกฟื้นข้าว และวิถีภูมิปัญญา”
“ยกระดับคุณภาพชีวิตชาวนา”
“แบบพึ่งพาตนเอง”

โรงเรียนแจ้ห่มวิทยาได้นำหลักการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเข้ามา
สร้างกระบวนการเรียนรู้อย่างไร
สร้างแรงบันดาลใจในการทำโครงงานโดยปราชญ์ชุมชน

1	ผลของการแกะเปลือกเมล็ดข้าวต่อการงอกและการเจริญเติบโตของต้นกล้า	3	1 นางอำไพ พิชิดสันต์	วิทยาศาสตร์
			2 นางสาวนงลักษณ์ สิทธิบุญ	วิทยาศาสตร์(ชีววิทยา)
2	วิเคราะห์ความคุ้มค่าระหว่างการปลูกข้าวธรรมดากับข้าวไรซ์เบอรี่	1,3,4	1 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์(เคมี)
			2 นายกิตติพงษ์ เรืองชัยศิวเวท	คณิตศาสตร์
3	ศึกษาวิธีการใช้ปุ๋ยพืชสดจากปอเทืองกับการปรับปรุงคุณภาพดินในนาข้าว	1,2,4	1 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์ (เคมี)
			2 นางสาวจิราพร ใจแปง	วิทยาศาสตร์(เคมี)
4	ศึกษาเปรียบเทียบน้ำหนักหอยเชอรี่กับฟางข้าวต่อการเจริญเติบโตของข้าวในระยะแตกกอ	2	1 นางสาวศิริรัตน์ สำโรงทอง	วิทยาศาสตร์
			2 นางสาวชัชฎาภรณ์ หงษ์นวล	วิทยาศาสตร์(ชีววิทยา)
5	การหาระดับที่เหมาะสมของแรงลมสำหรับใช้ในการเป่าคัดเลือกเมล็ดข้าวลีบ	2	1 นายสมชาติ พันธุ์สันติกุล	วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์)
			2 นายอุดร บุญชุม	การงานอาชีพฯ
			3. นายเอกณัฏฐ์ ใจลา	วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์)

โครงงานฐานวิจัย 10 หัวข้อ

6	ผลของการกระจายความร้อนในเหนึ่งข้าวต่อการนึ่งข้าวเหนียวให้สุกเร็วและไม่แฉะ	-	1 นายเอกณัฏฐ์ ใจลา	วิทยาศาสตร์ (ฟิสิกส์)
			2 นางชัญลักษณ์ ศรีไชยชนะ	วิทยาศาสตร์
			3 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์(เคมี)
7	ชนิดของข้าวต่อคุณภาพของไวน์ข้าวที่หมักด้วยแป้งข้าวหมาก	2	1 นางสาวนลลักษณ์ สิทธิบุญ	วิทยาศาสตร์(ชีววิทยา)
			2 นางสาวจิราพร ใจแปง	วิทยาศาสตร์ (เคมี)
8	ศึกษาผลของวิธีการผลิตน้ำปูจากปูนาต่อคุณภาพของน้ำปู	-	1 นางเสาวณีย์ รักมิตร	คณิตศาสตร์
			2 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์(เคมี)
9	การหาจุดคุ้มทุนในการออกแบบบรรจุภัณฑ์ไวน์ข้าวและน้ำปูโดยใช้กำหนดการเชิงเส้น	7,8	1 นางสาวสุมาลี บุลคำ	คณิตศาสตร์
			2 นางเสาวณีย์ รักมิตร	คณิตศาสตร์
			3 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์
10	ผลของการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่อการให้ความรู้เรื่องข้าวอินทรีย์ต่อการสร้างแรงจูงใจให้กับชาวบ้าน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง	1-9	1 นางสาวกาญจนา โนหลักหมื่น	การงานอาชีพ(คอมฯ)
			2 นายธนสิทธิ์ ศรีวรรณชัย	การงานอาชีพ(คอมฯ)
			3 นางสาวตรีนุช เพชรแสนงาม	วิทยาศาสตร์

สร้างการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

การลงมือดำนาครั้งแรก ณ แปลงนาลุงสุบัน ทิไว

สร้างการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

การลงมือทำนาครั้งแรก ณ แปลงนาสาธิตในโรงเรียน

สร้างการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ

เสียงสะท้อนในปีที่ 3

"กระบวนการสร้างปัญญาในรูปแบบการเรียนรู้ของเพาะพันธุ์ปัญญา เป็นหลักคิด เป็นแนวทางให้ครูช่วยสร้างนักเรียนให้สามารถหาความรู้จากธรรมชาติรอบตัวเขาให้เป็น ตรวจสอบความรู้ที่ได้รับให้ถูกต้อง เพื่อการแก้ปัญหา เพื่อการพัฒนา เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ไม่ทำอะไรที่เป็นปัญหาต่อสังคม ต่อสิ่งแวดล้อม ในอนาคต เป็นการติดอาวุธทางปัญญา เพื่อนำอาวุธไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ อีกมากมายในชีวิตข้างหน้า แต่ผู้ให้ และผู้รับ มีความ

แตกต่างกัน ตัวแปรต่างกัน ดังนั้นเส้นทางเดินไปถึงเป้าหมายเราก็ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน เราเพียงแค่เดินไปถึงแสงสว่างปลายทางเดียวกันให้ได้ก็พอ คุณครูที่เจออุปสรรคมากมายในเส้นทางนี้ อย่าท้อแท้ อย่าสิ้นหวัง อยากให้กำลังใจคุณครูส่งนักเรียนไปให้ถึงหรือใกล้เคียงเป้าหมายให้มากที่สุดตามรูปแบบความเป็นตัวของตัวเอง เราจึงจะมีความสุขกับงานนี้ เห็นคุณค่าของงานนี้ และทำมันจากใจได้จริง แล้วคุณครูจะไม่รู้สึกเหนื่อย **“ไม่มีอะไรทำแล้วไม่ได้อะไร”** ดิฉันเชื่ออย่างนั้น และการกลับมาทำรุ่น 3 ให้สำเร็จทั้งที่มีข้อจำกัดหลายอย่าง ก็ทำให้ดิฉันได้คำตอบแล้วว่า พวกเราก็ได้อะไรจากโครงการนี้มากมายจากการเรียนรู้และฝึกฝนที่ผ่านมา จึงได้ผ่านพ้นข้อจำกัดเหล่านั้นมาได้ ขอขอบพระคุณทุกฝ่ายที่มีส่วนสร้างและพัฒนาโครงการดีๆ แบบนี้ แม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยระหว่างทาง แต่แรงภายในเราพวกเรายังมีมากมาย พร้อมพัฒนาไปตลอดเส้นทางการเป็นครูค่ะ” (ครูแววดาว ยาวิชัย, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“เมื่อผลผลิตสามารถเก็บเกี่ยวได้ เช่น กะเพรา โหระพา ตะไคร้ การแบ่งปันจึงเกิดขึ้น นักเรียนแบ่งปันสิ่งที่ตัวเองปลูกให้เพื่อนนำกลับบ้านเพื่อทำอาหาร เห็นรอยยิ้มภูมิใจ เมื่อได้เป็นผู้ให้ วันนี้นักเรียนในสังคมเมืองสามารถปลูกสมุนไพรได้ด้วยวิธีที่เหมาะสมควบคู่กับการเรียนรู้สรรพคุณทางยา ตระหนักรู้ถึงการอนุรักษ์สมุนไพรไทย การเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ที่จะขจัดความกลัวและความกังวลออกจากใจ เหมือนที่ถูกขีดบนกระดาษด้วยปากกาสีแดงจนหมด การเรียนรู้ด้วยใจเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจความสุขและความทุกข์ที่เกิดขึ้นจนเกิดเป็นปัญญาขึ้นภายใน ขอใช้เป็นคำนิยามแทนจิตตปัญญาศึกษาในความหมายของข้าพเจ้า กิจกรรมในโครงการเพาะพันธ์ปัญญา จึงส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้คุณค่าและความภูมิใจในตัวเองเป็นการพัฒนาจิตใจและปัญญาอย่างรอบด้านโดยแท้...ขอบคุณ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา” (ครูณัฐวรา ดอนดี, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“การฝึกจิตด้วยจิตตปัญญา ทำให้เย็นลงอดทน รอคอยได้นานขึ้น มีความสุขใจมากขึ้น เข้าใจตนเองและผู้อื่นมากขึ้น การนำเอาเทคนิค การคิดเหตุ-ผล ไปใช้ ทำให้นักเรียนคิดหัวข้อโครงงานได้ง่ายขึ้น การทำโครงงานโดยปกติจะคาดหวังถึงชัยชนะ รางวัล ครูก็คิดทุกอย่างให้นักเรียนและให้นักเรียนทำตาม ผลคือรางวัลมากมาย แต่พอมาทำโครงการนี้ ความคาดหวังลดลง ให้นักเรียนคิดเอง เขาทำได้ดี มีอิสระ มีความสุขขึ้น ไม่ต้องหวังผล ทำโครงงานเสร็จเป็นผลสำเร็จ รางวัลที่ได้เป็นกำไร (ถ้ามี) นักเรียนก็มีความสุข ได้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเกิดทักษะชีวิต ภูมิใจในตนเอง เคารพตัวเองและผู้อื่น และแสดงศักยภาพของตนอย่างเต็มความสามารถ

ยังไม่พอให้นักเรียนเห็นว่าดีแล้ว แบ่งปันให้เพื่อนครูบ้าง จึงได้ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สวก.) และ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จัดอบรม โดยการสนับสนุน ผลักดัน และให้กำลังใจในการทำงาน จาก ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย สานต่อครูแกนนำรุ่น 1 รุ่นที่ 2 และครูแกนนำรุ่นที่ 3 ในปีนี้ โรงเรียนสนับสนุนมี “ห้องรวมใจ” เป็นพื้นที่อันอบอุ่นที่ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มาร่วมกันเรียนรู้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาร่วมกัน และจะขอมุ่งมั่นสานต่อขยายผลสืบสานคุณค่าแห่งการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริงเพาะพันธุ์ปัญญาและจิตวิญญาณของครูต่อไปอย่างมุ่งมั่นและเข้มแข็ง” (ครูรัชนก สุวรรณจักร์, โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย จังหวัดลำปาง)

“การเรียนโครงงานฐานวิจัยโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้รู้ว่าในการทำโครงงาน เราต้องมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับ จดบันทึกข้อมูลทุกครั้งเพื่อที่จะได้ข้อมูลที่แน่นอนและยังพัฒนาความคิด จินตนาการ การวิเคราะห์ และการทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานออกมาดี และประสบความสำเร็จในการทำโครงงานและประสบการณ์ที่

ได้รับจากความล้มเหลวและความสำเร็จจะเป็นความรู้ให้กับโครงงานในครั้งหน้า และเป็นข้อคิดให้รู้ว่าชีวิตมันไม่ง่าย ถ้าเราไม่มีความพยายามจะไม่ประสบความสำเร็จ จึงเป็น**ปัญญาที่บ่มเพาะ จากโครงงานเพาะพันธุ์ปัญญาของนักเรียน**" (ครูวิสารดา ฉิมน้อย, โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน)

"สิ่งที่หนูชอบที่สุดในการทำโครงงานฯ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คือ การทำงานเป็นทีม เพราะเราได้พูดคุยกับเพื่อนที่ไม่ค่อยสนิทกันจะทำให้สนิทกันยิ่งขึ้นและการได้ทำงานเป็นทีมทุกคนจะช่วยออกความคิดเห็นและพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ในการนำความคิดของเพื่อนและตัวเองมาคิดให้เหมาะกับโครงงาน แม้ในบางครั้งจะมีความคิดไม่ตรงกันพวกเราก็พยายามหาเหตุผลและรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน เพื่อนำมาแก้ไขงานให้ดีขึ้น มันคือสิ่งที่หนูชอบในการทำโครงงานนี้ที่สุด สิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงในตัวหนูคือ ได้สนิทกับเพื่อนมากยิ่งขึ้น มีความคิดจินตนาการสร้างสรรค์มากขึ้นกว่าเมื่อก่อน กล้าแสดงความคิดเห็นยิ่งขึ้น มีความรับผิดชอบยิ่งขึ้นกว่าเดิม มีความใจเย็นในการตัดสินใจดีขึ้น" (เด็กหญิงณัฐณิชา ผดุงพันธ์ นักเรียนชั้น ม.2/10, โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน)

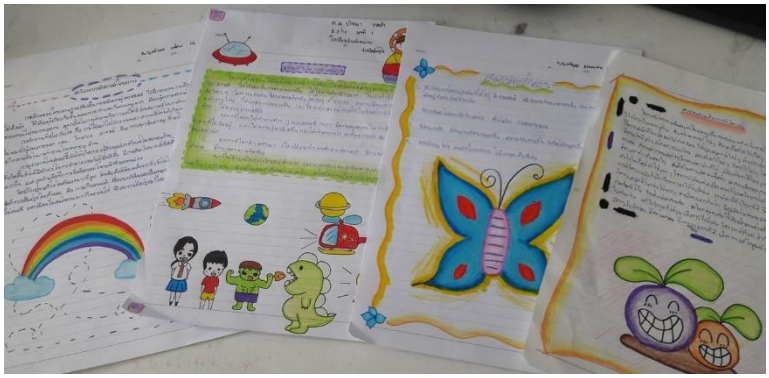

"ปีที่ 3 แล้วเวลาผ่านเร็วมากๆ ที่ตนเองสามารถนำการจัดกิจกรรม จิตตปัญญา และโครงงานฐานวิจัย มาใช้ในการสอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 วิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน (เคมี) ไปพร้อมๆ กัน เมื่อเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการที่ศูนย์มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ตลอดปีเป็นปีที่ 3 เกิดความตื่นรู้และเบิกบานในการสอนนักเรียนเพิ่มทวีคูณ เหตุมาจากความสุขที่เอ่อท้นออกมาจากข้างใน ที่เรียกว่า อายตนะภายในทั้ง 6 คือ หู ตา จมูก ลิ้น กายสัมผัสและใจ การตื่นรู้และการเข้าใจตนเอง... เข้าใจอะไรบ้างล่ะ ก็คือ...เข้าใจอารมณ์ที่เคยแพ้อะไรง่ายๆ กลายเป็นการเรียนรู้ตลอดเวลา.. เมื่อดิฉันได้อ่านหนังสือของอาจารย์สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ทุกๆ เล่ม และพบคำที่ให้กำลังใจสำหรับตนเองเช่น "ปัจจัตตัง .. รู้ได้เฉพาะตน" การเรียนรู้ที่ต้องปฏิบัติ ต่อด้วย ปริยัติ ถึงเกิดการปฏิเวธ...เป็นเกลียวของการสร้างปัญญา ภายในด้วยจิตตปัญญา ที่ผู้ปฏิบัติพึงรู้ได้ด้วยการอ่าน ฟัง อย่างลึกซึ้ง และนำมาถ่ายทอดแก่ลูกศิษย์ด้วยใจเมตตาไม่ว่านักเรียนแต่ละคนจะมีรูปร่างหน้าตา ความคิด พฤติกรรมอย่างไร ใจครูที่เปี่ยมด้วยพรหมวิหาร 4 ควรมีความกรุณาต่อความสามารถของลูกศิษย์ด้วยความมีวินัยใฝ่เรียนรู้ในตัวศิษย์และค้นหาความคิดของเด็กที่แตกต่างกันให้เห็นยอดอ่อนของต้นไม้ที่กำลังรอคอยคนค้นหาว่าเด็กๆ พร้อมที่จะเรียนรู้ และรักผู้ใหญ่ต่างวัยที่เป็นครูให้มากๆ แม้นจะได้มารู้จักและร่วมเรียนสนทนากันเพียง 1 ปีการศึกษา แต่ความสัมพันธ์ที่เกิดในใจที่ครูและศิษย์ต่างมีศรัทธาต่อการเรียนรู้และความงามที่รู้จักกันมานั้น สามารถเบ่งบานแม้นยามจากกันหรือขึ้นชั้นเรียนที่สูงต่อไป" (ครูกัลยา จันทรา, โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน)

"จากบันทึกการสะท้อนความคิดของนักเรียนและครู ทำให้พบว่า การลดช่องว่างระหว่างครูนักเรียนให้มีพื้นที่ในการพูดคุยและใกล้ชิด เปิดโอกาสให้การสื่อสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกิจกรรมเป็นไปได้อย่างราบรื่น นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีในการทำกิจกรรมร่วมกัน และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ ทั้งนี้ ยังพบร่องรอย ความคิด มวลประสบการณ์ผ่านเรื่องเล่าทางแบบบันทึกสะท้อนความคิด ซึ่งยืนยันได้ว่าการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการโครงงานฐานวิจัยสอดแทรกโดยกิจกรรมสร้างสรรค์ และมีครูที่กล้าเปลี่ยนบทบาท เป็นผู้ถามไม่ใช่ผู้บอกความรู้ ถามเพื่อให้นักเรียนเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนให้เข้าสู่เป้าหมายการเรียนรู้ที่สูงขึ้น จนเข้าใจด้วยตัวเอง ครูสร้างสัมพันธ์แนวราบกับนักเรียน เพื่อให้ห้องเรียนเป็นสภาพแวดล้อมที่รู้สึกปลอดภัย นักเรียนหลุดออกจากความหวาดกลัวที่จะกล้าคิด ***จากแบบสะท้อนคิดเราเห็น "รอยยิ้มและหยาดเหงื่ออยู่ในนั้น"*** คงจะไม่มากเกินไปหากจะกล่าวว่าการเดินทางนี้ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้มากมายที่ไม่ได้เกิดขึ้นกับนักเรียนแต่ได้เกิดขึ้นกับครูกลุ่มหนึ่งด้วย ทุกครั้งที่ออกศึกษาแหล่งเรียนรู้นอกสถานที่พวกเราจะรู้สึกได้ออกผจญภัยร่วมกันทุกครั้ง เรื่องราวที่นักเรียนทำได้กลายเป็นเรื่องเล่าเรื่องเดียวกันที่ทุกคนช่วยกันเติมเต็ม สุดท้ายครูคนหนึ่งก็ได้สะท้อนความรู้สึกตัวเองเช่นเดียวกัน กับ รสชาติ ของการทำงานในครั้งนี้ แล้วที่ปราชญ์ชาวบ้านเคยกล่าวว่า...ใครๆ ก็ทำวิจัยได้ และครูภาษาอังกฤษคนนี้ก็เช่นกัน

ฉันคงเสียเวลาไป 1 ปีโดยที่ไม่มีอะไรเกิดขึ้นเลยหากฉันไม่ลองเปิดใจที่จะเรียนรู้และออกนอกกรอบ ไปห้องเรียนบนโลกกว้างที่มีครูอีกหลายท่านซ่อนอยู่ ฉันก็พบว่านักเรียนก็เป็นครูของฉันเหมือนกันเพราะฉันเรียนรู้จากสิ่งที่เขารู้ ฉันคิดว่าฉันลำบากมากบนความสุขมากเช่นกันที่ทำโครงการนี้ ถ้าเราไม่ลองลำบากหรือคิดบ้างเราคงไม่ได้เรียนรู้อะไร ฉันมองภาพตัวเองกลับไปเพื่อสะท้อนตัวเองตั้งแต่จุดเริ่มต้น กว่าฉันจะซึมซับสิ่งที่นักเรียนทำและเรียนรู้จากโครงงาน RBL ได้ก็ใช้เวลานานโข แต่ตอนนี้ระบบความคิดก็ได้ปรับไปมาก และหย่อนความยึดมั่นถือมั่นเดิมๆ ที่เคยเป็น ฉันมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับนักเรียนทั้ง 30 คน และรู้นิสัยใจคอ ความคิด ความลำบากเตือนใจให้ฉันก็ควรจะลำบากด้วย แม้ว่าฉันจะเผลอท้อจนเกือบทิ้งไปหลายครั้งก็มีผู้ใหญ่ใจดีท่านหนึ่งที่เข้ามาทันเวลาพอดี ท่านนั้นคือ อ.อ้อ ชุติมา ศูนย์พี่เลี้ยงจาก ม.ราชภัฏลำปาง ที่เป็นกำลังใจที่ยิ่งใหญ่และติดตามเรื่องราวของพวกเราตลอดโดยที่ไม่รู้จักเหนื่อยยากจนฉันเกิดความละอายใจที่จะท้อแล้วเปลี่ยนเป็นแรงฮึด คำว่า "เหนื่อยมั้ย?" ของท่าน ทำให้ฉันหายเหนื่อย ภาพการเดินทางของเหล่ากัลยาณมิตรแต่ละโรงเรียนทำให้รู้ว่า เราไม่ได้สู้ไปคนเดียว มีสหายท่านหนึ่งเคยบอกว่า

"ถ้าเราล้างจานโดยที่บ่นว่าไม่มีใครช่วยเราล้างจาน...เราก็จะไม่มีความสุขกับการล้างจานนั้น" ทำให้ฉันเข้าใจทันที กิจกรรมจิตตปัญญาสุดท้ายก่อนที่จะสรุปการเรียนรู้ด้วยโครงงานฐานวิจัยของนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญากลุ่มนี้ คือการเล่าเรื่องสะท้อนตนเอง เพื่อให้มองตัวเองและผู้อื่น ปรับความเข้าใจ และลดช่องว่างเพื่อคุยกัน ในที่สุดเด็กก็ได้หลอมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันอีกครั้งก่อนการสรุปการเรียนรู้แต่ละโครงงาน เพลงเทียนที่เด็กๆ กลุ่มนี้เคยร้องนับว่าเป็นเพลงโปรดของฉันในกิจกรรมปีนี้ ขอบคุณครูนิ่มที่ให้กำลังใจและเคียงข้างฉันและสอนให้ฉันเข้าใจอะไรหลายๆ อย่าง

ถ้าครูมีคุณลักษณะเป็นครูในศตวรรษที่ 21 แล้ว..นักเรียนก็จะเป็นแบบนั้นด้วย

(ครูปุณยวีร์ แสงมนตรี, โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา จังหวัดลำปาง)

"การเรียนการสอนโดยใช้การวิจัยเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักวิธีการแสวงหาความรู้ จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ในการค้นคว้าหาความรู้ที่มีอยู่รอบตัวและเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา หรือเรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตผู้เรียนจึงต้องเรียนรู้ที่จะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการของตนเอง การเรียนรู้ที่ตัวเนื้อหาแต่อย่างเดียวจึงไม่ใช่เป้าหมายสำคัญ

ของการเรียนการสอนในยุคปฏิรูปการศึกษาอีกต่อไป ครูผู้สอนสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการปฏิบัติไปฝึกทักษะให้ลูกศิษย์ที่โรงเรียนได้ผลจริง" (ครูสรัญญา เรือนคำ, โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม จังหวัดลำปาง)

"ขอตอบแทนคุณแผ่นดินลำปางด้วยความพยายามให้เกิดความยั่งยืนของการเรียนรู้เพื่อเด็กนักเรียนและครูของลำปาง เช่นโครงการที่ดีแบบของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จึงจะพยายามช่วยกันต่อไป และกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย ก็ได้พยายามจัดระบบสืบต่อแนวคิดและการทำงานให้กับกรรมการสถานศึกษารุ่นต่อไปด้วยแล้ว"

(คุณเจนวิทย์ สอดศุข กรรมการสถานศึกษาโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"จากตอนแรกๆ ที่เริ่มเรียนและทำโครงงานฐานวิจัย มีความรู้สึกว่า ทำไปก็ไม่ถูกต้องสักที ต้องเลิกล้มและเริ่มต้นใหม่ บางครั้งก็ท้อใจมาก แต่เมื่อครูนกยอมรับฟัง และให้ตัดสินใจด้วยตัวเอง พร้อมกับที่เพื่อนๆ ยอมฟัง คอยให้ความช่วยเหลือและกำลังใจ รวมทั้งได้มีโอกาสไปเรียนรู้ที่ศูนย์ฝึกลูกช้าง มีอาจารย์วิทยาศาสตร์จากราชภัฏมาให้คำแนะนำ ทำให้ผมมีกำลังใจมากขึ้น มีความพยายาม อดทน และมีพลังที่จะทำงานที่จะเรียนรู้กับเพื่อนๆ ตอนนี้ผมรู้สึกมีความสุข สนุก และรักครูนกมากครับ"

(ตัวแทนนักเรียนชั้น ม.5 โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

"โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยเริ่มดำเนินการโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ตั้งแต่ปี 2556, 2557, 2558 ปีนี้เป็นปีสุดท้ายของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่สอนนักเรียนลงสู่ภาคปฏิบัติ เป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืน การเรียนรู้ที่ยั่งยืนนั้นจะฝังลึกอยู่ในตัวนักเรียนและสามารถเรียกออกมาใช้ได้ตลอดเวลา นักเรียนของเราทุกวันนี้เรียนรู้แบบท่องจำ การท่องจำก็เป็นการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ซึ่งปีที่แล้วก็มีผู้ปกครองถามว่า ถ้าลูกเข้าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาแล้วจะได้ความรู้ไหม ในขณะที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะขึ้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ในสายวิทย์ศาสตร์ได้หรือไม่ คำถามนี้ผู้อำนวยการก็ไม่กล้าการันตี แต่ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/4 รุ่นที่แล้วสามารถไปสายวิทย์-คณิต ได้ยกชั้น ทีนี้ถามว่าการเรียนรู้ได้เรียนรู้อย่างไร ในฐานะเป็นผู้อำนวยการดูแลการเรียนของนักเรียน ก็ตระหนักเหมือนกันว่าจาก 3 ปีที่ผ่านมานักเรียนเข้าโครงการฯ และเรียนรู้ร่วมกันนั้นมีสิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี เช่น พฤติกรรมเปลี่ยน การกล้าแสดงออก การพูดจา การนำเสนองานก็เป็นมาตรฐาน ตัวผู้อำนวยการได้อ่านหนังสือก็เจอเรื่องที่นักการศึกษาได้เขียนไว้ คือ สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ความรู้ที่เกิดขึ้นนั้นมีอยู่ 3 ขั้น ไม่ได้มีความรู้ขั้นเดียว ขั้นพื้นฐานธรรมดาๆ เรียกว่า Knowledge แต่ก่อนคนที่มีความรู้พื้นฐานดีก็จะเป็นคนเยี่ยมและเด็กสมัยก่อนจะถือหนังสือเล่มหนาๆ แล้วครูผู้สอนก็จะป้อนความรู้ให้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ไม่ใช่ ความรู้เดียวนี้สามารถไปกดดูที่ Google ได้หมดเลย เราไม่ต้องไปเอาตำราที่ไหน มันอยู่ในอากาศหมด ซึ่งความรู้ขนาดนี้ยังไม่สามารถดำรงอยู่ได้ มันต้องเป็นความรู้ขั้นที่ 2 นั้นคือปัญญา เราจะดูอย่างไรว่าคนมีปัญญาหรือไม่มีปัญญา ก็ดูจากความรู้พื้นฐานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้หรือไม่ ถ้าเขาเอาไปใช้ในชีวิตประจำวันใช้ในการดำรงชีพได้ ใช้ในการปฏิบัติงานได้ เรียกว่าคนๆ นั้นมีปัญญา wisdom เช่น ต่ออนุกรมเป็นอย่างไร ต่อขนานเป็นอย่างไร สอบได้คะแนนเติม แต่พอไฟฟ้าบ้านดับ ไปเรียกช่างที่จบ ป.4 มาทำให้เรา ถ้าอย่างนี้แสดงว่ามีแต่ความรู้ไม่มีปัญญาที่จะไปแก้ไขปัญหาได้เลย ทำอย่างไรที่จะให้เรามีความรู้แล้วนั้นยังจะต้องมี

ปัญญา ความรู้ที่สูงสุดมากกว่าปัญญา คือ ดูอย่างไรคนจะมีปัญญาสูงสุด คือ เขาสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้และสามารถนำมาสร้างให้เกิดนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐเพื่อเป็นประโยชน์สูงสุดต่อมวลมนุษยชาติ เช่น วิลเบอร์และออวิลล์ ไรต์ เขาสร้างเครื่องบินก็เอามาจากความรู้ก่อน เรื่องลม แรง เสร็จแล้วก็นำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องบิน เจมส์วัตร์ เครื่องจักรไอน้ำ นี่แหละคือสิ่งที่เราอยากให้นักเรียนคิดเป็นไปจนถึงปัญญาชั้นสูง การท่องไม่สามารถที่จะทำให้เกิดปัญญาชั้นสูงได้ มันจะไปเกิดตอนมหาวิทยาลัย ตอนนี้ก็ท่องเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยนักเรียนก็ไปสร้างสิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ในมหาวิทยาลัย เมื่อก่อนคนเราเชื่ออย่างนั้น แต่เดี่ยวนี้แม้มัธยมเองก็สามารถสร้างสิ่งประดิษฐได้ หาความรู้ขั้นสูงได้ นี่คือหลักการอย่างหนึ่งของการเรียนรู้ ก็อยากจะชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบว่าเราต้องการให้เด็กเกิดปัญญาจนถึงปัญญาขั้นสูงและแล้วแต่ว่าใครมีพรสวรรค์ ใครจะมีความขยันใครจะมีความมุ่งมั่น ใครจะดำเนินการ ขณะนี้ก็มีนักเรียนมัธยมศึกษาทำโครงงานต่างๆ สิ่งประดิษฐ์ต่างๆ ไปแข่งขันในระดับนานาชาติ ที่นี้เมื่อเข้าผู้อำนวยการก็ถามครูรัชนกว่าทำไมต้องเป็น ม.5/5 คำตอบก็มีหลายเหตุผล 1. วิชาโครงงานของ ม.5/5 ก็ทำได้ดี 2.ครูรัชนก สุวรรณจักร์ ก็เป็นที่ปรึกษา 3. หากเวลาไม่ตรงกันก็สามารถที่จะสื่อสารกันได้ พูดง่ายๆ เหมือนแม่กับลูก แม่เป็นที่ปรึกษา ลูกก็เรียน ก็จะเป็นพอเหมาะพอดีกับ ม.5/5 แล้วโครงการนี้ก็ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่เด็กเก่งมากๆ เราก็เอาแบบพอดีๆ ซึ่งเรื่องการเรียนรู้อาจจะไปได้ ก่อนโครงการจะดำเนินการนั้น ก็ต้องชี้แจงกับผู้ปกครองว่าผู้ปกครองจะมีข้อคิดเห็นอย่างไร ผู้อำนวยการเคยได้อ่านหนังสือของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ท่านเล่าบอกว่ามีคนที่เนื้อตัวสะอาดอยู่คนหนึ่ง เนื้อตัวสกปรกอยู่คนหนึ่ง ลูกศิษย์ก็บอกว่าคนที่ตัวสกปรกนี่แหละต้องไปอาบน้ำก่อน ไอสไตน์ ก็ถามนักเรียนว่า คนที่เนื้อตัวสกปรกนั้นนักเรียนคิดให้ดี คนที่เนื้อตัวสกปรกเขาเห็นเพื่อนเขาเนื้อตัวสะอาด เขาก็คิดว่าตัวเขายังสะอาดอยู่ แล้วเพื่อนที่ตัวสะอาดก็ดูเพื่อนที่เนื้อตัวสกปรก ไอสไตน์ก็ให้นักเรียนตอบใหม่ว่าใครควรจะไปอาบน้ำก่อนกัน ปรากกฏว่านักเรียนที่ตัวสะอาดต้องไปอาบน้ำก่อน เพราะเห็นเพื่อนตัวสกปรกก็คิดว่าตัวเองสกปรก ไอสไตน์ก็บอกว่าการที่คน 2 คน ลงไปในบ่อสี การที่ขึ้นมาแล้วเป็นไปไม่ได้หรอกที่คนหนึ่งจะสะอาดคนหนึ่งสกปรก ถ้าสะอาดก็ต้องสะอาดเหมือนกัน ถ้าสกปรกก็สกปรกเหมือนกัน อันนี้แหละการคิดเชิงตรรกะ ได้คิดตามข้อมูลที่เขาให้มา ขณะที่เราไปอ่านไลน์ อ่านหนังสือพิมพ์ ตามที่เขาให้ข้อมูลมาแล้วเราก็เชื่อ เราไม่ได้วิเคราะห์ ดังนั้นการเรียนรู้นักเรียนจะต้องฝึกการวิเคราะห์ด้วยว่าข้อมูลที่เราได้มานั้นมันมีข้อเท็จจริงหรือไม่ นี่เป็นการสอนเชิงวิเคราะห์ให้กับนักเรียน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ก็เป็นโครงการหนึ่งที่ฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้จริง ลงมือทำจริง ออกแบบโครงงานเหมือนกับที่เราใช้เรื่องสเต็มเข้ามาในโรงเรียน S คือ Science T ก็คือ เทคโนโลยี E ก็คือ engineering M ก็คือ Mathematics สเต็มจะมีอยู่ 4 วิชา รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ บอกว่า ตัวที่สำคัญที่สุดคือตัว E คือการออกแบบ ถ้านักเรียนออกแบบได้ทุกสิ่งทุกอย่างจะประสบความสำเร็จ จึงเป็นโครงการหนึ่งที่ทางโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัยให้การสนับสนุนโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา”

(ดร.สาโรจน์ แก้วอรุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

ถอดบทเรียน การเรียนรู้สู่โลกว้าง วันนี้ห้องเรียนเพาะพันธุ์ปัญญามีโอกาสได้ร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนบ้านสามขา อ.แม่ทะ จ.ลำปาง

ชุมชนที่มีการพึ่งพาตัวเองและมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไม่หลงตามกระแสนิยม มีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีพที่มีความสุข นักเรียนในโรงเรียนแม้จะเป็นระดับชั้นประถม แต่น้องๆ หนูๆ ก็มีความคิดและใจสู้ไม่แพ้ผู้ใหญ่เลย

ขอบคุณ ผอ.เจี๊ยบ หทัยทิพย์ แก้วแสนตอ ที่เปิดโอกาสให้พวกเราได้รับประสบการณ์และโลกทัศน์ที่ได้รับการขยายออกมากกว่าห้องเรียนสี่เหลี่ยมที่เคยเป็นมา รวมถึงผู้ใหญ่ใจดี ลุงชัย รต.ชัย และลุงบุญส่ง ผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งที่ได้มอบความรู้ให้กับพวกเราอย่างเป็นกันเองและสนุกสนาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพืช ป่า น้ำ และการดำเนินชีวิตที่ได้แง่มุมที่ดีมาก

..แนวคิดเรื่องพืชปัญญาอ่อน (พืชที่ดูแลตัวเองไม่ได้ ปลูกไปเราก็เหนื่อยดูแล ใช้ปุ๋ย ใช้สารเคมี สุดท้ายปลูกไปก็ไม่คุ้ม แถมมีผลเสียตามมา) สารเคมีเราไม่ใช้ในการกำจัดวัชพืช เพราะที่นี่ใช้ปุ๋ยตามือ (แรงคนถอน) และการจัดการขยะที่ชาญฉลาดมากๆ ที่สำคัญ หัวใจ ของการพัฒนานี้ ล้วนใช้ใจ ที่ตั้งใจ และ เข้าใจ ของคนในชุมชน จนเกิดแรงร่วมใจจนชาวบ้านมีเงินออมกว่า 16 ล้าน และการอนุรักษ์ระบบนิเวศน์จนได้รับรางวัลอันดับ 1 ของประเทศเรื่อง สมช. ในผืนป่า นักเรียนมีความรู้และความคิดเป็นของตนเอง สอบเข้าโรงเรียนประจำจังหวัดได้ลำดับต้นๆ

ปิดท้ายด้วย Highlight คือ การเดินป่าระยะทางกิโลกว่าๆ เพื่อดูฝายแม้วที่เด็กๆ ประถมตัวน้อยๆ ชุมชนชาวบ้าน ร่วมกันทำโดยประยุกต์เอาภูมิปัญญาและการค้นคว้า (ในหมู่บ้านมีหลายหมื่นฝายแล้ว) จุดเริ่มต้นผู้ใหญ่บอกว่า มาจากมือน้อยๆ ของเด็กและความกล้าคิดกล้าทำนี่แหละ ที่ทำให้ผู้ใหญ่ต้องลุกขึ้นมาลุยด้วย ผืนป่าจึงอุดม น้ำดี ชีวีสดใส

ครูบีได้เห็นเด็กๆ เปื้อนยิ้มกลับบ้าน แววตาเป็นประกาย ก็มีความสุขมากๆเลย ล่ะค่ะ

ขอบคุณ 4/1 ทุกคน สำหรับวันนี้

13 ก.ย. 2559

“ไม่มีใครติดตามใครถ้าใจไม่ผูกพัน”

ขอบคุณครูน้องเอ๋ Orapin Awarit ที่อยู่ข้างๆกัน นะคะ ^ ^ และน้องๆ นศ. ที่มาร่วมเดินทางด้วยกัน

(ครูปุณยวีร์ แสงมนตรี โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

อีกก้าวของการเรียนรู้ learning by doing และ by playing..วันหยุดอีกวันที่เราขอมาเลอะเพื่อเก็บประสบการณ์ ฟาร์มของเรากำลังเป็นรูปเป็นร่างแล้ว...วิถีพึ่งพาตัวเองกำลังจะเกิดขึ้น...ขอบใจทุกคนมากๆค่ะที่มาลุยด้วยกัน และอุดมการณ์ยังเหนียวแน่น กินข้าวปาวันนี้ไม่เลวเลยนะคะ

ช่วงท้ายของวัน ...ลุงบันรออยู่และเคียงข้างเราไม่ไปไหน ได้ดำนา ไถนาสมใจ ปีนี้เราไม่ได้แค่ปลูกแต่เราจะพัฒนาปุ๋ยในสูตรของเรา..เชื้อราขาวเร่งโต

ข้าวจ๋า..รอน้องปุ๋ยของเราด้วยนะคะ

ภาพพวกเราวันนี้ชื่นมื่นและใบหน้าเปื้อนยิ้มจริงๆ

อย่าลืมองค์ความรู้ที่เราเก็บเกี่ยวด้วยนะคะ

ส่วนคนอื่นๆ ที่พลาดวันนี้ เราอยากให้พวก้รามาม่วนด้วยกันนะคะ

(ครูปุญยวีร์ แสงมนตรี โรงเรียนแจ้ห่มวิทยา)

“การที่เป็นครูในยุคนี้มันคงไม่ง่ายเหมือนกับสมัยก่อนทุกสิ่งทุกอย่างต้องเรียนเศรษฐกิจสังคม เพราะฉะนั้นการเป็นครูหรือพวกเราที่เป็นนักศึกษาต้องเรียนตามเรียนในเรื่องอะไรเรียนในเรื่องของวิธีคิด การจัดการเรียนรู้ ที่จะ

ออกไปเป็นครูในอนาคตอันใกล้นี้เราอาจจะเห็นหรือได้มีประสบการณ์กับคุณครูที่เคยสอนเรามากก่อนที่จะเข้ามาเป็นนักศึกษาที่นี่โมเดลนั้นหรือคุณครูนั้นถามว่ายุคนั้นสอนถูกไหมหรือกระบวนการเรียนรู้ที่เรียกว่าสอนผิดไหมไม่ผิดแต่มันเหมาะกับยุคนั้นสมัยนั้นพวกเราที่นั่งอยู่ที่นี่เป็นคน Generation X และ Y ถ้าเป็นเจน Z หรือซีนั้น จะอยู่ในโรงเรียนนักศึกษาทุกคนเกิดมาในยุคของคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตทุกอย่าง ความรู้ไม่เหมือนที่สมัยครู สมัยครูนั้นเป็นนักเรียนความรู้อยู่ที่คุณครูคนเดียวเรามีหน้าที่ๆ จะรับฟัง แต่ความรู้จากครูยุคนี้ ความรู้มีเยอะแยะมีทุกหนทุกแห่งเราจะต้องเป็นผู้ที่ปรับเปลี่ยนตัวเองแล้วถามว่าเมื่อเราไปเป็นคู่นั้นนักเรียนเกิดหลังเราเขายิ่งมีความเชี่ยวชาญในเรื่องของไอทีมากๆ เพราะฉะนั้นความรู้จากครูคงไม่เพียงพอแล้วในสมัยนี้เราจะต้องเปลี่ยนแม้แต่ตัวครูเองเป็นผู้บริหารถ้าถามว่าอยู่ยุคไหนอยู่ในยุคของหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เขาเรียกกันว่าเดลี่บูเมิอร์ ยุคนั้นจะต้องมีความจงรักภักดีต่อสถาบัน ความซื่อสัตย์มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ความละเอียดรอบคอบ แต่ยุคนี้ไม่ใช่อย่างนั้นความอดทนมีน้อยอย่างนักศึกษา ครูแก่ปานนี้ทำไมจะต้องเข้ามาเรียนรู้ในเรื่องของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา คุณครูที่อยู่ในโรงเรียนครูเข้ามารับการเป็นผู้บริหารในจังหวัดลำปางไม่ใช่คนที่นี่ในปี 2551 คุณครูถึงแม้จะอยู่ในยุคหลังเดลี่บูเมอร์ ก็ยังเป็น Generation ที่เป็นคุณครูสมัยก่อนถามว่าผิดไหมไม่ผิดเพราะคุณครูได้รับการสอนไปแบบนั้นก็คิดว่าครูคิดว่าประสบความสำเร็จจนได้มาเป็นครูอาจารย์ ทำไมเขาจะสอนวิธีเดิมที่ครูถ่ายทอดให้ไม่ได้แต่พอเข้ามาสถานการณ์จริงๆ แล้วในห้องนักเรียนเป็นคนละยุคคนละสมัยเขาก็ไม่ฟังเราก็ไปบ่นว่าทำไมเด็กไม่รู้จักฟังทำอะไรไม่เหมือนสมัยเรามันเทียบไม่ได้หน้าที่ของครูหรือในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการ ทุกวันนี้ต้องปรับตัวเข้ากับคุณครูปรับตัวเข้ากับนักเรียนการที่จะสอนหรือจะเอาจะเอากระบวนการเรียนรู้ให้กับครูนั้นจะใช้วิธีเดิมเหมือนแต่ก่อนไม่ได้จะเรียกสั่งไม่ได้ ใช้หลักการของเพาะพันธุ์ปัญญาถ้าเป็นผู้บริหารสมัยก่อนสบายนั่งอยู่ใน ห้องแอร์ ใช่ไหมแต่เดี๋ยวนี้ไม่ใช่

ครูเข้ามากระบวนการนี้ก็ไม่รู้อะไรเหมือนเหมือนกับนักศึกษาคิดว่าทางด้านอาจารย์ปูพื้นฐานให้กับนักเรียนมานั้นในเรื่องของ การสอนคือถาม ถามคือสอน ของครูนี้ต้องมาเรียนรู้แบบคนแก่มาถึงมันเรื่องอะไรติดตาม รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาเป็นเวลา 3 ปี พอมหาวิทยาลัยราชภัฏจริงๆ แล้วเขาต้องการโครงการต้องเป็นโรงเรียนไหนภาครัฐแต่ครูเป็นโรงเรียนเอกชนเมื่อเข้ามาเป็นผู้บริหาร สิ่งแรกอยากจะพัฒนาครูในรุ่นก่อนก่อนทำอย่างไรที่จะให้ครูเปลี่ยนทัศนคติเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้จึงมาขอเข้าร่วมโครงการกับอาจารย์ชุติมาคำบุญชู ท่านมีความกรุณาต่อโรงเรียนเอกชนนะ ตอนนั้นดิฉันอยู่โรงเรียนวิชชานารีโดยมี ครูวันเพ็ญเป็นผู้ช่วยแต่ ณ ตอนนี้ครูวันเพ็ญเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารีตัวครูเองต้องย้ายมาในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนด้วยกันคือโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี อยู่โรงเรียนวิชชานารี 7 ปีที่ 8 อายุ 65 น่าจะต้องออกแล้วตามระเบียบแต่ก็ต้องมาช่วยพัฒนาโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี ทำอย่างไรในเมื่อสองสามปีก่อนนั้นก็พยายามเอาครูเข้ามาร่วมโครงการนี้ครูก็คงมีความรู้สึกเหมือนนักศึกษาพอพูดเรื่องงานวิจัยนี้มันยาก แต่รองศาสตราจารย์ ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ อาจารย์ชุติมา คำบุญชู และทีมที่เป็นศูนย์พี่เลี้ยงของพวกเรานี้ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย มาเรียนรู้ด้วยตัวเองมาฟัง บันทึก เอาคุณครูมาต้องการที่จะเปลี่ยนให้ครูเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้ พอครูเข้ามาร่วมโครงการนี้พอมาใหม่ก็มืด 8 ด้าน เหมือนกับผู้อำนวยการมืด 8 ด้านเหมือนกัน แต่เมื่อเรียนรู้ไปฟังไปคิดเห็นว่ามีประโยชน์มากๆ ก็อยากจะแบ่งปันกับพวกเราว่าถ้าเอาอะไรจับประเด็นจับหลักการนี้ได้เราจะเป็นครูที่ยอดเยี่ยมแล้วอนาคตจะต้องเป็นผู้บริหารหลักการนี้เมื่อใช้ในโรงเรียนผู้บริหารต้องร่วมทุกข์ร่วมสุขกับครูติดตามทุกโครงการนี้มาเป็นเวลา 3 ปีกับคุณครูทุกคนก็ฟังไปเราก็ฟังในฐานะผู้บริหารบันทึกไว้ 3 ปีที่แล้ว สมุดที่จดบันทึกไว้ยังมีอยู่เพราะเราไม่ได้จบเอกวิทยาศาสตร์พูดถึงเรื่องวิทยาศาสตร์เพราะงานนี้เป็นเรื่องของที่จะต้องใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์เท่านั้น วิจัยเชิงคุณภาพไม่ใช่วิธีเชิงปริมาณถ้าวิจัยเชิงปริมาณใครใครก็รู้จักหมดแบบสอบถามร้อยละเท่าไหร่ แต่วิจัยของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิจัยเชิงคุณภาพต้อง

ลงไปคลุกจึงจะได้ อย่างเช่นจะศึกษาเรื่องของชนเผ่านี้มีวิถีชีวิตอย่างไรอ่านหนังสือดูแต่ผิวเผินไม่รู้ เราจะต้องเอาตัวเรานี้ลงไปไปอยู่กับเค้าไปฟังตัวอยู่ที่นั่นไปสังเกตพฤติกรรมที่แท้จริงของเพาะพันธุ์ปัญญา เปลี่ยนบทบาทเป็นผู้อำนวยเป็นคุณอำนวยที่จะอำนวยความสะดวกขอใช้หลักการนี้กับครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้กับคุณครูที่จะไปใช้กับนักเรียนอำนวยความสะดวกอย่างไร ไปร่วมคิดร่วมทำกับครูครูมีปัญหาอะไรต้องการให้ช่วยอะไร ผอ. ต้องทำได้ในกรณีที่มีการตำหนิเพราะทำไมเราต้องมาด้วยเพื่อฟังหลักการจับ concept ให้ได้เพื่อไปแนะนำครูจะนำกระบวนการนี้ไปใช้กับนักเรียน ครูก็ยังมึดแปดด้านฟังรอบเดียว ดร.วีณา หาญใจ ติดตามมา 3 ปี ปีแรกไปกางร่มจะไปทำเรื่องแม่น้ำวัง ไปสะเปะสะปะหลักการนี้บอกว่าไปก็ไปกับเค้าปรากฏว่าครั้งแรกล้มเหลว กว่าที่จะมาโด่งดังระดับนี้ล้มเหลวมาไม่รู้ซักกี่ครั้งไอน์สไตน์เป็นนักเรียนไม่มีใครที่จะรับไปโรงเรียนครูบอกว่าไอน์สไตน์เป็นเด็กปัญญาอ่อนนักวิทยาศาสตร์ที่มีชื่อเสียงทั้งหลายล้มเหลวไม่รู้จักกี่ครั้งเช่นเดียวกันการทำโครงการนี้บางคนท้อแล้วว่ามันมีอะไรดีมันมีดีครูเค้าก็ทำบางคนก็หลุดออกไปไม่เอาละเพลียท้อเราก็ไปให้กำลังใจ ครูมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนจัดกิจกรรมอย่างไรให้นักเรียนได้คิดปัญหามีเยอะแยะจะให้ผู้อำนวยการไปแก้ก็ไม่ไหวละปัญหาเกิดที่ไหนใครเป็นผู้แก้ถ้าเป็นนักศึกษานักศึกษาจะต้องแก้เองถ้าปัญหาเกิดในระบบผู้บริหารๆ ก็ต้องเป็นคนแก้แต่ใช้หลักการนี้ทีนี่นักเรียนจะทำอย่างไรในโรงเรียนในสภาพจริงเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญาและร่างกายมีเยอะมาก นักศึกษาที่จะไปเป็นครูนี้เจอแน่นอนพระราชบัญญัติการศึกษามาตราที่ 22 บอกว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้เพราะฉะนั้นการจัดกิจกรรมจะเอาอย่างไรให้เด็กที่อยู่ในมือเรามันมีหลากหลายเด็กเก่งด้านนั้นด้านนี้สารพัดอย่างเราทำอย่างไรโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาคือคำตอบให้เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันไปช่วยกันทำทำอย่างไรแต่คุณครูต้องแม่น ในปีนี้โรงเรียนเค็นเน็ตแม็คเคนซี ก็มาขอเข้าร่วมอีกเพื่อต้องการที่จะพัฒนาครูและนักเรียนโดยเอาหลักการที่เราได้บันทึกไว้ให้ครูได้ศึกษาและนำหนังสือที่ได้รับจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาไป ให้ครูอ่านเสร็จแล้ว ผอ. ไม่บอก ไปอ่านได้อย่างไรทำไปด้วยกันทั้งครูและนักเรียนปรากฏว่าถามเด็กว่าใครจะทำบ้างไม่มีการบังคับมีเด็กหลากหลาย ม. 1 ม. 2 ม. 3 และ ม. 4 ถามว่าจะทำเรื่องอะไรบ้างปัญหาอะไรในโรงเรียนเราเขาทำในเรื่องของเกษตรมีพี่พื้นที่เยอะ 3 4 ไร่ เค้าก็ปลูกผักเค้าก็คิดเองแต่เราตั้งคำถามอะไรคือปัญหาในโรงเรียนเราพูดตั้งแต่ใบไม้ในโรงเรียนร่มรื่นนักเรียนทำอย่างไรนักการภารโรงมีอยู่สองสามคนผู้อำนวยการผู้ชักชวนก็แบ่งโซนช่วยกันสังเกตทุกเช้าปัญหาของเขาคือเขาอยากเก็บ ใบไม้เยอะมีที่ปลูกผักเราก็พานักเรียนลงพื้นที่ไม่น่าเชื่อว่าเด็กจะคิดถึงปัญหาที่เค้าเจอแต่เรามีหน้าที่ตั้งคำถามทำไมคิดอย่างไรเขาก็สามารถที่จะบอกได้ที่จริงผู้อำนวยการไปดูที่มหาวิทยาลัยแม่โจ้ มาก่อนได้ไปถ่ายรูปกับต้นผักกาดสูงประมาณเอวให้นักเรียนดูรูปนี้ลองดูผักกาดของพวกลูกลูกดูสิมันมันเป็นอย่างไรให้เขาคิดเองนักเรียนบางคนบอกว่าเป็นเพราะดินแน่เลยต้องดินเราไม่ดีดินเราไม่ดีเพราะอะไรไปแม่โจ้ ไปทำเรื่องของปุ๋ยไปศึกษานักเรียนจึงคิดว่าจะทำผู้อำนวยการจึงบอกว่าทำอะไรก็ได้นะโอกาสนี้แต่ต้องไม่เหมือนชาวบ้านและต่อยอดได้แต่ต้องทำในสิ่งที่ยังไม่มีใครทำนักเรียนไปด้วยกันคิดไปเถียงกันไปปรากฏว่าใช้เวลาเดือนกว่า จึงถามว่าจะเอาเวลาไหนตอนเที่ยงให้กำลังใจนักเรียนปรากฏว่าใช้เวลาประมาณ 2 เดือนสามารถที่จะตอบคำถามพอดีว่าวันนั้นไม่ได้อยู่ที่ขึ้นเวทีครั้งแรกตอบได้เราก็ดีใจว่าตามหลักการเด็กเด็กพวกนี้พอจะตอบคำถามได้ ดีใจแต่คุณครูยังไปไม่ค่อยได้ ผู้อำนวยการให้ concept กับครูอีก

เด็กๆ กลุ่มนี้ยังทำอยู่ได้แต่หัวข้อใช้เวลาไม่ถึงปีผู้อำนวยการจะเป็นฝ่ายคอยกระตุ้นซึ่งหลักการถามคือสอนของ รศ.ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ เราจะสอนเรื่องการคิดให้เด็กคิดเป็นเราก็มาบ่นว่าทำไมเด็กคิดไม่เป็นแม้แต่รุ่นเรายังคิดไม่เป็นอะไรที่จะเป็นเครื่องมือที่ให้เด็กคิดเป็นนั่นคือคำถามถ้าถามไปต้องคิดใช่ไหมก่อนจะตอบลักษณะนี้คือถามคือสอนครูจะไม่ใช่ผู้บอกความรู้ ใช้คำถามถามแต่ครูต้องรู้คำตอบปลายทางก่อนไม่ยังงั้นทั้งครูและนักเรียนหลงหมดเลยจึงต้องรู้ว่าจะถามตะล่อมอย่างไรให้ไปถึงตรงนั้นเด็กกลุ่มนี้พอเอา สเต็ม เข้ามาจับไปได้รวดเร็วมากใช้หลักการนี้นะ

หลักการถามคือสอนนี้ปรากฏว่าพอทำสเต็มกลับ ม.1 - ม.3 ทางโรงเรียนยุพราช ศูนย์ สเต็ม ภาคเหนือเมื่อสองสามวันก่อนมีจดหมายเชิญมาในเรื่องของสเต็มเอาหลักการของเพาะพันธุ์ปัญญาไปจับตรงนั้นให้เด็กถามเด็กคิดได้กระบวนการเขาเชิญไปจัดบู๊ท ที่นั่นปรากฏว่าครูไม่ต้องไปยุ่งเลยเรายังดูอยู่ข้างนอกหลายโรงเรียนที่เข้ามากันตั้งบูธอยู่โรงเรียนรัฐบาลนักเรียนโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยได้รับมอบหมายให้ทำเรื่อง สเต็มแต่เด็กเราเราให้เด็กทำกับมือใช้หลักการของเพาะพันธุ์ปัญญาถามถามถามปรากฏว่าเด็กสามารถที่จะตอบได้คุณครูพี่เลี้ยงจำนวน 4 ถึง 5 คนถอยออกมาอยู่ข้างนอกฟังว่านักเรียนจะตอบอย่างไรผู้ที่เข้ามาเป็นนักเรียนมัธยมปลายถามในเรื่องของฟิสิกส์ที่สร้างหอคอยปรากฏว่านักเรียนตอบได้เราดีใจนี่คือสิ่งที่เป็นผลผลิตหลักการที่ได้มาจากโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาคนคู่จะไม่เป็นผู้บอกแต่ต้องมีความอดทนสมัยก่อนครูจะถามให้คำถามและอยากบอกนักเรียนแต่นี่ต้องใช้ความอดทนผู้บริหารคุณครูนักเรียนเรียนรู้ไปด้วยกันบางครั้งครูได้ความรู้จากเด็กเด็กหอพักเราให้เขากลับมาพฤหัสศุกร์แต่ปรากฏว่าเค้าไม่มาเค้ากลับมาอีกครั้งคือวันจันทร์เด็กสมัยนี้เวลาด่าเขาจะไม่ทำเราก็บอกว่าไม่เป็นไรสวนเกษตรยังไม่เรียบร้อยลูกๆ 6 คนนี้ไปช่วยหน่อย-สิ่งที่ได้ที่ภูมิใจคือขณะที่กำลังทำไดหญ้าฝนจะตกฟ้าแลบแต่นักเรียนไม่กลัวแต่มีเด็กคนหนึ่งพูดว่าผู้อำนวยการฟ้าจะผ่าอยู่ที่โล่งแจ้งไม่ได้นะคิดเองจึงดีใจว่าสิ่งที่เราสอนนั้นเด็กสามารถเอาไปใช้ได้แล้วมองไปมองมาเด็กอีกกลุ่มเค้ากำลังเตรียมดินเขาเป็นเด็กชนเผ่าพูดว่าดินนี้คาดว่าถ้าปลูกหอมนะสามารถได้เป็น 100,000 ผู้อำนวยการก็อยากได้ก็บอกเด็กว่าบอกมาๆ จะทำอย่างไรแต่ดินนี้ผมว่าไม่ดีเหมือนบ้านผมนะมันก็จะเข้ากับเพาะพันธุ์ปัญญา โดยที่จะให้เด็กกลุ่มนั้นลงทุกอย่างอยากจะถ้าชวนว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาถามคือสอนกระบวนการวิจัยอยู่ในนั้นเราดูที่กระบวนการผลลัพธ์นั้นไม่ต้องพูดถึงเพราะเค้าทำเสร็จแล้วเรามีขั้นสะท้อนคิด หรือเมื่อทำเสร็จแล้วให้นักเรียนสะท้อนที่โรงเรียน พอได้สเต็มของ รศ.ดร.สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ มาลอง เลยให้นักเรียนสะท้อนกลับมา ใช้เวลาครึ่งวันนักเรียนสนุกมากแล้วก็ทำมาโชว์เป็นผลงานของนักเรียนเสร็จแล้วนักเรียนสะท้อนออกมาเป็นความรู้สึกนักเรียนบางคนบอกว่าเรียนที่นี่สนุกกว่าเรียนในห้องเรียนตรงนี้ได้เรียนมีเพื่อนหลายชั้น เรียนกับเพื่อนหลายๆห้อง แต่ตรงนี่เราได้เรียนทั้งเพื่อนม1 ม 2 ม 3 อยู่ด้วยกันพี่ช่วยน้องน้องช่วยพี่เพราะฉะนั้นทุกอย่างที่จริงมีอะไรเยอะแยะที่ภาคภูมิใจมากที่ได้เข้ามาอยู่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาสามารถที่จะเปลี่ยนวิธีคิดของตัวเองและก็สามารถเปลี่ยนครูบางกลุ่มได้ในการจัดการเรียนรู้จะไม่มีการอธิบายบรรยาย แต่อธิบายนิดหน่อยให้เข้าใจ concept แต่นอกนั้นนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติ คือนักเรียนเป็นผู้ปฏิบัติเมื่อเขาปฏิบัติเขาสามารถที่จะเล่าได้เหมือนครูที่ลงไปคลุกกับนักเรียนตลอดพอไปถึงเวลาโชว์นิทรรศการผู้ใหญ่หรือครูโรงเรียนอื่นๆ พากันมามุงเต็มเต็นท์เราซึ่งมีครูโรงเรียนไหนไม่ทราบบอกกับนักเรียนของเรา 4 คนที่อยู่ในเต๊นท์นั้นว่าเด็ก 4 คนนี้ไปได้อีกไกล ผอ. ต้องทำได้ในกรณีที่มีการตำหนิเพราะทำไมเราต้องมาด้วยเพื่อฟังหลักการจับ concept ให้ได้เพื่อไปแนะนำครูจะนำกระบวนการนี้ไปใช้กับนักเรียน”

(ดร.วีณา หาญใจ ผู้อำนวยการโรงเรียนเคนเน็ตแม็คเคนซี)

“ในส่วนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่โรงเรียนวิชชานารี ที่เราได้รับดำเนินการอยู่สืบเนื่องมาจากว่าผู้อำนวยการเคยเป็นผู้ช่วยฝ่ายวิชาการมาก่อนในที่นี้งานของโรงเรียนไม่ประสบผลสำเร็จเรื่องของการที่เด็กทำงานคืองานวิชาการเราไม่ค่อยมีอะไรเด่นและอีกอย่างหนึ่งคืองานโครงงานที่เด็กได้ทำไปเวลาให้นักเรียนเสนอโครงงานขึ้นมาเด็กมักจะเสนอสิ่งที่นำมาจากอินเตอร์เน็ตทั่งนั้น ซึ่งดูแล้วไม่ใช่เป็นโครงงานที่แท้จริงเผอิญว่างานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาที่ให้เราได้เข้าไปทำให้เด็กได้ทำเป็นที่พอใจและงานออกมาดีมากนี่คือเป็นโครงงานที่แท้จริงโครงงานฐานวิจัยนักศึกษาอาจจะคิดว่า ทำไมงานที่มันเกิดนั้นมันประสบผลสำเร็จอย่างไรอันนี้ครูจะให้นักศึกษาได้แนวคิดจาก

ครูแกนนำความคิดที่ได้จากครูแกนนำอาจารย์ท่านแรกที่เป็นครูแกนนำอาจารย์อำนวย กิ่งก่ำ ได้สะท้อนในเรื่องของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานายบอกว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาทำให้เกิดการเรียนรู้ในสิ่งใหม่ใหม่ที่เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในทักษะชีวิตความเป็นครูที่มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากนั้นจึงจะเกิดผลการเรียนรู้ที่แท้จริงทำให้สร้างทักษะความคิดที่เป็นระบบปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีความรักความผูกพัน ในวิถีชุมชนท้องถิ่นเป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนได้คิดสร้างสรรค์เกี่ยวกับนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนได้คิดและเรียนรู้ร่วมกันนี่คือแนวคิดที่เราได้จากครูแกนนำที่เขาเข้ามาทำงานในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ท่านที่ 2 ครูสลักจิตก็บอกว่าจากการที่ได้ทำงานตรงนี้ไปแล้วทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างลูกศิษย์กับครูกล้าคิดกล้าแสดงออก ได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและทำให้เกิดกลุ่มการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูด้วยกันใน 1 ปีการศึกษาที่ให้ครูได้มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่นี่ทั้งนักเรียนและครูก็คือเราเข้ามาแล้วเราก็จะมองว่าโรงเรียนไหนที่มาคุยกันแล้วงานเค้าได้ประสบการณ์ในเรื่องอะไรบ้างอันไหนเป็นสิ่งที่ดีก็นำไปปฏิบัติกับโรงเรียนวิชชานารี ท่านที่ 3 ครูนิศาชลสะท้อนให้เห็นว่า โครงการนี้นักเรียนได้เรียนรู้จากการทำงานนักเรียนกลุ่มนี้เป็นนักเรียนที่มาจากห้องเรียนภาษาอังกฤษ-จีน ตอนแรกนักเรียนกลัวเค้าเข้าใจว่าน่าจะเป็นเด็กวิทยาศาสตร์ที่จะต้องมาทำการทดลองเด็กกลัวแต่ปรากฏว่าเด็กเข้ามาร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เค้าบอกว่าสิ่งที่สำคัญก็คือทักษะที่นักเรียนต้องใช้ระหว่างการทำโครงงานในกลุ่มของตัวเอง การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ อาจต้องให้คำแนะนำบ้าง อันนี้คือครูเป็นผู้ที่จะต้องแนะนำไปว่างานเหล่านี้ก็ไม่ได้วุ่นเลยทีเดียว แต่ในสายตาของนักเรียนก็คือครูเป็นครูที่สมบูรณ์แล้วก็คือพูดอะไรนักเรียนจะต้องเชื่อฟัง ซึ่งจริงๆ แล้วไม่ใช่ ครูก็ต้องเรียนรู้เหมือนกันเพราะฉะนั้นครูและนักเรียนจะต้องมาเรียนรู้ร่วมกัน โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นโครงการที่ช่วยจุดประกายให้ครูอย่างเราๆ ให้ตื่นจากฝันในการดำรงชีวิตประจำวันให้กับเข้ามาสู่วงจรชีวิตที่มีแต่ความเป็นจริงในกระบวนการที่ไม่ใช่การสอนแต่เป็นการที่แนวทางทำให้เขาสามารถดึงความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเอง อันนี้คือครูได้ดึงจากแนวคิดจากที่เค้าเข้าไปสอนเด็กในโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา อีกท่านหนึ่งมองว่าเด็กที่ผ่านการทำโครงงานจะกลายเป็นเด็กที่คิดเป็น มีความสามารถในการจัดการแก้ปัญหาผู้ปกครองสะท้อนให้ฟังว่าเด็กมาทำโครงงานมาอยู่กับครูได้ประโยชน์มากกว่าการสอนโดยการแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มๆ นักเรียนคุยกันครูไม่ได้เป็นผู้ที่สอนอย่างเดียวแต่ว่าครูจะต้องเป็นผู้ให้ความสะดวกกับเด็กและที่สำคัญก็คือครูจะต้องเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับนักเรียน ทำให้นักเรียนมองเห็นในภาพเชิงบวกให้กับครูที่อยู่ในโครงการนี้และทำให้เด็กกล้าที่จะเข้ามาทำงาน นักเรียน ม. 4 กล่าวว่า การได้เรียนรู้จากการทำงานเป็นกลุ่มได้รับความรู้เรื่องแม่น้ำวังมากสิ่งที่อยู่กับแม่น้ำวังสรุปแล้วทำให้เด็กคนนี้ได้รู้ประวัติความเป็นมาอย่างไรและก็ทำให้เขามารักแม่น้ำวัง รู้จักการรับฟังความคิดเห็น การที่ไปยืนมองแม่น้ำวังในสภาพปัญหาต่างๆ ซึ่งสะท้อนให้กันฟังถึงปัญหาต้องฟังเหตุผลซึ่งกันและกันทำให้รู้ว่าความคิดต่างๆ ของเรา เราสามารถทำการทดลองและพิสูจน์ได้ในเรื่องต่างๆ ส่วนนักเรียนอีกคนหนึ่งบอกว่าประสบการณ์จากการทำโครงงานเพาะพันธุ์ปัญญานี้ ได้รู้จักการสำรวจได้ทดลองตามแบบที่ไม่เคยทำไม่ใช่คนที่เรียนเก่งไม่ชอบวิทยาศาสตร์คิดอยู่ในใจลึกๆ ว่าต้องน่าเบื่อแน่ แต่พอได้เข้ามาเรียนรู้จริงๆ แล้วครูไม่ได้สอนที่เคยเรียนมาไม่ได้ให้ทดลองที่เป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ แต่ว่าเข้าไปเรียนห้องกว้าง ก็คือไปเรียนรู้จากของจริงนั่นเองดังนั้น สิ่งนี้จึงเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นข้อดีของโครงการเพาะพันธ์ปัญญาสะท้อนให้เห็นถึงครูที่เข้าร่วมโครงการและนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการอาจจะเป็นส่วนหนึ่งเท่านั้น สรุปก็คือโครงการเพาะพันธ์ปัญญาสิ่งที่ครูทำ รู้ ชอบ และให้เป็นแนวในการที่ให้เด็กในโรงเรียนตอนนี้จากม.ปลาย ม.4 ห้องเดียวตอนนี้ให้เป็นมัธยมศึกษาตอนต้นทุกระดับชั้น ให้ลงเรียน 1 คาบเรียน ให้ลงเรียนในรายวิชาโครงงานและจะได้เรื่องของ สเต็ม เข้าไปช่วยด้วยที่จะนำเอามาบูรณาการในปีการศึกษานี้เพราะว่าโรงเรียนวิชชานารีไม่ได้เด่นเรื่องวิชาการพอ ได้นำส่วนนี้ลงไปนักเรียนจะได้ชิ้นงานออกมาเป็นชิ้นเป็นอันทำ

จากสิ่งที่เกิดปัญหาแต่ว่าสามารถสร้างชิ้นงานได้แล้วครูมีส่วนที่จะเข้าไปดูเวลาที่นักเรียนนำเสนองาน และครูได้ช่วย Comment และทางพี่เลี้ยงก็ได้เข้าไปช่วย ดังนั้นเด็กจึงมีกำลังใจในการทำงาน ครูก็ไม่ได้ทิ้งนักเรียนผู้บริหารก็ไม่ได้ทิ้งนักเรียน เครือข่ายของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางก็ไม่ได้ทิ้งนักเรียน นักเรียนจึงเรียนรู้ด้วยความสนุกได้ทั้งความรู้ได้ทั้งประสบการณ์จริง”

(นางวันเพ็ญ นำทาน ผู้อำนวยการโรงเรียนวิชชานารี)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ครูขอเรียกว่าเป็นต้นแบบของการจัดการเรียนรู้ ที่นักศึกษาที่อยู่ในที่นี้ได้รับโอกาสจากการถ่ายทอดจากคุณครูแกนนำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา ที่ได้คลุกคลีมาปีนี้เป็นปีที่ 4 ไม่มีหนังสือเล่มไหนเขียนไว้ ถือว่าวันนี้เป็นช่วงเวลาที่มีความสำคัญมาก ขอให้นักศึกษาลองฟังที่ครูจะเล่าให้ฟังในวันนี้ว่าในการดำเนินงานเพาะพันธุ์ปัญญาของโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมนั้นเริ่มอย่างไร ครูขอเรียก ปีที่ 1 ว่า เมื่อปีพ.ศ. 2554 เป็นปีที่ 1 เขาเรียกว่าปีแห่งการเรียนรู้ ปีแห่งการเรียนรู้นี้มีความสำคัญมากเหมือนกับเราต้องเริ่มนับหรือเริ่มเจอในสิ่งที่เราไม่เคยเจอเลยนึกถึงน้องๆ ตอนปี 1 จากโรงเรียนมัธยมเข้ามาในมหาวิทยาลัยวันแรกต้องเรียนรู้ทุกอย่างลองผิดลองถูกต้องไปศึกษาว่าห้องเรียนอยู่ที่ไหนห้องอาหารห้องน้ำอยู่ตรงไหนบ้างเหมือนกันปีที่ 1 เราจะมีการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งเราเจอทั้งปัญหาอุปสรรคมากมายเราเรียนรู้อะไรบ้างในปีที่ 1 อันดับแรกคือเรียนรู้ครูแกนนำด้วยกัน จากที่เคยต่างคนต่างอยู่เราก็ได้มาคุยกันมากขึ้น อันดับ 2 คือเรียนรู้นักเรียนจากที่เราเข้าไปในห้องเรียนเอาแต่เนื้อหาไปให้แต่โครงการนี้ไม่ใช่เราต้องรู้ถึงจิตใจของนักเรียนว่าเขาเป็นอย่างไรเขามีพื้นฐานทางครอบครัวลักษณะนิสัยอารมณ์เป็นอย่างไร สิ่งนี้แหละถึงจะจูนกันได้ เรียนรู้ว่ากระบวนการการสอนโครงงานวิจัย Research Based learning (RBL) เป็นอย่างไรมีการนำเสนอหลายๆ ครั้งมากจนบางครั้งครูที่เป็นแกนนำกลับไปที่โรงเรียนบอกว่าจะทำได้มั้ย แต่ทุกครั้งเมื่อคุณครูไปบนทางโรงเรียนและทีมงานครูแกนนำให้กำลังใจซึ่งกันและกันเกิดพลังโดยเฉพาะอย่างยิ่งที่สำคัญที่สุดที่เราจะเรียกท่านว่าท่านไปถึงโรงเรียนก็ รองศาสตราจารย์ ดร. สุธีระ ประเสริฐสรรพ์ ซึ่งเราถือว่าท่านเป็นอาจารย์ใหญ่ และรองศาสตราจารย์ไพโรจน์ คีรีรัตน์ ท่านเป็นอาจารย์ที่เข้าไปที่โรงเรียนขยายผลให้กับคุณครูและนักเรียนและที่สำคัญที่สุดคือทางศูนย์ พี่เลี้ยงมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เห็นว่าโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี่แหละที่จะสร้างเด็กในอนาคตได้และเราก็พร้อมเสมอที่จะร่วมเดินทางในครอบครัวเพาะพันธุ์ปัญญามาด้วยตลอด ปีที่ 1 นั้นจะเยอะหน่อยเพราะว่าเราลองผิดลองถูกสิ่งที่เราได้ร่วมเรียนรู้อีกเรื่องคือกันคิดเชิงเหตุผลอะไรคือเหตุอะไรคือผล หลายๆ ครั้งเราอาจจะไม่ได้หยุดคิดด้วยซ้ำ และอีกเรื่องหนึ่งที่เป็นจุดสำคัญเลยคือเรื่องของจิตตปัญญาศึกษา ตรงนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่จะทำให้นักเรียนในห้องเรียนที่เราสอนคือเราได้ใจนักเรียนในปีนั้นที่นิดหนึ่งสำหรับตัวของนักเรียนเองนักเรียนร่วมเรียนรู้เหมือนกันจนบางครั้งนักเรียนเกิดความท้อแท้ว่าเราจะทำอะไรได้อย่างไรแต่ว่าปีที่ 1 ก็ผ่านพ้นไปด้วยดีพอมาปีที่ 2 ครูขอเรียกปีนี้ว่าปีแห่งความสร้างสรรค์ สร้างสรรค์อะไร สร้างสรรค์ตรงที่ว่า เราเรียนรู้ข้อค้นพบว่าปีที่ 1 มีปัญหาอะไรบ้างเราได้นำวิธีการมาคุยกันการคุยกันเป็นสิ่งที่ดีการทำ PBL อาจจะใช้เวลา 5 ถึง 10 นาที แต่เราได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันเราก็ได้ความรู้เพราะฉะนั้นในปีที่ 2 นี้โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นการสอนแบบโครงงานทานวิจัยดังนั้นโรงเรียนเสริมงามวิทยาคมจริงนำเข้าไปสู่โครงสร้างของหลักสูตรเพราะว่าถ้าเมื่อใดก็ตามที่อยู่ในหลักสูตรจะทำให้การจัดการเรียน การสอนเรื่องของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญายังมีสืบเนื่องต่อไป และในส่วนของปีที่ 2 เรามีการขยายผลให้กับโรงเรียนเครือข่ายคือโรงเรียนอนุบาลเสริมงามด้วย และปีที่ 3 ขอเรียกว่าปีแห่งความผูกพัน ปีแห่งความผูกพันตรงนี้เป็นปีที่ถ้าครูแกนนำรุ่นที่ 1 รุ่นที่ 2 และนักเรียนตั้งแต่รุ่น 1 2 และ 3 เกิดความรักความผูกพันความเข้าใจกัน

ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันพร้อมที่จะเดินหน้าในเรื่องของการพัฒนาการศึกษาต่อไปและพอปีที่ 4 ปีปัจจุบันขอเรียกปีนี้ว่าเป็นปีแห่งการเติมเต็มพลังฝัน เพราะว่าปีนี้เป็นปีที่ถือว่าเราจะเติมเต็มในส่วนที่เรา ยังมีจุดอ่อนเรื่อข้อบกพร่องและเราจะดำเนินการต่อไปและในปีที่ 5 ปีที่ 6 และ 7 และปีต่อไปครูขอเรียกว่าเป็นปีแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ถ้านักศึกษาฟังดีๆ จะเห็นว่าตั้งแต่ปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 ปีปัจจุบันนี้การดำเนินงานของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานั้น ได้ปลูกฝังให้คุณพวกแกนนำได้เรียนรู้เชิงระบบให้คิดแบบมีเหตุผลและให้รู้ว่าอะไรคือเหตุของปัญหา เปรียบเทียบอย่างง่ายในชีวิตประจำวันของเราเชื่อว่าทุกคนจะต้องมีปัญหาอาจจะมากหรือน้อยแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือการค้นหาสาเหตุของปัญหาให้พบว่าปัญหานั้นเกิดจากสาเหตุอะไรหาผลที่เป็นเชิงบวกและสร้างสรรค์มาแก้ปัญหานั้นให้ผ่านไปด้วยดี”

(นางธีรดา แก้วบุญปัน รองผู้อำนวยการโรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โรงเรียนห้างฉัตรวิทยาได้เข้าสู่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในปีพ.ศ. 2555 จนถึงปีพ.ศ. 2559 นี้ก็เข้าปีที่ 4 แล้วในปีแรกเรามีคุณครูแกนนำ 3 ท่าน ในปีที่ 2 เพิ่มขึ้นมาอีก 2 ท่าน ปีที่ 3 เพิ่มมาอีก 2 ท่าน จนถึงปัจจุบันนี้มีครูแกนนำทั้งหมด 9 ท่านด้วยกัน ก็ถือว่าเกือบครบทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ซึ่งเป็นแนวทางที่โครงงานฐานวิจัยต้องการให้มีการเรียนรู้ที่เด็กๆ ได้เรียนรู้จากการรวมกันของสาขาวิชาต่างๆ เพื่อให้ได้เรียนรู้ในลักษณะของการเชื่อมโยงเหตุและผลที่รองธีรดาแก้วบุญปันได้พูดถึงไปการเรียนที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงเหตุและผล เมื่อเกิดเหตุนี้มีผลเกิดขึ้นมาผลของสิ่งนี้อาจจะเป็นเหตุของอีกสิ่งหนึ่งได้ ตรงนี้จะเอาไปใช้ในห้องเรียนได้ในส่วนการดำเนินงานของโรงเรียนห้างฉัตรวิทยาเราได้เริ่มที่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในปีการศึกษา พ.ศ. 2556 ณ ตอนนี้นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 รุ่นนั้นมาอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีนี้ซึ่งเขามีเส้นพัฒนาต่อจากในปีแรก แนวนี่ทำ theme ของการเรียนรู้เรื่องมะพร้าวได้แตกเป็น 10 กลุ่มย่อย

เด็กๆ ไปเรียนรู้สิ่งสำคัญคือเราเน้นในเรื่องว่าเราเรียนรู้เพื่อที่จะไปพัฒนาท้องถิ่นเอาเรื่องของท้องถิ่นหรือปัญหาหรือสิ่งที่จะอยากให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นมาเรียนรู้ร่วมกัน สิ่งสำคัญคือนักเรียนได้เข้าสู่ชุมชนหมู่บ้านใดเข้าคุยกับผู้ใหญ่ได้เข้าคุยกับผู้เฒ่าผู้แก่เพื่อที่จะเอาความรู้ที่มีจากภูมิปัญญาจากคนเหล่านั้นมาเรียนรู้กับวิธีการที่นักเรียนได้เรียนในเนื้อหาวิชาด้วยตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญการเรียนโดยที่ว่าเราได้เรียนรู้จากภูมิปัญญาของชาวบ้าน เป็นสิ่งที่สำคัญมากๆ ครูสอนวิชาสังคมศึกษาก็จะเกี่ยวเนื่องอย่างมากที่ว่าคือเราต้องเรียนจากคนในท้องถิ่นทางด้านประวัติศาสตร์ด้านวัฒนธรรมวิถีชีวิตต่างๆ ดังนั้นตรงนี้เด็กได้เข้าไปก็ได้คุยกับผู้ใหญ่เป็นซึ่งนี่คือสิ่งสำคัญ นักเรียนได้เรียนรู้จากตรงนี้กับคนที่ต่างวัย จากนักเรียนได้ ปีที่ 2 เราทำเรื่องการเลี้ยงจิ้งหรีดซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจของท้องถิ่นในอำเภอห้างฉัตรเด็กได้เรียนรู้มีการศึกษาอะไรหลายๆ ด้านทำให้เข้าใจในเรื่องของวิถีชีวิตจิ้งหรีดมากขึ้น ปีที่ 3 ทำเรื่องของพลังงานพลังงานที่จะเอามาใช้เตาเผาต่างๆ เปรียบเทียบกันนักเรียนสามารถนำไปใช้ในวิถีชีวิตได้ด้วย ในปีที่ 4 นี้เราจะทำเรื่องผักนะ ตอนนี้ยังได้หัวข้อที่ไม่ชัดกำลังทำการเคลียร์กันอยู่ว่านักเรียนจะทำเรื่องอะไร อย่างไร ซึ่งสิ่งสำคัญที่เราได้ทำก็คือเป็นแนวคิดที่นักเรียนอยากเรียนอยากศึกษา RBL เป็นการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการที่ว่าครูมีหน้าที่ในการกระตุ้นจุดประกายให้นักเรียนสงสัยอยากเรียนรู้นักเรียนก็ต้องไปหาเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ทั้งทางหนังสืออินเทอร์เน็ตชุมชนจนกระทั่งนักเรียนได้คำตอบคิดวิเคราะห์คิดสังเคราะห์การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนก็คือการเชื่อมโยงความสำคัญของข้อมูลต่างๆ นี่คือการคิดของนักเรียนเมื่อคิดเชื่อมโยงก็สามารถที่จะเอามาสังเคราะห์ก็คือตีความของข้อมูลเหล่านั้นให้ได้องค์ความรู้บางคนอาจจะไม่ถึงขั้นการคิดเชิงวิจารณญาณก็คือการที่ว่าต้องคิดอย่าง

รอบคอบคิดอย่างละเอียดจุดเป้าหมายของ RBL ก็คือ ต้องการให้เด็กเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณก็คือคิดละเอียดคิดอย่างชัดเจนเอาความรู้ต่างๆ มาประมวลให้ได้เกิดความรู้ของนักเรียนอันนี้คือจุดมุ่งหมายของ RBL

ทีนี้ในส่วนของนักศึกษาที่จะนำความรู้ในเรื่องของ RBL ไปใช้ในห้องเรียนอย่างไรคู่นี้เป็นคู่ที่เรียนในหลักสูตร 2521 มีมาสอนในหลักสูตร 2533 จนกระทั่งปัจจุบันนี้หลักสูตร 2551 การพัฒนาหลักสูตรของประเทศไทยเรามีมาเรื่อยๆ ครูรุ่นก่อนตอนที่เค้ามีการจัดการเรียนการสอนก็คือเน้นเรื่องของการสอนเน้นของเรื่องการป้อนข้อมูลในห้องเรียนนักเรียนจะต้องฟังการฟังนี้อาจจะได้รับรู้ได้เรียนรู้เข้าใจอาจจะไม่มากเต็ม 100 % ในส่วนของการฟังนักศึกษาคงไม่รู้มาบ้างว่าการฟังดู และการลงมือปฏิบัติมี % ของการเรียนรู้มากน้อยอย่างไร RBL เน้นให้เกิดการปฏิบัติเหมือนนักเรียนได้ปฏิบัติหรือลงมือทำผ่านกระบวนการงานวิจัยต่างๆ ที่เขาทำนักเรียนจะได้เรียนรู้และเป็นความรู้ทีฝังลึก เข้าไปในสมองในกระบวนการคิดผลที่ออกมาเหมือนอย่างที่รองธีรดาแก้วบุญปันบอกว่าไม่ได้เน้นเรื่องของผลของงานที่นักเรียนได้ศึกษาแต่เราเน้นในเรื่องของกระบวนการที่นักเรียนได้เรียนรู้ กระบวนการที่นักเรียนได้ก็คือกระบวนการกลุ่มทำงานด้วยกันทำงานอย่างมีความสุขและนักเรียนได้เรียนรู้แบ่งปันช่วยเหลือกัน กระบวนการทางวิทยาศาสตร์เป็นสิ่งที่สำคัญนักเรียนได้เรียนรู้เช่นกัน ถ้าไม่มีกระบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าสู่การเรียนรู้ด้วยก็อาจจะขาดบางส่วนไปก็ได้ทีนี้ในห้องเรียนของเราเราจะทำอย่างไรให้เด็กเกิดการเรียนรู้ นักเรียนจะเรียนรู้ได้อย่างดีก็คือนักเรียนมีความไว้ใจครูที่จะสามารถจะพูดจะบอกคุยเล่นหรือจะทำอะไรบอกอะไรก็อาจจะมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประมาณว่าถามกลับมานักเรียนได้คำตอบเหมือนประมาณการโต้คารมกันบ้างสิ่งสำคัญคือนักเรียนต้องได้รับพื้นที่ปลอดภัยในห้องเรียน 5 นักเรียนรู้สึกไว้วางใจรู้สึกว่ารูเหมือนพี่เหมือนเพื่อนเหมือนพ่อแม่ที่สามารถจะปรึกษาเกิดอะไรขึ้นมีอะไรอย่างไรบ้างตรงนี้เป็นสิ่งสำคัญในห้องเรียนก็เหมือนกันถ้าเขาเกิดความไว้ใจนักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้นผลสะท้อนที่เกิดจากนักเรียนที่เรียนรู้โครงงานฐานวิจัยยังที่ครูมองเห็นล่าสุดที่ทำงานกับนักเรียน ณ ตอนนี้ ที่นักเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นนักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 1 นักเรียนรุ่นนี้มีความอดทนมากงานไม่เสร็จนักเรียนก็ไม่เลิก อย่างล่าสุดทำโครงงานคุณธรรมกับครูนักเรียนมีความมุ่งมั่นมากเวลาไม่เกี่ยงเลยว่าเวลาไหนจะเป็นอย่างไร เมื่อคืนล่าสุดนี่เที่ยงคืนครูก็ขับรถตามรถนักเรียนเพื่อที่จะพาไปส่งให้ถึงบ้านเที่ยงคืนแล้วเด็กๆ ตั้งใจมากที่จะทำงานตรงนี้ให้เสร็จไม่ใช่เสร็จแล้วเสร็จเลยแต่คำว่าเสร็จนี้ให้เสร็จอย่างดี นักเรียนจะละเอียดมองข้อมูลเข้าไปว่าตรงนี้เป็นอย่างไรตรงนั้นเป็นอย่างไรและจะทำอะไรเพิ่ม นี้ทำให้ครูภาคภูมิใจมาก นักเรียนเพาะพันธุ์ปัญญารุ่นที่ 1 มีเส้นพัฒนาการที่ดีมาก ผลการเรียน คุณครูศรีวารินทร์ สารศรี เป็นคุณครูประจำชั้น ตอนที่นักเรียนรุ่นแรกอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 นักเรียนวิ่งมาบอกครูที่ปรึกษาว่าผลการเรียนดีขึ้น พอนักเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ครูก็ตามไปดูผลการเรียนของเขา ผลการเรียนสูงขึ้น พอมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการเรียนสูงขึ้น ตอนนี้มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปีนี้ครูให้เขามาทำโครงงานฐานวิจัยอีกปีหนึ่งเพื่อที่จะดูว่าจากมัธยมศึกษาปีที่ 2 นะตอนนี้อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เขาจะมีการพัฒนาที่มากขึ้นอย่างไร ถือว่าภูมิใจและดีใจที่โรงเรียนห้างฉัตรวิทยาได้มีโอกาสจากอาจารย์ชุติมา คำบุญชูและคณะที่ให้โอกาสกับโรงเรียนห้างฉัตรวิทยาได้ทำกิจกรรมตรงนี้”

(ครูฉัตรชนก ตื้อยศ โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา)

“จากการทำโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาปีนี้เป็นปีที่ 4 จากประสบการณ์ที่ผ่านมายอมรับว่าโครงการนี้สามารถพัฒนานักเรียนได้จริงและนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกคนที่นั่ง ณ ที่นี้ ถือว่ามีโอกาสที่ดีที่ได้เข้ามาสู่โครงการเพาะพันธุ์ปัญญา เวทีของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นเวทีที่ฝึกโอกาสให้เราได้แสดงฝีมือว่าต่อไปเราจะเป็นครูที่

ดีในอนาคตได้อย่างไร ครูจะมาพูดถึงพื้นที่ปลอดภัยจะมาขยายความพื้นที่ปลอดภัยว่าพื้นที่ปลอดภัยนั้นเป็นอย่างไรใช้กระบวนการอะไรจึงจะเกิดพื้นที่ปลอดภัย ในกระบวนการเรียนการสอนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ใช้กระบวนการจิตตปัญญาเข้าไปจับในเรื่องของพื้นที่ปลอดภัย เราต้องเข้าถึงเข้าใจนักเรียนมาจากหลากหลายครอบครัวอีกหน่อยอาจจะมีหลากหลายชาติพันธุ์ด้วย เราต้องเข้าใจผู้เรียนว่าผู้เรียนของเราเป็นเช่นไรต้องวิเคราะห์ผู้เรียนให้ได้เราสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่ออะไรเพื่อที่จะให้กระบวนการเรียนการสอนมันไปสู่เป้าหมาย เป้าหมายในเรื่องของการจัดการศึกษาหรือพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะฉะนั้นทำอย่างไรที่จะให้ผู้เรียนนั้นไปสู่เป้าหมายให้ได้ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นตัวขับเคลื่อนให้เป้าหมายของการจัดการศึกษานั้นสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นก็ขึ้นอยู่กับนักศึกษาเองว่าจะใช้ประโยชน์กับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้มากน้อยแค่ไหน การสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนเริ่มใช้กระบวนการจิตตปัญญาคือ การเข้าใจเข้าถึงยอมรับความจริงความแตกต่างของผู้เรียนเราต้องยอมรับเขาให้ได้และพัฒนาเขาให้ได้จากประสบการณ์นักเรียนที่ไม่เคยพูดไม่เคยถามในชั้นเรียนเลยกล้าพูดกล้าถามในชั้นเรียนกล้าที่จะแสดงออกอันนี้เป็นวิวัฒนาการของนักเรียนที่เราเกิดความภาคภูมิใจว่าเราสามารถทำได้ แค่ปัญหานิดหน่อยในชั้นเรียนถ้าเราสามารถที่จะแก้ไขได้ความเป็นครูมันจะละหน้าที่ไม่ได้ต้องทำให้สำเร็จต้องแก้ไขแม้ปัญหาเล็กน้อย เราจะไม่มองข้ามเราจะใส่ใจผู้เรียนทุกคนเป็นกันเองกับทุกคนยอมรับความเป็นจริงของนักเรียนไม่ว่านักเรียนจะเป็นอย่างไรก็ตามเราต้องยอมรับเขาให้ได้ ขอฝากไว้สำหรับผู้ที่จะเป็นคุณครู นอกจากพื้นที่ปลอดภัยก็คือความพยายามเอาใจใส่กับงานกับผู้เรียนและทุ่มเทกับทุกๆ รายละเอียดเพราะในอนาคตจริงๆ แล้วการเรียนรู้แนวทางของเพาะพันธุ์ปัญญาเหมือนกับการปฏิบัติในชีวิตจริง เรามีโอกาสที่มีเพื่อนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน ครูเองก็มองเห็นโอกาสในการพัฒนาเด็กจากเด็กที่ไม่ว่าเด็กนักเรียนไม่ยอมพูดเลยเหมือนที่ครูทุกท่านพูดมาแล้วว่าการสื่อสารสำคัญสำหรับที่เราจะมีโอกาสได้ทำงาน เด็กนักเรียนไม่ยอมพูดเลยแต่พอได้มาร่วมเรียนรู้กับคุณครู เด็กที่ไม่ยอมพูดสามารถออกทีวีได้”

(ครูศรีวารินทร์ สารศรี โรงเรียนห้างฉัตรวิทยา)

“ครูเข้าร่วมโครงการเพราะผ่านมาเป็นปีที่ 4 ในปีแรกพูดได้เลยว่าจับต้นชนปลายไม่ถูกไม่เข้าใจหลักการของโครงการเพาะพันธุ์คืออะไรแต่ก็เข้าร่วมพัฒนาการอบรมตัวเองและก็ขอเข้าร่วมในรุ่นที่ 2 3 และ 4 จนถึงปัจจุบันและได้เป็นครูแกนนำของทุกปี เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงและสิ่งที่ดีที่เป็นความงดงามของโครงการนี้ อันดับแรกก็คือพูดถึงการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ได้เปลี่ยนแปลงก็คือ จากตัวเราเองและลงสู่นักเรียน นักเรียนได้เห็นหลายหลายอย่างที่คุณครูรู้จะต้องเป็นตัวอย่างที่ดีของครู เริ่มต้นอันแรกก็คือเราใช้เด็กจากห้องเก่งก่อนคือห้องมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 ซึ่งในห้องนั้นมีเด็กที่ย้ายเข้ามาใหม่จากโรงเรียนอื่นซึ่งมีปัญหาในเรื่องของการเรียนจากเคยเป็นนักเรียนรางวัลเพชรยอดมงกุฎและทำเกรดเฉลี่ยได้ 1.8 ซึ่งต่ำมากและก็ย้ายมาที่โรงเรียนเสริมงามวิทยาคมและได้ไหมอยู่ในห้องที่ครูเป็นคนรับผิดชอบซึ่งกระแสที่ตอบรับครั้งแรกก็คือเด็กในห้องไม่อยากรับซึ่งนั่นต้องมีปัญหาแน่ๆ เพราะห้องนี้เรียนเก่งมากถึง 4.00 และน้อยที่สุดของห้องนี้ได้เกรดเฉลี่ย 2.60 ซึ่งเมื่อมีเพื่อนใหม่เข้ามาเริ่มมีกระแสต่อต้านเราจะทำอย่างไร อันดับแรกต้องมีการเปิดใจโดยการใช้กิจกรรมของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาคือกิจกรรมจิตตปัญญาศึกษา นั่นคือการปรับทัศนคติของเด็กได้ให้มีเวทีให้เด็กได้เปิดโอกาสคุยกันอันดับแรกเด็กไม่กล้าพูดใครล่ะที่จะกล้าพูดความในใจตัวเองให้กับคนอื่น ครูเป็นคนเปิดใจก่อนตั้งวงก่อนและครูเป็นคนเล่าเราเรื่องที่ครูอยากพูดมากที่สุด ครูเปิดใจให้นักเรียนรับฟังนักเรียนจะมีพื้นที่ครูพูดนะทำไมเราจะพูดไม่ได้ล่ะและนักเรียนก็เริ่มเปิดใจทีละคนเหมือนอาจารย์สองสามท่านที่พูดมาว่านักเรียนเริ่มมีที่พื้นที่ปลอดภัย เค้าเริ่มรู้สึกมีคนรับฟังเค้ามีคนเข้าใจเค้าและจัดให้มีการปรับทัศนะของเด็กให้ดีขึ้น ที่นี้นักเรียน

จะเริ่มรับเพื่อนใหม่ นอกจากนี้ถ้าเราสร้างความไว้วางใจให้กับผู้เรียนเมื่อใดก็ตามที่ครูสามารถเข้าไปอยู่ในใจของเด็กได้ นักเรียนสามารถที่จะเปิดใจแล้วก็สนุกกับการทำงาน ถ้าเมื่อใดก็ตามมีห้องสี่เหลี่ยมที่ปิดประตูไว้และนักเรียนไม่สามารถเปิดใจ การทำงานนั้นก็จะมีอุปสรรคให้เราสามารถให้เด็กเปิดใจพูด พูดในสิ่งที่เขาอยากรู้หรือมีอะไรในใจถ้าเขากล้าพูดมันก็จะไม่เป็นปัญหากับการทำงานเพราะว่ากระบวนการทำงานของเรานั้นเป็นกระบวนการกลุ่มไม่มีใครที่จะทำคนเดียวและเมื่อใดก็ตามที่คน 1 คนในกลุ่มนั้นไม่ยอมเปิดใจเข้ากลุ่มเขาก็จะกลายเป็นตัวประหลาดฉะนั้นนักเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนตัวเองจะต้องจูนเข้าหาเพื่อน นอกจากนี้สิ่งที่ได้จากตัวเองและนักเรียนก็คือสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เมื่อไรก็ตามตอนแรกเด็กไม่พูดเลยไม่กล้าที่จะพูดกับครูเหมือนมีโลกส่วนตัวสูงมากหลังจากที่ได้เข้าโครงการนี้ ได้สอนวิชาภาษาไทยโดยใช้เทคนิคของการพูดเราจะใช้การถามคำถามให้เด็กๆ นักเรียนพูดเราจะไม่บอกคำตอบกับเขาโดยตรงเราจะใช้วิธีการต้อนคำถามและให้นักเรียนพยายามหาคำตอบได้ด้วยตัวเอง นี่คือหลักการของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา นอกจากนี้ความรู้เดิมของเค้าส่วนใหญ่เขาจะเชื่อความคิดของครูที่พูด แต่หลังจากที่ได้เราได้เข้าโครงการนี้ ได้ลงพื้นที่เพราะแต่ละปีจะได้มีหัวข้อเราก็ทำของตัวเอง เด็กได้ลงพื้นที่ เด็กได้เรียนรู้ร่วมกันจากวิทยากรในท้องถิ่น ถือว่าเป็นการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน นอกจากนี้เป็นการฝึกความอดทนอดทนกับอะไร อดทนกับอารมณ์ของเด็ก การทำงานย่อมมีอุปสรรค นักเรียนเรียน งานก็ต้องเยอะแล้ว ไหนจะต้องมาทำโครงการ ครูจะใช้วิธีอย่างไรที่สามารถให้นักเรียนมีความอดทนต่อการทำงาน ต้องใช้วิธีการหว่านล้อม ชวนคุยให้นักเรียนกล้าที่จะพูดมากที่สุด นอกจากนี้สิ่งที่พูดถึงการเปลี่ยนแปลงถ้าเราถามนักเรียนเขาจะไม่รู้ว่าเขาเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างแต่คนรอบข้างจะรู้ว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง การเปลี่ยนแปลงนี้มันฝังอยู่ในใจของนักเรียนโดยที่นักเรียนไม่รู้ตัว สิ่งที่เปลี่ยนแปลงที่สุดคือคนรอบข้างรู้ มองเห็นผู้ปกครองมองเห็นอันนี้คือสิ่งที่ฝังอยู่ในตัวของนักเรียน การที่นักเรียนได้ออกพื้นที่ทำให้มองเห็นบริบทของชุมชนและนักเรียนจะกล้าพูด และเราน่าจะมีเวทีให้นักเรียนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ยิ่งถ้ามีเวทีให้นักเรียนได้นำเสนอมากเท่าใดสิ่งที่ได้มากที่สุดนั่นก็คือความกล้าแสดงออกของนักเรียน”

(ครูมณฑิรา เจดีย์ปัน โรงเรียนเสริมงามวิทยาคม)

“โครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้สร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ ในวันนี้เรามาเล่าให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูฟังว่าการที่คุณจะเป็นครูที่ดีมีคุณภาพ คุณควรจะมีคุณลักษณะและมีสมบัติอย่างไรที่จะทำให้โรงเรียนหรือสถานศึกษาเลือกที่จะรับคุณเข้าเป็นบุคลากรในโรงเรียน ที่นี้ฟังมาตั้งหลายท่านเป็นอย่างไรกันบ้างคะ ครูนกถามว่าเมื่อกี้ทุกคนได้รับอาหารว่างใช่ไหมคะ ถามว่าในนั้นมีอะไรบ้าง นักศึกษาตอบว่ามี 3 อย่างได้แก่แอปเปิ้ล น้ำ ขนม ถ้าพี่ส่งให้ทุกคนทีละอันจะเป็นอย่างไรบ้างจะวุ่นวายถูกไหมคะ แต่ทีนี้มันเป็นแพ็คเก็จมาถูกไหมลองมองกล่องดูสิค่ะได้มาเป็นแบบนี้ได้อย่างไรปัญหาเมื่อกี้คือถ้าส่งทีละอันแล้วจะวุ่นวาย เพาะพันธุ์ปัญญาก็เริ่มมาจาก นี่แหละปัญหาที่อยู่ใกล้ที่สุดกับตัวเราไม่ต้องคิดไกลวันนี้ทุกคนจะได้โครงการ 1 อันแล้วนะคะ ปัญหาคือการส่งอาหารถ้าทยอยส่งทีละอันสองอัน วิธีการแก้ไขปัญหาทำอย่างไรดีเราน่าจะมาร่วมกัน ทีนี้ทุกคนคิดว่าน่าจะมีภาชนะใส่ เราก็จะหาวิธีการในการที่จะแก้ปัญหานี้เพราะฉะนั้นต้องมีปัญหาเวลาสอนในห้องแล้วหาทางแก้ปัญหาที่นี้จะหาทางแก้ปัญหาให้เด็กได้ ทางเพราะฉะนั้นทุกคนจับจ้องได้ให้นักศึกษาฝึกประสบการณ์ลองแกะออกมาดูถ้าให้เด็กๆ มองกล่องเฉยๆ คิดว่าจะเกิด knowledge ความรู้ไหมคะ ไม่แกะเลยค่ะมันมีอะไรในนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไรเป็นสี่เหลี่ยมเกิดจากการดีไซน์ออกแบบมันต้องใช้ความรู้อะไรบ้างในการออกแบบ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ ศิลปะ ฟิสิกส์ ฟิสิกส์นี่ทำอะไรใช้แรงเรื่องของการปรับน้ำหนัก ศิลปะใช้อะไรใช้การออกแบบสีสันดึงดูดความสนใจเพิ่มมูลค่าของงานการเพิ่มมูลค่าของงาน

การคิดมูลค่าราคาของงานใช้หลักของวิชาอะไรการงานอาชีพออกแบบ เคมีจะต้องเป็นเรื่องของขนมที่อยู่ข้างในคณิตศาสตร์ใช้คำนวณปริมาตรรูปทรงจะใส่ยังไงให้ได้ คำนวณยังไงใช้กระดาษ กระดาษคงไม่ใช่แผ่นเล็กขนาดนี้เวลาซื้อมาจะต้องซื้อกระดาษแผ่นใหญ่มา เราก็มาวางตำแหน่งเพื่อที่จะให้คุ้มทุนนักศึกษารู้จักคำว่าสเต็มไหม RBL เกิดจากเพาะพันธุ์ปัญญาเกิดจากการแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการแต่การแก้ปัญหาโดยใช้กระบวนการจะต้องใช้หลายศาสตร์มาบูรณาการเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งเดียวนี้นั่นก็คือสเต็ม S คือ ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เป็นฟิสิกส์เคมีชีวะแตกแขนงของสิ่งที่นักศึกษาสนใจ ถ้าน้องสนใจขนมที่อยู่ข้างในนั้น ความรู้ที่เกิดขึ้นน้องจะเห็นว่ามันบูรณาการ พี่อยากรู้ว่าใครสาระอะไรบ้างสาขาวิชาคอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ เคมี ชีวะ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ รู้มั้ยว่าภาษาไทยกับภาษาอังกฤษจะมาเกี่ยวข้องกับวิชาเรื่องเพาะพันธุ์ปัญญาได้อย่างไร การที่เราจะมารายงานผลเราจะต้องใช้ทักษะทางด้านภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จะขึ้นอยู่กับว่าเราจะสื่อสารในรูปแบบของอะไร การสื่อสารนอกจากจะมีการพูดที่จะต้องใช้ทักษะทางด้านการพูดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ยังมีเรื่องของบุคลิกภาพและลักษณะเทคโนโลยีการสร้างนวัตกรรมหรือบการพรีเซ็นต์นำเสนอในรูปแบบของสิ่งที่น่าสนใจ ลองไปดูงานวิจัยที่อยู่ในห้องถัดไปลองพิจารณาดูว่าเราเป็นผู้อ่านเราจะอ่านงานวิจัยชิ้นไหนบ้าง ถ้านักศึกษาเห็นแล้วก็จะรู้ว่าการใช้กราฟค่าข้อมูลทางสถิติจะมีผลในการนำเสนอผลงานซึ่งคณิตศาสตร์และคอมพิวเตอร์ต้องใช้เทคโนโลยี การที่พี่ให้น้องนักศึกษาได้พูด ถามว่ารู้สึกดีขึ้นไหมคะเช่นเดียวกันนักเรียนที่เรียนในห้องก็รู้สึกเหมือนเดียวกันกับนักศึกษา นี่คือเทคนิคการเรียนการจัดการเรียนรู้โดยการ Reflect คือพยายามที่จะสะท้อนนักศึกษาเห็นใช่ไหมค่ะว่าพี่อยากได้ความรู้จากน้องพี่ทำอะไรนั่นคือพี่ถาม ต้องถามและต้องรอคำตอบแต่ถ้าคำตอบไม่ได้เป็นอย่างที่พี่คิดพยายามที่จะถามจนกว่าจะได้คำตอบนั้น นั่นแปลว่าคุณครูต้องพยายามคิดคำตอบก่อนไหมคะ คิดไว้ก่อนแล้วค่อยตะล่อมเด็กจนเด็กจะได้คำตอบที่เราต้องการแล้วเราก็สรุปคำตอบทุกครั้งเพื่อที่จะให้เกิดความองค์ความรู้ ไม่ใช่ว่าถามเด็กเสร็จแล้วปล่อยเด็กทิ้งนะคะเพราะบางคนจะคิดต่างกัน บางคนอาจจะไม่คิดเหมือนเราถ้านักศึกษาทำแบบนี้นักศึกษาก็จะได้งานแล้วค่ะมีอีกอันนึ่งพี่อยากจะถามน้องว่าเคยส่องกระจกไหมคะเห็นใครในนั้นมั้ยละคะ น้องคิดว่าคนๆ นั้นเขาเป็นคุณครูแบบไหนถ้ายังไม่ได้คิดวันนี้กลับบ้านไปคิดแล้วคุณจะรู้คำตอบว่าครูที่ดีจะเป็นอย่างไร ถ้าคิดว่ามันยากคุณได้เริ่มที่จะทำหรือยังถ้าคุณไม่เริ่มที่จะทำความยากก็จะเกิดขึ้นอยู่กับตัวคุณแต่ถ้าคุณได้ทำไม่ใช่เรื่องยากเลยจริงๆ แล้วมันอยู่ในตัวเรานั่นแหละเพราะฉะนั้นการเรียนเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นการสร้างรูปแบบของการเรียนแบบโครงงานผสมผสานกับลักษณะของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่จะต้องมี 5 มาตรฐานไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหาการสื่อสารหรือการใช้เทคโนโลยีซึ่งซึ่งส่วนนี้จะสะท้อนออกมาอยู่ในรูปของอะไร สิ่งแรกที่จะเป็นคือ ครูของนักเรียนที่จะอยู่ในศตวรรษที่ 21 คุณครูควรจะเป็นบุคคลเหล่านั้นก่อน”

(ครูรัชนก สุวรรณจักร์ โรงเรียนบุญวาทย์วิทยาลัย)

“โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จริงๆ แล้วในการเป็นครูก็อยากจะฝากว่าคือความด้อยโอกาส โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม มีโอกาสได้เข้าร่วมโครงการเพาะพันธุ์ปัญญา จริงๆ แล้วส่วนตัวเป็นครูสอนวิชาวิทยาศาสตร์และในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ก็จะมีกิจกรรมวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียน โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนที่เด็กมีความพร้อมค่อนข้างน้อยซึ่งสังเกตว่าช่วงหลังหลังโรงเรียนขนาดใหญ่มีเด็กพิเศษเยอะโรงเรียนเราเองก็มีเด็กพิเศษเหมือนกันพิเศษของเรากับพิเศษของโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงคือครูต้องมีความอดทนเป็นอย่างมากก็อยากจะฝากว่าเหมือนทุกสิ่งทุกอย่างการที่ได้โอกาสและสิ่งที่เราจะต้องส่งเสริมให้กับนักเรียน ครูไม่ได้มีหน้าที่สอนอย่างเดียวสิ่งสำคัญก็คือที่ทำมาทั้งชีวิตครูในขณะนี้คือส่งเสริมนักเรียนทางด้านกิจกรรมวิทยาศาสตร์

สิ่งที่สามารถที่จะทำได้ก็คือเป็นโครงงานวิทยาศาสตร์ซึ่งทำมาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2532 ในปีนี้ 26, 27 ปีมาแล้วที่มีโอกาสได้ส่งเสริมนักเรียนในส่วนของคู่นี้ถามว่ามีความท้อความเบื่อไหมก็เป็นมนุษย์ธรรมดามีความพร้อมมีความเบื่อในแต่ละรุ่นจะมีนักเรียนที่เข้ามาที่ไม่เหมือนเหมือนกันสิ่งที่ทำให้คุณรู้สึกว่าท้าทายก็คือทำอย่างไรให้เด็กที่เค้าไม่รู้เกิดความรู้ขึ้นมาได้หรือไม่รู้ทำให้มีทักษะที่ดีขึ้นมาได้อันนี้เป็นเป้าหมายหนึ่ง

ที่ในชีวิตของครูทำมาโดยตลอดได้มาสอดรับกับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาในส่วนตัวนี้มีความเชื่อก่อนมีความเชื่อในสิ่งที่เราทำว่าสิ่งที่เราทำนี้มันน่าจะเกิดผลดีกับนักเรียนมันน่าจะเป็นสิ่งที่อำนวยความสะดวกให้กับนักเรียนในการให้โอกาสกับนักเรียนจึงทำขึ้นมาเป็นสิ่งหนึ่ง จะมาขยายความพื้นที่ปลอดภัยว่าพื้นที่ปลอดภัยนั้นเป็นอย่างไรใช้กระบวนการอะไรจึงจะเกิดพื้นที่ปลอดภัยในกระบวนการเรียนการสอนของโครงการเพาะพันธุ์ปัญญานี้ใช้กระบวนการจิตตปัญญาเข้าไปจับในเรื่องของพื้นที่ปลอดภัยเราต้องเข้าถึงเข้าใจนักเรียนมาจากหลากหลายครอบครัว อีกหน่อยอาจจะมีหลากหลายชาติพันธุ์ด้วย เราต้องเข้าใจผู้เรียนว่าผู้เรียนของเราเป็นเช่นไรต้องวิเคราะห์ผู้เรียนให้ได้เราสร้างพื้นที่ปลอดภัยเพื่ออะไรเพื่อที่จะให้กระบวนการเรียนการสอนมันไปสู่เป้าหมาย เป้าหมายในเรื่องของการจัดการศึกษาหรือพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เพราะฉะนั้นทำอย่างไรที่จะให้ผู้เรียนนั้นไปสู่เป้าหมายให้ได้ โครงการเพาะพันธุ์ปัญญาเป็นตัวขับเคลื่อนให้เป้าหมายของการจัดการศึกษานั้นสำเร็จได้ เพราะฉะนั้นก็ขึ้นอยู่กับนักศึกษาเองว่าอาจจะใช้ประโยชน์กับโครงการเพาะพันธุ์ปัญญาได้มากน้อยแค่ไหนการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียนเริ่มใช้กระบวนการจิตตปัญญา คือ การเข้าใจเข้าถึงยอมรับความจริงความแตกต่างของผู้เรียนเราต้องยอมรับเขาให้ได้และพัฒนาเขาให้ได้ จากประสบการณ์นักเรียนที่ไม่เคยพูดไม่เคยถามในชั้นเรียนเลยกล้าพูดกล้าถามในชั้นเรียนกล้าที่จะแสดงออกอันนี้เป็นวิวัฒนาการของนักเรียนที่เราเกิดความภาคภูมิใจว่าเราสามารถทำได้แค่ปัญหานิดหน่อยในชั้นเรียนถ้าเราสามารถที่จะแก้ไขได้ ความเป็นครูมันจะละหน้าที่ไม่ได้ต้องทำให้สำเร็จต้องแก้ไขแม้ปัญหาเล็กน้อยเราจะไม่มองข้ามเราจะใส่ใจผู้เรียนทุกคนเป็นกันเองกับทุกคนยอมรับความเป็นจริงของนักเรียนไม่ว่านักเรียนจะเป็นอย่างไรก็ตามเราต้องยอมรับเขาให้ได้ ขอฝากไว้สำหรับผู้ที่จะเป็นคุณครู

นอกจากพื้นที่ปลอดภัยก็คือความพยายามเอาใจใส่กับงานกับผู้เรียนและทุ่มเทกับทุกๆ รายละเอียดเพราะในอนาคตจริงๆ แล้วโครงการเรียนรู้แนวทางของเพาะพันธุ์ปัญญาเหมือนกับการปฏิบัติในชีวิตจริง เรามีโอกาสที่มีเพื่อนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกันเหมือนที่ครูมนฑิรา เจดีย์ปัน ก็คือคุณครูรุ่นใหม่แต่ครูเองก็มองเห็นโอกาสและพัฒนาเด็กจากเด็กเด็กนักเรียนที่ไม่ยอมพูดเลยเหมือนที่ครูทุกท่านพูดมาแล้วว่าการสื่อสารสำคัญสำหรับที่เราจะมีโอกาสได้ทำงาน เด็กนักเรียนไม่ยอมพูดเลยแต่พอได้มาร่วมเรียนรู้กับคุณครูเด็กที่ไม่ยอมพูดสามารถออกทีวีได้ คนเป็นครูแล้วมีโอกาสได้รับการเติมเต็มขึ้นมาทำให้งานที่เราเคยทำนี้มีความสมบูรณ์มากขึ้นมีความเชื่อมีความศรัทธาที่สำคัญก็คือชีวิตความเป็นครูต้องมีความอดทนมีหลายหลายเรื่องที่บางครั้งเราคิดว่าจะเป็นแบบนี้แต่มันไม่ใช่แบบนี้ค่อนข้างจะต้องยืดหยุ่นพอสมควร ขอเล่าประสบการณ์ที่เคยเป็นนักศึกษาฝึกสอนเมื่อปี พ.ศ. 2531 มีครูพี่เลี้ยงที่ดีมากและเป็นแบบอย่างที่ดีมีอะไรเราก็ไปถามครูพี่เลี้ยงก็จะแนะนำเราได้หมดจริงๆ แล้วในหนังสือหรือในการทดลองมันมีสิ่งที่มันนอกเหนือจากตรงนั้นอีกซึ่งบางทีพอไปคุยกับครูพี่เลี้ยงเราก็ได้คำตอบและคำถามได้ความรู้มามากมาย ลองนำไปทำอาจจะทำให้เราประสบผลสำเร็จมากขึ้น

ในการทำอะไรก็แล้วแต่ก็อยากจะฝากตรงนี้ว่าตัวองค์ความรู้มีความสำคัญเราทำอย่างไรให้เรามีองค์ความรู้ทุกคนในการทำงานอะไรก็แล้วแต่ต้องมีการวางแผนว่าเรามีเป้าหมายในการทำงานอย่างไรซึ่งในส่วนของโครงการตรงนี้เป็นโครงการที่ให้ความรู้ก่อนกับครูก่อน ครูนำความรู้ตรงนี้ไปใช้กับนักเรียนซึ่งในส่วนของโรงเรียนเป็นปีที่ 4 ในการดำเนินงาน 4 ปีที่ผ่านมาร่วมดำเนินงานกันโดยตลอดและคิดว่าในโอกาสที่นักศึกษามีโอกาสได้ใช้ตรงนี้ถือว่าเป็นก้าว

กระโดดที่มีรูปแบบให้ลองไปทำดีกว่ารุ่นครูซึ่งต้องไปลองเองมีทฤษฎีมาให้ต้องไปทดลองเองถ้ามันดีเราก็ขยายต่อถ้ามันไม่ดีเราก็ต้องกลับมาหาว่าไม่ดีเพราะอะไรเราจะแก้ไขอย่างไร สิ่งที่อยากจะฝากตรงนี้ในเรื่องของความเชื่อมั่นความศรัทธาและความอดทนที่จะต้องใช้ในการดำเนินงานเพื่อที่จะให้งานตรงนั้นบรรลุตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่เราวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อน”

(ครูวรัญญู เรือนคำ โรงเรียนทุ่งกว๋าววิทยาคม)